

ศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี

THE LOPBURI HISTORY CENTER

A021385

เลขหมู่.....	161602/3
เลขทะเบียน.....	
จัน เกือน ปี.....	-5 WPI 2539

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาลัทธิครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต
 สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม
 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ปีการศึกษา 2538

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ความเป็นมาของโครงการ

เนื่องจากในปัจจุบันนี้ ความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ได้เกิดขึ้นอย่างมากมารอบด้าน สำหรับในประเทศไทยนั้น อารยธรรมตะวันตกได้หลั่งไหลเข้ามาโดยปราศจากการกั้นกรอง ทำให้เกิดผลกระทบต่อค่านิยมของสังคมไทยที่จะมีแนวโน้มละเลยภูมิหลังหรือพื้นฐานทางด้านประวัติศาสตร์ของตน ซึ่งได้สะสมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน

ดังนั้น เพื่อที่จะได้เป็นการโน้มน้าวชักจูงจิตใจคนทั่วไป ให้หันมาใส่ใจต่อพื้นฐานความเป็นมาในอดีต ได้รับรู้ไปถึงภูมิหลัง-ประวัติความเป็นมา ตลอดจนเรื่องราวต่างๆ ที่สำคัญที่เกิดขึ้นในอดีต ภาครัฐจึงมีนโยบายที่จะส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม ซึ่งมีคุณค่าทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เพื่อจะให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลพบุรี และยังเป็นการพัฒนาส่งเสริมในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กรมศิลปากรจึงได้มีนโยบายที่จะจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานประจำเมืองให้ทั่วทุกจังหวัด เพื่อที่จะให้เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ประเพณี ของจังหวัดนั้นๆ และยังคงสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่จะส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของประชาชน ในเรื่องของประวัติศาสตร์ ภูมิหลังในอดีต ที่ประชาชน นิสิต นักศึกษา ภิกษุ สามเณร และบุคคลทั่วไป สามารถที่จะเรียนรู้ได้อย่างละเอียด ชัดเจน จากการที่ได้ศึกษาจากสถานที่จริง หรือศูนย์รวบรวมแห่งใดแห่งหนึ่งซึ่งได้นำประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัตถุ โบราณ และอื่นๆ มารวบรวมไว้ในที่ที่เดียวกัน

ฉะนั้นจึงเห็นสมควรที่จะมีสถานที่ที่ทำหน้าที่รวบรวม นำเสนอประวัติศาสตร์ในลักษณะที่ทันสมัย เข้าใจง่าย โดยการใช้เทคนิคการสื่อสาร-การจัดแสดงในลักษณะที่ทันสมัยเน้นให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราว และรับรู้ถึงบรรยากาศของเรื่องราวนั้นๆ ซึ่งทั้งนี้และทั้งนั้นผู้ชมอาจจะไม่มีความรู้พื้นฐานทางประวัติศาสตร์มาก่อนเลยก็ได้ การแสดงดังกล่าว ยังจะทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อมทางวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างคนที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันให้เข้าใจกันดียิ่งขึ้นอย่างที่ว่าเพื่อร่วมโลกเดียวกันพึงจะมีด้วยกัน เปิดโอกาสให้พบปะแลกเปลี่ยนเรื่องราวทางวัฒนธรรม ตลอดจนแสดงให้เห็นความหลากหลายและความมหัศจรรย์ของวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งจะช่วยขยายโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของผู้เข้าชม ได้เป็นอย่างดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษา รวบรวม และให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ของเมืองลพบุรีอย่างครบถ้วนและอย่างเป็นระบบ
2. เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมศิลปโบราณวัตถุ ศิลปพื้นบ้าน ของจังหวัดลพบุรี
3. เพื่อเป็นสถาบันส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าในสมบัติทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ในเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นของตน
4. เพื่อเป็นสถาบันของชาติแห่งหนึ่งที่จะช่วยต่อต้าน แข่งขันกับศิลปวัฒนธรรมของต่างชาติ
5. เพื่อเป็นศูนย์ประวัติศาสตร์ที่จัดแสดงประวัติศาสตร์ โบราณคดีต่าง ๆ ของจังหวัดลพบุรี
6. เพื่อเป็นสถานที่สำคัญ เพื่อการท่องเที่ยว และพักผ่อนหย่อนใจ

วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์

1. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการออกแบบทั้งในด้านกายภาพ และองค์ประกอบทางสังคม-วัฒนธรรมได้ครบถ้วน
2. วิเคราะห์แนวโน้มความคิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมจากข้อมูลที่รวบรวมมา
3. จัดทำรายละเอียดโครงการ เพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรม
4. นำความรู้และข้อมูลต่าง ๆ มาประยุกต์ในการออกแบบสถาปัตยกรรม
5. สรุปและประเมินผล ผลงานการออกแบบ-ศึกษาค้นคว้า

วิธีดำเนินการศึกษา

ขั้นค้นคว้า

- รวบรวมข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ของเมืองลพบุรีจากเอกสารและจากสถานที่จริง
- ศึกษารวบรวมสภาพต่างๆ ไป ของเมืองลพบุรีในปัจจุบันทั้งในด้านผังเมือง ปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- รวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่จะต้องใช้ในการจัดทำรายละเอียดของโครงการ ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชั้นวิเคราะห์

- วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการบริหาร หน้าที่ หน้าที่ใช้สอย เทคโนโลยีระบบอาคาร
- วิเคราะห์แนวความคิด ข้อดี-ข้อเสีย ของอาคารประเภทเดียวกัน
- วิเคราะห์การเลือกที่ตั้งของโครงการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ชั้นสังเคราะห์

- แนวความคิดที่นำมาออกแบบอาคาร
- รายละเอียดของโครงการ เพื่อการออกแบบ

ชั้นทำการออกแบบและแสดงผลงาน

ชั้นสรุปและประเมินผลวิทยานิพนธ์

ผลการวิจัย

โครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี เป็นโครงการที่สนองตอบในด้านการศึกษา เป็นแหล่งให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ของเมืองลพบุรี ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ในความเป็นท้องถิ่นของตน อีกทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

สรุปผลการวิจัย

จากการทำวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. ศูนย์ประวัติศาสตร์เป็นสถาบันการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่ง ที่จัดตั้งขึ้นสำหรับบุคคลทั่วไป ไม่จำกัด เพศ วัย ฐานะและระดับความรู้ โดยการถ่ายทอดความรู้ผ่านทางรูปวัตถุ ด้วยการเก็บ ศึกษาค้นคว้า การบำรุงรักษา และการจัดแสดงที่เสนอความรู้ทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นเรื่องราว

2. ลักษณะการจัดแสดงในศูนย์ประวัติศาสตร์จังหวัดลพบุรี มีลักษณะที่เป็นรูปแบบเฉพาะตัว

ในเรื่องของวัตถุที่นำมาจัดแสดง ลักษณะการจัดแสดงและระบบที่เกี่ยวข้อง

3. การออกแบบต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมรอบตัวทั้งทางด้านกายภาพเนื้อที่ในการจัดแสดง สถานที่ตั้ง เวลา ระยะทาง ตลอดจนถึงจิตวิทยาของผู้เข้าชม

4. สถานที่ตั้งโครงการจะมีผลต่อการประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานเพื่อสนองวัตถุประสงค์ของศูนย์ประวัติศาสตร์ ที่ตั้งที่เหมาะสมจะส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้และเข้าร่วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น มิใช่ผู้จัดทำหรือเจ้าของลิขสิทธิ์ในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามเผยแพร่แบบลงเนื้อหา และต้องยังต้องแจ้งเจ้าของลิขสิทธิ์ให้ทราบ

ในกิจกรรมมากขึ้น

5. ในปัจจุบัน กิจกรรมศูนย์ประวัติศาสตร์ไม่ได้รับความสนใจและประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ขาดผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินกิจกรรมภายในศูนย์ประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังไม่มีศูนย์ประวัติศาสตร์ที่สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน เพื่อเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดลพบุรี พร้อมทั้งเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมควบคู่ไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลควรให้ความสนใจและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ประวัติศาสตร์ทุกประเภท ทั้งของราชการและเอกชนอย่างจริงจัง เพื่อให้ศูนย์ประวัติศาสตร์เป็นประโยชน์กับประชาชนอย่างเต็มที่ ยิ่งศูนย์ประวัติศาสตร์มีประสิทธิภาพประชาชนย่อมต้องให้ความสนใจอย่างแน่นอนเพราะได้ความรู้รวดเร็วและพักผ่อนไปในตัว
2. เนื่องจากเป็นอาคารทางศิลปวัฒนธรรม การออกแบบควรคำนึงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของอาคารทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น และคำนึงถึงความเหมาะสมสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่
3. เทคนิควิธีการจัดแสดง ควรให้สามารถถ่ายทอดความรู้และความเข้าใจความเพลิดเพลินแก่ผู้ชมทุกระดับอายุ รวมทั้งสามารถนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นสื่อในการเร่งเร้า และกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความสนใจและเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น
4. ศึกษาถึงการนำเอาสภาพแวดล้อมที่มีอยู่มาก่อนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวอาคาร โครงการ และผู้ใช้อาคาร
5. การออกแบบควรคำนึงถึงการขยายตัวในอนาคต โดยยังคงรักษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเดิมได้อย่างสมบูรณ์
6. ควรมีการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์ประวัติศาสตร์สู่สาธารณชน รวมทั้งจัดกิจกรรมร่วมระหว่างศูนย์ประวัติศาสตร์กับประชาชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ตามวัตถุประสงค์เพราะได้รับความอนุเคราะห์ทาง
ด้านข้อมูล คำแนะนำ ตลอดจนความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายดังนี้

- อาจารย์สมพล คำรงค์เสถียร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
- คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ทุกท่าน
- เจ้าหน้าที่กรมศิลปากรที่ 1 จังหวัดลพบุรี
- เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานสมเด็จพระนารายณ์
- เจ้าหน้าที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
- เจ้าหน้าที่กองราชพัสดุ จังหวัดลพบุรี
- เจ้าหน้าที่กรมที่ดิน จังหวัดลพบุรี

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับทุกท่านที่ได้กล่าวมาข้างต้นไว้ ณ ที่นี้ด้วย และผู้มีพระ
คุณอีกมากมาย ที่ให้การสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ รวมถึงบิดา มารดา และเพื่อนๆ
ทุกคนที่เป็นกำลังใจ

ขอขอบพระคุณเป็นที่สุด

นายมานพ เลี้ยงถนอม
ผู้ทำวิทยานิพนธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญเรื่อง.....	ฉ
สารบัญตารางประกอบ.....	ญ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิประกอบ.....	ด
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของโครงการ.....	1
1.2 เหตุผลในการเสนอวิทยานิพนธ์.....	4
1.3 ที่มาของปัญหา.....	6
1.4 แนวทางการแก้ปัญหา.....	7
1.5 วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์.....	8
1.6 วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	8
1.7 ขอบเขตของวิทยานิพนธ์.....	8
1.8 ขอบเขตของการออกแบบ.....	9
1.9 วิธีดำเนินการวิทยานิพนธ์.....	9
1.10 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์.....	10
บทที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการเบื้องต้น.....	11
2.1 การศึกษาความสำคัญของจังหวัดลพบุรี.....	11
2.1.1 ด้านประวัติศาสตร์.....	11
2.1.2 ด้านโบราณคดี.....	18

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งเป็นกรณี

2.1.3	ด้านยุทธศาสตร์และการทหาร.....	26
2.1.4	ด้านตำนาน นิทานเกี่ยวกับลพบุรี.....	29
2.1.5	ด้านด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณี.....	30
2.1.6	ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยสมเด็จพระนารายณ์.....	33
2.6.1.1	ความสัมพันธ์ ไทย-ฝรั่งเศส.....	35
2.6.1.2	การแพทย์สมัยสมเด็จพระนารายณ์.....	42
2.6.1.3	การนำน้ำมาใช้ในพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์.....	46
2.2	การศึกษานโยบายและแนวทางการจัดตั้งโครงการ.....	50
2.2.1	นโยบายและหน่วยงานที่รับผิดชอบ.....	50
2.2.2	วัตถุประสงค์และการดำเนินงานจัดตั้งโครงการ.....	55
2.2.3	การศึกษาแหล่งที่มาของเงินทุนและงบประมาณ.....	61
2.3	การศึกษาดัชนีภาพของจังหวัดลพบุรีที่ส่งเสริมโครงการ.....	65
2.3.1	การศึกษาสภาพเบื้องต้นของจังหวัดลพบุรี.....	65
2.3.2	การศึกษาดัชนีภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี.....	73
2.3.2.1	ปัจจัยที่ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด.....	73
2.3.2.2	แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด.....	75
2.3.2.3	สภาพการท่องเที่ยวของจังหวัด.....	101
2.3.2.4	ข้อเสนอแนะโครงการขยายการท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรี.....	108
2.4	การศึกษาอาคารตัวอย่าง.....	112
2.4.1	อาคารตัวอย่างในประเทศ.....	112
2.4.2	อาคารตัวอย่างต่างประเทศ.....	122
2.5	การศึกษาและวิเคราะห์สภาพที่ตั้งโครงการ.....	125
2.5.1	หลักในการพิจารณาสภาพที่ตั้งพิกัดบนที่ดิน.....	125
2.5.2	การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน.....	127
2.5.3	การวิเคราะห์สภาพที่ตั้งโครงการ.....	129

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถาปัตยกรรม.....	140
3.1 การศึกษาบทบาทและหน้าที่ของโครงการ.....	140
3.2 การศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินงานของโครงการ.....	150
3.2.1 การศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างการบริหารงาน ของโครงการ.....	153
3.2.2 การศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดด้านบุคลากร อัตรากำลังและเจ้าหน้าที่.....	155
3.3 การศึกษาและวิเคราะห์ผู้ใช้โครงการ.....	159
3.3.1 การศึกษาและวิเคราะห์ประเภทผู้ใช้โครงการ.....	159
3.3.2 การศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ.....	161
3.3.3 การศึกษาและวิเคราะห์จำนวนผู้ใช้โครงการ.....	167
3.4 การศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบและพื้นที่ใช้สอยของโครงการ... ..	169
3.4.1 การศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการองค์ประกอบ ของโครงการ.....	169
3.4.2 การศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการ.....	177
3.4.3 การศึกษาและวิเคราะห์ กิจกรรมและข้อพิจารณาในการ ออกแบบองค์ประกอบ.....	182
3.4.4 การศึกษาและวิเคราะห์การจัดแสดง.....	192
3.4.5 การศึกษาและวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยของโครงการ.....	194
3.4.6 การศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ.....	209
3.5 การศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะพิเศษทางสถาปัตยกรรม.....	228
3.5.1 สำนักงาน.....	228
3.5.2 ร้านอาหาร.....	228
3.5.3 ห้องประชุม.....	235
3.5.4 ห้องสมุด.....	245
3.5.5 คลังพิพิธภัณฑ์.....	248

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกู้อใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 3.5.5 คลังพิพิธภัณฑ์..... 248
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกรนำไปใช้

3.6 การศึกษาและวิเคราะห์ระบบเทคนิค.....	251
3.6.1 ระบบโครงสร้างและวัสดุโครงสร้าง.....	251
3.6.2 ระบบการจัดแสดง.....	256
3.6.3 ระบบเสียงและการป้องกันเสียง.....	267
3.6.4 ระบบแสงสว่างและระบบไฟฟ้า.....	267
3.6.5 ระบบปรับอากาศ.....	275
3.6.6 ระบบสาขาภิบาล.....	279
3.6.7 ระบบรักษาความปลอดภัย.....	281
3.6.8 ระบบป้องกันและควบคุมอัคคีภัย.....	287
3.7 การศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ.....	289
บทที่ 4 การออกแบบทางสถาปัตยกรรม.....	296
4.1 แนวความคิดในการออกแบบ.....	296
4.2 การออกแบบทางสถาปัตยกรรม.....	299
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	320
บรรณานุกรม.....	324

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนประชากร จังหวัดลพบุรี.....	70
2	แสดงจำนวนสถานศึกษาต่างๆ ในจังหวัดลพบุรีแยกตามระดับการสอน.....	71
3	แสดงโครงสร้างของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มา จ.ลพบุรี.....	104
4	แสดงการประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดลพบุรี.....	106
5	แสดงภูมิสำเนาของนักท่องเที่ยวชาวไทย ของจังหวัดลพบุรี.....	107
6	แสดงการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ของจังหวัดลพบุรี.....	107
7	แสดงสรุปการเลือกที่ตั้งโครงการ.....	137
8	แสดงรายละเอียดด้านบุคลากร อัตรากำลังและเจ้าหน้าที่.....	155
9	แสดงพฤติกรรมของผู้ให้บริการ.....	161
10	แสดงพฤติกรรมของผู้ที่มา เป็นส่วนตัว.....	162
11	แสดงพฤติกรรมของผู้ที่มา เป็นหมู่คณะ.....	163
12	แสดงพฤติกรรมของนักวิชาการ.....	164
13	แสดงพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา.....	165
14	แสดงพฤติกรรมของแขกหรือบุคคลที่สำคัญ.....	166
15	แสดงพฤติกรรมของวัตถุจัดแสดง.....	167
16	แสดงสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าชม.....	167
17	แสดงสถิติจำนวนผู้เข้าชม พ.ศ. 3536-3537.....	168
18	แสดงการวิเคราะห์หาค่าประกอบของโครงการจากวัตถุประสงค์.....	171
19	แสดงการวิเคราะห์หาค่าประกอบของโครงการจากหน้าที่ของโครงการ....	172
20	แสดงการวิเคราะห์หาค่าประกอบของโครงการจากขอบเขตของโครงการ..	175
21	แสดงสรุปองค์ประกอบของโครงการ.....	176
22	แสดงองค์ประกอบของโครงการ.....	177
23	แสดงการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อพิจารณาในการออกแบบขององค์ประกอบ.....	182
24	แสดงการวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอย.....	194

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
 ไม่สามารถใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกรณีไปใช้

25	แสดงสรุปพื้นที่ใช้สอยของโครงการ.....	202
26	แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลัก.....	209
27	แสดงความสัมพันธ์ของงานบริหาร.....	210
28	แสดงความสัมพันธ์ของงานธุรการ.....	211
29	แสดงความสัมพันธ์ของงานอาคารสถานที่.....	212
30	แสดงความสัมพันธ์ของงานบริการสาธารณะ.....	213
31	แสดงความสัมพันธ์ของส่วนโรงอาหาร.....	215
32	แสดงความสัมพันธ์ของส่วนจอดรถ.....	216
33	แสดงความสัมพันธ์ของงานค้นคว้าวิจัย.....	217
34	แสดงความสัมพันธ์ของส่วนบริการสาธารณะ.....	218
35	แสดงความสัมพันธ์ของงานซ่อมส่งวัตถุ.....	220
36	แสดงความสัมพันธ์ของงานประชาสัมพันธ์.....	221
37	แสดงความสัมพันธ์ของส่วนห้องประชุม.....	222
38	แสดงความสัมพันธ์ของส่วนห้องสมุด.....	223
39	แสดงความสัมพันธ์ของส่วนงานจัดแสดง.....	225
40	แสดงความสัมพันธ์ของส่วนงานเทคนิค.....	226
41	แสดงความสัมพันธ์ของส่วนบ้านนักเจ้าหน้าที่.....	227
42	แสดงปริมาณต่อที่หนึ่งในห้องประชุม.....	236
43	แสดงอัตราส่วนระหว่างจำนวนคนที่ใช้ AUDITORIUM กับทางออกฉุกเฉิน.....	244
44	แสดงการเปรียบเทียบโครงสร้าง LONG SPAN	253
45	แสดงการวิเคราะห์โครงสร้าง SHORT SPAN	255

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงแผนที่ยุทธศาสตร์ สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1.....	28
2	แสดงสถานที่ที่คณะทูตเดินทางไปเยือนในประเทศฝรั่งเศส.....	39
3	แสดงข้อเสนอแนะโครงการท่องเที่ยว จังหวัดลพบุรี.....	111
4	แสดงแปลนพื้นที่จัดแสดง ศูนย์ประวัติศาสตร์ จ.พระนครศรีอยุธยา.....	116
5	แสดงระบบการจัดแสดง. ศูนย์ประวัติศาสตร์ จ.พระนครศรีอยุธยา.....	117
6	แสดงระบบการสัญจรภายในห้องจัดแสดง.....	118
7	แสดงอาคาร THE NATION MUSEUM OF JAPANESE HISTORY.....	122
8	แสดงอาคาร THE NATION MUSEUM OF JAPANESE HISTORY.....	123
9	แสดงอาคาร THE NATION MUSEUM OF JAPANESE HISTORY.....	124
10	แสดงแผนที่ จังหวัดลพบุรี.....	130
11	แสดงที่ตั้งโครงการที่ 1	131
12	แสดงที่ตั้งโครงการที่ 1	132
13	แสดงที่ตั้งโครงการที่ 2	133
14	แสดงที่ตั้งโครงการที่ 2	134
15	แสดงที่ตั้งโครงการที่ 3	135
15	แสดงที่ตั้งโครงการที่ 3	136
16	แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ.....	138
17	แสดงที่ตั้งโครงการ.....	139
18	แสดงรูปร่างและขนาดของห้องประชุม.....	235
19	แสดงปัญหาการสะท้อนเสียงแบบเพดานราบ.....	236
20	แสดงปัญหาการสะท้อนเสียงแบบทำมุม.....	237
21	แสดงการออกแบบผนังเพื่อการสะท้อนเสียง.....	237
22	แสดงการจัดที่นั่งแบบ COMMON-ONE-BANK.....	238

23	แสดงการจัดที่นั่งแบบ TWO-BANK-LOW	239
24	แสดงการจัดที่นั่งแบบ THREE-BANK-LOW.....	239
25	แสดงการจัดระบบที่นั่ง.....	240
26	แสดงการจ่ายแอร์ในห้องประชุม.....	245
27	แสดงการออกแบบห้องสมุด.....	246
28	แสดงระยะต่างๆ ของการใช้สอยบริเวณที่นั่งอ่านหนังสือ.....	247
29	แสดงการจัดส่วนศึกษาค้นคว้า.....	248
30	แสดงการจัดส่วนทะเบียนและงานอนุรักษ์วัตถุ.....	248
31	แสดงการใช้โครงสร้างลักษณะต่างๆ ในโครงสร้าง LONG SPAN.....	254
32	แสดงการจัดทางเดินที่ไม่ดี ผู้ชมดูได้ไม่ทั่วถึง.....	259
33	แสดงการจัดการจัดทางเดินที่ดี ผู้ชมดูได้ทั้งห้อง.....	259
34	แสดงการจัดทางเดินเป็นระเบียบ.....	259
35	แสดงการปรับปรุงการจัดทางเดินเป็นระเบียบ.....	260
36	แสดงทางออกชิดเกินไป ทำให้ส่วนที่เหลือไม่สำคัญ.....	260
37	แสดงทางออกอยู่ห่างจากทางเข้า.....	260
38	แสดงทางออกที่ดี ทำให้ผู้ชมดูได้เกือบทั้งหมด.....	260
39	แสดงการจัดทางเข้า-ออกที่เหมาะสมกับห้อง 3 ห้อง.....	260
40	แสดงทางเดินในพิพิธภัณฑ์.....	261
41	แสดงตู้สำหรับตั้งโต๊ะ.....	264
42	แสดงตู้ตั้งได้อิสระในแนวตั้ง.....	265
43	แสดงตู้ที่ตั้งไว้และสามารถใช้ประกอบผนังได้ด้วย.....	265
44	แสดงตู้ติดผนัง.....	265
45	แสดงขอบเขตการมองเห็น.....	265
46	แสดงตัวอย่างการให้แสงประดิษฐ์ในลักษณะต่างๆ.....	272
47	แสดงวัฏจักรการทำความเย็น.....	275
48	แสดงระบบปรับอากาศแบบส่วนกลาง.....	277

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 48 ไม่ว่าการณ์ใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

49	แสดงน้ำประปาที่ใช้ภายในโครงการ	281
50	แสดงแผนการทำงานวิธานิพนธ์ (GANTT CHART).....	299
51	แสดงบทนำ (INTRODUCTION).....	299
52	แสดงผลในการเสนอวิธานิพนธ์ (PROJECT PROPOSAL).....	300
53	แสดงการศึกษาความสำคัญของจังหวัด (FEASIBILITY STUDY).....	300
54	แสดงการศึกษาข้อมูลสนับสนุนทางด้านนโยบาย (POLICY STUDY).....	301
55	แสดงการศึกษาข้อมูลสนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจ (ECONOMIC STUDY)....	301
56	แสดงการศึกษาข้อมูลสนับสนุนทางด้านสังคม (SOCIAL STUDY).....	302
57	แสดงการศึกษาข้อมูลสนับสนุนทางด้านกายภาพ (PHYSICAL STUDY).....	302
58	แสดงแผนภูมิการบริหารโครงการ (ORGANIZATION).....	303
59	แสดงผู้ใช้โครงการ (USER).....	303
60	แสดงพฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ (USER BEHAVIOR).....	304
61	แสดงการกำหนดองค์ประกอบความต้องการส่วนประกอบของโครงการ (DEFINE ELEMENT).....	304
62	แสดงความต้องการพื้นที่ใช้สอยของโครงการ (AREA REQUIREMENT)....	305
63	แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ (INTERACTION CHART).....	306
64	แสดงการศึกษาและวิเคราะห์เลือกที่ตั้งโครงการ (SITE STUDY).....	309
65	แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ (SITE ANALYSIS).....	309
66	แสดงการจัดกลุ่มองค์ประกอบที่ตั้งโครงการ (GROUPING ZONING).....	310
67	แสดงเส้นทางการสัญจรของผู้ใช้โครงการ (CIRCULATION DIAGRAM)...	311
68	แสดงการจัดวางพื้นที่โครงการลงในที่ตั้ง (DESIGN DIAGRAM).....	311
69	แสดงการจัดวางพื้นที่โครงการในแนวตั้ง (THREE DIMENSION).....	312
70	แสดงการวิเคราะห์ระบบเทคนิคที่เหมาะสมกับโครงการ (BUILDING SYSTEM).....	312
71	แสดงแนวความคิดในการออกแบบ (CONCEPT DESIGN).....	313
72	แสดงผังบริเวณที่ตั้งโครงการ (LAY-OUT).....	314

73	แสดงผังพื้นที่ที่ 1 (GROUND FLOOR PLAN).....	314
73	แสดงผังพื้นที่ที่ 2 (SECOND FLOOR PLAN).....	315
74	แสดงผังพื้นที่ที่ 3 (THIRD FLOOR PLAN).....	315
75	แสดงรูปตัดอาคาร (SECTION A-B).....	316
76	แสดงรูปด้านอาคาร 1,2 (ELEVATION 3,4).....	316
77	แสดงรูปด้านอาคาร 3,4 (ELEVATION 3,4).....	317
78	แสดงทัศนียภาพภายนอกอาคาร (EXTERIOR PERSPECTIVE).....	317
79	แสดงทัศนียภาพภายในอาคาร (INTERIOR PERSPECTIVE).....	318
80	แสดงหุ่นจำลองของโครงการ.....	318

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่	หน้า
1 แสดงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จ.ลพบุรี.....	102
2 แสดงจำนวนครั้งที่มาเที่ยวของนักท่องเที่ยว.....	102
3 แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการมาเที่ยว จ.ลพบุรี.....	103
4 แสดงรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....	105
5 แสดงการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว.....	108
6 แสดงการแบ่งส่วนบริหารงานของศูนย์ประวัติศาสตร์ จ.ลพบุรี.....	154
7 แสดงการศึกษาความต้องการองค์ประกอบของโครงการ.....	170
8 แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลัก.....	209
9 แสดงความสัมพันธ์ของงานบริหาร.....	211
10 แสดงความสัมพันธ์ของงานธุรการ.....	211
11 แสดงความสัมพันธ์ของงานอาคารสถานที่.....	212
12 แสดงความสัมพันธ์ของงานบริการสาธารณะ.....	214
13 แสดงความสัมพันธ์ของส่วนโรงอาหาร.....	215
14 แสดงความสัมพันธ์ของส่วนจอดรถ.....	216
15 แสดงความสัมพันธ์ของงานค้นคว้าวิจัย.....	217
16 แสดงความสัมพันธ์ของส่วนบริการสาธารณะ.....	219
17 แสดงความสัมพันธ์ของงานซ่อมสงวนวัตถุ.....	220
18 แสดงความสัมพันธ์ของงานประชาสัมพันธ์.....	221
19 แสดงความสัมพันธ์ของส่วนห้องประชุม.....	222
20 แสดงความสัมพันธ์ของส่วนห้องสมุด.....	224
21 แสดงความสัมพันธ์ของส่วนงานจัดแสดง.....	225
22 แสดงความสัมพันธ์ของส่วนงานเทคนิค.....	226
23 แสดงความสัมพันธ์ของส่วนบ้านพักเจ้าหน้าที่.....	227

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

ด้วยเหตุที่จังหวัดลพบุรีเป็นเมืองเก่า และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เมืองหนึ่ง เนื่องจากได้ค้นพบหลักฐานคือ โครงกระดูก เครื่องมือเครื่องใช้ และเครื่องประดับที่ทำด้วยดินเผา หิน สัมฤทธิ์ เหล็ก ทองแดง กระจกสัตว์ เปลือกหอยและแก้วของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในเขตอำเภอเมืองลพบุรี อำเภอโคกสำโรง อำเภอชัยบาดาล และอำเภอพัฒนานิคม จากร่องรอยและหลักฐานเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่ขุดค้นพบ พอจะกำหนดได้ว่า มนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดลพบุรีจะมีทั้งเป็นพวกตั้งคมก่อนเกษตรกรรม คือ ยุคหินกลาง และสังคมสมัยเกษตรกรรม คือ ยุคหินใหม่และยุคหินโลหะที่ต่อเนื่องกันมาโดยตลอด

ต่อมา ในราวพุทธศตวรรษที่ 11-15 ลพบุรียังคงเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าชื่อเมืองลพบุรี ในตำนานชินกาลมาลีปกรณ์ แวันแคว้นอื่นจึงได้ยอมรับและขอเชื้อสายกษัตริย์ไปปกครอง สังคมเดิมแบบก่อนประวัติศาสตร์คือสังคมเผ่าได้เปลี่ยนไปเป็นสังคมเมืองที่มีกษัตริย์ปกครอง มีภาษาที่ใช้คือ ภาษาสันสกฤต ภาษาบาลีและภาษามอญโบราณ พลเมืองนับถือพุทธศาสนา

ศิลปกรรมที่พบในจังหวัดลพบุรีในราวพุทธศตวรรษที่ 13-15 นั้นเป็นศิลปกรรมทางด้านพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดแบบหนึ่งในประเทศไทย ซึ่งคงได้รับอิทธิพลศิลปกรรมอินเดียแบบคุปตะและแบบหลังคุปตะ ซึ่งเรียกว่า ศิลปะแบบทวารวดี บัดนี้มีผู้เสนอให้เรียกว่าศิลปะมอญแบบภาคกลาง ประเทศไทย ซึ่งได้แก่พระพุทธรูป พระธรรมจักรวางหมอบเศียรอสุรหรือเทวดา และปฏิมากรรมตกแต่งสถูปซึ่งแกะสลักจากหินปูนและทำด้วยปูนปั้น

ในระยะราวพุทธศตวรรษที่ 16-18 เมืองลพบุรีตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางอารยธรรมของอาณาจักรกัมพูชาหรือขอม และในช่วงนี้เองที่ปรากฏชื่อเมือง “โลว” คือเมืองละโว้ หรือลโวทยะปุระในหลักฐานศิลาจารึกและจดหมายเหตุฉบับต่าง ๆ หลักฐานทางด้านโบราณวัตถุ สถานที่สำคัญในช่วงนี้ได้แก่ปราสาทแขก ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบขอมซึ่งได้รับการกำหนดอายุว่าอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 15-16 นอกจากนี้ยังได้พบเศียรพระพุทธรูป พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร เทวรูป และศิลปะขอมแบบต่างๆ ที่มีอายุใกล้เคียงกันมาคือ แบบบาปวน (อายุรวม พ.ศ.1553-1523) แบบนครวัด (อายุราว พ.ศ. 1643-1415) และแบบบาชน (อายุราว พ.ศ. 1720-1773) พระปราสาทสามยอด ซึ่งเป็นศาสนสถานที่สำคัญและเป็นสัญลักษณ์ของเมืองลพบุรี ในปัจจุบันก็มีแบบยังเป็นสถาปัตยกรรมแบบบาชนและศิลปกรรมแบบต่างๆ

ที่พบแสดงให้เห็นว่าลพบุรีในช่วงนั้นนับถือพุทธศาสนาควบคู่ไปกับศาสนาพราหมณ์และที่สำคัญคือขอม
คงนำพุทธศาสนาลัทธิมหายานมาฝังรากให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

ตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 18 อิทธิพลของอาณาจักรกัมพูชาก็เสื่อมลงจนกระทั่งพุทธศตวรรษที่
19 เมืองลพบุรี หรือรัฐละโว้ก็เป็นรัฐอิสระเช่นเดียวกับเมืองเชียงใหม่และกรุงสุโขทัย ศิลปกรรมในเมือง
ลพบุรีทั้งทางด้านประติมากรรมและสถาปัตยกรรมที่มีอายุในราวพุทธศตวรรษที่ 16-18 เป็นศิลปะที่ได้รับ
อิทธิพลจากศิลปะแบบขอมและได้วิวัฒนาการจนมีลักษณะเฉพาะเรียกว่า ศิลปะแบบลพบุรี ที่เห็นได้ชัด
เจนคือ ปรากฏประธานวัดพระศรีรัตนมหาธาตุลพบุรี ซึ่งสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 17
และคงเป็นต้นเค้าของบรรดาพระปรากฏทั้งหลายในประเทศไทยในศตวรรษต่อมา

เมื่อกรุงสุโขทัยเสื่อมอำนาจลง และพระเจ้าอู่ทองสร้างกรุงศรีอยุธยาขึ้นในปี พ.ศ. 1893 ลพบุรี
ก็กลายเป็นเมืองหน้าด่านที่คอยป้องกันพวกขอมทางตะวันออก และพวกสุโขทัยทางเหนือ ในสมัยสมเด็จพระ
พระรามาธิบดีที่ 1 ก็ได้โปรดให้พระรามศวรพระราชโอรสขึ้นครองเมืองลพบุรี ซึ่งอยู่ในฐานะเมือง
ลูกหลวงและใช้เป็นเครื่องถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองสุพรรณบุรี ซึ่งขุนหลวงพะงั่วพระเชษฐาราชินี
ครองอยู่

เมื่อสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 สวรรคตในปี พ.ศ. 1912 สมเด็จพระรามศวรเสด็จลงไปครอง
ราชสมบัติ ณ กรุงศรีอยุธยา แต่แล้วก็ถวายราชสมบัติแก่สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพะงั่ว)
พระปิตุลา แล้วเสด็จกลับขึ้นมาครองเมืองลพบุรีตลอดรัชกาล รวมเวลาที่สมเด็จพระรามศวรประทับอยู่
ณ เมืองลพบุรี รวม 38 ปี และเข้าใจว่าวังที่ประทับของสมเด็จพระรามศวรจะตั้งอยู่ในบริเวณพระราชวัง
พระนารายณ์ราชานิเวศน์ ในปัจจุบันนี้

เมื่อสมเด็จพระรามศวร ได้ครองราชย์เป็นครั้งที่ 2 ก็ไม่ปรากฏว่าส่งพระโอรสขึ้นไปครองเมือง
ลพบุรี และสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้ทรงปรับปรุงการปกครองโดยให้ยกเลิกเมืองลูกหลวงทั้ง 4
ด้านของราชธานีออก ลพบุรีจึงกลายเป็นเมืองที่อยู่ในเขตราชธานี ตั้งแต่นั้นมา

ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) ประเทศไทยมีสัมพันธไมตรีทางการค้ากับ
ต่างประเทศ จนมีเรื่องกระทบกระทั่งกับพ่อค้าฮอลันดา เป็นเหตุให้กองทัพเรือฮอลันดามาปิดอ่าวไทย
ครั้งหนึ่ง สมเด็จพระนารายณ์มหาราชจึงทรงพระราชดำริว่าพระนครศรีอยุธยาอยู่ใกล้ทะเล ถ้าเกิดศึก
สงครามกับชาวยุโรปซึ่งมีกำลังกองทัพเรือเข้มแข็ง เรือรบก็อาจแล่นเข้ามาถึงกรุงศรีอยุธยาได้โดยง่ายจะ
ไม่เป็นการปลอดภัย จึงโปรดให้สร้างเมืองลพบุรีขึ้นใหม่ใช้เป็นราชธานีสำรองเมือง พ.ศ. 2208 โดยให้
ช่างชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ออกแบบสถาปัตยกรรมที่เมืองลพบุรี ในสมัยของพระองค์จึงเป็นแบบไทยปนตะวันตก

ตก เช่น พระราชวังบ้านหลวงรับราชทูต (ที่เรียกว่าบ้านวิชาเยนทร์) วัดสันเปาโลและป้อมปราการต่าง ๆ เป็นต้น ทางด้านตะวันออกของเมืองลพบุรีมีคลองคูเมืองเป็น 2 ชั้น และมีคลองสายบัวเป็นคูเมืองชั้นนอก ยังปรากฏกำแพงดินเป็นแนวติดต่อกับตะวันออกและหักมุมเฉียงตรงด้านตะวันออกเฉียงใต้แล่นไปทางตะวันตก ครั้งสร้างเมืองลพบุรีเป็นราชธานีอีกแห่งหนึ่งแล้ว สมเด็จพระนารายณ์มหาราช โปรดเสด็จขึ้นมาประทับ ณ เมืองลพบุรี รวมปีละ 8-9 เดือน ใช้พระราชวังที่เมืองลพบุรีเป็นที่ว่าราชการ รวมทั้งต้อนรับแขกเมืองต่างประเทศที่เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีอีกด้วย ทรงประทับอยู่ ณ กรุงศรีอยุธยาปีหนึ่งราว 3-4 เดือน ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงสิงหาคมเท่านั้น

ตอนปลายสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมืองลพบุรีเกิดความวุ่นวายขึ้นเนื่องจากอิทธิพลของพวกขุนนางต่างชาติทำให้พระเพทราชาเข้ายึดอำนาจทางการเมืองปกครองและได้ทรงประกอบพระราชพิธีปราบดาภิเษกครั้งแรกขึ้นที่พระราชวังเมืองลพบุรี เมื่อ พ.ศ. 2231 ขณะที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชประชวรหนักและเสด็จสวรรคตไปท่ามกลางเหตุการณ์วุ่นวายขณะนั้น หลังจากนั้นมาเมืองลพบุรีก็ลดความสำคัญทางด้านการเมืองลง และพระราชวังที่เมืองลพบุรีก็ถูกปล่อยทิ้งอยู่เป็นเวลานานจนถึง พ.ศ. 2227 และ พ.ศ. 2297 สมเด็จพระบรมโกศเสด็จขึ้นมาล้อมจับช้างเถื่อนที่เมืองลพบุรี ก็คงจะได้เสด็จมาประทับ ณ พระราชวังแห่งนี้ด้วย จนถึงสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริเช่นเดียวกับสมเด็จพระนารายณ์มหาราชว่าควรจะมีราชธานีสำรองไว้หากเกิดศึกสงครามกับชาวต่างประเทศที่มีกองทัพเรือ จะได้ใช้เป็นที่ตั้งมั่นได้ จึงโปรดให้ปฏิสังขรณ์เมืองลพบุรี และซ่อมแซมพระราชวังเก่าของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชขึ้นใหม่ โปรดให้สร้างพระที่นั่งและพระราชตำหนักน้อยใหญ่ขึ้นไว้เป็นที่ประทับ พระราชทานนามว่า “พระนารายณ์ราชนิเวศน์” และได้เสด็จขึ้นมาประทับเมื่อ พ.ศ. 2399 และ พ.ศ. 2405 ถึงสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เสด็จขึ้นมาประทับหลายคราว จนกระทั่งได้สร้างทางรถไฟสายเหนือผ่านเมืองลพบุรีแล้วจึงโปรดพระราชทานพระที่นั่งและพระตำหนักต่าง ๆ ให้ใช้เป็นศาลากลางจังหวัดลพบุรี ตลอดมาจนถึง พ.ศ. 2483 รัฐบาลไทยในขณะนั้นได้สร้างเมืองใหม่ และสร้างศาลากลางจังหวัดขึ้นใหม่ ณ บริเวณวงเวียนเทพสตรี ทางทิศตะวันออกของเมืองเก่า จึงย้ายมาทำการ ณ สถานที่แห่งใหม่เช่นที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

จะเห็นได้ว่าจังหวัดลพบุรี มีความสำคัญติดต่อกันมานานนับพันปีคือตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดแนวความคิดที่จะสร้างศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรีขึ้น เพื่อที่จะนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของลพบุรีที่มีความน่าสนใจทั้งด้านความสำคัญ ความหลากหลายตลอดจนถึงความต่อเนื่องในแต่ละยุค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้ ลพบุรียังมีความน่าสนใจในบริเวณเขตประวัติศาสตร์หรือบริเวณเขตตัวเมืองเก่า กล่าวคือ เป็นชุมชนผสม ซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ตลอดจนกิจกรรมพาณิชย์ที่มีชีวิตผสมปนเปไป กับโบราณสถาน ซึ่งชุมชนในลักษณะนี้ แม้จะมีข้อดีในแง่ของบรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แต่ก็มีข้อเสียคือ เกิดการบุกรุก หรือบดบังมุมมองของโบราณสถาน ตลอดจนทำลายความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์ของ โบราณสถานต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วตัวเมือง

ดังนั้น ในการเสนอโครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี นอกเหนือไปจากวัตถุประสงค์ที่จะสื่อสารจัดแสดงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์แล้ว ศูนย์ประวัติศาสตร์ยังจะทำหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของโบราณสถานต่างๆ เข้าด้วยกัน ตลอดจนมีส่วนช่วยกระตุ้นหรือเร่งเร้าให้ชุมชนในเมืองเก่า เห็นความสำคัญและหวงแหนต่อโบราณสถานให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งตรงกับนโยบายของจังหวัดลพบุรีที่ตระหนักถึงคุณค่าของเมืองเก่าลพบุรี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแหล่งให้ความรู้ที่สมบูรณ์แบบด้านโบราณสถาน ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม อีกทั้งยังเป็นการสนองนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อันที่จะส่งเสริมในเรื่องการท่องเที่ยวโบราณสถาน ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ และอื่นๆ ในจังหวัดลพบุรี

1.2 เหตุผลในการเสนอวิทยานิพนธ์

1. ด้านนโยบาย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีสาระสำคัญที่จะให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนและอินโดจีน โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้คงคุณภาพ และความสมบูรณ์ของธรรมชาติได้ต่อเนื่องโดยการให้ความสำคัญต่อการระดมทุนเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจ วัฒนธรรมและสังคม โดยสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากร พัฒนาแหล่งโบราณสถาน โบราณคดี ให้เป็นแหล่งความรู้และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีให้มีผลกระทบต่อการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เน้นให้คนเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา ให้ทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ เป็นส่วนรวมในทุกมิติ เน้นศักดิ์ศรีความเป็นคน มีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการพัฒนาที่มีพื้นฐานบนความเป็นไทย รู้จักตัวเอง รู้จักวัฒนธรรมไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ตามแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต คือ เร่งรัดการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เน้นการประสานสัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี จะเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบแก่ประชาชน

นโยบายและวัตถุประสงค์ตามแผนงานของกรมศิลปากร ตามแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนา ศิลปวัฒนธรรม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2535-2539) คือ บำรุงรักษาสืบทอดทรัพย์สินทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย อนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ปลุกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนเกิดความรู้ความเข้าใจเห็นคุณค่าและภูมิใจในมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นรากฐานของตนเองและของท้องถิ่น

นโยบายการท่องเที่ยว ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 มุ่งสนับสนุนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่ การจัดงานแสดงหรือสาธิตเพื่อเผยแพร่ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม หัตถกรรม ตลอดจนการดำรงชีวิตของชาวไทย สนับสนุนการประชาสัมพันธ์งานประเพณีที่มีความสำคัญ

นโยบายการพัฒนาจังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และเป้าหมายในการพัฒนาจังหวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบในด้านโบราณสถาน ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ให้สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดใกล้เคียง อีกทั้งยังมุ่งเน้นให้เป็นเมืองหลักในด้านการศึกษาวิชาชีพ ศาสนา และวัฒนธรรมของเขตภาคกลางตอนบน

2. ด้านเศรษฐกิจ

ขยายโอกาสให้ประชาชนในเขตพื้นที่มีอาชีพการงาน เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้หมดจากสภาพการว่างงาน โดยการจัดหาแหล่งงานในท้องถิ่น เพื่อลดปัญหาการอพยพแรงงานเข้าสู่เมืองหลวง

3. ด้านสังคม

ปลุกฝังจิตสำนึกของประชาชน ให้รู้ถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดให้เป็นมรดกของชาติสำหรับอนุชนรุ่นหลัง และเป็นรากฐานสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศสืบไป อีกทั้งเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในจังหวัดร่วมมือกันที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูโบราณสถาน วัฒนธรรมและประเพณี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ด้านกายภาพ

เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทัศนียภาพของเมืองเก่า และรักษาสภาพแวดล้อมโดยรวมของจังหวัดลพบุรี โดยยังคงรูปแบบสถาปัตยกรรมให้มีความสอดคล้องและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเดิมที่มีอยู่

5. ด้านการศึกษา

เพื่อเป็นศูนย์กลางให้ความรู้ การศึกษา ค้นคว้า วิจัย ข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม เชื้อชาติ รูปแบบงานสถาปัตยกรรม ในจังหวัดลพบุรี

1.3 ที่มาของปัญหา

1. ด้านนโยบาย

ในปัจจุบันจังหวัดลพบุรี ยังขาดศูนย์กลางที่จะเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลป วัฒนธรรม ประเพณี ที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ควรจะได้รับการรวบรวมเอาไว้ เพื่อให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของอดีต

2. ด้านเศรษฐกิจ

แหล่งงานที่มีอยู่ภายในจังหวัดมีไม่เพียงพอกับประชากรในวัยแรงงาน ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน และปัญหาการหลังไหลเข้าทำงานในเมืองหลวงและจังหวัดใกล้เคียง ทำให้เกิดการละทิ้งถิ่นฐานส่งผลกระทบต่อสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัด

3. ด้านสังคม

ในปัจจุบันสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประชาชนยึดติดกับอารยธรรมตะวันตก ความทันสมัย และเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา จึงก่อให้เกิดการละเลยทอดทิ้งมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของสังคม

4. ด้านกายภาพ

จากสภาพโบราณสถานของจังหวัดลพบุรี ซึ่งอยู่กันอย่างกระจัดกระจายและภูมิทัศน์โดยทั่วไปของเมือง ยังคงเป็นสภาพของชุมชนที่สอดคล้องไปกับโบราณสถาน ทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างรูปแบบทางสถาปัตยกรรมใหม่กับของเดิมที่มีอยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ด้านการศึกษา

ปัจจุบันจังหวัดลพบุรียังคงขาดศูนย์กลางที่จะเผยแพร่ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป ภิภุสงฆ์ สามเณร นักท่องเที่ยว ที่ต้องการจะศึกษาถึงประวัติศาสตร์ของจังหวัดลพบุรี

1.4 แนวทางการแก้ปัญหา

1. ด้านนโยบาย

ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาด้านการบริการที่มีสาระสำคัญที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดลพบุรี

2. ด้านเศรษฐกิจ

จัดหาแหล่งงานให้มีความเพียงพอ ซึ่งสนองต่อความต้องการของประชากรในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. ด้านสังคม

จัดตั้งศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรีขึ้น เพื่อลดค่านิยมและเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนให้หันมาอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่า โดยปลูกจิตสำนึกที่ดีแก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา นักท่องเที่ยว ในเรื่องของประวัติศาสตร์ของจังหวัดลพบุรี

4. ด้านกายภาพ

จัดตั้งศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรีขึ้นโดยคำนึงถึงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเดิมที่มีอิทธิพลอยู่ในสมัยนั้น เพื่อให้เกิดความกลมกลืน และจัดทำภูมิทัศน์ให้มีความสอดคล้องกับรูปแบบทางสถาปัตยกรรมนั้นด้วย

5. ด้านการศึกษา

ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี เพื่อที่จะเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา ให้ความรู้ ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดลพบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์

1. รวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการออกแบบทั้งในด้านกายภาพ และองค์ประกอบทางสังคม-วัฒนธรรม ได้ครบถ้วน
2. วิเคราะห์แนวความคิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมจากข้อมูลที่รวบรวมมา
3. จัดทำรายละเอียดโครงการ เพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรม
4. นำความรู้และข้อมูลต่างๆ มาประยุกต์ในการออกแบบสถาปัตยกรรม
5. สรุปและประเมินผล ผลงานการออกแบบ-ศึกษาค้นคว้า

1.6 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษา รวบรวม และให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ของเมืองลพบุรีอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ
2. เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมศิลปโบราณวัตถุ ศิลปพื้นบ้าน ของจังหวัดลพบุรี
3. เพื่อเป็นสถาบันส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่น เห็นคุณค่า ในสมบัติทางวัฒนธรรม ภูมิใจในเอกลักษณ์ของความเป็น ไทยและเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นของตน
4. เพื่อเป็นสถาบันส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นที่จะช่วยต่อต้าน แข่งขันกับศิลปวัฒนธรรมของต่างชาติ
5. เพื่อเป็นศูนย์ประวัติศาสตร์ที่จัดแสดงประวัติศาสตร์ โบราณคดีต่าง ๆ ของจังหวัดลพบุรี
6. เพื่อเป็นสถานที่สำคัญ เพื่อการท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจ

1.7 ขอบเขตของวิทยานิพนธ์

1. ศึกษาถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองลพบุรี
2. ศึกษาถึงลักษณะทางกายภาพของเมืองลพบุรี ตลอดจนผังเมืองเพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบ และเลือกที่ตั้ง
3. ศึกษาถึงลักษณะทางสังคม-วัฒนธรรมของเมือง การออกแบบ ตลอดจนประเพณีต่าง ๆ
4. ศึกษาถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอาคาร ตลอดจนประเภทของผู้ใช้สอยและเวลาของผู้ใช้สอย
5. ศึกษาถึงความเป็นไปได้ และโครงสร้างด้านการบริหารโครงการ
6. ศึกษาถึงระบบเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ
7. ศึกษาและวิเคราะห์อาคารประเภทเดียวกัน
8. ศึกษาถึงเรื่องการสื่อความหมายของอาคารตลอดจนบรรยากาศที่เหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.8 ขอบเขตของการออกแบบ

จากเหตุผลทางด้านนโยบาย เศรษฐกิจ สังคม ภายภาพ และการศึกษา อันเป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดโครงการ นำมาประกอบในการพิจารณาการออกแบบอาคารศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี ดังนี้

1. งานผังบริเวณ
2. ส่วนศูนย์ประวัติศาสตร์
 - ส่วนบริหาร
 - ส่วนบริการสาธารณะ
 - ส่วนวิชาการ
 - ส่วนบริการการศึกษาและประชาสัมพันธ์
 - ส่วนจัดแสดงและเทคนิค
 - ส่วนบ้านพักเจ้าหน้าที่

1.9 วิธีดำเนินงานวิทยานิพนธ์

ขั้นค้นคว้า

- รวบรวมข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ของเมืองลพบุรีจากเอกสารและจากสถานที่จริง
- ศึกษารวบรวมสภาพทั่ว ๆ ไป ของเมืองลพบุรีในปัจจุบันทั้งในด้านผังเมือง ปัจจัยทาง ภายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ในการจัดทำรายละเอียดของโครงการ ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ขั้นวิเคราะห์

- วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการบริหาร หน้าที่ พื้นที่ใช้สอย เทคโนโลยี ระบบอาคาร
- วิเคราะห์แนวความคิด ข้อดี-ข้อเสีย ของอาคารประเภทเดียวกัน
- วิเคราะห์การเลือกที่ตั้งของโครงการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ขั้นสังเคราะห์

- แนวความคิดที่นำมาออกแบบอาคาร
- รายละเอียดของโครงการ เพื่อการออกแบบ

ขั้นทำการออกแบบและแสดงผลงาน

ขั้นสรุป และประเมินผลวิทยานิพนธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.10 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์

ต่อผู้ศึกษา

1. ได้รับรู้-เข้าใจกระบวนการออกแบบของศูนย์ประวัติศาสตร์
2. เป็นโอกาสที่จะค้นคว้า หาแนวทางของสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัย ที่เหมาะสมกับยุคสมัยและสิ่งแวดล้อม
3. ได้ศึกษาวิธีการ และเทคนิคการจัดแสดง ระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรม
4. ได้รับรู้-เข้าใจความเป็นมาของประวัติศาสตร์เมืองลพบุรีตลอดจนขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี

ต่อส่วนรวม

1. เป็นศูนย์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของเมือง
2. ช่วยส่งเสริมโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของผู้ชมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เห็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวทางวัฒนธรรม
3. พัฒนาสภาพแวดล้อมเชิงอนุรักษ์ ส่งเสริมความเป็นอุทยานทางประวัติศาสตร์ และความเป็นเอกลักษณ์ของเมือง
4. เป็นแหล่งให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ของเมือง
5. เป็นแหล่งนันทนาการของเมือง
6. เป็นแหล่งส่งเสริมในด้านการท่องเที่ยวของเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การศึกษาคือความเป็นไปได้ ของโครงการเบื้องต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น โปรดอย่าให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงที่มาของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเบื้องต้น

2.1 การศึกษาความสำคัญของจังหวัดลพบุรี

2.1.1 ด้านประวัติศาสตร์

เมืองลพบุรีเป็นเมืองโบราณสถานที่มียุคเก่าแก่ที่สุดเมืองหนึ่งในภาคกลางของประเทศไทยที่ตั้งตัวจังหวัดในปัจจุบันตั้งซ้อนทับตัวเมืองโบราณเดิม จากหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดีแสดงให้เห็นว่าเมืองลพบุรีเป็นเมืองโบราณที่พัฒนาขึ้นมาจากสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมและกลายเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและศาสนาโดยตลอด นอกจากนี้ยังพบหลักฐานของชุมชนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายแห่ง และมีการตั้งถิ่นฐานกันอย่างต่อเนื่องในสมัยประวัติศาสตร์จนถึงยุคปัจจุบัน

ยุคก่อนประวัติศาสตร์

ในบริเวณจังหวัดลพบุรีได้มีการศึกษาลำวางและขุดค้นทางด้านโบราณคดี โดยกรมศิลปากรจากการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ พบว่าแหล่งก่อนประวัติศาสตร์ที่สำคัญอยู่หลายแห่งได้แก่

- ถ้ำกระคำ หรือถ้ำกระดาน เขาสนามแจง อำเภอบ้านหมี่ พลเครื่องมือหินที่เป็นแบบเดียวกันที่สัวบิณฑ์ประเทศเวียดนาม มียุกระหว่าง 12,000 - 4,000 ปีมาแล้ว
- บ้านโคกเจริญ ตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล พบหลักฐานของกลุ่มคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์อายุประมาณ 3,000 - 2,500 ปีมาแล้ว โบราณวัตถุที่พบประกอบด้วย ขวานหินขัด กำไลหิน ลูกบิดเปลือกหอย เศษภาชนะดินเผาหลายเชือกหลายชนิด และหลุมฝังศพประมาณ 50 หลุม
- บริเวณศูนย์การทหารปืนใหญ่ลพบุรี พบหลักฐานที่แสดงถึงชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่มีการใช้เครื่องมือสำริด เครื่องประดับทั้งสำริด แก้ว หิน และเปลือกหอยทะเล นอกจากนี้ยังพบโครงกระดูกคน โดยมากฝังอยู่ในลักษณะท่านอนหงายและมีปดระเพณีหันศีรษะไปทางทิศเหนือ สิ่งที่ฝังลงไปกับศพมีเครื่องปั้นดินเผา อวูรประเภทหอกและขวาน เม็ยดินเผา ลูกกระสุนดินเผาและแวนดินเผา ได้กำหนดอายุเศษเครื่องปั้นดินเผาโดยวิธีเทอร์โมลูมิเนสเซนซ์แล้ว ปรากฏว่ามีอายุประมาณ 2825 ปี - 2503 ปี

บ้านคิลิ่ง ตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม พบเศษภาชนะดินเผาแบบหลายเชือกหลายชนิด บางชิ้นมีการขัดมันและพบขี้แร่ (ตะกรัน) บนผิวดินอีกด้ยแต่ไม่พบเครื่องมือสำริดที่ชัดเจน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการสำรวจแหล่งโบราณคดีที่มีการใช้โลหะในเขตจังหวัดลพบุรีและนครสวรรค์ พบว่ามีแหล่งโบราณคดีที่แสดงให้เห็นว่าเป็นชุมชนที่มีการใช้สำริดแล้วในเขตจังหวัดลพบุรีและได้มีการขุดตรวจชั้นดินแล้ว 3 แห่งคือ ที่แหล่งโบราณคดีบ้านท่าแค ตำบลท่าแค อำเภอเมืองลพบุรี กรมศิลปากร ได้แบ่งชั้นวัฒนธรรมออกได้เป็น 3 สมัย ดังนี้

สมัยที่ 1 เป็นคนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในแหล่งท่าแคนี้ มีการปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์ แต่ยังมีการล่าสัตว์เป็นอาหารอยู่ หลักฐานทางโบราณคดีที่พบได้แก่ เศษภาชนะดินเผา ขวานหินขัด กำไลหิน ลูกปัดหิน ลูกกระสุนดินเผา เศษกำไลสำริด และกระดูกสัตว์ชนิดต่าง ๆ

สมัยที่ 2 เป็นชุมชนที่มีการแบ่งระบบงานในกิจกรรมชุมชนรวมไปถึงการแลกเปลี่ยนผลผลิตกับชุมชนอื่นหลักฐานทางโบราณคดีที่พบ ได้แก่ เศษภาชนะดินเผาที่มีบางแบบเพิ่มขึ้น มีเครื่องมือเหล็กกระจายอยู่ทั่วไป และหลักฐานการผลิตทองแดง

สมัยที่ 3 เป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่กว่าเดิมมากและขยายครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของเนินหลักฐานทางโบราณคดีที่พบได้แก่ ลูกปัดทองคำ (ลักษณะเหมือนกับที่ อู่ทอง) ชิ้นส่วนของตุ๊กตาดินเผา ตะกั่วแผ่นแบบม้วนเป็นแท่ง ลูกปัดหินและแก้วสีต่างฝัก ๆ ต่างหูหินสีเขียว ตะเกียงดินเผา และเหรียญโลหะ(เงิน)

นอกจากนี้ยังแหล่งโบราณคดีที่หุบเขาวงพระจันทร์ ซึ่งเป็นที่ราบลอนลูกคลื่นได้พบหลักฐานเกี่ยวกับโลหะวิทยาในสมัยโบราณเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะที่บ้านห้วยโป่ง ตำบลโป่ง อำเภอโคกสำโรงพบเศษภาชนะดินเผากระจายอยู่ปนกับโบราณวัตถุ เช่น ตะกรันจากการถลุงทองแดง เศษเบ้าหลอมโลหะและเศษแม่พิมพ์ ดังนั้นในบริเวณพื้นที่หุบเขาวงพระจันทร์นี้ผลิตทองแดงเพื่อใช้ทำสำริดเมื่อประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว

ยุคประวัติศาสตร์

สมัยทวารวดี

จากการสำรวจในบริเวณจังหวัดลพบุรีหลักฐานของชุมชนที่มีอายุในช่วงสมัยทวารวดีจำนวน 18 แห่ง กระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมืองลพบุรี อำเภอบ้านหมี่และอำเภอโคกสำโรง ชุมชนทวารวดีนี้ พบหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าได้พัฒนามาจากชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ คือ สภาพภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและมีแหล่งเพาะปลูกมากพอที่จะรองรับจำนวนประชากรที่เพิ่ม การได้รับวัฒนธรรมจากอินเดียในราวพุทธไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศตวรรษที่ 11-26 นับเป็นสิ่งสำคัญมาก ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานภาพจากชุมชนแบบดั้งเดิม เป็นชุมชนที่มีระบบสังคมซับซ้อนหรือสังคมระดับเมือง

ชุมชนสมัยทวารวดีในจังหวัดลพบุรีที่ปรากฏลักษณะคูน้ำ คันดิน (คูเมือง กำแพงเมือง) ชัดเจนมีเพียง 4 เมือง คือ

1. เมืองลพบุรี ตำบลท่าหิน อำเภอเมืองลพบุรี
2. เมืองคงมะรุม บ้านไผ่เจริญ ตำบลคงมะรุม อำเภอโคกสำโรง
3. เมืองบ้านใหม่ไพศาลี บ้านใหม่ไพศาลี ตำบลโคกเจริญ กิ่งอำเภอกอเจ็ด
4. เมืองชัยจำปา บ้านชัยจำปา ตำบลชัยจำปา กิ่งอำเภอท่าหลวง

โบราณวัตถุสมัยทวารวดีพบที่เมืองลพบุรีเป็นจำนวนมาก เช่น เศียรพระพุทธรูป เศียรยักษ์รูป หน้าเทวดา สิงห์ ลายกนก ฯลฯ โบราณวัตถุต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจจะเกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนาแบบหินยาน นอกจากนี้ยังพบหลักฐานที่เป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ภาชนะดินเผา ลูกปัด ตะกรันดินเผา แทน หินบดยา โบราณวัตถุที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการพบจารึกที่ใช้ตัวอักษรปัลลวะ ภาษาบาลี กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-12 นับเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นชัดว่าเมืองลพบุรีเป็นเมืองรุ่งเก่าที่อยู่ในช่วงสมัยทวารวดี

ในปัจจุบันนักวิชาการโดยทั่วไปยอมรับว่า ชื่อเดิมของเมืองลพบุรีคือละโว้ ส่วนหลักฐานเอกสารที่กล่าวชื่อ "ละโว้" ไว้เช่น พงศาวดารเหนือ ซึ่งนับเป็นเอกสารและตำนานที่เก่าที่สุดในหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์ได้กล่าวถึงกษัตริย์เมืองละโว้ได้ส่งพระราชธิดาไปครองเมืองหริภุญไชยในปีพ.ศ. 1206 หลักฐานสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ศิลาจารึกหน้ากที่ 21 พบที่เมืองลพบุรีเป็นจารึกภาษาเขมร กำหนดอายุอยู่ในสมัยพระยาสุริยวรมันที่ 1 หรือ ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16 ข้อความหนึ่งในศิลาจารึกได้ออกชื่อเมือง "โลว" คือเมืองละโว้ นักวิชาการยังได้ตั้งข้อสันนิษฐานได้อีกว่าชื่อ "ละโว้" หรือ "ลวปุระ" น่าจะได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียและรับเข้ามาเพื่อครั้งวัฒนธรรมอินเดียแผ่กระจายในบริเวณภาคกลางของประเทศไทยในราวพุทธศตวรรษที่ 11-12 โดยอาจจะเข้ามาจากชื่อเมือง "ลวปุระ" ที่มีอยู่ในประเทศอินเดียหรืออาจจะได้รับอิทธิพลจากเรื่องรามเกียรติ์ เพราะชื่อเมืองลวปุระอาจจะหมายความว่าเมืองของพระลวหรือพระลพผู้เป็นราชโอรสของพระราม

ชุมชนเมืองลพบุรีเมืองโบราณอื่น ๆ ในจังหวัดลพบุรีในช่วงสมัยทวารวดีคงจะนับถือพุทธศาสนาิกายหินยานเป็นหลัก และมีการนับถืออย่างแพร่หลาย เพราะได้พบหลักฐานประติมากรรมที่เป็นพระพุทธรูปและพระธรรมจักร นอกจากนี้ยังพบจารึกภาษาบาลีที่เกี่ยวกับคัมภีร์พระพุทธรูปศาสนาที่สำคัญ คถา "เขธัมมา" อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลักฐานที่กล่าวถึงระบบปกครองและระบบกษัตริย์พบน้อยมาก ไม่สามารถระบุชื่อพระมหากษัตริย์และศักราชที่ครองราชย์ของแต่ละองค์ได้ นักวิชาการหลายท่านลงความเป็นว่าประชาชนทั่วไปใช้ภาษามอญเป็นภาษาพูด จากหลักฐานจารึกภาษามอญบนเสาแปดเหลี่ยมที่ศาลสูงเมืองลพบุรี(จารึกหลักที่ 18) สำหรับความเป็นอยู่ของประชาชนเมืองลพบุรีในช่วงสมัยทวารวดีนั้นมีลักษณะเป็นสังคมเกษตรกรรม มีการเพาะปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก การเลี้ยงสัตว์และทอผ้า โดยพบหลักฐานแนวดินเผาซึ่งเป็นชิ้นส่วนของเครื่องปั้นดินเผา มีการทำภาชนะดินเผาและอาชีพที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ โลหกรรม ซึ่งพบว่ามีการทำมาแล้วตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และคงจะเป็นพัฒนาการที่ต่อเนื่องลงมาถึงสมัยทวารวดีด้วย

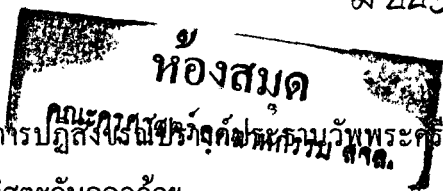
สมัยพุทธศตวรรษที่ 16-19

ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางศิลปวัฒนธรรมและสังคมขึ้นที่เมืองลพบุรี ซึ่งแตกต่างไปจากศิลปสมัยทวารวดีอย่างเห็นได้ชัด เพราะมีลักษณะคล้ายหรือมีอิทธิพลของศิลปะขอม (เขมร) บนอยู่รวมทั้งเป็นลักษณะวัฒนธรรมของชุมชนที่นับถือพุทธศาสนา นำกายมหายาน หลักฐานโบราณคดีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมแบบใหม่นี้ส่วนใหญ่พบที่เมืองลพบุรีจึงเรียกรูปแบบศิลปในระบายนี้อีกว่า "ศิลปลพบุรี"

ศิลปสมัยลพบุรีในวงการโบราณของเมืองไทยจะหมายถึง โบราณวัตถุสถานที่ที่มีลักษณะคล้ายหรือทำเลียนแบบศิลปะขอม (เขมร) ในประเทศกัมพูชา อิทธิพลของศิลปะขอม (เขมร) ได้หลั่งไหลเข้ามาในบริเวณเมืองลพบุรีและภาคกลางของประเทศไทย ตั้งแต่สมัยพระเจ้าสุริยวงษ์ที่ 1 (พ.ศ. 1553-1593) จนถึงสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 1 (1724-1762) หากเปรียบเทียบกับสมัยทางศิลปก็จะตรงศิลปะขอม (เขมร) สมัยบาปวน (พุทธศตวรรษที่ 16-17) สมัยนครวัด (ปลายพุทธศตวรรษที่ 17) และสมัยบายัน (ต้นพุทธศตวรรษที่ 18) ศิลปลพบุรีเจริญรุ่งเรืองจนถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 หรือ จนถึงสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ต่อจากนั้นได้เสื่อมลงอันเนื่องมาจากการแพร่หลายของพุทธศาสนาเถรวาทนิกายแบบลังกาวงศ์

สมัยอู่ทอง

รูปแบบศิลปกรรมที่เกิดขึ้นอันเนื่องจากศาสนานิกายใหม่นี้จะแตกต่างไปจากแบบศิลปลพบุรี อาจจะกำหนดระยะเวลาได้ว่าอยู่ในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 18 จนถึงพุทธศตวรรษที่ 19 แบบศิลปในระบายนี้นักประวัติศาสตร์ศิลปกำหนดชื่อเรียกว่า "ศิลปอู่ทอง" ดังปรากฏหลักฐานหลายแห่งที่เมืองลพบุรี เช่นเจดีย์แปดเหลี่ยมทรงระฆังที่วัดนคร โภชมาและปราสาทศิลปะมอญที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้ยังพบหลักฐานว่า ได้มีการปฏิสังขรณ์ปราสาทนครหลวงพระศรีรัตนมหาธาตุ และมีการขยายอาณาเขตวัดนี้ออกไปทางทิศตะวันออกด้วย

ในช่วงสมัยที่พุทธศาสนานิกายหินยานลัทธิลังกาวงศ์เจริญรุ่งเรืองที่เมืองลพบุรีและบริเวณภาคกลางของประเทศไทย เป็นระยะเดียวกับช่วงสมัยสุโขทัยตอนต้น ไม่ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองของเมืองลพบุรีที่แน่ชัด นักประวัติศาสตร์บางท่าน ได้ตั้งเป็นของสันนิษฐานไว้ว่าศูนย์กลางอำนาจในบริเวณภาคกลางของประเทศไทยในช่วงนี้ได้ย้ายไปที่เมืองอโยธยา ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เมืองลพบุรีได้ลดฐานะลงมาเป็นเมืองลูกหลวงของอโยธยา แต่หลักฐานเกี่ยวกับเมืองอโยธยา ยังไม่ปรากฏแน่ชัด ในระยะนี้เมืองลพบุรีน่าจะยังคงเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและศิลปวิทยากรดงหลักฐานที่ปรากฏในตำนานและพงศาวดารกล่าวว่า พระยาบางเมืองแห่งพะเยาและพ่อขุนรามคำแหงกรุงสุโขทัย ได้เสด็จมาศึกษาเล่าเรียนศิลปศาสตร์ต่าง ๆ กับพระสุกกทันธราชที่เขาสมอคอนเมืองลพบุรี

สมัยอโยธยา

เมื่อสมัย พ.ศ. 1893 สมเด็จพระมหาธิเบศร์ที่ 1 (อู่ทอง) ได้สถาปนาพระนครศรีอยุธยาขึ้นเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรในกลุ่มในแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาเมืองลพบุรีลดฐานะเป็นเมืองลูกหลวงของกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าอู่ทองโปรดให้พระรามสุวรรณโอรสขึ้นไปครองเมืองลพบุรี เมื่อพระเจ้าอู่ทองสวรรคตในปี พ.ศ. 1912 สมเด็จพระรามสุวรรณได้เสด็จเสวยราชสมบัติสืบต่อมาในปี พ.ศ. 1913 สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพระงั่ว) เสด็จมาจากเมืองสุพรรณบุรีและขึ้นครองราชสมบัติที่กรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระรามสุวรรณจึงเสด็จกลับไปครองเมืองลพบุรี ภายหลังสมัยสมเด็จพระรามสุวรรณแล้วไม่ปรากฏหลักฐานว่า กษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาโปรดให้พระราชวงศ์ใดขึ้นไปครองเมืองลพบุรี

ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ (2199-2231) การติดต่อค้าขายกับต่างประเทศเป็นไปอย่างเฟื่องฟู โดยเฉพาะการค้าขายของราชสำนักกรุงศรีอยุธยากำลังเจริญขึ้นอย่างมากมาย เกิดการแข่งขันทางการค้า และเป็นสาเหตุที่ทำให้พวกยุโรปไม่พอใจเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะฮอลันดากับอังกฤษ เมืองกรุงศรีอยุธยาเกิดศึกสงครามกับพม่า พ.ศ. 2207 ฮอลันดาได้ ส่งกองทัพเรือเปิดปากอ่าวไทยจนสมเด็จพระนารายณ์ต้องทำสัญญาไม่ค้าขายแข่งขันกับพวกฮอลันดา

จากสาเหตุดังกล่าว สมเด็จพระนารายณ์จึงทรงมีพระราชดำริว่า กรุงศรีอยุธยาอยู่ใกล้ทะเล ถ้าเกิดศึกสงครามขึ้นกับชาวยุโรปก็จะรักษาไว้เป็นที่มั่นได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงโปรดให้สร้างเมืองลพบุรีขึ้นเป็นราชธานีแห่งที่สอง เมื่อ พ.ศ. 2208 เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทรงเลือกเมืองลพบุรีเป็นราชธานี

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1616 02/385

สำรอง เพราะมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมในการป้องกันตนเอง ซึ่งเรือขนาดใหญ่ไม่สามารถจะแล่นเข้าไปได้

เมื่อสมเด็จพระนารายณ์ได้โปรดให้สร้างเมืองลพบุรีขึ้นเป็นราชธานี โดยช่างชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ออกแบบ และสร้างป้อมปราการ พระราชวังจนเป็นที่ต้องพระราชหฤทัย รูปแบบสถาปัตยกรรมในสมัยนี้จึงมีอิทธิพลของยุโรปปะปนอยู่ แนวกำแพงเมืองคงจะขยายออกไปทางทิศตะวันออกมีการสร้างป้อมขึ้นใหม่ตามมุมเมือง และสร้างประตูเมืองใหม่ทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ เช่น บ้านหลวงรับราชทูต พระที่นั่งเย็น ณ ทะเลชุบศร วัดกวีศราราม วัดทองปูลู วันสันเปาโล โปรดให้บูรณะปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนมหาธาตุและแปลงศาสนาสถาน ที่มีอยู่เดิมให้เป็นวัดคือนิการหินยาน เช่น พระปรารักษ์สามยอด และเทวสถานหรือปรารักษ์แขก เป็นต้น

ในขณะที่สมเด็จพระนารายณ์ประชวรหนักใกล้สวรรคตนั้น พระองค์ประทับอยู่เมืองลพบุรีโปรดให้ออกพระเพทราชาว่าราชการแทนพระองค์ ออกพระเพทราชาและหลวงสรศักดิ์ให้จับพระปิยะ ซึ่งเป็นผู้ปรนนิบัติประหารชีวิต สมเด็จพระนารายณ์ทรงวิตกว่าพระเพทราชาและหลวงสรศักดิ์จะทำอันตรายข้าราชการที่อยู่ประจำพระองค์ จึงมีรับสั่งให้นิมนต์พระสงฆ์คณะปรกเข้าไปอุปสมบทข้าราชการในพระราชวังและถวายบริเวณพระราชวังเป็นที่วิสุคามสีมา และในที่สุดสมเด็จพระนารายณ์ก็เสด็จสวรรคตที่เมืองลพบุรีในปี พ.ศ. 2230

สมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์พระองค์ตระหนักถึงภัยอันตรายอันจะเกิดจากการรุกรานของพวกฝรั่งเช่นเดียวกับสมัยสมเด็จพระนารายณ์และทรงเห็นว่ากรุงเทพฯ ตั้งอยู่ในทางที่เรือรบเข้าถึงได้สะดวก จึงมีพระราชดำริที่จะมีราชธานีแห่งที่สอง แต่ไม่มีเมืองใดรอบๆ กรุงเทพฯ เหมาะสม พระองค์ทรงระลึกถึงกระแสพระราชดำริของสมเด็จพระนารายณ์ที่ทรงสร้างเมืองลพบุรีเป็นที่ประทับเมื่อครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาจึงโปรดให้สร้างที่ประทับขึ้นที่เมืองลพบุรีโดยให้พระยาศรีสุริยวงศ์ที่สมุหนุกลาโหมเป็นแม่กองพระนรินทรราชเสนีเป็นกงสี พระนาพิไชยสงคราม พระยาวิชิตณรงค์เป็นแม่กองทำการสร้างที่ประทับในพระราชวังเมืองลพบุรี ได้ซ่อมแซมพระที่นั่งจักรทิศาตกับกำแพงและประตูวังโดยรอบสร้างพระที่นั่งพินามมงกุฎ ตำแหน่งข้างในอีกหลายหลังและพระราชทานนามพระราชวังที่บูรณะ ปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ทั้งหมดว่า "พระนารายณ์ราชนิเวศน์" พระองค์ทรงพิจารณาเห็นว่า พระราชวังนี้ยังคงเป็นวิสุคามสีมา จึงต้องผาติกรรมเสียก่อน พระองค์จึงโปรดให้ซื้อมาเป็นเนื้อที่ 40 ไร่ 2 งาน เท่าเนื้อที่พระนารายณ์ราชนิเวศน์ถวายเป็นบรรณิสงฆ์เพื่อเป็นการไถ่พระนารายณ์ราชนิเวศน์ให้แ่จากวิสุคามสีมาตั้งแต่นั้น นอกจากนั้นได้ทรงปฏิสังขรณ์วัดการคำไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิศวกรรมและพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานแต่ค้างการบูรณะจนถึงรัชกาลที่ 5 ก็โปรดให้ดำเนินการบูรณะต่อ
มาจนสำเร็จ

สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้เสด็จประทับที่พระราชวังมหรสพ
นิเวศน์หลายครั้ง ต่อมาเมื่อมีการสร้างทางรถไฟสายเหนือก็ได้สร้างผ่านเมืองลพบุรีด้วย และเมื่อมีการ
เปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย ลพบุรีมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งขึ้นกับมณฑลอยุธยาพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานหมู่พระที่นั่งพิมานมงกุฎ
และตำหนักต่าง ๆ เป็นศาลากลางจังหวัดจนถึงสมัยรัชกาลที่ 8 ราวปี พ.ศ. 2483 สมัยจอมพล ป. พิบูล
สงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีได้สร้างเมืองใหม่ขึ้นทางตะวันออกของเมืองเดิมมีศาลากลางและสถานที่
ราชการหลายแห่ง ศาลากลางจังหวัดลพบุรีจึงย้ายจากหมู่พระที่นั่งในพระนารายณ์ราชนิเวศน์ออกไป
ตั้ง ณ บริเวณเมืองใหม่ ซึ่งวัดเป็นศูนย์ราชการมาจนทุกวันนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 ด้านโบราณคดี

หลักฐานแหล่งโบราณคดี โบราณวัตถุสถานและหลักฐานทางด้านอักษร ภาษา ในจังหวัดลพบุรีกระจุกกระจายทั่วไป มีอายุตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในตัวเมืองลพบุรีที่ตำบลท่าหิน มีผู้คนพบ โครงกระดูก ลูกปัด ขวาน หินขัดโดยบังเอิญเสมอ แสดงให้เห็นว่าที่ตั้งเมืองลพบุรีในปัจจุบันเคยเป็นชุมชนโบราณมาอนตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ต่อมาในราวพุทธศตวรรษที่ 12 หรือ 13 ชุมชนดังกล่าวได้รับวัฒนธรรมที่เป็นรากฐานจากประเทศอินเดียเช่นเดียวกับเมืองและชุมชนโบราณอื่น ๆ ในเอเชียอาคเนย์ ที่เห็นได้ชัดคือศาสนาและอักษรศาสตร์ จึงเป็นสิ่งกำหนดแต่พุทธศตวรรษที่ 12 หรือ 13 เมืองและชุมชนโบราณในจังหวัดลพบุรีได้เข้าสู่ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์เรื่องราวในอดีตของจังหวัดลพบุรีแยกออกได้เป็น 3 ประเด็นคือ

1. หลักฐานของเมืองและชุมชนโบราณในจังหวัดลพบุรี
2. หลักฐานทางด้าน โบราณวัตถุในจังหวัดลพบุรี
3. หลักฐานทางด้านอักษรและในภาษาในจังหวัดลพบุรี

หลักฐานของเมืองและชุมชนโบราณในจังหวัดลพบุรี

- ก. หลักฐานของเมืองและชุมชนโบราณที่มีอายุตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 12 หรือ 13

การตั้งถิ่นฐานเป็นเมืองหรือชุมชน โบราณที่แรกรับอารยธรรมอินเดียในประเทศไทยดูเหมือนว่ามี 2 ลักษณะที่สำคัญคือตั้งถิ่นฐานในเขตที่เป็นสถานีการค้าหรือจุดแวะของเส้นทางคมนาคม เช่นชุมชนโบราณต่าง ๆ ในภาคใต้และการตั้งถิ่นฐานเพราะเป็นเขตที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง มีแม่น้ำและที่ราบเหมาะสำหรับการเพาะปลูกข้าว เช่น เมืองและชุมชนโบราณในภาคกลางได้แก่ที่จังหวัดนครปฐมจังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดลพบุรี

สภาพพื้นที่ในหารตั้งถิ่นฐานของชุมชนในภาคกลางส่วนหนึ่งได้เลือกที่ราบน้ำท่วมถึงโดยตั้งบ้านเรือนอยู่บนเนินดินสูงกว่าพื้นที่ราบรอบ ๆ ซึ่งจะใช้เป็นที่พักเพาะปลูกข้าว อาศัยประโยชน์จากทางน้ำธรรมชาติที่สำคัญได้แก่แม่น้ำเจ้าพระยาและสาขาของแม่น้ำ จึงจะเห็นได้ว่าจังหวัดนครสวรรค์ลงมา มีเมืองและชุมชนโบราณที่มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 12 ดังเรียงรายติดต่อกันมาตลอด

สภาพพื้นที่อีกประเภทหนึ่งของการตั้งถิ่นฐานคือเมืองตั้งอยู่ที่ลาดเชิงเขาติดต่อกับที่ราบเมืองดังกล่าวในจังหวัดลพบุรีได้แก่เมืองชัยจำปา เมืองดงมะรุ้มและเมืองลพบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับเมืองและชุมชนโบราณในจังหวัดลพบุรีที่มีอายุตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 12 หรือ 13 พบว่ากระจกระบายตามอำเภอต่าง ๆ จำแนกตามลักษณะเมืองได้ดังนี้

1. ลักษณะเมืองที่มีแนวป้องกันคือมีคูเมืองและกำแพงเมืองได้แก่

1.1 เมืองชัยจำปาศำ ตำบลชัยจำปาศำ กิ่งอำเภอท่าหลวงผังเมืองมีรูปร่างไม่สม่ำเสมอคูเมืองและกำแพงเมืองยังเห็นได้ชัด กำแพงเมือง 2 ชั้น ทำด้วยดินอัดแน่นสูงประมาณ 7-8 เมตรและมีคูเมืองลึกอยู่ตรงกลางเกือบใจกลางเมืองมีเนินดินและมีอิฐแผ่นใหญ่เผาด้วยอุณหภูมิต่ำ เข้าใจว่าคงเป็นฐานอาคารหรือสถาป ภายนอกเมืองมีฐานสิ่งก่อสร้างเช่นกัน

เมืองชัยจำปาศำคงเป็นชุมชนมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์เพราะค้นพบขวานหินขัดเครื่องมือเหล็กต่อมาคงได้รับวัฒนธรรมอินเดียจึงได้พบธรรมจักรและกางหิน เสาแปดเหลี่ยมสลักข้อความ เป็นพุทธอุทยานและธรรมบท

1.2 เมืองคงมะรุ้ม ตำบลคงมะรุ้ม อำเภอโคกสำโรง ผังเมืองมีรูปร่างไม่สม่ำเสมอ (ค่อนข้างกลม) คูเมืองและกำแพงเมืองยังเห็นได้ชัดเช่นเดียวกับเมืองชัยจำปาศำคูเมืองอยู่ด้านนอกกว้างและลึก กำแพงเมืองมีชั้นเดียวทำด้วยดินอัดแน่นพูนขึ้นสูงประมาณ 7-8 เมตร เกือบตรงกลางเมืองมีเนินอิฐซึ่งคงเป็นฐานอาคารและสถาป ภายในเมืองมีสระน้ำซึ่งในปัจจุบันเห็นรูปร่างไม่ชัด

1.3 เมืองลพบุรี ตำบลท่าหินและตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำลพบุรี มีเมืองตั้งซ้อน 2 เมือง คงได้รับการเสริมสร้างใน 2 สมัยกล่าวคือ

เมืองสมัยแรกตั้งอยู่ริมแม่น้ำลพบุรี มีคลองสะพานเรือเป็นคูเมืองทางทิศตะวันออกเมืองชั้นนี้คงมีอายุตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 12 กำแพงดินและคูเมืองบังปรากฏให้เห็นชัดเป็นบางตอน และสมเด็จพระนารายณ์ (พ.ศ. 2135-2231) คงจะได้ปรุงแต่งเพิ่มเติมโดยสร้างป้อมและก่อประตูเมืองด้วยอิฐ ที่กล่าวว่าเขตนี้เป็นเมืองเก่าตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 เพราะพบโบราณวัตถุมีอายุตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และแบบวัฒนธรรมมอญในเขตนี้ กล่าวคือ ในการขุดแต่งวัดพระศรีรัตนมหาธาตุได้พบขวานหินขัด ลูกปัด และ บริเวณใกล้เคียงพบตุ๊กตาดินเผาแบบเดียวกับที่พบที่เมืองอุทอง เมืองจันทน์แสน ศิลปินบนเสาแปดเหลี่ยมภาษามอญพบที่ศาลพระกาฬพระพุทธรูปหินปูนและสัมฤทธิ์ศิลปะแบบวัฒนธรรมมอญพบที่วัดพระยาออก วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ นอกจากนั้นเป็นเขตที่มีโบราณสถานที่ได้รับ การกำหนดอายุว่ามีอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 15-18 ปรากฏอยู่อย่างหนาแน่นด้วย เช่น ปรากฏในวัดแก้ว

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระศรีรัตนมหาธาตุ ปรากฏแจก ปรากฏสามยอด ปรากฏวัดนครโกษา ปรากฏในบริเวณศาลพระกาฬ เขตนี้จึงคงเป็นเขตเมืองเก่ามาก่อนเป็นแน่

เมืองสมัยต่อมา เป็นเขตที่ได้รับการขยายต่อจากคลองสะพานเรือออกไปทางทิศตะวันออก มีคูเมืองและกำแพงเมืองยังปรากฏให้เห็นได้ชัดเป็นบางตอน เหตุที่กำหนดว่าเขตนี้เป็นเมืองที่มีอายุใหม่กว่าเขตแรกเพราะมีกำแพงเมืองและคูเมืองตรงมากกว่าเขตแรก เป็นเทคนิคที่คงได้รับการพัฒนามากขึ้น นอกจากนี้โบราณสถานรุ่นเก่าในเขตนี้ไม่ปรากฏมากเท่าเขตแรก ที่พบนั่นคือโบราณสถานโคกเจดีย์ที่ถูกทำลายไปในราว พ.ศ. 2481 คงเป็นโบราณสถานแบบวัฒนธรรมมอญนอกเมืองมาตั้งแต่ดั้งเดิม

1.4 เมืองวังไผ่ ตำบลบางพิง อำเภอบ้านหมี่ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางจามทางทิศตะวันออก กำแพงเมืองและคูเมืองเห็นไม่ชัดขาดเป็นช่วง ๆ ที่เหลือให้เห็นคือกำแพงเมืองและคูเมืองทางทิศตะวันออก คูเมืองกว้างอยู่ด้านนอก กำแพงเมืองมีชั้นเดียวเป็นดินพูนสูง สูงจากระดับพื้นนาในปัจจุบันประมาณ 1-2 เมตร ภายในเมืองมีเนินดินและสระน้ำพบ โบราณวัตถุที่คล้ายกับที่พบที่เมืองจันแสนเมืองอุทอง เช่น ลูกปัดหิน แก้วเคละดินเผาแท่นดินบด แก้วดินเผา ตุ๊กตาดินเผา

2. ลักษณะของเมืองที่มีแนวป้องกันแต่น้อยคือมีแค่คูเมือง ไม่มีกำแพงเมือง ได้แก่เมืองหนองเมือง อำเภอบ้านหมี่ ได้พบองค์ระฆังรูปปุนปั้น (ปัจจุบันจัดแสดงอยู่ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์) แท่นหินบด ลูกปัด และเมืองที่มีลักษณะแบบเดียวกันและใกล้เคียงคือเมืองจันแสน อำเภอดาศึก จังหวัดนครสวรรค์

3. ลักษณะของเมืองและชุมชนที่ไม่มีแนวป้องกันแต่โบราณวัตถุที่กำหนดอายุว่าอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 12 หรือ 13 ได้แก่ชุมชนที่ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง ชุมชนที่บ้านแค อำเภอเมือง

ข. หลักฐานของเมืองและชุมชนโบราณในราวพุทธศตวรรษที่ 15-18

เมืองและชุมชนโบราณที่มีอายุในราวพุทธศตวรรษที่ 12-14 บางแห่งยังคงมีความเจริญต่อเนื่องกันเรื่อยมา จนถึงราวพุทธศตวรรษที่ 18 (บางแห่งมีผู้อยู่อาศัยต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน) ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. เมืองลพบุรี ปากภูหลักฐานทางด้านโบราณวัตถุสถาน และหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นว่าคงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมืองและศิลปกรรมแบบเขมรสำหรับหลักฐานทางด้านโบราณสถาน que แสดงให้เห็นการรับอิทธิพลศิลปกรรมแบบเขมรของเมืองลพบุรี คือปราสาทแกก ปราสาทสามยอดฐานปราสาทบางองค์ในวัดประวีร์รัตนมหาธาตุ

2. ชุมชนโบราณที่ตำบลโคกคลี อำเภอชัยบาดาล ปากภูหลักฐานของปราสาทนางผมหอม เป็นปราสาทก่อด้วยอิฐ เดิมมีทับหลังแต่สูญหายไปราว พ.ศ. 2500 คงปรากฏรูปถ่ายเป็นศิลาเขมรแบบบาปวน (พ.ศ. 1555-1625)

3. ชุมชนโบราณที่ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม ปากภูหลักฐานกลีบบนุน ฐานปราสาท ซึ่งโบสถ์สร้างทับอยู่ สระน้ำ และเศษเครื่องเคลือบสีน้ำตาลและสีเขียวอ่อนจำนวนมาก

จากหลักฐานโบราณสถานและชุมชนที่ปรากฏอยู่นั้นแสดงให้เห็นว่าเมืองลพบุรีเป็นศูนย์กลางใหญ่ในที่ราบภาคกลางประเทศไทยที่รับศิลปวัฒนธรรมแบบเขมรตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 15-18 และคงเป็นแหล่งแพร่กระจายศิลปวัฒนธรรมแบบเขมร ไปยังสุพรรณบุรี กาญจนบุรี และเพชรบุรีด้วยหลักฐานทางด้านโบราณวัตถุในจังหวัดลพบุรี

ในจังหวัดลพบุรีมีเมืองและชุมชนโบราณดังกล่าวข้างต้นหลายแห่ง ศิลปะโบราณวัตถุที่ค้นพบมีเป็นจำนวนมาก และดูเหมือนว่าเป็นจังหวัดเดียวที่ค้นพบศิลปะแบบสำคัญ ๆ (จำนวนมากพอสมควร) ทุกแบบมีอายุไล่เรียงกันมา ในขณะที่จังหวัดส่วนใหญ่จะพบแต่ศิลปะบางแบบเท่านั้นจำแนกแบบและอายุของศิลปะโบราณวัตถุที่พบได้ดังนี้คือ

ก. โบราณวัตถุ ศิลปะแบบวัฒนธรรมมอญอายุราวพุทธศตวรรษที่ 12-14

1. ประติมากรรมพระพุทธรูปและพระพิมพ์ในจังหวัดลพบุรี ได้ค้นพบประติมากรรมพระพุทธรูปศิลปกรรมแบบวัฒนธรรมมอญเมืองและชุมชนโบราณในจังหวัดลพบุรีที่มีอายุดังกล่าวตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12-14 คือ

1.1 เมืองลพบุรีพบประติมากรรมพระพุทธรูปหินปูนที่เป็นตัวอย่างของศิลปกรรมแบบวัฒนธรรมมอญ ได้ดีที่สุดจำนวนมากพอสมควรแต่ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ส่วนใหญ่ได้ถูกเคลื่อนย้ายนำไปจัดแสดงที่อื่น เช่น พระพุทธรูปยืน (บางวัดระกะ) ที่วัดเบญจมบพิตร 2 องค์พระพุทธรูปยืนปางวิตรระกะ ที่

วัดบวรนิเวศซึ่งได้จากวัดพระยาออก พระพุทธรูปปางนาคปรกได้จากวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ปัจจุบันจัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครซึ่งคงให้เห็นอิทธิพลศิลปะอินเดียแบบอมราวดีอยู่มากคือเป็นพระกาษะพุทธรูปปางนาคปรกพระชนงต่อกันพระเศวตมาลาสั้น

ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ มีพระพุทธรูปหินปูนศิลปะกรรมแบบวัฒนธรรมมอญที่สำคัญจำนวน 6 องค์ ไม่มีเศียร ส่วนใหญ่ได้จากวัดพระศรีรัตนมหาธาตุที่สำคัญคือ ส่วนองค์พระพุทธรูปปางประทานพร ได้จากวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ฝ่าพระหัตถ์ขวาที่หงายให้เห็นพระธรรมจักร อีกองค์หนึ่งนั้นเป็นพระพุทธรูปยืน (เศียรไม่มี) ได้จากวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ที่ฐานมีจารึกภาษาสันสกฤตเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญชิ้นหนึ่งในจำนวนไม่กี่ชิ้นที่คงมีอายุในราวศตวรรษที่ 13

พระพุทธรูปหินปูนประทับนั่งที่พบในเมืองลพบุรีขนาดเล็กกว่าพระพุทธรูปประทับยืน คงมีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 14 แสดงให้เห็นอิทธิพลศิลปะอินเดียแบบปาละอยู่ด้วย ที่ผนังหินของภูเขาในบริเวณกองบิน 2 อำเภอเมือง มีภาพแกะสลักนูนสูง เป็นพระพุทธรูปประทับนั่งได้ค้นโพธิ์องค์ พระพุทธรูปถูกพอกทับเหลือให้เห็นของเดิม คือ ประภามณฑล และต้นโพธิ์ที่มีสายลูกประคำห้อยอยู่ ตามกิ่งก้านทำให้กำหนดอายุได้ว่าเป็นศิลปะกรรมแบบวัฒนธรรมมอญ

ประติมากรรมพระพุทธรูปศิลปะกรรมแบบวัฒนธรรมมอญทำด้วยสัมฤทธิ์ก็พบเช่นกันปัจจุบันแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครเป็น โบราณวัตถุที่จากวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

1.2 เมืองชัยจำปา ผู้ทำไร่ที่เมืองชัยจำปา (นายค่าน แสงจัน) ได้ให้ข้อมูลว่าเคยเห็นเศียรพระพุทธรูปหินและส่วนล่างพระพุทธรูปหินบัดนี้สูญหายไปแล้วนอกจากนั้นมีราษฎรทำไถลี้บริเวณเมืองชัยจำปาได้ค้นพบเศียรพระพุทธรูปหินขนาดเล็ก 1 เศียร และหัตถ์พระพุทธรูปมีลายสลักเป็นพระธรรมจักร

1.3 เมืองดงมะรุมีผู้ค้นพบพระพิมพ์ดินเผาปางนาคปรกโดยบังเอิญ พระพิมพ์ชิ้นนี้คล้ายกันกับพระพิมพ์อินเดียนอกจากนั้นยังพบประติมากรรมพระพุทธรูปกระจัดกระจายจากแหล่งต่าง ๆ อีกเช่น พระพุทธรูปหินปางจิตกระจัดได้จากวัดเขาสมอคอน อำเภอบ้านหมี่ และพระพุทธรูปประทับยืนบนพนัสนิคมจากอำเภอโคกสำโรง

เอกสาร 2. ประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและประติมากรรมตกแต่ง
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1 เมืองลพบุรีได้ค้นพบประติมากรรมตกแต่งสถาปัตยกรรม คือ สิ่งทอและเศียรรูปปั้นหลายชิ้น อาจจะเป็นเศียรเทวดาหรืออสูร พบที่เนินสถาปัตยกรรมที่ถูกทำลายเพื่อตัดถนนใหญ่ หน้าที่ทำการไปรษณีย์ โทรเลขปัจจุบัน ลักษณะของสิ่งทอและเศียรเทวดาหรืออสูรคล้ายกับที่พบที่ ลำพูน นครปฐม และ อุทอง นอกจากนี้ยังพบลวดลายพันธุ์พฤกษายบนแผ่นดินเผาคล้ายกับแบบที่พบที่เมืองโคกไม้เดนใน บริเวณดังกล่าวด้วย

2.2 เมืองชัยจำปาศักดิ์ ได้ค้นพบเศษชิ้นส่วนธรรมจักรหลายชิ้น ปัจจุบันเก็บรักษา ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ นอกจากนี้มีค้นพบกวางหินปัจจุบันตกอยู่ในความ ครอบครองของเอกชน

3. ประติมากรรมในศาสนาพราหมณ์ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ ได้ เก็บรักษาโบราณวัตถุ 2 ชิ้นที่คงเป็นประติมากรรมในศาสนาพราหมณ์ โบราณวัตถุกล่าวไม่ทราบ ประวัติที่แน่นอน แต่ก็คงไม่ได้มาจากที่อื่น นอกจากจะได้จากจังหวัดลพบุรี คือ ชิ้นส่วนฐานของ เทวรูปหินคงจะเป็นพระนารายณ์สวมหมวกแขก และชิ้นส่วนพระคมปติหินมีลักษณะคล้ายกับพระคม ปติค้นพบที่เมืองพระรถ คงศรีมหาโพธิ์จังหวัดปราจีนบุรี คือ ไม่ทรงอากาศ

นอกจากนี้นายพรหมศักดิ์ เจริญสวัสดิ์ได้เขียนบทความเรื่องศิวิลลิ่งในวารสารเมืองโบราณ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2519 กล่าวถึงมุขลิ่งค์ในพระเชตุพนว่าได้จากยอดเขาเมืองลพบุรี อายุสมัยของโบราณวัตถุดังกล่าว เป็น โบราณวัตถุรุ่นเก่าที่คงมีอายุไม่เกินพุทธศตวรรษที่ 13

ข. โบราณวัตถุแบบเขมร อายุราวพุทธศตวรรษ ที่ 15-18

ในหัวข้อนี้จะไม่จำแนกตามสถานที่พบแต่จะจำแนกตามแบบที่พบ กล่าวคือ

1. ประติมากรรมพระพุทธรูป และพระโพธิสัตว์ อวโลกิตศวร

1.1 พระโพธิสัตว์อวโลกิตศวร ศิลปะเขมรแบบแกร์ อายุราว พ.ศ. 1464-1490 พบที่วัด พระศรีรัตนมหาธาตุ

1.2 เศียรพระพุทธรูป 2 เศียร ศิลปะเขมรแบบบาปวน อายุราว พ.ศ. 1555-1625 พบที่วัด พระศรีรัตนมหาธาตุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 พระพุทธรูปนาคปรก ศิลปะเขมรแบบนครวัด อายุราว พ.ศ. 1650-1725 พบที่ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง วัดจันทาราม ตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล และพระพุทธรูปประทับยืนซึ่งส่วนใหญ่ชำรุด ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์

1.4 พระพุทธรูปนาคปรก และพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรศิลปะเขมรแบบบาเยนหลัง พ.ศ. 1720 ราว 1780 พบที่ตำบลท่าหิน และตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง และที่ถ้ำคูสวรรค์ (พบพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรเปล่งรัศมี 2 องค์) ตำบลนิคม อำเภอเมือง

2. ประติมากรรมเนื่องในศาสนาพระมหามณีไฉไลแบบสลักเป็นรูปพระพรหมพบที่ศาลสูง 1555-1625 แต่ในปัจจุบันจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

3. รูปเคารพอื่น ๆ ศิลปะเขมรแบบบาเยน (อายุราว พ.ศ. 1555-1625) คือใบเสมาสลักภาพเทพธิดา 2 องค์ได้จากศาลสูงปัจจุบันจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ศิลปะเขมรแบบบาเยน (อายุราว พ.ศ. 1720-1780) คือ เทวคาประจำทิศของพระปรางค์สามยอด อำเภอเมือง

4. อื่น ๆ

ศิลปะเขมรแบบบาเยน (อายุราว พ.ศ. 1555-1625) คือทับหลังปูนปั้นที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ และทับหลังศิลาทรายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์

ศิลปะเขมรแบบบาเยน (อายุราว พ.ศ. 1720-1780) คือ ครุฑยุคแรก ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ ได้จากวัดตองปุ ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง

หลักฐานทางด้านอักษรและภาษาที่พบในจังหวัดลพบุรีในราวพุทธศตวรรษที่ 13-16

หลักฐานเกี่ยวกับอักษรและภาษาแบบเก่าสุดที่พบในประเทศไทย ได้ค้นพบที่จังหวัดลพบุรี เช่นเดียวกับที่เมืองโบราณอื่น ๆ เช่น นครปฐม ปราณบุรี อุทอง ลำพูน ได้แก่จารึกภาษามอญ จารึกภาษาบาลี จารึกภาษาสันสกฤต และจารึกภาษาเขมร อาจจะกล่าวได้ว่าได้พบจารึกภาษาต่าง ๆ รุ่นเก่าที่จังหวัดลพบุรีมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก. อักษรและภาษาที่มีอายุในราวพุทธศตวรรษที่ 13-14 หรือ 15

1. จารึกภาษาสันสกฤต บนฐานพระพุทธรูปศิลปะกรรมแบบวัฒนธรรมมาถุ พบที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุลพบุรี องค์พระพุทธรูปอาจจะกำหนดอายุได้ว่า เป็นศิลปะที่ได้รับการสร้างสรรค์ราวปลายพุทธศตวรรษที่ 13

2. จารึกภาษามอญบนเสาแปดเหลี่ยมพบที่ศาลสูง ศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ได้กำหนดอายุว่าลักษณะตัวอักษรที่มีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 13 หรือ 14

3. จารึกภาษาบาลี บนเสาแปดเหลี่ยมพบที่เมืองชัยจำปา พบแผ่นหินจารึกคาถา เข ชมมา ที่อำเภอโคกสำโรง และจารึกภาษาบาลีบนชิ้นส่วนธรรมจักรที่เกี่ยวข้องอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ สำหรับจารึกพบที่เมืองชัยจำปา ได้รับการกำหนดอายุว่าลักษณะอักษรเป็นแบบพุทธศตวรรษที่ 13

ลักษณะตัวอักษรที่จารึกเป็นภาษาดังกล่าวใช้อักษรบัลลวะ (อักษรที่ใช้อยู่ทางอินเดียภาคใต้) หรืออักษรที่ได้รับดัดแปลงจากอักษรบัลลวะอักษรและภาษาดังกล่าวปรากฏติดอยู่กับพุทธศาสนาวัตถุทั้งสิ้นชาวอินเดียได้จึงคงจะมีบทบาทในการเริ่มนำพุทธศาสนาเข้ามาเผยแพร่ในดินแดนลุ่มแม่น้ำหรือที่ราบภาคกลางประเทศไทยอยู่มาก

ในเขตวัฒนธรรมเดียวกัน ได้ค้นพบอักษรบัลลวะที่จังหวัดนครสวรรค์บนผนังถ้ำ ตำบลเขาวัง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี และที่พบมากคือบ่อน้ำร้อนอินเฝ้าพบที่เมืองจันทน์ ซึ่งนอกจากมีตัวอักษรอินเดียได้แล้วยังประทับตรารูปสัตว์หรือสัญลักษณ์ของอินเดียโบราณ เช่น ปุณณกลศ (หมอน้ำที่มีน้ำเต็ม) บนก้อนดินเผา

ข. อักษรและภาษาที่มีอายุอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 16-18

ในศตวรรษดังกล่าวอักษรและภาษาเขมรได้แพร่หลายในจังหวัดลพบุรี บางหลักมีศักราชระบุอยู่ด้วยกล่าวคือ

1. ศิลาจารึกอักษรและภาษาเขมรพบที่ศาลสูง(ศิลาจารึกหลักที่ 19) มีศักราช ม.ศ. 944 (พ.ศ. 1565) และม.ศ. 947 (พ.ศ. 1568)

2. ศิลาจารึกอักษรและภาษาเขมรพบที่ศาลสูง(ศิลาจารึกหลักที่ 20) บัดนี้จัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์
ไม่ทราบว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ศิลาจารึกอักษรและภาษาเขมรพบที่ศาลเจ้า (ศิลาจารึกหลักที่ 21) ศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์กำหนดอายุว่าอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 16
4. ศิลาจารึกอักษรและภาษาเขมรบนแผ่นหลังพระพุทธรูปมีศักราช พ.ศ. 1756 ปัจจุบันอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์
5. จารึกบนแผ่นอิฐ อักษรเขมร ภาษาพบที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ลพบุรี
6. จารึกบนแผ่นอิฐ อักษรเขมร ภาษาสันสกฤต พบที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ลพบุรี

นอกจากนั้นยังพบตัวอักษรเขมรเป็นตัวโดด ๆ บนแผ่นอิฐของปราสาทบางองค์ในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุที่ได้รับการกำหนดอายุว่าสร้างขึ้นในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 18

2.1.8 ด้านยุทธศาสตร์ และการทหาร

ลพบุรีแบ่งการทหารของเมือง ตั้งแต่โบราณออกเป็น 4 สมัย ดังนี้

สมัยที่ 1 สมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12-16)

สมัยที่ 2 สมัยขอมเข้ามาปกครองลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา (กลางพุทธศตวรรษที่ 16 ปลายพุทธศตวรรษที่ 19)

สมัยที่ 3 สมัยอยุธยา (ตั้งแต่ พ.ศ. 1893 จนถึงรัชกาลที่ 4 สมันต์โกสินทร์ใน พ.ศ. 2411)

สมัยที่ 4 รัชกาลที่ 5 สมันรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบัน

สมัยที่ 1 สมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12-16)

พระยาภาวธรรมดิศได้ให้พราหมณ์มาสร้างเมืองละโว้ (ลพบุรี) ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1191 ซึ่งเป็นเวลาที่อาณาจักรพูนันปกครองบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาอยู่สันอำนาจ และประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นชาวมอญ สภาพทางภูมิศาสตร์ของเมือง คงจะเป็นทะเลมาก่อน ในสมัยโบราณ และเมืองละโว้คงจะเป็นเมืองท่าในสมัยดึกดำบรรพ์ และในสมัยนี้เกิดศึกสงครามระหว่างนครละโว้กับนคร ทริภุญชัย

สมัยที่ 2 เมื่อขอมเข้ามาปกครองลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา (พุทธศตวรรษที่ 16-19)

การทหารของนครละโว้ในสมัยที่ขอมครอบครองเชื่อได้ว่าแคว้นละโว้มีฐานะเป็นเมืองยุทธศาสตร์ ด้วยเป็นศูนย์กลางของการปกครองและการปกครองและการทหาร ได้สร้างป้อมปราการแข็งแรง สร้างถนนติดต่อไปยังพระนครหลวงและหัวเมืองสำคัญต่าง ๆ ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาได้รอบทิศ มีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับราชการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า กองทหารพื้นเมืองและกองทหารขอมที่ส่งมาจากเมืองนครหลวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารม้า มาอยู่

ประจำกองทหารนครละโว้มีเจ้านายหรือข้าราชการอาวุโสซึ่งส่งมาจากนครหลวงเป็นผู้บังคับบัญชา การบำรุงเลี้ยงดูกองทหาร ได้อาศัย ผลผลิตในท้องถิ่นก็เป็นการพอเพียง

หน่วยทหารในนครละโว้เป็นกำลังท้องถิ่นที่สำคัญหน่วยหนึ่งของกองทัพขอมในอาณาจักร กัมพูชา เมื่อขอมต้องทำสงครามกับพวกไควเวียดหรือจาม นครละโว้จะส่งกำลังทหารส่วนหนึ่งไปสมทบกับกองทัพหลวงที่เมืองนครหลวงอย่างเดียวกับแคว้นสยาม (สุโขทัย) ที่จะต้องส่งกองทหารเกินห้า ไปสมทบด้วย

สมัยที่ 3 สมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893 จนถึงรัชกาลที่ 4 สมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2411)

การทหารของกรุงศรีอยุธยาในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช นับว่าเข้มแข็งมากทั้งนี้ เพราะขณะนั้นมีขุนพลเข้มแข็งอยู่หลายคน เฉพาะที่มีอิทธิพลเข้มแข็งอยู่หลายคน เฉพาะที่มีอิทธิพล และชื่อเสียงมากได้แก่เจ้าพระยาโกษาเหล็ก (ตำแหน่งพระยาพระคลัง) และพระเพทราชา (ตำแหน่งพระนาพระคลัง) และพระยาเพทราชา (ตำแหน่งเจ้ากรมช้างอันเป็นกรมสำคัญที่สุดของทหารในสมัยโบราณ) แม้เดิมที่จะพร้อมด้วยกองทัพบกและกองเรือลำเลียงในแม่น้ำ ซึ่งใช้รบมาตั้งแต่รัชกาลก่อน ทำให้สมเด็จพระนารายณ์ทรงใช้ไปตีเชียงใหม่ ใน พ.ศ. 2205 รบพม่าที่เมืองไทรโยคใน พ.ศ. 2206 และยังยกทัพใหญ่รุกเข้าไปในประเทศพม่าใน พ.ศ. 2207 การที่สามารถทำสงครามติดต่อกัน ทุก ๆ ปีถึง 3 ปี 3 สงครามครั้งนี้ ย่อมแสดงให้เห็นความเข้มแข็งของกองทัพขณะนั้น ได้เป็นอย่างดี

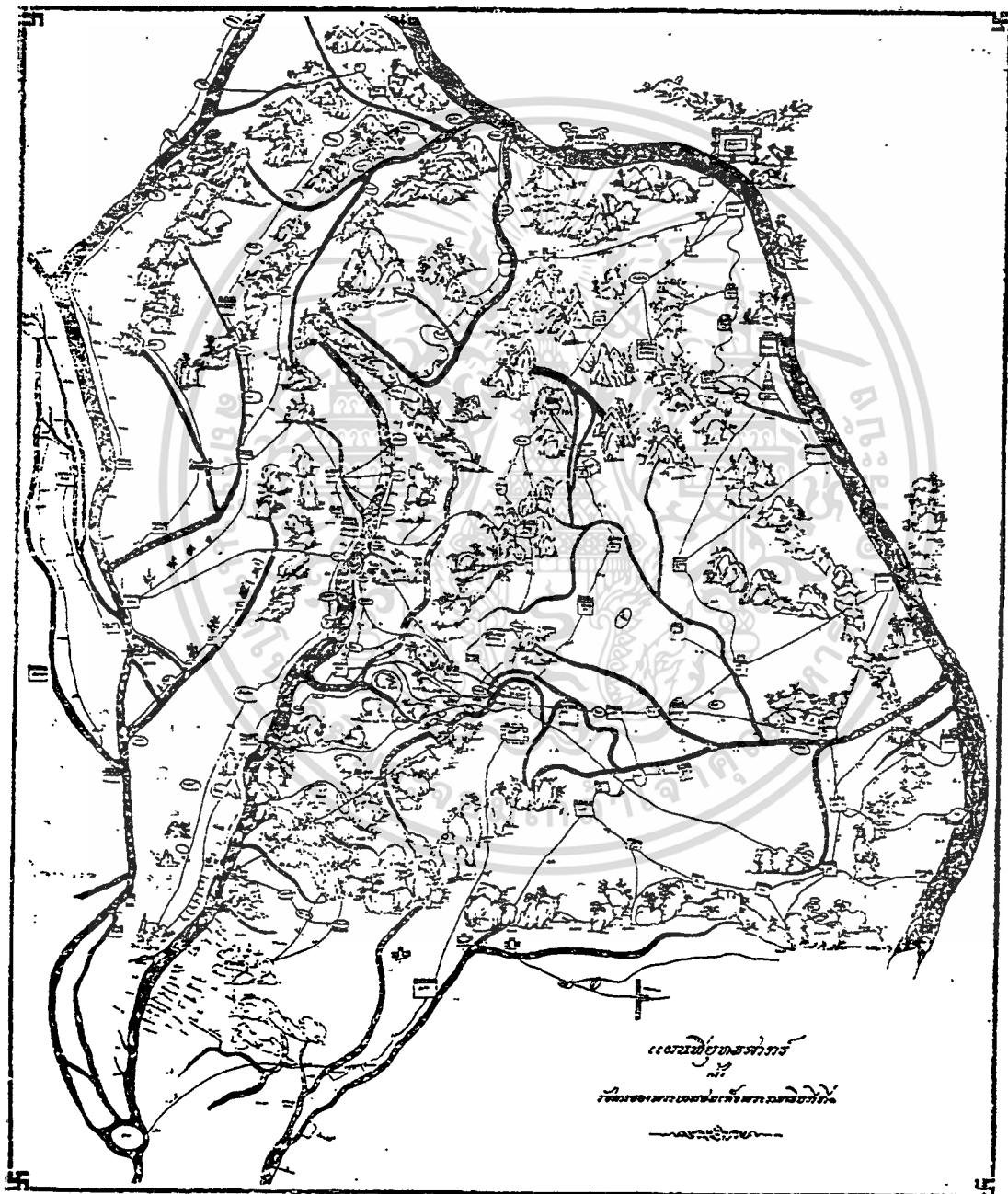
สมัยที่ 4 รัชกาลที่ 5 สมัยรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบัน

ในรัชกาลที่ 5 ประเทศไทยถูกรุกรานฝรั่งเศส 2-3 ลำ ปีต่ออีกครึ่งหนึ่งเมื่อ ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436) ได้รับคำบอกเล่าว่าถ้ามีการรบหนักหนาขึ้น ก็ทรงมีพระราชดำริจะย้ายที่ทำการของรัฐบาลไปอาศัยพระราชวังเมืองลพบุรี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ทั้งหมด ให้เป็นศาลากลางของจังหวัดอยู่ระยะหนึ่ง

ต่อมาเมื่อถึงรัชกาลที่ 8 ได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้นในยุโรป และมีเค้าว่าจะลุกลามมาถึงเอเชียอาคเนย์ได้ ความจำเป็นในหารป้องกันประเทศให้ปลอดภัยจึงทวีมากขึ้น เฉพาะด้านหนึ่งของการทหาร จมอพล ป. พิบูลสงคราม ต้องการจำสร้างเมืองสักเมืองหนึ่งให้เป็นศูนย์ทหารบกอย่างแท้จริง จึงได้เลือกเอาจังหวัดลพบุรีเป็นศูนย์กลางการทหาร และอาจหวังจะใช้เป็นฐานอพยพของรัฐบาลกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จังหวัดลพบุรียังคงเป็นศูนย์กลางการทหาร และยังเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในด้านการทหารของประเทศไทยต่อไปอีกนาน เพราะหน่วยทหารจำนวนมากทั้งทหารบกและทหารอากาศที่นั่นยังคงเป็นกำลังหนุนในการป้องกันกรุงเทพฯ อันเป็นหัวใจของประเทศหรือจุดยุทธศาสตร์ชาติที่สำคัญยิ่งอยู่เสมอ ไม่ว่าจะกรุงเทพฯ จะถูกโจมตีจากข้าศึกใด ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.4 ด้านตำนาน นิทานเกี่ยวกับลพบุรี

วรรณกรรมท้องถิ่น ที่เกี่ยวกับตำนานเมืองลพบุรีเน้น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตำนานห้าวกกชนาก นางนงประจันตร์ และพระเจ้ากรุงจีน

- เขาวงพระจันทร์บริเวณที่ร้างห้าวกกชนากถูกพระราม มาดกดตรงบริเวณเทือกเขา นั้นร้างหลายเป็นหิน ถ้านางนงประจันตร์ บริเวณเขาวงพระจันทร์ถือกันว่าเป็นถ้ำศักดิ์สิทธิ์ เพราะเป็นที่สถิตย์สถิตย์ของนางนงประจันตร์ ธิดา ห้าวกกชนาก เชื่อว่าบริเวณภายในถ้ำนี้ นางนงประจันตร์ ใช้เป็นบริเวณทอดผ้าใยบัวรอถวายพระศรีอารย์
- บริเวณบ้านและทุ่งพรมหาศรั อันเป็นที่ลูกศรพรมหาศรั ของพระรามมาดกดด้วยอำนาจของศรจึงบันดาลให้น้ำท่วมกลายเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่
- บริเวณทะเลสาบชุกร ซึ่ง เป็นบริเวณที่พระรามใช้เป็นที่พัก ซึ่ง เป็นบริเวณที่พระรามใช้เป็นที่พักก่อนจะทำการแสดงศร เชื่อกันว่าบ่อน้ำนั้นกลายเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์
- บริเวณศาลลูกศร ซึ่งมีตำนานเกี่ยวข้องกับลูกศรของพระรามชาวลพบุรีมีความนับถือมาก เพราะแสดงอิทธิฤทธิ์ให้ปรากฏในครั้งไฟไหม้ไฟเผาภายในตัวเมืองลพบุรี ไฟได้มาดับก่อนถึงศาลลูกศร
- บริเวณบ้านบางขันหมาก ห้วยจี่ ห้วยมูล ซึ่งในตำนานเล่าว่าเป็นบริเวณที่พระเจ้ากรุงจีนพร้อมด้วยบริวารแห่ขบวนขันหมากมาห่มนางนงประจันตร์ ได้ล่องเรือมาตามลำคลอง จึงเรียกว่าคลองบางขันหมาก เลยมารเปลี่ยนทุกขั้ในบริเวณห้วยจี่หรือห้วยมูล
- บริเวณเขาจีนโจน เขาจีนแล เป็นบริเวณที่ในตำนานกล่าวว่าหนุม่ท้องถิ่นที่หลงรักนางนงประจันตร์อยู่ก่อนเป็นผู้เรืองวิชาคม ได้แปลงร่างเป็นจรเข้หมายจะอาละวาดพวกขบวนขันหมากของพระเจ้ากรุงจีน พอขบวนขันหมากเคลื่อนเข้ามาใกล้จรเข้ก็แปลงพวกลูกเรือในขบวนขันหมากกระโจนจากเรือแล้วกลายร่างเป็นหินเรียกว่า เขาจีนโจน พวกรอดตายที่ตะกายขึ้นฝั่งได้ชะงัดคอยหาพรรคพวกจนกลายเป็หินเรียกว่า จีนแล
- บริเวณเขาจะเถาล่ม เขาพิบศ้า เขาขนมมุด เขาตะกร้า เขาแก้ว นั้นในนิทานเชิงตำนาน กล่าวว่า เมื่อเกิดโกลาปนจากการอาละวาดของหนุม่ผู้ขมังเวทย์ที่แปลงร่างมาทำลายขบวนขันหมากยังผลให้สำเภ้าขันหมากล่ม กลายเป็นเทือกเขาจะเถาล่ม สิ้นสอดฝ้าแพรพรรณตกลงมาซ้อนกันเป็นพิบ ๆ จนกลายเป็นภูเขาเรียกว่า เขาพิบศ้า ขนมในขบวนขันหมากทับถมจนกลายเป็นภูเขาขนมมุด แก้วแหวนเงินทองต่าง ๆ หล่นมาซ้อนกันกลายเป็นภูเขาแก้วส่วนตะกร้าที่บรรจุข้าวของสิ้นสอดต่าง ๆ กระเด็นมาดกดกลายเป็นภูเขาชื่อว่า เขาตะกร้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.5 ด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

งานเทศกาลประเพณีที่น่าสนใจทางการท่องเที่ยว

จังหวัดลพบุรีเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยร่วมกันของชาวไทยกลุ่มต่าง ๆ เช่น ไทยภาคกลาง ไทยพวน ไทยขวน ไทยเบ็ญเมาะไทยรามัญ ชาวไทยกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้แม้จะมีขนบธรรมเนียมประเพณีส่วนใหญ่คล้ายคลึงกันเนื่องจากเป็นคนไทยและนับถือพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกันก็ตาม แต่ก็มีความแตกต่างที่แตกต่างไปบ้างตามความเชื่อของแต่ละกลุ่ม นอกจากนั้นยังมีงานเทศกาลบางงานที่คิดจัดขึ้นใหม่จากความเดิยพันกับเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์อีกด้วย งานเทศกาลประเพณีเหล่านี้มีเป็นประจำตลอดปี แต่งานที่น่าสนใจในแง่ของการท่องเที่ยวซึ่งมีศักยภาพพอจะห้ขยับขิ้นมาพิจารณาและปรับปรุงเป็นงานประเพณีประจำปีของจังหวัดได้มีดังต่อไปนี้

1. งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์

จัดขึ้นในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ ของทุกปี เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระมหากษัตริย์ของสมเด็จพระนารายณ์ที่มีต่อลพบุรีและประเทศชาติ เนื่องจากในรัชสมัยของพระองค์ทรงโปรดที่จะประทับที่เมืองลพบุรีนานเกือบตลอดปี เฉพาะฤดูฝนเท่านั้นจึงจะเสด็จไปประทับ ณ กรุงศรีอยุธยาเมืองลพบุรีจึงเป็นราชธานีแห่งที่สองในสมัยนั้น

บริเวณงานส่วนใหญ่ที่บริเวณพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ เริ่มด้วยพิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณของสมเด็จพระนารายณ์ ฯ ขบวนแห่ต่าง ๆ เช่น ขบวนแห่พระราชสาส์นขบวนเจ้านายชั้นสูงฝ่ายใน ขบวนทหาร ฯลฯ การแต่งกายสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ฯ การแสดงการละเล่น การประดับประดาไฟในพระราชวัง เพื่อให้บรรยากาศให้กลับคืนสู่อดีตเมื่อ 300ปีที่ผ่านมารวมทั้งมีนิทรรศการพิเศษเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์สมัยนั้น ตลอดจนถนนออกบ้านขายสินค้าพื้นเมือง

2. ประเพณีกำฟ้า

ประเพณีกำฟ้าเป็นประเพณีของชาวไทยพวน ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอำเภอบ้านหมี่เช่นที่บ้านกล้วย บ้านทราย บ้านหินปัก และที่บ้านถนนใหญ่ อำเภอเมืองลพบุรี มักจัดในวันขึ้น 2ค่ำ และ 3ค่ำ เดือน 3 หรือประมาณเดือนกุมภาพันธ์ (หรือเมื่อฟ้าร้องครั้งแรกในเดือน 3)

คำว่า "กำ" เป็นภาษาพวนหมายถึง กานับถือสักการะ ส่วนคำว่า "ฟ้า" หมายถึงเทพยดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นคำว่า "กำฟ้า" จึงหมายถึง การนับถือสักการะเทพยดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เชื่อกันว่าเมื่อได้ทำบุญประกอบพิธีบูชาและประกาศขอพรจากเทพยดาผู้รักษาฟ้าแล้ว เทพยดาจะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่การค้นคว้า

ไม่วารณใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในวันขึ้น 2 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งเป็นวันสุกดิบ ชาวบ้านจะช่วยกันทำข้าวปุ้น (ขนมจีน) น้ำพริก น้ำยา และข้าวจี แต่ในระยะหลังมักเปลี่ยนจากข้าวปุ้นมาทำเป็นข้าวหลามแทน เพราะข้าวปุ้นทำกัน บ่อยในประเพณีอื่น ๆ แล้ว การเผาข้าวหลามในวันสุกดิบนั้นเป็นโอกาสให้หนุ่มสาวได้รู้จักกัน โดย ฝ่ายชายจะไปตัดไม้ไผ่มาไว้ที่ลสวนวัด แล้วแบ่งกลุ่มการทำงาน เช่น จัดประรำพิธีสงฆ์ตั้งบายศรี ฯลฯ ส่วนฝ่ายหญิงจะช่วยกันเตรียมเครื่องปรุงและเครื่องประกอบบายศรี ในช่วงบ่ายพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ผู้อาวุโสเบิกบายศรีประกาศบูชาเทวดาปละถวายเครื่องสังเวช หญิงสาวในหมู่บ้านรำถวาย มีการเผ่าข้าวหลาม ซึ่งถือว่าเป็น "ข้าวหลามทิพย์" เชื่อกันว่ากินแล้วจะไม่ถูกฟ้าผ่า

ในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 เป็นวันกำฟ้า กนในบ้านจะตื่นแต่เช้าตรู่เตรียมล่ำรับคาวหวานหาบไป ถวายพระ ก่อนจะถวายภัตตาหารชาวบ้านจะร่วมกันใส่บาตรข้าวหลามและข้าวจีแล้วถวายภัตตาหาร เสร็จแล้วจึงเลี้ยงอาหารกลางวันร่วมกัน

ในวันกำฟ้าทุกคนจะหยุดทำงานหนึ่งวัน ช่างบ้ายจะมีการละเล่นพื้นเมือง เช่น มอญซ่อนผ้า ช่วงชัย หมากัดห่าน ฯลฯ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีต่อกัน เมื่อพ้นกำฟ้าไป 7 วันก็จะต้องถือกำฟ้า อีกครั้งวัน และต่อจากนั้นอีก 5 วัน จะจัดล่ำรับคาวหวานไปถวายพระกันอีกครั้งหนึ่ง ในช่วงกำฟานั้น คนเฒ่าคนแก่ในครอบครัวฟังเสียงฟ้าร้อง เป็นการพยากรณ์เกี่ยวกับการกินดีในหมู่บ้าน

8. ประเพณีชักพระศรีอารีย์ วัดไผ่

วัดไผ่ เป็นวัดสำคัญของจังหวัดลพบุรีตั้งอยู่อำเภอท่าม่วง นอกจากจะมีวัดหลายปู้นับสมัย อยุรยาดอนต้นอันงานวิจิตรแล้ว ยังมีรูปหล่อพระศรีอารีย์เมตไตร ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชนทั่วไป อีกด้วย

ประเพณีชักพระศรีอารีย์หรือแห่พระศรีอารีย์ถือปฏิบัติกันมาช้านาน ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 (ประมาณเดือนพฤษภาคม ซึ่งตรงกับวันวิสาขบูชา) ของทุกปี ทางวัดจะจัดให้มีการอัญเชิญรูป พระศรีอารีย์มาประดิษฐานบนแท่นตะเฒ่า แล้วให้ประชาชนร่วมกันชักพระไปทางทิศเหนือเริ่มจากวัด ไผ่ไปสุดทางที่วัดท้องคุ้ง แล้วชักกลับมายังวัดไผ่ ระหว่างทางจะมีผู้เข้าร่วมขบวนเป็นจำนวนมาก จะหยุดขบวนในแต่ละจุดให้ผู้ศรัทธาได้สงน้ำและนมัสการ นอกจากนั้นตลอดระยะเวลาที่แห่พระศรี อารีย์ไปนั้นจะมีผู้ตั้ง โรงทานสำหรับเลี้ยงอาหารและเครื่องค้ำแก่ผู้เข้าร่วมขบวน โดยไม่คิดมูลค่านับ เป็นสิบ ๆ แห่ง ในตอนกลางคืนจะมีมหรสพสมโภชตลอดงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ประเพณีใส่กระจาด

เป็นประเพณีที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งของชาวไทยซึ่งยังถือปฏิบัติกันอยู่ในเขต อำเภอ บ้านหมี่ ประเพณีใส่กระจาดหรือ ที่ตามภาษาพวนเรียกว่า "เสอกระจาด" นั้น มักจัดให้มีขึ้นในงานบุญ เทศน์มหาชาติ ซึ่งส่วนมากจะกำหนดในช่วงออกพรรษา คือระยะเดือน 11 ข้างแรมหรือประมาณเดือน ตุลาคม เป็นต้นไป เมื่อหมู่บ้านใดกำหนดให้มีเทศน์มหาชาติแล้วทางวัดก็จะมีหนังสือบอกไปตามวัดต่าง ๆ ให้ส่งพระมาร่วมเทศน์ด้วย

ก่อนถึงวันใส่กระจาดหนึ่งวัน ชาวบ้านจะช่วยกันทำขนมห่อข้าวต้ม คำข้าวปุ้นซึ่งในคืนนี้ หม่อม ๆ จะไปช่วยงานตามบ้านสาวที่ตนคุ้นเคยหรือหมายปองอยู่ตลอดคืน พอรุ่งเช้าซึ่งเป็นวันใส่กระจาด ชาวบ้านก็จะนำของเช่น ถั่วฝักยาว ถั่วลิสง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วดำ ถั่วขาว ถั่วเขียว ถั่วเหลือง หรือของอื่น ๆ มาใส่กระจาดตามบ้านของคนของตนรู้จัก เจ้าของบ้านจะนำอาหารที่เตรียมไว้มาเลี้ยงฉลอง เมื่อแขกกินเสร็จแล้วจะบอกลากลับ เจ้าของบ้านก็จะนำข้าวต้มมัดฝักไปให้เรียกว่า "คืนกระจาด" ทุกบ้านจะปฏิบัติอย่างเดียวกันแขกที่ไปใส่กระจาดจะต้องกินอาหารของเจ้าของบ้านทุกครั้งบ้านและเล็กกล่น้อย

ในช่วงวันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันเทศน์มหาชาติ ชาวบ้านจึงจะนำของที่แขกมาใส่กระจาดนี้ทำเป็นกัณฑ์ไปถวายพระที่วัด ถือว่าการทำบุญมหาชาตินี้เป็นการทำบุญครั้งใหญ่ประจำปี

ที่มา : การสำรวจเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว จ.ลพบุรี กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์

แห่งประเทศไทย

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.6 ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ผู้คนหรือประชากรในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ๑ มีจำนวนอยู่ราว 1,900,000 คน นอกจากนี้ยังมีชาวต่างชาติเข้ามาติดต่อค้าขาย เจริญสัมพันธไมตรีและเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารอีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงแยกสภาพสภาพชีวิตความเป็นอยู่ออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย
2. ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวต่างชาติในราชอาณาจักร

1. ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย

สำหรับสังคมในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์ ๑ เป็นสังคมที่มีการกำหนดศักดิ์คตินาของประชากรทุกคน ถือว่าเป็นสังคมศักดิ์คตินาที่สืบต่อมาจากรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถซึ่งมีผลทำให้ผู้ที่เป็นมูลนาย มีอิทธิพลและอำนาจเหนือวิถีชีวิตของไพร่ พระมหากษัตริย์ทรงมีวิธีการดำรงชีวิตแบบสมมุติเทพ

สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์ ๑ จำแนกไว้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มบุคคลที่เป็นชนชั้นมูลนายหรือชนชั้นปกครองกับบุคคลซึ่งเป็นประชากรทั่วไปที่เป็นไพร่และทาส

ชนชั้นมูลนายหรือชนชั้นปกครอง

ชนชั้นสูงในสังคมสมเด็จพระนารายณ์ ๑ เริ่มมีลักษณะ "กระฎุมพี"คือ เริ่มให้ความสำคัญแก่ทรัพย์สินศฤงคารมากขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่หรูหรามีโอกาสเสพสิ่งฟุ่มเฟือยที่มาจากต่างประเทศในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น ภาชนะ ใส่อาหารก็ต้องเป็นเครื่องลายครามจากประเทศจีน นิยมใช้ผ้าตาดผ้ามัดสกิน และผ้าลูกไม้จากยุโรป แต่งบ้านเรือนด้วยพรมจากเปอร์เซีย มีห้องอบน้ำร้อน มีคนรับใช้ เป็นชาวไทยพื้นเมืองและคนต่างชาติ เช่นชาวเปอร์เซีย เป็นต้น

ชนชั้นไพร่และทาส

ราษฎรส่วนใหญ่ที่เป็นไพร่และทาสคงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากนัก มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ดำรงชีพอยู่ด้วยความสงบและสันติไม่เรียกร้องหรือโต้แย้งต่อมูลนายที่เป็นชนชั้นปกครองแต่อย่างใด อิทธิพลของพุทธศาสนาและความเชื่อในเรื่อง บุญ-กรรม ชาติหน้า-ชาติหน้า เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรเกือบทุกระดับ ทำให้สังคมแบบศักดิ์คินา

ที่ประกอบด้วยมุลนาย และไพร่ทาสที่หลายเป็นความขัดแย้งในสังคมอย่างรุนแรง นอกจากความขัดแย้งของชนชั้นมุลนายด้วยกันเองที่แก่งแย่งอิทธิพลและผลประโยชน์กันมากกว่าจะเป็นความขัดแย้งอันมีสาเหตุมาจากระยะของสังคม

2. ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวต่างชาติในราชอาณาจักร

ชาวต่างชาติที่ถูกกลืนเข้าสู่ระบบไพร่แล้วได้แก่ พวกลาว เขมร มอญ ฯลฯ จะมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ไม่แตกต่างไปจากคนไทยมากนัก นอกจากจะยังคงรักษาขนบธรรมเนียมและความเชื่อดั้งเดิมของคนอยู่บ้าง เช่น การแต่งกาย การนับถือผี เป็นต้น ส่วนพวกที่ไม่ถูกกลืนเข้าสู่ระบบไพร่ก็มีอยู่หลายชาติด้วยกัน คือ

1. ชาวจีน จะเป็นประชากรที่มั่งคั่งและใหญ่โตมาก มีบทบาทในด้านเศรษฐกิจโดยทำหน้าที่เป็นกลไกของรัฐบาลการค้าสำเภากลางในตลาดจีนและญี่ปุ่น ขณะเดียวกันก็เข้ามามีบทบาทกระจายสิ่งอุปโภคบริโภคในตลาดไปสู่ราษฎร

2. แขกมัวร์ อิทธิพลของพวกแขกมัวร์มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมมาสู่คนไทย เช่น ภาษาการแต่งกาย นอกจากนี้การบรรเลงเพลงไทยออกสำเนียงแขกก็ได้รับอิทธิพลมาจากแขกมัวร์เช่นกันแขกมัวร์นิยมพำนักอาศัยในเรือแพ จึงถูกขนานนามจากคนไทยว่า "แขกแพ" มีอาชีพขายสินค้าประเภทแป้งกระเจาะ น้ำมันรำ น้ำมันหอม อันเป็นเครื่องสำอางค์ของหนุ่มสาวสมัยนั้น รวมทั้งเสื้อผ้าอาภรณ์เครื่องเทศ และสินค้าอื่น ๆ ที่จำเป็นแก่การใช้สอยในชีวิตประจำวัน

3. ชาวโปรตุเกสและเชื้อสาย ชาวโปรตุเกสเชื้อสายยุโรปที่เดินเรือมาติดต่อกำการค้าในทวีปเอเชีย จึงมีการแต่งงานกับชาวพื้นเมืองมากจึงทำให้ภาษาโปรตุเกสกลายเป็นภาษากลางสำหรับการติดต่อกับต่างประเทศ

4. ชาวฮอลันดาหรือชาวดัตช์ เป็นผู้นำเข้าอาวุธปืนมาขายให้แก่ไทย เพราะพบหลักฐานปืนชนิดต่าง ๆ นอกจากนี้ยังนำเข้าสินค้าประเภทเครื่องแก้ว กล้องยาสูบ และเครื่องเพชรพลอยต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งของที่ใช้ในราชสำนักและบ้านเรือนขุนนางชั้นผู้ใหญ่

5. ชาวอังกฤษ สนใจการค้าการค้ำมากกว่าการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ ใช้เวลากับการหาเงินและเลี้ยงดูกันอย่างสนุกสนาน
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ชาวฝรั่งเศส มีจุดมุ่งหมายที่จะมาเผยแพร่ศาสนาคริสต์เป็นสำคัญ

ทั้งหมดคือภาพรวมของชีวิตความเป็นอยู่ของชาติในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ แม้ว่าชาวต่างชาติเหล่านี้จะมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมความเชื่อที่แตกต่างจากคนไทยมาก แต่คนเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็พยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทย จะมีอยู่บ้างที่ไม่แสดงความเคารพและไม่ยอมรับขนบธรรมเนียมของสังคมไทยก็คือกองทหารฝรั่งเศสที่เข้ามาใน พ.ศ. 2230 แต่ก็ยังเป็นเพียงคนส่วนน้อยเท่านั้น เหตุการณ์จลาจลในคอนปลาซรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์ฯ ก็มีได้มีเหตุผลมาจากพฤติกรรมของชาวต่างชาติในราชอาณาจักรโดยตรง และไม่ได้มีสาเหตุมาจากเงื่อนไขทางสังคมไทยแต่ประการใด เพราะสังคมไทยที่ประกอบด้วยมูลนายและไพร่ทาสนั้น แม้จะมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยการเกื้อกูลกันในระบบอุปถัมภ์ ไพร่และทาสไม่เคยสร้างเงื่อนไขทางการเมืองเพื่อความมีอำนาจแต่ประการใดเลย การช่วงชิงอำนาจในกรุงศรีอยุธยาเป็นเงื่อนไขทางการเมืองและเศรษฐกิจมากกว่า ราษฎรไทยมักจะมีทรรศนะที่ฝังอยู่ในสำนึกตลอดมาว่า “การเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจ” และยอมรับอำนาจทางการเมืองนั้นโดยคุณดี

2.1.6.1 ความสัมพันธ์ไทย-ฝรั่งเศส

เมื่อพระราชบิดาของสมเด็จพระนารายณ์คือพระเจ้าปราสาททองเสด็จสวรรคตเมื่อ ค.ศ. 1656 มิได้ทรงเลือกสมเด็จพระนารายณ์เป็นรัชทายาท พระองค์จึงได้ทรงทำการยึดอำนาจในกลุ่มพระบรมวงศานุวงศ์เบาะปราบดาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์เมื่อ ค.ศ. 1657 ในเวลานั้นทรงมีพระชนมายุได้ 30 พรรษา และเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม ค.ศ. 1685 เป็นวันที่คณะทูตจากประเทศฝรั่งเศสได้มีโอกาสเข้าเฝ้าพระองค์ที่กรุงศรีอยุธยา เมื่อพระองค์มีพระชนมายุได้เกือบ 60 พรรษา

พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ประสูติเมื่อ ค.ศ. 1638 เป็นพระมหากษัตริย์ ต่อจากพระราชบิดาที่ทรงพระนามว่าพระเจ้าหลุยส์ที่ 13 ที่ได้เสด็จสวรรคตเมื่อ ค.ศ. 1643 เมื่อเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัตินั้นยังทรงพระเยาว์อยู่มากจึงต้องตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นเวลานาน และเป็นโอกาสให้มีการปฏิบัติยึดอำนาจของพระองค์โดยรัฐสภาและขุนนางผู้ใหญ่ที่มีชื่อเรียกว่า ลา ฟรอนด์ (La Fronde) ต่อมา มาซาแรน (Mazarin) ขุนนางผู้หนึ่งได้มีชัยชนะได้อำนาจจากกลุ่มลา ฟรอนด์ และเมื่อเสนาบดีผู้นี้ถึงแก่อนิจกรรมใน ค.ศ. 1661 อำนาจในการปกครองแผ่นดินที่แท้จริงจึงตกอยู่แก่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ปีที่ได้มีความสัมพันธ์ระหว่างสยาม-ฝรั่งเศส ใน ค.ศ. 1685 นั้นพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 มีพระชนมายุได้ 47 พรรษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาณาจักรสยามในปี ค.ศ. 1685-1686 ซึ่งเป็นเวลาหลังจากที่สมเด็จพระนารายณ์ครองราชได้ แล้วประมาณ 30 ปีเป็นระยะเวลาที่มีความสุขสงบอย่างแท้จริงสมเด็จพระนารายณ์ไม่ทรงโปรดในการทำสงครามและการรุกราน พระราชกรณียกิจที่สำคัญคือโปรดการคบหาสมาคมกับชาติตะวันตก เช่น โปรตุเกส ฮอลันดา อังกฤษ เดนมาร์ก ที่ได้ติดต่อดำขายกับอาณาจักรอยุธยามานานก่อนรัชกาลของพระองค์ และสำหรับความสนพระทัยที่ทรงมีต่อประเทศฝรั่งเศสนั้นเป็นเพราะบทบาทของบาทหลวงชาวฝรั่งเศสที่ได้อาศัยอยู่ที่กรุงศรีอยุธยาตั้งแต่ ค.ศ. 1662

อาณาจักรฝรั่งเศสต้องการคบหาสมาคมกับอาณาจักรสยามในขณะที่ประเทศกำลังทำสงครามกับเพื่อนบ้านพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ทรงโปรดการทำสงครามและขยายพระราชอาณาเขตออกไป

ในทศวรรษที่ 1680 เป็นระยะเวลาที่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ได้ขยายอาณาเขตของประเทศฝรั่งเศสออกไป

ตั้งแต่มาถึงอาณาจักรสยาม พวกมิชชันนารีมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างสูง เช่น แพทย์ ศาสนาการดูแลรักษาผู้ป่วยเจ็บและคนยากจน กับทั้งได้เปิดโรงเรียนขึ้นแห่งหนึ่ง สมเด็จพระนารายณ์ทรงมีความคหพระทัยและสนพระทัยในทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นบทบาทของพวกมิชชันนารีผู้สร้างแพร่ศาสนาคริสต์ ได้พระราชทานที่ดินเพื่อการสร้างโบสถ์และทรงสัญญาว่าจะสร้างโบสถ์ให้อีก ทั้งยังสนพระทัยต่อการตั้งปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องคริสต์ศาสนา พระสันตปาปาเคลมองค์ที่ 9 และพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ได้ทรงฝากพระราชสาสน์มาทูลส่งมายังสมเด็จพระนารายณ์เมื่อ ค.ศ. 1673 ในโอกาสที่ได้เข้าเฝ้าถวายพระราชสาสน์และของขวัญต่อสมเด็จพระนารายณ์นั้นพระองค์ได้ทรงแสดงความสนพระทัยเกี่ยวกับองค์พระสันตปาปาและพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เป็นอย่างมาก

นอกจากนั้น การที่คอลแบร์ได้ตั้งบริษัทอินเดียตะวันออกของฝรั่งเศสขึ้นใน ค.ศ. 1664 จึงทำให้สมเด็จพระนารายณ์ทรงสนพระทัยประเทศฝรั่งเศสในอีกด้านหนึ่งบริษัทอินเดียตะวันออกของฝรั่งเศสได้ส่งผู้แทนเข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์โดยเรือไวคูว์ มาถึงกรุงศรีอยุธยาใน ค.ศ. 1680 และมี นายอังเดร เดสลอง บูโรเป็นหัวหน้าและก็ได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์

หลังจากการเดินทางมาถึงกรุงศรีอยุธยาโดยเรือไวคูว์มีการตั้งคณะผู้แทนการค้าประจำที่กรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระนารายณ์ได้คัดสรรพระทัยส่งคณะทูตไทยไปยังราชสำนักพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และสันตปาปา ค.ศ. 1680 ผลประโยชน์อันก่อให้เกิดความสนใจในการติดต่อกันและกันของทั้ง 2 ฝ่ายมีดังนี้คือ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์

คั้งนี้คือ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ฝ่ายฝรั่งเศส : บริษัทอินเดียตะวันออกของฝรั่งเศสคาดหวังจะได้กำไรในหารค้าขาย มิซชันนารีบางคนหวังว่าสมเด็จพระนารายณ์คงจะทรงเข้ารับนับถือคริสตศาสนา
- ฝ่ายไทย : สมเด็จพระนารายณ์มีสพระทัยที่จะคบหาสมาคมกับพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ซึ่งเป็นผู้ทรงอำนาจมากและยังสนพระทัยต่อความหรรษาต่าง ๆ ของราชสำนักฝรั่งเศส

เป็นที่น่าเสียดายที่ว่าในการเตรียมทูตไทยเพื่อสร้างสัมพันธไมตรีเป็นอย่างดีในคราวนี้ต้องสูญหายไปใกล้ ๆ เกาะมาดากัสการ์

หลังจากการเดินทางของคณะทูตชุดแรกผ่านไปแล้ว 3 ปี ไม่มีใครทราบข่าวชะตาเป็นอย่างไร สมเด็จพระนารายณ์มีพระราชประสงค์จะทรงทราบ โดยมีคนโปรดคนใหม่ของพระองค์ซึ่งเป็นนักเผชิญโชคชาวกรีกคือกองสตรองฟอลคอน และมิซชันนารีชาวฝรั่งเศสได้สนับสนุนของความคิดของพระองค์

ด้วยเหตุนี้ สมเด็จพระนารายณ์จึงส่งขุนนาง 2 ท่านซึ่งไม่ได้เป็นทูตแต่เป็นผู้แทนไปฝรั่งเศสออกจากกรุงศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 15 มกราคม ค.ศ. 1684 และก็ได้ เดินทางไปถึงกรุงปารีสที่นั่น คณะผู้แทนได้พบกับเสนาบดีแซนเนอเลย์ คอลแบร์ รวมทั้งได้เข้าเฝ้าพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ด้วยในขณะที่พระองค์เดินเล่น ณ ที่ห้องกระจกพระราชวังแวร์ซายส์

บาทหลวงวาเซ ผู้เป็นล่ามให้แก่คณะผู้แทนสยามชุดนี้ได้เล่าความจริงเกี่ยวกับความสนพระทัยของสมเด็จพระนารายณ์ที่มีต่อคริสต์ศาสนาให้บาทหลวง เดอ ลา แซส ฟัง บาทหลวงท่านนี้จะได้อายุขี้อายุต่อพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เกี่ยวกับเรื่องสมเด็จพระนารายณ์ในเรื่องดังกล่าว นอกจากนั้นเสนาบดีทั้งหลายสนใจในเรื่องเกี่ยวกับการค้าและการเมือง เพราะฉะนั้นพวกเขาจึงได้ตัดสินใจส่งคณะทูตชุดหนึ่งมายังสยามในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1484

เซวาเลีย เดอ โชมอง เป็นหัวหน้าคณะทูตจากประเทศฝรั่งเศสโดยนมีบาทหลวงเดอ ชัวร์ซีเยเป็นผู้ช่วยท่านผู้นี้ได้บันทึกเรื่องราวของหน้าที่ของท่านไว้อย่างละเอียด

ทุกสิ่งทุกอย่างได้รับการเตรียมการเพื่อการเดินทางไปสู่อาณาจักรสยามอย่างพร้อมมูลได้แก่

- สภามุขหุ้มผู้ดี 12 คน ในจำนวนนี้มีมิเซวาเลีย เดอ ฟอว์เบงด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- บาทหลวงคณะเยซูอิต 6 คน ซึ่งตั้งใจจะไปอินเดียและจีนในฐานะผู้เชี่ยวชาญเรื่องคณิตศาสตร์พร้อมกับบาทหลวงชุดนี้ ทางสมาคมวิทยาศาสตร์ได้จัดเตรียมหนังสือแผนที่ อุปกรณ์เพื่อการดำเนินการทางวิทยาศาสตร์ให้มาด้วย

- กัปตันเรือ 2 คนจากเมืองเด็ปส์ผู้ซึ่งเคยเดินทางมายังตะวันออกแล้ว
- วิศวกร 1 คนคือ ลามาร์
- ช่างฝีมือสำหรับสมเด็จพระนารายณ์ ฯลฯ
- และขุนนางสยาม 2 คนพร้อมกับผู้ติดตามคือบาทหลวงวาเซต์

ผู้โดยสารทุกคนพร้อมหีบห่อ และเครื่องราชบรรณาการจากกษัตริย์ฝรั่งเศสซึ่งจะได้ถวายแก่สมเด็จพระนารายณ์ได้ไปรวมที่เมืองเบรสต์เพื่อลงเรือ 2 ลำเดินทางไปอาณาจักรสยาม เรือลำหนึ่งนั้นเรือลัวโซ และอีกลำหนึ่งนั้นชื่อเรือลาตินการเดินทางใช้เวลานานราว 7 เดือน

คณะทูตได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นและหรรษาเซอวาเลีย เดอ โชมองนั้นเป็นผู้ถือพินัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องพิธีการต่าง ๆ มาก จึงเป็นสาเหตุให้การเข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์ต้องล่าช้าออกไปมาก คณะทูตได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม ค.ศ. 1684 (ในขณะที่เขาได้มาถึงสันดอนปากแม่น้ำเจ้าพระนาตั้งแต่วันที่ 23 กันยายน)

ในการทำสนธิสัญญา คณะทูตจากประเทศฝรั่งเศสได้พบกับอุปสรรคเนื่องจากบทบาทของฟอลคอนขุนนางผู้ใหญ่ (ชาวกรีก) ผู้ซึ่งสมเด็จพระนารายณ์ทรงโปรดปรานมาก

สมเด็จพระนารายณ์ทรงมีความสนพระทัยประเทศฝรั่งเศสเพราะทรงประทับใจในพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ใน ฐานะที่ทรงเป็นกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่ง แต่สำหรับฟอลคอนต้องการอาศัยประเทศฝรั่งเศสเพื่อผดุงอำนาจของตนให้มั่นคงเพราะตนเองนั้นอยู่ท่ามกลางขุนนางสยามที่ไม่พอใจตนเอง ฟอลคอนได้ใช้ศาสนาและการค้าขายบังหน้า ฟอลคอนอยากได้รับความสนับสนุนทางการทหารจากฝรั่งเศสก็เพื่อสนับสนุนเขมรที่เป็นใหญ่ในอาณาจักรสยาม เซอวาเลีย เดอ โชมอง รู้เท่ากันแต่บาทหลวงเดอ ชัวซี (ที่มาด้วยกับคณะทูต) กลับชื่นชมกับฟอลคอน ปัญหาดังกล่าวนี้เซอวาเลีย เดอ โชมองพบว่าอยู่เหนือความสามารถของเขาที่จะแก้ไขได้ บาทหลวงคาซาร์ด์ผู้เป็นบาทหลวงจากคณะเยซูอิตผู้หนึ่งก็สนับสนุนฟอลคอนอย่างเต็มที่ และสัญญาว่าจะพยายามติดต่อกับพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 อย่างลับ ๆ (ในกิจกรรมที่เป็นความประสงค์ของฟอลคอน) โดยอาศัยบาทหลวงเดอ ลาแซส

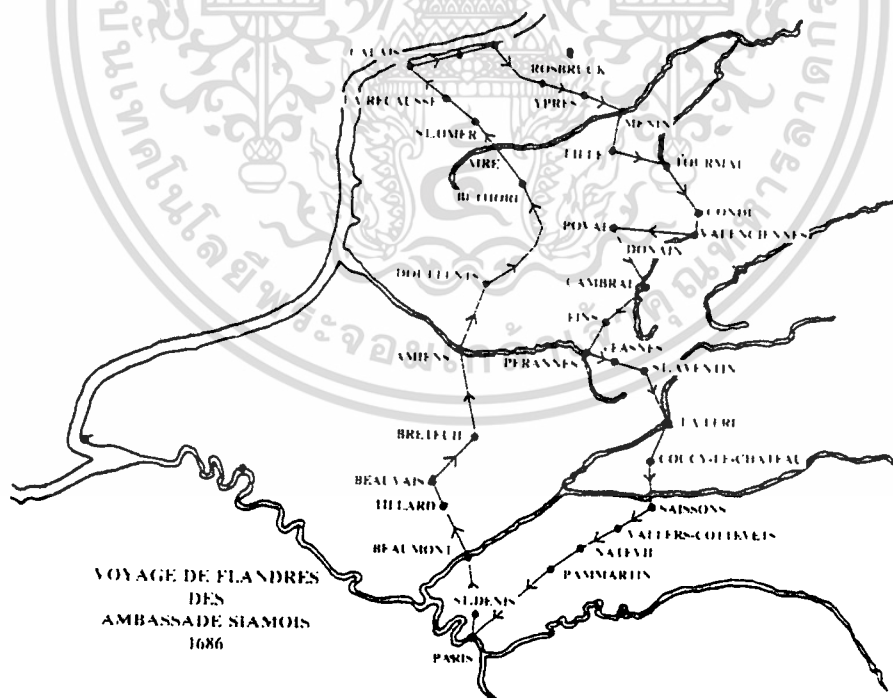
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในสิ่งที่เป็นทางกรนั้น เมื่อดูจากภายนอกก็ดูเหมือนว่าทุกอย่างเรียบร้อย คณะทูตได้กราบบทวายบังคมลาเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ. 1685 โดยได้ทำสนธิสัญญาไว้ 2 ฉบับ ฉบับหนึ่งนั้นว่าด้วยเรื่องศาสนา อีกฉบับว่าด้วยเรื่องการค้าขาย เรือ 2 ลำ ได้บรรทุกเครื่องราชบรรณาการซึ่งคณะทูตจากสยาม 3 คน จะได้นำไปถวายพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และพระราชวงศ์ เรือได้ออกจากอาณาจักรสยามเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม

การที่คณะทูตสยามไปยังฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1686 เป็นเหตุการณ์สำคัญสำหรับชาวปารีส ทูตสยามมีเสน่ห์ต่อทุกคนที่ได้พบ พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ได้ทรงให้การต้อนรับอย่างหรู คณะทูตได้ชมสิ่งที่สนใจต่าง ๆ ได้พบบุคคลสำคัญ ๆ และได้เดินทางไปยังที่ต่าง ๆ หลายแห่ง ในหนังสือพิมพ์ แมร์ซู กาลอง ได้พิมพ์รายงานการเดินทางของคณะทูตเผยแพร่ทุก ๆ วน

ถึงแม้ว่าคณะทูตจะโด่งดังมากในเวลานั้น แต่ก็ไม่มีลืมน้ำที่ในฐานะที่เป็นทูต

และนอกจากจะได้รับการต้อนรับอย่างดีแล้วทางฝ่ายฝรั่งเศสยังได้จัดเตรียมเครื่องราชบรรณาการอย่างมากมายที่มีค่าเพื่อถวายสมเด็จพระนารายณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า (รูปที่ 8 สถานที่ที่คณะทูตเดินทาง ไปเยือน ในประเทศฝรั่งเศส) ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในขณะที่ทูตสยามเป็นที่นิยมชมชื่นแก่ชาวฝรั่งเศสที่แวร์ซายส์ก็ได้เตรียมการจัดส่งคณะทูตชุดที่ 2 มายังสยามบาทหลวงคาร์ซาร์ดได้บันทึกชนิดปกปิดเอาไว้ และได้เป็นหลักฐานนำคุณในเรื่องของการเตรียมการคราวนี้

- สิ่งที่ได้ถูกเตรียมการอย่างละเอียดนั้นคือ
- คณะผู้แทนพิเศษ ประกอบด้วยชิมอง เดอ ลา ลูแบร์ และ โคลด เซเบเรต์
- กองทหาร
- คณะบาทหลวงเยซูอิตผู้ชำนาญในเรื่องอณิศาสตร์ที่สมเด็จพระนารายณ์ได้ทรงขอมมา
- วิศวกร
- ผู้ชำนาญการในเรื่องต่าง ๆ ฯลฯ

บุคคลทั้งหมดรวม 1,361 คน ได้ไปลงเรือที่เมืองเบรสต์ ขบวนเรือประกอบด้วยเรือใหญ่ 2 ลำ เรือฟรีเกต 1 ลำ แดละเรือฟลูต 3 ลำ ได้เดินทางออกจากเมืองเบรสต์ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1687 มายังสยาม สิ่งสำคัญที่ขาดไปสำหรับการเดินทางครั้งนี้ขาดผู้นำที่มีอำนาจอย่างแท้จริงที่สามารถสั่งการให้ผู้อื่นเชื่อฟังได้ ตำแหน่งหรือหน้าที่ดังกล่าวนี้ควรเป็นของเดอ ลา ลูแบร์ และเขาก็คิดว่าเขาคือผู้ที่เหมาะสม แต่ก็มีคำสั่งลับจากราชสำนักมอบหมายให้แก่บาทหลวงคาร์ซาร์ด ทำให้เกิดเรื่องยุ่งยากต่าง ๆ ความแตกแยก ความน้อยใจ รวมทั้งความไม่เข้าใจกันเกิดขึ้นในหมู่ของชาวฝรั่งเศส

คณะผู้แทนพิเศษได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน ค.ศ. 1687 หลังจากนั้นก็ได้มีเรื่องบาดหมางกับฟอลคอนและบาทหลวงคาร์ซาร์ดในเรื่องที่เกี่ยวกับสนธิสัญญา

- สำหรับคณะวิศวกรได้เตรียมการก่อสร้างป้อมปราการสำหรับเมืองสำคัญ ๆ ของราชอาณาจักรและสำหรับเมือง 2 เมืองที่สมเด็จพระนารายณ์พระราชทานให้พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ใช้ได้คือเมืองบางกอก และเมืองมะริด ผู้รับผิดชอบในการนี้คือ ลามาร์ (มาถึงสยามเมื่อ ค.ศ. 1685) และโวลลองด์ (มาถึงสยามเมื่อ ค.ศ. 1687) ซึ่งบุคคลทั้ง 2 ก็ไม่มีความปรองดองกัน

- คณะบาทหลวงเยซูอิตผู้ชำนาญในเรื่องการคำนวณเป็นที่พอพระทัยแก่สมเด็จพระนารายณ์เป็นอย่างมากโดยเฉพาะในเรื่องความรู้เกี่ยวกับเรื่องดาราศาสตร์ได้มีการสังเกตการณ์ปรากฏการณ์ทางด้านดาราศาสตร์โดยใช้เครื่องมือที่นำมาตั้งแต่ ค.ศ. 1685

บทบาทของคณะผู้แทนพิเศษชุดนี้จบลงด้วยผลประโยชน์ที่ชาวฝรั่งเศสไม่ได้รับ นอกจาก

- สำหรับสนธิสัญญาทางการค้ามีการแก้ไขสนธิสัญญาที่ทำไว้ครั้งเดอ โชมอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สำหรับสนธิสัญญาทางทหาร ที่ไม่กระจ่างชัคนักในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนาก็ยังคงอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์อีกต่อไป ทุกสิ่งทุกอย่างคงจะไม่มีารเปลี่ยนแปลงหรืออาจจะดีขึ้นถ้าหากกลุ่มขุนนางผู้ไม่พอใจพอลคอนและไม่ชอบชาวฝรั่งเศสไม่สามารถยึดอำนาจได้สำเร็จแต่ด้วยเหตุที่สมเด็จพระนารายณ์ทรงประชวรนานและด้วยเหตุที่เกิดความไม่สามัคคีกันในกลุ่มของชาวฝรั่งเศส พวกขุนนางจึงสามารถยึดอำนาจได้ ชาวฝรั่งเศสต้องออกไปจากเมืองบางกอกและเมืองมะริดอย่างกะทันหัน พวกมิชชันนารีต้องอยู่กับที่หรือไม่ก็ต้องดิคฤหอยู่จนถึง ค.ศ. 1690

มิตรภาพระหว่างฝรั่งเศสและสยามจึงต้องยุติทั้งนี้เพราะการจากไปของสมเด็จพระนารายณ์และพอลคอน

การปฏิวัติในปี ค.ศ. 1688 นั้นทำให้มิตรภาพระหว่างสยามและชาติตะวันตกต้องยุติลงถึงแม้ว่าจะมีชาวยุโรปเดินทางไปมาหาสู่กันบ้างหรือแม้แต่มิชชันนารีก็ยังคงอยู่ที่นั่น

ในทศวรรษที่ 1760 ศัตรูเก่าของสยามคือพม่าได้เริ่มโจมตีอีกครั้ง และใน ค.ศ. 1767 กรุงศรีอยุธยาถูกพม่ายึดและถูกทำลาย ด้วยเหตุนี้จึงไม่เป็นสิ่งที่น่าแปลกใจที่หลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพวกตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับฝรั่งเศสจึงเป็นสิ่งที่หายาก

ในรูปแบบเดียวกันกับที่ในฝรั่งเศส ความทรงจำที่เกี่ยวกับทูตสยามเมื่อ ค.ศ. 1686 ก็ได้หายไปตั้งแต่คราคริสต์ศตวรรษที่ 18

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.6.2 การแพทย์สมัยสมเด็จพระนารายณ์

ในยุคต้นสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้นเข้าใจว่ายังมีความเชื่อทางศาสนาเหมือนกับ มนุษย์ชนเผ่าอื่น ๆ ในเอเชียอาคเนย์ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน กล่าวคือมีความเชื่อในเรื่องของอำนาจ ลึกลับเหนือธรรมชาติ เชื่อในภูตผีปีศาจ จากทัศนะดังกล่าวทำให้มนุษย์เข้าใจว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น พระอาทิตย์ขึ้น ฝนตก ฯลฯ หรือโรคภัยไข้เจ็บ ล้วนเป็นสิ่งที่เกิดจากการกระทำของภูตผีปีศาจ โดยเฉพาะโรคภัยไข้เจ็บถ้าเกิดกับใครถ้าจะให้หาย จำเป็นต้องอาศัยพ่อมดหมอผี ทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างคนกับภูตผีปีศาจทำการรักษาโรคโดยวิธี ขับไล่ภูตผีปีศาจ การรักษาโดยวิธีดังกล่าวพอจะอนุมานได้ว่าการแพทย์ในยุคต้นสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมีลักษณะเช่นเดียวกับการแพทย์ในสมัยโบราณ กล่าวคือเป็นการแพทย์แบบ พ่อมดหมอผี ลักษณะการบำบัดเช่นนี้คงจะลดน้อยลงเมื่อได้รับอิทธิพลการแพทย์แผนอื่น ๆ ที่ดีกว่า อาทิ เช่น การแพทย์แบบอายุรเวท ของอินเดีย สำหรับการแพทย์ของอินเดียดั้งเดิมนั้นมีความเชื่อว่า ร่างกาย มนุษย์ประกอบไปด้วยธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ มนุษย์จะมีสุขภาพดีเมื่อธาตุทั้ง 4 อยู่ในสภาพที่สมดุล แต่ถ้าเมื่อใดธาตุหนึ่งผิดปกติเกิดความไม่สมดุลขึ้นจะทำให้เกิดอาการป่วยด้วยโรคต่าง ๆ หรืออีก นัยหนึ่งคือ โรคภัยไข้เจ็บเกิดจากการที่ร่างกายมนุษย์ขาดความสมดุลย์กับสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ ฉะนั้นการรักษาพยาบาลคือการทำให้ร่างกายเกิดความสมดุลย์ กับธรรมชาติ การบำบัด รักษาเท่าที่ทำได้ในสมัยนั้นคงเป็นการรักษาจากภายนอก โดยมีการใช้ยาสมุนไพรซึ่งนำมาต้ม ดอก หรืออบ เป็นผงรับประทานเพราะปรากฏว่ามีการขุดพบหินบด ซึ่งมีอายุอยู่ในสมัยทวารวดี ขณะเดียวกัน สำหรับผู้ที่มีความเชื่อว่าโรคเกิดจากการทำของภูตผีปีศาจก็จะประกอบพิธีของหมอผีหรือไสยศาสตร์ ส่วนการรักษาภายในเข้าใจว่ามีการกอกโลหิตตามแบบอินเดีย การกอกโลหิตหมายถึงการดูดเอาเลือด ออกจากร่างกาย ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อกันว่า การมีเลือดมากหรือเลือดคั่ง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิด โรค เช่น คนที่ปวดศีรษะอย่างแรงการดูดโลหิตออกอาจจะใช้วิธีการแทงเอาเลือดออก การกอกด้วยเขา ควาย และการใช้ปลิงดูด ปลิงที่ใช้ชูดนี้เรียกว่า "หมอน้อย" แต่วิธีการดังกล่าวไม่แพร่หลายเพราะคน ไทยไม่นิยมดูดเอาเลือดออกจากตัว หลังจากที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชครองราชย์ได้ 10 ปี จึงโปรด ให้สร้างพระราชวัง ณ เมืองลพบุรี ในปี พ.ศ. 2209 เมื่อสร้างพระราชวัง ณ เมืองลพบุรีเรียบร้อยแล้ว พระองค์ทรงโปรดประทับอยู่ที่ลพบุรีมากกว่าอยุธยาหลักฐานระบุว่า ในปีหนึ่ง ๆ ทรงประทับอยู่ลพ บุรีถึง 9 เดือน และเนื่องจากพระนารายณ์ทรงมีพระโรคประจำพระวรกาย ดังมีหลักฐานระบุไว้หลาย แห่ง เช่น ในประมาณปี พ.ศ. 2223 เอกสารของฮอลันดาได้ระบุว่าสมเด็จพระนารายณ์ทรงมีอาการ ประชวรและพระโรคนี้น่าจะทำให้พระชนม์ชีพไม่ยืนนาน ฟอรับง ได้บันทึกไว้ว่าสมเด็จพระนารายณ์ ทรงมีพระวรกายซูบผอมมาก สลส่วน ลา กูแบร์ และเคฟารง เขียนไว้ตรงกันว่าสมเด็จพระนารายณ์มี พระพลานามัยไม่สมบูรณ์และเห็นได้ง่ายว่าพระชนม์จะสั้นบาทหลวงคาซาร์ดี ระบุว่าเมื่อได้เข้าเฝ้าใน

ครั้ง พ.ศ. 2230 นั้น สมเด็จพระนารายณ์ประชารด้วยพระโรคหัดและมีพระอาการมากจนเกือบจะไม่มีพระสุระเสียง ส่วนบาทหลวงเดอเบสซึ่งได้เข้ามาใน พ.ศ.2230 ถึง พ.ศ. 2231 ได้บันทึกไว้ว่า สมเด็จพระนารายณ์ทรงมีอาการไอหืด ประมวลเนื้อหาจากเอกสารต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วสันนิษฐานได้ว่า พระโรคของสมเด็จพระนารายณ์มีลักษณะเหมือนวัณโรคหืด ซึ่งเป็นโรคที่เป็นยืดยาวเป็นเวลานานหลายปีและค่อย ๆ ทลุลงทีละน้อย ฉะนั้นเข้าใจว่าพระองค์จะต้องนำเอาแพทย์หลวงที่ประจำอยู่ ณ พระราชวังลพบุรี เช่นกัน และยอมเป็นที่ทรายนกันทั่วไปแล้วว่า ในส่วนพระนิสัยของพระองค์นั้นนอกจากจะสนพระทัยในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาติอื่น ๆ แล้วยังทรงโปรดปรานผู้ที่มีความรู้ในวิทยาการแขนงต่าง ๆ จึงเป็นธรรมดาที่ต้องทรงให้แพทย์แผนตะวันตกรักษาพระโรคของพระองค์ด้วย ดังมีหลักฐานระบุว่าแพทย์ของสมเด็จพระนารายณ์ส่วนใหญ่เป็นคนจีน และมีคนไทย มอญ และฝรั่งร่วมด้วย ขณะเดียวกันจะเห็นว่าแพทย์ไทยในสมัยนี้เริ่มรู้จักนำเอาเอกสารเคมีตามธรรมชาติที่แพทย์ยุโรปใช้เป็นตัวยามาใช้กับคนไข้ เช่น การนำแร่บางชนิดมารักษาพิษสัตว์ โดยการใช้น้ำสีดำชนิดหนึ่งปะเข้าที่ปากแผลที่ถูกกัด เมื่อหินนี้คูดพิษออกหมดแล้วหินจะหลุดออกจากแผล หลังจากนั้นก็ให้คนไข้ดื่มยา อาร์วีดิง (Ovieten) ละลายในเหล้าพื้นเมือง ตลอดจนใช้ควินินดื่มกินแก้ไข้ นอกจากนี้การบำบัดรักษาโดยวิธีการศัลยกรรมก็เป็นสิ่งที่แพทย์ชาวยุโรปเป็นผู้นำเข้ามา เพราะปรากฏหลักฐานที่กล่าวถึงการผ่าตัดครั้งแรก คือการผ่าตัดของ เซอร์วาเลีย เดอ ฟอร์บัง ซึ่งเดินทางเข้ามาเมืองไทยพร้อมกับคณะทูตฝรั่งเศสคณะแรก กล่าวคือในขณะที่เกิดกบฏมักกะสัน ในปี พ.ศ. 2229 ฟอร์บังซึ่งอยู่ในฐานะผู้ว่าราชการได้ควบคุมทหารซึ่งประกอบด้วยทหารหลายชาติ อาทิ เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ โปรตุเกส และไทยรักษาป้อมที่เมืองบางกอก และได้พบนายทหารฝรั่งเศสคนหนึ่งชื่อ โบเธะการท ถูกแทงด้วยกริชจนอนแน่นิ่งอยู่บนป้อม ที่ปากมีน้ำลายเป็นฟองท้องเหวอะ ใต้พุงและกระเพาะอาหารทะลักออกมา ฟอร์บังจึงลองใช้ใหม่มากับเข็มสองเล่ม ยกไส้และกระเพาะเข้าในที่เดิมในท้องแล้วเย็บแผลตามแบบที่เคยเป็นมา และขมวดสองทบให้ติดไว้ เอาไขขาวตีแล้วเอาเหล้า "โอเดอรี" ชนิดหนึ่งมาผสมแล้วชะล้างแผลคนเจ็บ ทำเช่นนี้อยู่สิบวันตลอดเวลาคนเจ็บไม่มีไข้และไม่มีอาการที่ทำให้วิตก ไม่กี่วันนายทหารหนุ่มนั้นก็หาย สุดท้ายสิ่งที่ฝรั่งเศสในสมัยพระนารายณ์นำมาใช้แก่คนไทย คือได้จัดตั้งโรงพยาบาลขึ้นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2212 โดยในขั้นแรกทำเป็นโรงพยาบาลขนาดเล็กรักษาคนไข้เพียง 3-4 คน ในระยะแรกยังไม่มีแพทย์ประจำมีเพียงบาทหลวงซึ่งได้รับการอบรมเรื่องของการกรรมและศัลยกรรมจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2219 มงเซนเซอร์ แชบอโน (Char boneaa) แพทย์ชาวสวิสซึ่งอยู่ในคณะบาทหลวงฝรั่งเศสเป็นแพทย์คนแรกที่เดินทางเข้ามาทำงานในโรงพยาบาล งานของโรงพยาบาลได้ขยายใหญ่โตขึ้นเรื่อย ๆ ในพ.ศ. 2221 ได้ขยายเป็นตึก 2 หลัง สามารถแบ่งตึกคนไข้ชายหญิงได้ มีคนไข้อยู่ประจำ 20-30 คน และมีคนไข้มาขอรับรักษาวันละ 200-300 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อย่างไรก็ตามจนบัดนี้ยังไม่พบหลักฐานที่ระบุว่าโรงพยาบาลที่สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์สร้างขึ้นที่อยุธยาหรือลพบุรี แต่ถ้าพิจารณาจากปี พ.ศ. ที่สร้างพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ ปี พ.ศ. 2209 และปีที่สร้างโรงพยาบาล ปี พ.ศ. 2212 แล้วจะเห็นว่ามิมีระยะเวลาที่ไร้เรียกกัน ซึ่งในช่วงระยะดังกล่าวเป็นช่วงระยะที่สมเด็จพระนารายณ์ทรงโปรดประทับที่ลพบุรีมากกว่าอยุธยา ประกอบกับทรงมีพระโรคประจำพระวรกาย โดยเฉพาะในตอนปีหลัง ๆ ของรัชกาลทรงมีพระพลานามัยที่อ่อนแอมาก ฉะนั้นน่าจะเป็นไปได้ว่า มีการสร้างโรงพยาบาลที่เมืองลพบุรี สำหรับที่ตั้งของโรงพยาบาลนั้นคงอยู่ในบริเวณที่ไม่ห่างไกลจากพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์มากนัก ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการรักษาพยาบาลในยามที่ทรงพระประชวร

แม้ว่าการแพทย์แผนตะวันตกมีส่วนช่วยเหลือผู้ป่วยชาวไทยได้ดีเพียงไรก็ตามแต่เมื่อสิ้นสุดรัชกาลของสมเด็จพระนารายณ์ ในปี พ.ศ. 2231 แล้วปรากฏว่าชาวฝรั่งเศสเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ความรู้วิชาแพทย์ตะวันตกในขณะนั้นถูกขับไล่ออกจากประเทศไทยไปในต้นรัชสมัยของพระเพทราชา ความรู้ทางการแพทย์แผนตะวันตกจึงพลอยหยุดชะงักไป คงเหลือแต่ตำรายาบางชนิดบางขนานที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน การแพทย์แผนตะวันตกได้ถูกนำมาเผยแพร่อีกครั้งหนึ่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางการแพทย์แผนโบราณมาเป็นการแพทย์แผนตะวันตกอย่างจริงจัง ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ที่มา : การแพทย์สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่...ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 พศ. วัลลภา รุ่งศิริแสงรัตน์
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.6.3 การนำน้ำมาใช้ในพระราชวังนารายณ์ ราชนิเวศ

การนำน้ำมาใช้ ในพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ จังหวัดลพบุรี

เมืองลพบุรีนั้น ก่อนที่จะมีกิจการประปาเกิดขึ้นนับได้ว่าเป็นเมืองที่อึดคักน้ำเมืองหนึ่ง สาเหตุเนื่องจากสภาพภูมิประเทศซึ่งตั้งอยู่บนที่ดินและแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นแม่น้ำที่สำคัญก็มีไหลผ่านตัวเมืองโดยตรง จึงขุดคลองเข้าเชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยา แต่คลองที่ขุดขึ้น (แม่น้ำลพบุรี) ก็ไม่สามารถใช้น้ำได้ตลอดปี พอถึงฤดูแล้งน้ำก็จะแห้งและสกปรกจนไม่สามารถใช้น้ำได้ แต่ครั้งพอมีกิจการประปาเกิดขึ้น ทำให้ชาวเมืองลพบุรี ไม่มีปัญหาเรื่องน้ำอีกจะเห็นได้ว่าวิธีการแก้ไขการขาดแคลนน้ำด้วยวิธีนี้เป็นวิธีที่ได้ผลเป็นอย่างดี

จากหลักฐานต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่ากิจการประปาในสมัยพระนารายณ์ ที่เมืองลพบุรีนั้น ได้มีขึ้นก่อนที่จะสร้างเมืองลพบุรีโดยการนำของชาวต่างชาติ 2 คน ซึ่งเป็นวิศวกรชาวฝรั่งเศสคนหนึ่งกับบาทหลวงชาวอิตาลีอีกคนหนึ่งได้ออกทำการสำรวจหาแหล่งน้ำ ที่สามารถนำมาใช้ในเมืองลพบุรีนี้มีสองแห่งคือ ที่ทะเลชุบศรกับที่ห้วยชันเหล็ก สำหรับที่ทะเลชุบศรนี้ให้นำน้ำเข้ามาใช้โดยการต่อท่อผ่านปากจั่น ซึ่งมีลักษณะเป็นประตุน้ำมาลงสระแก้ว ซึ่งอยู่ด้านหลังของโรงพยาบาลทหารบก แล้วก็ต่อท่อจากสระแก้ว นั้นมาลงยังสระแก้วที่วงเวียนศรีสุริโยทัย อีกแห่งหนึ่งรวมเป็นสองแห่งแล้วก็จึงตรงเข้าสู่ตัวเมืองลพบุรี ส่วนน้ำที่มาจากห้วยชันเหล็กตรงเข้าสู่ตัวเมืองลพบุรี โดยแบ่งเป็นสองช่วง ช่วงแรกทำเป็นลำรางบังคับน้ำจากห้วยชันเหล็กจนถึงท่าศาลา ช่วงที่สอง ตั้งแต่ท่าศาลาจนถึงตัวเมืองลพบุรีนั้นทำโดยการฝังท่อลงใต้ดิน ซึ่งทั้งสองวิธีการนี้สามารถตั้งข้อสมมติฐานได้โดยน้ำที่มาจากห้วยชันเหล็กนั้นน่าจะมีวิธีการดังนี้

วิธีหนึ่ง โดยการฝังท่อแล้วนำน้ำมาใช้ตลอดทางของการวางท่อจะต้องสร้างท่อระบายความดันของน้ำไว้เป็นระยะ ๆ ตลอดแนวเส้นทางจนถึงพระราชวัง

วิธีที่สอง โดยการนำน้ำมาพักไว้ที่สระแก้ว ตลอดทางของการวางท่อ ก่อนที่จะถึงสระแก้ว (วงเวียนศรีสุริโยทัย) ก็จะต้องสร้างท่อระบายความดันของน้ำจำนวนมากแบบวิธีหนึ่ง แต่เมื่อปล่อยน้ำออกจากสระแก้วน้ำก็จะอ่อนกำลังลงจึงทำให้ใช้ท่อระบายความดันของน้ำน้อยลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนน้ำที่มาจากทะเลชุบศรนั้น มีระยะทางสั้นกว่าที่ห้วยชันเหล็กมาก และระดับพื้นที่เกือบจะเท่ากันจึงทำให้น้ำไหลไม่แรงเท่าใดนัก ไม่จำเป็นต้องสร้างท่อระบายความดันน้ำ แต่ต้องมีที่พักน้ำ 2 แห่งคือที่สระแก้วที่อยู่ตรงบริเวณสวนสัตว์และสระแก้วที่วงเวียนศรีสุริโยทัย โดยต่อท่อมาจากปากจั่น ซึ่งมีลักษณะเป็นประตุน้ำ ปล่อยน้ำลงสู่สระแก้วบริเวณสวนสัตว์ ต่อจากนั้นก็ต่อท่อลงสู่สระแก้วที่วงเวียนศรีสุริโยทัย เพื่อพักน้ำอีกทีหนึ่งแล้วจึงต่อท่อเข้าสู่ตัวเมืองลพบุรี

* จากสารนิพนธ์ เรื่องการนำน้ำมาใช้ ในพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ จังหวัดลพบุรี ของ
กรพินธุ์ พุคคมประการณั คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปกร พ.ศ. 2528

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปลักษณะเด่นของจังหวัดลพบุรี

- 1) มีกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มหลายกลุ่มชนนอกจากชาวไทยคือ กลุ่มชนไทยพวน และ ไทยรามัญ
- 2) มีโบราณสถานเก่าแก่อยู่มากมายและหลายยุคหลายสมัยภายในตัวเมือง ซึ่งเป็นแหล่งที่ให้ ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญแห่งหนึ่ง และเป็นทรัพยากรที่สำคัญของการ ท่องเที่ยว
- 3) มีร่องรอยที่แสดงถึงวิวัฒนาการของการก่อตัวของชุมชน และรูปแบบของการวางผังเมือง หลายยุคหลายสมัย ทำให้เห็นกระบวนการพัฒนาทางกายภาพของเมืองที่สำคัญของไทยแห่งหนึ่ง (มีซาก เมืองโบราณอยู่หลายแห่งในตัวจังหวัดลพบุรี และตัวเมืองลพบุรีเองก็มีร่องรอยของผังเมืองอยู่หลายยุค)
- 4) ภูมิประเทศมีทั้งที่ราบลุ่ม และกลุ่มเทือกเขาหินปูนซึ่งมีถ้ำอยู่จำนวนมาก ทั้งยังอยู่ไม่ไกลจาก ตัวเมือง บริเวณที่ราบลุ่มในฤดูหลากจะกลายเป็นแอ่งน้ำที่กว้างใหญ่ไพศาล สามารถปรับปรุงให้เป็น แหล่งพักผ่อนหย่อนใจทางน้ำของประชาชนได้เป็นอย่างดี
- 5) เป็นแหล่งดินมาร์ล สำหรับทำดินสอพองมากที่สุดของประเทศ
- 6) เป็นแหล่งกำเนิดทางนิทานพื้นบ้าน ซึ่งผูกพันกับสถานที่ที่มีอยู่จริงหลายแห่ง
- 7) บริเวณศาลพระกาฬ ภายในชุมชนเมืองเป็นแหล่งที่ทำนกอาศัยของฝูงลิงจำนวนมาก ซึ่งเป็น ลักษณะเด่นพิเศษอย่างหนึ่ง
- 8) การเดินทางสะดวกเพราะมีเส้นทางคมนาคมทั้งทางรถยนต์และรถไฟ
- 9) กรมศิลปากรได้บูรณะพัฒนาแหล่งโบราณสถานที่มีคุณค่าภายในตัวเมืองได้อย่างเรียบร้อย และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ระดับมาตรฐาน
- 10) ทางราชการได้จัดงานวันแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชขึ้น เพื่อให้เป็นงานสำคัญของ จังหวัดลพบุรีติดต่อกันมาหลายปีจนเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วประเทศ รวมถึงนักท่องเที่ยวชาว ต่างประเทศด้วย
- 11) อ่าเภอบ้านหมี่เป็นแหล่งทอผ้ามีดหมี่ที่ใหญ่แห่งหนึ่งในพื้นที่ของภาคกลาง และประชาชน ยังทอเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนกันอยู่ ชาวบ้านที่ทอผ้ามีดหมี่ส่วนใหญ่เป็นพวกไทยพวนในปัจจุบัน ได้มีการนำใยสังเคราะห์ มาทอเป็นผ้ามีดหมี่ ซึ่งสามารถพัฒนาเพื่อเป็นสินค้าที่ระลึกขายแก่นักท่องเที่ยว
- 12) มีแหล่งแร่ธาตุที่มีคุณค่า เรียกว่า "เพชรเขาพระงาม" หรือ "เพชรโทกุล" ราคาไม่แพงนัก สามารถนำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องประดับสำหรับเป็นสินค้าของจังหวัดลพบุรี และเป็นสินค้าที่ระลึกขาย แก่นักท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปความสำคัญของจังหวัดลพบุรี

จากการที่ได้ศึกษาความสำคัญของจังหวัดลพบุรี ข้างต้นแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าจังหวัดลพบุรีมีความสำคัญในหลายๆ ด้าน ด้วยกัน แต่ที่เด่นชัดที่สุดก็คือ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จะมีความสำคัญมากที่สุด เพราะลพบุรีเปรียบเสมือนเมืองหลวงที่สองรองมาจากอยุธยา ดังคำขวัญของจังหวัดลพบุรีที่ว่า “วังนารายณ์คู่บ้าน ศาลพระกาฬคู่เมือง ปรางค์สามยอดลือเลื่อง เมืองแห่งดินสอพอง แผ่นดินทองสมเด็จพระนาราย”

ดังนั้น ศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี จึงจะนำเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความสัมพันธ์กับต่างชาติ ประเพณีความเชื่อต่าง ๆ การแพทย์การพยาบาลในสมัยนั้น การสงคราม การประปา และอื่นๆ ที่อยู่ในช่วงแผ่นดินของสมเด็จพระนารายณ์ รวมถึงจัดแสดงในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี โบราณวัตถุ ที่มีอยู่ในจังหวัดลพบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 การศึกษานโยบายและแนวทางการจัดตั้งโครงการ

2.2.1 นโยบายและหน่วยงานที่รับผิดชอบ

แผนแม่บทการศึกษา อนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรม ส่วนของกรมศิลปากรตามแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้กำหนดนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อเป็นหลักให้หน่วยงาน ของรัฐ และเอกชน รวมทั้งประชาชนร่วมกันรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างดีเป้าหมายตรงกันและประสานสอดคล้องต้องกัน คือ

- ส่งเสริมการบำรุงรักษาวัฒนธรรมไทยทุกด้านให้เจริญด้านการศึกษา ค้นคว้าวิจัยฟื้นฟูและพัฒนาวัฒนธรรมไทย ให้วัฒนธรรมไทยเป็นเครื่องมือสำคัญ สำหรับการแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิต การพัฒนาประเทศ ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

- เผยแพร่วัฒนธรรมไทยทุกด้านนำไปสู่ประชาชนถึงขั้นปฏิบัติให้แพร่หลายยิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ

- ส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมของกลุ่มชนในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจ เห็นคุณค่าและยอมรับวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความประสานทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในชาติและมีความรักและหวงแหนวัฒนธรรมไทย ยิ่งขึ้น

กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการคุ้มครองรักษาส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติในด้านศิลปกรรม วรรณกรรม การศึกษาค้นคว้าโบราณคดี ประวัติศาสตร์ หอจดหมายเหตุแห่งชาติและการดูแลบูรณะโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุของชาติ

มีหน่วยงานตามพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการออกเป็น กองคลัง กองการเจ้าหน้าที่ กองแผนงาน กิจวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ สถาบันนาฏศิลปกรรม สำนักโบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติและหอสมุดแห่งชาติ ได้รับนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ นำนโยบายและแนวทางดังกล่าวมาจัดทำแผนงานและโครงการงานพัฒนาดังกล่าว

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น กรมศิลปากรเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐบาลที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งมีกระจัดกระจายไปทั่วทุกสารทิศ ในปัจจุบันการดำเนินงานด้านนี้แม้จะพยายามเร่งดำเนินการให้ทันต่อเหตุการณ์ แต่ก็ยังไม่สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้ทั่วถึง เหตุผลก็เนื่องมาจาก

- บุคลากรในการดูแลรักษาอนุรักษ์และพัฒนา มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติยังไม่เพียงพอ ที่จะปฏิบัติงานให้ทันกับเหตุการณ์ และทั่วถึงทุกพื้นที่

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เป้าหมายและยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ คุณค่าทางมรดกทางศิลปวัฒนธรรมยังไม่ได้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม และกระแสวัฒนธรรมที่หลั่งไหลเข้ามาจากต่างชาติ ทำให้คนไทยขาดความสนใจในการอนุรักษ์

- การขาดความเข้าใจความหมายและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมของชาติทำให้การอนุรักษ์ เป็นไปได้เพียงการรักษาและซ่อมแซมแต่สิ่งที่เป็นรูปแบบเท่านั้น ยังไม่สามารถปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชน มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการพิทักษ์รักษา

ดังนั้น แผนงานอนุรักษ์ พัฒนาและเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมจึงเป็นนโยบายทำนุบำรุง สืบทอดทรัพย์สินทางศิลปวัฒนธรรมชาติ อนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชน และประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและภูมิใจในมรดกทางศิลปวัฒนธรรมโดยเร่งเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและสาระของศิลปวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ แก่เยาวชนและประชาชนทุกระดับ

นอกจากนี้กรมศิลปากรยังมีนโยบายที่จะจัดตั้ง พิพิธภัณฑ์สถานประจำเมืองให้ทั่วทุกจังหวัดเพื่อที่จะให้เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ประเพณี ของจังหวัดนั้นๆ และยังมีนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่จะส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของประชาชน นักเรียน นักศึกษา ในเรื่องของประวัติศาสตร์ ภูมิหลังในอดีต เช่นเดียวกับนโยบายของจังหวัดลพบุรีเองที่ตระหนักถึงคุณค่าของเมืองเก่า ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งให้ความรู้ที่สมบูรณ์แบบในด้านโบราณสถาน ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ทั้งยังสนองนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อันที่จะส่งเสริมในเรื่องการท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถาน ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ และอื่น ๆ ในจังหวัดลพบุรี

งานด้านพิพิธภัณฑ์นั้น ไม่เพียงแต่จะเชิดชูอารยธรรมของชาติที่สืบทอดกันมาแต่ครั้งโบราณ แต่ยังเป็นรากฐานของการพัฒนาในระบบอื่น เช่น อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้ก้าวหน้าไปในทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติอย่างแท้จริง และในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาวงการพิพิธภัณฑ์ทั่วโลกต่างก็ตื่นตัวและมีการปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานทุกด้าน โดยคำนึงถึงการให้บริการแก่สังคมเป็นสำคัญ พิพิธภัณฑ์หลายแห่งได้เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นสถานที่เก็บรวบรวมและจัดแสดงวัตถุประเภทต่าง ๆ มาเป็น "สถาบัน" ที่จัดกิจกรรมเพื่อใช้ความรู้และเอื้อประโยชน์อย่างทั่วถึงแก่บุคคลต่างๆ ในสังคม พิพิธภัณฑ์จึงต้องพัฒนาการทำงานภายในพิพิธภัณฑ์เอง และพยายามสร้างเครือข่ายในการเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นนอกพหิพธิภณท์ทั้งในและนอกประเทศ เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้มาใช้ประโยชน์จากพหิพธิภณท์อย่างเต็มที่ทั้งในด้านความรู้และความเพลิดเพลิน สมกับเป็นสถาบันที่มีคุณค่าสถาบันหนึ่งของสังคม

จากแผนแม่บทดังกล่าว กรมศิลปกร โดยสำนักโบราณคดีและพหิพธิภณท์สถานแห่งชาติได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ให้จัดตั้งคูแลกกิจการ พหิพธิภณท์แห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ และพหิพธิภณท์สถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมตามฉบับที่ 2 วันที่ 27 มีนาคม 2535 เพื่อเป็นแหล่งให้ความรู้แก่ประชาชน อันเป็นการส่งเสริมนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับโอกาสการศึกษาตลอดชีวิต ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติ ให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น และช่วยส่งเสริมอนุรักษ์และสร้างค่านิยมที่ดีงาม

ปัญหาที่ทำให้เกิดนโยบายการจัดตั้งพหิพธิภณท์สถาน ประจำเมือง

ปัจจุบันพหิพธิภณท์สถานแห่งชาติของกรมศิลปกร มีจำนวน 38 แห่ง คือในส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร) มีจำนวน 6 แห่ง และในส่วนภูมิภาคมีจำนวน 32 แห่ง ให้บริการความรู้ความเพลิดเพลินแก่ประชาชน รวมทั้งนักท่องเที่ยวต่างชาติ ต่อมาเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535 ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายอดิศร เพียงเกษ) มีนโยบายให้กรมศิลปกรจัดตั้ง พหิพธิภณท์สถาน ประจำเมืองให้ทั่วจังหวัด เพื่อให้เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีของเมืองนั้น ๆ เพราะเนื่องจากสถานภาพของพหิพธิภณท์สถานแห่งชาติ ทั้ง 38 แห่ง ที่อยู่ในความดูแลของกรมศิลปกร อยู่ในสภาวะวิกฤต เพราะสถิติที่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา เข้าชมโดยเฉลี่ยประมาณ 3.5% ของประชากรในประเทศ (ที่มา : กองพหิพธิภณท์สถานแห่งชาติ) ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานสากล 12.5 % ซึ่งแสดงให้เห็นว่า

1. ประชาชนขาดความรู้ ความสำนึกในความเป็นชูชาติ อันเป็นอันตรายต่อความมั่นคงทั่วไป เนื่องจากการศึกษาประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ในระดับการศึกษาภาคข้อบังคับ ยังไม่ได้เปิดทำการสอนวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทำให้ประชาชนขาดความสนใจเรื่องประวัติศาสตร์ของบ้านเมืองที่ตนอาศัยอยู่ จำเป็นต้องเร่งสร้างพหิพธิภณท์สถานประจำเมืองเพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาของนักเรียน และประชาชนในจังหวัด นั้น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานไม่มีพื้นฐานวิชาการด้านพิพิธภัณฑฯ ทำให้ไม่มีมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติ ในการดำเนินงานที่ชัดเจน

3. อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขาดองค์ประกอบในการบริหารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมัยใหม่ ที่มีบทบาทในการดำเนินงานแตกต่างไปจากเดิม

ดังนั้น การจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติประจำเมืองขึ้นให้ทั่วทุกจังหวัดจึงเป็นมาตรฐานสำคัญ ในการช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีความสำนึกในความเป็นชาติมากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ของจังหวัดลพบุรี ซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นเพื่อให้จังหวัดลพบุรีเป็นแหล่งศึกษาและรวบรวมหลักฐานเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ทางจังหวัด จึงมีนโยบาย โดยคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดให้เป็นศูนย์กลางทางการศึกษา โดยที่ศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี จะเป็นส่วนหนึ่งในการที่จะเป็นแหล่งให้ความรู้ โดยนำมาตราการจัดตั้ง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ประจำเมืองมาส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ เผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม ที่มีอยู่ในจังหวัดลพบุรี และ เป็นการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชน และประชาชน นักท่องเที่ยว เกิดความรู้ ความเข้าใจ เป็นคุณค่าและมีความภูมิใจในมรดก ทางศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นรากฐานของตนเอง โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการ ศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี โดยตรงคือ กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากรที่ 1

นโยบายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวนับวัน ได้ทวีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศซึ่งการที่จะผลักดันให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยก้าวหน้าต่อไปนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดทำแบบปฏิบัติการด้านการตลาดการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2538 ขึ้น ซึ่งแผนดังกล่าวได้ผ่านการหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งได้พิจารณากำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์และกิจกรรมการดำเนินงานในลักษณะที่สอดคล้องกันอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้มั่นใจได้ว่าการดำเนินงานตามแผนดังกล่าวจะนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลในวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

นโยบายด้านการตลาดการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2538

1. ดำรงรักษาภาพลักษณ์ประเทศไทยให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีคุณภาพปลอดภัยและ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
เทียบพร้อมด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งประเภทธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
และ นันทนาการ

2. ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งซื้อสินค้าทุกประเภท ในราคาและการบริการที่เหมาะสม ต่อนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
3. ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางมาเยือนประเทศไทยมากขึ้น และเดินทางท่องเที่ยวไปสู่ภูมิภาคเพิ่มขึ้น พักนานวันขึ้น และใช้จ่ายมากขึ้น
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไทยท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น โดยมุ่งกระจายนักท่องเที่ยว จากจังหวัดท่องเที่ยวหลักไปสู่จังหวัดอื่น ๆ ด้วย
5. ส่งเสริมกิจกรรมด้านการประชุมสัมมนา การจัดงานแสดงนิทรรศการ การจัดงานเที่ยว เพื่อเป็นรางวัล การจัดกิจกรรมด้านการบันเทิงและการท่องเที่ยวประเภทความสนใจ พิเศษ รวมทั้งการท่องเที่ยวเพื่อการกีฬาทั้งในระดับนานาชาติและภายในประเทศให้ มีมากขึ้น
6. ดำเนินการด้านการตลาดเพื่อฟื้นฟูภาวะการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวหลักที่ชบเซา
7. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน กลุ่มอินโดจีน พม่า และจีน ในการส่งเสริมและพัฒนาให้ภูมิภาคแถบนี้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ของภูมิภาคเอเชียและ แปซิฟิก และส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคมากขึ้น

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับโครงการศูนย์ประวัติศาสตร์จังหวัดลพบุรี

องค์กรที่เกี่ยวข้องในแผนงานหรือโครงการมนุษย์ประวัติศาสตร์เมืองเก่าลพบุรีอาจจำแนกออก ได้ดังนี้

1. หน่วยศิลปากรที่ 1 กองโบราณคดี กรมศิลปากร มีหน้าที่และความรับผิดชอบในเขตโบราณสถานโดยตรง งบประมาณที่นำมาใช้ในหน่วยงานนี้เป็นงบประมาณที่กรมศิลปากรกระทรวงศึกษาธิการ จักสรรให้เป็นรายปี

2. เทศบาลเมืองลพบุรี เป็นองค์กรบริหารราชการในท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่จัดการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นในเขตรับผิดชอบตามเขตพื้นที่ของเทศบาล ซึ่งโบราณสถานส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองลพบุรี

3. องค์กรบริหารส่วนจังหวัด มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาพื้นที่นอกเขตเทศบาลสามารถปรับปรุงถนนหนทางและบริการอื่น ๆ ตามโบราณสถานนอกเขตเมืองลพบุรี และนอกเขตเทศบาลนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. หน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ

4.1 การเคหะแห่งชาติ รับผิดชอบในการจัดการปรับปรุงที่อยู่อาศัยชุมชนแออัด

4.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดสรรงบประมาณพิเศษในการสนับสนุนภารกิจในการพัฒนาแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี รวมทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์

4.3 หน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมการศาสนา สำนักผังเมือง กรมธนารักษ์

5. ภาคเอกชน เนื่องจากโบราณสถานในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโบราณสถานในพุทธศาสนาซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อถือของชาวไทยโดยรวม ฉะนั้น หากจัดแนวทางที่ถูกต้องและโน้มนำพุทธศาสนิกชนที่ดี การอนุรักษ์และพัฒนาโบราณสถานเมืองลพบุรีจะได้รับการสนับสนุน จากภาคเอกชนได้เป็นอย่างดี

2.2.2 วัตถุประสงค์และการดำเนินงานจัดตั้งโครงการ

เนื่องจากจังหวัดลพบุรี มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของตำนานปรับปรุงเรื่องของอารยธรรม ประเพณีวัฒนธรรม ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ยุทธศาสตร์การทหารหรือในเรื่องแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่สุดของจังหวัดลพบุรี ฉะนั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ในเรื่องดังกล่าวไว้ให้เป็นที่สืบทอดต่อชนรุ่นหลังต่อไป จึงสมควรที่จะสร้างศูนย์ประวัติศาสตร์ขึ้น ในลักษณะที่ทันสมัย เข้าใจง่าย มีเทคนิคที่หลากหลายมีสื่อและรูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย เพื่อให้เกิดการดึงดูด แก่ผู้เข้าชมศูนย์ประวัติศาสตร์ซ้ำยังเป็นการเพิ่มทักษะความรู้ ในแง่โบราณคดีให้แก่ผู้เข้าชมได้ด้วย ซึ่งแนวทางในการจัดตั้ง โครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรีนั้น ก็มุ่งเน้นในเรื่อง

1. เป็นศูนย์ประวัติศาสตร์ ที่ทำหน้าที่รวบรวม และสื่อสารประวัติศาสตร์ของเมืองลพบุรี อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ

2. เป็นการจัดแสดง เนื้อหาทางประวัติศาสตร์ของเมืองลพบุรี ที่ครอบคลุมทั้งในเรื่อง ความสำคัญ ความหลากหลาย ตลอดจนความต่อเนื่อง โดยนำเสนออย่างน่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ และผู้เข้าชมจะถูกโน้มน้าวให้มีความรู้สึกมีส่วนร่วมมากที่สุด โดยใช้เทคโนโลยีการจัดแสดงแบบทันสมัยช่วย

3. เป็นการพัฒนา และเสริมศักยภาพ ตลอดจนเอกลักษณ์ของตัวเมืองเก่า ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ต้องการผลตอบแทนทางด้านวัฒนธรรมมากกว่าทางเศรษฐกิจ

4. สนับสนุนการท่องเที่ยวในจังหวัดลพบุรี ทั้งนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศและในประเทศ โดยเปรียบศูนย์ประวัติศาสตร์ลพบุรีเหมือนมัลติเพล็กซ์หรือห้างสรรพสินค้าเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. เป็นแหล่งสนับสนุน กิจกรรมด้านการศึกษาโบราณคดี หรือกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมทั้งในเรื่องข้อมูลและสถานที่ แก่เมืองลพบุรี

6. เป็นสถานที่ฝึกอบรมบุคลากรในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ตลอดจนการปลูกฝังแนวความคิดในการอนุรักษ์ ให้แก่บุคลากร บุคคลทั่วไป

เป้าหมายของโครงการ

เชิงปริมาณ

1. เพื่อจัดตั้งให้มีศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี ที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งอาคาร สถานที่ การจัดแสดง การบริการสามารถดำเนินกิจกรรมตามหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์สถาน เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อท้องถิ่นและประเทศชาติได้เต็มที่

2. เพิ่มแหล่งท่องเที่ยวทางด้านศิลปวัฒนธรรมขึ้นอีก 1 แห่งในภาค กลางตอนบน

เชิงคุณภาพ

1. เป็นสถาบันที่ส่งเสริมการศึกษาของประชาชนเพื่อเพิ่มพูนภูมิปัญญาในเรื่องราวความเป็นมาทางประวัติศาสตร์โบราณคดี ตลอดจนสภาพภูมิประเทศสิ่งแวดล้อมของจังหวัดลพบุรี

2. เป็นสถาบันในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของท้องถิ่น ที่มุ่งสนับสนุนส่งเสริมทัศนคติในเชิงอนุรักษ์ แก่ประชาชนโดยทั่วไป

3. เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพที่ให้ความรู้ ความเพลิดเพลินแก่ผู้ใช้บริการ

ในเชิงการลดปัญหา

1. เพื่อเป็นการลดปัญหาการสูญเสียมรดกวัฒนธรรมของท้องถิ่นของชาติ

2. เพื่อลดปัญหาการขาดสถานที่ให้ความรู้และสันทนาการที่เหมาะสมแก่ประชาชนและเยาวชน

ขั้นตอนการดำเนินการ

การดำเนินงานขั้นเตรียมการ

1. จัดทำเค้าโครงการขั้นตอนการปฏิบัติงานและโครงการเพื่อเสนอของบประมาณ

2. ประสานงานกับสำนักงานจังหวัดลพบุรี เพื่อขอใช้ที่ดินในการก่อสร้าง

3. ประกาศจัดตั้งศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี ในราชกิจจานุเบกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนการดำเนินงานขั้นที่ 1

1. จัดตั้งคณะทำงานด้านวิชาการ ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์จังหวัดเป็นประธานหัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ภัณฑารักษ์กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นกรรมการ หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในพื้นที่เป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่ ดังนี้

1.1 ทำหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้า รวบรวม เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดลพบุรี ตามสาขา ภาควิชา ประวัติศาสตร์เมือง ประวัติศาสตร์-โบราณคดีทั่วไป ชาติพันธุ์ มรดกดีเด่นของเมืองและมรดกทางธรรมชาติวิทยา

1.2 ทำหน้าที่ในการจัดทำต้นฉบับเอกสารสิ่งพิมพ์ด้านวิชาการ

1.3 ทำหน้าที่ในการวางแผนงานในการจัดนิทรรศการ

1.4 จัดทำบทประวัติการจัดแสดงและบทประกอบสิ่งอื่น ๆ เช่น บทสไลด์ประกอบเสียง บทสไลด์มัลติมีเดีย บทวีดีโอ

1.5 ทำหน้าที่ประสานงานกับคณะทำงานอื่น ๆ ประกอบด้วยสถาปนิก มัณฑนากรเพื่อให้ข้อมูลในการออกแบบอาคารพิพิธภัณฑสถาน ตลอดจนการจัดแสดงภายใน ประสานงานกับคณะทำงานรวบรวมวัตถุพิพิธภัณฑสถานเพื่อเลือกสรรวัตถุเพื่อนำมาใช้ในการจัดแสดง รวมทั้งประสานกับนักวิทยาศาสตร์ เพื่อผลในการจัดแสดงวัตถุแต่ละประเภทอย่างถูกต้องเพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

2. ดำเนินกิจการทางวิชาการ

2.1 ดำเนินการสำรวจในเขตจังหวัดลพบุรี และจังหวัดใกล้เคียง

2.2 การศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลเอกสารรายงาน เป็นต้น

2.3 การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการเพื่อ

- เสนอผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับจังหวัดลพบุรี
- ระดมความคิด ความรู้ของนักวิชาการท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิให้เข้ามามีส่วนร่วม

ในการวางแผนงานในการจัดแสดง

- วางแผนงานการจัดแสดง

2.4 จัดเตรียมทำเอกสาร รวบรวมความรู้เกี่ยวกับจังหวัดลพบุรี

2.5 จัดทำบทการจัดแสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. จัดตั้งคณะทำงานเพื่อรวบรวมโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และวัตถุพิพิธภัณฑสถาน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ศึกษาธิการจังหวัดเป็นรองประธาน หัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด หัวหน้าหน่วยงานหรือสถาบันทางด้านศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด ภัณฑารักษ์ฝ่ายทะเบียนและคลังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นักวิชาการท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิและภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ เป็นกรรมการและหัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ในพื้นที่เป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ดำเนินการรวบรวมศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และวัตถุพิพิธภัณฑสถานเพื่อนำมาใช้ในการจัดแสดงและเก็บรักษาไว้ต่อไป

3.2 จัดทำบัญชีและทะเบียน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุและวัตถุพิพิธภัณฑสถาน

3.3 จัดเตรียมทำรายการและรายละเอียด ศิลปวัตถุ และ โบราณวัตถุ

3.4 ควบคุมดูแลโบราณศิลปวัตถุ โบราณและวัตถุพิพิธภัณฑสถานที่รวบรวมไว้เป็นการชั่วคราวก่อนนำไปติดตั้งจัดแสดงหรือเก็บไว้ภายในคลังพิพิธภัณฑสถาน

3.5 ประสานกับคณะทำงานวิชาการ สถาปนิก มัณฑนากร และนักวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ข้อมูลด้านศิลปวัตถุ โบราณวัตถุและวัตถุพิพิธภัณฑสถาน เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ด้วยวิธีการวิทยาศาสตร์ และเพื่อการจัดแสดงอย่างถูกต้องเหมาะสม

4. จัดตั้งคณะทำงานในการอนุรักษ์ ศิลปโบราณวัตถุ จากฝ่ายอนุรักษ์ ศิลปโบราณวัตถุ กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ในการอนุรักษ์ศิลปโบราณวัตถุที่รวบรวมได้รวมทั้งให้คำแนะนำในการออกแบบอาคารจัดแสดง การเลือกใช้วัสดุ วัสดุภัณฑ์ในการจัดแสดงสำหรับห้องจัดแสดง ห้องคลัง โบราณศิลปวัตถุตลอดจนการจับต้องเคลื่อนย้ายโบราณศิลปวัตถุ

5. สถาปนิก และมัณฑนากรรวบรวมแนวความคิดจากคณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ เพื่อวางแผนออกแบบอาคาร และห้องจัดแสดง

6. เสนอแม่บทโครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี ค่อยคณะรัฐมนตรีเพื่อขออนุมัติดำเนินการและค่าใช้จ่ายตามโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติประจำเมือง

7. เตรียมการพิธีวางศิลาฤกษ์อาคาร โดยตั้งคณะกรรมการประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน อธิบดีกรมศิลปากร และรองอธิบดีกรมศิลปากร ผู้อำนวยการกองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ และศึกษาธิการจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

8. ดำเนินการจัดสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถาน อาคารสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ รวมทั้งการปรับปรุงภูมิทัศน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำเนินงานขั้นที่ 2

1. ดำเนินการติดตั้งและจัดแสดงนิทรรศการถาวรในอาคารจัดแสดง
2. จัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ทรัพย์สินทางการศึกษา โสตทัศนูปกรณ์ ทรัพย์สิน สำนักงานและวัสดุครุภัณฑ์อื่นที่จำเป็น
3. ติดตั้งระบบโสตทัศนูปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดง ติดตั้งระบบโสตทัศนูปกรณ์ภายในส่วนบริการอื่น ๆ ตลอดจนติดตั้งวัสดุครุภัณฑ์
4. เคลื่อนย้ายโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุส่วนที่ไม่ได้ใช้ในการจัดแสดงสู่คลังพิพิธภัณฑสถาน
5. บรรจุและอบรมผู้ปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑสถาน

การดำเนินการขั้นที่ 3

1. จัดพิมพ์เอกสารนำชมและเผยแพร่
2. จัดตั้งคณะทำงานเตรียมการในพิธีเปิด ศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดีกรมศิลปากร และรองอธิบดีกรมศิลปากร หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัด ผู้อำนวยการกองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หัวหน้าฝ่ายภายในกองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ที่เกี่ยวข้อง หัวหน้าสำนักงานจังหวัดและบุคคลอื่นที่เห็นสมควร
3. ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ และให้บริการแก่บุคคลทั่วไป

การประเมินผลโครงการ

1. จากสถิติผู้เข้าชมและผู้ใช้บริการของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
2. จากจำนวนสมาชิกพิพิธภัณฑสถานในแต่ละประเภท
3. จากการดำเนินกิจกรรม การให้บริการด้านการศึกษา ของพิพิธภัณฑสถานในแต่ละปีที่เพิ่มขึ้น
4. จากความร่วมมือของชุมชนต่อกิจกรรมของพิพิธภัณฑสถาน
5. จากปริมาณโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และวัตถุพิพิธภัณฑฯ ซึ่งเก็บรักษาในพิพิธภัณฑสถาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. มรดกวัฒนธรรมของจังหวัดลพบุรี จะได้รับการอนุรักษ์และจัดการเพื่อประโยชน์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่น
2. ประชาชนได้รับโอกาสทางการศึกษาขึ้น จากการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติปกรกะจำเมือง ซึ่งส่งเสริมสนับสนุนการศึกษานอกระบบแก่บุคคลโดยคทั่วไป
3. ท้องถิ่นมีความตื่นตัวในการอนุรักษ์วัฒนธรรมขึ้น นำมาซึ่งการประสานความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนในการดำเนินกิจกรรม ทางวัฒนธรรมในโอกาสต่อไป
4. สามารถรองรับนโยบายการท่องเที่ยว นอกจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ความเพลิดเพลินยังส่งผลต่อการสร้างเสริมการกระจายรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.3 การศึกษาแหล่งที่มาของเงินทุนและงบประมาณ

การเงินของศูนย์ประวัติศาสตร์ส่วนสำคัญยิ่งในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ส่วนการเงินที่ต้องนำมาพิจารณาคือ งบประมาณพิพิธภัณฑฯ และรายได้

งบประมาณพิพิธภัณฑฯ มี 2 ประเภท คือ

- งบลงทุน (CAPITAL FUND) โดแก่งบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการระยะแรก เพื่อให้โครงการสามารถเปิดให้บริการได้ เช่น ค่าอาคารสถานที่ ค่าจัดแสดง และค่าอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ

- งบดำเนินการ (OPERATION FUND) เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานแขนงต่าง ๆ เพื่อการบริหารให้บรรลุเป้าหมายที่คาดการณ์ไว้ เช่น เงินเดือนเจ้าหน้าที่ ค่าใช้สอย ค่าจัดซื้อต่าง ๆ

แหล่งที่มาของเงินทุนทั้ง 2 ประเภทจะ ได้มาจาก

- 1) งบจากสำนักพระราชวัง ซึ่งเป็นทรัพย์สินส่วนประมหากษัตริย์ ได้แก่
 - สำนักงานเลขานุการกรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ภ.ป.ร.)
- 2) งบประมาณจากส่วนราชการและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยการประสานงานจากสำนักนโยบายและแผนมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย
- 3) มูลนิธิ คือกองทุนที่ประชาชนจัดตั้งเพื่อช่วยเหลือสาธารณประโยชน์
- 4) เงินช่วยเหลือพิเศษ เป็นเงินทุนที่ได้รับจากรัฐบาลต่างประเทศเป็นการช่วยเหลือแบบให้เปล่าแก่ประเทศไทย สำหรับงบลงทุนเบื้องต้น หรืออาจให้ความช่วยเหลือในรูปแบบอื่น เช่น รับเจ้าหน้าที่ไปฝึกอบรมศึกษาต่อต่างประเทศหรือจัดส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำ เป็นต้น รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการศึกษา และงานพิพิธภัณฑฯ เช่น
 - JICA (HAPAN INTERNATIONAL COOPERATION AGENCY)
 - มูลนิธิ ROCKY FELLER สหรัฐอเมริกา
 - มูลนิธิ FORD สหรัฐอเมริกา
 - องค์การ UNESCO (THE UNITED EDUCATIONAL SCIENTIFIC AND CULTURAL ORGANIZATION)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับเอาไว้ใช้ในงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

- ICOM (INTERNATIONAL COUNCIL OF MUSEUM)
- ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
- สถาบัน SMITHSONIAN

5) เงินบริจาคของเอกชน ได้จากเอกชนที่เห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ และได้อุทิศเงินช่วยเหลือในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ

6) รายได้ที่พิพิธภัณฑ์จัดเก็บเอง

ส่วนแสดง	- รายได้จากค่าธรรมเนียมเข้าชม
	- รายได้จากการจัดนิทรรศการพิเศษต่าง ๆ
	- รายได้พิเศษจากผู้เข้าชมเทศกาลต่าง ๆ
ส่วนบริการ	- รายได้จากร้านอาหาร
	- รายได้ปลีกย่อยจากการเป็นสมาชิกเอกสารและสิ่งพิมพ์
	- รายได้จากร้านขายของที่ระลึก
ส่วนการศึกษา	- รายได้จากการเช่าสถานที่ชั่วคราว เช่น หอประชุม

เนื่องจากโครงการ ศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรีมีจุดประสงค์เพื่อสนองประโยชน์แก่สาธารณะ ตามนโยบายของรัฐบาล จึงไม่มีนโยบายคืนทุนในรูปของตัวเงินแต่อย่างใด กิจกรรมบางอย่างที่เรียกเก็บเงินค่าธรรมเนียม ก็เพียงให้พอเพียงกับค่าใช้จ่ายและการสึกหรอของกิจกรรมนั้น ๆ เท่านั้น

การจัดทำงบประมาณ (MUSEUM BUDGET)

พิพิธภัณฑ์สถานทุกแห่งจะต้องจัดเตรียมงบประมาณให้รายได้และรายจ่ายสมดุลกัน ผู้อำนวยการจะต้องวางแผนงานประจำ และคำนวณรายได้รายจ่าย โดยร่วมหารือกับคณะกรรมการที่ปรึกษา หรือ board of trustees ในกรณีที่พิพิธภัณฑ์สถานจะขยายกิจการหรือมีโครงการพิเศษต้องใช้งบก้อนใหญ่ ก็จักจัดทำงบประมาณเฉพาะเรื่องต่างหากจากงบประมาณประจำ

1. งบประมาณประจำปี (annual budget) พิพิธภัณฑ์สถานโดยทั่วไปจะแบ่งประเภทงบประมาณดังนี้-

1.1 เงินเดือน (staff salaries) เป็นงบประมาณที่มากที่สุด ประมาณ 60-70 % ของรายจ่ายทั้งหมด การกำหนดเงินเดือนของผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับกฎหมาย และระเบียบของแต่ละประเทศ ประเทศที่ไม่มีกฎหมายควบคุม พิพิธภัณฑ์สถานที่ไม่ใช่ของรัฐก็ตั้งอัตราตามที่เห็นควรถ้าเป็นของรัฐก็เป็นไปตามอัตราข้าราชการของแต่ละประเทศ

1.2 งานบริการ (administrative expense) ได้แก่รายจ่ายในการบำรุงรักษาและค่าใช้จ่ายในสำนักงาน ได้แก่ เครื่องเขียน แบบพิมพ์ ของใช้ในสำนักงาน ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ โทรเลข ไปรษณีย์ ค่าเดินทาง

1.3 งบประมาณดูแลอาคารสถานที่ (maintenance) ได้แก่ ค่าประกันภัย ค่าซ่อมแซม ค่าวัสดุ ครุภัณฑ์และค่าบำรุงรักษาต่าง ๆ

1.4 งบประมาณดูแลรักษาวัตถุ (collection care) ได้แก่ค่าประกันวัตถุ การซ่อมสงวนรักษา วัตถุ การจัดหาสะสมวัตถุ

1.5 งบประมาณจัดแสดง (exhibition) ได้แก่ค่าใช้จ่ายในการจัดนิทรรศการทั้งถาวร และชั่วคราว รวมทั้งการขนส่ง การประกันภัยเฉพาะนิทรรศการพิเศษ การปรับปรุงนิทรรศการถาวรตาม โครงการแต่ละปี

1.6 งบประมาณสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ (museum activities) ได้แก่การฉายภาพยนตร์ การปาฐกถา บรรเลงดนตรี โปรแกรมสำหรับเด็ก กิจกรรมการศึกษาอื่น ๆ

1.7 งบประมาณเบ็ดเตล็ด ได้แก่ค่าใช้จ่ายอื่นที่ไม่อยู่ใน 6 ข้อข้างต้น

การแบ่งหมวดงบประมาณประจำปีข้างต้น เป็นหลักการทั่วไปของการดำเนินงานพิพิธภัณฑสถาน แต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับระบบงานของแต่ละแห่ง เช่นประเทศไทย พิพิธภัณฑสถานของรัฐ ก็จะต้องจัดตั้ง งบประมาณราชการ ซึ่งมีระเบียบว่าจะต้องตั้งเป็นหมวดต่าง ๆ ได้แก่ หมวดเงินเดือน หมวดค่าใช้สอย หมวดค่าวัสดุ หมวดครุภัณฑ์หมวดค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง หมวดค่าตอบแทน หมวดเงินอุดหนุน หมวด ค่าจ้างประจำ หมวดค่าจ้างชั่วคราว และหมวดรายจ่ายอื่น ซึ่งมีอยู่รวม 10 หมวด

ในการจัดตั้งงบประมาณประจำปี เป็น 10 หมวด ตามระเบียบราชการของไทยนั้นหากจะต้อง เตรียมงบประมาณสำหรับการจัดนิทรรศการ แทนที่จะตั้งขึ้นโดยตรงจะต้องตั้งตามหมวดที่จะต้องใช้จ่าย ได้แก่หมวดค่าวัสดุ หมวดค่าใช้สอย และหมวดค่าครุภัณฑ์ หรือถ้าต้องจ้างช่างเพิ่มเติม ก็ต้องตั้งไว้ใน หมวดลูกจ้างชั่วคราวด้วย

การจัดเตรียมงบประมาณและหางบประมาณเป็นเรื่องสำคัญ และถือว่าเป็นความสามารถของ ผู้บริหาร หากผู้บริหารไม่สามารถเตรียมแผนงาน เตรียมงบประมาณประจำปีให้ถูกต้องแล้ว การดำเนินงานก็จะชุลมลุก และมีอุปสรรคมาก เพราะไม่มีเงินดำเนินการ จึงเป็นความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำงบประมาณ

2. งบประมาณพิเศษตามแผนงานหรือโครงการปรับปรุงพัฒนา นอกจากงบประมาณสำหรับ ปฏิบัติงานในปีหนึ่ง ๆ แล้ว ยังมีงบประมาณพิเศษตั้งขึ้นตามโครงการหรือแผนงานขยายกิจการด้วย เช่น บางแห่งอาจต้องการสร้างอาคารเพิ่มเติม ต้องการสร้างครุภัณฑ์ใหม่ต้องการเปลี่ยนนิทรรศการถาวรใน หอต่าง ๆ ใหม่ ซึ่งต้องใช้งบประมาณมาก การจัดทำงบประมาณพิเศษ จึงต้องมีแผนงานหรือโครงการ ละเอียดถี่ถ้วนทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิพิธภัณฑสถานที่ไม่ใช่ของรัฐ เช่นเอกชน กองทุน มูลนิธิ สมาคม ถ้าจะมีโครงการขยาย ปรับปรุงงาน ก็จะต้องตั้งงบประมาณพิเศษเช่นกัน และผู้ที่ทำหน้าที่หาเงินก็ได้แก่ Board of trustees หรือคณะกรรมการพิเศษจัดหาเงินด้วยวิธีการต่าง ๆ ในประเทศซึ่งมีมูลนิธิ กองทุน และผู้มั่งคั่งมาก การบริจาคอุดหนุนพิพิธภัณฑสถาน มีทางหาความช่วยเหลือได้ไม่ยาก

ที่มา : จิรา จงกล, พิพิธภัณฑสถานวิทยา หน้า 97

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 การศึกษาศักยภาพของจังหวัดลพบุรีส่งเสริมโครงการ

2.3.1 การศึกษาสภาพเบื้องต้นของจังหวัด

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดลพบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย ตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของน้ำลพบุรี ครอบคลุมพื้นที่ 6,556 ตารางกิโลเมตร กว้างขวางเป็นลำดับที่ 37 ของประเทศ อยู่ห่างจากกรุงเทพไปตามเส้นทางรถไฟ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ 8 จังหวัด คือ

ทิศเหนือ	จดจังหวัดเพชรบูรณ์ และนครสวรรค์
ทิศใต้	จดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสระบุรี
ทิศตะวันออก	จดจังหวัดชัยภูมิ และนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	จดจังหวัดนครสวรรค์ สิงห์บุรี และอ่างทอง

2. การปกครอง

จังหวัดลพบุรีแบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมืองลพบุรี อำเภอท่าม่วง อำเภอบ้านหมี่ อำเภอพัฒนานิคม อำเภอชัยบาดาล อำเภอสระโบสถ์ อำเภอโคกสำโรง อำเภอท่าหลวง อำเภอโคกเจริญ กิ่งอำเภอลำสนธิ และกิ่งอำเภอหนองม่วง 122 ตำบล 1,083 หมู่บ้าน อาชีพหลักทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ประมงน้ำจืด ทอผ้า ดินสอพอง การปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง สุขาภิบาล 10 แห่ง เทศบาล 2 แห่งคือ เทศบาลเมืองลพบุรี และเทศบาลเมืองบ้านหมี่ เทศบาลตำบล 1 แห่ง เทศบาลตำบลโคกสำโรง สำหรับอำเภอที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดคือ อำเภอชัยบาดาล และอำเภอที่มีพื้นที่เล็กที่สุดคือ อำเภอท่าม่วง

3. ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่จังหวัดลพบุรีตั้งอยู่บนที่ดอน สภาพทั่วไปสามารถแบ่งออกตามความสูงต่ำของพื้นที่ได้ 2 ลักษณะคือ ประมาณ 70 % เป็นที่ราบสลับเนินเขา และภูเขาอยู่ในบางส่วนของอำเภอเมืองลพบุรีบ้านหมี่ โคกสำโรง พัฒนานิคม และพื้นที่เกือบทั้งหมดของอำเภอโคกเจริญ สระโบสถ์ ท่าหลวง และชัยบาดาล พื้นที่เหล่านี้มีความสูงเฉลี่ยจากระดับน้ำทะเลประมาณ 40-600 เมตร ภูเขาที่สำคัญคือ เขาพระงามในอำเภอเมือง เขาวงพระจันทร์ ในอำเภอโคกสำโรง และเทือกเขาเพชรบูรณ์ในอำเภอชัยบาดาล

บริเวณที่ราบลุ่มมีประมาณ 30 % เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำป่าสัก ได้แก่พื้นที่ของ อำเภอท่าม่วง และบางส่วนของอำเภอเมือง กับโคกสำโรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดลพบุรีโดยทั่วไปมีสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้นด้วยอิทธิพลของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยรวม 28.3 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดประมาณ 36 องศาเซลเซียส และต่ำสุด 20.0 องศาเซลเซียส มีฝนตกเฉลี่ยปีละประมาณ 816.9 มิลลิเมตร

โดยที่ลพบุรีมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา จึงส่งอิทธิพลต่อลมฟ้าอากาศทำให้อากาศร้อนจัดในเวลากลางวันและหนาวในเวลากลางคืน สำหรับฤดูหนาวมีอากาศหนาว และลมพัดแรงจัดส่วนฤดูฝนปริมาณฝนตกน้อยเพราะสภาพป่าไม้ถูกทำลายลง

5. ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดลพบุรีที่สำคัญประกอบด้วย ป่าไม้ แร่ธาตุ และทรัพยากรการท่องเที่ยว

ด้านทรัพยากรป่าไม้ จังหวัดลพบุรีเคยปกคลุมด้วยป่าไม้อันมีค่าทางเศรษฐกิจ และทางนิเวศวิทยา แต่เป็นที่น่าเสียดายที่บัดนี้สภาพดังกล่าวได้ถูกทำลายลงด้วยน้ำมือมนุษย์ ทั้งที่รู้เท่าถึงการและไม่รู้เท่า คงเหลือพื้นที่ป่าที่ทางราชการประกาศเขตครอบคลุมนไว้เพียง 154,531 ไร่ คือ ป่าสงวนแห่งชาติป่าซับลังกา กิ่งอำเภอลำสนธิ ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังเพลิง-ม่วงค่อม-ลำนารายณ์ อำเภอชัยบาดาล อำเภอสระโบสถ์ และอำเภอโคกเจริญ ป่าสงวนแห่งชาติชัยบาดาล อำเภอชัยบาดาล อำเภอท่าหลวง อำเภอพัฒนานิคม และป่าสงวนเขาเพนียดอำเภอโคกสำโรง ปัจจุบันป่าทั้ง 4 แห่ง ได้ถูกราชกรบุกกรุกจึงยังคงเหลือพื้นที่ป่าที่สมบูรณ์จริง ๆ เพียง 134,531 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.47 ของพื้นที่ทั้งจังหวัดเท่านั้น (จากพื้นที่ที่ประกาศเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 1,110,108.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.39 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด)

แร่ธาตุ

ในจังหวัดลพบุรีเท่าที่ค้นพบมีแร่ธาตุที่สำคัญ ได้แก่

แร่เหล็ก ที่เขาทับควาย อำเภอโคกสำโรง

แร่คอร์ดที่รู้จักกันในนาม "โมกุล" ที่บ้านโป่งหัวแหลม และบ้านห้วยดีเลิศ อำเภอชัยบาดาล หรืออีกนัยหนึ่ง "เพชรเขาแหลม" ที่เขาแหลม อำเภอโคกสำโรง หรือ "เพชรเขาพระงาม" ที่บริเวณเขาพระงาม อำเภอเมืองลพบุรี

ดินสอพอง มีที่เดียวในประเทศไทย อยู่ที่บ้านหินสองก้อน อำเภอเมืองลพบุรี

ฟอสเฟต พบที่บริเวณบ้านชี อำเภอบ้านหมี่

ทองแดง พบที่บริเวณเขาพระบาทน้อย อำเภอเมืองลพบุรี และเขาวงพระจันทร์ อำเภอ

โคกสำโรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
หากมีการผิดเพี้ยน ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีกรณีนำไปใช้
กึ่งอำเภอหนองม่วง

หินอ่อน ที่ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี เขาน้อย ตำบลซับตะเคียน - ตำบลท่าหลวง
- อำเภอชัยบาดาล และตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม

หินปูน ที่ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมืองลพบุรี ตำบลเขาสมอคอน อำเภอท่าม่วง
และเขตตำบล อำเภอชัยบาดาล

6. การคมนาคมขนส่ง

จังหวัดลพบุรีมีการคมนาคมขนส่งที่สะดวกรวดเร็ว 2 เส้นทาง คือ ทางรถไฟ ซึ่งใช้ในการ
คมนาคมขนส่งจากกรุงเทพฯ ผ่านจังหวัดลพบุรีเข้าสู่ภาคเหนือ และทางรถยนต์ โดยใช้เส้นทางสายหลัก
ที่ผ่านจังหวัดลพบุรี คือถนนพหลโยธิน ซึ่งเชื่อมต่อกับถนนสายเอเชียที่จังหวัดสิงห์บุรี ส่วนทางอากาศ
ปัจจุบันใช้สำหรับภารกิจทางราชการทหารเท่านั้น ทางน้ำ เคยใช้เฉพาะในอดีตเท่านั้น ปัจจุบันไม่มีใช้
เนื่องจากสภาพแม่น้ำลำคลองตื้นเขิน ไม่สะดวกแก่การคมนาคมขนส่ง สำหรับการคมนาคมขนส่ง
ระหว่างจังหวัดและอำเภอ ถึงอำเภอต่าง ๆ มีถนนราดยางเชื่อมถึงกันโดยสะดวกและรวดเร็ว มีระยะทาง
จากจังหวัดไปอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

1. อำเภอเมืองลพบุรี	ระยะทาง	300 ม.
2. อำเภอท่าม่วง	ระยะทาง	15 กม.
3. อำเภอบ้านหมี่	ระยะทาง	32 กม.
4. อำเภอพัฒนานิคม	ระยะทาง	51 กม.
5. อำเภอชัยบาดาล	ระยะทาง	97 กม.
6. อำเภอสระโบสถ์	ระยะทาง	65 กม.
7. อำเภอโคกสำโรง	ระยะทาง	35 กม.
8. อำเภอท่าหลวง	ระยะทาง	83 กม.
9. อำเภอโคกเจริญ	ระยะทาง	77 กม.
10. อำเภอลำสนธิ	ระยะทาง	120 กม.
11. กิ่งอำเภอหนองม่วง	ระยะทาง	54 กม.

ที่มา : เอกสารบรรยายสรุป จังหวัดลพบุรี สำนักงานจังหวัดลพบุรี ฝ่ายแผนและโครงการ 16

ก.ย. 2538

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สภาพทางสังคม

1) ประชากร

ประชากรจังหวัดลพบุรีส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภาคกลาง และมีบางส่วนที่เป็นชาวไทยที่สืบเชื้อสายมาจากลาวเวียงจันทน์ หรือลาวพวน ซึ่งอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยเจ้าอนุวงศ์เป็นกบฏ ชาวไทยเชื้อสายลาวพวนนี้ตั้งหลักแหล่งอยู่หนาแน่นอยู่ที่อำเภอบ้านหมี่ และการจัดกระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง นอกจากนี้ยังมีชาวมอญที่อพยพมาจากกรุงหงสาวดี เข้ามารั้งหลักแหล่งอยู่ที่ตำบลบางขันหมากอำเภอเมืองลพบุรี คนไทยกลุ่มดังกล่าวต่างยังคงรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภาษาพูดอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนไว้ อย่างไรก็ตามวิถีวัฒนธรรมดังกล่าวได้หล่อหลอมเข้ากับวัฒนธรรมเจ้าของถิ่น จนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขปราศจากการแบ่งแยกใดๆ

ในปี พ.ศ. 2538 ลพบุรีมีประชากรทั้งหมดประมาณ 793,283 คน (มิถุนายน 2538) ร้อยละ 91 เป็นเกษตรกรในชนบท ที่เหลืออยู่ในเขตเทศบาลทั้ง 3 แห่ง ในจำนวนนี้อยู่ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีมากที่สุด

อนึ่ง อัตราเพิ่มของประชากรจังหวัดลพบุรีประมาณ 1.34 % ขนาดของครอบครัวเฉลี่ย 5 คน

2) การศาสนา

ประชากรของจังหวัดลพบุรีส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดทั้งสิ้น 630 วัด โบสถ์ในศาสนาคริสต์ 2 แห่ง และมีฮินดู 1 แห่ง

3) การศึกษา

จังหวัดลพบุรีมีสถานศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับปริญญาตรีทั้งสิ้น 509 แห่ง ส่วนใหญ่สถานศึกษาจะตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองลพบุรี ซึ่งสามารถให้บริการศึกษาในทุกๆระดับ โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา คือ วิทยาลัยครูเทพสตรีจะมีนักศึกษาจากจังหวัดข้างเคียงมาศึกษาด้วย ซึ่งจำแนกได้ดังนี้ คือ สำนักงานการประถมศึกษาจำนวน 524 โรง/กรมสามัญศึกษา จำนวน 24 โรง แยกเป็น ระดับมัธยมต้น จำนวน 12 โรง ระดับมัธยมและมัธยมปลาย จำนวน 12 โรง/การศึกษาเอกชน จำนวน 50 โรง แยกเป็น สายสามัญ จำนวน 38 โรง สายอาชีพ จำนวน 12 โรง กรมอาชีวศึกษา จำนวน 2 แห่ง แยกเป็น วิทยาลัยเทคนิค จำนวน 1 แห่ง วิทยาลัยเกษตรกรรม จำนวน 1 แห่ง กรมศึกษาพิเศษ จำนวน 2 แห่ง แยกเป็น วิทยาลัยครู จำนวน 1 แห่ง โรงเรียนสาธิต จำนวน 1 โรง กรมศิลปากร จำนวน 1 แห่ง คือวิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 1 แห่ง เทศบาล จำนวน 6 โรง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 1 โรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) การสาธารณสุข

ปัจจุบันจังหวัดลพบุรีได้มีการขยายบริการด้านสาธารณสุข เพื่อให้การบริการแก่ประชาชน โดยทั่วถึง ซึ่งการบริการด้านสาธารณสุขในปัจจุบันมีทั้งการบริการของภาครัฐคือ โรงพยาบาลทั่วไป (จังหวัด) จำนวน 2 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน(อำเภอ) จำนวน 9 แห่ง โรงพยาบาลสังกัดกระทรวง กลาโหมและเอกชน คือ จำนวน 4 แห่ง สถานีอนามัย จำนวน 122 แห่ง หน่วยควบคุมกามโรค จำนวน 1 แห่ง และส่วนควบคุมมาลาเรีย จำนวน 5 แห่ง และเอกชนคือ โรงพยาบาลเอกชน จำนวน 1 แห่ง สถานพยาบาลแผนปัจจุบัน(คลินิก) จำนวน 44 แห่ง สถานพยาบาลทันตกรรม จำนวน 10 แห่ง สถานพยาบาลศัลยกรรม จำนวน 7 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบัน จำนวน 155 แห่ง ร้านขายยาแผนโบราณ จำนวน 1 แห่ง

- เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางแสดงจำนวนประชากร จังหวัดลพบุรี

ประจำเดือน มิถุนายน 2538

อำเภอ/กิ่งอำเภอ เทศบาล	จำนวนราษฎร		
	ชาย	หญิง	รวม
อำเภอเมือง	138,935	108,373	247,308
โคกสำโรง	45,479	43,299	88,778
ชัยบาดาล	44,907	43,157	88,064
ท่าม่วง	25,715	25,320	51,035
บ้านหมี่	38,870	39,339	78,209
พัฒนานิคม	28,662	28,348	57,010
ท่าหลวง	13,290	12,358	25,648
สระโบสถ์	10,533	11,556	22,089
กิ่งอำเภอโคกเจริญ	11,117	11,794	22,911
กิ่งอำเภอลำสนธิ	13,195	12,287	25,482
กิ่งอำเภอหนองม่วง	17,499	17,702	35,201
เทศบาลเมืองลพบุรี	20,909	17,056	37,965
เทศบาลเมืองบ้านหมี่	2,341	2,468	4,809
เทศบาลโคกสำโรง	4,395	4,379	8,774
รวม	414,847	377,436	793,283

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัด ศาลากลางจังหวัดลพบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง จำนวนสถานศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดลพบุรีแยกตามระดับการสอน

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	อนุบาลและประถมศึกษา			มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย				ปวส.อุดมศึกษา		
	สปง.	สช.	เทศบาล	สช.	สามัญฯ	สาธิต	นาฏศิลป์	สช.	อาชีพฯ	ฝึกหัดครู
เมืองลพบุรี	91	20	3	2	5	1	1	4	1	1
บ้านหมี่	64	3	1	1	4	-	-	-	-	-
โคกสำโรง**	90	8	2	-	3	-	-	-	-	-
ชัยบาดาล	71	4	-	1	3	-	-	1	-	-
พัฒนานิคม	46	1	-	-	2	-	-	-	1	-
ท่าม่วง	31	2	-	1	2	-	-	-	-	-
กิ่งสระโบสถ์	16	1	-	-	1	-	-	-	-	-
กิ่งท่าหลวง	21	-	-	-	1	-	-	-	-	-
รวม	430	39	6	5	21	1	1	5	2	1

หมายเหตุ สปง.มีโรงเรียนที่เปิดสอนถึง ป.6 368 โรงเรียน

มีโรงเรียนที่เปิดสอนถึง ป.4 62 โรงเรียน

สปง. คือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

สช. คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

เทศบาล คือ โรงเรียนสังกัดเทศบาล

สามัญฯ คือ กรมสามัญศึกษา

สาธิต คือ สาธิตวิทยาลัยครู

นาฏศิลป์ คือ วิทยาลัยนาฏศิลป์

อาชีพฯ คือ กรมอาชีวศึกษา

ฝึกหัดครู คือ กรมการฝึกหัดครู

อำเภอโคกสำโรงข้อมูลจะรวมทั้งในพื้นที่กิ่งอำเภอโคกเจริญด้วยเพราะเก็บข้อมูลก่อนแยกเขตการปกครอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. การสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

การไฟฟ้า ปัจจุบันจังหวัดลพบุรีมีหน่วยงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ซึ่งมีหน่วยบริการผู้ใช้ไฟฟ้าในจังหวัดลพบุรี จำนวน 17 แห่ง แบ่งเป็นการไฟฟ้าจตุรรวม 2 แห่ง หน่วยบริการผู้ใช้ไฟฟ้าหลัก 3 แห่ง หน่วยบริการผู้ใช้ไฟย่อย 12 แห่ง

การประปา การประปาในจังหวัดลพบุรี แบ่งเขตการจำหน่ายออกเป็น 2 เขต คือ การประปาเทศบาลเมืองลพบุรีซึ่งใช้น้ำดิบจากแม่น้ำลพบุรี และการประปาส่วนภูมิภาค (การประปาลพบุรี-พิบูลสงคราม) ซึ่งใช้น้ำดิบจากคลองชลประทานอนุสถานันท์ สายชัยนาท-ป่าสัก นอกจากนั้นเป็นประปาชุมชนซึ่งใช้น้ำดิบจากบ่อบาดาลตามตำบล หมู่บ้านต่างๆ ซึ่งมีการก่อสร้างเพิ่มขึ้นทุกปี ให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน

6. การสื่อสาร

จังหวัดลพบุรีมีการสื่อสารสำหรับการให้บริการส่วนราชการและประชาชนเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ดังนี้

ไปรษณีย์โทรเลข มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขของการสื่อสารแห่งประเทศไทย 16 แห่ง อยู่ในเขตอำเภอเมือง 5 แห่ง อำเภอท่าม่วง 2 แห่ง อำเภอบ้านหมี่ 1 แห่ง อำเภอโคกสำโรง 2 แห่ง อำเภอชัยบาดาล 3 แห่ง อำเภอพัฒนานิคม 2 แห่ง อำเภอสระโบสถ์

ชุมสายโทรศัพท์ มี 12 ชุมสาย คือ ชุมสายโทรศัพท์ลพบุรี โคกสำโรง ตำนารายณ์ บ้านหมี่ หนองม่วง ท่าม่วง ท่าหลวง พัฒนานิคม ท่าโขลง สระโบสถ์ มีหมายเลขทั้งหมด 11,848 หมายเลข ปัจจุบันเปิดใช้จำนวน 7,389 หมายเลข

สถานีสื่อสาร มีทั้งหมด 7 แห่ง คือ สถานีสื่อสารจังหวัดลพบุรี วิทยุสื่อสารของตำรวจภูธรจังหวัดลพบุรี วิทยุสื่อสารกรมการปกครอง วิทยุสื่อสารสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข วิทยุสื่อสารกรมชลประทาน วิทยุสื่อสารสำนักเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดลพบุรี และวิทยุสื่อสารสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี นอกจากนั้นยังจะมีการขยายการสื่อสารของส่วนราชการต่างๆ ให้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้นอีกหลายหน่วยงาน

สถานีวิทยุ มี 3 แห่งคือ สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดทหารบกลพบุรี ระบบ FM และ AM สถานีวิทยุกระจายเสียงกองบินทหารบก ระบบ AM และสถานีวิทยุกระจายเสียงศูนย์การทหารปืนใหญ่ระบบ AM

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2 การศึกษาศักยภาพ คานการท่องเที่ยวของจังหวัด

2.3.2.1 ปัจจัยที่ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด

จังหวัดลพบุรีอุดมไปด้วยสถานที่ท่องเที่ยวในทุกด้าน เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวจะแยกการพิจารณาออกเป็น 2 ปัจจัย หลักคือ

- ก. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว
- ข. ความพร้อมด้านการท่องเที่ยว

ก. คุณค่าแหล่งท่องเที่ยว คุณค่าแหล่งท่องเที่ยวหมายถึง สิ่งที่อยู่ในตัวของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากจะสร้างเสริมหรือปรับปรุงเพิ่มเติมได้ สามารถพิจารณาได้จากความสวยงาม หากเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ชายหาด สามารถพิจารณาได้จากคุณภาพ น้ำทะเล หาดทราย คลื่นลม หรือน้ำตก อาจพิจารณาได้จากสภาพป่าโดยรอบ ปริมาณน้ำ ความสวยงามของแก่งหินหรือพืชพันธุ์ หากเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ หรือวัฒนธรรมอาจพิจารณาได้ว่ามีคุณค่าทางประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ เป็นต้น คุณค่าหรือสิ่งที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจหรือเกิดความสนใจนี้ เป็นสิ่งที่แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะต้องมีอยู่ในตัวเหมือนเหมืองแร่จะต้องมีแร่อยู่ แต่อาจจะมากหรือน้อยต่างกันเท่านั้น และเป็นเรื่องที่ยากหรือต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมากที่จะแต่งเติมให้คุณค่าเหล่านั้นเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้พิจารณารวมถึงความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันด้วย

ข. ความพร้อมด้านการท่องเที่ยว ความพร้อมด้านการท่องเที่ยวหมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ที่มนุษย์จัดสร้างให้แก่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนนทางเข้า ป้ายชี้ทาง การปรับแต่งสถานที่ เป็นต้น ความพร้อมด้านการท่องเที่ยวนี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่ออกเนื่องจากคุณค่าหรือความประทับใจของแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ความพร้อมด้านการท่องเที่ยวนี้บางครั้งอาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวมากกว่าตัวคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเสียอีก เช่น การเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งยากลำบากมากอาจทำให้นักท่องเที่ยวเลือกจะไปแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่มีคุณค่าหรือความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวดีกว่า แต่มีการเข้าถึงที่สะดวกกว่าก็ได้ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความพร้อมด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งอาจพิจารณาได้จากสภาพการเข้าถึง เช่น สภาพถนนลาดยาง หรือลูกรัง หรือต้องนั่งเรือเป็นเวลานาน เป็นต้น สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ห้องสุขา ที่จอดรถ ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม มีที่พักแรมใกล้ ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงลักษณะสภาพแวดล้อม ความปลอดภัย มีหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่หรือไม่ การใช้ที่ดิน โดยรอบมีปัญหาหรือไม่นำมาประกอบอีกเช่นกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2.2 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด

จังหวัดลพบุรี สามารถแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์
- แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา
- แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ที่สำคัญ ได้แก่

1. อนุสาวรีย์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช
2. พระนารายณ์ราชนิเวศน์
3. บ้านหลวงรับราชทูต หรือบ้านวิชาเยนทร์
4. พระที่นั่งเย็น หรือพระที่นั่งไกรสรสีหราช
5. วันสันเปาโล
6. ประตุมือง ป้อม
7. พระปรางค์สามยอด
8. เทวสถาน หรือปรางค์แขก
9. ศาลพระกาฬ
10. ศาลลูกศร
11. ปรางค์นางผมหอม

อนุสาวรีย์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ก่อนเข้าสู่ตัวเมืองลพบุรี โดยทางรถยนต์จะผ่านวงเวียนเทพสตรี กลางวงเวียนมีอนุสาวรีย์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เป็นรูปปั้นในท่าประทับยืนผินพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก พระหัตถ์ขวาทรงพระแสงดาบ ก้าวพระบาทซ้ายออกมาข้างหน้าเล็กน้อย ที่ฐานอนุสาวรีย์ได้จารึกพระเกียรติคุณของพระองค์ไว้

“สมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่ง ทรงพระราชสมภพ ณ กรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2175 สวรรคต ณ เมืองลพบุรี เมื่อ พ.ศ.2231 พระองค์ทรงมีพระบรมราชกฤษฎาภินิหารเป็นอย่างยิ่ง

ในรัชสมัยของพระองค์ วรรณคดีและศิลปะของไทยได้เจริญถึงขีดสูงสุด มีสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศอย่างกว้างขวาง เกียรติคุณของประเทศไทยแผ่ไพศาลเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ประชาชนชาวไทยได้ร่วมกันสร้างและประดิษฐานอนุสาวรีย์นี้ไว้ เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2509”

พระองค์ได้ทรงสร้างความเจริญให้กับเมืองลพบุรีเป็นอันมาก ได้ทรงสร้างพระนารายณ์ราชนิเวศน์พระที่นั่งต่าง ๆ ป้อม ค่าย คูเมือง โบสถ์ วิหาร มีการนิเวศนาการสมัยใหม่มาใช้ เช่น การวางท่อประปา หอคูดาว เป็นต้น นับว่าลพบุรีในสมัยนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองมาก

พระนารายณ์ราชนิเวศน์

พระนารายณ์ราชนิเวศน์ เป็นพระราชวังซึ่งสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โปรดให้สร้างขึ้น ณ เมืองลพบุรี เมื่อ พ.ศ. 2209 ด้วยเหตุที่ทรงโปรดเมืองลพบุรีมาก อีกทั้งอยู่ไม่ไกลจากพระนครศรีอยุธยา ราชธานีมีเส้นทางคมนาคมทางน้ำติดต่อกันโดยสะดวก ประกอบกับอากาศที่เมืองลพบุรีค่อนข้างแห้ง เหมาะกับพระสุขภาพที่กล่าวกันว่า พระองค์มีโรคประจำพระองค์เกี่ยวกับปอด เพราะที่อยู่ชามีอากาศชื้นแฉะ รวมทั้งมีสัตว์ป่าชุกชุมโดยเฉพาะโขลงช้าง พระองค์โปรดการเข้าป่าล่าสัตว์ ล้อมจับช้างป่า

พระองค์ทรงโปรดประทับอยู่ ณ เมืองลพบุรีนานเกือบตลอดทั้งปี เฉพาะฤดูฝนเท่านั้นจึงจะเสด็จไปประทับ ณ กรุงศรีอยุธยา เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคตใน พ.ศ. 2231 พระราชวัง ณ เมืองลพบุรี จึงถูกทิ้งร้างจนกระทั่งถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้โปรดให้ซ่อมแซม พระราชวังเดิมของสมเด็จพระนารายณ์ ณ เมืองลพบุรี ขึ้นใหม่ใน พ.ศ. 2399 และโปรดพระราชทานชื่อพระราชวังว่า "พระนารายณ์ราชนิเวศน์"

พระนารายณ์ราชนิเวศน์มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 42 ไร่ ผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านหน้าพระราชวังหัวเข้าเมือง ด้านหลังติดแม่น้ำลพบุรี เนื้อที่ในพระราชวังแบ่งออกเป็นเขต ได้แก่ เขตพระราชฐานชั้นนอก เขตพระราชฐานชั้นกลาง และเขตพระราชฐานชั้นใน

ในพระนารายณ์ราชนิเวศน์ มีพระที่นั่งและตึกต่างๆ ซึ่งได้สร้างขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พิจารณาตามเขตพระราชฐานได้ดังนี้

1. เขตพระราชฐานชั้นนอก

มีโบราณสถานที่สำคัญดังนี้

ถังเก็บน้ำประปา เป็นที่เก็บกักน้ำตรงพื้นจะมีท่อน้ำดินเผาฝังอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อจ่ายน้ำไปทั่วเขตพระราชฐาน น้ำที่นำมาเก็บกักไว้ในอ่างเก็บน้ำนี้ เป็นน้ำซึ่งไหลมาตามท่อดินเผาจากอ่างขับเหล็ก

ตึกเลี้ยงแขกเมือง เป็นตึกซึ่งใช้เป่าฝืนสถานที่เลี้ยงต้อนรับแขกชาวต่างประเทศตั้งอยู่กลางอุทยาน รอบตึกมีสระน้ำล้อมรอบสามด้าน ในสระน้ำเดิมมีน้ำพุพุ่งยี่สิบจุด สมเด็จพระนารายณ์มหาราชพระราชทานอาหารเพื่อเลี้ยงต้อนรับแขกเมือง ณ อาคารหลังนี้

ตึกสิบสองห้องพระคลัง เป็นอาคารลักษณะคล้ายโรงเก็บของ คือมีหน้าต่าต่างน้อย และเป็นตึกแถวยาว สร้างเรียงชิดติดกันมีถนนผ่ากลางมีจำนวน 12 ห้อง เข้าใจว่าเป็นคลังเพื่อเก็บสินค้าหรือเก็บสิ่งของเพื่อใช้ในราชการ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตึกพระเจ้าเหา เป็นหอพระประจำพระราชวัง และชื่อพระเจ้าเหาเป็นชื่อพระพุทธรูปสำคัญที่ประดิษฐานบนฐานชุกชี รอบตึกมีกำแพงแก้วเดียวกันอาณาเขตให้เป็นสัดส่วน และเจาะช่องโค้งเล็ก ๆ ไว้เป็นที่วางตะเกียง ในปลายรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระเพทราชาได้ใช้ตึกนี้เป็นที่พระราชกรียัดอำนาจ

โรงช้างหลวง โรงช้างหลวงในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ตั้งเรียงเป็นแถวชดริมหอกำแพงเขตพระราชฐานชั้นนอกด้านในสุด โรงช้างส่วนใหญ่ปรักหักพัง เหลือแต่ฐาน ปรากฏให้เห็นประมาณ 10 โรง ช้างขูงยืนโรงในพระราชวัง คงเป็นช้างหลวงหรือช้างสำคัญ สำหรับใช้เป็นพาหนะของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชหรือเจ้านาย และขุนนางสำคัญ

2. เขตพระราชฐานชั้นกลาง

เขตพระราชฐานชั้นกลาง มีพระที่นั่งที่สำคัญได้แก่

พระที่นั่งจันทรพิศาล

เป็นพระที่นั่งที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ใช้เสด็จออกว่าราชการแผ่นดิน เป็นพระที่นั่งทรงไทย ไม่มีอิทธิพลศิลปกรรมต่างชาติเพียงหลังเดียว สันนิษฐานว่าพระที่นั่งองค์นี้ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดให้สร้างขึ้นเป็นหลังแรกในพระราชวังเมืองลพบุรี เมื่อสิ้นรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระที่นั่งนี้ถูกทอดทิ้งเป็นเวลานาน จนชำรุดทรุดโทรมมาก ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้ซ่อมแซมบูรณะขึ้นใหม่ จนสมบูรณ์ดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

พระที่นั่งดุสิตสวรรค์ธัญญมหาปราสาท

เป็นพระที่นั่งห้องพระโรง สำหรับสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสด็จออกต้อนรับทูตานุทูตจากต่างประเทศ องค์พระที่นั่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหน้าเป็นห้องพระโรงมีเพดานสูง หน้าต่างและประตูมีขนาดใหญ่ เป็นแบบโค้งแหลมเชื่อมต่อกับส่วนที่สองที่เป็นอาคารสูงสองชั้น มีหน้าต่างและซุ้มประตูแบบไทย มีสีหบัญชรสูงอยู่กลางผนังห้องพระโรงในสุดของห้องพระโรง ชาวฝรั่งเศสได้บันทึกถึงความโอ่อ่าของห้องพระโรงนี้ว่า ฝาผนังประดับด้วยกระจกเงาซึ่งมาจากประเทศฝรั่งเศสส่วนเพดานนั้นประดับด้วยได้แกะสลักปิดทองประดับกระจก

พระราชพงศาวดารไทยกล่าวว่าสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้พระราชทานพระราชวังให้เป็นที่วิสุทธานุภาพ และได้โปรดให้ใช้พระที่นั่งองค์นี้เป็นสถานที่ บวช ข้าหลวงเดิม ชาวที่ ชาววัง ให้พ้นจากเพศฆราวาสเพื่อให้พ้นจากการถูกจับกุมลงโทษจากพระเพทราชา

3. เขตพระราชฐานชั้นใน

พระที่นั่งที่สำคัญของเขตพระราชฐานชั้นใน ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระที่นั่งสุททาสวรรย์

เป็นที่ประทับส่วนพระองค์ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช บันทึกของชาวฝรั่งเศสกล่าวว่ พระที่นั่งองค์นี้ตั้งอยู่ในพระราชอุทยานที่ร่มรื่น สมเด็จพระนารายณ์ทรงปลูกพรรณไม้ต่างๆ ด้วยพระองค์เอง หลังจากพระที่นั่งมุงด้วยกระเบื้องเคลือบสีเหลือง ที่มุงทั้งสี่มีสระน้ำใหญ่สี่สระ เป็นที่ทรงสนานของพระเจ้าแผ่นดิน สมเด็จพระนารายณ์มหาราชสวรรคตที่พระที่นั่งองค์นี้ เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2231 ปัจจุบันพระที่นั่งองค์นี้เหลือร่องรอยน้อยกว่าพระที่นั่งองค์อื่น ๆ

สำหรับพระที่นั่งและตึกในพระนารายณ์ราชนิเวศน์ที่สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีดังนี้

พระที่นั่งพิมานมงกุฎ หรือหมู่พระที่นั่งใหญ่

หมู่พระที่นั่งนี้ ตั้งอยู่ระหว่างพระที่นั่งจักรทิศา และพระที่นั่งดุสิตสวรรค์ธัญญมหาปราสาทซึ่งเป็นเขตพระราชฐานชั้นกลาง เป็นอาคารใหญ่หลังเดียวที่มีพระที่นั่งเชื่อมกัน จึงเรียกว่า หมู่พระที่นั่งซึ่งได้แก่

- พระที่นั่งไชยศาสตรากร เป็นที่เก็บอาวุธ
- พระที่นั่งอักษรศาสตราคม เป็นที่ทรงพระอักษร
- พระที่นั่งวิสุทธิวินิจฉัย ใช้เป็นที่องพระโรงเสด็จออกว่าราชการ
- พระที่นั่งพิมานมงกุฎ เป็นที่ประทับส่วนพระองค์

ตึกพระประเทียบ

ตั้งอยู่บริเวณหลังพระที่นั่งพิมานมงกุฎ ตึกพระประเทียบมีทั้งหมด 8 หลัง เรียงเป็นแถว 2 แถว ลักษณะเป็นแบบผสมระหว่างไทยกับยุโรป สร้างขึ้นสำหรับเป็นที่พำนักของข้าราชการฝ่ายในผู้ตามเสด็จ ทิม หรือที่พักของทหารรักษาการณ์

ตึกที่พักนี้ อยู่ในเขตพระราชฐานชั้นกลาง ข้างประตูทั้งสองด้านมีลักษณะเป็นศาลาโถงข้างละหลังใช้เป็นที่พักของทหารรักษาการณ์พระราชวัง เพื่อถวายความปลอดภัยแก่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขณะประทับอยู่ ณ หมู่พระที่นั่งใหญ่

บ้านหลวงรับราชทูต หรือบ้านวิชาเยนทร์

ตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือของพระนารายณ์ราชนิเวศน์ สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เนื่องจากสถานที่นี้เป็นที่พำนักของพระยาวิชาเยนทร์ ขุนนางสำคัญในสมัยนั้นจึงได้ชื่อว่า "บ้านวิชาเยนทร์" และเมื่อคราวทูตจากประเทศฝรั่งเศสชุดแรกที่เข้ามาเมื่อปี พ.ศ. 2228 ก็ได้พัก ณ สถานที่แห่งนี้จึงได้ชื่อว่า "บ้านหลวงรับราชทูต" อีกชื่อหนึ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ในบริเวณบ้านหลวงรับราชทูตแบ่งออกเป็น 3 ส่วน สังเกตได้จากประตูทางเข้าด้านหน้า ซึ่งสร้างไว้สำหรับเป็นทางเข้าออกแต่ละส่วนคือ ส่วนทิศตะวันตก ส่วนกลางและส่วนทางทิศตะวันออก

ส่วนทางทิศตะวันตกเป็นกลุ่มอาคารได้แก่ตึก 2 ชั้น หลังใหญ่ก่อด้วยอิฐ และอาคารชั้นเดียว แคนขาว ชุ่มประตูทางเข้าเป็นรูปโค้งครึ่งวงกลม

ส่วนกลางมีอาคารที่สำคัญคือ ฐานของสิ่งก่อสร้างซึ่งเข้าใจว่าเป็นหอระฆังและโบสถ์คริสต์ ศาสนาซึ่งอยู่ทางด้านหลังชุ่มประตูทางเข้าเป็นรูปจั่ว

ส่วนทิศตะวันออกได้แก่กลุ่มอาคารใหญ่ 2 ชั้น มีบันไดขึ้นทางด้านหน้าเป็นรูปโค้งครึ่งวงกลม ชุ่มประตูทางเข้ามีลักษณะเช่นเดียวกับทางทิศตะวันตก

ด้วยเหตุที่มีสิ่งก่อสร้างหลายหลังดังกล่าว จึงต้องสันนิษฐานว่า ส่วนใดเป็นที่พำนักของ เจ้าพระยาวิชาเยนทร์และส่วนใดเป็นที่พำนักของคณะทูตชาวฝรั่งเศส

ผลจากการศึกษาแผนผังบริเวณบ้านวิชาเยนทร์พบว่า ส่วนกลางและส่วนทางทิศตะวันออก มีสิ่งก่อสร้างซึ่งถูกสร้างขึ้นให้มีความสัมพันธ์กัน คือ โบสถ์และตึกหลังใหญ่ 2 ชั้น และได้รับการก่อสร้างอย่างมั่นคงแข็งแรงดูสวยงาม บริเวณดังกล่าวจึงควรเหมาะสมใช้เป็นที่ต้อนรับทูตชาวต่างประเทศ โบสถ์คริสต์ศาสนาคงใช้เป็นที่ประกอบพิธีทางศาสนาของบาทหลวงคณะเยซูอิต ผู้ได้เข้ามาพร้อมกับคณะทูตหลายรูป ส่วนอาคารบริเวณทางทิศตะวันตกคงเป็นที่พักอาศัยของเจ้าพระยาวิชาเยนทร์

ลักษณะของสถาปัตยกรรมในบ้านวิชาเยนทร์บางหลัง เป็นแบบยุโรปอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอาคารใหญ่ทางทิศตะวันออก ก่ออิฐถือปูนสูง 2 ชั้น หน้าต่างและชุ่มประตูแสดงให้เห็นลักษณะศิลปะตะวันตกแบบเรอเนซซองต์ ซึ่งแพร่หลายในระยะเวลาเดียวกัน และที่สำคัญคือ อาคารที่เป็นโบสถ์คริสต์ศาสนา ผังและแบบของโบสถ์เป็นแบบยุโรป มีชุ่มประตูหน้าต่างเป็นชุ่มเรือนแก้ว มีเสาปลายเป็นรูปกลีบบัวขาว ซึ่งเป็นศิลปะแบบไทยโบสถ์หลังนี้ถือว่าเป็นโบสถ์คริสต์ศาสนาหลังแรกในโลกที่ตกแต่งด้วยลักษณะของโบสถ์ทางพระพุทธศาสนา

พระที่นั่งเย็น หรือพระที่นั่งไกรสรสีหราช

พระที่นั่งเย็นเป็นพระที่นั่งที่ประทับอีกแห่งหนึ่งของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ณ เมืองลพบุรี สมเด็จพระนารายณ์โปรดให้สร้างขึ้นเพื่อทรงสำราญพระราชอิริยาบถ บันทึกของชาวฝรั่งเศสกล่าวว่า เมื่อสมเด็จพระนารายณ์ประพาศป่าล่าช้าง บริเวณภูเขาทางทิศตะวันออกแล้วจะกลับเข้านครวัดประทับ ณ พระที่นั่งองค์นี้สร้างขึ้นใน พ.ศ. ใดในรัชกาลของพระองค์ แต่จากการที่พระองค์ได้ทรงต้อนรับพระราชอาคันตุกะจากประเทศฝรั่งเศส ณ พระที่นั่ง พ.ศ. 2228 จึงเป็นหลักฐานที่แน่ชัดว่าพระที่นั่งเย็นได้สร้างก่อน พ.ศ. 2228 องค์พระที่นั่งตั้งอยู่บนเกาะทะเลชุบศร ที่มีเขื่อนหินถือปูนล้อมรอบ สภาพปัจจุบันเหลือแต่ผนัง เครื่องบนหักพังหมดแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของพระที่นั่งองค์นี้ถือเป็นพระที่นั่งชั้นเดียว มีผังเป็นทรงจตุรมุข ตรงมุขหน้ามีมุขเด็จยื่นออกมา และมีลึงค์บัลลังก์กลางมุขเด็จ สำหรับสมเด็จพระนารายณ์ฯ เสด็จออก ชุมน้ำต่าง และชุนประคุดทำเป็นชุนเรือนแก้ว เป็นแบบแผนที่นิยมทำกันมากในอาคารสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ เช่น พระที่นั่งสุทไธสวรรย์รัตนมหาราชูประสาท ดิถีพระเข้าหา และโบสถ์คริสตศาสนา ในบ้านวิชาเยนทร์

ในบริเวณพระที่นั่งเย็น มีอาคารเล็กๆ ก่อด้วยอิฐอื่น ๆ ซึ่งทำประคุดหน้าต่างเป็นแบบโค้งแหลม ซึ่งเข้าใจว่าเป็นที่พักทหาร ด้านหน้าและด้านหลังพระที่นั่ง มีเกยทรงม้าหรือข้างด้านละแห่ง

พระที่นั่งเย็น มีความสำคัญในฐานะที่สมเด็จพระนารายณ์ ใช้เป็นสถานที่สำรวจจันทรุปราคาเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2228 ร่วมกับบาทหลวงเจซูอิต และบุคคลในคณะทูตชุดแรก ที่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งประเทศฝรั่งเศส ส่งมาเจริญสัมพันธไมตรี เหตุที่ได้ใช้พระที่นั่งเย็นเป็นที่สำรวจจันทรุปราคามีบันทึกของชาวฝรั่งเศสกล่าวว่า เป็นที่ที่เหมาะสมมองเห็นฟ้าได้ทุกด้าน และมีพื้นที่กว้างมากพอสำหรับที่จะติดตั้งเครื่องมือ ยังมีภาพการสำรวจจันทรุปราคาที่พระที่นั่งเย็น ซึ่งชาวฝรั่งเศสวาดไว้ เป็นรูปสมเด็จพระนารายณ์ทรงสามลอมพอก ทรงกล้องส่องยาววางบนขาตั้งทอดพระเนตรพระจันทร์จากสี่หับนุชของพระที่นั่งเย็น และตรงเฉลียงสองข้างสี่หับนุชด้านหนึ่งมีขุนนางหมอบกราบ อีกด้านหนึ่งมีนักดาราศาสตร์กำลังสังเกตการณ์ โดยใช้กล้องส่องจึงกล่าวได้ว่าการศึกษาดาราศาสตร์สมัยใหม่เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย ณ พระที่นั่งเย็นเมืองลพบุรีนี้เอง

วัดสันเปาโล

เป็นวัดร้าง ตั้งอยู่ที่ถนนร่วมมิตร อำเภอเมืองลพบุรี วัดนี้ตรงกับตำแหน่งแผนที่เมืองลพบุรีที่สร้างขึ้นโดยชาวฝรั่งเศสในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เป็นวัดคริสตศาสนาของคณะ เจซูอิต วัดนี้เป็นสถานที่ตั้งของหอคูดาวแปดเหลี่ยมสูง 3 ชั้น ใช้เป็นที่สังเกตปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ กล่าวได้ว่าเป็นหอคูดาวแห่งแรกของประเทศไทย และเป็นหอคูดาวที่ทันสมัยแห่งแรกของทวีปเอเชีย ปัจจุบันหอคูดาวแปดเหลี่ยมยังคงเหลือร่องรอยบางส่วนให้เห็นเป็นหลักฐานอยู่

ประตูเมือง

สำหรับประตูเมืองโบราณที่สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเท่าที่เหลือปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้มีอยู่ 2 แห่งคือ ประตูชัยและประตูเพนียด

ประตูชัย ตั้งอยู่ทางมุมกำแพงพระนารายณ์ราชนิเวศร์ ด้านตะวันออกเฉียงใต้ที่สุดถนนสุรศักดิ์ ลักษณะเป็นกำแพงดินขนานคู่กับพระราชวังด้านทิศใต้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประดู่เพ็ญ อยู่ในบริเวณค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ตรงข้ามกับโรงเรียนอนุบาลลพบุรี ชากประตูที่เหลือมีลักษณะค่อนข้างสมบูรณ์ในบริเวณนี้ร่องรอยเพ็ญข้างเป็นเนินดินปรากฏอยู่ เพ็ญค คล้องข้างนี้ได้ใช้จับข้างมาหลายยุคหลายสมัย โดยเฉพาะในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ได้โปรดให้มีการจับ ข้างป่า ให้ราชทูตฝรั่งเศสชม ณ ที่เพ็ญคนี้

ป้อม

ป้อมปราการของเมืองลพบุรีที่ยังเหลือปรากฏอยู่ ที่มีลักษณะค่อนข้างสมบูรณ์มีอยู่ 2 แห่ง คือ ป้อมท่าโพธิ์ ตั้งอยู่บนเนินท่าโพธิ์ ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของวัดมณีชลขันธ์ และอีกป้อมหนึ่งคือ ป้อมชัยชนะสงคราม ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของสถานีรถไฟลพบุรี เป็นป้อมที่มีลักษณะสูงใหญ่มาก นับเป็น ป้อมปราการเมืองที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งในอดีต

พระปรางค์สามยอด

พระปรางค์สามยอด ตั้งอยู่บนเนินดินใกล้กับศาลพระกาฬ ที่ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ลักษณะเป็นปรางค์สามยอดเรียงต่อกัน 3 องค์ มีจำนวนทางเดือนเชื่อมติดต่อกัน พระปรางค์สามยอด เป็นศิลปะเขมรแบบบาฮัน ซึ่งมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 18 สร้างด้วยศิลาแลง หินทรายและตกแต่งลวดลายปูนปั้นที่สวยงามตรงซุ้มประตูเดิมคงมีทับหลังแต่ที่เหลืออยู่ในปัจจุบันคือ เสาประดับกรอบประตูแกะสลักเป็นรูปฤาษีนั่งชันเข่าในซุ้มเรือนแก้ว ซึ่งเป็นแบบเฉพาะของเสาประดับกรอบประตูศิลปะเขมรแบบ บาฮัน ปรางค์องค์กลางมีฐานแต่เดิมเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปและมีเพดานไม้เขียนลวดลายเป็น ดอกจันทน์สีแดง

ด้านหน้าทางทิศตะวันออกมีวิหารสร้างขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประดิษฐาน พระพุทธรูปศิลาขนาดใหญ่ ปางสมาธิที่ยังสมบูรณ์ดี เป็นศิลปะแบบสมัยอยุธยาตอนต้นอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20

พระปรางค์สามยอดนี้มีผู้สันนิษฐานว่า คงสร้างขึ้นในพุทธศาสนาเถรวาท องค์กรกลาง ประดิษฐานพระพุทธรูปนาคปรก องค์ขวาประดิษฐานรูปพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร องค์ซ้าย ประดิษฐานรูปนางปรัชญาปารมิตาหรือนางปัญญาวารมี ชายาพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

พระปรางค์สามยอดเป็นโบราณสถานที่ถือกันว่า เป็นสัญลักษณ์ของเมืองลพบุรี

เทวสถานหรือปรางค์แขก

ปรางค์แขกเป็นปรางค์ก่อด้วยอิฐ มีสามองค์ แต่ไม่มีเศียร เชื่อมต่อกันเหมือนปรางค์สามยอด นักโบราณคดีกำหนดว่ามีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 15 เพราะมีลักษณะคล้ายกับปรางค์ศิลปะเขมรแบบพะโค (พ.ศ. 1425-1436) เป็นปรางค์แบบเก่า ซึ่งมีประตูศิลาเข้ากรอบเขียนแบบเครื่องไม้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ปรางค์เดิมก่อด้วยอิฐไม่ถือปูน และได้รับการซ่อมแซมครั้งใหญ่ด้วยอิฐสอปูน ซึ่งเข้าใจว่ากระทำขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ หรือมาๆ กับได้สร้างวิหารเล็กหน้าปรางค์ ซึ่งมีประตูทางเข้าแบบโค้งแหลม และถึงเก็บน้ำซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของปรางค์

เทวสถานปรางค์แขก นับได้ว่าเป็นโบราณสถานที่น่าสนใจที่สุดของจังหวัดลพบุรี ที่ยังเหลือสภาพให้เห็นปรากฏอยู่

ศาลพระกาฬ

ตั้งอยู่ริมทางรถไฟด้านทิศตะวันออก เป็นเทวสถานเก่าครั้งขอมครองเมืองลพบุรี สร้างด้วยศิลาแลงเรียงซ้อนกันเป็นฐานสอง จึงเรียกกันมาแต่ก่อน อีกชื่อหนึ่งว่า ศาลสูง ที่ทับหลังสลักเป็นรูปพระนารายณ์บรรทมสินธุ์ทำด้วยศิลาทราย 1 แผ่น อายุราวพุทธศตวรรษที่ 16 วางอยู่ติดฝาผนังวิหารหลังเล็กชั้นบน ณ ที่นี้ได้พบหลักศิลาจารึกแปดเหลี่ยมจารึกอักษรมอญโบราณ

ส่วนด้านหน้าเป็นศาลที่สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2494 โดยสร้างทับบนรากฐานเดิมที่สร้างไว้ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ภายในวิหารประดิษฐานรูปพระนารายณ์ยืน ทำด้วยศิลา 2 องค์ องค์เล็กเป็นแบบเทวรูปรุ่นเก่าในประเทศไทย องค์ใหญ่เป็นประติมากรรมแบบลพบุรี แต่พระเศียรเดิมหายไป ภายหลังมีผู้นำพระเศียรพระพุทธรูปศิลาทราย สมัยอยุธยามาสวมต่อไว้เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนทั่วไป

ในอดีตศาลพระกาฬมีผู้คนไปด้วยคันกร่างขนาดใหญ่ ขึ้นอยู่มากมายให้ร่มเงาครึ้มทั่วบริเวณและมีฝูงลิงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังมีละครแก่นบนไว้บริการผู้ที่ประสงค์จะมาแก่นบน ณ สถานที่นี้มีผู้กล่าวว่า ใครก็ตามที่มาเมืองลพบุรีแล้วไม่ได้ไปไหว้เจ้าพ่อศาลพระกาฬแล้ว ถือเสมือนว่าไม่ได้ไปเยือนเมืองลพบุรี

ศาลพระกาฬยังคงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองมาช้านานจนบัดนี้

ศาลอุทกสร

ตั้งอยู่บริเวณถนนพระรามโกสีย์ กับตลาดล่าง สภาพเดิมชำรุดทรุดโทรม จึงได้สร้างปรับปรุงขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2521 มีลักษณะเป็นศาลเจ้าแบบจีน บริเวณหน้าศาลมีบ่อน้ำขนาดเล็ก มีน้ำขังไว้เต็ม ตรงกลางมีหินสี่เหลี่ยมก้อนใหญ่ หินก้อนนี้แหละที่ชาวลพบุรีเชื่อว่า เป็นสรพระรามที่ตกลงมายังบริเวณทะเลชุบศร จึงได้นำมาประดิษฐานไว้ที่ศาล และหล่อด้วยน้ำไว้เสมอมิให้แห้ง ด้วยความเชื่อแต่เดิมมาว่า ถ้าน้ำที่หล่อสรนี้แห้ง ไฟจะไหม้เมืองลพบุรี แต่ทางโบราณคดีเข้าใจว่า แห่งหินนี้เป็นหลักเมืองโบราณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปราสาทนางผมหอม

โบราณสถานแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่บ้านโคกคลี ตำบลหนองรี กิ่งอำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี ลักษณะเป็นพระปราสาทเดี่ยวก่อด้วยอิฐ ฐานเป็นหินทราย สภาพปัจจุบันยอดหักลงมาหมดแล้ว มีประตูเข้าภายในปราสาทได้ ภายในปราสาทเป็นห้องโถง ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพ เป็นปราสาทที่มีขนาดเล็กคล้ายปราสาทคู่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสร้างขึ้นตามแนวทางของเส้นทางติดต่อระหว่างเมืองสำคัญ และที่ตั้งของปราสาทองค์นี้ก็อยู่ในเส้นทางติดต่อระหว่างที่ราบภาคกลางกับที่ราบสูงโคราช และที่ตั้งของปราสาทองค์นี้มีแม่น้ำมาบรรจบกันสองสายคือ ลำสนธิ กับลำพญากลาง สันนิษฐานว่า สถานที่แห่งนี้แต่เดิมคงเป็นเมืองโบราณ และจากการขุดแต่งโบราณสถานแห่งนี้ของกรมศิลปากร เมื่อ พ.ศ. 2530 ได้พบหลักฐานเพิ่มเติมคือ พบชิ้นส่วนเครื่องประดับตกแต่งองค์ปราสาททำด้วยหินทรายรูปสตรีนุ่งผ้าตามแบบศิลปกรรมเขมรแบบบาเยน ซึ่งหมายถึงว่า ปราสาทองค์นี้ควรมีอายุราชพุทธศตวรรษที่ 15-17

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา

วัดที่สำคัญของเมืองลพบุรี

1. วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ
2. วัดนครโกษา
3. วัดเสาธงทอง
4. วัดดอญ
5. วัดกวีศราราม
6. วัดมณีชลขันธ์
7. วัดเขาพระงาม หรือวัดสิริจันทรมิตร
8. วัดไธย
9. วัดท่าแค
10. วัดเชียงงาม
11. วัดพรหมรังษี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เป็นวัดร้างตั้งอยู่หลังสถานีรถไฟลพบุรี ในเนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ เป็นวัดใหญ่และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีมากวัดหนึ่ง มีโบราณสถานที่สำคัญต่าง ๆ มากมาย พระปรางค์องค์ใหญ่ตั้งอยู่ประมาณกึ่งกลางของพื้นที่ มีเจดีย์และปรางค์องค์เล็กๆ สร้างล้อมรอบ มีระเบียงคดถึงสองชั้น

วัดนี้เริ่มสร้างตั้งแต่เมื่อใดนั้น ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด แต่ในสมัยอยุธยาปรากฏหลักฐานว่า สมเด็จพระมหาจักรพรรดิได้ทรงปฏิสังขรณ์คราวหนึ่ง แต่จากการศึกษาสถาปัตยกรรมและศิลปะ ประติมากรรมที่ปรากฏในพระศรีรัตนมหาธาตุ พอจะกำหนดอายุโบราณสถานต่าง ๆ ในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุได้ว่า

1. ปรางค์ประธานองค์ใหญ่ ก่อด้วยศิลาแลงตั้งแต่ฐานถึงหน้าบัน เหนือขึ้นไปเป็นอิฐจนถึงยอด ตอนหน้าปรางค์มีมุขยื่นออกมา มีผู้กำหนดอายุไว้ว่า พระปรางค์ได้สร้างขึ้นสองรุ่น รุ่นแรกสร้างราว พ.ศ. 1600 แล้วพังเหลือแต่ฐาน ภายหลังจึงสร้างองค์ปรางค์ที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ขึ้นเป็นรุ่นที่สอง ในราว พ.ศ. 1800 เป็นปรางค์ที่ผิดไปจากแบบปรางค์เขมร แต่คงอิทธิพลศิลปะเขมรแบบบาเยนอยู่ ที่เห็นชัดคือ ลวดลายปูนปั้นตกแต่งองค์ปรางค์ จึงเข้าใจว่าปรางค์องค์ที่เห็นได้สร้างขึ้นเมื่อกรุงไทยมีอำนาจในภูมิภาคแถบนี้แล้ว

2. ปรางค์องค์เล็ก ที่มีภาพเขียนสีภายใน เป็นปรางค์ที่ต่างกับปรางค์แบบอยุธยาตอนต้น คือ ยังไม่ทำเป็นปรางค์รูปทรงผักขี้จ้าวโศค และยอดยังคงแกะสลักเป็นบัวไม่ได้เป็นนพศूरย์ เข้าใจว่าคงจะมีอายุรุ่นเดียวกับปรางค์ประธานองค์ใหญ่ คือ พุทธศตวรรษที่ 18 เช่นกัน ภายในปรางค์มีรูปเขียนด้วยสีฝุ่นเป็นรูปพระพุทธรูปเจ้าและพระสาวก เป็นจิตรกรรมฝาผนังยุคต้นที่น่าสนใจมาก

3. วิหารกำห้องและวิหารหรือโบสถ์อื่นอีก 2 หลัง เป็นลักษณะสถาปัตยกรรมแบบสมเด็จพระนารายณ์โดยเฉพาะ คือ ลักษณะวงโค้งตรงประตูและหน้าต่าง ซึ่งทำเป็นแบบโค้งแหลมและโค้งมน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากช่างต่างประเทศ

4. เจดีย์รายและปรางค์ ที่อยู่ภายนอกเขตระเบียงคดชั้นนอก เป็นลักษณะสถาปัตยกรรมแบบอยุธยาตอนต้น ส่วนเจดีย์ตั้งอยู่ระหว่างระเบียงคดชั้นในและชั้นนอก เช่น เจดีย์มีบังปากฐาน เป็นรูปกลีบบัวรอบองค์ระฆัง หรือเจดีย์ที่มีรูปทรงเป็นฐานสิงห์ เจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง เป็นเจดีย์แบบอยุธยาตอนปลาย ที่เข้าใจว่าคงได้สร้างขึ้นพร้อมกับการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนมหาธาตุครั้งใหญ่ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์

จึงกล่าวได้ว่า วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ได้มีการก่อสร้างซ่อมแซมเพิ่มเติมซ่อมกันหลายครั้ง นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา และได้รับการสร้างเสริมครั้งใหญ่ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เข้าใจว่าหลังรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์ เมืองลพบุรีลดความสำคัญลง และวัดพระศรีรัตนมหาธาตุเป็นจุดใหญ่จึงไม่มีผู้ใดดูแลรักษา จึงต้องถูกทิ้งร้าง

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัดนครโกษา

ตั้งอยู่เหนือสถานีรถไฟลพบุรี ใกล้กับศาลพระกาฬ เดิมคงเป็นเทวสถานของขอม มีพระปรางค์แบบลพบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 17 อยู่ด้านหน้า แต่พระพุทธรูปปูนปั้นแบบอุทองบนปรางค์นั้นคงสร้างเพิ่มเติมขึ้นภายหลัง ได้พบเทวรูปหินขนาดใหญ่แบบลพบุรี ซึ่งมีร่องรอยคัดแปลงเป็นพระพุทธรูป 2 องค์ ปัจจุบันนำไปไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ เทวสถานแห่งนี้ ภายหลังมีผู้สร้างเป็นวัดขึ้นในสมัยอยุธยา ดังจะเห็นได้จากซากวิหารที่เหลือแต่ผนังและเสาอยู่ทางด้านหน้า และมีเนินเจดีย์สูง ก่อด้วยอิฐอยู่เบื้องหลัง

วัดนี้มีผู้สันนิษฐานกันว่า ต่อมาเจ้าพระยาโกษาธิบดี (ขุนเหล็ก) สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเป็นผู้บูรณะจึงเรียกชื่อว่า วัดนครโกษา

วัดเสาธงทอง

ตั้งอยู่ระหว่างพระนารายณ์ราชนิเวศน์กับบ้านหลวงรับราชทูต เป็นวัดเก่าแก่โบราณ เดิมแยกเป็น 2 วัด คือ วัดรวก กับ วัดเสาธงทอง พระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เดชะคุปต์) สมุหเทศาภิบาลมณฑลอยุธยาได้รายงานกราบทูลเสนอความเห็นต่อสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส เมื่อคราวเสด็จตรวจการคณะสงฆ์ในมณฑลอยุธยาว่า วัดรวกมีโบสถ์ วัดเสาธงมีวิหาร สมควรจะรวมเป็นวัดเดียวกัน ทรงพระดำริเห็นชอบด้วย จึงทรงอนุมัติให้รวมกัน และให้เรียกชื่อว่า “วัดเสาธงทอง”

วัดนี้มีโบราณสถานที่ควรชมหลายอย่าง เช่น พระวิหาร ซึ่งแต่เดิมคงสร้างขึ้นเพื่อเป็นศาสนสถานของศาสนาอื่น เพราะจากแผนผังของช่างชาวฝรั่งเศสทำไว้ ระบุว่าพื้นที่บริเวณนั้นเป็นที่ทำนบกของชาวเปอร์เซีย พระวิหารหลังนี้อาจเป็นที่ประกอบพิธีทางศาสนาอิสลามของชาวเปอร์เซียก็เป็นได้ นอกจากนี้ก็มีตึก ปิฎุ หรือตึกโคระส่วน เป็นตึกเก่า สันนิษฐานว่าใช้เป็นที่ทำนบกของแขกเมืองและราชทูตต่างประเทศชาวเปอร์เซีย และยังมีพระเจดีย์ หอระฆัง ล้วนน่าชมและน่าศึกษาอย่างยิ่ง

วัดดองปู้

ตั้งอยู่หลังโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย เป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสำคัญวัดหนึ่ง ในอดีตเคยเป็นที่ชุมนุมกองทัพไทย ในวัดดองปู้มีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่น่าสนใจมีหลายอย่าง เช่น มีพระอุโบสถทรงไทยที่มีฐานอ่อนโค้ง ทรวดทรงสวยงามเป็นอย่างยิ่ง วิหารมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมแบบสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คือ หน้าต่างและประตูเป็นช่องโค้งแหลม นอกจากนี้ ยังมีเจดีย์ลักษณะคล้ายกับเจดีย์หลวงพ่อบางวัดมณฑลชัมปะ แต่มีขนาดเล็กกว่า มีสัดส่วนงดงามเหมาะสมยิ่งนัก

นอกจากนี้ ยังมีวัดอุโบสถที่สำคัญที่เหลืออยู่เพียงชิ้นเดียวในเมืองไทย หรือชิ้นเดียวในโลก นั่นคือ ที่สร่งน้ำพระโบราณ ที่เก็บรักษาไว้ที่วัดนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัดกวีศราราม

ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพระนารายณ์ราชนิเวศน์ วัดนี้เดิมชื่อวัดขวิด สันนิษฐานว่าเป็นวัดที่สร้างในสมัยอยุธยา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์ ประวัติความเป็นมาของวัดนี้มีอยู่ว่า ปลายรัชกาลของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้น เกิดความวุ่นวายเกี่ยวกับการเมือง ขณะที่พระนารายณ์ฯ ทรงพระประชวรหนัก บรรดาข้าราชการบริพารผู้รักภักดีใคร่ที่จะขออุปสมบทอุทิศถวายในพระองค์ท่าน พระนารายณ์ก็ทรงอนุญาตพระราชทานผ้าไตรจีวรอิฐภูบริหารพร้อม และได้บรรพชาอุปสมบทแก่พวกนั้นในพระราชวัง ได้ทรงถวายพระราชฐานองค์หนึ่งให้เป็นเขตวิสุงคามสีมา เพื่อทำการอุปสมบท หลังจากบวชข้าราชการบริพารแล้ว ก็ไม่ได้มีการไถ่ถอนเขตวิสุงคามสีมา เลยกกลายเป็นว่าวัดอยู่ในวัง กาลได้ล่วงเลยมาจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำริว่า วัดจะอยู่ในพระราชฐานนั้นมิสมควร จึงทรงไถ่ถอนเขตวิสุงคามสีมาออกจากพระราชวัง ทรงเห็นว่า วัดขวิดอยู่ใกล้กับพระราชวัง จึงทรงบูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นแทน

วัดนี้มีสิ่งที่น่าสนใจคือ พระอุโบสถ มีรูปทรงงดงาม หน้าต่างเป็นแบบเจาะ บานประตูเป็นภาพแกะไม้พระนารายณ์ทรงกรุฑ มีภาพจิตรกรรมฝาผนังที่งดงามมาก ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช โรงพระอุโบสถแห่งนี้เป็นที่ถือน้ำพิพัฒน์สัตยาของข้าราชการ

วัดมณีชลขันธ์

วัดนี้เดิมชื่อว่า วัดเกาะแก้ว เพราะเป็นวัดตั้งอยู่บนเกาะกลางน้ำ สภาพปัจจุบันถูกถมดินจนไม่เห็นร่องรอยเดิม สิ่งที่น่าสนใจในวัดนี้คือ เจดีย์หลวงพ่อบ้าง พระอุโบสถ พระวิหารและพระพุทธรูปใหญ่ริมน้ำ ซึ่งมีลักษณะงดงามมาก ในหน้าเทศกาลเดือนสิบสอง วัดนี้จะเป็นแหล่งชุมนุมของประชาชนชนมาแข่งเรือและลอยกระทงกัน

สำหรับเรื่องเกี่ยวกับเจดีย์หลวงพ่อบ้างนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์ไว้เมื่อคราวเสด็จพระพาสสมณชลอยุธยา พ.ศ. 2421 มีความตอนหนึ่งว่า “.....ขรัวแสง คนทั้งปวงนับถือกันว่าเป็นผู้มีวิชา เดินตั้งแต่เมืองลพบุรีเข้า ลงไปฉันทเพลที่กรุงเทพฯ ได้ เป็นคนกว้างขวาง เจ้านายขุนนางรู้จักกันหมด ได้สร้างเจดีย์ได้องค์หนึ่งที่วัดมณีชลขันธ์ ตัวไม่ได้อยู่วัดนี้หน้าเข้าพรรษาอยู่ที่วัดอื่น ถ้าออกพรรษาแล้วมาปลุกโรงอยู่ริมเจดีย์องค์นี้ ซึ่งก่อเองคนเดียว ไม่ยอมให้คนอื่นช่วย ราษฎรนับถือพากันช่วยเรียรายอิฐปูน และพระเจดีย์องค์นี้จะทำแล้วเสร็จตลอดไป หรือจะทิ้งคนอื่นช่วยเมื่อตายแล้วไม่ได้ตามดู ของเธอก็สูงคืออยู่.....”

ปัจจุบันเจดีย์หลวงพ่อบ้างกำลังเอนไปทางด้านทิศใต้

วัดเขาพระงาม หรือวัดศิริจันทรมิต

วัดเขาพระงามนี้ ตั้งอยู่ในเขตตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ห่างจากศาลากลาง จังหวัดลพบุรีไปตามเส้นทางถนนพหลโยธิน ทางทิศเหนือประมาณ 12 กิโลเมตร เมื่อเดินทางเข้าใกล้วัด จะได้เห็นพระพุทธรูปสีขาว เดินตระหง่านอยู่บนเชิงเขา

วัดเขาพระงามแห่งนี้เดิมเป็นวัดร้าง สร้างมาแต่เมื่อใดไม่ปรากฏ ต่อมาในปี พ.ศ. 2455 พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) เจ้าอาวาสวัดบรมนิวาส พระนคร กับพระสงฆ์อีกสองรูป ได้ธุดงค์มาพักที่วัดนี้ เห็นว่ามีภูมิประเทศดี จึงได้สร้างพระพุทธรูปที่โหล่นเขานี้ เป็นพระพุทธรูปที่มีหน้าตักกว้าง 11 วา สูงจากหน้าตักถึงยอดพระเศียร 18 วา เส้นพระศกทำด้วยไทรกระเทียม เมื่อสร้างเสร็จได้ถวายพระนามว่า “พระพุทธรณฤมิตมัชฌมพุทธกาล” ครั้นภายหลังซ่อมเมื่อปี 2469 จึงเปลี่ยนนามใหม่ว่า “พระพุทธรูปฤภาคมัชฌมพุทธกาล” มาจนทุกวันนี้

วัดนี้เป็นวัดที่มีทัศนียภาพที่สวยงามวัดหนึ่งของจังหวัดลพบุรี

วัดไผ่

วัดไผ่ตั้งอยู่ในเขตตำบลเขาสมอคอน อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ไปตามเส้นทางถนนสายลพบุรี-สิงห์บุรี เมื่อถึงระหว่างทางช่วงกิโลเมตรที่ 18 จะมีถนนแยกทางขวาเมื่อไปสู่วัดไผ่ ระยะทางแยกเข้าสู่วัดไผ่ประมาณ 6 กิโลเมตร

สมเด็จพระราชดำรงราชานุภาพ ได้เคยเสด็จไปวัดนี้มาแล้ว และได้ทรงกล่าวไว้ในพระนิพนธ์เรื่อง เที้ยวตามทางรถไฟว่า “วัดไผ่อยู่ริมลำน้ำที่บางขาม พันเขาสมอคอนไปทางตะวันตกไม่ห่างนัก เป็นวัดเก่าชั้นแรกตั้งกรุงศรีอยุธยา แล้วปฏิสังขรณ์เมื่อรัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ ยังมีลายภาพของเก่า ปั้นเป็นเรื่องทศชาติและเรื่องปฐมสมโพธิงามน่าดูนัก ที่วัดไผ่นี้มีรูปพระศรีอารียะเป็นของสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้คนนับถือกันมาแต่โบราณ เมื่อรัชกาลที่ 5 ไฟป่าไหม้พระวิหารรูปพระศรีอารียะชำรุดไป พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้เชิญลงมาปฏิสังขรณ์ในกรุงเทพฯ แล้วคืนกลับไปประดิษฐานอย่างเดิม ถึงเทศกาลราษฎรยังเชิญออกแห่เป็นประเพณีเมืองมาทุกปีมิได้ขาด

ปัจจุบัน ทางวัดได้ก่อสร้างวิหารสำหรับประดิษฐานพระศรีอารียะขึ้นใหม่ เป็นรูปมณฑปจตุรมุข แลดูเด่นสง่าสวยงามมาก

ที่วัดไผ่ นอกจากพระศรีอารียะดังกล่าวแล้ว ยังมีสิ่งทีควรดูควรชมอีกหลายอย่าง เช่น พระวิหาร ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบอยุธยาตอนต้น คือ มีลักษณะ เจาะช่องผนังแทนหน้าต่าง ภายในมีพระประธานขนาดใหญ่ ปางมารวิชัย ลงรักปิดทอง มีซุ้มเรือนแก้ว แบบพระพุทธรชินราช จังหวัดพิษณุโลก ด้านหน้าและด้านหลังของพระวิหาร มีภาพปูนปั้น เรื่องทศชาติและเรื่องปฐมสมโพธิ ซึ่งนับว่าเป็นภาพประติมากรรมฝาผนังขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญยิ่งชิ้นหนึ่งของชาติ

วัดท่าแค

ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าแค อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี วัดนี้มีอาคารสำคัญทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรม คือ พระไตรปิฎก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หอพระไตรปิฎกนับเป็นที่เก็บพระธรรม และโดยปกติจะสร้างบนเสาสูง ตั้งอยู่ในสระน้ำ เพื่อให้ปลอดภัยจากปลวก แมลง รวมทั้งป้องกันไฟไหม้ด้วย สำหรับหอไตรที่วัดท่าแคมีลักษณะแปลกไปจากหอไตรที่วัดอื่นๆ โดยสร้างเป็นเรือนไม้ ตั้งอยู่บนเสาสูง เป็นทรงจตุรมุขเช่นกัน และที่จุดเชื่อมตรงกลางของหลังคา ทำหลังคาเป็นกรอบกรวยเทินไว้ข้างบน เป็นทำนองเลียนแบบหลังคาของปราสาท ตกแต่งหลังคา และซุ้มระเบียงด้วยแผ่นไม้สลักแบบตะวันตก ฝาผนังเป็นฝาไม้พับได้แบบจีน เรียกว่า “ฝาพับม” แกะสลักลวดลายแบบจีน บางส่วนติดกระจกสี ภายในห้องเป็นตู้เก็บพระไตรปิฎก นับได้ว่าเป็นหอไตรที่มีความสวยงามและมีคุณค่ายิ่ง

วัดเชียงงา

ตั้งอยู่ในเขตตำบลเชียงงา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เหนือตลาดบ้านหมี่ไปเล็กน้อย มีถนนจากตลาดเข้าถึงบริเวณวัดนี้ วัดเชียงงางจะสร้างขึ้นตั้งแต่ครั้งที่ชาวพวนได้อพยพมาตั้งหลักแหล่งที่ตำบลนี้

สถานที่น่าสนใจของวัดนี้คือ มีเจดีย์เก่าอยู่องค์หนึ่ง ลักษณะคล้ายกับจะเอาอย่างมาจากเจดีย์ทางภาคเหนือของไทย หรือในแถบลาว คือ มีลักษณะฐานสูง คอระฆังจึงอยู่สูง ยอดสุดมีฉัตรฐานย่อเหลี่ยมรูปปี่นึ่งตั้งที่ฐานด้วย นอกจากนั้นก็ยังมีพระอุโบสถเก่าอีกหลังหนึ่ง

วัดพรหมรังษี

ตั้งอยู่ใกล้บริเวณสี่แยกซอย 12 ตำบลสีลัง อำเภอฟาร์มลาคี จังหวัดลพบุรี เป็นวัดที่สร้างขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2512 มีพระอุโบสถทรงจตุรมุข และสิ่งก่อสร้างอื่นที่มีความสวยงามมาก รอบๆ บริเวณวัดมีความร่มรื่นด้วยต้นไม้ใหญ่น้อย มีกำแพงแก้วล้อมซุ้มประตูมีความสวยงาม วิจิตรน่าชม สาเหตุที่วัดนี้ชื่อว่า “วัดพรหมรังษี” สืบเนื่องมาจากประวัติความเป็นมาที่ว่า ในยุคสมัยที่สมเด็จพระพุทธเจ้า (โต พรหมรังษี) ยังมีชีวิตอยู่ ท่านได้เคยตรึงคัมภีร์และได้มาหยุดพักปักกรด ณ ที่แห่งนี้ ต่อมาผู้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้ร่วมมือร่วมใจกันสร้างวัดขึ้น และถวายนามนี้เป็นอนุสรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่สำคัญได้แก่

1. อ่างซับเหล็ก
2. สระแก้ว
3. สวนสัตว์สระแก้วลพบุรี
4. เขาวงพระจันทร์
5. เขาสมอคอน
6. เขาวงกต
7. เขาค้อ
8. เขาสมโภชน์
9. สวนรุกขชาติ น้ำตกวังก้านเหลือง

อ่างซับเหล็ก

อ่างซับเหล็กหรือห้วยซับเหล็ก เป็นอ่างเก็บน้ำตามธรรมชาติที่มีมาแต่สมัยโบราณ มีลักษณะเป็นทะเลสาบในวงล้อมของขุนเขา อยู่ในเขตตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดไปทางทิศตะวันออกเฉียง 16 กิโลเมตร

เล่ากันว่า สมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ พระองค์โปรดให้ช่างชาวฝรั่งเศสและช่างชาวอิตาเลียน เป็นผู้วางท่อส่งน้ำจากอ่างซับเหล็กนำมาใช้ในเขตพระราชฐาน

อ่างซับเหล็กมีเนื้อที่ประมาณ 1,760 ไร่ เมื่อปี พ.ศ. 2497 สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้สั่งให้สร้างเขื่อนดินกั้นน้ำ เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตร ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 จังหวัดลพบุรี ได้ปรับปรุงอ่างซับเหล็กให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยทำถนนรอบอ่างเก็บน้ำปลูกต้นไม้ สร้างศาลาพักร้อน ฯลฯ

ณ ที่แห่งนี้มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีอากาศที่บริสุทธิ์ มีความสงบร่มเย็น มีขุนเขาที่เต็มไปด้วยตำนานที่เล่าขานกันมาช้านาน และมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง สำหรับผู้ที่ประสงค์จะใช้ชีวิตกลางแจ้ง และต้องการสัมผัสกับธรรมชาติอย่างแท้จริง

สระแก้ว

สระแก้วเก่า ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของโรงพยาบาลนันทารบก เป็นสระน้ำโบราณปัจจุบันตื้นเขินและ ได้ขุดลอกใหม่อยู่ในบริเวณสวนสัตว์ลพบุรี

ส่วนสระแก้วใหม่ ตั้งอยู่กลางวงเวียนศรีสุริโยทัย เป็นสระน้ำขนาดใหญ่ขุดเมื่อ พ.ศ. 2481-2582 ทางกรมได้สร้างรูปคล้ายพานขนาดใหญ่ตรงกลางสระ มีรูปคล้ายเทียนตั้งบนกลางพาน ประดับไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เครื่องหมายประจำกระทรวงต่างๆ รอบขอบพาน มีสะพานคอนกรีตเชื่อมพานกลางสระและวงเวียนโดยรอบทั้ง 4 ทิศ มีที่นั่งพักโดยรอบที่เชิงสะพานมีรูปคชสีห์หมอบเป็นคู่ๆ 4 คู่

ในอดีตที่แห่งนี้เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจยามเย็นของชาวเมืองลพบุรี ปัจจุบันกำลังกลายเป็นสภาพศูนย์การค้าที่สำคัญของเมืองลพบุรี

สวนสัตว์สระแก้วลพบุรี

สวนสัตว์สระแก้วลพบุรี ตั้งอยู่ด้านหลังโรงพยาบาลทหารบก หรืออยู่ห่างจากสระแก้วไปทางทิศตะวันออกประมาณ 100 เมตร

สวนสัตว์แห่งนี้สร้างขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2483 สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีท่านได้มุ่งพัฒนาเมืองลพบุรีให้เป็นเมืองสำคัญ โดยได้ก่อสร้างสิ่งต่างๆ มากมาย รวมทั้งสวนสัตว์แห่งนี้ด้วย ต่อมาเมื่อสิ้นยุคสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม สวนสัตว์ก็พลอยถูกทอดทิ้งและร้างไปในที่สุด เหลือเพียงร่องรอยซากกรงสัตว์เก่าๆ ให้เห็นเท่านั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 ศูนย์สงครามพิเศษ ซึ่งเป็นเจ้าของสถานที่สวนสัตว์ ได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งชมรม สโมสร พ่อค้า ประชาชน ดำเนินการปรับปรุงบูรณะสวนสัตว์แห่งนี้ขึ้นใหม่ให้เป็นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจและเป็นแห่งสำหรับศึกษาหาความรู้ในเรื่องสัตว์และพืช

สวนสัตว์สระแก้วลพบุรี มีบริเวณร่วมรื่น กว้างขวาง มีสัตว์ต่างๆ มากมาย มีสนามเด็กเล่นสนามเอนกประสงค์ สำหรับจัดกิจกรรมต่างๆ มีสระน้ำสำหรับผู้ประสงค์จะล่อยเรือเล่น นับเป็นส่วนสัตว์ในต่างจังหวัดที่มีความสมบูรณ์เพียงพร้อมในทุกๆ ด้าน เหมาะแก่การพานุตรหลายไปเที่ยวชมอย่างยิ่ง

เขาวงพระจันทร์

ตั้งอยู่ในเขตตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี อยู่ห่างจากตัวเมืองลพบุรีประมาณ 28 กิโลเมตร ตามเส้นทางถนนพหลโยธิน ตรงหลักกิโลเมตรที่ 178 มีทางแยกเลี้ยวขวาอีก 5 กิโลเมตร ก็จะถึงเขาวงพระจันทร์ ซึ่งบริเวณเชิงเขาจะเป็นที่ตั้งของวัดเขาวงพระจันทร์

ถ้าต้องการจะขึ้นไปบนเขา จะต้องเดินขึ้นไปบนยอดเขา จะต้องเดินขึ้นบันไดประมาณ 2,067 ขั้น จึงจะถึงยอดเขา ยอดเขานี้สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 650 เมตร ถ้าวัดจากเชิงเขาถึงยอดเขาโดยแนวบันไดยาว 1,680 เมตร ใช้เวลาเดินทางจากเชิงเขาถึงยอดเขาประมาณ 2 ชั่วโมง สองข้างทางจะเต็มไปด้วยป่าไม้ขึ้นสลับซับซ้อนเต็มไปหมด

เขาวงพระจันทร์ได้ชื่อว่า เป็นภูเขาที่สูงที่สุดของจังหวัดลพบุรี และเป็นภูเขาที่สร้างชื่อเสียงให้ผู้คนรู้จักเมืองลพบุรีมาช้านานแล้ว นอกจากนี้ ภูเขานี้ยังเป็นที่มาแห่งตำนานเมืองเรือง ท้าวทกขนาภ และเรื่องพระเจ้ากรุงจีนอีกด้วย

เขาสมอคอน

เขาสมอคอนตั้งอยู่ในเขตตำบลเขาสมอคอน อำเภอทุ่งวุ่น จังหวัดลพบุรี โดยเดินทางไปตามเส้นทางถนนสายลพบุรี สิงห์บุรี เมื่อถึงกิโลเมตรที่ 18 แล้วเลี้ยวขวาไปอีก 12 กิโลเมตร ก็จะถึงเขาสมอคอน

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คอน ซึ่งและเห็นโดดเด่นอยู่กลางทึนนาอันกว้างใหญ่ หากเป็นในฤดูน้ำหาก จะดูเหมือนว่าเทือกเขานี้จะ
‘จคอยู่กลางทะเลอันเว้งว่าง

มีตำนานเก่าแก่เกี่ยวกับเขาสมคอนแห่งนี้อยู่หลายเรื่อง แต่ที่น่าทึ่งก็คือ จากหนังสืออักษรนุ
กรมภูมิศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตสถาน เขียนไว้ว่า “...เขาสมคอนนี้เป็นที่อยู่ของพระสุกกทันตฤาษี
อาจารย์ของพระเจ้ารามคำแหงมหาราชและพระยาคำเมือง กษัตริย์เมืองพะเยา ซึ่งน่าจะเป็นราชวงศ์นอง
แสโยนกเชียงแสนทั้ง 2 พระองค์ เพราะเมื่อทรงพระเยาว์ ได้เสด็จมาศึกษาศิลปะวิทยาอยู่ด้วยกันที่เขาสม
คอนนี้ ซึ่งสมัยนั้นกษัตริย์เมือง ลพบุรีก็เป็นราชวงศ์เดียวกัน”

จึงอาจกล่าวได้ว่า เขาสมคอนนี้เคยเป็นสำนักคักศิลาสำคัญในสมัยโบราณ

เนื่องจากเขาสมคอนนี้มีถ้ำต่างมากมาย ดังนั้นจึงทำให้คนในสมัยโบราณสร้างวัดขึ้นตามถ้ำ
ต่างๆ เหล่านี้ ซึ่งมีด้วยกันทั้งหมด 4 วัดด้วยกันคือ วันบันไดสามแสน วันถ้ำตะโก วันถ้ำช้างเผือก และ
วัดเขาสมคอน

เขาวงกต

ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบ้านหมี่ อยู่ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 4 กิโลเมตร รอบๆ บริเวณเขาวง
กตเป็นที่ตั้งของวัดเขาวงกต ซึ่งเป็นวัดที่สำคัญอีกอห่งหนึ่งของลพบุรี เมื่อเข้าไปในบริเวณตัวถ้ำแล้ว จะ
เห็นหมู่กุฏิสงฆ์เรียงเป็นระเบียบ และพระพุทธรูปไสยาสน์องค์สใหญ่ประดิษฐานบนไหล่เขาด้านทิศตะ
วันตก นอกจากนั้น ก็มีพระพุทธรูปปางต่างๆ สร้างขึ้นเรียงรายไว้ตามขอบเขา ของดีที่น่าชม ณ ที่แห่งนี้
คือถ้ำค้างคาว ซึ่งอยู่บนไหล่เขาด้านเหนือ พระอุโบสถ นับว่าเป็นถ้ำค้างคาวที่ใหญ่ที่สุดในลพบุรี มี
บันไดขึ้นไปจนถึงปากถ้ำ ภายในถ้ำมีค้างคาวนับเป็นจำนวนหลายล้านตัว แต่ละปีมูลค้างคาวที่ถ้ำแห่งนี้
จะทำรายได้ให้กับวัดนับเป็นเงินจำนวนมากทีเดียว สใหรับท่านที่ไม่เคยมาชมวัดนี้ เวลาที่คั้นเน้นก็คือ
ช่วงเวลาประมาณ 18.30 น. ค้างคาวจะพากันบินกรูออกมาจากปากถ้ำ อย่างมีอ่ามัววดิน เพื่อออกไปหากิน
ดูเป็นสายยาวคล้ายกับควันที่พุ่งออกจากปล่องโรงสีไฟ

เขาดำบล

ตั้งอยู่ในถ้ำที่ตำบลนาโสม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ห่างจากตัวอำเภอชัยบาดาลไป
ทางทิศตะวันตกประมาณ 17 กิโลเมตร เป็นภูเขาที่เต็มไปด้วยถ้ำต่างๆ เท่าที่สำรวจพบแล้วมีประมาณ 34
ถ้ำ ถ้ำแต่ละถ้ำสวยงามตามธรรมชาติ เช่น ถ้ำนิมิตร มีหินงอก หินย้อย เป็นรูปต่างๆ เวลาถูกแสงไฟ จะ
เป็นประกายงดงามมาก ถ้ำแสงจันทร์ เมื่อเข้าไปแล้วจะเป็นแสงเหมือนคนวันเพ็ชอย่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง ถ้ำ
ฤาษี เป็นถ้ำที่มีโครงกระดูกของคนโบราณที่กลายเป็นหินปรากฏอยู่ สำหรับถ้ำประทุน นับเป็นถ้ำที่ใหญ่
ที่สุดในภูเขานี้ มีพระพุทธรูปต่างๆ ประดิษฐานอยู่หลายองค์ นอกจากนี้ยังมีถ้ำอื่นๆ อีก เช่น ถ้ำเอราวัง
ถ้ำลับแล ถ้ำคุมเกวียน ถ้ำมูจลินทร์ ถ้ำบูรพา ฯลฯ

เขาสมโภชน

ตั้งอยู่ในเขตอำเภอชัยบาดาล ไปตำบลบัวชุม อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอชัยบาดาล ประมาณ
30 กิโลเมตร เส้นทางคมนาคมยังเป็นถนนลูกรัง การเดินทางจึงไม่ค่อยสะดวกสบายนัก เขาสมโภชนเป็น

เทือกเขาขนาดใหญ่ รอบๆบริเวณรุ่มรื่นไปด้วยต้นไม้ขนาดมหึมา ที่ซึ่งเขาเป็นที่ตั้งของสำนักสงฆ์ สำหรับปฏิบัติธรรม ภูเขาแห่งนี้เต็มไปด้วยถ้ำต่างๆ ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ อยู่เป็นจำนวนมาก หากจะเที่ยวสำรวจถ้ำกันให้ทั่ว จะต้องใช้เวลาหลายวันที่ทีเดียว เฉพาะถ้ำที่ปรากฏชื่อมีดังนี้คือ ถ้ำใหญ่ ถ้ำเจดีย์ ถ้ำเพชร ถ้ำสงโน ถ้ำราว ถ้ำบ่อน้ำทิพย์ ฯลฯ ภายในแต่ละถ้ำจะแลเห็นหินงอกหินย้อยตามเล็บซอกเขาที่สวยงาม ชวนให้อัศจรรย์ใจในสิ่งทีธรรมชาติได้สร้างสรรค์ไว้เป็นอย่างยิ่ง

สวนรุกชาติ น้ำตกวังก้านเหลือง

ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลท่าดินดำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ธารน้ำตกแห่งนี้ได้เกิดขึ้นมาช้านานนับชั่วอายุคนแล้ว เพิ่งจะเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายเมื่อไม่นานมานี้เอง น้ำตกแห่งนี้เป็นน้ำตกที่มีขนาดไม่ใหญ่โตมากนัก แต่มีความสวยงามไม่แพ้ น้ำตกแห่งอื่นๆ และเป็นน้ำตกที่มีความประหลาดมากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก เพราะแทนที่ต้นน้ำจะอยู่บนภูเขาสูง กลับปรากฏว่าต้นน้ำแห่งนี้เป็นตาน้ำขนาดใหญ่ ผุดขึ้นมาจากใต้ดิน ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกห่างจากบริเวณน้ำตกประมาณ 1.5 กิโลเมตร ธารน้ำตกจะไหลเลาะมาตามที่ลาด ตกปะทะกับหินผาเป็นชั้นๆ นับได้ไม่ต่ำกว่าสิบชั้น แล้วไหลลงไปบรรจบกับแม่น้ำป่าสัก

รอบๆ บริเวณรุ่มรื่นไปด้วยต้นไม้ใหญ่ น้อยที่ขึ้นปกคลุม มีหินงอก หินย้อย เกิดขึ้นหลายแห่ง หินบริเวณที่มีน้ำมีลักษณะพิเศษคือไม่ลื่น สามารถเดินผ่านไปมาได้สะดวก และเสน่ห์อีกอย่างหนึ่งของน้ำตกแห่งนี้คือ มีน้ำไหลแรงตลอดทั้งปี

น้ำตกวังก้านเหลืองนับได้ว่าเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทางธรรมชาติที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดลพบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์
2. พิพิธภัณฑ์สถานเรือพื้นบ้าน วัดยาง ณ รังสี
3. พิพิธภัณฑ์วัดไผ่
4. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี
5. เมืองแห่งดินสอพอง : วิถีชีวิตที่หมู่บ้านหินสองก้อน
6. ประเพณีชักพระศรีอารีย์ วัดไผ่
7. ประเพณีตักบาตรดอกไม้ม
8. ประเพณีสงกรานต์
9. ประเพณีลอยกระทง
10. ประเพณีกวนข้าวทิพย์
11. ประเพณีใส่กระจาด
12. ประเพณีกำฟ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์

ตั้งอยู่ในพระนารายณ์ราชนิเวศน์ นับเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติแห่งที่ 3 ที่ได้ตั้งขึ้นในประเทศไทย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งแรกนั่นคือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนครแห่งที่ 2 คือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จันทรเกษม พระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 3 คือที่ลพบุรี ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2466

ผู้มีส่วนสำคัญในการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ และศาสตราจารย์ออร์ซ เซเดส์ นับปราชญ์ชาวฝรั่งเศส ผู้มีชื่อเสียงในความรู้เกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อาคารจัดแสดงศิลปโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์แยกได้เป็น 4 อาคาร คือ

1. หมู่พระที่นั่งพิมานมงกุฎ จัดแสดงศิลปโบราณวัตถุมีอายุเก่าแก่ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ อายุประมาณ 2,700 ปี ได้แก่ ขวานหิน ขวานสัมฤทธิ์ ภาชนะดินเผา ลูกปัด ฯลฯ และที่เป็นโบราณวัตถุสมัยประวัติศาสตร์ ได้แก่ พระพุทธรูปลวดลายปูนปั้น เทวรูป ไม้แกะสลัก ฯลฯ โบราณวัตถุเหล่านี้มีอายุแตกต่างกัน ตั้งแต่สมัยทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี สุโขทัย เชียงแสน อยุธยา และรัตนโกสินทร์ ตลอดจนได้จัดนิทรรศการเรื่องจารึกโบราณรุ่นแรกพบที่ลพบุรีและใกล้เคียงรวมทั้งนิทรรศการเรื่องแหล่งโบราณคดีบ้านท่าแค
2. อาคารพระที่นั่งจันทรพิศาล ภายในอาคารแบ่งเป็น 2 ห้อง ห้องแรกจัดแสดงโบราณวัตถุที่ทำด้วยหินขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นพระพุทธรูป ห้องเล็กจัดเป็นห้องจัดนิทรรศการพิเศษ
3. อาคารพิพิธภัณฑ์ชาวเขา อาคารหลังนี้เดิมเป็นห้องเครื่องเสวยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บัดนี้ ได้จัดแสดงเครื่องมือ เครื่องใช้ของชาวเขา ได้แก่ ไถ คราด เกวียน สีสัก เครื่องมือจับปลา เป็นต้น
4. อาคารพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ ในอาคารหลังนี้จัดแสดงหนังใหญ่เรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งได้มาจากวัดตะเคียน ตำบลท้ายตลาด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้านวัดยาง ณ วังดี

พิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้าน ตั้งอยู่ที่ศาลาการเปรียญ (หลังเก่า) วัดยาง ณ วังดี ตำบลตะลุง อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เป็นที่จัดแสดง เรือพื้นบ้านที่เคยใช้กันในย่านนั้น เช่น เรือหมู เรือกระแซง เรือชะล่า เรือบด เรือป่าบ เรือผีหลอก เรือทนายม้า เรือมาด เรืออีโปง ฯลฯ

แรกเริ่มเดิมที ศาลาการเปรียญหลังนี้สร้างขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470 ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลพบุรี เป็นศาลาที่มีความสวยงามได้สัดส่วนและมีคุณค่าทางศิลปะอย่างยิ่ง โดยทางวัดจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้านขึ้น เพราะชุมชนในละแวกนั้นมีชีวิตผูกพันอยู่กับแม่น้ำและเรือพื้นบ้านมาตลอด จึงนับว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ที่แสดงถึงมรดกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้นั้นในท้องถิ่น เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับทุกท่านที่ไปเยี่ยมชม

พิพิธภัณฑ์วัดไผ่

ตั้งอยู่ที่วัดไผ่ ตำบลเขาสมอคอน อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี เนื่องจากที่วัดแห่งนี้ อดีตเจ้าอาวาส ได้รวบรวมสะสมของเก่าต่างๆ ไว้มากมาย อีกทั้งชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธา ได้นำสิ่งของต่าง ๆ มามอบให้วัดดูแลรักษาอีกเป็นจำนวนมาก อาทิ พระพุทธรูปสมัยต่าง ๆ เครื่องลายคราม เครื่องมือเครื่องใช้ในสมัยโบราณ และสิ่งของเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ อีกมากมาย จนญาติที่พักของท่าน คับแค้นไม่เพียงพอที่จะจัดเก็บสิ่งของเหล่านี้ไว้ได้อย่างเหมาะสม ต่อมาทางวัดจึงได้จัดสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์ของวัดขึ้น และได้นำโบราณวัตถุ สิ่งของต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมไว้ที่ภูมิตำเจ้าอาวาส นำมาจัดแสดงให้เป็นหมวดหมู่ และเป็นระบบยิ่งขึ้น และเปิดให้ประชาชนได้เข้าชม เพื่อศึกษาหาความรู้ หรือเพื่อความเพลิดเพลิน ตามความสนใจของแต่ละบุคคล พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ถือว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ของวัดแห่งแรกในจังหวัดลพบุรี

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี ตั้งอยู่ภายในบริเวณวิทยาลัยครูเทพสตรี เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ทะนุบำรุง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2524

การดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี ดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการ
กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดหน้าที่ของศูนย์วัฒนธรรมดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า และวิจัยงานด้านวัฒนธรรม
2. อนุรักษ์ ส่งเสริม พัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่มอบไว้สำหรับครูใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่ทั้งนี้ให้มีให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ผูกอบรมวิทยากรและบุคลากรด้านวัฒนธรรม
4. จัดดำเนินการหอวัฒนธรรม
5. สนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานและศูนย์วัฒนธรรมอื่นหรือหน่วยงานอื่น

ภายในหอวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรม ได้จัดนิทรรศการเกี่ยวกับจังหวัดลพบุรีในหลายด้าน เช่น แผนที่จังหวัดลพบุรี ตำนานนิทานพื้นบ้านลพบุรี แผนที่ทางภาษา ลพบุรีก่อนประวัติศาสตร์ ลพบุรีในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช วัสดุข้าวของเครื่องใช้พื้นบ้าน นอกจากนี้ยังเก็บรวบรวมและจัดแสดงเอกสาร โบราณที่พบในจังหวัดลพบุรีอีกด้วย

บ้านหินสองก้อน : ดินแดนแห่งดินสอพอง

ลพบุรีได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งดินสอพองมาช้านาน ตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองลพบุรี นับตั้งแต่ตำบลทะเลชุบศร ตำบลถนนใหญ่ ตำบลท่าแค บริเวณดังกล่าวเต็มไปด้วยดินสอพองสีขาวโพลน และได้ขุดขึ้นมาทำประโยชน์ช้านานแล้ว ในอดีตสองข้างถนนตั้งแต่สระแก้วเข้าไปถึงตัวเมือง จะเห็นมีแผงไม้ฉากดินสอพองเต็มไปหมด ปัจจุบันการทำอาชีพเกี่ยวกับดินสอพองได้ลดน้อยลงลง ที่ยังคงทำกันอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ได้แก่หมู่บ้านหินสองก้อน หรือที่เรียกว่า หมู่บ้านดินสอพอง เนื่องจากอยู่ใกล้กับแหล่งวัดดุจิบ ผู้คนในหมู่บ้านนี้จะคุ้นเคยสัมผัสกับดินสอพองมาโดยตลอด ราวกับว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน การทำดินสอพองที่นี่จะใช้วิธีทำดินสอพองมาหมัก แช่น้ำ กวน กรอง นำมาหยอดเป็นเม็ด หรือทำเป็นแผ่น ดินสอพองเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในอุตสาหกรรมหลายอย่าง เช่น การทำแป้งน้ำ เครื่องสำอาง ยาสีฟัน สีทาบ้าน การทำสบู่ และใช้สำหรับตกแต่งเครื่องเฟอร์นิเจอร์งานไม้ต่าง ๆ

ประเพณีชักพระศรีอารีย์ วัดไผ่

ประเพณีชักพระศรีอารีย์ วัดไผ่ อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี เป็นประเพณีที่น่าสนใจมาก และได้ถือปฏิบัติกันมาช้านาน วัดไผ่เป็นวัดสำคัญของจังหวัดลพบุรี มีลวดลายปูนปั้นประดับผนังวิหารสมัยอยุธยาที่วิจิตรงดงามมาก ประเพณีชักพระศรีอารีย์ กระทำ ณ วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี โดยทางวัดจะอัญเชิญรูปหล่อพระศรีอารีย์มาประดิษฐานบนแท่นตะเฒ่า แล้วให้ประชาชนรวมกันชักพระไปทางทิศเหนือ เริ่มจากวัดไผ่ไปสุดทางที่วัดทองคั้ง แล้วชักลากมายังวัดไผ่ ในระหว่างทางชักพระจะมีผู้เข้าร่วมขบวนเป็นจำนวนมาก ในแต่ละจุดจะมีการหยุดขบวนให้ผู้มีศรัทธาได้สรงน้ำและนมัสการพระศรีอารีย์ ตลอดระยะทางที่แห่พระศรีอารีย์ จะมีโรงทานเลี้ยงเครื่องคัมแก่ผู้เข้าร่วมขบวนด้วย ในตอนกลางคืนจะมีมหรสพสมโภช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเพณีตัดบาตรดอกไม้

ประเพณีนี้กระทำในวันเข้าพรรษา ที่จังหวัดลพบุรีมีประเพณีตัดบาตรดอกไม้ที่วัดมณีชลขันธ์ และวัดสิริจันทรนิมิต การตัดบาตรดอกไม้มีความเป็นมาจากพุทธตำนาน กล่าวถึงสมัยพุทธกาล สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าได้เสด็จโปรดสัตว์ในกรุงพาราณสี วันหนึ่งได้เสด็จพระราชดำเนินมาถึงอุทยานพระเจ้าพิมพิสาร มีคนสวนหลวงผู้หนึ่งมีหน้าที่เก็บดอกไม้ถวายพระเจ้าพิมพิสารทุกวัน แต่วันนั้นคนสวนได้พบบุคคลหนึ่งที่มีลักษณะมหานุรุษอันประเสริฐบังเกิดความเลื่อมใสจึงถวายดอกไม้ที่เก็บจากสวนหลวงทั้งหมดแก่มหานุรุษ โดยมีได้ทราบมาก่อนว่า คือพระพุทธเจ้า อานิสงฆ์แห่งการถวายดอกไม้แก่พระผู้มีพระภาคเจ้า ทำให้เกิดสิ่งมงคลแก่ชีวิตคนสวนมากมาย แม้แต่พระเจ้าพิมพิสารก็ทรงปิติในอานิสงฆ์นั้น มิได้ลงอาญาแต่อย่างใด

การตัดบาตรดอกไม้ที่วัดมณีชลขันธ์นั้น นอกจากจะมีดอกไม้แล้ว ชาวบ้านบางคนยังนิยมนำน้ำคาลทรายมาตัดบาตรด้วย พระสงฆ์จะเดินรับบิณฑบาตดอกไม้จากชาวบ้านตั้งแต่ศาลาการเปรียญไปจนถึงอุโบสถ เมื่อพระสงฆ์รับบิณฑบาตแล้วก็จะนำดอกไม้ไปถวายเป็นพุทธบูชา

ประเพณีสงกรานต์

วันที่ 13 เมษายน เป็นวันสงกรานต์และเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย คนไทยจะทำบุญตัดบาตรตลอดเวลาจนตราบรุ่งน้ำพระ รดน้ำอวยพรผู้ใหญ่เพื่อความเป็นสิริมงคล เนื่องจากเดือนเมษายนเป็นช่วงฤดูร้อน น้ำในลำคลองห้วยหนองแห้งแล้ง ทำให้ปลาที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวเคืองร้อน ดังนั้น วันสงกรานต์จึงนิยมปล่อยปลาลงในแม่น้ำลำคลองด้วย

ประเพณีสงกรานต์ของจังหวัดลพบุรี มีจัดกันทั่วไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ลักษณะของงาน นอกจากจะเป็นงานบุญแล้ว ยังเป็นงานที่คนหนุ่มคนสาวได้สนุกสนาน เพราะมีการฟื้นฟู นำการละเล่นพื้นบ้านมาเล่นกัน เช่น การเล่นสบ้า ซักเย่อ ลูกช่วง ฯลฯ สำหรับที่อำเภอเมืองนั้น เทศบาลเมืองลพบุรีและหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันจัดงานสงกรานต์ขึ้นเป็นประจำทุกปี งานเริ่มตั้งแต่ตอนเช้า มีการตัดบาตรอาหารแห้ง หลังจากตัดบาตรแล้วจะมีการประกวดเทพีสงกรานต์ ซึ่งงานในช่วงนี้แต่เดิมกระทำที่บริเวณเทวสถานปรารักษ์แขก แต่ต่อมาเมื่อสวนราชานุสรณ์สร้างเสร็จได้ย้ายไปจัดงานที่นั่น ตอนบ่ายจะมีขบวนแห่นางสงกรานต์ มีการรดน้ำพระ รดน้ำอวยพรผู้ใหญ่ตลอดจนมีการละเล่นพื้นบ้านที่สนามโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย ตอนกลางคืนจะมีการแสดงของนักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ ที่สวนราชานุสรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเพณีลอยกระทง

วันเพ็ญเดือนสิบสองเป็นวันลอยกระทง งานวันลอยกระทงของจังหวัดลพบุรี ที่เทศบาลเมืองลพบุรีจัดนั้น จะจัดที่บริเวณสวนสัตว์สระแก้ว มีการประกวดนางนพมาศ ประกวดกระทง นอกจากนี้ที่วัดมณีชลขันธ์ก็ได้จัดงานลอยกระทงเป็นประจำทุกปี เป็นงานบุญมีการหารายได้จากการจำหน่ายดอกไม้ ธูป เทียน และกระทงเข้าบำรุงวัด งานวันลอยกระทงของวัดมณีชลขันธ์นั้น นอกจากจะเป็นการลอยกระทงเหมือนทั่ว ๆ ไปแล้ว ทางวัดยังได้เชิญชวนให้พุทธศาสนิกชนได้บูชาสักการะรูปปั้นหลวงพ่อด่าง ซึ่งเป็นพระภิกษุที่มีตำนานเล่าสืบต่อกันมาว่า เป็นผู้ที่มีวิชาความรู้ และเป็นผู้สร้างเจดีย์วัดมณีชลขันธ์อีกด้วย

ประเพณีกวนข้าวทิพย์

เป็นประเพณีที่สืบเนื่องมาแต่พุทธกาล กล่าวคือ นางสุชาดา ธิดาของเศรษฐีหมู่บ้านเสนานิคม ได้นำอาหารซึ่งกวนเป็นข้าวมธุปายาสไปบวงสรวง เทพดาที่ได้คืนนิโครธ ในวันเพ็ญ 15 ค่ำ เดือน 6 ได้พบพระพุทธองค์จึงนำข้าวมธุปายาสไปถวาย

ในจังหวัดลพบุรีได้มีประเพณีกวนข้าวทิพย์หลายแห่ง โดยเฉพาะที่วัดนิคมสามัคคีชัย ตำบลนิคม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ได้ทำพิธีการกวนข้าวทิพย์มานานกว่า 20 ปีแล้ว โดยกระทำในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 และจะนำถวายพระในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ส่วนที่เหลือจะแจกจ่ายให้แก่ประชาชนที่ไปร่วมทำบุญในวันนั้น

ประเพณีใส่กระจาด

ภาษาไทยพวนเรียกว่า "ประเพณีใส่กระจาด" เป็นประเพณีที่น่าสนใจอย่างหนึ่งของชาวไทยพวน ซึ่งถือปฏิบัติกันอยู่ในเขตอำเภอบ้านหมี่ โดยจัดให้มีขึ้นในงานเทศกาลเทศน์มหาชาติ ส่วนมากจะกำหนดในฤดูกาลออกพรรษา คือ ระยะเวลา 11 ข้างแรม เป็นต้น เมื่อหมู่บ้านใดกำหนดให้มีเทศน์มหาชาติขึ้นแล้ว ทางวัดจะส่งหนังสือกัณฑ์เทศน์ไปตามวัดต่าง ๆ เพื่อให้วัดต่าง ๆ ส่งพระมาเข้าร่วมเทศน์ด้วย

ก่อนถึงวันใส่กระจาดหนึ่งวัน ชาวบ้านจะช่วยกันทำขนม ห่อข้าวต้ม คำข้าวปุ้น (ขนมจีน) ในคืนนี้หนุ่ม ๆ จะไปเที่ยวตามบ้านสาวที่ตนชอบอยู่ จะช่วยกันทำขนมไปคูดไปตลอดคืน พอรุ่งขึ้นเป็นวันใส่กระจาด ชาวบ้านอื่น ๆ จะนำของ เช่น กล้วย อ้อย ส้ม ธูป เทียน หรือของอื่น ๆ มาใส่กระจาดตามบ้านของคนที่ตนเองรู้จัก เจ้าของบ้านก็จะนำอาหารที่เตรียมไว้มาเลี้ยงรับรองแขก เมื่อแขกกินเสร็จแล้วจะบอกกล่าวกลับ เจ้าของบ้านจะเอาข้าวต้มมัดฝาก ไปให้เรียกว่า "คืนกระจาด" แขกที่ไปใส่กระจาดจะต้องกินอาหารของเจ้าของบ้านทุกบ้าน

ในวันรุ่งขึ้นเป็นวันเทศน์ ชาวบ้านจะนำของที่แถมมาใส่กระจาดทำเป็นกำนัลไปถวายพระที่วัด การทำบุญมหาชาตินี้ เป็นการทำบุญครั้งยิ่งใหญ่ประจำปี

ประเพณีกำฟ้า

ประเพณีกำฟ้า เป็นงานบุญพื้นบ้านอย่างหนึ่งของชาวไทยพวน โดยความเชื่อที่ว่า เมื่อได้มีการทำบุญประกอบพิธีกรรม ตั้งบายศรีบูชาและประกาศขอพรจากเทพยดาผู้รักษาฝ้าแล้ว เทวดาจะบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล

ประเพณีกำฟ้าในจังหวัดลพบุรี มักจะถือเอาวันขึ้น 2 ค่ำ เดือน 3 เป็นวันสุกดิบ คนในหมู่บ้านจะช่วยกันทำข้าวปุ้น (ขนมจีน) และทำข้าวจี (ข้าวปิ้ง) ต่อมาการทำข้าวปุ้นได้เปลี่ยนมาทำเป็นข้าวหลามแทน เพราะข้าวปุ้นทำกันบ่อยในประเพณีอื่น ๆ เช่น งานบวช งานสารท เป็นต้น.

รุ่งขึ้น วันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 เป็นวันกำฟ้า คนในบ้านจะตื่นแต่เช้าตรู่ เตรียมอาหารคาวหวานไปถวายพระ ชาวบ้านจะร่วมกันใส่บาตรข้าวหลามและข้าวจี วันกำฟ้าทุกคนจะหยุดทำงานหนึ่งวัน ตอนบ่ายจะมีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น มอญซ่อนฟ้า ช่วงซัย ฯลฯ และในช่วงเวลากำฟ้านี้ คนเฒ่าคนแก่ในครอบครัวจะคอยฟังเสียงฟ้าร้องเป็นการพยากรณ์เกี่ยวกับการกินคืออยู่ที่หมู่บ้าน

ที่มา : เอกสารบรรยายสรุป จังหวัดลพบุรี สำนักงานจังหวัดลพบุรี ฝ่ายแผนและโครงการ

เอกสาร 16 กุมภาพันธ์ 2538 ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2.3 สภาพาท่องเที่ยวของจังหวัด

ที่ตั้งของจังหวัดลพบุรีห่างจากกรุงเทพฯ ตามถนนพหลโยธินเพียง 155 กิโลเมตร และตามเส้นทางรถไฟเพียง 133 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมงครึ่ง เพราะฉะนั้น จึงสามารถเดินทางหรือจัดนำเที่ยวแบบวันเดียวกลับได้ ซึ่งจะมีความเป็นไปได้สูงในการส่งเสริมการจัดนำเที่ยวนำนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจากกรุงเทพฯ มาเที่ยวจังหวัดลพบุรีทางรถยนต์และรถไฟ แต่จะต้องใช้ความพยายามสูงที่จะชักจูงให้นักท่องเที่ยวพักค้างคืนที่จังหวัดลพบุรี

กลุ่มนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ควรให้ความสนใจอย่างมากก็ได้แก่ กลุ่มเยาวชน นักเรียน นักศึกษา เพราะกลุ่มนี้สามารถชักจูงและปลุกฝังแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ได้ดี ซึ่งสอดคล้องไปกับหลักสูตรการเรียนด้วย การท่องเที่ยวอาจจะอยู่ในรูปทัศนศึกษาซึ่งมีการท่องเที่ยวในลักษณะของ Package โดยผนวกอยู่ในรายการนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ที่อยู่ใกล้เคียงกัน เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

กลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป กลุ่มสำคัญได้แก่นักท่องเที่ยวหรือนักทัศนจากกรุงเทพฯ และบริเวณใกล้เคียงจังหวัดลพบุรี นอกจากนี้จะชักจูงให้เที่ยวกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองจังหวัดลพบุรีแล้ว ยังอาจประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มนี้ไปเที่ยวยังกลุ่มแหล่งเที่ยวอื่น ๆ ด้วย เช่น กลุ่มอำเภอบ้านหมี่ และกลุ่มอำเภอชัยบาดาล

สภาวะการตลาดท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี มีนักท่องเที่ยวหลักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ประมาณการว่าในปี 2539 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 1,171,760 คน และมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศจำนวน 50,356 คน โดยที่นักท่องเที่ยวชาวไทยจะค้างแรมที่จังหวัดลพบุรีร้อยละ 46 ในจำนวนนี้จะค้างแรมตามโรงแรมและบังกะโลร้อยละ 25 ส่วนนักท่องเที่ยวต่างประเทศนั้น ส่วนใหญ่จะไม่ค้างที่จังหวัดลพบุรี โดยเฉพาะกลุ่มที่มากับบริษัทนำเที่ยว

เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนั้น ได้รับการประมาณการว่านักท่องเที่ยวฝรั่งเศสเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งหมด ซึ่งนับได้ว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวฝรั่งเศสเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่มีศักยภาพมากที่สุดของการท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรี

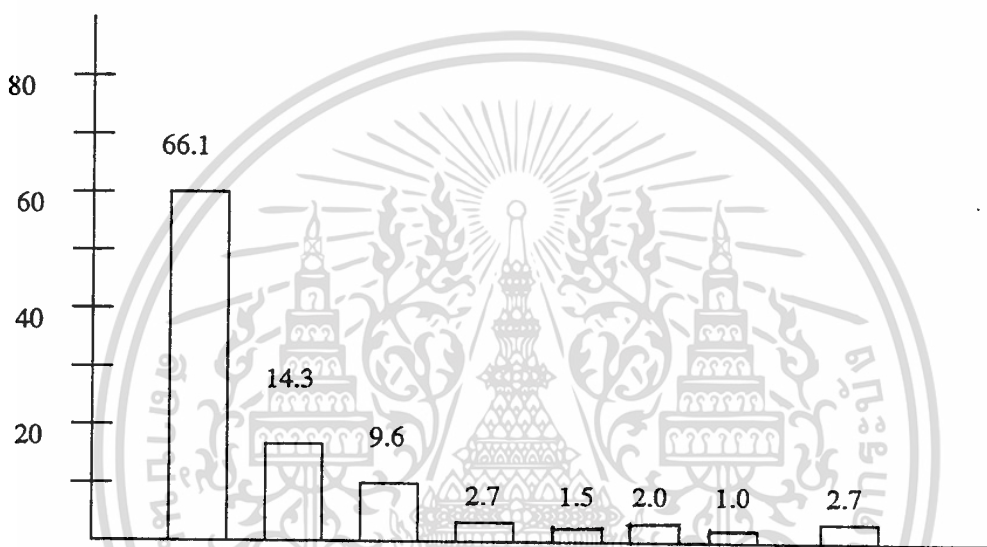
เอกสารนี้ในเรื่องของแนวทางการพัฒนาด้านตลาดการท่องเที่ยวนั้น ในส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ควรเน้นไปยังกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวฝรั่งเศส ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวสำคัญของ

จังหวัดลพบุรี และมีโอกาสขยายตัวอีกมากเนื่องจากนักท่องเที่ยวฝรั่งเศสมีอัตราเพิ่มเข้ามาประเทศไทยสูงมาก

กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ก็ให้ความสนใจแก่ประชาชนกลุ่มทั่วไปและกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ชาวชน ซึ่งนอกจากจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังชาวชนให้มีความคิดในการที่จะช่วยกันอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถานของประเทศไทยและของจังหวัดลพบุรี รวมทั้งสร้างความสำนึกให้มีความภูมิใจในประวัติศาสตร์ไทยด้วย

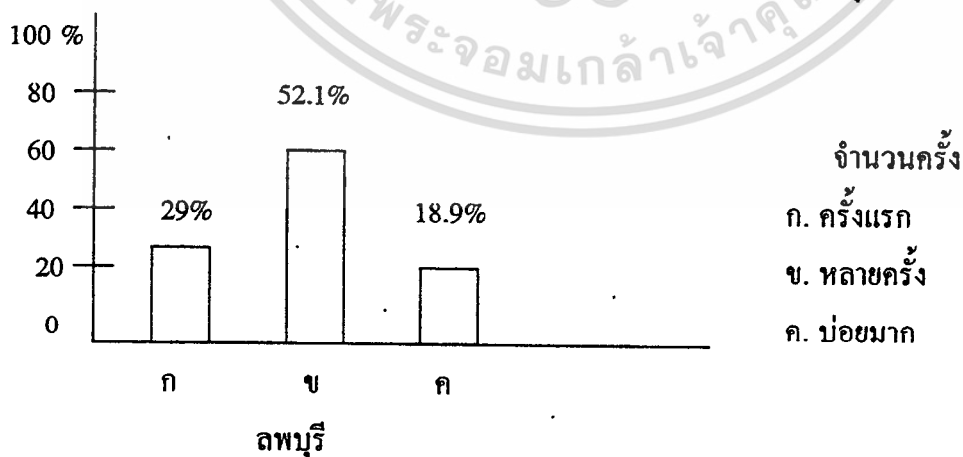
รูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จ.ลพบุรี

(อัตราส่วน ร้อยละ)

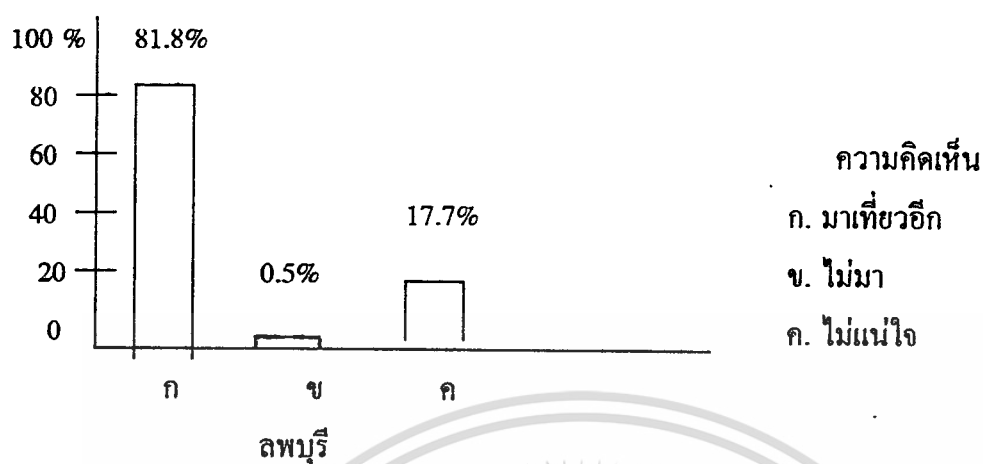
จุดประสงค์การเดินทาง ท่องเที่ยว พักผ่อน เยี่ยมญาติ ธุรกิจ ราชการ ศึกษา ทางผ่าน ทำบุญ

กราฟแสดงจำนวนครั้งที่มาเที่ยวของนักท่องเที่ยว จ.ลพบุรี

ที่มา : การสำรวจ "การศึกษาเบื้องต้นเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จ.ลพบุรี" ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่า คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

กราฟแสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการมาเที่ยวจังหวัดลพบุรี

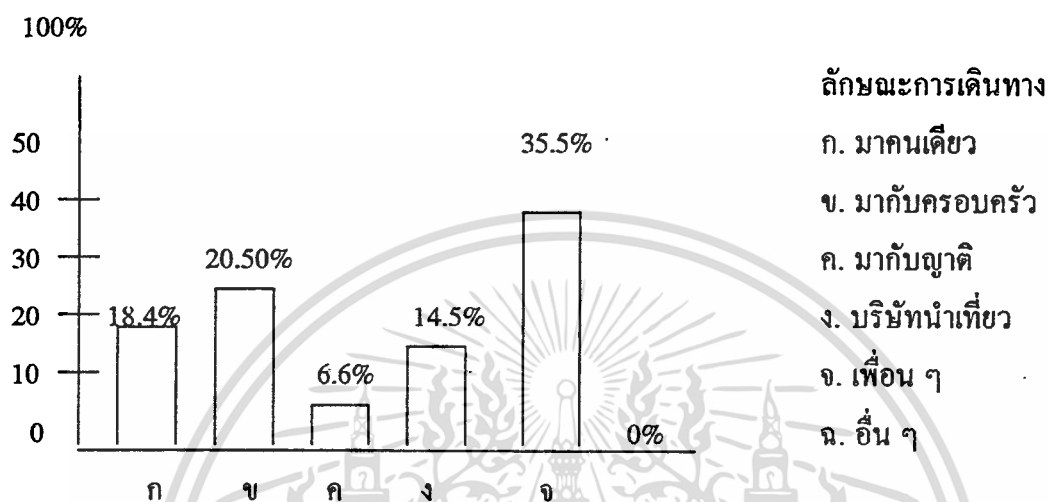
ที่มา: การสำรวจ "การศึกษาเบื้องต้นเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จ.ลพบุรี" ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางโครงสร้างของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มา จ.ลพบุรี

ข้อมูล	สัดส่วน (ร้อยละ)
เพศ	
ชาย	69.7
หญิง	30.3
รวม	100.0
แหล่งที่มาของนักท่องเที่ยว	
เอเชีย	13.2
ยุโรป	73.7
อเมริกาเหนือ	9.2
อเมริกาใต้	-
แอฟริกา	1.3
ออสเตรเลีย	2.6
รวม	100.0
อาชีพ	
นักเรียน, นักศึกษา	19.7
ข้าราชการ, พนักงาน	11.8
รัฐวิสาหกิจ	
พ่อค้า	19.7
ลูกจ้างธุรกิจ	23.8
รับจ้างทั่วไป	14.5
เกษตรกร	-
แม่บ้าน	5.3
ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุ	3.9
อื่น ๆ	1.3
รวม	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กราฟแสดงรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในเรื่องลักษณะการเดินทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ที่มา: การสำรวจ "การศึกษาระดับต้นเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จ.ลพบุรี" ทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางการประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดลพบุรี

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้มาเยี่ยมชม ชาวไทย		จำนวนผู้มาเยี่ยมชม ชาวต่างประเทศ		รวมผู้มาเยี่ยมชม เยือนทั้งจังหวัด
	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว	
ช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 7					
2535	1,017,184	696,420	37,988	14,286	1,765,878
2536	1,053,803	741,491	40,762	14,599	1,850,655
2537	1,091,740	747,465	43,737	14,934	1,897,876
2538	1,131,042	774,373	46,930	15,295	1,967,640
2539	1,171,760	802,251	50,681	15,681	2,040,048

หมายเหตุ อัตราการเพิ่มในช่วงแผนพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539) อยู่ราวร้อยละ 3.5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ที่มา : การสำรวจ "การศึกษาเบื้องต้นเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จ.ลพบุรี
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุใดแบบสงวนเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงภูมิสำเนาของนักท่องเที่ยวชาวไทยของจังหวัดลพบุรี

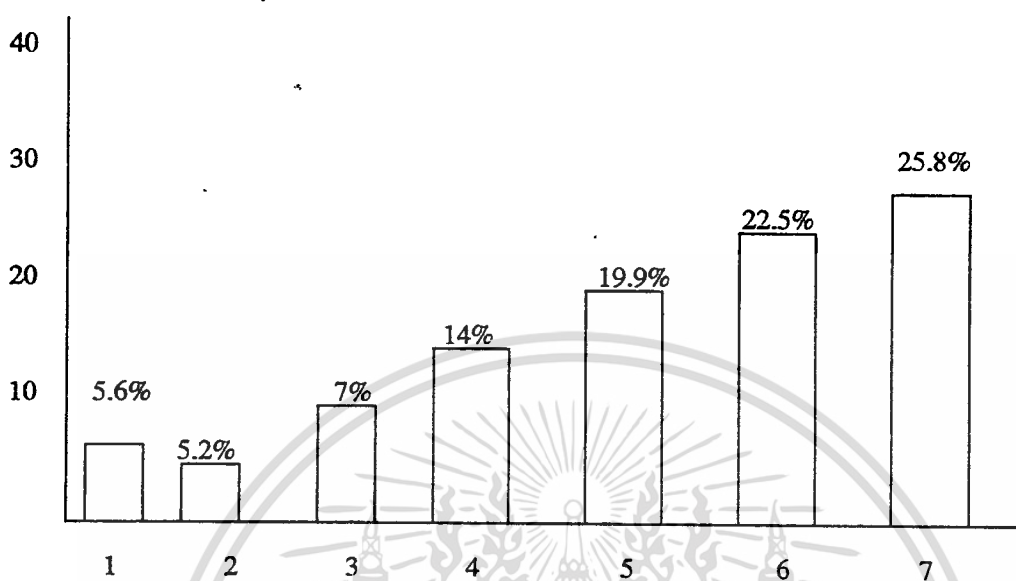
รายการ	จำนวนร้อยละ
กรุงเทพฯ และจังหวัดในภาคกลาง	79.1
ภาคอีสาน	12.5
ภาคเหนือ	5.5
ภาคใต้	1.4
ภาคตะวันออก	1.4

ตาราง แสดงการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวชาวไทยของจังหวัดลพบุรี

แหล่งท่องเที่ยว	จำนวนที่เข้าชม	ร้อยละ
1. ศาลพระกาฬ	70	25.8
2. พระราชวังพระนารายณ์ฯ	61	22.5
3. พระปรางค์สามยอด	54	19.9
4. วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ	36	14.0
5. เทวสถานปรางค์แขก	19	7.0
6. บ้านวิชาเยนทร์	14	5.2
7. น้ำตกวังก้านเหลือง	8	2.9
8. เขาวงกต	4	1.5
9. เขาวงพระจันทร์	3	1.1
รวม	271	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าชม

1. น้ำตกวังก้านเหลือง เขาวงกต เขาวงพระจันทร์
2. บ้านเจ้าพระยาวิชาเยนทร์
3. เทวสถานปรางค์แขก
4. วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ
5. พระปรางค์สามยอด
6. พระนารายณ์ราชนิเวศน์
7. ศาลพระกาฬ

แผนภูมิแสดง การกระจายตัวของนักท่องเที่ยว

2.3.2.4 ข้อเสนอแนะโครงการท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรี

จังหวัดลพบุรีมีสารูปเด่นในเรื่องประวัติศาสตร์สมัยลพบุรี และสมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยเฉพาะในเรื่องความสัมพันธ์ทางการทูตกับต่างประเทศ แต่มีข้อด้อยในเรื่องความหลากหลายของประเภททรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีน้อย และมีทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทโบราณวัตถุเข้ากับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่ในข้อด้อยประการหลังนี้อาจนำเรื่องความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศฝรั่งเศสมาเป็นจุดเด่นดึงดูดความสนใจได้

ฉะนั้น จึงมีข้อเสนอแนะโครงการท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรีในเบื้องต้นโดย
 สังกะสีเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 สิ่งนี้
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เส้นทางที่ 1 การผนวกเข้ากับเส้นทางท่องเที่ยวสู่ภาคเหนือ โดยเริ่มเดินทางจากกรุงเทพฯ

- แวะชมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
- แล้วเดินทางต่อไปรับประทานอาหารกลางวันที่จังหวัดลพบุรี
- แวะชมแหล่งโบราณสถานที่สำคัญในตัวเมืองลพบุรี ได้แก่ พระปรางค์สามยอด ศาลพระกาฬ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ พระราชวังพระนารายณ์-ราชนิเวศน์ และบ้านหลวงรับราชทูต
- แล้วเดินทางต่อไปพักค้างที่จังหวัดพิษณุโลก
- หลังจากนั้นก็เดินทางท่องเที่ยวต่อไปในแหล่งท่องเที่ยวของภาคเหนือ

เส้นทางที่ 2 การผนวกเข้ากับเส้นทางท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยเริ่มเดินทางจากกรุงเทพฯ แล้วไปพักค้างท่องเที่ยวนอกอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

- เดินทางไปแวะชมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดลพบุรี คือ เริ่มจากไป ซ็องของที่แหล่งทอผ้ามัดหมี่บ้านกล้วย แหล่งจำหน่ายพลอยเขาพระงาม แล้วไปชมโบราณสถานที่สำคัญในตัวเมืองลพบุรี
- รับประทานอาหารกลางวันในตัวเมืองลพบุรี
- แวะชมโบราณสถานสำคัญในตัวเมืองลพบุรี
- แวะชมโบราณสถานสำคัญในตัวเมืองลพบุรี (ต่อ)
- แล้วเดินทางกลับกรุงเทพฯ โดยถนนสายลพบุรี-สิงห์บุรี (หมายเลข 311) แวะชมวัดไผ่ อำเภอกำแพง
- เดินทางกลับกรุงเทพฯ หรือผนวกกับรายการนำเที่ยวขึ้นภาคเหนือ

เส้นทางที่ 3 เป็นการเดินทางไปชมจังหวัดลพบุรีแบบไปกลับวันเดียว โดยมุ่งการขายไปสู่กลุ่มนักเรียนนักศึกษา และผู้สนใจในเรื่องประวัติศาสตร์และศาสนา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- เดินทางไปจังหวัดลพบุรีโดยเส้นทางหมายเลข 32 เลี้ยวขวาเข้าทางเส้นทางสิงห์บุรี-ลพบุรี (หมายเลข 311)
- แวะชมวัดไผ่ อำเภอกำแพง
- เดินทางต่อไปอำเภอบ้านหมี่ แวะชมแหล่งทอผ้ามัดหมี่บ้านกล้วย
- เดินทางกลับลงมาอำเภอลพบุรี (สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้ใหญ่)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามเผยแพร่ต่อสาธารณะและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

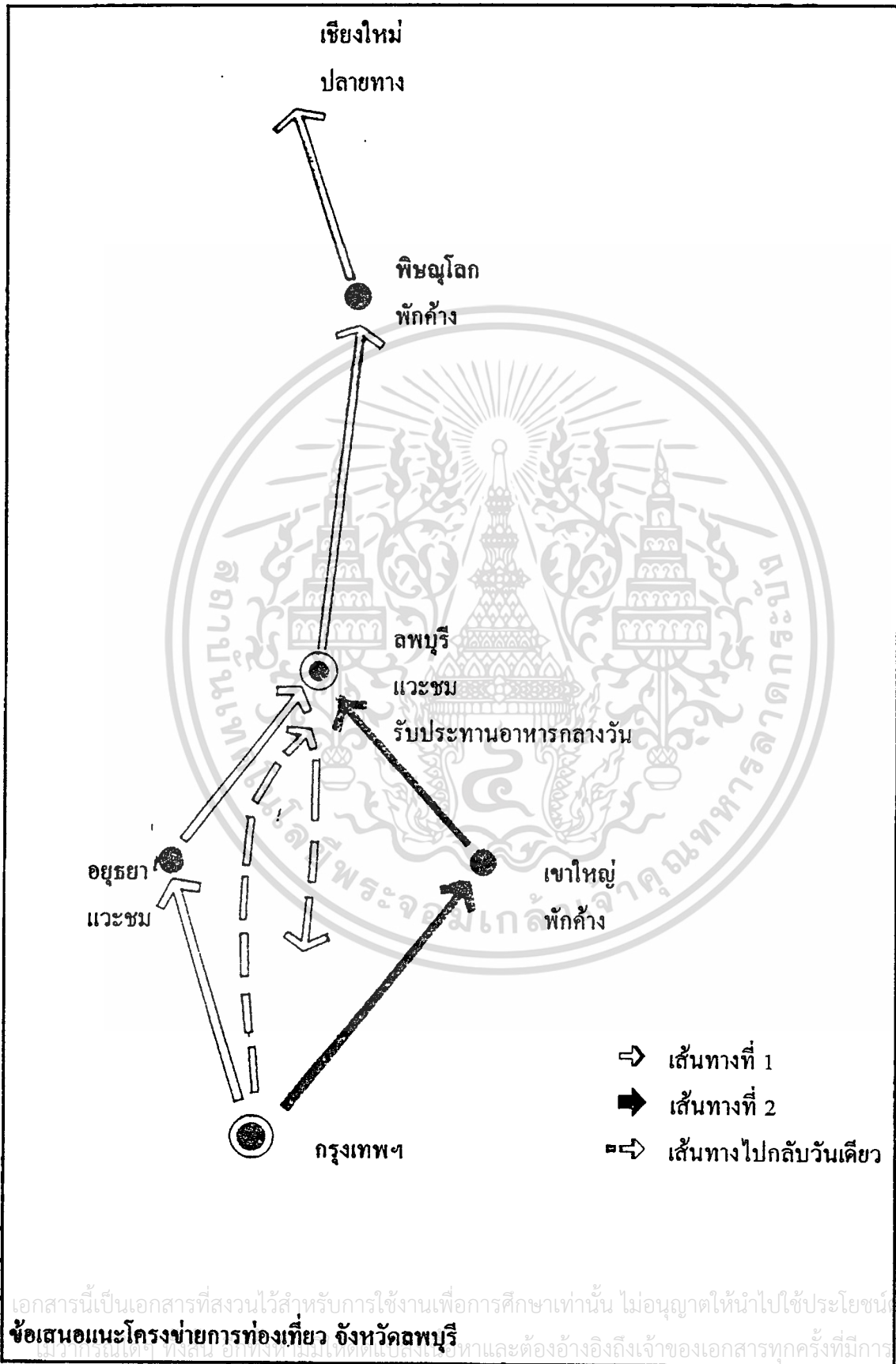
แถม ศาลพระกาฬ พระปรางค์สามยอด

- รับประทานอาหารกลางวัน
- แวะชมโบราณสถานที่สำคัญต่อ อาทิ บ้านหลวงรับราชทูต วัดเสาธงทอง (ถนนฝรั่งเศส) พระราชวังพระนารายณ์ราชนิเวศน์ และวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ
- เดินทางกลับ

เส้นทางที่ 4 เดินทางโดยรถไฟไป-กลับจังหวัดลพบุรี แล้วเดินทางต่อโดยรถยนต์เล็ก รถเช่า รถสามล้อ หรือเดินชมตามแต่กรณี แวะชมโบราณสถานต่าง ๆ คือ

- เริ่มจากแวะชมพระศรีรัตนมหาธาตุ
- แวะชมพระราชวังพระนารายณ์ราชนิเวศน์
- รับประทานอาหารกลางวันในบริเวณร้านค้าของพระราชวังพระนารายณ์ฯหรือในตลาด
- เดินทางผ่านถนนฝรั่งเศส วัดเสาธงทอง ไปแวะชมบ้านหลวงรับราชทูต
- เดินทางผ่านปรangk์แขก ไปแวะชมพระปรangk์สามยอดและนมัสการศาลพระกาฬ
- ไปซื้อพลอยเขาพระงาม ที่วัดศิริจันทรมิตรวิหาร
- กลับมาสถานีรถไฟลพบุรี เพื่อเดินทางกลับกรุงเทพฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 การศึกษาและวิเคราะห์อาคารตัวอย่าง

การศึกษาอาคารตัวอย่าง ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อเป็นการศึกษาถึงแนวทางในการออกแบบอาคารประเภทเดียวกัน ที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ คล้ายกัน เนื่องจากเหตุผลที่ว่าอาคารสาธารณะต่าง ๆ ที่จะตอบสนอง และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ได้เป็นอย่างดีต้องมีการศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้ใช้ และมีการแก้ไขและปรับปรุงการจัดบริการต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถพบได้จากโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว มีการเปิดใช้และเกิดปัญหา เกิดข้อดีต่างๆ ซึ่งผู้สังเกตสามารถนำไปใช้และปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

2.4.1 อาคารตัวอย่างในประเทศ

ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา

AYUTTHAYA HISTORICAL STUDY CENTER

ที่ตั้ง	ถนนโรจนะ จังหวัดอยุธยา
ขนาดที่ตั้ง	6 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวา
พื้นที่อาคาร	13,000 ตารางเมตร
เจ้าของโครงการ	กระทรวงมหาดไทย
สถาปนิก	ไทยกรู๊ป
ผู้รับเหมา	KAJIMA CORPORATION
โครงสร้าง	REINFORCE CONCRETE
ลักษณะอาคาร	เป็นอาคาร 2 ชั้น โดยมีองค์ประกอบหลักโครงการดังต่อไปนี้ <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนนิทรรศการจัดแสดงเรื่องราวต่าง ๆ รวม 5 หัวข้อ - ห้องสมุด - ห้องประชุมสัมมนา - ส่วนบริหาร โครงการ - ส่วน MAINTENANCE และ MECHANICAL

แต่อาคารตัวอย่างนี้มีความโดดเด่นในเรื่องการจัดส่วนนิทรรศการมาก ดังนั้นในการศึกษาอาคารนี้จึงจะศึกษาถึงลักษณะการจัดนิทรรศการของศูนย์อย่างละเอียดซึ่งการจัดนิทรรศการของเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ขึ้นด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศูนย์จะจัดแสดงเรื่องราวในประวัติศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยา โดยจัดแสดงเรื่องรวมเป็น 5 หัวข้อ ได้แก่

1. พระนครศรีอยุธยาในฐานะราชธานี
2. กรุงศรีอยุธยาในฐานะเมืองท่า
3. อยุธยาในฐานะศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองการปกครอง
4. ชีวิตชาวบ้านไทยสมัยก่อน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยากับต่างประเทศ

ที่ตั้งและลักษณะอาคาร

ประกอบด้วยอาคาร 2 หลัง อาคารหลักตั้งอยู่บนถนนโรจนะ บริเวณใกล้กับวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา ในตัวเกาะเมืองอยุธยา บนเนื้อที่ 6 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวา อาคารภาคผนวกตั้งอยู่บนที่ดิน 1.3 ไร่ ที่เคยเป็นที่ตั้งหมู่บ้านญี่ปุ่น ด.เกาะเรียน อ.พระนครศรีอยุธยา ซึ่งสมาคมไทย-ญี่ปุ่น มอบให้รัฐบาลไทยเป็นที่ดินต่อเนื่อง เป็นผืนเดียวกับที่ดิน อีก 5.2 ไร่

อาคารทั้ง 2 หลังนี้ ออกแบบตามสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ เพื่อประโยชน์ใช้สอยของอาคารที่มีสภาพแวดล้อมบรรยากาศอยุธยา ซึ่งเป็นบริเวณร้อนชื้น สำหรับตัวอาคารหลักเป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นห้องสมุด ห้องทำงาน ห้องเตรียมการจัดแสดง และห้องเก็บของชั้นบนเป็นพิพิธภัณฑ์และห้องเอนกประสงค์เพื่อการจัดแสดงชั่วคราว หรือบรรยายสำหรับจุคนได้ประมาณ 100 คน ส่วนอาคารผนวก จะแสดงเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยากับต่างประเทศ นอกอาคารมีสระน้ำอยู่หน้า บางส่วนของอาคารเป็นใต้ถุนโล่งกว้าง สามารถใช้เป็นที่นั่ง จัดนิทรรศการ และการแสดง

ความเป็นมาของศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา

การจัดตั้งศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา เป็นโครงการซึ่งคณะนักวิชาการญี่ปุ่น และคณะนักวิชาการไทย ได้รับขยายมาจากข้อเสนอเดิมของสมาคมไทย-ญี่ปุ่น และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เคยเสนอจะปรับปรุงบริเวณที่เคยเป็นหมู่บ้านญี่ปุ่น สร้างเป็นพิพิธภัณฑ์หมู่บ้านญี่ปุ่น มาเป็นการเสนอให้จัดสร้างเป็นศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นสถาบันวิจัย และพิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับราชอาณาจักรอยุธยาโดยส่วนรวม

สำหรับศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์แห่งนี้ ได้รับการช่วยเหลือแบบให้เปล่าจากรัฐบาลญี่ปุ่น เป็นจำนวนเงิน 999 ล้านเยน หรือประมาณ 180 ล้านบาท ในวโรกาสเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 60 พรรษา เพื่อเป็นที่ระลึกถึงความสัมพันธ์ครบ 100 ปี นำไปใช้

ปี ระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลญี่ปุ่น ได้มีการลงนามในข้อตกลงช่วยเหลือกัน ในวันที่ 26 กันยายน 2530

วัตถุประสงค์ของศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา

ศูนย์แห่งนี้จะมีลักษณะเป็นสถาบันทางการศึกษา และวิชาการคือ เป็นทั้งพิพิธภัณฑ์ ศูนย์ข้อมูลหรือห้องสมุด และเป็นสถาบันวิจัย โดยมีลักษณะแตกต่างจากศูนย์แห่งอื่น คือ เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีได้มุ่งเน้นการรวบรวมสิ่งของโบราณล้ำค่า เช่น พระพุทธรูป เครื่องถ้วยชาม เครื่องประดับ ฯลฯ

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มุ่งเน้นสร้างภาพ ชีวิตสังคม วัฒนธรรมของอยุธยาในอดีตกลับมาใหม่ ด้วยการจำลองอาคาร สถานที่ ชุมชน กิจกรรม และสิ่งของที่สูญหายไป ให้ปรากฏในแบบที่คล้ายเป็นจริงตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยมาตรฐานที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้ชมโดยเฉพาะเยาวชนได้เข้าใจชีวิตอยุธยาในอดีตได้ง่าย และในเวลาอันสั้นอย่างเป็นระบบจึงได้จัดแสดงเป็นนิทรรศการ 4 เรื่อง คือ

1. ส่วนแนะนำ อยุธยาในฐานะเป็นราชธานี ประกอบด้วย ประวัติแผ่นดินที่อยุธยา พระราชวังหลวงวัดใหญ่ชัยมงคล วัดหน้าพระเมรุ เพนียดคล้องช้าง วัดมหาธาตุ วัดใหญ่วัดนาราม
2. อยุธยาในฐานะเมืองท่า เรื่องอยุธยาในฐานะท่าเรือนานาชาติ หุ่นจำลองของท่าเรืออยุธยา การค้าขายของอยุธยา และความสัมพันธ์กับต่างประเทศ
3. อยุธยาในฐานะศูนย์การปกครอง ประกอบด้วย
 - พิธีอินทภิเษก
 - เมืองอยุธยา
 - การปกครองโดยระบบกษัตริย์
 - สภาพสังคม
4. ชีวิตชาวเมืองอยุธยา ประกอบด้วย
 - ชุมชนของอยุธยา
 - ประเพณีที่เกี่ยวกับวัฏจักรชีวิตของชาวอยุธยา

ลักษณะการจัดแสดงนิทรรศการภายในโถงนิทรรศการจะแบ่งเป็น 2 ระดับ โดยที่จะให้ส่วนแนะนำ (พระนครศรีอยุธยาในฐานะราชธานี) อยู่ส่วนล่างมีการยกระดับ และแจกไปยังส่วนต่าง ๆ อีก 3 ส่วน ซึ่งส่วนต่าง ๆ นี้ ต่อเนื่องกับนิทรรศการส่วนที่ 1 โดยมีบันไดเป็นตัวเชื่อม

ลักษณะโถงทางเข้านิทรรศการจะเป็นหลังคาทรงสูง มีการให้แสงธรรมชาติจากด้านหน้า ด้านการค้า SKYLIGHT ซึ่งอยู่บริเวณเหนือเพดาน รวมกับช่องแสงรูปสี่เหลี่ยมจตุรัสบริเวณเหนือผนัง

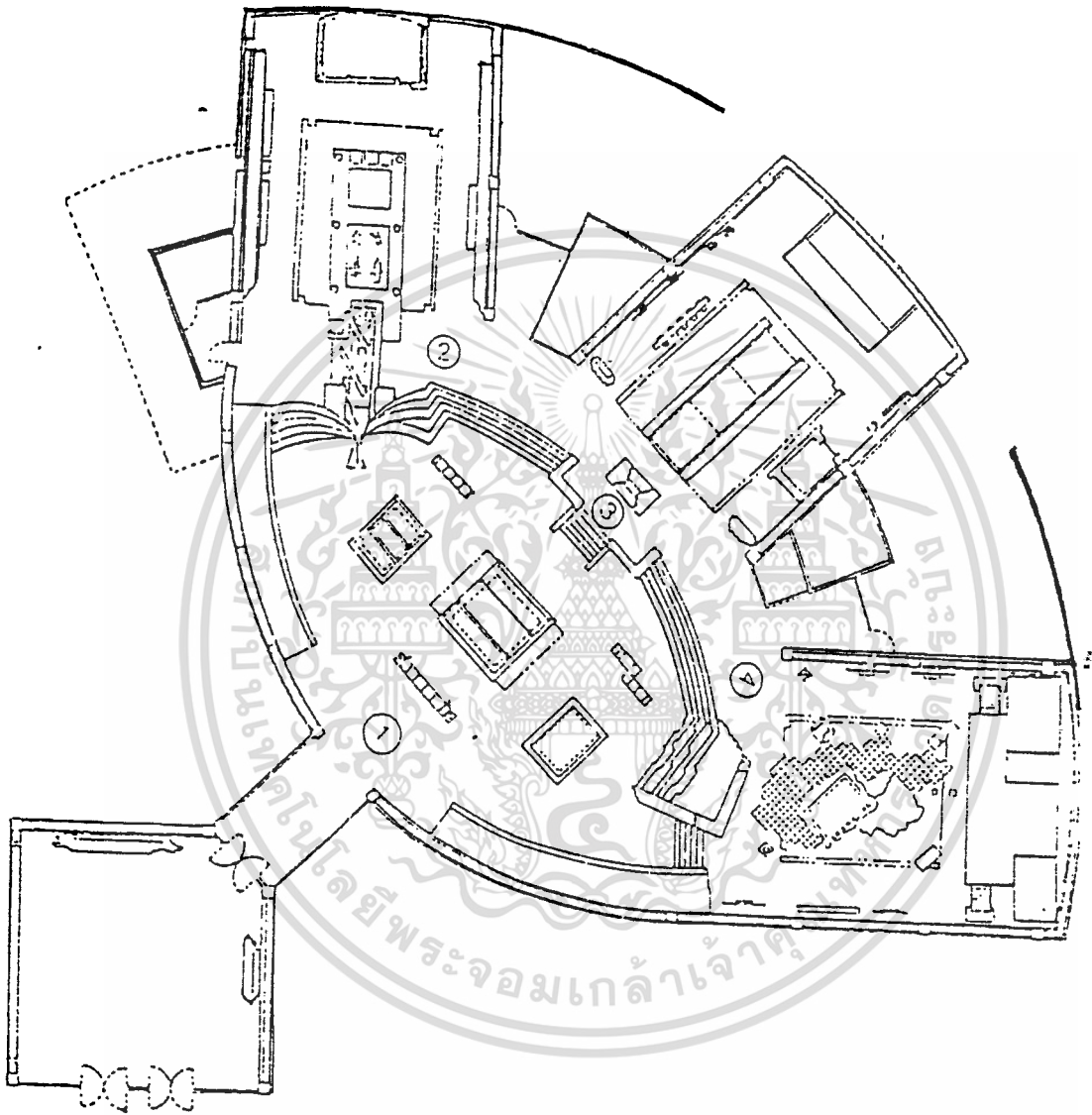
ลักษณะโครงสร้างอาคาร จะเป็นโครงสร้างคอนกรีตอัดแรงทั้งเสาและคาน (RAINFORCE CONCRETE)

ลักษณะอาคารจะเป็นอาคารยกได้ถูกลง มีสระน้ำล้อมรอบ โดยได้แนวความคิดในการออกแบบจากบ้านไทย

การตกแต่งห้องนิทรรศการนั้น ด้านหน้าของห้องได้ก่อสร้างผนังและพระอุโบสถวัดสมัยอยุธยา โดยมีจิตรกรรมฝาผนังเรื่องเทศการงานบุญไหว้พระพุทธรบาทสระบุรีของชาวอยุธยา พื้นห้องเป็นกระเบื้องเคลือบให้ความหมายของน้ำเพื่อเป็นสัญลักษณ์ทางภูมิศาสตร์ของเมืองเกาะอยุธยา ซึ่งเป็นที่ราบลุ่ม น้ำท่วมในฤดูน้ำเป็นประจำทุกปี และตรงกลางพื้นที่ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของน้ำยังได้สร้างหุ่นจำลองเมืองเกาะอยุธยาตั้งไว้ด้วย ส่วนเพดานห้องเป็นภาพล้าแสงรุ่งกินน้ำเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของฤดูฝน และน้ำฝนให้คุณเอนกอนันต์แก่ชาวไร่ชาวนา สำหรับด้านหลังของห้องยังคงงามด้วยภาพลายเส้นที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวไทยในอดีต อันได้แก่ ภาพประเพณีการบวชสงฆ์ ภาพการทำนา ภาพมหาสพไทยโบราณ ภาพความเชื่อพระมาลัยไปแสดงธรรมบนสวรรค์ และการโปรดสัตว์ลงนรก และด้านหลังของห้องได้สร้างเป็นเรื่องไทยโบราณขนาดเกือบเท่าของจริงเพื่อแสดงเครื่องใช้และศิลปะพื้นบ้านของชาวไทยอยุธยาชนบท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ แสดงแปลนพื้นจัดแสดง

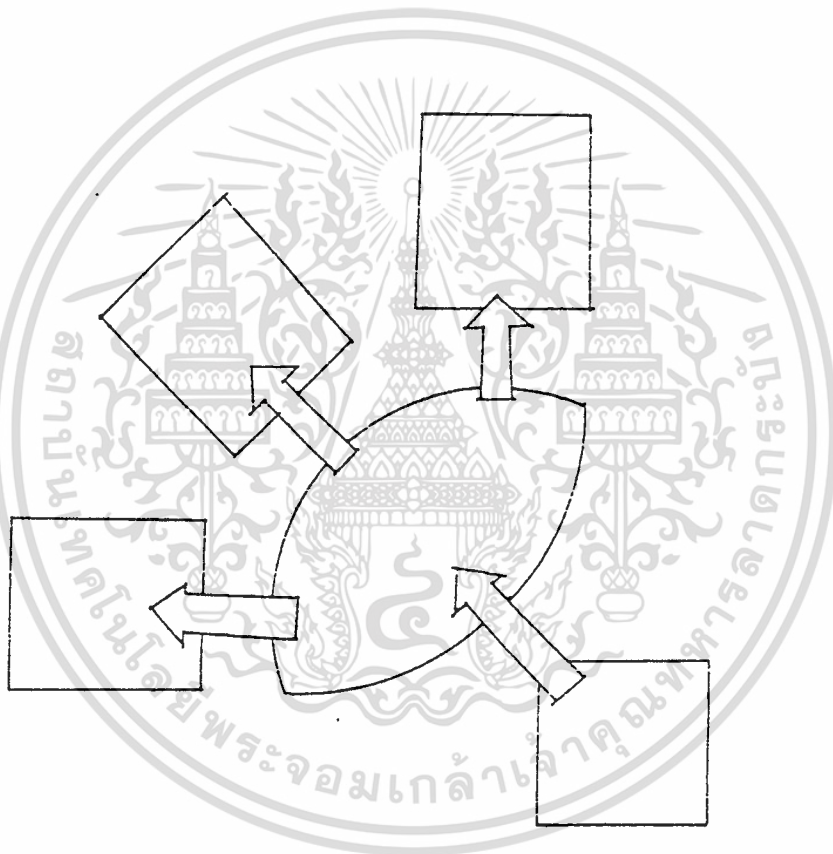

1. พระนครศรีอยุธยา
2. กรุงศรีอยุธยาในฐานะเมืองเก่า
3. อยุธยาในฐานะศูนย์กลางทางการเมืองการปกครอง
4. ชีวิตชาวบ้านไทยสมัยก่อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่รวมอยู่ในงานวิจัยของโครงการวิจัยที่ดำเนินการโดยกรมศิลปากร ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิเคราะห์ระบบจัดแสดง

ระบบการจัดแสดงในส่วน EXHIBITION ของศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยาเป็นการจัดแสดงระบบ "NAVE TO ROOM ARRANGEMENT" คือจะมีลักษณะเป็นห้องโถงกลางคอยแจกไปยังส่วนแสดงงานโดยรอบ ระบบการจัดแสดงแบบนี้ เหมาะสำหรับการเข้าชมเป็นหมู่ คณะ ซึ่งจะแยกเข้าชมงานในแต่ละห้องได้ตามต้องการ

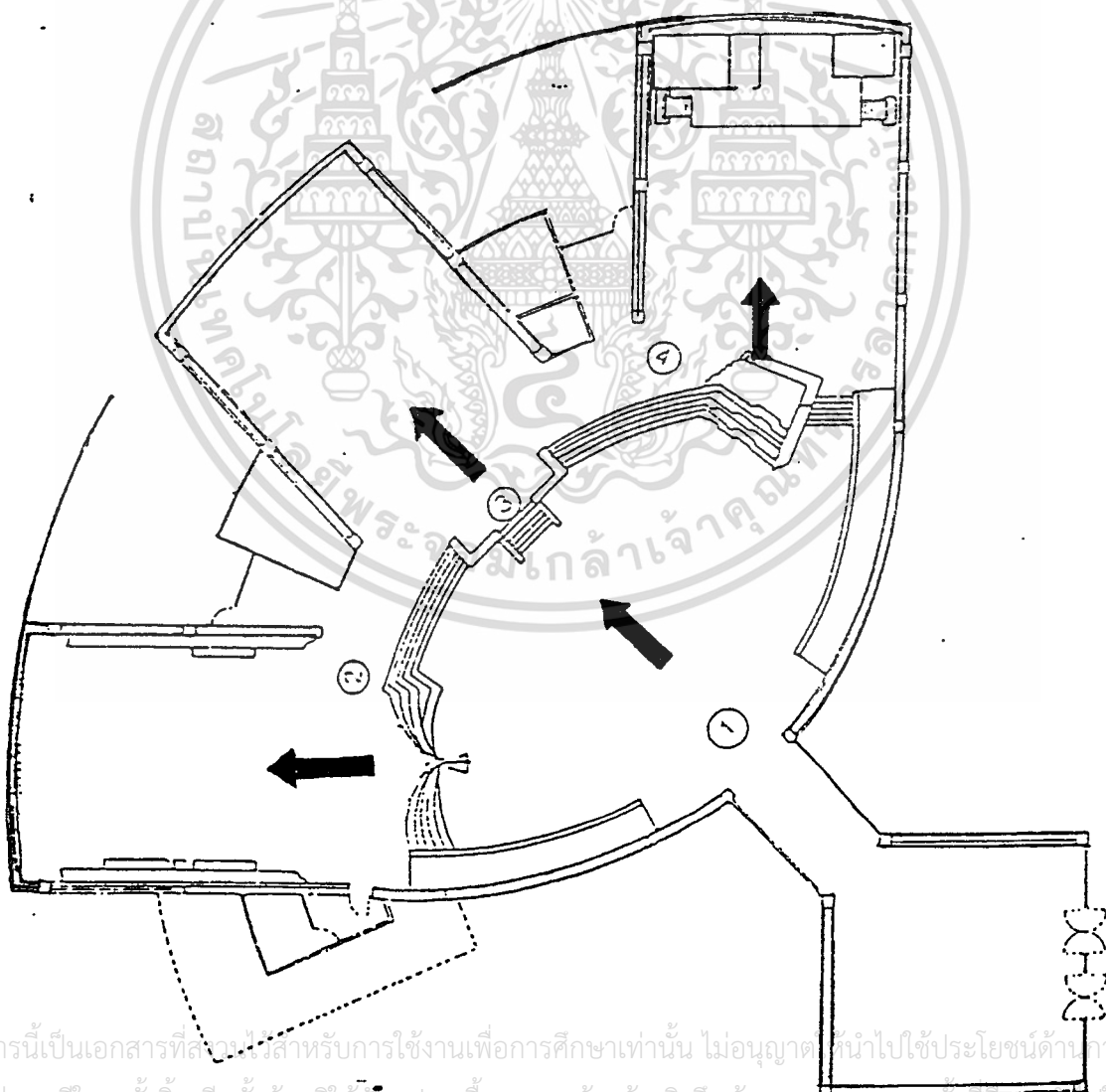

พิจารณาจาก PLAN ในส่วน EXHIBITION ของศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยาเมื่อมาจาก
 โถงทางเข้า จะเข้าสู่ส่วนจัดแสดงในส่วนที่ 1 คือส่วน พระนครศรีอยุธยาในฐานะราชธานี ซึ่งใน
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับครูอาจารย์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ส่วนนี้จะเปรียบเสมือนโถงใหญ่ ซึ่งเป็นตัวแจกไปยังส่วนจัดแสดงในส่วนที่ 2, 3 และ 4 ไปตาม
 ไม้วางกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากนำไปใช้
 ห้องต่าง ซึ่งทั้ง 3 ส่วนนี้จะถูกแบ่งแยกจากส่วนแรกโดยการยกระดับ

ระบบ CIRCULATION ภายในห้องจัดแสดง

ระบบ CIRCULATION ภายในห้องจัดแสดง จะใช้ระบบ CENTRALIZED SYSTEM OF ACCESS ซึ่งระบบนี้จะเป็นระบบที่บังคับทางเข้าและทางออกให้อยู่ทางเดียวกัน ระบบนี้มีข้อดี คือ จะสะดวกในการควบคุมดูแล และยังเป็นกำหนัด CIRCULATION ให้เป็นระบบไม่ซับซ้อน

โดยปกติแล้ว การจัด CIRCULATION ระบบนี้ จะแบ่งได้หลายแบบ แต่ในส่วนของศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา จะใช้แบบ FAN SHAPE คือ จะมีลักษณะเป็นทางเข้าตรงกลางจากผังรูปพัด ซึ่งการจัดแบบนี้ทำให้มีโอกาสมากในการเลือกชม แต่ผู้ชมต้องตัดสินใจในการชมเร็ว และในทางจิตวิทยา ผู้ชมจะไม่ชอบนักเพราะรู้สึกว่าเป็นการบังคับเกินไป และจุดที่รวมจะเป็นจุดที่วุ่นวาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกขั้นหนึ่งเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจเกี่ยวกับงานวิจัยของเอกสารทุกเล่มที่พิมพ์ออกมาให้ใช้

ระบบ CIRCULATION ภายในห้องจัดแสดง

ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
(THAILAND CULTURAL CENTRE)

ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (THAILAND CULTURAL CENTRE) ตั้งอยู่ที่ถนนรัชดาภิเษก ห้วยขวาง กทม.10320 อยู่ในความรับผิดชอบของ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยนี้เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบงานด้านการให้บริการทางการศึกษาสังคม (SOCIAL EDUCATION) และวัฒนธรรมของชาติ (CULTURE) โดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่น ในรูปแบบการให้เปล่า อาคารปฏิบัติการ 3 หลัง มีมูลค่า 630 ล้านบาท บริเวณเนื้อที่ก่อสร้างประมาณ 22 ไร่

ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย นอกจากจะเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่วัฒนธรรมแล้วยังเป็นสถานที่ให้การศึกษานอกระบบด้วย เช่น การสาธิต การฝึกอบรม การประชุม และการสัมมนาในระดับชาติแล้วยังให้บริการเช่าสถานที่ เพื่อเป็นที่แสดงออกซึ่งกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่เยาวชนและประชาชนสร้างสรรค์ขึ้นด้วยตนเองด้วย

1. หอประชุมใหญ่ (MAIN HALL) ขนาด 2,000 ที่นั่ง ซึ่งได้รับการออกแบบและก่อสร้างอย่างดียิ่ง ทางด้านคุณภาพของเสียง สำหรับใช้งานทางด้านการแสดงทุกประเภท ตลอดจนการประชุมระดับนานาชาติ

2. หอประชุมเล็ก (SMALL HALL) เป็นลักษณะหอประชุมเอนกประสงค์ ขนาด 2000 ตารางเมตร สามารถปรับแต่งใช้งานได้หลายลักษณะ ตั้งแต่การแสดง การประชุมนิทรรศการ ตลอดจนเลี้ยงรับรอง ซึ่งหอประชุมเล็กมีรายละเอียดดังนี้

- ที่นั่งในหอประชุมเล็กเป็นระบบอัตรจรรยชั่วคราว 240 ที่นั่ง ซึ่งสามารถพับเก็บได้ นอกจากนี้ยังมีเก้าอี้เตรียมไว้อีกจำนวนหนึ่ง การจัดตั้งเต็มพื้นที่หอประชุมนี้จะได้ประมาณ 500 ที่นั่ง

- เวทีในหอประชุมเล็ก มีกรอบเวทีขนาดความกว้าง 12.00 เมตร สูง 6.00 เมตร อีก 6.00 เมตร อุปกรณ์ประกอบการแสดงมีพร้อมเช่นเดียวกับหอประชุมใหญ่

- ส่วนบริการประกอบด้วย ห้องโถง (LOBBY) ร้านค้า ห้องเตรียมงานจัดเลี้ยงขนาดใหญ่ (MAIN PANTRY) ห้องแต่งตัวนักแสดงต่าง ๆ ซึ่งสามารถจัดแบ่งการใช้งานร่วมกับโรงละครกลางแจ้งได้

3. โรงละครกลางแจ้ง (AMMPHITHEATRE) ตั้งอยู่ทางด้านหลังหอประชุมเล็กใช้สำหรับเป็นสถานที่จัดแสดงประเภทต่างๆ เช่น การละเล่นพื้นเมืองและอื่นๆ ที่ต้องการบรรยากาศภายนอกแบบเป็นกันเอง มีที่นั่งสำหรับผู้ชมประมาณ 1000 ที่นั่ง

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. อาคารนิทรรศการและบริการการศึกษา (SOCIAL EDUCATION AND EXHIBITION BUILDING) เป็นอาคารส่วนที่สำคัญที่สุดของศูนย์ที่จะให้บริการทางด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ สำหรับประชาชนทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ ได้แก่

4.1 ห้องสมุด เป็นห้องสมุดเฉพาะด้านทางด้านศิลปวัฒนธรรมสาขาต่างๆ จำนวน 40,000 เล่ม สำหรับใช้ข้อมูลข่าวสารทางด้านศิลปวัฒนธรรม มีบริการอ่านไมโครฟิล์ม หนังสือพิมพ์ วารสาร นอกจากนี้ยังมีเทปบันทึกเสียงละคร กวีนิพนธ์ คนตรี และเทปโทรทัศน์ไว้บริการด้วย

4.2 ห้องนิทรรศการ เป็นการจัดนิทรรศการถาวร เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชนชาติไทย ชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวิวัฒนาการของวัฒนธรรมที่ได้สืบทอดกันมา เพื่อให้เยาวชนและประชาชน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เข้าใจในประวัติความเป็นมา และวัฒนธรรมอันสูงส่งของชาวไทย

รายละเอียดของห้องนิทรรศการถาวร (PERMANENT EXHIBITION) มีดังนี้

- โถงทางเข้า	80 ตร.ม.
- ห้องจัดนิทรรศการ (ปีกเหนือ)	320 "
- ห้องจัดนิทรรศการ (ปีกใต้)	320 "
- ห้องเกียรติคุณ	80 "
- ทางเดิน ซึ่งอาจใช้นิทรรศการได้	70 "
- รวมพื้นที่สำหรับจัดนิทรรศการ	870 "
- ห้องฉายสไลด์ (MULTIVISION)	80 "
- ห้องฉายและเก็บฟิล์ม	42 "
- สำนักงาน บันได แพนทรี	40 "
รวมพื้นที่ส่วนบริการต่าง ๆ	190 "

สรุป รวมพื้นที่ภายในห้องนิทรรศการ

1060

4.3 นิทรรศการชั่วคราว เป็นที่สำหรับจัดนิทรรศการชั่วคราวทางด้านศิลปวัฒนธรรมหมุนเวียนกันไปตลอดปี

4.4 ห้องประชุมและห้องบรรยาย สำหรับบริการด้านการประชุม สัมมนา การสาธิตต่างๆ ซึ่งมีขนาดต่างๆ พร้อมอุปกรณ์ทันสมัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5 ศูนย์ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน เป็นสถานที่สำหรับฝึกฝนให้เยาวชนของชาติเกิดทักษะ ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ผลงานในด้านต่างๆ ตามวัย อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและประเทศชาติ ประกอบด้วย อุปกรณ์ที่ทันสมัย เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

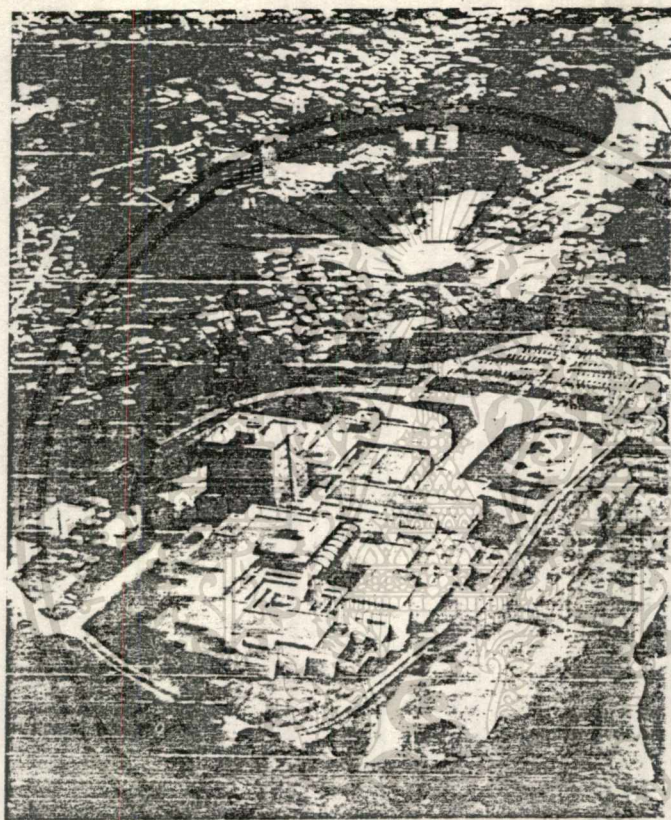
4.6 ห้องปฏิบัติการภาษา และห้องโสตทัศนูปกรณ์ เป็นศูนย์กลางในการสอนภาษาต่างประเทศ สำหรับผู้ที่สนใจทั่วไป เพื่อเป็นการเสริมทักษะ และพัฒนาเอง ด้วยอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ที่ทันสมัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.2 อาคารตัวอย่างต่างประเทศ

THE NATION MUSEUM OF JAPANESE HISTORY

ที่ตั้งโครงการ

SAKURA CHIBA PREFECTURE

สถาปนิก

YOSHINOBU ASHIHARA, ARCHITECT AND ASSOCIATES

ขนาดที่ตั้ง

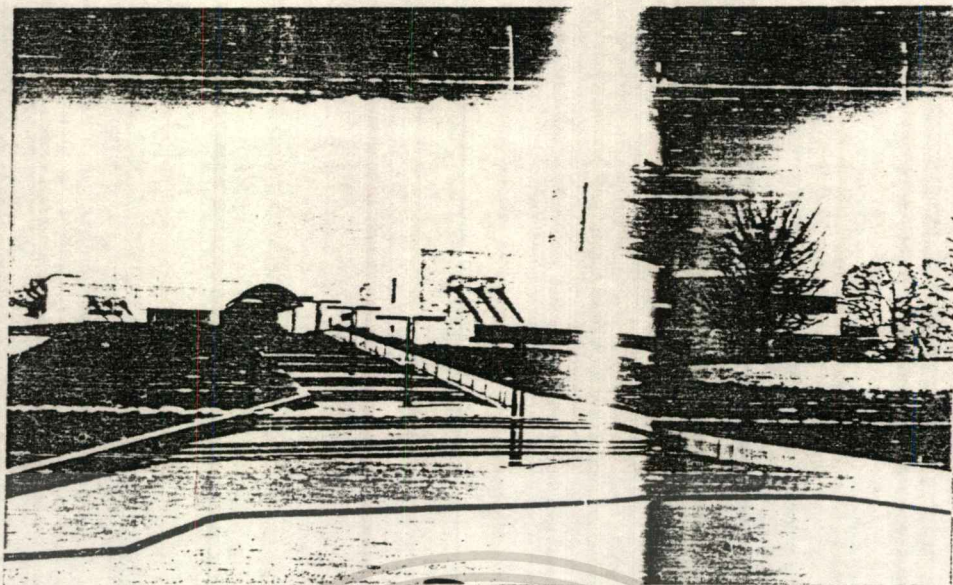
729,277 ตร.ม.

พื้นที่อาคาร

29,685 ตร.ม.

โครงสร้างอาคารสารที่สง STEEL FRAME, REINFORCED CONCRETE อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

THE NATION MUSEUM OF JAPANESE HISTORY เป็นหน่วยงานที่ทำการจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น และเป็นศูนย์กลางการค้นคว้าวิจัย จัดรวบรวมข้อมูลของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมญี่ปุ่น ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาทางชาติพันธุ์วิทยา โบราณคดีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ตั้งขึ้นเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1987 โดยรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นผู้ดำเนินการและเปิดบริการให้กับประชาชน นักท่องเที่ยวทั่วไป และบริการอย่างพิเศษ โดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษา ในด้านการค้นคว้าวิจัยประวัติศาสตร์ การจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้นอกจากจะแสดงนิทรรศการประจำแล้ว ยังมีการจัดแสดงนิทรรศการพิเศษ ที่เป็นผลงานทางการค้นคว้าวิจัยทางพิพิธภัณฑ์อีกด้วย และการแสดงนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์จะใช้โบราณวัตถุ และวัตถุจำลองในการจัดแสดง

ทำเลที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ ตั้งอยู่สวนซึ่งอดีตเคยเป็นที่ตั้งของ HISTORIC SAKURA OLD CASTLE และเพื่อหลีกเลี่ยงกับการวิจารณ์ในกรณีที่ไม่เห็นด้วยกับการรบกวนดินแดนอันมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์แห่งนี้ อาคารพิพิธภัณฑ์จึงพยายามที่จะไม่เข้าใกล้บริเวณที่เป็นศูนย์กลางของพื้นที่ตั้งปราสาทแห่งนี้ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือ ที่เคยเป็นที่อยู่ของพวกซามูไรมาก่อน และการออกแบบอาคารได้ออกแบบให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ และพื้นที่บางส่วนจะจัดเตรียมเป็นที่แสดงนิทรรศการกลางแจ้งในอนาคค

ลักษณะอาคารประกอบด้วย อาคารขนาดใหญ่ และอาคารคลังพิพิธภัณฑ์ซึ่งอาคารใหญ่ประกอบด้วยชั้นใต้ดิน และชั้นที่ 1 การใช้ชั้นใต้ดิน เนื่องจากต้องการลดความสูงของอาคารและสามารถใช้เนื้อที่ได้มากขึ้น สำหรับคลังพิพิธภัณฑ์เป็นลักษณะอาคารสูง 5 ชั้นจากพื้นดิน และชั้นใต้ดินอีก 2 ชั้น การจัดส่วนนิทรรศการถาวร ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลัก ซึ่งจัดแสดงเกี่ยวกับชาติพันธุ์วิทยา โบราณคดี และวัฒนธรรม และมีโรงจัดแสดงเกี่ยวกับเหตุการณ์พิเศษสำคัญ ๆ ซึ่งอยู่ชั้นใต้ดิน และการนำเอา COURT YARD มาใช้เพื่อให้ผู้ชมได้พักผ่อน และเปลี่ยนอารมณ์ในระหว่างการเดินทาง

การใช้ COURT YARD เปิดโล่งกลางอาคารโดยรอบ ทำให้ LAY OUT ของอาคารดูโอ่โง่งขึ้น ทำให้การชมนิทรรศการจากส่วนหนึ่งไปยังอีกส่วนหนึ่งโดยผ่าน COURT YARD ซึ่งเป็นการย่นระยะทาง และ COURT YARD ยังสร้างความร่มรื่นให้แก่อาคาร โดยการจัดสวนและน้ำพุ และยังช่วยในการถ่ายเทอากาศและแสงธรรมชาติ

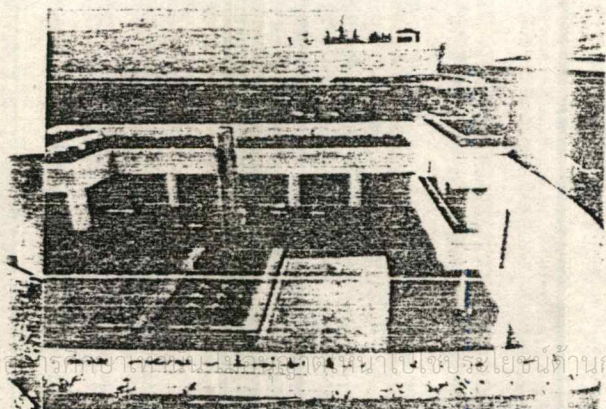
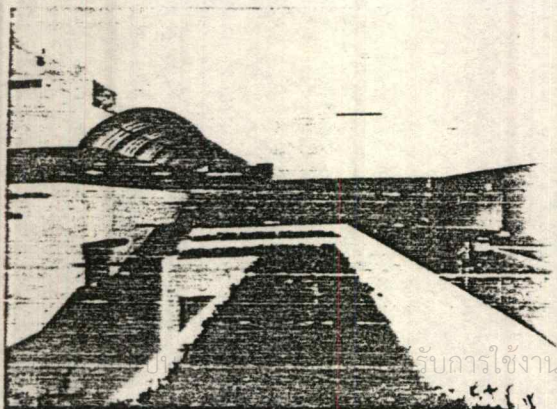
รูปทรงของอาคารส่วนใหญ่ออกเป็นแบบ INTERNATIONAL STYLE ซึ่งเป็นรูปทรงเรียบ ๆ สำหรับทางเข้าด้านอาคาร มีการเน้นมาก ลักษณะการ APPROACH ทางเข้าถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ โดยเฉพาะซึ่งมีความโดดเด่นเมื่อมองจากที่ไกล และอาคารด้านที่เป็นหอบประพุ่ม และเสาปฏิมากรรมสีดำ ช่วยนำสายตาเข้าสู่ ENTRANCE PORCH และช่วยแก้ความรู้สึกที่อึดอัด และระยะทางที่ไกล

MASS ของอาคารมีลำดับหน้าหลัง ทำให้เกิดความสวยงามที่เกิดจากแสงเงา ผิววัสดุของอาคารส่วนใหญ่จะใช้กระเบื้อง ส่วนคลังพิพิธภัณฑสถานจะใช้คอนกรีตเปลือยซึ่งดูน่าเกรงขาม

การจัดแสดงนิทรรศการภายในพิพิธภัณฑสถาน

การจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถาน แบ่งเป็นการจัดแสดงในอีกรูปแบบหนึ่ง เป็นการแสดงที่เป็นเรื่องราวมาก่อนวัตถุ ซึ่งการแสดงนิทรรศการได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วนใหญ่ๆ และนิทรรศการสำหรับกรณีพิเศษอีกส่วนหนึ่ง และก่อนที่จะเข้าไปชมนิทรรศการเหล่านี้ ผู้ชมทุกคนจะต้องผ่านส่วนแนะนำก่อน

ส่วนแนะนำพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ เป็นการแสดงรูปลักษณะภูมิประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประกอบด้วยหมู่เกาะต่างๆ ที่ล้อมรอบด้วยทะเล ซึ่งมีการนำเสนอเป็นภาพสไลด์แนะนำส่วนต่างๆ ของญี่ปุ่น เมื่อผ่านส่วนแนะนำก็จะกระจายไปสู่ส่วนนิทรรศการอื่น ๆ ต่อไป

รับบริการใช้งานเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการแก่สังคม
 1. อาคารนิทรรศการ
 2. อาคารสำนักงาน
 3. อาคารอำนวยการ
 4. อาคารเก็บรักษาวัตถุโบราณ
 5. อาคารเก็บรักษาวัตถุโบราณ
 6. อาคารเก็บรักษาวัตถุโบราณ
 7. อาคารเก็บรักษาวัตถุโบราณ
 8. อาคารเก็บรักษาวัตถุโบราณ
 9. อาคารเก็บรักษาวัตถุโบราณ
 10. อาคารเก็บรักษาวัตถุโบราณ

2.5 การศึกษาและวิเคราะห์สภาพที่ตั้งของโครงการ

2.5.1 หลักในการพิจารณาสภาพที่ตั้งพิพิธภัณฑสถาน

จากหนังสือวิชาการพิพิธภัณฑฯ กล่าวถึงสถานที่ที่เหมาะสมของพิพิธภัณฑฯ หรือ ศูนย์วัฒนธรรม ในเรื่องการเลือกสถานที่ก่อสร้างอาคารชนิดนี้ หน้า 169-170 ไว้ดังนี้

1. ควรตั้งอยู่ในศูนย์กลางของเมือง อยู่ในเส้นทางเดินรถเพราะจุดสนใจนักท่องเที่ยว
- ได้เจ้าหน้าที่ ประชาชน นักเรียน นักศึกษา ไปยังศูนย์ได้ง่ายและสะดวก
2. มีถนนซึ่งยานพาหนะสามารถเดินทางถึงได้สะดวก
3. มีรถประจำทางผ่านเป็นประจำ ระยะห่างระหว่างป้ายหยุดรถประจำทางกับที่ตั้งโครงการไม่ควรไกลมากนัก
4. มีคุณค่าด้านทัศนียภาพทางประวัติศาสตร์ และสุนทรียภาพทางสภาพแวดล้อม การระบายน้ำ สภาพที่ดิน ไฟฟ้าระดับถนน สัญญาณเครื่องหมายต่าง ๆ ของแหล่งที่ตั้งและการเข้าไปสู่อาคาร
5. พิพิธภัณฑสถาน คือ ศูนย์วัฒนธรรม เพราะฉะนั้นจึงควรอยู่ในย่านที่รายรอบและสัมพันธ์กับศูนย์วัฒนธรรมอื่น ๆ
6. อยู่ในเขตที่ผังเมืองกำหนดไว้
7. มีสถานที่จอดรถยนต์ได้สะดวก
8. ขนาดของที่ตั้ง กว้างพอสมควร และรูปแบบพอเหมาะที่จะสร้างและขยายเพิ่มเติมต่อไปตามแนวอาคาร และเพื่อคงความงามด้านสุนทรียภาพให้เหมาะสม รวมทั้งเพื่อแสดงวัตถุกลางแจ้งด้วย
9. การรักษาความมั่นคงและปลอดภัย พิพิธภัณฑสถานต้องสัมพันธ์กับกองดับเพลิง สถานีตำรวจ และเขตที่พักอาศัยของประชาชน การตั้งอาคารอยู่โดดเดี่ยว ห่างไกลจากชุมชน ไม่อาจป้องกันการสงวนรักษา และควบคุมความปลอดภัยได้
10. ไม่เป็นที่อยู่ในย่านอันตรายที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมอากาศเสีย อากาศพิษ และแผ่นดินไหว
11. สามารถใช้ประโยชน์ต่าง ๆ จากแหล่งที่ตั้งได้มาก
12. มีงบประมาณเพียงพอในการซื้อ และเสี่ยภามี
13. มีเวลาพอที่จะปรับปรุงบริเวณพื้นที่ต่อกำหนดการต่างๆ
14. โครงการประชากร ควรจะต้องมีความหนาแน่นปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

15. สภาพปัจจุบันของการปรับปรุงบริเวณที่คั้งที่มีอาคารเดิมอยู่มากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเวนคืน ชดใช้ และปรับบริเวณมากขึ้น
16. อิทธิพลจากสถาปัตยกรรมข้างเคียง ไม่ควรมีตึกสูงหรืออาคารที่สำคัญอื่นๆ ขนาบข้าง
17. อยู่ในบริเวณที่มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการอย่างพร้อมมูล

ที่มา : หนังสือ "วิชาการพิพิธภัณฑ์" โดยนิคม มุสิกะคามา, กุลพันธ์ธาดา จันทรโพธิศรี, มณีรัตน์,

เข้ามาเจริญ, ไทยวัฒนาพานิช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตอนุรักษ์เมืองเก่า จำแนกออกเป็นส่วนสำคัญได้ 2 ส่วน คือ

ก. การใช้ประโยชน์ที่ดิน สํารวจโดยสำนักผังเมือง เมื่อ พ.ศ. 2537 ในการจัดวางผังเมืองรวมเมืองลพบุรี จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน (พ.ศ. 2537)

ประเภท	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. ที่อยู่อาศัย	282.75	33.15
2. พาณิชยกรรม	114.00	13.36
3. โบราณสถาน	87.50	10.26
4. ศาสนสถาน	17.00	3.17
5. สถาบันศึกษา	115.00	13.48
6. สถาบันราชการ	39.00	4.57
7. อุตสาหกรรมและคลังสินค้า	18.00	2.11
8. สวนสาธารณะและที่นันทนาการ	5.78	0.67
9. คลอง แม่น้ำ	56.00	4.57
10. ถนน	58.00	7.97
11. เขตทางรถไฟ	40.00	4.69
รวม	853.00	100.22

การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตอนุรักษ์ฯ มีการใช้ประโยชน์เพื่ออยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 33.15 และเป็นการอยู่อาศัยอย่างหนาแน่น บางพื้นที่ความหนาแน่นสูงถึง 40 คน/ไร่ สำหรับการ ใช้ประโยชน์เพื่อการพาณิชยกรรมมีขนาดพื้นที่เป็นอันดับสอง ซึ่งลักษณะการใช้ประโยชน์ไม่ใช่เพียง แต่พาณิชยกรรมแต่อย่างเดียว เป็นลักษณะของพาณิชยกรรมกึ่งพักอาศัย ดังนั้นจึงทำให้เกิดความหนาแน่นสูงเพิ่มขึ้น สำหรับการจัดประเภทใช้ที่ดิน เกิดขึ้นอย่างปะปนกัน ไม่สามารถจำแนกย่านการใช้ที่ดินได้อย่างเด่นชัด ทำให้เกิดปัญหาการใช้ที่ดินสับสนและเกิดสภาพแวดล้อมของเมืองเก่าเสื่อมโทรมลง

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข. การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน จากการสำรวจเบื้องต้นของการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินของภาครัฐบาลและเอกชน จำแนกรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 2)

ตาราง 2 การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน

ประเภท	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
ที่ดินของรัฐ		
1. ที่โบราณสถาน	125.05	14.66
2. ที่ดินราชพัสดุและที่รถไฟ	112.50	13.19
3. สถานศึกษาของรัฐ	115.00	13.48
4. ศาสนสถาน	17.00	3.17
5. พื้นที่ถนนและแม่น้ำลำคลอง	124.00	14.54
รวม	503.55	59.04
ที่ดินเอกชน (ที่อยู่อาศัยและประกอบกิจการอื่นๆ)	349.45	40.96
รวม	853.00	100.00

การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินในเขตอนุรักษณ์ ในการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากหนังสือสำคัญที่หลวงและบัญชีที่ดินราชพัสดุ มีพื้นที่รวม 503.55 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 59.04 หรือมากกว่าครึ่งหนึ่งของพื้นที่เขตอนุรักษณ์ แต่เนื่องจากการใช้ประโยชน์ที่ดินในอดีตไม่มีนโยบายหลักที่ชัดเจน ที่ดินของรัฐจึงไม่ได้สงวนไว้ใช้เพื่อสาธารณูปโภคและส่งเสริมสภาพแวดล้อมของเมืองโดยจำแนกเป็นรายละเอียด คือ

1. การให้เช่าที่ดินของรัฐแก่เอกชน เพื่ออยู่อาศัยและประกอบกิจการอื่น ๆ มีผู้เช่าอาคารและที่ดินราชพัสดุ จำนวน 168 ราย คิดเป็นพื้นที่ 23 ไร่ 96 ตารางวา และผู้เช่าที่ดินโบราณสถานจำนวน 222 ราย คิดเป็นพื้นที่ 66 ไร่ 1 งาน 21 ตารางวา รวมพื้นที่ที่ดินของรัฐที่ให้เช่าทั้งสิ้น 89 ไร่ 2 งาน 17 ตารางวา

2. มีการออกโฉนดซ้อนทับหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงปลายแปลง เช่น ด้านทิศตะวันออกของบ้านวิชาเขนทร์ เป็นต้น

เมื่อการแก้ไขหนังสือสำคัญทับซ้อนกันแล้วแต่ยังไม่มีการแก้ไขเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.8 การวิเคราะห์สภาพที่ตั้งของโครงการ

โครงการศูนย์ประวัติศาสตร์จังหวัดลพบุรี เป็นโครงการเสนอแนะ เพราะฉะนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์ที่ตั้ง เพื่อที่จะให้มีความเหมาะสมมากที่สุด

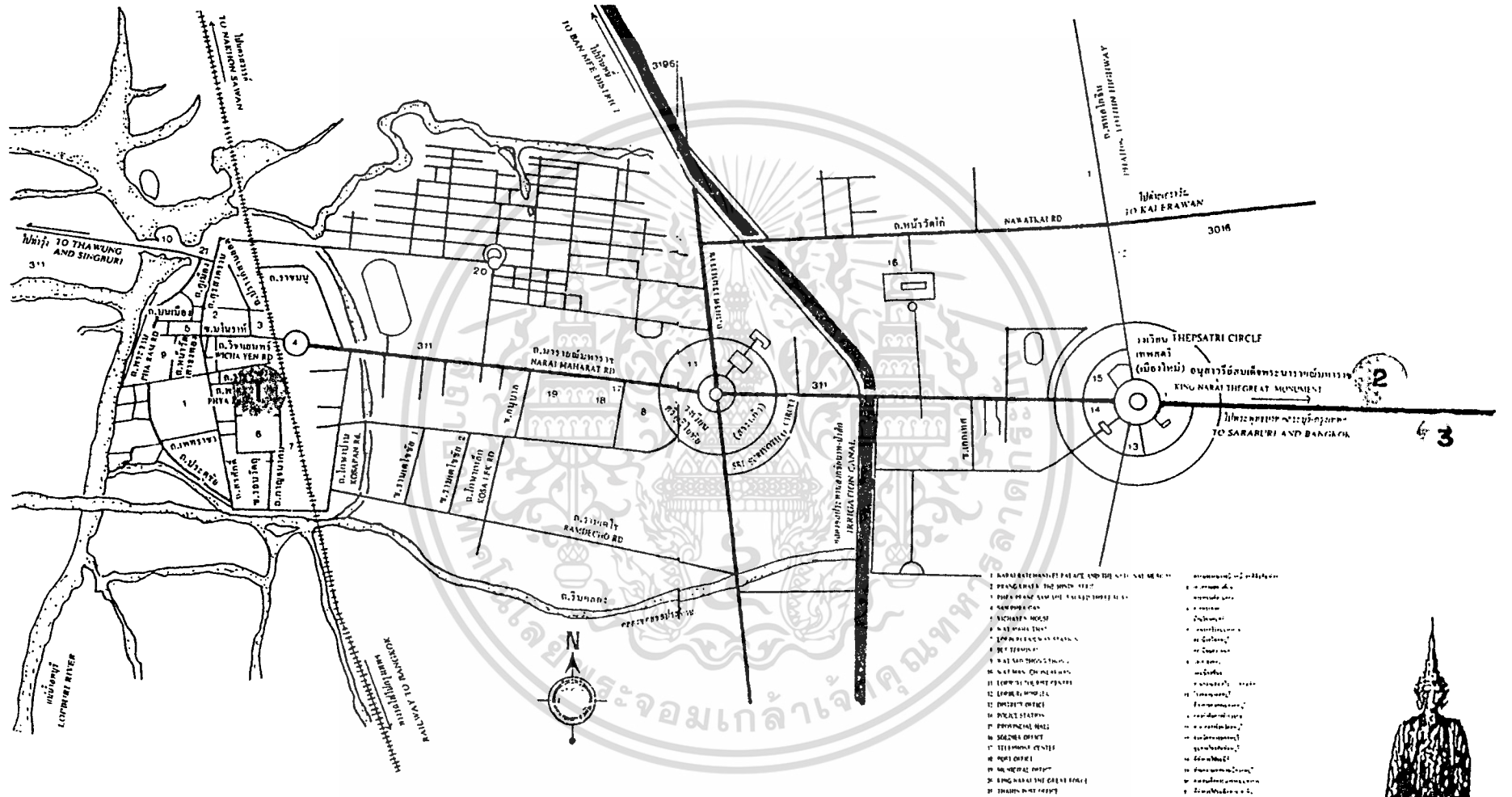
ที่ตั้ง 1 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง บนถนนกาญจนาคม มีเนื้อที่ 6.3 ไร่ อยู่ในบริเวณใกล้กับศาลพระกาฬ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของจังหวัด เป็นที่ดินของราชพัสดุรายรอบด้วยโบราณสถานต่างๆ อยู่ใกล้กับสถานีรถไฟ เหมาะที่จะตั้งโครงการ แต่ติดปัญหาเกี่ยวกับแผนแม่บทการอนุรักษ์เมืองลพบุรี ซึ่งมีให้ก่อสร้างอาคารทุกประเภทในเขตเมืองเก่า และการเวนคืนที่ดินเพื่อเป็นการสร้างทัศนียภาพที่เหมาะสมแก่โบราณสถาน

ที่ตั้ง 2 ตั้งอยู่บนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ถนนพหลโยธิน มีเนื้อที่ 18.5 ไร่ เป็นที่ดินของภาคเอกชน ตรงข้ามที่ตั้งเป็นห้างสรรพสินค้าลพบุรีอินน์ พลาซ่า ด้านหลังจะเป็นแม่น้ำและภูเขาส่วนด้านข้างจะเป็นทางเข้าริสอร์ทของลพบุรีอินน์ จากสภาพแวดล้อมที่กล่าวมา จึงไม่เหมาะสมที่จะตั้งโครงการเพราะศูนย์ประวัติศาสตร์ไม่ควรอยู่ใกล้กับอาคารสูง อีกทั้งยังเป็นที่ดินของเอกชนจะทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณการจัดตั้ง

ที่ตั้ง 3 ตั้งอยู่บนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ถนนพหลโยธิน มีเนื้อที่ 29 ไร่ เป็นที่ดินของการเคหะแห่งชาติ บริเวณด้านข้างจะเป็นทางเข้าการเคหะ ลักษณะที่ตั้งมีความเหมาะสมเนื่องจากสามารถที่จะขยายโครงการได้ในอนาคตเป็นถนนสายหลักมียานพาหนะผ่านได้โดยสะดวก เป็นบริเวณทางผ่านก่อนที่จะเข้าถึงในเขตตัวเมือง ซึ่งจะมีโบราณสถานมากมายตั้งอยู่ อีกทั้งที่ตั้งยังเป็นที่ดินของภาครัฐ จึงจะเป็นการประหยัดงบประมาณการจัดตั้ง อีกส่วนหนึ่ง

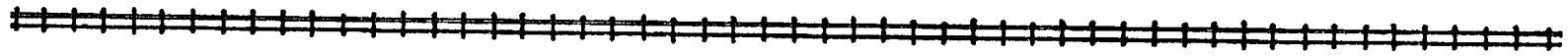
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนที่ อ.เมือง จ.ลพบุรี

โครงการ ศูนย์ประวัติศาสตร์ จ.ลพบุรี

สถานีรถไฟ ลพบุรี

← ไปศาลพระกาฬ, พระปรางค์สามยอด ถนน กาญจนาคม ไปวัดบันไดหิน →

ทิศเหนือ

อาคารพาณิชย์

ถนน พระยาภิรักษ์

ที่ตั้ง 1

100.00

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

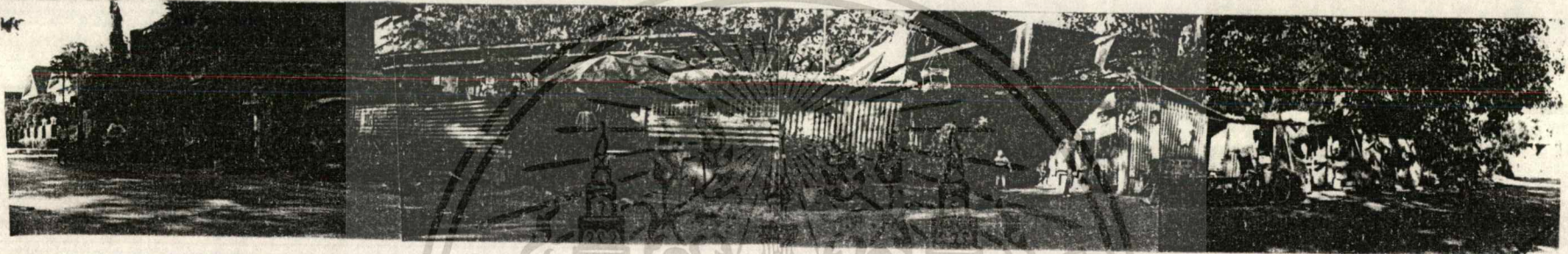
200.00

สวนราชานุสรณ์

โครงการ ศูนย์ประวัติศาสตร์ จ. ลพบุรี

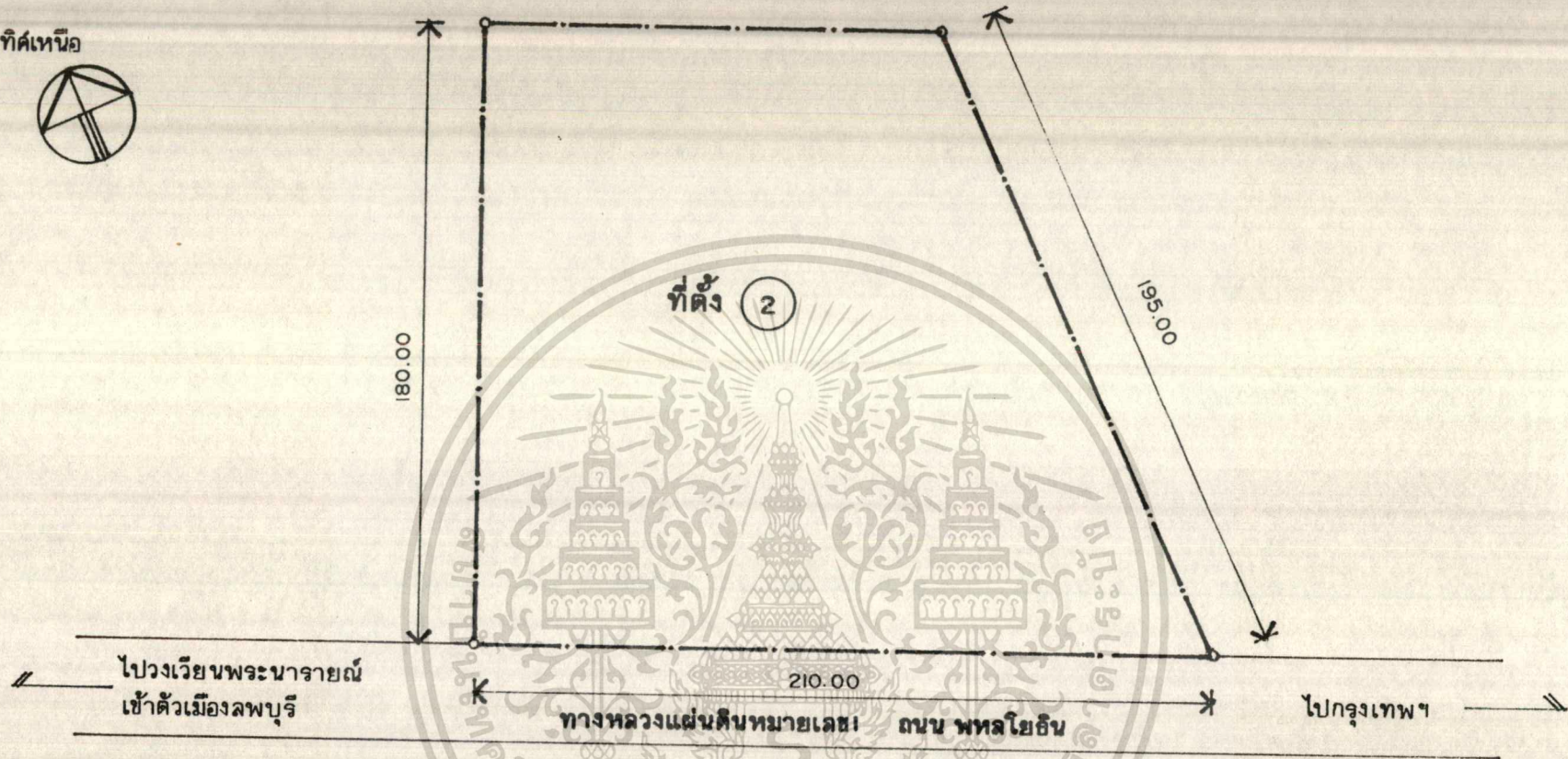

โครงการ ศูนย์ประวัติศาสตร์ จ. ลพบุรี

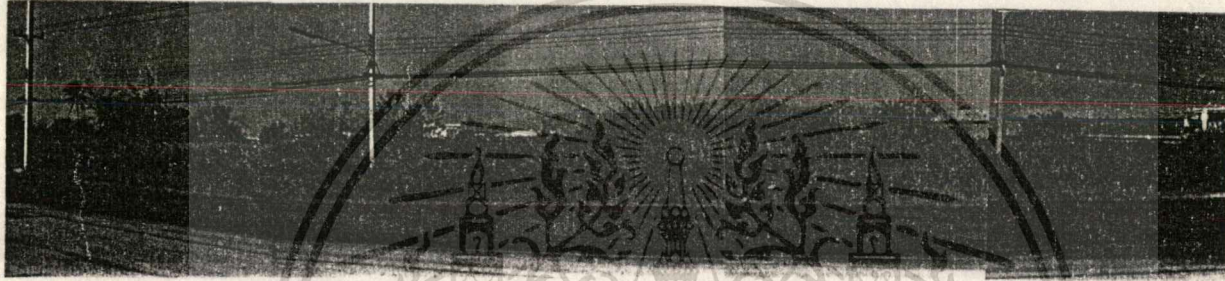

ทิศเหนือ

โครงการ ศูนย์ประวัติศาสตร์ จ. ลพบุรี

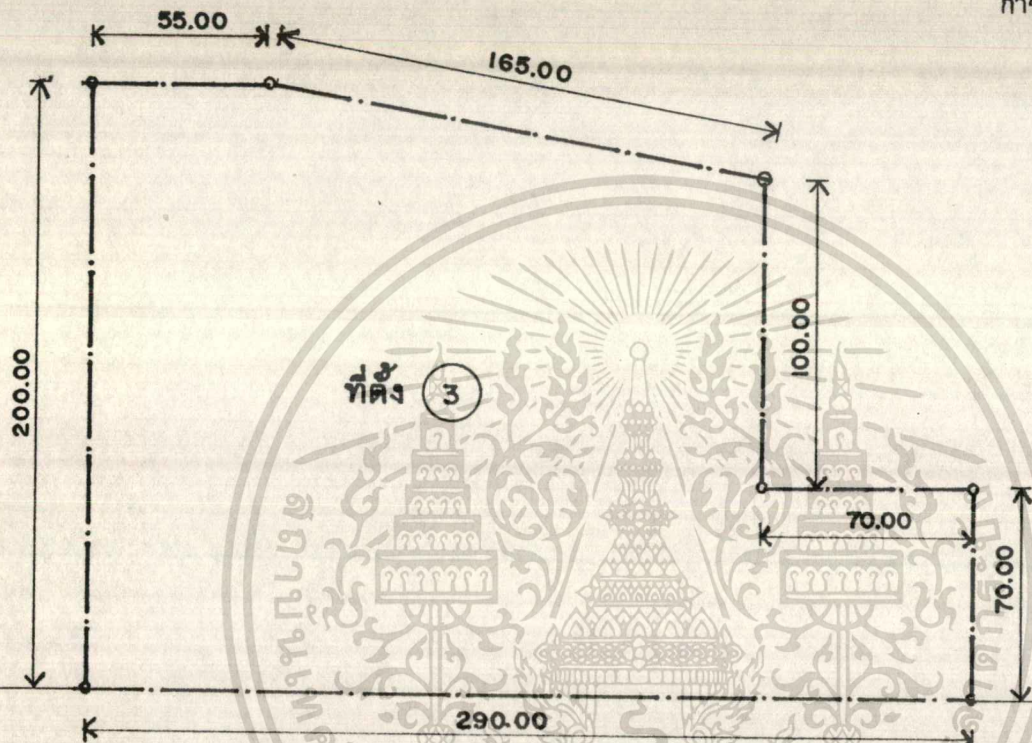
โครงการ ศูนย์ประวัติศาสตร์ จ. ลพบุรี

ทิศเหนือ

การเคหะชุมชน ลพบุรี

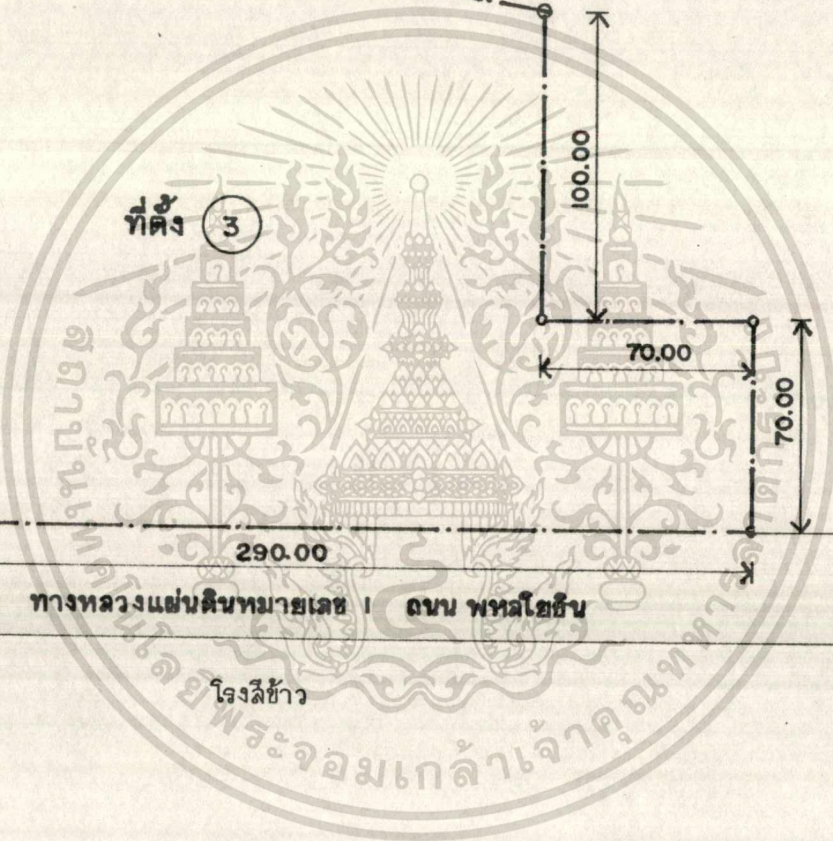

← ไปกรุงเทพฯ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ถนน พหลโยธิน

→ เข้าตัวเมือง ลพบุรี

อาคารพาณิชย์

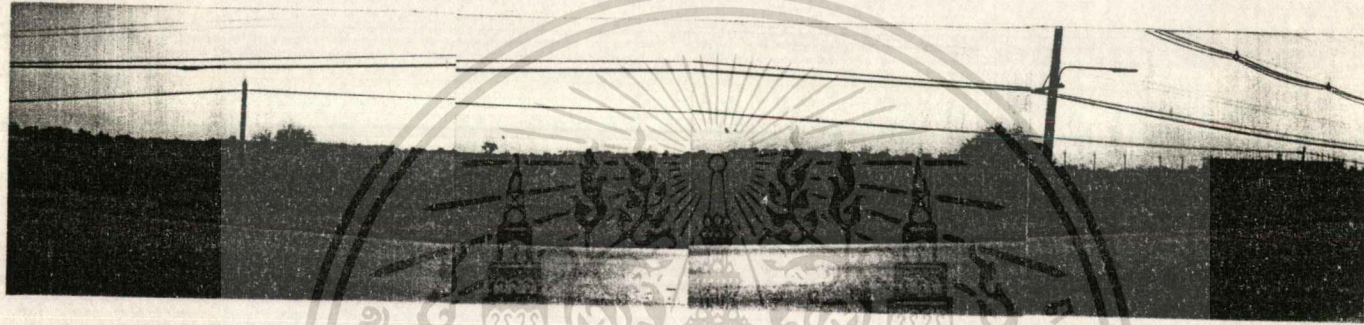

โรงเรียน

โครงการ ศูนย์ประวัติศาสตร์ จ. ลพบุรี

โครงการ ศูนย์ประวัติศาสตร์ จ. ลพบุรี

สรุปการเลือกที่ตั้งโครงการ

ข้อกำหนดในการพิจารณา	ที่ตั้ง 1	ที่ตั้ง 2	ที่ตั้ง 3
1. ลักษณะภูมิประเทศ	3	4	4
2. การใช้ที่ดินในปัจจุบัน	1	4	4
3. การได้มาซึ่งที่ดิน, ราคา	3	3	3
4. การขยายตัวในอนาคต	1	4	4
5. การคมนาคม (การเข้าถึง)	2	3	4
6. บรรยากาศ, ทศนียภาพ	3	3	3
7. สภาพแวดล้อม	4	2	3
8. ความเป็นศูนย์กลาง	3	2	3
9. สิ่งดึงดูดและเชื้อเชิญ	4	3	3
10. สาธารณูปโภค, สาธารณูปการ	4	4	4
11. ความสอดคล้องกับกฎหมาย	1	3	3
รวม	29	35	38

หมายเหตุ

4 = ดีมาก 3 = ดี 2 = พอใช้ 1 = ไม่ดี

สรุป จากการสรุปค่าคะแนนปรากฏว่าที่ตั้งโครงการหมายเลข 3 เหมาะสมที่จะเป็นที่ตั้งของโครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรีมากที่สุด

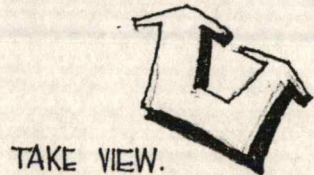
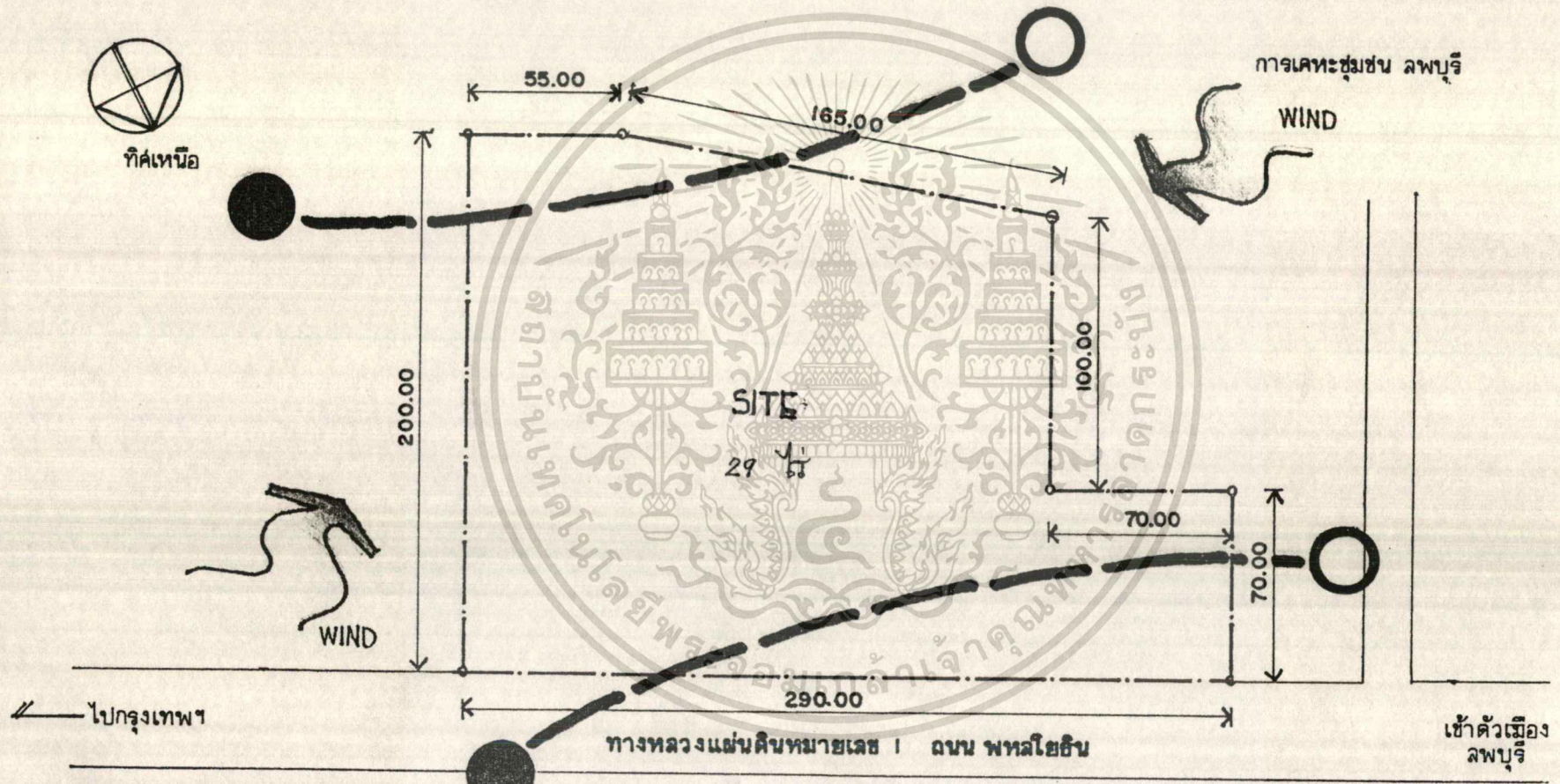
ที่ตั้งโครงการ

ตั้งอยู่ริมทางหลวงหมายเลข 1 ถนนพหลโยธิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมด

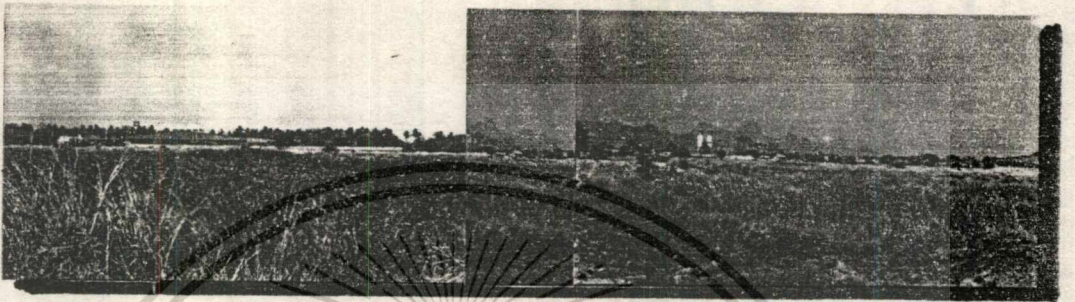
29 ไร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

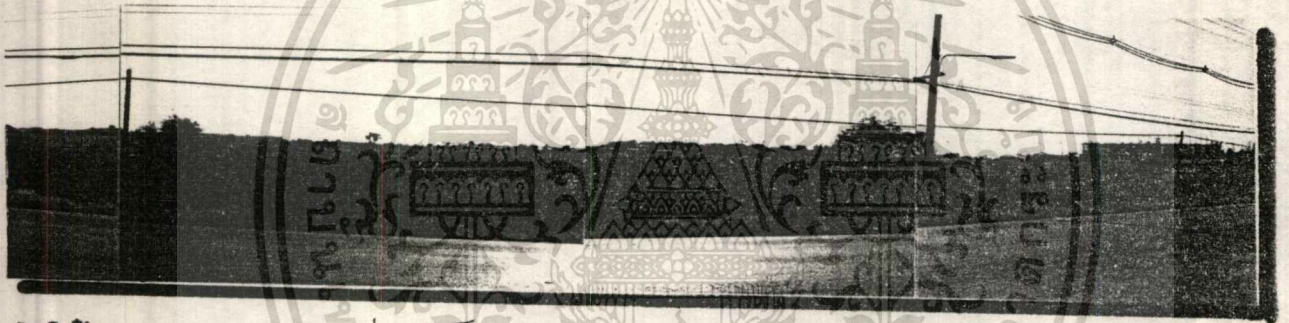
ศึกษาสภาพที่ตั้งโครงการ

สภาพแวดล้อมที่ตั้งโครงการ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ถนนพหลโยธิน

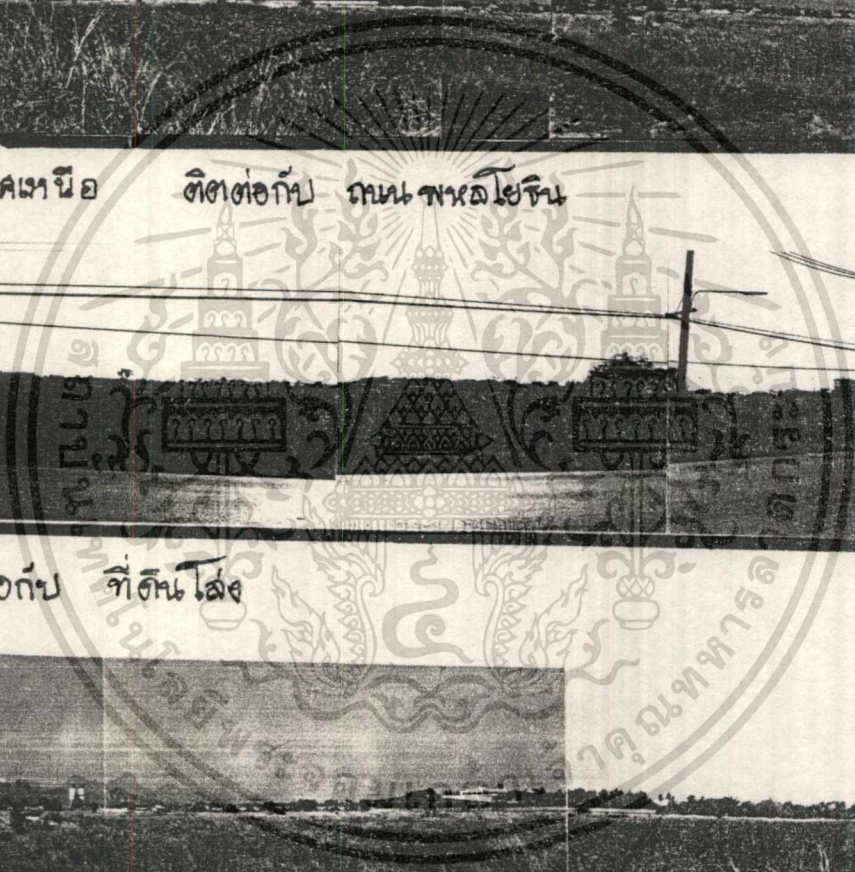
ทิศใต้ ติดต่อกับ ที่ดินโล่ง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ที่ดินเอกชน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ การเคหะชุมชน จ. สุพรรณบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถาปัตยกรรม

3.1 การศึกษานิทรรศการและหน้าที่ของโครงการ

จุดเริ่มต้นของพิพิธภัณฑ์ก็คือการสะสมสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งผู้สะสมแต่ละคนชอบและเชื่อว่า มีคุณค่าควรแก่การเก็บรักษาไว้ จากหลักฐานที่มีอยู่พบว่า กิจการพิพิธภัณฑ์เริ่มมีขึ้นในราชพุทธศตวรรษที่ 19 ที่ประเทศอิตาลี เนื่องจากศิลปกรรมยุคฟื้นฟูได้ปฏิรูปขึ้นในประเทศนี้ เกิดการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมศิลปวัตถุและโบราณวัตถุที่มีค่าเจตนารมณ์นี้ ได้สืบทอดกันมาเรื่อยๆ และวิวัฒนาการขึ้นเป็นลำดับ ผนวกกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านการศึกษามีมากขึ้นเรื่อย ๆ ความสนใจที่จะใฝ่หาความรู้จากสิ่งต่าง ๆ ก็สูงขึ้น เรื่องของการสะสมจึงกลายเป็นเรื่องพิพิธภัณฑ์ไป โดยมุ่งที่จะให้เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการทั้งทางตรงและทางอ้อม

สำหรับกิจการพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยนั้น เกิดขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากได้มีการฟื้นฟู ศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีในชาติขึ้นเป็นครั้งแรก แต่ก็เป็นที่บังเอิญพิพิธภัณฑ์ส่วนพระองค์ ซึ่งไม่ได้เปิดให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าชมแต่ประการใด

ครั้งต่อมา ในวันที่ 19 กันยายน 2517 ทรงโปรดให้รวบรวมวัตถุทางวิทยาศาสตร์ เครื่องจักรกล และศิลปกรรมขึ้น ณ หอทองคอกเคียด (ศาลาหทัยสมามคม) และเปิดให้ประชาชนชมเป็นครั้งแรก นับเป็นพิพิธภัณฑ์สถานสำหรับประชาชนแห่งแรกของประเทศไทย

พิพิธภัณฑ์สถานในครั้งแรกนั้น เข้าใจว่าอยู่ในความดูแลของกรมช่างมหาดเล็กรักษาพระองค์¹ การพัฒนางานทางด้านนี้ได้เจริญขึ้นเป็นลำดับ อีกทั้งขอบเขตของงานและหน้าที่ความรับผิดชอบมีมากขึ้น ดังนั้นในปี 2475 รัฐบาลจึงประกาศจัดตั้งกรมศิลปากรขึ้น โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ มารวมกัน เช่น กองโบราณคดี กองหอสมุด กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ซึ่งงานด้านพิพิธภัณฑ์นี้สังกัดอยู่กับกองโบราณคดี

ครั้งต่อมาเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2517 คณะที่ปรึกษาฯ นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นว่า กองโบราณคดีเดิมซึ่งมีงานหลักอยู่ 2 อย่างคือ งานด้านสำรวจ จุดค้นและขุดแต่ง บูรณะโบราณสถาน กับ

¹ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่สามารถให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 1. ชิด อยู่ดี “แรกตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ” กองการพิพิธภัณฑ์สถาน (กรุงเทพ กรมศิลปากร, 2519, หน้า 4-5)

งานพิพิธภัณฑ์ งานทั้งสองอย่างนี้ได้ขยายขอบเขตงานออกไปอย่างกว้างขวาง มีวิธีการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ประกอบกับคุณภาพและปริมาณงานทั้งสองอย่างมีมากพอที่จะแยกออกเป็น 2 กองได้ จึงประกาศให้ตั้งงานพิพิธภัณฑ์สถานอีกกองหนึ่ง

การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานในปัจจุบัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดเก็บรวบรวม และรักษาวัตถุสิ่งของ ในรูปของการจัดแสดงเพื่อการศึกษาให้เกิดความรู้ ความก้าวหน้าในวิชาการและเผยแพร่วิทยากร นั้นๆ เพื่อสภาพชีวิตและสังคมที่ดีขึ้น เป็นสถาบันการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับคนทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นใคร

พิพิธภัณฑ์สถาน ถูกจัดตั้งเพื่อการรวบรวมวัตถุประเภทต่าง ๆ เช่น วัตถุทางธรรมชาติวิทยา วัตถุทางวิทยาศาสตร์ วัตถุทางศิลปกรรม วัตถุทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี วัตถุทางประเพณีและชีวิตความเป็นอยู่ ฯลฯ จัดตั้งแสดงในอาคารต่างๆ ขึ้น โดยเขียนคำบรรยายอย่างสั้นๆ และง่ายๆ สำหรับให้ประชาชนเข้าชม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ตามสาขาวิชานั้นๆ

ในประเทศไทยโดยทั่วไปเข้าใจกันว่าพิพิธภัณฑ์สถาน คืออาคารที่จัดแสดงและรวบรวมของเก่าแก่โบราณ โบราณ เช่น พระพุทธรูป ถ้วยโถโอชาม ไม้กลายเป็นหิน สิ่งสารพัด ฯลฯ รวมทั้งวัตถุรูปร่างประหลาดต่าง ๆ ซึ่งหาที่อื่นไม่ได้ อันเป็นความเข้าใจที่ค่อนข้างจะถูกต้องอยู่มาก เพราะรูปแบบพิพิธภัณฑ์สถานในประเทศไทยเป็นเช่นนั้น

สรุปความได้ว่า พิพิธภัณฑ์สถาน คือ สถาบันที่ตั้งขึ้นเพื่อรวบรวม สงวนรักษาและจัดแสดง วัตถุอันมีความสำคัญทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและความเพลิดเพลิน โดยรวมความหมายถึงหอศิลปะ อนุสรณ์สถานทางประวัติศาสตร์ สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำและสถานที่อื่นๆ ที่จัดแสดงสิ่งมีชีวิต

ศูนย์ประวัติศาสตร์แห่งนี้ ต้องการให้เป็นสถานที่แสดงเรื่องราวประวัติศาสตร์ของจังหวัดลพบุรี ที่ได้มีการฟื้นฟูรวบรวมศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์และแสดงข้อมูลที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ประกอบ ในลักษณะที่ได้มาตรฐาน เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นหลักแหล่งที่สมบูรณ์นั้นคือความมุ่งหมายของโครงการวิทยานิพนธ์นี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าที่ของพิพิธภัณฑ์สถาน

1. การรวบรวมวัตถุ

การรวบรวมเป็นหน้าที่ประการหนึ่งในพิพิธภัณฑ์สถาน การรวบรวมเรื่องราวต่างๆ สามารถให้ความรู้อย่างกว้างขวางแก่ผู้ที่เข้ามาชม การเก็บรวบรวมสิ่งของนี้ได้เป็นอุปนิสัยของมนุษย์มาแต่ดั้งเดิม เช่น การเก็บรักษาปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต คือ อาหาร เสื้อผ้า อาวุธ เพื่อใช้ในอนาคต แต่ในสมัยต่อมาพวกเขื่อสายของชนชั้นสูง พวกนักรบ พวกพ่อค้าที่มั่งคั่งได้ดำเนินการเก็บรวบรวมวัตถุได้เป็นสมบัติส่วนตัว เช่น อาวุธ กระจก ไหม ผ้า่าน ทอง เพชรนิลจินดา เพื่อชื่อเสียงและเกียรติยศของตนเองเพิ่มมากขึ้น

การรวบรวมสิ่งของเหล่านี้ขึ้นอยู่กับเวลา สถานที่และการเก็บรักษา ซึ่งบางครั้งการรวบรวมวัตถุเป็นภาระที่หนักของผู้ดำเนินงานอยู่มาก แต่จากการที่วางตนให้เป็นคนมีใจกว้างขวาง ในที่สุดได้เปิดห้องแสดงสิ่งของที่หาได้ ให้ประชาชนชม ศึกษาหาความรู้ การจัดแสดงสิ่งของที่รวบรวมจึงเกิดแพร่หลายขึ้น จนกลายเป็นพิพิธภัณฑ์สถานในปัจจุบัน

2. การจำแนกประเภทวัตถุ

การจำแนกประเภทวัตถุให้ถูกต้องและแน่นอน และเมื่อคณะผู้บริหารพิพิธภัณฑ์สถานมีความสงสัยเกี่ยวกับตัวอย่างชิ้นหนึ่งชิ้นใดแล้วก็จำเป็นต้องส่งวัตถุชิ้นนั้นไปที่สถาบันอื่น ๆ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เกี่ยวกับวัตถุนั้น ได้ศึกษาโดยเฉพาะตัวอย่างของแต่ละชิ้นที่ได้รับนั้น ต้องทำบันทึกลงไปในปีและเลขที่ในบัตรจำนวนวัตถุและเลขที่เดียวกันนั้นลงบนตัวอย่างวัตถุลงถึงสถานที่ เวลา และใ้มาอย่างไร

เมื่อคณะผู้บริหารพิพิธภัณฑ์สถานได้จำแนกประเภทวัตถุที่เข้ามาในพิพิธภัณฑ์สถานแล้ว ควร มีห้องสมุดเก็บเอกสารอ้างอิงที่มีมาตรฐานงานเกี่ยวข้องกับวัตถุซึ่งเก็บรวบรวมไว้สำหรับพิพิธภัณฑ์สถานขนาดใหญ่

3. การทำบันทึกหลักฐาน (RECORDING)

เมื่อกล่าวถึงการจำแนกประเภทวัตถุแล้วก็ต้องกล่าวถึงการบันทึก ไม่ใช่เพียงแต่จัดรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานวัตถุที่รวบรวมไว้ แล้วจดลงในป้ายหรือสติกเกอร์ลงบนบัตรวัตถุใส่วัตถุได้หมด จำเป็นจะต้องบันทึกหลักฐานไว้ในทะเบียนใหญ่ ซึ่งจะแสดงถึงสิ่งที่รวบรวมมานั้นทั้งหมด ตามลำดับวันเดือนปี ปรีอบันทึกลงในเล่มสมุดเป็นชุดๆ เช่นเดียวกับเรื่องราวที่ได้ลงทะเบียนไว้ ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และลงตามลำดับวันเดือนปี เช่นเดียวกันและจะได้รับความสะดวกเมื่อมีสารบัญที่บันทึกตัวอย่างแต่ละชั้นลงบัตรซึ่งมีเรื่องราวต่าง ๆ ของวัตถุในบัตรนั้น

4. การสงวนรักษา (PRESERVATION)

การเก็บรักษาตัวอย่างวัตถุต่าง ๆ ไม่เป็นเพียงความรับผิดชอบของภัณฑารักษ์ของพิพิธภัณฑ์สถานเท่านั้น ยังเป็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ด้วยการเก็บรักษาอาจหมายถึงการป้องกันวัตถุต่าง ๆ ต่อการทำลายทางฟิสิกส์ หรือการเสื่อมทางเคมีหรือการคุกคามโดยพวกอินทรีย์สาร เช่น เห็ดรา หรือการรบกวนจากพวกแมลง การทำลายเหล่านี้ย่อมจะแตกต่างกันไปตามธรรมชาติและองค์ประกอบของวัตถุต่าง ๆ และสภาพของภูมิอากาศในท้องถิ่นนั้น ๆ

5. การจัดแสดง (EXHIBITION)

การจัดแสดงเป็นสิ่งสำคัญของภัณฑารักษ์ ภัณฑารักษ์ต้องรู้จักวัตถุต่างๆ ด้วยความเข้าใจและสนใจเรื่องนั้น ๆ การจัดแสดงต้องอยู่ในระเบียบและสามารถสร้างความสนใจของผู้ชมและคิดเปรียบเทียบกันระหว่างสิ่งใกล้เคียงและสร้างความนึกคิดของทั้งกลุ่ม การจัดนั้นต้องทำให้สะดวกตาของผู้ชมและผู้ผ่านไปมา และก่อให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามาพิจารณาอย่างใกล้ชิด จุดมุ่งหมายของการจัดแสดงต้องใช้เทคนิคในการจัดห้องแสดง การใช้สีทางศิลปะประกอบสามารถดึงดูดความสนใจผู้เข้าชมได้ในพิพิธภัณฑ์สถานเก่า ๆ แบบของสถาปัตยกรรมถือว่าเป็นเป้าสายตาของผู้ชมเป็นสิ่งแรก ส่วนการจัดแสดงและอุปกรณ์การจัดแสดงเป็นสิ่งทีรองลงมา ในปัจจุบันของที่จัดแสดงต้องจัดให้เข้ากับสถานที่ห้องที่แสดง ผู้ มีแสงสว่างและการระบายอากาศเพียงพอ แสงสว่างจะไม่มีมากมายอันจะเป็นผลเสียต่อวัตถุที่แสดงหรือสายตาของผู้ชม

6. การศึกษา (EDUCATION)

พิพิธภัณฑ์สถานย่อมต้องยอมรับหน้าที่ต่อสาธารณชน ด้วยความตั้งใจหรือความมุ่งหมายที่จะให้ความจริง ความคิดใหม่ ๆ ต่อผู้ที่เข้าชมสิ่งที่ภัณฑารักษ์ต้องทำ คือ การให้ความรู้ลึกของผู้ชมให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นสิ่งที่จัดแสดง และความอยากรู้อยากเห็นนี้จะทำให้ได้รับคำตอบเป็นที่น่าพึงพอใจ ความอยากรู้อยากเห็นไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะตัวอย่างชิ้นเดียวตรงหน้าผู้ชม แต่ควรจะมากกว่านั้น เพราะว่าของที่จัดแสดงนั้นจัดอยู่ร่วมกัน มีป้ายติดวัตถุไว้ซึ่งเป็นการตอบคำถามของผู้ชมที่หวังจะรู้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชนิดของพิพิธภัณฑ์สถาน

สภาพการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ จำแนกชนิดของพิพิธภัณฑ์สถานออกเป็นสาขาต่างๆ ตามหัวข้อแห่งการอภิปรายของนักการพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ ทั่วโลก เป็นสาขาดังนี้

1. พิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะ (MUSEUM OF ARTS)

เป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่ได้รับคามนิยมมากที่สุดแบบหนึ่ง เป็นสถาบันที่เก็บรวบรวมงานที่แยกออกไปเป็นพิเศษ ซึ่งงานศิลปะเหล่านี้มีค่าควรแก่การจดจำไว้ การเก็บรวบรวมจะเป็นเหตุผลดั้งเดิมเพื่อรักษาไว้ซึ่งศิลปะ ถึงแม้ว่าเหตุผลข้อนี้จะไม่ได้หมายความว่าความถึงคุณค่าทางหลักเกณฑ์ทางศิลปะแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชมกับสุนทรีย์ของศิลปะและศึกษาวิวัฒนาการด้านศิลปะหรือประวัติศาสตร์ศิลปะด้วย

2. พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะร่วมสมัย (GALLERY OF CONTEMPORARY ARTS)

ครอบคลุมงานในวิชาการแขนงต่าง ๆ คือ

- (1) ศิลปะประยุกต์ ซึ่งนำเข้ามาสู่ความเจริญทางอุตสาหกรรมด้วยการใช้รูปภาพ ฟิล์ม โทรทัศน์ และการโฆษณาทั้งทางที่เป็นคำอธิบายและภาพประกอบ
- (2) สถาปัตยกรรมระดับเดียวกันและแปลนของเมืองซึ่งใช้โดยเทคนิคและสังคม พร้อมกันต้องมีความหมายทางศิลปะและความคิดต่าง ๆ เข้าประกอบ
- (3) ศิลปะประยุกต์เกี่ยวกับสมัยแห่งการใช้เครื่องจักรกล
- (4) สมัยก่อนคลาสสิก เช่นเดียวกับศิลปะเริ่มแรก และศิลปะนั้นเพียงแสดงถึงความเกี่ยวพันกับความก้าวหน้าของศิลปะระยะเดียวกัน

3. พิพิธภัณฑ์สถานทางธรรมชาติวิทยา (NATURAL HISTORY MUSEUM)

พิพิธภัณฑ์สถานทางธรรมชาติวิทยา พัฒนามาจากการรวบรวมวัตถุในแบบต่าง ๆ เช่น ธรณีวิทยา พฤกษศาสตร์ สัตวศาสตร์ มานุษยวิทยา ฯลฯ และเป็นสถานที่ที่รักษาตัวอย่างวัตถุทางธรรมชาติโดยเก็บรักษาไว้ให้คงอยู่ตามสภาพของมัน

4. พิพิธภัณฑ์สถานทางวิทยาศาสตร์และเครื่องจักรกล (MUSEUM OF SCIENCE AND TECHNOLOGY)

เป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่จัดแสดงเรื่องราวการคิดค้นเกี่ยวกับการหาเครื่องผ่อนแรงและการวิเคราะห์เรื่องราวของจักรวาลอันกว้างใหญ่วงการพิพิธภัณฑ์สถานเรียกพิพิธภัณฑ์สถานชนิดนี้ว่าพิพิธภัณฑ์สถานทางวิทยาศาสตร์และเครื่องจักรกล และพิพิธภัณฑ์สถานทางวิทยาศาสตร์เป็นศูนย์รวมที่แสดงให้เห็นวิทยาการของโลก ตลอดจนความก้าวหน้า ในอีกกรณีหนึ่งเป็นเสมือนห้องแสดงพิเศษทางวิทยาศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุและการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานชนิดนี้ไม่ใช่การรวบรวมวัตถุที่เหลือใช้หรือเลิกใช้เพียงอย่างเดียวแบบเดียวกับพิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะและโบราณคดี แต่ยังรวบรวมสิ่งของวัตถุเครื่องจักรกลที่ทันสมัยด้วย ทั้งนี้เพื่อชี้ให้ประชาชนเห็นวิวัฒนาการของการคิดค้นทางเครื่องจักรตั้งแต่สมัยก่อนคราจนกระทั่งปัจจุบันนี้

5. พิพิธภัณฑ์สถานทางมานุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา(MUSEUM OF ANTHROPOLOGY AND ETHNOLOGY)

พิพิธภัณฑ์สถานดังกล่าวนี้มีขอบเขตกว้างขวาง ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้มนุษย์แต่ละเผ่าพันธุ์ได้เข้าใจในวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน อันเป็นผลนำไปสู่ความเข้าใจที่ดีของสังคมมนุษย์โดยทั่วไป พิพิธภัณฑ์สถานชนิดนี้ มักจะแสดงวัตถุเครื่องมือและเครื่องใช้ รูปเคารพทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมอื่น ๆ ขอบเขตแห่งวัฒนธรรมของเผ่าต่าง ๆ ที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานชนิดนี้กว้างขวางเพียงไร ขึ้นอยู่กับความรู้ของเจ้าหน้าที่

6. พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี จัดแสดงเรื่องราวตามความเป็นมาของมนุษย์ในอดีตนี้ สามารถจัดแบ่งได้ดังนี้

ก. พิพิธภัณฑ์สถานทางโบราณคดี (MUSEUM OF ARCHAEOLOGY) โบราณคดีคือศาสตร์ที่เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าและวิจัยความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ โดยอาศัยข้อมูลทางเอกสารและวัตถุเป็นหลักฐานในการสรุปผลการค้นคว้าด้านวัฒนธรรมและอารยธรรม ด้วยเหตุนี้พิพิธภัณฑ์สถานทางโบราณคดีจึงเป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่จะจัดแสดงและรวบรวมวัตถุที่ได้จากการขุดค้นนอกเหนือจากนี้พิพิธภัณฑ์สถานทางโบราณคดีได้จัดแสดงส่วนต่าง ๆ ของโบราณสถานซึ่งได้พบจากการขุดค้นด้วย

ข. พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์ (HISTORICAL MUSEUM) พิพิธภัณฑ์สถานชนิดนี้ใกล้เคียงกับพิพิธภัณฑ์สถานทางชาติพันธุ์วิทยา มักจะรวบรวมวัตถุที่น่าสนใจทั้งหมดที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์วิทยา ซึ่งมาจากวัฒนธรรมชั้นแรกเริ่ม ในขณะที่พิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะพื้นบ้านและขนบธรรมเนียมประเพณี มักเก็บรวบรวมวัตถุที่น่าสนใจทางชาติพันธุ์วิทยาซึ่งพบในระหว่างวัฒนธรรมที่กำลังเจริญก้าวหน้าเอาไว้

ค. พิพิธภัณฑ์สถานประจำโบราณสถาน (SITE MUSEUM) พิพิธภัณฑ์สถานชนิดนี้ส่วนใหญ่มักจะสร้างขึ้นตามสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือในอาคารประวัติศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. พิพิธภัณฑ์สถานประจำท้องถิ่น (REGIONAL MUSEUM)

แสดงเรื่องราวของท้องถิ่นต่างๆ ถึงแม้ว่าพิพิธภัณฑ์สถานจะตั้งอยู่ไกลจากเมืองใหญ่เมืองโตเมืองหนึ่งแต่มีแผนงานเป็นในแบบพิพิธภัณฑ์สถานประจำท้องถิ่น ก็อาจจัดเข้าในพิพิธภัณฑ์สถานประเภทนี้ได้และพิพิธภัณฑ์ประเภทนี้ได้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยง เพราะสามารถให้ความรู้ได้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับท้องถิ่นที่พวกเขาได้เข้ามาชม

8. พิพิธภัณฑ์สถานแบบพิเศษ (SPECIALIZED MUSEUM)

พิพิธภัณฑ์สถานในประเภทนี้ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องข้องกับการศึกษา เช่น ศิลปะประยุกต์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชาติพันธุ์วิทยา และการศึกษาด้านสังคมต่าง ๆ ธรรมชาติวิทยา วิทยาศาสตร์ เทคนิค เหตุผลทางการปฏิบัติ และได้คัดเลือกพิพิธภัณฑ์สถานที่ยกตัวอย่างแน่นอนอยู่ในวิชาหนึ่ง และมีรากฐานอยู่บนสาขาวิชาการ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานตั้งอยู่บนที่พิเศษ

9. พิพิธภัณฑ์สถานของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา (UNIVERSITY MUSEUM)

พิพิธภัณฑ์สถานประเภทนี้ ไม่จำกัดถึงการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะ หรือเกี่ยวกับหัวข้อและขอบเขตใด ๆ พิพิธภัณฑ์สถานประเภทนี้มีหัวข้อต่าง ๆ ที่กว้างขวางมากที่สุด ซึ่งเริ่มจากการศึกษาศิลปะไปสู่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ แต่ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการศึกษาในแขนงอื่น ๆ ดังนั้น คำว่า UNIVERSITY MUSEUM จึงไม่ใช่การเก็บรวบรวมวัตถุทางการศึกษาเพื่อประโยชน์สำหรับการสอนในวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ

โครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรีนี้ ลักษณะโครงการจะเป็นในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์สถานประจำท้องถิ่น ซึ่งจะแสดงเรื่องราวรวมความเป็นมาต่าง ๆ ของจังหวัดลพบุรีที่มีความน่าสนใจยิ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทบาทของโครงการ

1) ด้านการอนุรักษ์และวิจัย

- เป็นสถานที่รวบรวม ค้นคว้า วิจัย และจัดเก็บข้อมูลทางศิลปะและวัฒนธรรมของจังหวัดลพบุรีจากอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อประกอบการอธิบายเรื่องราวในประวัติศาสตร์ของจังหวัดลพบุรีในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม โดยกำหนดจัดเก็บไว้ในส่วนต่าง ๆ ตามประเภทของข้อมูล ได้แก่ คลังพิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด ห้องภาพ และเสียง ซึ่งจะมีการคัดเลือกนำมาจัดแสดงแก่ประชาชนในรูปนิทรรศการ ทั้งแบบถาวรและชั่วคราว รวมทั้งมีการแสดงนิทรรศการทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมเอกลักษณ์ของจังหวัดลพบุรี ให้คงอยู่รอดพ้นการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่หยุดยั้ง

2) ด้านการส่งเสริมและเผยแพร่

- การจัดสัมมนา อภิปราย ในหัวข้อต่าง ๆ ที่จะส่งเสริม และเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมในประวัติศาสตร์ของจังหวัดลพบุรี

- ให้การสนับสนุนงานศิลปะและวัฒนธรรมจากทั่วทุกส่วนของประเทศ โดยไม่ต้องอาศัยศูนย์การค้า โรงแรม จัดแสดง และเผยแพร่ ซึ่งไม่เหมาะสมและไม่ถูกต้องตามหลักวิชา

- จัดพิมพ์ หนังสือ เอกสารวิชาการเพื่อการเผยแพร่

- การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน นักศึกษา โดยร่วมงานกับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอย่างมีระบบ เช่น จัดเป็นบทเรียน การนำชม และบรรยาย จัดเป็นหลักสูตรพิเศษในวันหยุดหรือปิดภาคเรียน สำหรับประชาชนทั่วไป และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จะมีกิจกรรมที่เป็นสาระและบันเทิง เช่น การบรรยาย และนำชมการแสดงประกอบคำบรรยาย นำเสนอในวาระต่าง ๆ

3) ด้านการประสานงาน

- การประสานงานด้านการเก็บและบริการข้อมูล นอกจากการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลแล้ว ยังทำหน้าที่ขอข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ และแนะนำแหล่งข้อมูลแก่ผู้ใช้บริการสำหรับรายละเอียดหรือตัวจริงของงานทางศิลปะและวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ไม่สามารถหรือไม่ควรนำมาจากแหล่ง เช่น จัดทำบรรณานุกรม พจนานุกรม สารานุกรม และจัดแปลเอกสารหนังสือทางศิลปวัฒนธรรมเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศ ตลอดจนจัดบริการข้อมูลวัตถุ สิ่งของ แก่สถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมของจังหวัดลพบุรี

- การประสานงานด้านบุคลากร จัดทำ ทำเนียบ บุคลากรซึ่งมีความรู้ ความชำนาญในด้านต่าง ๆ ทางศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อร่วมกันหาแนวทางที่ถูกต้องในทางปฏิบัติและได้ผลในการจัดการองค์การของโครงการตลอดจนขอความร่วมมือในการจัดหาผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่ หรือวิทยากรด้านต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรม

4) ด้านศิลปะและวัฒนธรรม

โครงการนี้ มุ่งเน้นในการเสริมสร้างความเข้าใจในประวัติศาสตร์ของจังหวัด อันเป็นแนวโน้มที่พิพิธภัณฑ์สถานในปัจจุบันควรจะเป็น ซึ่งจะแตกต่างกับพิพิธภัณฑ์สถานแบบอนุรักษ์นิยมแบบเก่าที่มุ่งแต่การแสดงทางวัตถุ การเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรมในแง่ที่ควบคู่กับเรื่องราวประวัติศาสตร์ ยังน้อยอยู่ การแสดงบทบาททางศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งจะเน้นความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคม การศึกษา ตลอดจนการเมืองรูปแบบการเสนอกิจกรรม จึงมีสภาพที่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ที่เป็นปัจจุบัน โดยมีเป้าหมายที่แน่นอนเพื่อเป็นสื่อในการเสนอกิจกรรมที่แสดงถึงความต่อเนื่องในกระแสวัฒนธรรม เพื่อเป็นผลแก่สังคมในการพัฒนาสืบทอดศิลปะและวัฒนธรรมต่อไป

5) ด้านการท่องเที่ยวและการพักผ่อนหย่อนใจ

การเป็นสถาบันทางศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งมีหน้าที่เสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ของจังหวัดลพบุรี ย่อมต้องรวมไปถึงความมีคุณค่าทางสุนทรียภาพ อันเหมาะที่จะเป็นสถานที่เชิดหน้าชูตาของจังหวัดเป็นที่ท่องเที่ยว พักผ่อน หย่อนใจ ของคนไทยพร้อมทั้งเป็นจุดสนใจของชาวต่างประเทศ ให้เกิดความเข้าใจในที่มาของจังหวัดลพบุรีและรับรู้ถึงประวัติศาสตร์ของจังหวัดลพบุรีที่สืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตและสามารถสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อชาติให้เกิดกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้อย่างชัดเจน

หน้าที่รับผิดชอบศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี

1. งานบริหาร

- 1.1 ควบคุมแนะนำ ตรวจสอบการบริหารงานของศูนย์ประวัติศาสตร์ และโบราณวัตถุ ในจังหวัดลพบุรี
- 1.2 รวบรวมและจัดหาวัตถุ เพื่อนำมาจัดแสดงและเพื่อการศึกษา
- 1.3 งานสารบรรณ การเงิน การบัญชี สารนิเทศ พัสดุ ยานพาหนะ ตลอดจนอาคาร สถานที่ และระบบรักษาความปลอดภัย

2. งานวิชาการ

- 2.1 ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์วิจัย เรื่องราวทางวิชาการ โบราณคดี ประวัติศาสตร์ ศิลป์ ปรากฏศิลป ประวัติศาสตร์ศิลป์ และอารยธรรม ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ
- 2.2 ดำเนินการตรวจพิสูจน์ เพื่อกำหนดอายุ ประเมินค่าศิลปโบราณวัตถุ
- 2.3 ควบคุมและกำหนดมาตรการในการทำการค้า ศิลป์โบราณวัตถุ และการนำออกนอกราชอาณาจักร ในเขตรับผิดชอบ
- 2.4 วางแผน ดำเนินงานด้านวิชาการพิพิธภัณฑ์วิทยาและเทคนิคพิพิธภัณฑ์เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาในการจัดนิทรรศการ และการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ในเขตรับผิดชอบ
- 2.5 งานโสตทัศนศึกษา ถ่ายภาพ วัตถุประกอบการทำทะเบียน จัดทำภาพนิ่ง ภาพยนต์ เทปเสียง เทปภาพ รวมทั้งบันทึกภาพ กิจกรรมของศูนย์
- 2.6 ศึกษา ค้นคว้า กำหนด แบบแผนในการจัดทำทะเบียน ศิลป์โบราณวัตถุ จัดทำทะเบียน บัญชี บัตรประจำโบราณวัตถุ ซ่อมสงวน รักษาศิลปโบราณวัตถุ

3. งานบริการการศึกษาและประชาสัมพันธ์

- 3.1 เผยแพร่ผลงานด้านการค้นคว้าวิจัย โดยการจัดพิมพ์เอกสาร จัดนิทรรศการ จัดการสัมมนา อภิปราย บรรยายให้แก่ประชาชน
- 3.2 บริการให้การศึกษา บริการห้องสมุดให้แก่ประชาชน

4. งานจัดแสดงและเทคนิค

- 4.1 วางแผนดำเนินงานด้านการออกแบบการจัดแสดง ออกแบบและเขียนแบบแผนผังการจัดแสดง ตกแต่งสถานที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 4.2 จัดระบบการเก็บรักษา เพื่อการศึกษา ค้นคว้า ควบคุม บำรุงรักษา

- 4.3 ควบคุม ตรวจสอบ บำรุงรักษา งานวิศวกรรมในอาคาร

3.2 การศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินงานของโครงการ

การที่พิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งจะดำเนินการการศึกษาให้ได้ผลเต็มความสามารถนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความร่วมมือร่วมใจกับประชาชนในรูปแบบต่างๆ อย่างใกล้ชิด ดังนี้

1. ความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑ์สถานกับสถาบันทางการศึกษา

ในประเทศไทยขณะนี้จะต้องนำนักเรียนวิชาประวัติศาสตร์เข้าชมพิพิธภัณฑ์ฯ ทางประวัติศาสตร์อย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง จะต้องนำนักเรียนวิทยาศาสตร์ เข้าชมพิพิธภัณฑ์ฯ ทางวิทยาศาสตร์ อย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง หรือพิพิธภัณฑ์ฯ ทางธรรมชาติวิทยาหนึ่งครั้ง เป็นต้น

อนึ่ง วัตถุและเรื่องราวที่แสดงในพิพิธภัณฑ์ จะต้องสัมพันธ์กับหลักสูตรการเรียนของนักเรียนด้วย

ความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑ์ฯ กับสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ พอดีจะสรุปวิธีการดำเนินงานได้ดังต่อไปนี้

1. ทำหนังสือเชิญนักเรียนให้มาชมพิพิธภัณฑ์ฯ
2. เชิญครูและสมาคมผู้ปกครองเข้าชมพิพิธภัณฑ์ฯ
3. ส่งวิทยากรฯ ไปแนะนำแนวเกี่ยวกับการศึกษาในพิพิธภัณฑ์
4. ร่วมมือกับเทศบาลในการจัดหาห้ดำเนินการดังกล่าว
5. บริการให้ยืมวัตถุไปประกอบการสอนในโรงเรียน
6. จัดแสดงชั่วคราวให้สัมพันธ์กับหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน
7. มีเอกสารคำแนะนำพอสมควร

2. ความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑ์สถานกับสมาคมหรือองค์การ

พิพิธภัณฑ์สถานควรจะ ได้มีการจัดบรรยายเรื่องราวทางการศึกษาให้ประชาชนฟังทุก สัปดาห์ ทั้งนี้เพราะว่าคนในกลุ่มดังกล่าวนี้เป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนกิจการพิพิธภัณฑ์ฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาคม หนังสือพิมพ์และสมาคมการท่องเที่ยว ตลอดจนพนักงานวิทยุและโทรทัศน์ ทั้งนี้เพราะบุคคลดังกล่าวทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนอีกต่อหนึ่งเฉพาะสมาคมนักท่องเที่ยว นั้น แม้จะไม่ได้มุ่งหวังเป็นวิทยากรเช่นคนกลุ่มอื่นๆ ก็ตามแต่การทำงานของเขาก็เกี่ยวข้องอยู่กับกิจการของพิพิธภัณฑ์ฯ โดยตรง เพราะเหตุนี้ การหยิบยื่นความรู้ที่แท้จริงให้คนกลุ่มนี้เข้าใจเรื่องราวนั้น จึงเป็นส่วนจำเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ความร่วมมือกับพิพิธภัณฑ์สถานและคนทั่ว ๆ ไป

ประชาชนกลุ่มนี้มักไม่ได้รวมเป็นกลุ่มเป็นก้อน แบบเดียวกับสถาบันทางการศึกษา หรือองค์การสมาคมหรือสโมสรต่าง ๆ ที่กล่าวมา เพราะคนพวกนี้เป็นคนธรรมดาไม่ได้ขึ้นกับองค์การหรือสโมสรใด ๆ การที่จะดึงคนกลุ่มนี้เข้ามาศึกษาในพิพิธภัณฑ์ฯ นั้น เท่าที่วงการพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ในประเทศภาคพื้นยุโรปกำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ได้แก่ การโฆษณา การจัดรายการแสดงศิลปะชั่วคราวขึ้นอีกประการหนึ่ง ด้วยเหตุนี้เอง สมาชิกพิพิธภัณฑ์ฯ จึงเป็นส่วนสำคัญในการรวมกลุ่มคนทั่วไปให้รวมกันเป็นหมวดหมู่

4. ความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑ์ฯ กับครู

ด้วยจุดประสงค์ที่จะให้ครูมีความกระตือรือร้นและมีความสามารถในการนำนักเรียนเข้าชมพิพิธภัณฑ์ฯ ด้วยตนเอง ทางพิพิธภัณฑ์ฯ จึงมีหลักสูตรซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- ก. วิธีการของครูในการใช้วัตถุ ในพิพิธภัณฑ์ฯ ไปใช้ในการสอน
- ข. วิชาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ในประเทศไทยเรา ความร่วมมือระหว่างภัณฑารักษ์ของพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ กับสถาบันครูอาจารย์และบุคคลภายนอก เคยดำเนินการและจัดทำกันบ้างแล้ว แต่ไม่ได้ต่อเนื่องงานกันมา ความก้าวหน้าของการศึกษาพิพิธภัณฑ์ฯ จึงไม่เจริญเท่าที่ควร

5. สมาชิกพิพิธภัณฑ์สถาน (MUSEUM MEMBERSHIP)

เกี่ยวกับสมาชิกพิพิธภัณฑ์ฯ นี้ โดยทั่วไปจะรับบุคคลมาเป็นสมาชิกโดยมีอายุกว่า 18 ปีขึ้นไป สมาชิกแต่ละคนต้องเสียค่าธรรมเนียมตามสมควร ทางพิพิธภัณฑ์ฯ ได้รับก็คือ

1. ได้ทราบความเคลื่อนไหวและกิจกรรมต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์ฯ
2. มีสิทธิเข้าฟังการบรรยายฟรีโดยเป็นการเพิ่มความรู้
3. มีโอกาสเข้าศึกษา ชมภาพยนตร์ หรือค้นคว้าในพิพิธภัณฑ์
4. มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑ์ฯ กับประชาชนนั้น ได้ผลเพียงไรขึ้นอยู่กับหลักการและแนวนโยบายของการดำเนินงานของผู้อำนวยการ หรือเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ฯ เป็นหลัก ในขณะเดียวกันพิพิธภัณฑ์ฯ จะดำเนินการได้หรือไม่นั้นต้องพิจารณาเป็นพื้นฐานดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. สภาพของพิพิธภัณฑ์ฯ
2. ความเข้าใจของพนักงานเจ้าหน้าที่
3. ลักษณะและพื้นฐานของประชาชนในท้องถิ่น
4. การปลูกฝังและนโยบายทางการศึกษาของชาติ
5. ความเจริญด้านอื่น ๆ ของท้องถิ่น
6. ความร่วมมือขององค์การสถาบันภายนอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.1 การศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างการบริหารงานของโครงการ

โครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรีนี้ เกิดขึ้นจากนโยบายของกรมศิลปากรในเรื่องของการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ประจำเมือง ให้ครบทุกจังหวัด โดยที่โครงการนี้จะขึ้นตรงกับหน่วยงานของกรมศิลปากรที่ 1 โดยแบ่งการบริหารงานของศูนย์ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- ก. งานบริหาร
- ข. งานวิชาการ
- ค. งานบริการการศึกษาและประชาสัมพันธ์
- ง. งานจัดแสดงและเทคนิค

1. งานบริหาร

มีหน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบ โครงการ ตลอดจนการวางแผนพัฒนาโครงการให้บรรลุเป้าหมาย ควบคุมการปฏิบัติงานของแต่ละฝ่าย ประสานงานและจัดงบประมาณในการดำเนินงาน ตลอดจนเรื่องของการเงินการบัญชี งานสารบรรณ รับผิดชอบในเรื่องของยานพาหนะ ควบคุมดูแลอาคารสถานที่และหน่วยรักษาความปลอดภัยให้แก่โครงการ

2. งานวิชาการ

มีหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์วิจัย จัดทำทะเบียนศิลป โบราณวัตถุ จัดทำทะเบียนบัญชีบัตรประจำโบราณวัตถุ อีกทั้งงานซ่อมสงวนรักษาศิลป โบราณวัตถุของศูนย์ประวัติศาสตร์ รวมถึงงานโสตทัศนศึกษา

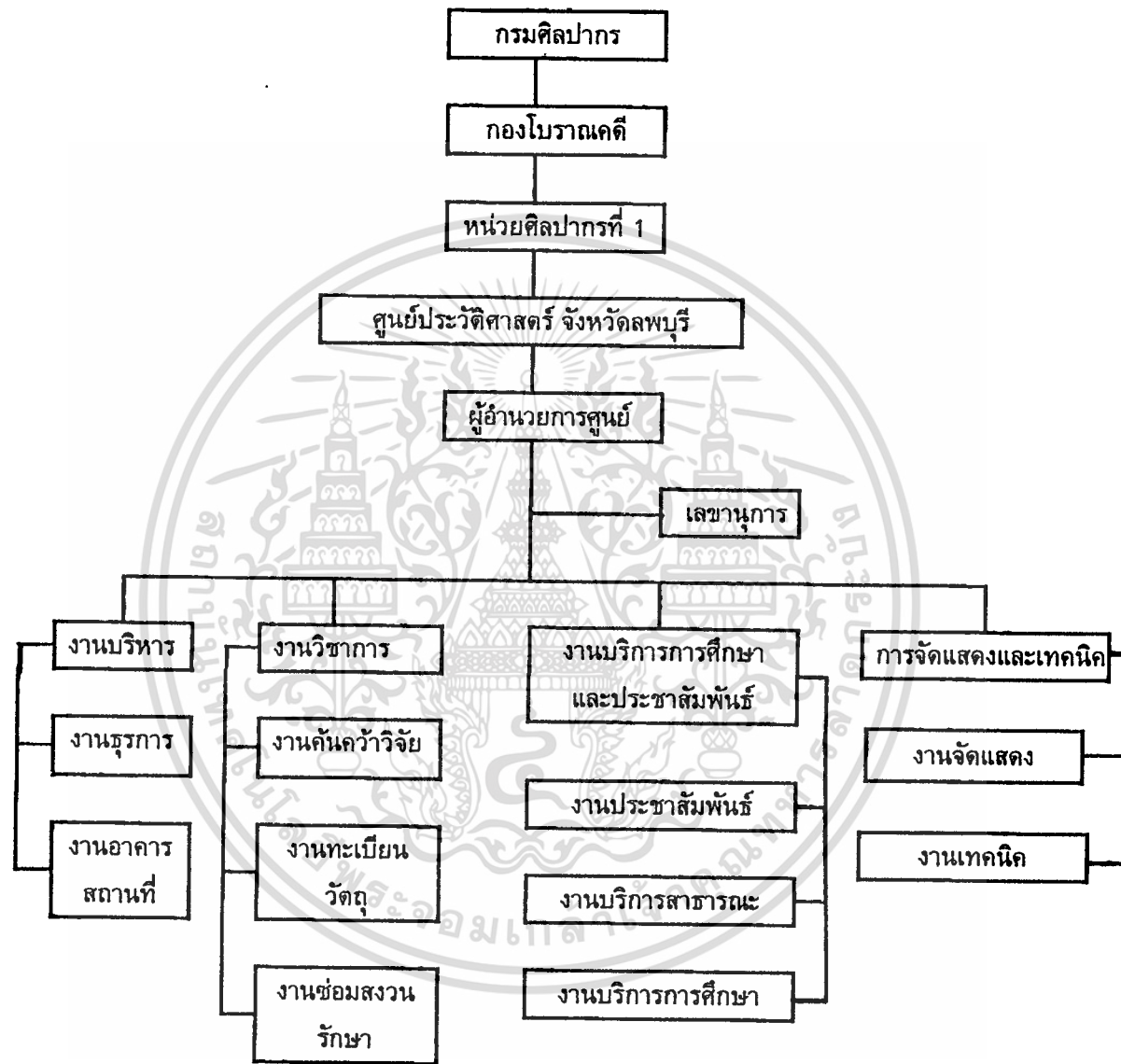
3. งานบริการการศึกษาและประชาสัมพันธ์

มีหน้าที่จัดบริการให้การศึกษา จัดพิมพ์เอกสารและประชาสัมพันธ์ จัดฝึกอบรม สัมมนา ตลอดจนการบรรยาย จัดบริการห้องสมุด อีกทั้งเผยแพร่ผลงานด้านการค้นคว้าและงานวิจัยโบราณวัตถุ

4. งานจัดแสดงและเทคนิค

มีหน้าที่ออกแบบจัดแสดง วางแผนดำเนินการจัดแสดง ออกแบบ เขียนแบบ แผนผังการจัดแสดง ตกแต่งสถานที่ รวมทั้งงานควบคุม และซ่อมแซมงานวิศวกรรมในอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนภูมิแสดงการแบ่งส่วนบริหารงานของศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี

3.2.2 การศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดด้านบุคลากร อัตรากำลัง และเจ้าหน้าที่

การหาอัตรากำลังและเจ้าหน้าที่ ต้องเปรียบเทียบกับพิพริภณท์ทัวๆ ไป และพิจารณาเพิ่มเติมตามความเหมาะสม ดังนั้นเราสามารถสรุป บุคลากร อัตรากำลังและเจ้าหน้าที่ได้ดังนี้

ตำแหน่ง	อัตรากำลัง	รวม
1. ฝ่ายบริหาร		
1.1 งานบริหาร		
- ผู้อำนวยการศูนย์	1	
- รองผู้อำนวยการศูนย์	1	
- หัวหน้าฝ่าย	4	
- เลขานุการ	1	7
1.2 งานธุรการ		
- หัวหน้างานธุรการ	1	
- เจ้าหน้าที่สารบรรณ	2	
- เจ้าหน้าที่การเงิน-บัญชี	2	
- เจ้าหน้าที่สารนิเทศ	2	
- เจ้าหน้าที่พัสดุ	1	
- เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด	1	9
1.3 งานอาคารสถานที่		
- หัวหน้างานอาคารสถานที่	1	
- เจ้าหน้าที่งานอาคารสถานที่	4	
- ขามรักษาการณ์ภายใน	5	
- ขามรักษาการณ์ภายนอก	5	
- นักการภารโรง	3	
- คนสวน	3	
- พนักงานขับรถ	2	23

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำแหน่ง	อัตราค่าจ้าง	รวม
2. งานวิชาการ		
2.1 งานค้นคว้าวิจัย		
- หัวหน้างานค้นคว้าวิจัย	1	
- นักวิชาการ	2	
- ภัณฑารักษ์	2	
- พนักงานพิมพ์ดีด	1	6
2.2 งานทะเบียนวัตถุ		
- หัวหน้างานทะเบียนวัตถุ	1	
- เจ้าหน้าที่ทะเบียนวัตถุ	2	
- ภัณฑารักษ์	1	
- เจ้าหน้าที่ตรวจรับวัตถุ	1	
- เจ้าหน้าที่แกะและบรรจุ	1	
- เจ้าหน้าที่ถ่ายภาพ	2	8
2.3 งานซ่อมสงวนวัตถุ		
- หัวหน้างานซ่อมสงวนวัตถุ	1	
- นักวิทยาศาสตร์	1	
- นักวิชาการ	2	
- นักอนุรักษ์	2	
- เจ้าหน้าที่ซ่อมสงวน	2	8
3. ฝ่ายบริการการศึกษาและประชาสัมพันธ์		
3.1 งานประชาสัมพันธ์		
- หัวหน้างานประชาสัมพันธ์	1	
- เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์	2	
- วิทยากร	3	
- เจ้าหน้าที่นำชม	4	
- เจ้าหน้าที่พัฒนาบุคคลากร	2	
- เจ้าหน้าที่สถิติ	1	
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและเผยแพร่ข่าวสาร	2	15

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์และควรใช้เฉพาะเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ในประโยชน์ทางการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตำแหน่ง	อัตรากำลัง	รวม
3.2 งานบริการสาธารณะ - หัวหน้างานบริการสาธารณะ - เจ้าหน้าที่งานบริการ - เจ้าหน้าที่จำหน่ายเอกสาร, ของที่ระลึก - เจ้าหน้าที่รับฝากของ - เจ้าหน้าที่จำหน่ายบัตร	1 2 2 1 1	7
3.3 งานบริการการศึกษา - บรรณารักษ์ - ผู้ช่วยบรรณารักษ์ - เจ้าหน้าที่ห้องสมุด - เจ้าหน้าที่โสตทัศนูปกรณ์	1 1 2 2	9
4. ฝ่ายจัดแสดงและเทคนิค 4.1 งานจัดแสดง - หัวหน้างานจัดแสดง - นักวิชาการ - นักวิทยาศาสตร์ - นักออกแบบ - ช่างเขียนแบบ - ศิลปกรรม - เจ้าหน้าที่ตกแต่งสถานที่	1 1 1 1 2 3	9
4.2 งานเทคนิค - หัวหน้างานเทคนิค - เจ้าหน้าที่เทคนิค - เจ้าหน้าที่ชำนาญเฉพาะทาง	1 2 5	8
รวมเจ้าหน้าที่ทั้งหมด		106

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุป จำนวนอัตรากำลังและเจ้าหน้าที่ในโครงการ

1. ฝ่ายบริหาร	39	อัตรา
2. ฝ่ายวิชาการ	22	อัตรา
3. ฝ่ายบริการการศึกษาและประชาสัมพันธ์	28	อัตรา
4. ฝ่ายจัดแสดงและเทคโนโลยี	17	อัตรา
รวมกำลังเจ้าหน้าที่	106	อัตรา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 การศึกษาและวิเคราะห์ผู้ใช้โครงการ

3.3.1 การศึกษาและวิเคราะห์ประเภทผู้ใช้โครงการ

ผู้ใช้อาคารศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ผู้ให้บริการ (ผู้ใช้ประจำ) ได้แก่ เจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรของศูนย์ ทำหน้าที่บริหารงานของศูนย์ประวัติศาสตร์ แบ่งเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้

- ฝ่ายบริหาร
- ฝ่ายวิชาการ
- ฝ่ายบริการการศึกษาและประชาสัมพันธ์
- ฝ่ายจัดแสดงและเทคโนโลยี

เจ้าหน้าที่และบุคลากรของศูนย์ประวัติศาสตร์ ทำหน้าที่ดำเนินงานโครงการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ดูแลให้คำแนะนำแก่ประชาชน ผู้ชมและผู้สนใจ รวมทั้งค้นคว้าวิจัย และรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้ใช้ชั่วคราว (ผู้ให้บริการ) แบ่งเป็น 3 ประเภท

ก. ผู้เข้าชม

- นักท่องเที่ยว เป็นกลุ่มที่ต้องการหาความสำราญจากการเข้าชม เป็นประชากรหลักมีความสนใจในเรื่องราวที่จัดแสดง ชมอย่างไม่ละเอียดย ส่วนใหญ่จะเข้าชมครั้งเดียวแล้วจากไป การเข้าชมส่วนมากจะเป็นวันธรรมดา

- ประชาชนทั่วไป เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมคล้ายกับนักท่องเที่ยวคือมาชมเพื่อการพักผ่อนหาความสำราญ ต้องการสิ่งแปลกใหม่มากกว่าเพื่อการศึกษา การเข้าชมส่วนมากจะเป็นวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือวันหยุดราชการ

- นักเรียน นักศึกษา พระภิกษุ เป็นกลุ่มที่จะเข้ามาทำการศึกษาค้นคว้าเป็นส่วนใหญ่ มีความสนใจในสิ่งแปลกใหม่ เป็นการเข้าชมเพื่อการพัฒนาของสมอง การจัดแสดงควรประกอบด้วยการบรรยายทางวิชาการเพื่อการศึกษาลักษณะการเข้าชมส่วนมากจัดเป็นกลุ่ม

ข. ผู้มาติดต่อ ศึกษา ค้นคว้า

เป็นบุคคลที่เข้ามาติดต่อทางหน่วยงานเพื่อขอเอกสารข้อมูลต่าง ๆ กับเจ้าหน้าที่หรืออาจจะเข้ามาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในการเข้าชมเป็นหมู่คณะ โดยอาจให้เจ้าหน้าที่บรรยายประกอบ ได้แก่ นักวิชาการ นักค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ ที่ทำการศึกษาค้นคว้าไม่สนใจถึงการจัดแสดงมุ่งเน้นที่เนื้อหาของวัตถุที่จัดแสดง ส่วนคลังพิพิธภัณฑ์เป็นส่วนที่สำคัญของบุคคลกลุ่มนี้ ใช้เวลาในการชมนาน ชมอย่างละเอียดเพื่อการศึกษาค้นคว้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก. แยกหรือบุคคลสำคัญ

การเข้าชมของบุคคลกลุ่มนี้สามารถเป็นได้ทั้ง 2 กรณี คือ มีภูมิหลังบ้าง ไม่มีเลย อาจเป็นแขกรับเชิญของทางศูนย์ ในการจัดนิทรรศการพิเศษ การเข้าชมจะเป็นตามมารยาทเป็นส่วนใหญ่ เพราะอาจเป็นแขกของทางราชการ หรือบุคคลที่เข้ามาใช้อาคารเพื่อความสะดวก เป็นต้น

3. วัตถุจัดแสดง

ตามลักษณะของพิพิธภัณฑ์ส่วนจัดแสดงถาวรจะต้องมีการนำวัตถุเข้า-ออก นับตั้งแต่ ขานรับของและจะต้องมีการทำทะเบียนวัตถุและส่งให้ฝ่ายศิลปถ่ายภาพ จากนั้นก็จะนำเข้าสู่คลังพิพิธภัณฑ์เพื่อรอการจัดแสดง โดยเฉพาะในส่วนนิทรรศการชั่วคราว วัตถุจัดแสดงอาจได้รับมาโดยการ เช่ายืมหรือบริจาคจากผู้อื่น วัตถุบางประเภท จำเป็นต้องมีการสงวนรักษาอย่างดีก่อนออกจัดแสดง หรือนำออกจากพิพิธภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. พฤติกรรมของผู้ใช้ชั่วคราว (ผู้ใช้บริการ) ได้แก่ ผู้ชมทั่วไป นักเรียน นักศึกษา นักท่องเที่ยว ลักษณะพฤติกรรมที่เข้ามาใช้โครงการ คือ

- เข้ามาสู่ช่องทางเข้า ซึ่งเป็นบริเวณรวมคน เพื่อทำการติดต่อสอบถาม พนักงานต้อนรับของศูนย์ หรือซื้อบัตรเข้าชมนิทรรศการ ผู้ใช้จะแยกย้ายไปสู่ส่วนต่างๆ จากบริเวณส่วนนี้ ถ้าเป็นหมู่คณะก็จะไปยังห้องบรรยาย หรือหอประชุมก่อนเพื่อฟังคำบรรยายสรุป แล้วจึงเข้าสู่ส่วนแสดง

บริเวณโถงนี้จะมีสวนขายบัตร ขายของที่ระลึก หนังสือ คู่มือบัตร ประกอบการชมงาน, โทรศัพท์สาธารณะ ห้องน้ำ ส่วนพักผ่อนและที่รับฝากของ

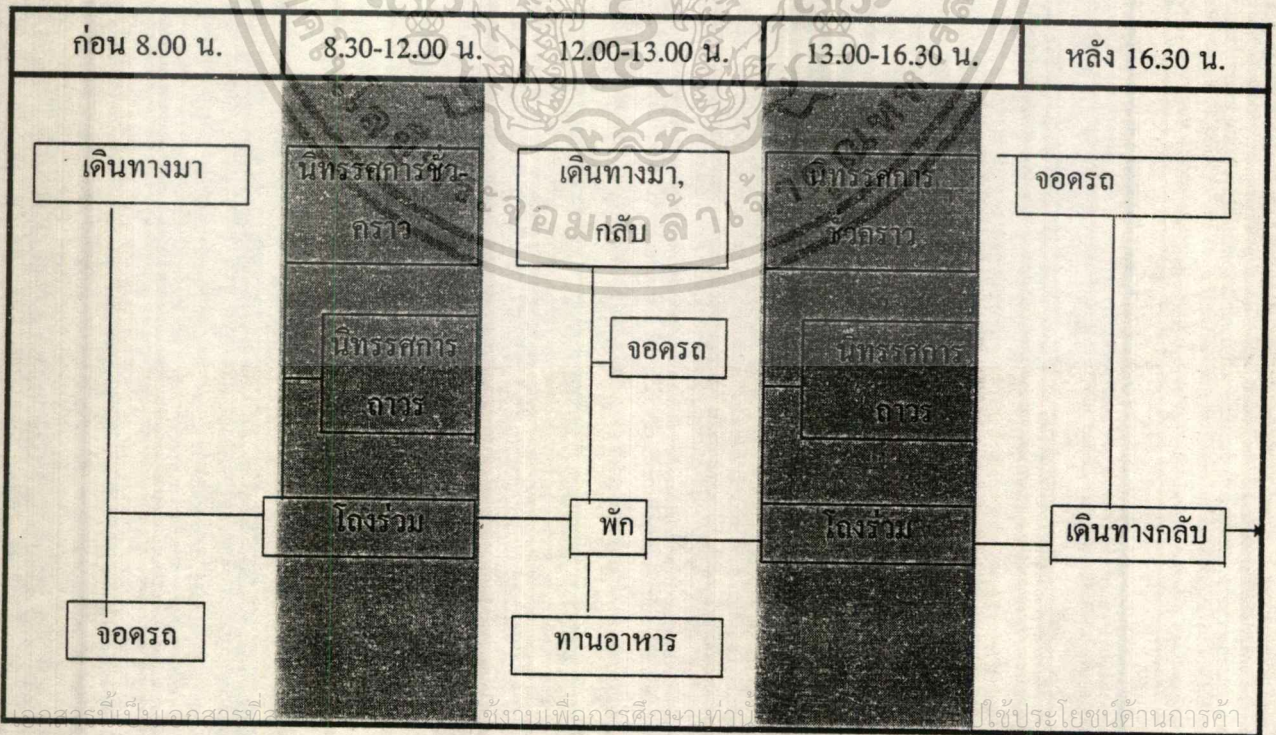
- เมื่อชมนิทรรศการเสร็จครบแล้วก็จะออกมารับของที่ฝากไว้ อาจจะแวะซื้อหนังสือ, ของที่ระลึก หรือรับประทานอาหารก่อนก็ได้

ผู้ใช้ชั่วคราวสามารถแยกออกเป็น

2.1 ผู้เข้าชม ซึ่งรูปแบบของพฤติกรรมจะแยกออกได้ดังนี้

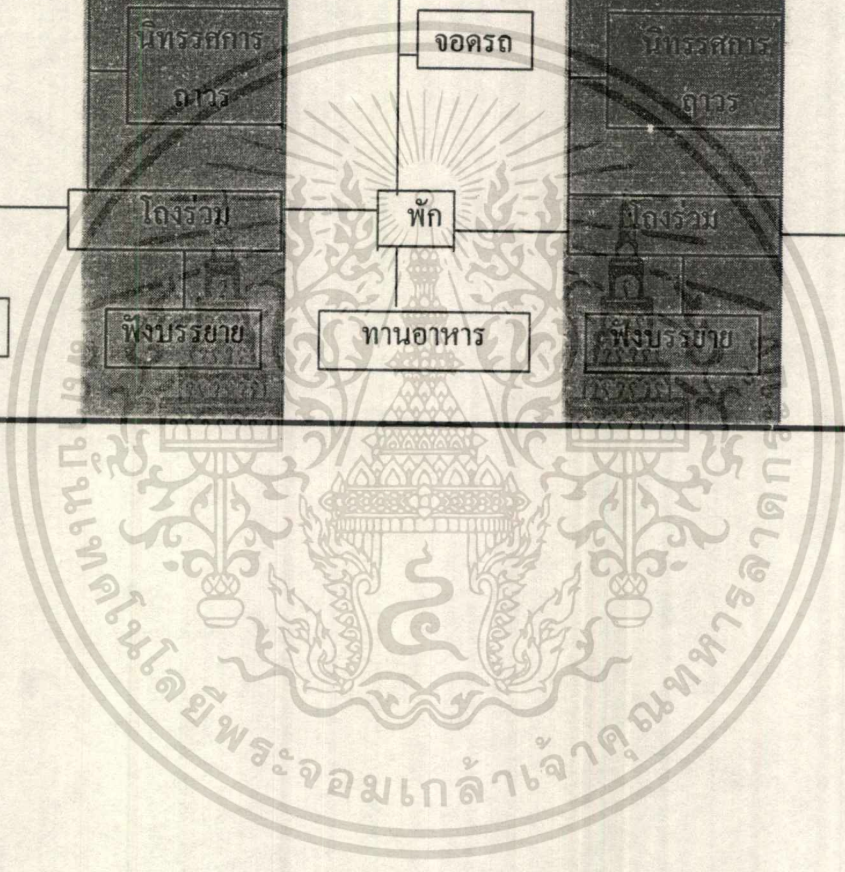
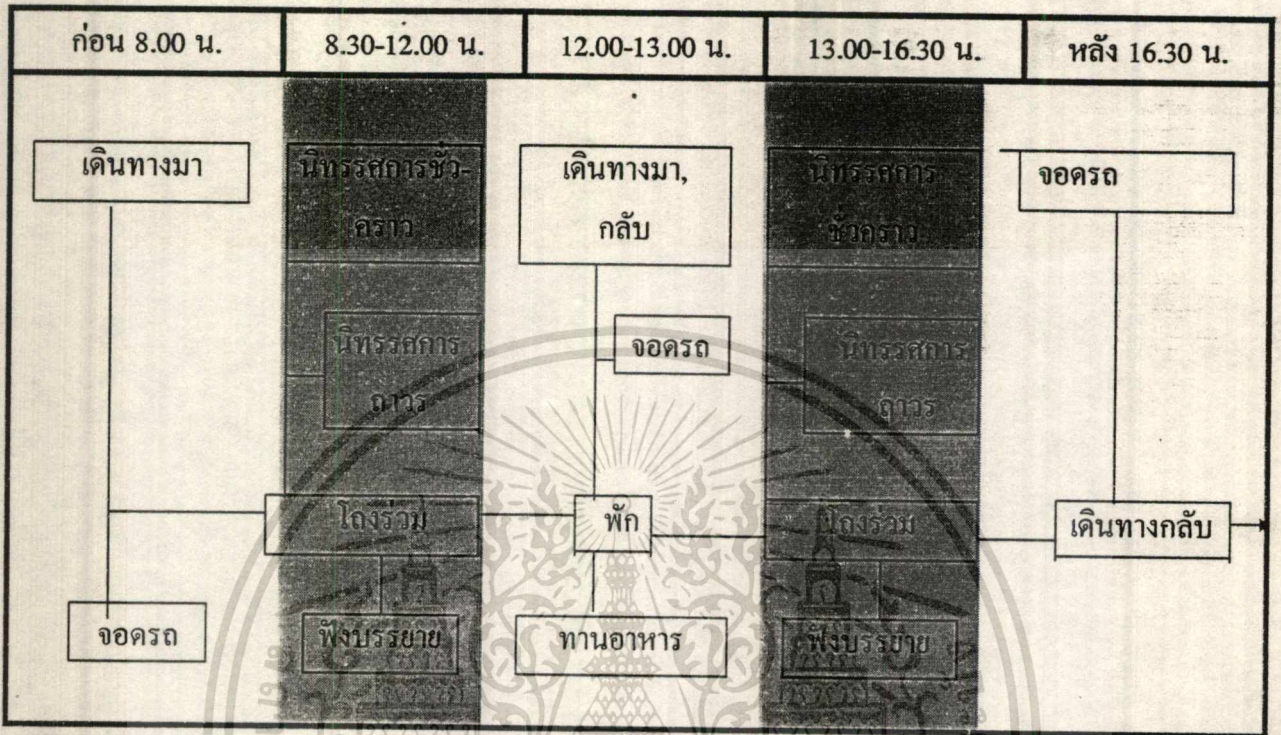
- ผู้เข้าชมที่มาเป็นส่วนตัว
- ผู้เข้าชมที่เข้ามาเป็นหมู่คณะ

ตารางแสดงพฤติกรรมของผู้ที่มาเป็นส่วนตัว

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

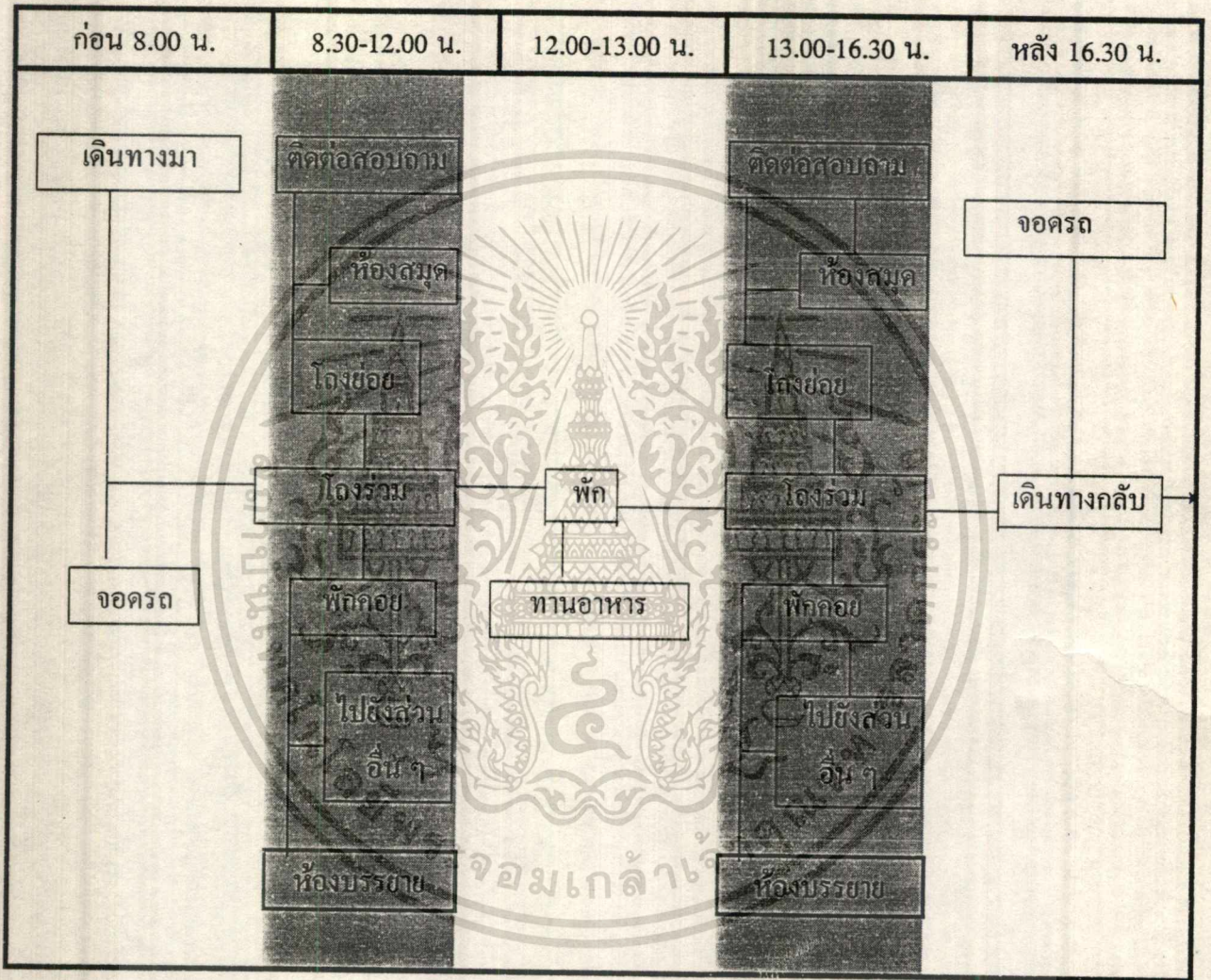
ตารางแสดงพฤติกรรมของผู้เข้าชมเป็นหมู่คณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

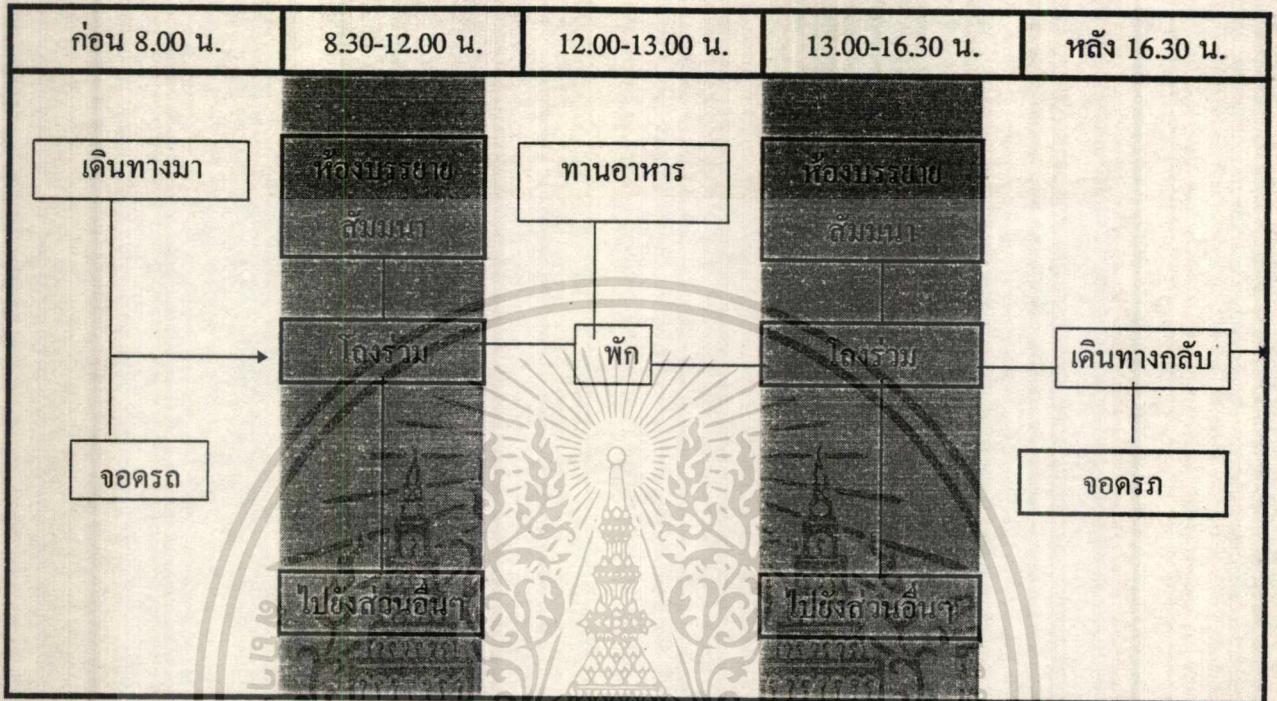
- 2.2 ผู้มาติดต่อ, ศึกษาค้นคว้า ซึ่งรูปแบบของพฤติกรรมจะแยกออกได้ดังนี้
- นักวิชาการ
 - ผู้เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา

ตารางแสดงพฤติกรรมของนักวิชาการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางแสดงพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา

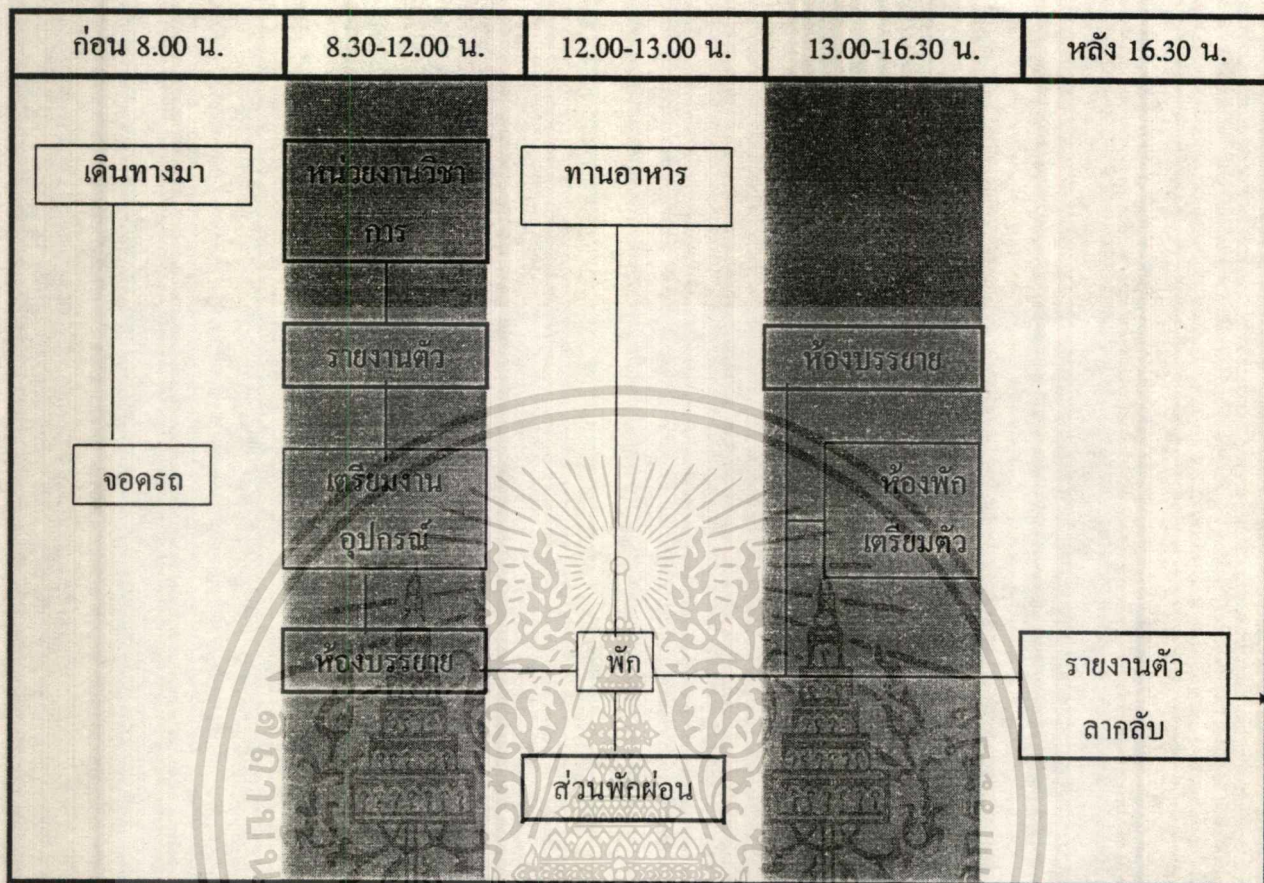

2.3 แยกหรือบุคคลสำคัญ อาจจะมาติดต่อราชการ เป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ หรือเป็นแขกรับเชิญ หรือเป็นประธานในพิธีต่างๆ ซึ่งจะต้องพบกับเจ้าหน้าที่ ของศูนย์ฯ โดยตรง โดยจะเรียงลำดับพฤติกรรมดังนี้

- เข้าสู่โถงต้อนรับของศูนย์เพื่อติดต่อสอบถาม หรือยื่นหนังสือ เข้าพบเจ้าหน้าที่ของศูนย์ หรือตรงไปยังส่วนกิจกรรม เพื่อติดต่อธุรกิจโดยตรง
- เมื่อติดต่อธุระกับเจ้าหน้าที่เสร็จแล้ว ก็ออกไปยังส่วนอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

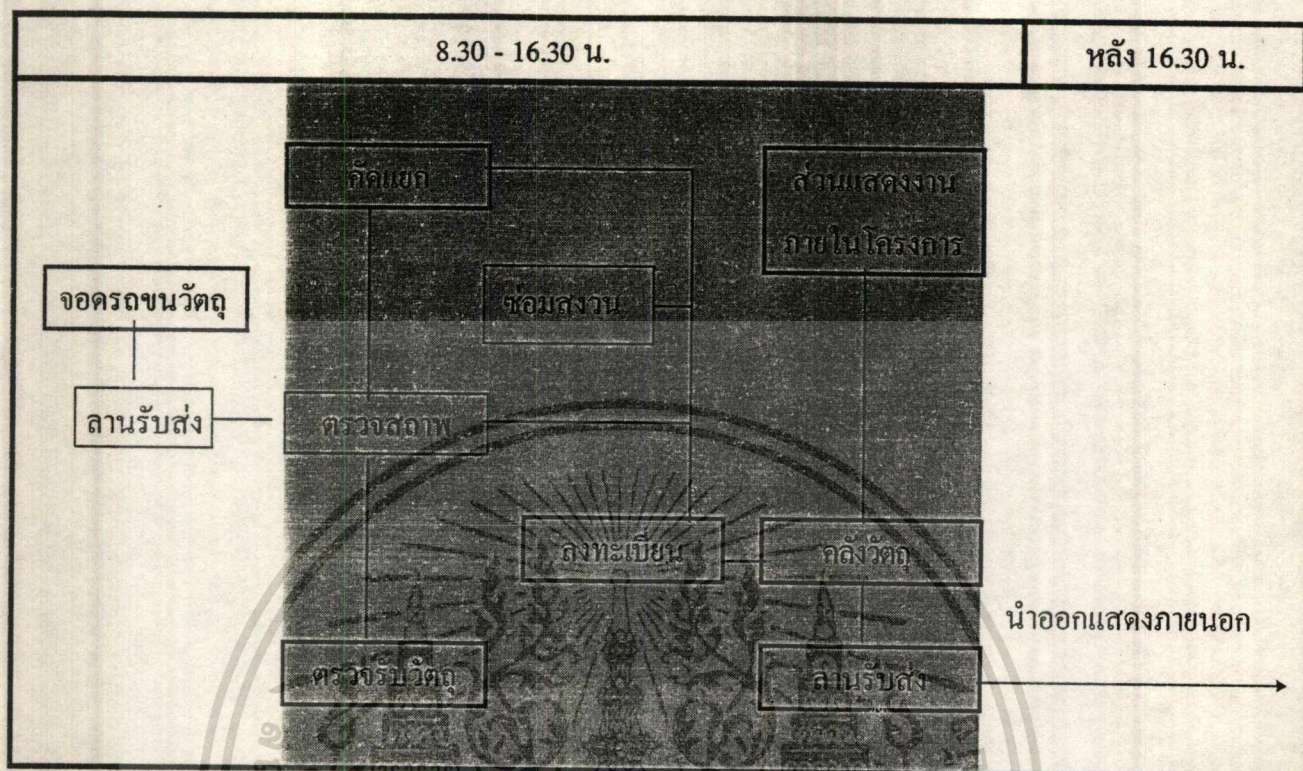
ตารางแสดงพฤติกรรมของแขกหรือบุคคลสำคัญ

3. พฤติกรรมของวัตถุจัดแสดง จะต้องผ่านการตรวจจากเจ้าหน้าที่ก่อนจะนำไปแยกงานเพื่อแกะหีบห่อ ถ่ายรูป ทำทะเบียนหลักฐาน หากมีการชำรุด จะส่งไปซ่อมสงวนรักษาหลังการซ่อม จะส่งไปยังคลังวัตถุเพื่อคัดเลือกนำออกแสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางแสดงพฤติกรรมของวัตถุจัดแสดง

3.3.3 การศึกษาและวิเคราะห์จำนวนผู้ใช้โครงการ

ในการคิดหาจำนวนผู้เข้ามาใช้โครงการนั้น จะพิจารณาจากสถิติผู้เข้าชมของโครงการข้างเคียง ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้นจึงได้พิจารณาจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ ซึ่งการวิเคราะห์จะอาศัยสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ ประจำปี พ.ศ. 2536 - พ.ศ. 2537 ดังนี้

ช่วงปี พ.ศ.	จำนวนผู้เข้าชม เฉลี่ย คน/ปี	จำนวนผู้เข้าชม เฉลี่ย คน/เดือน	จำนวนผู้เข้าชม เฉลี่ย คน/วัน
พ.ศ. 2536- พ.ศ. 2537	101,307	8,443	280

หมายเหตุ คูสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมจากตาราง

ดังนั้น ศูนย์ประวัติศาสตร์จังหวัดลพบุรี จึงคิดจำนวนผู้เข้าชม โครงการจาก โครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน จึงประมาณผู้เข้าชมโดยเฉลี่ย 280 คนต่อวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิใช่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุขัดแย้งและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางแสดงสถิติจำนวนผู้เข้าชม พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ จ. ลพบุรี
ประจำปี พ.ศ. 2536 - 2537

ประเภทผู้เข้าชม	พ.ศ. 2536			พ.ศ. 2537								
	ตุลาคม	พฤศจิกายน	ธันวาคม	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน	พฤษภาคม	มิถุนายน	กรกฎาคม	สิงหาคม	กันยายน
นักเรียน, นักศึกษา	2,000	736	2,005	10,667	6,715	259	528	722	495	2,543	3,055	2,942
ประชาชน	4,867	2,504	2,898	3,356	3,000	3,072	2,415	2,665	2,251	3,156	2,733	2,605
ชาวต่างชาติ	641	1,212	953	858	1,067	1,143	542	403	236	613	611	942
ภิกษุ - สามเณร	94	138	117	71	115	44	152	122	74	114	121	96
แขกทางราชการ	299	1,495	1,082	5,770	11,655	205	1,319	700	190	176	80	270
รวม	7,910	6,085	7,055	20,722	22,552	4,723	4,956	4,612	3,246	3,302	5,989	6,855

ที่มา : ส่วนสำนักงาน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ จ.ลพบุรี

3.4 การศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบและพื้นที่ใช้สอยของโครงการ

3.4.1 การศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการองค์ประกอบของโครงการ

การศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการองค์ประกอบของโครงการ ผู้วิจัยได้ใช้หลักในการศึกษาเพื่อพิจารณาหาองค์ประกอบของโครงการ ดังนี้

1. ศึกษาจากวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ

- เป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษาเป็นที่รวบรวมและให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ของเมืองลพบุรี อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ
- เป็นแหล่งรวบรวมศิลป โบราณวัตถุ ศิลปพื้นบ้านของจังหวัดลพบุรี
- เป็นสถาบันส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าในสมบัติทางวัฒนธรรมภูมิใจในเอกลักษณ์ของความเป็นไทยและเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นของตน
- เป็นสถาบันของชาติแห่งหนึ่งที่จะช่วยต่อต้าน แข่งขันกับศิลปวัฒนธรรมของต่างชาติ
- เป็นศูนย์ประวัติศาสตร์ที่จัดแสดงประวัติศาสตร์ โบราณคดีต่างๆ ของจังหวัดลพบุรี
- เป็นสถานที่สำคัญ เพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ

2. ศึกษาจากหน้าที่ของโครงการ คือ

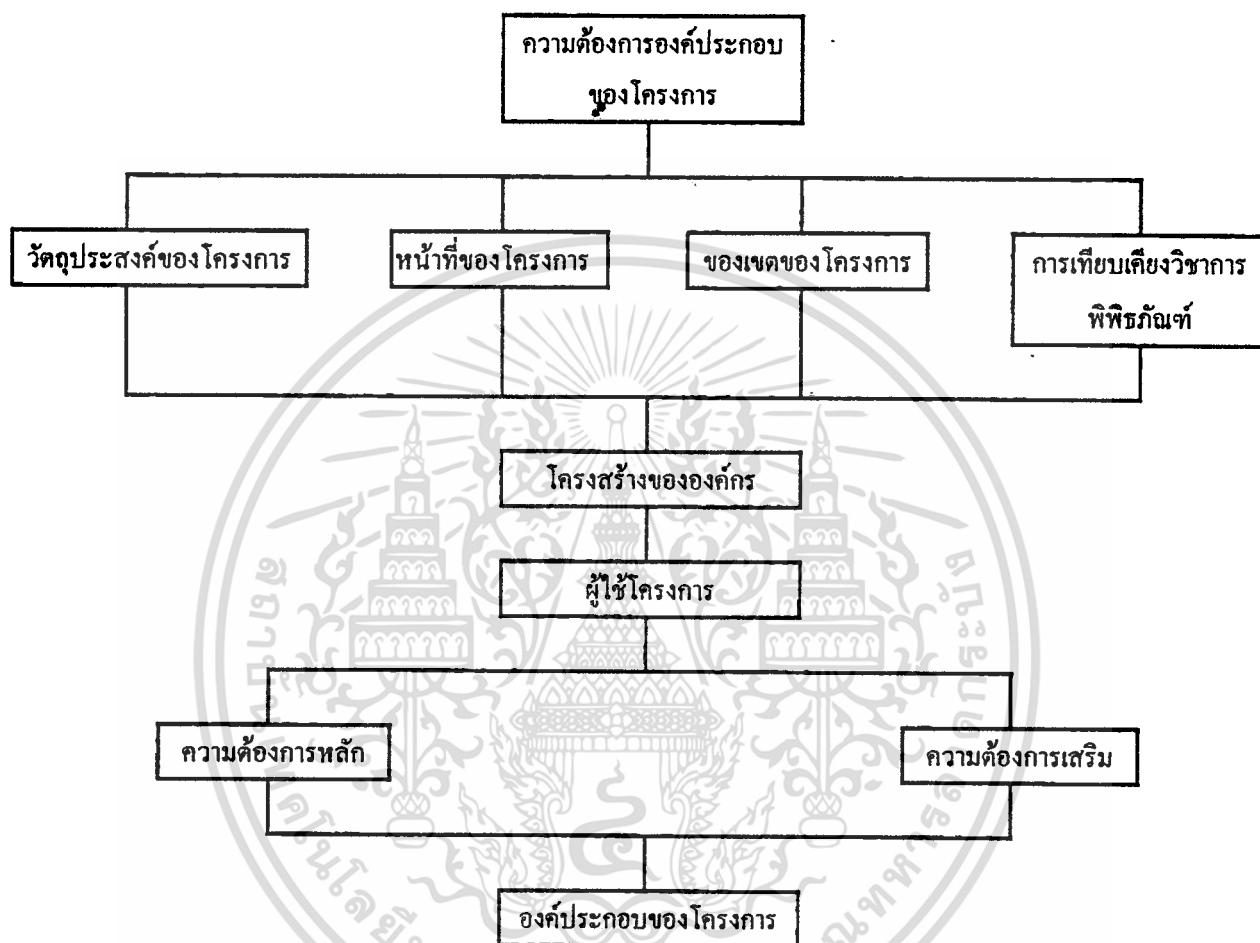
- หน้าที่ควบคุม แนะนำ ตรวจสอบ การบริหารงานของศูนย์ประวัติศาสตร์และโบราณวัตถุในเขตรับผิดชอบ
- หน้าที่รวบรวมและจัดหาวัตถุเพื่อนำมาจัดแสดงและเพื่อการศึกษาจำกัดเฉพาะ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุของจังหวัดลพบุรี
- หน้าที่ธุรการงานสารบรรณ การเงินพัสดุ ยานพาหนะ ควบคุมธุรกิจศิลปโบราณงานพยาบาล ตลอดจนอาคารสถานที่ และระบบรักษาความปลอดภัย
- หน้าที่ทางวิชาการ จัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ฝึกอบรม สัมมนา บริการห้องสมุด โสตทัศนศึกษา ค้นคว้าวิจัย

3. ศึกษาจากขอบเขตของโครงการ

- สามารถรักษาโบราณศิลปวัตถุมิให้สูญหาย หรือถูกทำลาย เสียมูลค่า เสียโทรม และสามารถนำไปเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัย
- ดำเนินการรวบรวมค่าสงวนรักษาโบราณศิลปวัตถุในจังหวัดลพบุรี
- ดำเนินกิจการศูนย์ประวัติศาสตร์ให้สมบูรณ์ตามความต้องการใช้เงิน ประโยชน์ใช้สอยและตามหลักวิชาการ
- สามารถครอบคลุมประชาชนในเขตจังหวัดลพบุรี รวมทั้งนักท่องเที่ยว ให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และมีความภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ศึกษาจากการเทียบเคียงวิชาการพิพิธภัณฑ์

แผนภูมิที่ _____ แสดงการศึกษาความต้องการองค์ประกอบของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ แสดงการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบของโครงการ จากวัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	องค์ประกอบ
1. เป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษา เป็นที่รวบรวมและให้ความรู้ ทางด้านประวัติศาสตร์ของเมือง ลพบุรีอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้าน ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดลพบุรี - ดำเนินการจัดแสดงศิลปโบราณ วัตถุ เพื่อการศึกษาแก่นักคด ทั่วไปและนักวิชาการ - จัดบริการพิเศษเกี่ยวกับการศึกษา ในศูนย์ประวัติศาสตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องสมุด - ห้องค้นคว้าวิจัย - คลังพิพิธภัณฑ์ - ส่วนจัดแสดงเพื่อการศึกษาค้นคว้า - ส่วนบริการนำชม - ห้องบรรยาย - ห้องฉายภาพยนตร์-สไลด์
2. เป็นแหล่งรวบรวมศิลปโบราณ วัตถุ ศิลปพื้นบ้าน ของจังหวัด ลพบุรี	<ul style="list-style-type: none"> - รวบรวมเก็บรักษา อนุรักษ์ ศิลป โบราณวัตถุ ด้านการป้องกัน ดูแลรักษาตามหลักวิชาการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องค้นคว้าวิจัย - ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ - ห้องทะเบียน ห้องคลัง - ห้องซ่อมสงวนรักษา
3. เป็นสถาบันส่งเสริมให้ ประชาชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่า ในสมบัติทางวัฒนธรรม ภาควิมิ ใจในเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น ของตน	<ul style="list-style-type: none"> - จัดบริการ เผยแพร่ข้อมูลให้ ประชาชนรู้และเข้าใจ เห็นคุณค่า ในศิลปวัฒนธรรม - จัดบริการพิเศษเกี่ยวกับการศึกษา ในศูนย์ประวัติศาสตร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนประชาสัมพันธ์ - ส่วนเผยแพร่เอกสาร - ส่วนจัดแสดง - บริการนำชม - ห้องบรรยาย - ห้องฉายภาพยนตร์ - สไลด์
4. เป็นสถานของชาติแห่งหนึ่งที่จะ ช่วยต่อต้าน แข่งขันกับศิลปวัฒน- ธรรมของต่างชาติ	<ul style="list-style-type: none"> - เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ศิลป วัฒนธรรมไทย - จัดบริการด้านการศึกษา ให้แก่ ประชาชนให้เห็นคุณค่าศิลปวัฒน- ธรรมไทย 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ - ส่วนเผยแพร่เอกสาร - ห้องสมุด - ส่วนจัดแสดง - ห้องบรรยาย - ห้องฉายภาพยนตร์ - สไลด์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	องค์ประกอบ
5. เป็นศูนย์ประวัติศาสตร์ที่จัดแสดงประวัติศาสตร์ โบราณคดีต่างๆ ของจังหวัดลพบุรี	<ul style="list-style-type: none"> - จัดนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โบราณคดีด้านต่างๆ ของจังหวัดลพบุรี - จัดบริการพิเศษเกี่ยวกับการศึกษาในศูนย์ประวัติศาสตร์ - ศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีต่างๆ ของจังหวัดลพบุรี 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนจัดแสดง - จัดแสดงถาวร - จัดแสดงชั่วคราว - จัดแสดงเพื่อการศึกษา - บริการนำชม - ห้องบรรยาย - ห้องฉายภาพยนตร์ - สไลด์. - ห้องสมุด - ห้องค้นคว้าวิจัย - ห้องปฏิบัติวิทยาศาสตร์ - ห้องจัดแสดง - ห้องคลังพิพิธภัณฑ์
6. เป็นสถานที่สำคัญเพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดบริการแก่นักท่องเที่ยวที่เข้าใช้โครงการ - จัดบริการที่พักผ่อนให้เหมาะสม - จัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงทางเข้า พักคอย - ห้องอาหาร - ห้องน้ำ ส้วม - ที่จอดรถ - ส่วนพักผ่อนบริเวณจัดแสดง - การจัดภูมิสถาปัตยกรรม - ห้องปฏิบัติด้านเทคนิค

ตารางที่ แสดงการวิเคราะห์หาองค์ประกอบของโครงการจากหน้าที่ของโครงการ

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	องค์ประกอบ
1. ควบคุม แนะนำ ตรวจสอบการบริหารงานของศูนย์ประวัติศาสตร์และโบราณวัตถุในเขตรับผิดชอบ	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบ แนะนำ จัดกิจกรรมร่วม ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนบริหาร - ส่วนวิชาการ - ส่วนประชาสัมพันธ์
2. รวบรวมและจัดหาวัตถุเพื่อนำมาจัดแสดง และเพื่อการศึกษาจำกัดเฉพาะโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุของจังหวัดลพบุรี	<ul style="list-style-type: none"> - รวบรวม สงวนรักษา จัดหา จัดขอ ขอบริจาค - จัดแสดงและศึกษาโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ของจังหวัดลพบุรี 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนบริหาร - ส่วนวิชาการ - ส่วนประชาสัมพันธ์ - ส่วนจัดแสดง - ห้องค้นคว้าวิจัย - ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ - คลังพิพิธภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	องค์ประกอบ
<p>3. หน้าที่ธุรการ งานสารบรรณ ยานพาหนะ ควบคุมธุรกิจศิลป โบราณ งานพยาบาล ตลอดจน อาคารสถานที่ และระบบรักษา ความปลอดภัย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - รายงาน เอกสารการติดต่อ รวบรวมเอกสาร - รายจ่าย เงินตรวจสอบงบ- ประมาณ รวบรวม เอกสารทาง การเงิน บัญชี - ควบคุมงานพัสดุ งานบริการ ยานพาหนะ - ควบคุมดูแลการซื้อ-ขาย เคลื่อน ย้าย ศิลปโบราณในเขตรับผิดชอบ และส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง - กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการ รักษาความปลอดภัย - ควบคุมการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ประจำห้อง/สายตรวจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนงานสารบรรณ - ส่วนงานการเงิน การบัญชี - ส่วนงานพัสดุ งานบริการ - ส่วนงานธุรการ - ส่วนงานธุรการ - ส่วนงานวิชาการ - ห้องปฏิบัติงานหน่วยรักษาความ ปลอดภัย - เจ้าหน้าที่ ฝ่ายควบคุมอาคารสถานที่
<p>4. หน้าที่ทางวิชาการ จัดพิมพ์ เอกสาร เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ฝึกอบรมสัมมนา บริการห้องสมุด โสตทัศนศึกษา ค้นคว้าวิจัย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เรื่องราวทาง วิชาการด้าน โบราณคดี-ประวัติ ศาสตร์ของจังหวัดลพบุรี - เผยแพร่ผลงานค้นคว้าวิจัยทาง วิชาการ - ดำเนินการตรวจพิสูจน์เพื่อกำหนด อายุ ประมาณค่าศิลปโบราณวัตถุ - ควบคุมและกำหนดมาตรการใน การทำการค้าศิลปโบราณและการ นำออกนอกราชอาณาจักรในเขต รับผิดชอบ - วางแผนการดำเนินงานด้านวิชาการ - ประสานงาน นิทรรศการ และ กิจกรรมเพื่อการศึกษา - จัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ทาง วิชาการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องค้นคว้า วิจัย - ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ - ศูนย์เอกสาร ข้อมูล - ส่วนประชาสัมพันธ์ - เผยแพร่เอกสาร สิ่งพิมพ์ - ส่วนจัดแสดง - ห้องสมุด - ห้องบรรยาย - ห้องฉายภาพยนตร์ - สไลด์ - ห้องค้นคว้าวิจัย - ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ - ส่วนงานควบคุมธุรกิจศิลป โบราณวัตถุ - ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่วิชาการ ห้องประชุม - ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	องค์ประกอบ
		<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนจัดแสดง - บริการนำชม - ห้องบรรยาย - ห้องฉายภาพยนตร์ - สไลด์ - ส่วนผลิต เผยแพร่เอกสาร สิ่งพิมพ์ - ห้องปฏิบัติงานศิลป์ - ห้องเก็บวัสดุ อุปกรณ์
<p>5. หน้าที่ทางเทคนิค ดำเนินการ ออกแบบการจัดแสดง ตกแต่ง สถานที่ จัดทำทะเบียน บัญชีบัตร ประจำโบราณวัตถุ ซ่อมสแกน รักษา รวมถึงตรวจซ่อมบำรุงรักษา งานวิศวกรรมในอาคาร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาค้นคว้า กำหนดแบบแผน ในการจัดทำทะเบียน - จัดทำทะเบียนบัญชี บัตรประจำ โบราณวัตถุ - จัดระบบเก็บรักษา เพื่อให้บริการ การศึกษา ค้นคว้า - จัดทำศูนย์ข้อมูล เพื่อให้บริการ การศึกษา ค้นคว้า - ซ่อมสแกนศิลปโบราณวัตถุ เบื้องต้น - ตรวจสอบ ควบคุมระบบสัญญาณ ป้องกันภัย ซ่อมบำรุง - ออกแบบครุภัณฑ์ ตกแต่งอาคาร งานนิเทศศิลป์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องปฏิบัติการทะเบียนวัตถุ - ห้องบรรจุวัตถุ - คลังพิพิธภัณฑ์ ห้องถ่ายภาพ - ศูนย์เอกสาร ข้อมูล - ส่วนเผยแพร่เอกสาร ข้อมูล - ห้องปฏิบัติการซ่อม - ห้องปฏิบัติงานศิลป์ - ห้องเก็บวัสดุ อุปกรณ์ - ห้องควบคุมระบบ - ห้องซ่อมบำรุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ แสดงการวิเคราะห์ห้องค้ประกอบของโครงการจากขอบเขตของโครงการ

ขอบเขต	กิจกรรม	องค์ประกอบ
1. สามารถเก็บรักษาโบราณวัตถุ มิให้สูญหาย ถูกทำลาย เสื่อมค่า เสื่อมโทรมและสามารถนำไปเก็บ ไว้ในที่ปลอดภัย	- สงวนรักษา อนุรักษ์ บูรณะ ซ่อมแซมโบราณวัตถุศิลปวัตถุตาม หลักวิชาการ	- ห้องค้นคว้าวิจัย - ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ - ห้องคลังพิพิธภัณฑ์ - ห้องปฏิบัติการซ่อมสงวน - ห้องปฏิบัติงานศิลป์
2. ดำเนินการรวบรวมสงวนรักษา โบราณวัตถุ	- รวบรวมศึกษา - ค้นคว้าโบราณ ศิลปวัตถุ	- ห้องปฏิบัติการทะเบียนวัตถุ - ห้องคลังพิพิธภัณฑ์ - ห้องปฏิบัติการซ่อมแซม - ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์
3. ดำเนินกิจการศูนย์ประวัติศาสตร์ ให้สมบูรณ์ตามความต้องการใช้ งาน ประโยชน์ใช้สอยและงานตาม หลักวิชาการ	- รวบรวมศึกษา - ค้นคว้า โบราณศิลปวัตถุ - จัดกิจกรรม เผยแพร่ในรูปแบบ ของกิจการศูนย์ประวัติศาสตร์ - บริการ ความสะดวกปลอดภัย แก่ผู้ใช้โครงการ	- ห้องปฏิบัติการทะเบียน - คลังพิพิธภัณฑ์ - ห้องปฏิบัติการซ่อมแซม - ห้องปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ - ห้องจัดแสดง - การบริหารนำชม - เอกสาร - ห้องบรรยาย - ห้องสมุด - ห้องประชุมสัมมนา - โถงทางเข้า - พักคอย - ห้องอาหาร - ห้องน้ำ - ส้วม - ที่จอดรถ - บริเวณพักผ่อนส่วนจัดแสดง - การจัดภูมิสถาปัตยกรรม - ห้องปฏิบัติการด้านเทคนิค
4. สามารถครอบคลุมประชาชน ในเขตจังหวัดลพบุรี รวมทั้งนัก ท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจ ภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม	- บริการเผยแพร่ข้อมูล - จัดบริการพิเศษเกี่ยวกับการศึกษา ในศูนย์ประวัติศาสตร์	- ส่วนประชาสัมพันธ์ - ส่วนเผยแพร่เอกสารสิ่งพิมพ์ - ห้องสมุด - บริการนำชม - ห้องประชุม - สัมมนา - ห้องบรรยาย - ห้องฉายภาพยนตร์ - สไลด์ - ส่วนจัดแสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่มีการเผยแพร่ หักล้าง อีกทั้งห้ามมิให้ตีแบบลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงชื่อของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ ... สรุปองค์ประกอบของโครงการจากวัตถุประสงค์, หน้าที่และขอบเขตโครงการ

องค์ประกอบจากวัตถุประสงค์	องค์ประกอบจากหน้าที่	องค์ประกอบจากขอบเขต	สรุปองค์ประกอบโครงการ
1. - ส่วนการศึกษา - ส่วนวิชาการ - ส่วนจัดแสดง - ส่วนบริการ	1. - ส่วนบริหาร - ส่วนวิชาการ - ส่วนบริการ 2. ส่วนบริหาร - ส่วนวิชาการ - ส่วนบริการ - ส่วนจัดแสดง - ส่วนเทคนิค 3. - ส่วนธุรการ - ส่วนวิชาการ - ส่วนเทคนิค 4. ส่วนวิชาการ - ส่วนการศึกษา - ส่วนบริการ - ส่วนจัดแสดง - ส่วนเทคนิค 5. ส่วนบริการ - ส่วนเทคนิค	1. - ส่วนบริหาร - ส่วนวิชาการ 2. - ส่วนเทคนิค - ส่วนวิชาการ 3. - ส่วนเทคนิค - ส่วนจัดแสดง - ส่วนการศึกษา - ส่วนวิชาการ - ส่วนบริหาร 4. - ส่วนบริการ - ส่วนการศึกษา - ส่วนจัดแสดง	1. ส่วนบริหาร 2. ส่วนบริการสาธารณะ 3. ส่วนวิชาการ 4. ส่วนบริการการศึกษาและ ประชาสัมพันธ์ 5. ส่วนจัดแสดงและเทคนิค 6. ส่วนบ้านพักเจ้าหน้าที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8.4.2 การศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการ

การศึกษาองค์ประกอบของโครงการ จะพิจารณาจากความต้องการองค์ประกอบของโครงการ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. องค์ประกอบหลัก (ESTABLISHING NEED) ซึ่งได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการองค์ประกอบของโครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรี และการแบ่งส่วนงานซึ่งแบ่งออกเป็น

- ส่วนบริหาร
- ส่วนบริการสาธารณะ
- ส่วนวิชาการ
- ส่วนบริการการศึกษาและประชาสัมพันธ์
- ส่วนจัดแสดงและเทคนิค
- ส่วนบ้านพักเจ้าหน้าที่

2. องค์ประกอบย่อย (SATISSFYING NEED) ได้แก่ ส่วนอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแก่โครงการ ซึ่งองค์ประกอบย่อยดังกล่าวได้จากการเทียบเคียงอาคารที่มีลักษณะประเภทเดียวกัน มีวัตถุประสงค์ลักษณะเดียวกัน โดยพิจารณาจากหลัก 4 ประการ คือ

- องค์ประกอบหลัก
- ประเภทผู้ใช้และพฤติกรรมผู้ใช้
- จำนวนผู้ใช้
- วัตถุประสงค์ หน้าที่ ขอบเขตของ โครงการ

ตารางที่ ... ศึกษาองค์ประกอบของโครงการ

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้	องค์ประกอบย่อย
1. ส่วนบริหาร 1.1 งานบริหาร	- ผู้อำนวยการศูนย์ - รองผู้อำนวยการศูนย์ - หัวหน้าฝ่าย - เลขานุการ - ผู้มาติดต่อหรือเข้าร่วมประชุม และคณะกรรมการที่ปรึกษา	- ห้องทำงานผู้อำนวยการศูนย์ - ห้องทำงานรองผู้อำนวยการศูนย์ - ห้องทำงานหัวหน้าฝ่าย - ห้องทำงานเลขานุการ - ส่วนรับรอง - ห้องประชุมคณะกรรมการ - ห้องน้ำ - ส้วม - ห้องเตรียมอาหาร , เครื่องดื่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงที่มาของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้	องค์ประกอบย่อย
<p>1.2 งานธุรการ</p> <p>1.3 งานอาคารสถานที่</p>	<ul style="list-style-type: none"> - หัวหน้างานธุรการ - เจ้าหน้าที่สารบรรณ - เจ้าหน้าที่การเงิน - บัญชี - เจ้าหน้าที่สารนิเทศ - เจ้าหน้าที่พัสดุ - เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด - หัวหน้างานอาคารสถานที่ - เจ้าหน้าที่อาคารสถานที่ - ยามรักษาการณ์ - คนสวน - พนักงานขับรถ - เจ้าหน้าที่โครงการ - ผู้เข้าชม 	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องธุรการ - ห้องเก็บเอกสาร - ห้องพักเจ้าหน้าที่ - ห้องเก็บของ - ห้องน้ำ - ส้วม - ห้องหัวหน้างาน - ห้องปฏิบัติงาน - ห้องพักเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย - ห้องพักพนักงานขับรถ - ห้องเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาด - ห้องเก็บอุปกรณ์ทำสวน - ห้องซ่อมบำรุง - ห้องน้ำ - ส้วม - โถงพักคอย - บริเวณแสดงผังแนะนำส่วนแสดง - ห้องจำหน่ายบัตร - ห้องจำหน่ายเอกสารและของที่ระลึก - เคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ - บริเวณรับฝากของ - ส่วนรักษาความปลอดภัย - โทรศัพท์สาธารณะ - ห้องปฐมพยาบาล - ส่วนบริการนำชม - ห้องน้ำ - ส้วม
<p>2. ส่วนบริการสาธารณะ</p> <p>2.1 โถงทางเข้า</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่โครงการ - ผู้เข้าชม 	<ul style="list-style-type: none"> - โถงพักคอย - บริเวณแสดงผังแนะนำส่วนแสดง - ห้องจำหน่ายบัตร - ห้องจำหน่ายเอกสารและของที่ระลึก - เคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ - บริเวณรับฝากของ - ส่วนรักษาความปลอดภัย - โทรศัพท์สาธารณะ - ห้องปฐมพยาบาล - ส่วนบริการนำชม - ห้องน้ำ - ส้วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้	องค์ประกอบย่อย
<p>2.2 โรงอาหาร</p> <p>2.3 ที่จอดรถ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ดำเนินการ - ผู้เข้าชมหรือใช้บริการ - เจ้าหน้าที่ของโครงการ - ผู้เข้าชม 	<ul style="list-style-type: none"> - บริเวณทานอาหาร - ส่วนครัว - ส่วนเตรียมอาหาร - ส่วนประกอบอาหาร - ส่วนบริการอาหาร - ลานรับของ - ส่วนบริการเครื่องดื่ม - ห้องเก็บของ - ห้องน้ำ - ส้วม - ที่จอดรถยนต์ผู้ชม - ที่จอดรถจักรยานยนต์ - ที่จอดรถบัส - ที่จอดรถเจ้าหน้าที่ (รถยนต์) - ที่จอดรถบริการ
<p>3. ส่วนวิชาการ</p> <p>3.1 งานค้นคว้าวิจัย</p> <p>3.2 งานทะเบียนวัดดู</p>	<ul style="list-style-type: none"> - หัวหน้างานค้นคว้าวิจัย - นักวิชาการ - ภัณฑารักษ์ - พนักงานพิมพ์ดีด - หัวหน้างานทะเบียนวัดดู - เจ้าหน้าที่ทะเบียนวัดดู - ภัณฑารักษ์ - เจ้าหน้าที่ตรวจรับวัดดู - เจ้าหน้าที่แกะและบรรจุ - เจ้าหน้าที่ถ่ายภาพ - ผู้เข้าชมที่สนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องหัวหน้างาน - ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ - ห้องเก็บเอกสาร - ห้องค้นคว้าวิจัย - ห้องเก็บของ - ห้องน้ำ - ส้วม - ห้องหัวหน้างานทะเบียนวัดดู - ห้องปฏิบัติงานทะเบียนวัดดู - ห้องทำงานภัณฑารักษ์ - ห้องเก็บเอกสาร - ลานตรวจรับวัดดู - ห้องบรรจุวัดดู - ห้องถ่ายภาพ - ห้องมืด - คลังพิพิธภัณฑ์ถาวร - คลังพิพิธภัณฑ์ชั่วคราว - ห้องพักเจ้าหน้าที่ - ห้องน้ำ - ส้วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ควรนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้	องค์ประกอบย่อย
3.3 งานซ่อมสงวนวัตถุ	<ul style="list-style-type: none"> - หัวหน้างานซ่อมสงวนวัตถุ - นักวิทยาศาสตร์ - นักวิชาการ - นักอนุรักษ์ - เจ้าหน้าที่ซ่อมสงวน 	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องหัวหน้างานซ่อมสงวนวัตถุ - ห้องนักวิทยาศาสตร์ - ห้องนักวิชาการ - ห้องปฏิบัติงานอนุรักษ์ - ห้องปฏิบัติการซ่อมสงวน - ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ - ห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์ - ห้องพักเจ้าหน้าที่ - ห้องน้ำ - ส้วม
<p>4. ส่วนบริการการศึกษาและ ประชาสัมพันธ์</p> <p>4.1 งานประชาสัมพันธ์</p> <p>4.2 ห้องประชุม</p> <p>4.3 ห้องสมุด</p>	<ul style="list-style-type: none"> - หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ - เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ - วิทยากร - เจ้าหน้าที่นำชม - เจ้าหน้าที่พัฒนาบุคลากร - เจ้าหน้าที่สถิติ - เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและเผยแพร่ - ข่าวสาร - วิทยากร - เจ้าหน้าที่ระบบ - ผู้เข้าชมหรือรับฟังการบรรยาย - บรรณารักษ์ - ผู้ช่วยบรรณารักษ์ - เจ้าหน้าที่ห้องสมุด - เจ้าหน้าที่โสตทัศนอุปกรณ์ - ผู้ใช้บริการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องหัวหน้างานประชาสัมพันธ์ - ห้องปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ - ห้องปฏิบัติการนำชม - ห้องปฏิบัติการพัฒนา - ห้องปฏิบัติการส่งเสริมเผยแพร่ - ห้องเก็บเอกสาร - ห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์ - ห้องน้ำ - ส้วม - โถง - ห้องฟังบรรยาย - เทวีบรรยาย - ห้องฉายและควบคุม - ห้องพักวิทยากร - ห้องพักเจ้าหน้าที่นำชม - ห้องน้ำ - ส้วม - ห้องบรรณารักษ์ - ห้องผู้ช่วยบรรณารักษ์ - ห้องซ่อมแซม - โถงกลาง - เคาน์เตอร์บริการ - ส่วนรับฝากของ - ส่วนถ่ายเอกสาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ควรเอาไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามเผยแพร่ข้อมูลและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.3 การศึกษาและวิเคราะห์กิจกรรมและข้อพิจารณาในการออกแบบองค์ประกอบ

ตารางที่ _____ แสดงการวิเคราะห์ กิจกรรมและข้อพิจารณาในการออกแบบ
องค์ประกอบโครงการ

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	กิจกรรมและข้อพิจารณา
1. ส่วนบริหาร		
1.1 งานบริหาร		
- ห้องทำงานผู้อำนวยการ	- ผู้อำนวยการ	- สำนักงานฝ่ายบริหาร-ธุรการ
- ห้องทำงานรองผู้อำนวยการ	- รองผู้อำนวยการ	เป็นศูนย์กลางการบริหาร
- ห้องทำงานหัวหน้าฝ่าย	- หัวหน้าฝ่าย	หน่วยงานต่าง ๆ ภายในศูนย์
- ส่วนรับรอง	- เลขานุการ	ประวัติศาสตร์ ดังนั้นควรอยู่
- ห้องประชุมคณะกรรมการ	- ผู้มาติดต่อ	ใกล้และติดต่อกับหน่วยงาน
- ห้องน้ำ - ส้วม		ต่างๆ ได้โดยสะดวกตามความ
- ห้องเตรียมอาหารเครื่องดื่ม		สัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน
		ที่เกี่ยวข้อง
1.2 งานธุรการ		
- ห้องธุรการ	- หัวหน้างานธุรการ	- งานธุรการอาจจัดให้เป็นโถง
- ห้องเก็บเอกสาร	- เจ้าหน้าที่สารบรรณ	ทำงานร่วมกันได้ ส่วนงานฝ่าย
- ห้องพักเจ้าหน้าที่	- เจ้าหน้าที่การเงิน - บัญชี	บริหารควรอยู่ในจุดที่สะดวก
- ห้องเก็บของ	- เจ้าหน้าที่สารนิเทศ	ในการติดต่อกับประชาชนที่มา
- ห้องน้ำ - ส้วม	- เจ้าหน้าที่พัสดุ	ติดต่อด้วย
	- เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด	- ประชาชนหรือผู้ที่มีธุรกิจติดต่อกับ
		ศูนย์ประวัติศาสตร์ สามารถ
		ทำการติดต่อได้โดยสะดวก
1.3 งานอาคารสถานที่		
- ห้องหัวหน้างาน	- หัวหน้างานอาคารสถานที่	- เจ้าหน้าที่ต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยว
- ห้องปฏิบัติงาน	- เจ้าหน้าที่อาคารสถานที่	ข้องกับกิจการของศูนย์ประวัติ-
- ห้องพักเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	- ข้าราชการ	ศาสตร์จะมีทางเข้าออกต่างหาก
- ห้องเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาด	- นักการภารโรง	และสามารถติดต่อกับโถงทาง
- ห้องเก็บอุปกรณ์ทำสวน	- คนสวน	เข้าใหญ่ได้สะดวก
- ห้องซ่อมบำรุง	- พนักงานขับรถ	- ส่วนงานรักษาความปลอดภัย
- ห้องน้ำ - ส้วม		จะเป็นส่วนที่จะต้องมีระบบ
		ความปลอดภัยที่มั่นคงมี
		ประสิทธิภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ควรนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	กิจกรรมและข้อพิจารณา
<p>2. ส่วนบริการสาธารณะ</p> <p>2.1 โถงทางเข้า</p> <ul style="list-style-type: none"> - โถงพักคอย - บริเวณแสดง ฟังแนะนำ ส่วนแสดง - ห้องจำหน่ายบัตร - ห้องจำหน่ายเอกสารและของที่ระลึก - เคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ - บริเวณรับฝากของ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เข้าชม - ผู้เข้าชม - ผู้เข้าชม - เจ้าหน้าที่จำหน่ายบัตร - ผู้ชม - เจ้าหน้าที่จำหน่ายเอกสารและของที่ระลึก - ผู้ชม - เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ - ผู้ชม - เจ้าหน้าที่รับฝากของ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทางเข้าออกสำหรับผู้ชมศูนย์ประวัติศาสตร์ ควรมีทางเข้าออกทางเดียวกัน เพื่อสะดวกในการรักษาความปลอดภัย แต่มีทางออกฉุกเฉินและมีทางเข้าออกสำหรับเจ้าหน้าที่แยกต่างหาก - มีทางเข้าพิเศษสำหรับผู้ให้บริการห้องสมุดและหอประชุม โดยไม่ผ่านห้องจัดแสดง - เป็นส่วนที่แสดงแผนผังของโครงการให้ผู้เข้าชมได้ทราบองค์ประกอบต่างๆ ของโครงการ - เป็นส่วนที่จำหน่ายบัตรให้แก่ผู้เข้าชมควรจัดให้อยู่ก่อนที่จะเข้าชมการแสดง - เป็นส่วนจำหน่ายหนังสือของที่ระลึกต่างๆ ควรอยู่ภายในโถงพักและส่วนต้อนรับผู้เข้าชม - เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ประวัติศาสตร์ เอกสารต่างๆ แจกไว้จะอยู่ทางซ้ายมือของทางเข้า - ใช้เป็นที่เก็บสัมภาระต่างๆ ของผู้เข้าชมเพื่อความปลอดภัย ป้องกันการโจรกรรมและเพื่อบริการผู้เข้าชมไม่ต้องหอบหิ้วสัมภาระ ควรจัดให้อยู่ทางขวามือของทางเข้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่หรือใช้ซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	กิจกรรมและข้อพิจารณา
- ส่วนรักษาความปลอดภัย	- ยามรักษาการณ์	- เป็นส่วนที่ใช้ควบคุมความปลอดภัยบริเวณทางเข้าชม ส่วนงานแสดง โดยควรจัดให้อยู่บริเวณทางเข้าชมการแสดง
- โทรศัพท์สาธารณะ	- ผู้ชม	- การจัดเตรียมไว้บริการอยู่ในบริเวณที่ประชาชนสามารถใช้ได้โดยสะดวก
- ห้องปฐมพยาบาล	- ผู้ชม	- จัดบริการเพื่อในกรณีฉุกเฉิน ควรจัดในบริเวณประชาชนสามารถใช้ได้สะดวก อากาศถ่ายเท
- ส่วนบริการนำชม	- ผู้ชม - เจ้าหน้าที่นำชม	- เป็นส่วนบริการของเจ้าหน้าที่ จะอำนวยความสะดวกและ บริการให้ความรู้ต่างๆ แก่ผู้เข้าชม ควรอยู่ในบริเวณใกล้กับโถงทางเข้า
- ห้องน้ำ - ส้วม	- ผู้ชม	- ศูนย์ประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่มักมีขนาดใหญ่มากหลายชั้นมักจะมีห้องน้ำ-ส้วมอยู่ทุกชั้นและมักนิยมทำไว้ได้บันไดหรือครึ่งทางระหว่างบันไดส่วนความ ต้องการมากขึ้นขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ใช้งาน
2.2 โรงอาหาร		
- บริเวณทานอาหาร	- ผู้เข้าชม - เจ้าหน้าที่	- เป็นส่วนที่อำนวยความสะดวกในด้านของเครื่องคั้น อาหาร เนื่องจากผู้เข้าชมมักจะใช้เวลา นานในการเข้าชม
- ส่วนครัว	- คนทำอาหาร	- ส่วนประกอบต่างๆของด้าน
- ส่วนเตรียมอาหาร		อาหารนี้ก็จะมีส่วนประกอบที่มี
- ส่วนประกอบอาหาร		การใช้งานเกี่ยวเนื่องกัน ดังนั้น
- ส่วนบริการอาหาร		จึงจะต้องให้อยู่ในส่วนเดียวกัน
- ส่วนบริการเครื่องคั้น		เพื่อสะดวกในการใช้งานที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	กิจกรรมและข้อพิจารณา
<ul style="list-style-type: none"> - ลานรับของ - ห้องเก็บของ - ห้องน้ำ - ส้วม 2.3 ที่จอดรถ - ที่จอดรถยนต์ผู้ชม - ที่จอดรถจักรยานยนต์ - ที่จอดรถบัส - ที่จอดรถยนต์เจ้าหน้าที่ - ที่จอดรถบริการ 	<ul style="list-style-type: none"> - คนส่งของ - คนทำอาหาร - นักการภารโรง - ผู้ชม - เจ้าหน้าที่ - คนส่งของ 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นส่วนที่ใช้เก็บเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้งานในส่วน ของร้านอาหาร และมีส่วนเก็บ อุปกรณ์ทำความสะอาดจัด อยู่ในที่ลับตาคน - ควรอยู่ในตำแหน่งระบายอากาศ สะดวก สามารถบริการผู้ใช้ได้ สะดวก โดยไม่รบกวนส่วนทาน อาหาร - เป็นส่วนบริการที่จอดรถสำหรับ ประชาชนที่เข้าชมและ เจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ศูนย์ ประวัติศาสตร์
<p>3. ส่วนวิชาการ</p> <p>3.1 งานค้นคว้า วิจัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ห้องหัวหน้างาน - ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ - ห้องเก็บเอกสาร - ห้องค้นคว้าวิจัย - ห้องเก็บของ - ห้องน้ำ - ส้วม <p>3.2 งานทะเบียนวัดดู</p> <ul style="list-style-type: none"> - ห้องหัวหน้างาน - ห้องปฏิบัติงานทะเบียนวัดดู 	<ul style="list-style-type: none"> - หัวหน้างานค้นคว้าวิจัย - นักวิชาการ - ภัณฑารักษ์ - พนักงานพิมพ์ดีด - หัวหน้างานทะเบียนวัดดู - เจ้าหน้าที่ทะเบียนวัดดู 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนงานค้นคว้า วิจัยจะต้อง คิดต่อสัมพันธ์กับงานด้าน บริการศึกษา เพื่อเผยแพร่ข้อมูล และต้องติดต่อกับส่วนงาน ทะเบียนวัดดู ซึ่งเป็นส่วน ค้นคว้า ปฏิบัติการทางวิชาการ - เป็นส่วนปฏิบัติงานและรับผิดชอบ การนำเข้า-ออก และทะเบียน วัดดู - เป็นส่วนปฏิบัติงานลงทะเบียน คิดบัตรประจำวัดดู ตรวจสอบ ภาพบันทึกเป็นหลักฐาน มีลักษณะ ห้องและการใช้อุปกรณ์โดย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเฉพาะเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	กิจกรรมและข้อพิจารณา
- ห้องทำงานภัณฑารักษ์ - ห้องเก็บเอกสาร	- ภัณฑารักษ์ - เจ้าหน้าที่ทะเบียนวัดดู	- เป็นห้องทำงานสำหรับภัณฑารักษ์ - เป็นห้องเก็บเอกสารต่างๆ ที่รับจดทะเบียนวัดดูต่างๆ
- ลานตรวจรับวัดดู - ห้องบรรจุวัดดู	- เจ้าหน้าที่แกะและบรรจุ - เจ้าหน้าที่ทะเบียนวัดดู - เจ้าหน้าที่แกะและบรรจุ	- เป็นบริเวณตรวจรับ-ส่งวัดดู - ต้องเป็นห้องที่มีขนาดพอสมควร ใช้สำหรับบรรจุวัดดูใส่หีบเพื่อส่งออกไปข้างนอก - ใช้เป็นห้องเก็บพัสดุต่างๆ
- ห้องเก็บของ - ห้องถ่ายภาพ - คลังพิพิธภัณฑ์ถาวร	- เจ้าหน้าที่แกะและบรรจุ - เจ้าหน้าที่ทะเบียน - เจ้าหน้าที่ถ่ายภาพ - เจ้าหน้าที่ทะเบียนวัดดู - เจ้าหน้าที่แกะและบรรจุ - เจ้าหน้าที่ถ่ายภาพ	- เป็นห้องมืดที่ใช้ในการถ่ายภาพ - เป็นห้องเก็บโบราณวัตถุที่ไม่สมบูรณ์ มีจำนวนจำกัดมาก ๆ เหลือจากการจัดแสดง
- คลังพิพิธภัณฑ์ชั่วคราว	- เจ้าหน้าที่ตรวจรับวัดดู - เจ้าหน้าที่ทะเบียนวัดดู - เจ้าหน้าที่แกะและบรรจุ - เจ้าหน้าที่ถ่ายภาพ	- เป็นห้องเก็บโบราณวัตถุ ที่ได้จากการขุดมาจากที่อื่น โบราณวัตถุที่ กำลังอยู่ระหว่างการศึกษา ซ่อม สรงวน
- คลังพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา	- เจ้าหน้าที่ทะเบียนวัดดู - เจ้าหน้าที่แกะและบรรจุ - เจ้าหน้าที่ถ่ายภาพ - เจ้าหน้าที่ตรวจรับวัดดู - นักวิชาการ, ผู้สนใจ	- เป็นห้องเก็บโบราณวัตถุที่จัดไว้ เพื่อให้บริการแก่นักวิชาการและ ผู้สนใจจะศึกษาค้นคว้า
- ห้องพักเจ้าหน้าที่	- เจ้าหน้าที่งานทะเบียนวัดดู	- เป็นห้องพักผ่อนสำหรับเจ้าหน้าที่งานทะเบียนวัดดู
- ห้องน้ำ - ส้วม	- เจ้าหน้าที่งานทะเบียนวัดดู	- เป็นห้องน้ำ - ส้วมสำหรับใช้ใน งานทะเบียนวัดดู
3.3 งานซ่อมสรงวนวัดดู - ห้องหัวหน้างาน	- หัวหน้างานซ่อมสรงวนวัดดู	- เป็นส่วนปฏิบัติงานรับผิดชอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ควรเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	กิจกรรมและข้อพิจารณา
<ul style="list-style-type: none"> - ห้องนักวิทยาศาสตร์ - ห้องนักวิชาการ - ห้องปฏิบัติงานอนุรักษ - ห้องปฏิบัติการซ่อมสงวน - ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ - ห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์ - ห้องพักเจ้าหน้าที่ - ห้องน้ำ - ส้วม 	<ul style="list-style-type: none"> - นักวิทยาศาสตร์ - นักวิชาการ - นักอนุรักษ์ - นักวิชาการ - นักอนุรักษ์ - นักอนุรักษ์ - เจ้าหน้าที่ซ่อมสงวน - นักวิทยาศาสตร์ - เจ้าหน้าที่ซ่อมสงวน - เจ้าหน้าที่ซ่อมสงวน - เจ้าหน้าที่งานซ่อมสงวนวัดดู 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นห้องพักสำหรับนักวิทยาศาสตร์ - เป็นห้องพักของนักวิชาการและนักอนุรักษ์ - เป็นห้องปฏิบัติการค้นคว้าทางวิชาการเพื่อการอนุรักษ์วัตถุ - เป็นห้องปฏิบัติงานเพื่อการซ่อมสงวนวัตถุ - เป็นห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์เพื่อการซ่อมสงวนตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ - เป็นห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติการซ่อมสงวนวัตถุ - เป็นห้องพักสำหรับเจ้าหน้าที่ซ่อมสงวน - เป็นห้องน้ำ-ส้วมสำหรับใช้ในงานซ่อมสงวนวัตถุ
<p>4. ส่วนบริการการศึกษาและประชาสัมพันธ์</p> <p>4.1 งานประชาสัมพันธ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ห้องหัวหน้างาน - ห้องปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ - ห้องปฏิบัติการนำชม - ห้องปฏิบัติการพัฒนา - ห้องปฏิบัติการส่งเสริมเผยแพร่ - ห้องเก็บเอกสาร - ห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์ - ห้องน้ำ-ส้วม <p>4.2 ห้องสมุด</p> <ul style="list-style-type: none"> - โถง 	<ul style="list-style-type: none"> - หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ - เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ - วิทยากร - เจ้าหน้าที่พัฒนาบุคลากร - เจ้าหน้าที่สถิติ - เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและเผยแพร่ข่าวสาร - ผู้เข้าฟังบรรยาย - ผู้เข้าชม 	<ul style="list-style-type: none"> - งานประชาสัมพันธ์ อาจจัดเป็นโถงอยู่รวมกันได้ และควรอยู่ในตำแหน่งที่ติดต่อกับห้องสมุดหรือห้องบรรยายได้โดยสะดวก - ศูนย์ประวัติศาสตร์ในปัจจุบันจะต้องมีห้องบรรยาย เพื่อแสดงปาฐกถาฉายภาพยนตร์-สไลด์ วีดีโอ และเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถเผยแพร่หรือใช้เพื่อการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงแหล่งที่มาของข้อมูล

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	กิจกรรมและข้อพิจารณา
- ห้องฟังบรรยาย	- ผู้เข้าฟังบรรยาย - ผู้เข้าชม	- ส่วนที่นั่งชมควรมีทางเข้า-ออกที่เห็นชัดเจนและมีทางเข้าออกฉุกเฉิน - ทางเข้าออกอย่างน้อย 2 ทาง - ทางเข้าสู่ห้องบรรยาย ควรแยกออกจากส่วนจัดแสดง
- เวทีบรรยาย	- วิทยากร - เจ้าหน้าที่	- ใช้แสดงปาฐกถา ใช้สำนักงานแสดงต่างๆ ควรมีทางเข้า-ออกของผู้บรรยายหรือผู้แสดงโดยจัดให้อยู่ทางด้านข้างของเวที
- ห้องฉายและห้องควบคุม	- เจ้าหน้าที่ระบบ	- ควรอยู่ในบริเวณที่สามารถควบคุมบรรยายแสง-เสียง ห้องบรรยายได้โดยสะดวกและมีประสิทธิภาพ
- ห้องพักวิทยากร - ห้องพักเจ้าหน้าที่นำชม	- วิทยากร - เจ้าหน้าที่นำชม	- ควรอยู่ในบริเวณที่สามารถเข้า-ออกเพื่อบรรยายได้สะดวกและสามารถควบคุมดูแลผู้ชมผู้ฟังการบรรยายได้สะดวก
- ห้องน้ำ - ส้วม 4.3 ห้องสมุด - ห้องบรรณารักษ์ - ห้องผู้ช่วยบรรณารักษ์	- ผู้เข้าฟังบรรยาย - ผู้เข้าชม - บรรณารักษ์ - ผู้ช่วยบรรณารักษ์	- จัดอยู่ในบริเวณที่ผู้เข้าชมหรือผู้ฟังการบรรยายเข้าใช้ได้โดยสะดวก - บรรณารักษ์และผู้ช่วยควรอยู่ในบริเวณเดียวกันเพื่อให้สะดวกในการทำงานสามารถเข้าถึงได้จากส่วนอ่านหนังสือ
- ห้องซ่อมแซม	- เจ้าหน้าที่ห้องสมุด	- ใช้เป็นส่วนซ่อมแซมหนังสือที่ชำรุดและเอกสารต่างๆ ที่ต้องการเป็นเล่มหรือเข้าแฟ้มทำปก
- โถงกลาง - เคาน์เตอร์บริการ	- ผู้ใช้บริการ - เจ้าหน้าที่ห้องสมุด	- ควรอยู่ใกล้ทางเข้าออกเพื่อสะดวกสำหรับผู้ยืมคืนหนังสือได้สะดวกต่อเจ้าหน้าที่ในการควบคุมดูแล
- ส่วนรับฝากของ		- เป็นชั้นวางของเจ้าหน้าที่เป็นหนังสือของผู้มาใช้ห้องสมุดควรอยู่ใกล้ทางเข้าทุกครั้งที่มีการนำเข้าไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึง
 อยู่ใกล้ทางเข้าทุกครั้งที่มีการนำเข้าไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	กิจกรรมและข้อพิจารณา
- ส่วนถ่ายเอกสาร		- เป็นบริเวณที่ตั้งเครื่องถ่ายเอกสาร ควรอยู่ใกล้ทางเข้า
- ตู้บัตรรายการ		- ควรอยู่ในบริเวณที่เห็นได้ง่ายจาก ทางเข้าระหว่างบริเวณหนังสือ อ้างอิงและหนังสือทั่วไปซึ่งใกล้ กับเจ้าหน้าที่บริการตอบคำถาม และโต๊ะรับ-จ่าย
- บริเวณอ่านหนังสือ	- ผู้ใช้บริการ	- การจัดที่นั่งในห้องนอนอ่าน หนังสือห่างกัน 1.80 เมตรจาก โต๊ะตัวหนึ่ง ไปยังขอบอีกตัวหนึ่ง และห่าง 1.90 เมตร จึงถึงกลาง เก้าอี้ชุดหนึ่งไปยังอีกชุดหนึ่ง
- ชั้นเก็บหนังสือ	- ผู้ใช้บริการ - เจ้าหน้าที่ห้องสมุด	- การวางชั้นหนังสือไว้บริเวณกลาง ห้องช่วยให้บริการอ่านหนังสือที่ อยู่รอบนอกมีความเป็นสัดส่วน มากกว่าใช้เรียงตามผนัง
- ส่วนโสตทัศนูปกรณ์	- ผู้ใช้บริการ - เจ้าหน้าที่ห้องสมุด	- เป็นห้องเก็บภาพนิทรรศการภาพ นิ่งเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ และข้อมูลอื่นๆ ที่ น่าสนใจ
- ห้องควบคุมโสตฯ	- เจ้าหน้าที่ห้องสมุด	- เป็นห้องควบคุมส่วน โสต ทัศนูปกรณ์ซึ่งต้องอยู่ติดกับส่วน โสตทัศนูปกรณ์
- ห้องเก็บของ	- เจ้าหน้าที่ห้องสมุด	- เก็บหนังสือที่เพิ่งรับใหม่สำหรับ บรรณารักษ์จะได้ทำการคัดเลือก จัดหมวดหมู่ ควรอยู่ใกล้กับห้อง บรรณารักษ์
- ห้องน้ำ - ส้วม	- เจ้าหน้าที่ห้องสมุด - ผู้ใช้บริการ	- เนื่องจากเป็นห้องสมุดขนาดเล็ก ห้องน้ำ-ส้วมจึงใช้ร่วมกันระหว่าง ผู้ให้บริการห้องสมุดกับเจ้าหน้าที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	กิจกรรมและข้อพิจารณา
<p>5. ส่วนจัดแสดงและเทอเรียล</p> <p>5.1 งานจัดแสดง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ห้องหัวหน้างาน - ห้องนักวิชาการ - ห้องนักวิทยาศาสตร์ - ห้องปฏิบัติการออกแบบ - ห้องแสดงถาวร - ลานแสดงกลางแจ้ง - ห้องจัดเตรียมการแสดง - ห้องพักเจ้าหน้าที่ - ห้องเก็บอุปกรณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - หัวหน้างานจัดแสดง - นักวิชาการ - นักวิทยาศาสตร์ - นักออกแบบ - ช่างเขียนแบบ - เจ้าหน้าที่ตกแต่งสถานที่ - ผู้ชม - เจ้าหน้าที่ตกแต่ง-สถานที่ - ผู้ชม - เจ้าหน้าที่งานจัดแสดง - เจ้าหน้าที่จัดแสดง - เจ้าหน้าที่งานจัดแสดง 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นห้องทำงานของหัวหน้างานการจัดแสดงและผู้ช่วยสามารถติดต่อกับส่วนงานดำเนินการได้โดยสะดวก - เป็นห้องทำงานของนักวิชาการเพื่อศึกษาเนื้อหาทางวิชาการเพื่อการจัดแสดง - เป็นห้องทำงานของนักวิทยาศาสตร์เพื่อการวิเคราะห์เทคนิคการจัดแสดง - เป็นส่วนปฏิบัติงานออกแบบการจัดแสดงและงานศิลปกรรมในศูนย์ประวัติศาสตร์ - จัดแสดงนิทรรศการการหมุนเวียนในโอกาสต่างๆ ที่ทางศูนย์ประวัติศาสตร์กำหนดขึ้น - จัดแสดง โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ประกอบกับการจัดภูมิทัศน์ภายนอกอาคาร เป็นจุดพักผ่อนระหว่างการชมการแสดงภายในอาคาร - เป็นห้องปฏิบัติงานช่างรวมช่างแผนกต่างๆ ปฏิบัติงานตกแต่งห้องจัดแสดง และส่วนต่างๆ ภายในศูนย์ประวัติศาสตร์ลานปฏิบัติงานและส่วนห้องเก็บของ - เป็นส่วนพักผ่อนของเจ้าหน้าที่งานจัดแสดง - ใช้เก็บอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในงานจัดแสดงและซ่อมบำรุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ	ผู้ใช้	กิจกรรมและข้อพิจารณา
- ห้องน้ำ - ส้วม	- เจ้าหน้าที่งานจัดแสดง	- ควรอยู่ในบริเวณที่เจ้าหน้าที่งานจัดแสดงสามารถใช้ได้สะดวก มีการระบายอากาศดี
5.2 งานเทคนิค		
- ห้องหัวหน้างานเทคนิค	- หัวหน้างานเทคนิค	- เป็นห้องทำงานของหัวหน้างานเทคนิคและผู้ช่วยสามารถติดต่อกับส่วนงานอื่น ได้โดยสะดวก
- ห้องปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่เทคนิค	- เจ้าหน้าที่เทคนิค	- เป็นห้องทำงานของเจ้าหน้าที่เทคนิค
- ห้องปฏิบัติงานช่างเฉพาะทาง	- เจ้าหน้าที่ชำนาญเฉพาะทาง	- เป็นห้องทำงานของช่างเฉพาะทาง
- ห้องเครื่องไฟฟ้า	- เจ้าหน้าที่เทคนิค	- เป็นงานระบบเทคนิคเฉพาะทาง
- ห้องเครื่องปรับอากาศ	- เจ้าหน้าที่เทคนิค	- เป็นงานระบบเทคนิคเฉพาะทาง
- ห้องเครื่องปั๊มน้ำ	- เจ้าหน้าที่เทคนิค	- เป็นงานระบบเทคนิคเฉพาะทาง
- ห้องซ่อมบำรุง	- เจ้าหน้าที่เทคนิค	- ใช้เป็นส่วนซ่อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ
- ห้องเก็บอุปกรณ์	- เจ้าหน้าที่เทคนิค	- ใช้เก็บอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในงานเทคนิค
- ห้องพักเจ้าหน้าที่	- เจ้าหน้าที่เทคนิค	- เป็นส่วนพักก่อนของเจ้าหน้าที่เทคนิค
- ห้องน้ำ - ส้วม	- เจ้าหน้าที่เทคนิค	- ควรอยู่ในบริเวณที่เจ้าหน้าที่เทคนิคสามารถใช้ได้สะดวก มีการระบายอากาศดี
6. ส่วนบ้านพักเจ้าหน้าที่		
- บ้านพักผู้อำนวยการศูนย์	- ผู้อำนวยการศูนย์	- เป็นส่วนพักอาศัยของผู้อำนวยการศูนย์
- บ้านพักรองผู้อำนวยการศูนย์	- รองผู้อำนวยการศูนย์	- เป็นส่วนพักอาศัยของรองผู้อำนวยการศูนย์
- บ้านพักภัณฑารักษ์, นักวิชาการ	- ภัณฑารักษ์ - นักวิชาการ	- เป็นบ้านพักภัณฑารักษ์ และนักวิชาการ
- บ้านพักยามรักษาการณ์	- ยามรักษาการณ์	- เป็นส่วนพักก่อนของยามรักษาการณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.4 การศึกษาและวิเคราะห์การจัดแสดง

รายละเอียดส่วนจัดแสดงถาวร

ส่วนจัดแสดงถาวร แบ่งเป็น 5 ส่วน จากการสรุปเนื้อหาส่วนประวัติศาสตร์ของเมืองลพบุรีทั้งหมด แล้วแบ่งตามหัวข้อที่สำคัญได้ดังนี้

1. แนะนำเมืองลพบุรี

เนื้อหา

- เป็นการแนะนำเมืองลพบุรีในด้านต่างๆ คือสถานที่ท่องเที่ยว บุคคลสำคัญ ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมของชาวเมือง ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

ลักษณะการนำเสนอ

- เป็นหุ่นขี้ผึ้ง และ Diorama พร้อมบอร์ดอธิบายอย่างกลมกลืน ภาพถ่ายขนาดใหญ่แสดงภูมิประเทศแหล่งท่องเที่ยว ศิลปหัตถกรรมของจริงและวิธีการทำเป็นขั้นตอน

2. ตำนาน-ปรัมปรา

เนื้อหา

- เป็นตำนานเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเมืองลพบุรี ยกตัวอย่างเช่น
 1. ตำนานการสร้างเมือง
 2. ท้าวทศนาม - นางนงประจันทร์
 3. เจ้ากรุงจีน

ลักษณะการนำเสนอ

- จัดเสนอในรูปแบบลักษณะ FANTASY โดยมีหุ่นขี้ผึ้ง ตัวละคร และจำลองฉาก ซึ่งเป็นภูมิประเทศออกมาด้วยการให้แสงจะให้เห็นในลักษณะที่ตรงข้ามกับความจริง

3. อารยธรรม

เนื้อหา

- เป็นการแสดงให้เห็นถึงอารยธรรมสมัยต่างๆ ของลพบุรี ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยประวัติศาสตร์ทวารวดี จนมาถึงสมัยลพบุรี ซึ่งจะรวบรวมถึงอารยธรรมในด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และประเพณี วิถีชีวิตด้านต่างๆ ของสมัยนั้นๆ เท่าที่จะรวบรวมได้จากหลักฐานที่ยังหลงเหลืออยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะการนำเสนอ - เน้นหนักในการจัดแสดงแบบ Diorama โดยใช้การจัดแสดงแสง สี ฉาก และอาจมีเสียงประกอบอย่างกลมกลืน มุ่งให้ได้บรรยากาศสมัย นั้นๆ ที่นำเสนอ และอาจมีลานกลางแจ้งเป็นส่วนอารยธรรมแสดง วัตถุที่จำลองมาจากสมัยต่างๆ

4. เมืองยุทธศาสตร์

เนื้อหา

- แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเมืองลพบุรีในฐานะที่เป็นเมือง ยุทธศาสตร์มานาน และต่อเนื่องกันมาหลายยุคสมัย ดังจะนำเสนอ เป็นหัวข้อย่อยๆ ดังต่อไปนี้

1. ป้อมปราการต่างๆ ในเมืองลพบุรี
2. สงครามในสมัยทวารวดี-ลพบุรี
3. เมืองลูกหลวง สมัยอยุธยา
4. สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

ลักษณะการนำเสนอ - จำลองบรรยากาศของเนื้อหานั้นๆ ออกมา โดยใช้หุ่นขี้ผึ้ง แสง สี เสียง ประกอบ ตลอดจนหุ่นจำลองตามความเหมาะสม

5. แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

เนื้อหา

- เป็นจุด Climax ของโครงการ แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับเมืองลพบุรีใน ฐานะเป็นเมืองหลวงสำรองในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดย มีหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช
2. ความสัมพันธ์กับต่างชาติโดยเฉพาะประเทศฝรั่งเศส
3. การแพทย์สมัยสมเด็จพระนารายณ์
4. การนำน้ำมาใช้ในพระราชวังนารายณ์ ราชนิเวศน์

ลักษณะการนำเสนอ - จำลองบรรยากาศของเนื้อหานั้นๆ ออกมา โดยใช้หุ่นขี้ผึ้ง Diorama แสง สี เสียง ประกอบ ตลอดจนหุ่นจำลองตามความเหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.5 การศึกษาและวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยของโครงการ

หลักการกำหนดพื้นที่ใช้สอยของโครงการ พิจารณาจากข้อมูลหลัก 4 ประการ คือ

1. ความต้องการพื้นฐานของโครงการ
2. ลักษณะการใช้สอย
3. จำนวนพฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ
4. อุปกรณ์และครุภัณฑ์

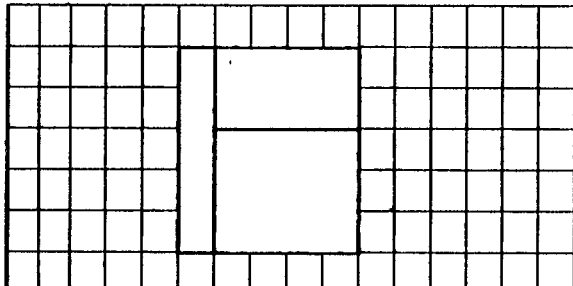
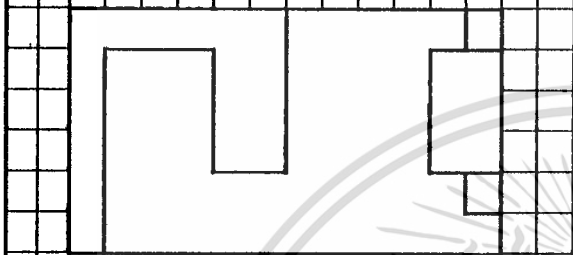
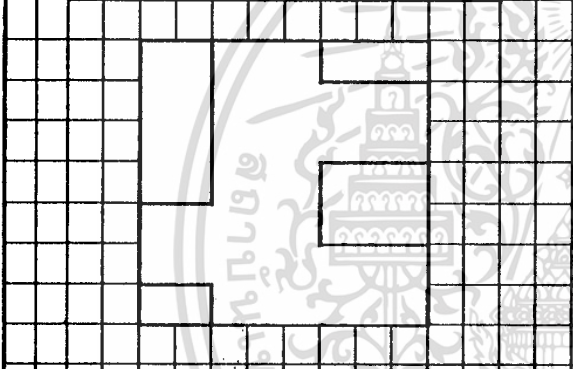

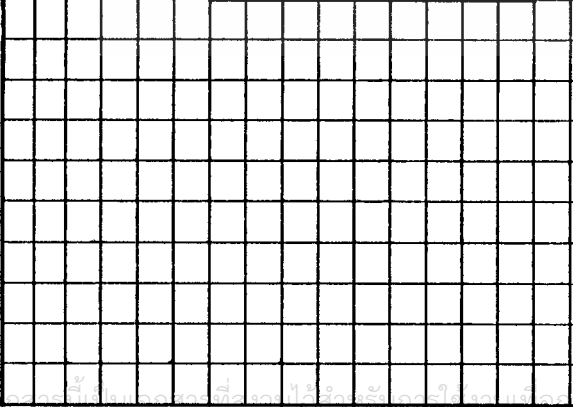
โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบจากมาตรฐานสากล คือ

- TIME SAVER STANDARDS FOR BUILDING TYPES
- NUFERT ARCHITECT'S DATA
- มาตรฐานห้องสมุดในประเทศไทย
- บทบัญญัติควบคุมอาคาร
- ศึกษาเปรียบเทียบอาคารประเภทเดียวกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอย

1	1	1	1	1	1. ทางสัญจร
					พื้นที่ 0.64 ตร.ม./หน่วย (0.80 ม. x 0.80 ม.)
2	2	2	2	2	2. ที่ติดต่อสอบถาม
					พื้นที่ 4.00 ตร.ม./หน่วย (2.00 ม. x 2.00 ม.)
3	3	3	3	3	3. ที่ฝากของ
					พื้นที่ 4.50 ตร.ม./หน่วย (2.50 ม. x 2.50 ม.)
4	4	4	4	4	4. บอร์ดเกาะป้าสนย์
					พื้นที่ 4.50 ตร.ม./หน่วย (1.50 ม. x 1.50 ม.)
5	5	5	5	5	5. โทรศัทพ์สาธารณะ ที่กินน้ำ
					พื้นที่ 0.64 ตร.ม./หน่วย (0.80 ม. x 0.80 ม.)
6	6	6	6	6	6. ห้องสุม
					พื้นที่ 1.50 ตร.ม./หน่วย (1.00 ม. x 1.00 ม.)
7	7	7	7	7	7. อ่างล้างหน้า
					พื้นที่ 0.56 ตร.ม./หน่วย

ข้อมูลนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใดโดยไม่ได้รับอนุญาต

	<p>21. พนักงานพิมพ์ดีด พื้นที่ 4.00 ตร.ม./หน่วย (2.00 ม. x 2.00 ม.)</p>
	<p>22. ผู้อำนวยการศูนย์ พื้นที่ 19.25 ตร.ม./หน่วย (3.50 ม. x 3.50 ม.)</p>
	<p>23. ห้องประชุมขนาดเล็ก พื้นที่ 12.25 ตร.ม./หน่วย (3.50 ม. x 3.50 ม.)</p>
	<p>24. ลิฟท์เกอร์ พื้นที่ 0.60 ตร.ม./หน่วย (0.40 ม. x 1.50 ม.)</p>
	<p>25. ห้องพักผ่อน พื้นที่ 14.00 ตร.ม./หน่วย (3.50 ม. x 3.50 ม.)</p>
	<p>26. ห้องนอนส่วนตัวพักอาศัย พื้นที่ 24.00 ตร.ม./หน่วย</p>

ได้

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.5.1 การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยส่วนบริการ

โรงพักคอย

จากการวิเคราะห์จำนวนผู้ใช้โครงการสูงสุด	= 280 คน/วัน
โครงการเปิดทำการเวลา 8.30 - 16.30 น.	= 8 ชั่วโมง
ผู้มาใช้โครงการเฉลี่ย/ชั่วโมง	= $280/8 = 35$ คน/ชั่วโมง
จากข้อมูลอ้างอิง หนึ่งคนใช้พื้นที่ 0.64 ตร.ม.	
สรุป รวมพื้นที่โรงพักคอย	= 179.2 ตร.ม.

ที่จอดรถ

จากมาตรฐานกำหนดค่าให้พื้นที่จอดรถรวมที่กลับรถของรถยนต์แต่ละประเภท ดังนี้

- รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	25.00	ตร.ม./คัน
- รถจักรยานยนต์	2.00	ตร.ม./คัน
- รถยนต์โดยสาร	96.00	ตร.ม./คัน
- รถบริการ	35.00	ตร.ม./คัน

1. ที่จอดรถยนต์สำหรับบุคคลทั่วไป

รถยนต์ส่วนบุคคล

จากการวิเคราะห์ผู้เข้าชมสูงสุดในหนึ่งวัน 280 คน

ผู้ใช้โครงการจะมาด้วยรถส่วนตัว 30%

สรุป จะมีผู้เดินทางมาโดยรถส่วนตัว 84 คน

จากสถิติผู้มาโดยรถส่วนตัว จะมาโดยรถจักรยานยนต์ 15%

จะมีผู้มาโดยรถจักรยานยนต์ $= 84 \times 15/100 = 13$ คัน

และจะมีผู้มาโดยรถยนต์ $= 84 - 13 = 71$ คัน

2. ที่จอดรถยนต์เจ้าหน้าที่

จากจำนวนเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 106 คน

สถิติ 10 คน มีรถยนต์ 1 คัน

เจ้าหน้าที่ใช้บริการที่จอดรถ $= 106 \times 10/100 = 11$ คัน

3. ที่จอดรถยนต์โดยสาร

จากจำนวนผู้เข้าชมสูงสุด 280 คน/วัน

รถโดยสารขนาดใหญ่ทั่วไป 1 คัน จุได้ 80 ที่นั่ง

จะต้องมีที่จอดรถยนต์โดยสาร $280/80 = 4$ คัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบุคลากรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องอาหาร

ช่วงที่จะมีผู้ใช้ห้องอาหารมากที่สุด คือช่วง 11.00 - 13.00 น. = 2 ชั่วโมง

ผู้ใช้บริการห้องอาหาร ประกอบด้วย

1. เจ้าหน้าที่โครงการ 106 คน
2. ผู้เข้าชมสูงสุด 280 คน

1. ส่วนรับประทานอาหาร

คิด 50% ของผู้ใช้บริการ = $385 \times 50/100 = 193$ คน

อัตราเฉลี่ยของการรับประทานอาหารประมาณ 30 นาที/คน

ช่วงเวลา 2 ชั่วโมง จะมีผู้ใช้บริการเฉลี่ย $193/2 = 97$ คน

ใช้โต๊ะขนาดนั่ง 4 คน = $97/4 = 25$ โต๊ะ

1 โต๊ะใช้พื้นที่ 3.60 ตร.ม. = 90 ตร.ม.

2. ส่วนครัว

คิด 25% ของพื้นที่รับประทานอาหารทั้งหมด

= $90 \times 25/100 = 22.50$ ตร.ม.

ส่วนเก็บของคิด 25% ของครัว = $22.5 \times 25/100 = 5.6$ ตร.ม.

เคาเตอร์บริการคิด 20% ของครัว = $22.5 \times 20/100 = 4.5$ ตร.ม.

4.5.2 การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยส่วนบริการการศึกษา

1. ห้องประชุมใหญ่

ศึกษาจากจำนวนผู้เข้าชมสูงสุด ประมาณ 30 คน

กำหนดพื้นที่นั่งชม 0.90 ตร.ม./คน

พื้นที่นั่งชม = $30 \times 0.90 = 270$ ตร.ม.

2. ห้องสมุด

จากการสำรวจผู้มาใช้ห้องสมุดจะใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง

คาดคะเนผู้มาใช้ห้องสมุดในโครงการประมาณ 20% ของผู้เข้าชม

ผู้มาใช้บริการทั้งหมด = $280 \times 20/100 = 56$ คน

กำหนดบริเวณอ่านหนังสือ 1 คนใช้พื้นที่ 2.25 ตร.ม.

พื้นที่ส่วนอ่านหนังสือ = $56 \times 2.25 = 126$ ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำหนดอัตราส่วนหนังสือ 30 เล่ม/คน

$$\text{จำนวนหนังสือ} = 30 \times 56 = 1680 \text{ เล่ม}$$

กำหนดพื้นที่ชั้นวางหนังสือ 100 เล่ม/ตร.ม.

$$\text{พื้นที่ชั้นวางหนังสือ } 1680 = 16.80 \text{ ตร.ม.}$$

3. ห้องโสตทัศนูปกรณ์

คิดจากผู้ใช้จาก 20% ของผู้ใช้ห้องสมุด = $56 \times 20/100 = 12$ คน

จากการวิเคราะห์ 1 คน ใช้พื้นที่ 1.28 ตร.ม.

$$\text{สรุป พื้นที่ส่วนโสตทัศนูปกรณ์} = 12 \times 1.28 = 15.36 \text{ ตร.ม.}$$

3.4.5.3 การวิเคราะห์พื้นที่ส่วนจัดแสดง

1. ส่วนแสดงงานถาวร

1.1 แนะนำลพบุรี 500 ตร.ม.

1.2 ตำนาน - ปฐมปรา 800 ตร.ม.

1.3 เมืองอารยธรรมการทูต 800 ตร.ม.

1.4 เมืองยุทธศาสตร์การทหาร 800 ตร.ม.

1.5 แผ่นดินทองสมเด็จพระนารายณ์ 500 ตร.ม.

รวมพื้นที่ส่วนจัดแสดงงานถาวร 3,600 ตร.ม.

พื้นที่เทียบเคียงจากโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

2. ส่วนจัดแสดงนิทรรศการชั่วคราว

เป็นการจัดแสดงหมุนเวียน ซึ่งเรื่องราวที่เข้ามาจัดแสดงไม่มีกำหนดแน่นอนอาจเป็นเรื่องที่ประชาชนกำลังให้ความสนใจหรือเป็นสิ่งที่ค้นพบใหม่ ระยะเวลาการจัดแสดงชั่วคราว

ประมาณ 1 - 3 เดือน

$$\text{ดังนั้น พื้นที่ส่วนแสดงนิทรรศการชั่วคราว} = 3,600 \times 10/100 = 360 \text{ ตร.ม.}$$

$$\text{พื้นที่ส่วนจัดนิทรรศการภายในทั้งหมด} = 3,600 + 360 = 3960 \text{ ตร.ม.}$$

3. ส่วนจัดนิทรรศการกลางแจ้ง

การจัดนิทรรศการภายนอกอาคารเพื่อเรียกร้องความสนใจของผู้ชมที่ผ่านไปมา ลักษณะของวัตถุที่นำมาจัดแสดงควรมีขนาดใหญ่และมีความทนทาน การจัดแสดงใช้เป็นส่วนหนึ่งของการพักผ่อนหย่อนใจ รวมถึงการจัดภูมิสถาปัตยกรรมภายนอกอาคารด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการศึกษาเปรียบเทียบ โดยทั่วไปอาคารพิพิธภัณฑ์จะกำหนดพื้นที่ส่วน
นิทรรศการกลางแจ้งประมาณ 25% ของพื้นที่แสดงงานในอาคารทั้งหมด

$$\text{ดังนั้น พื้นที่ส่วนนิทรรศการกลางแจ้ง} = 3,960 \times 25/100 = 990 \text{ ตร.ม.}$$

$$\text{สรุป รวมพื้นที่พิพิธภัณฑ์ทั้งหมด} = 3,960 + 990 = 4,950 \text{ ตร.ม.}$$

3.4.5.4 การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยส่วนคลังพิพิธภัณฑ์

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบคลังพิพิธภัณฑ์คิด 30% ของพื้นที่ส่วนแสดงภายใน

$$\text{พื้นที่ส่วนแสดงนิทรรศการภายใน} = 3,960 \text{ ตร.ม.}$$

$$\text{ดังนั้นพื้นที่ส่วนคลังพิพิธภัณฑ์} = 1,188.9 \text{ ตร.ม.}$$

พื้นที่ส่วนคลังจะแบ่งเป็นพื้นที่ส่วนเก็บวัตถุชั่วคราว 15% ของพื้นที่คลัง

$$\text{ดังนั้นพื้นที่ส่วนเก็บวัตถุชั่วคราว} = 178.20 \text{ ตร.ม.}$$

พื้นที่ส่วนคลังจะแบ่งเป็นพื้นที่คลังเพื่อการศึกษา 5% ของพื้นที่คลัง

$$\text{ดังนั้นพื้นที่ส่วนคลังเพื่อการศึกษา} = 59.40 \text{ ตร.ม.}$$

สรุป พื้นที่ใช้สอยส่วนคลังพิพิธภัณฑ์

$$\text{- ส่วนคลังพิพิธภัณฑ์ถาวร} = 1,188 \text{ ตร.ม.}$$

$$\text{- ส่วนคลังพิพิธภัณฑ์ชั่วคราว} = 178.20 \text{ ตร.ม.}$$

$$\text{- ส่วนคลังพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา} = 59.40 \text{ ตร.ม.}$$

3.4.5.5 การวิเคราะห์หาขนาดเครื่องปรับอากาศ

องค์ประกอบที่จำเป็นต้องปรับอากาศมีดังนี้

- ส่วนแสดงนิทรรศการ เพื่อป้องกันฝุ่นละอองและควบคุมความชื้นที่เป็นสาเหตุให้วัตถุ
ที่แสดงชำรุดเสียหาย โดยใช้การปรับอากาศในอัตรา 25 ตร.ม./ตัน
- ส่วนคลังพิพิธภัณฑ์ 25 ตร.ม./ตัน
- ส่วนห้องสมุด 25 ตร.ม./ตัน
- ส่วนห้องประชุม 22.5 ตร.ม./ตัน
- ส่วนสำนักงาน 25 ตร.ม./ตัน

สรุปความต้องการพื้นที่ใช้สอยของโครงการทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในการกำหนดขนาดพื้นที่ใช้สอยส่วนต่างๆ ในโครงการนี้ พิจารณาโดยอ้างอิงจากมาตรฐาน และข้อกำหนดดังต่อไปนี้

- A จากการวิเคราะห์การใช้เนื้อที่ภายในอาคาร
- B หนังสือ ARCHITECT'S DATA
- C หนังสือ TIME SAVER STANDARD
- D หนังสือ BUILDING FCANNING & DESIGN STANDARD
- E หนังสือ GRAPHIC STANDARD
- F จากการศึกษาอาคารประเภทเดียวกัน

ตารางสรุปพื้นที่ใช้สอยของโครงการ

หน่วยงาน	มาตรฐานพื้นที่/ตร.ม.	จำนวนผู้ใช้	รวมพื้นที่/ตร.ม.	ที่มา
1. ส่วนบริหาร				
1.1 งานบริหาร				
- ห้องผู้อำนวยการศูนย์	30	1	30	A
- ห้องรองผู้อำนวยการศูนย์	16	1	16	A
- ห้องหัวหน้าฝ่าย	4	12	48	A
- ห้องเลขานุการ	4.5	1	4.5	A
- ห้องประชุมคณะกรรมการ	2	(20)	40	B
- ห้องรับรอง	2	(10)	20	B
- ห้องเตรียมอาหารเครื่องดื่ม	-	-	6	A
- ห้องน้ำ - ส้วม	0.5/คน	(20)	10	A
รวม ทางสัญจร 30%		=	226.85	
1.2 งานธุรการ				
- ห้องหัวหน้างานธุรการ	12	1	12	A
- ห้องทำงานเจ้าหน้าที่	4.5	8	36	A
- ห้องเก็บเอกสาร	-	-	6	D
- ห้องเก็บของ	-	-	6	D
- ห้องน้ำ - ส้วม	0.5/คน	8	4	A
รวมทางสัญจร 30%		=	83.2	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน่วยงาน	มาตรฐาน พื้นที่/ตร.ม.	จำนวนผู้ใช้	รวมพื้นที่/ ตร.ม.	ที่มา
1.3 งานอาคารสถานที่				
- ห้องหัวหน้างาน	12	1	12	A
- ห้องปฏิบัติงาน	4.5	4	18	A
- ห้องพักเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	2	10	20	B
- ห้องพักพนักงานขับรถ	2	2	4	B
- ห้องเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาด	2	3	6	E
- ห้องเก็บอุปกรณ์ทำสวน	2	3	6	E
- ห้องซ่อมบำรุง	-	-	57	D
- ห้องน้ำ - ส้วม	0.5/คน	22	11	A
รวมทางสัญจร 30%		=	174.20	
รวมพื้นที่ส่วนบริหาร		=	484.25	
2. ส่วนบริการสาธารณะ				
2.1 โถงทางเข้า				
- โถงพักคอย	0.64	280	179.2	B
- บริเวณแสดงผังแนะนำส่วนแสดง	-	-	9	B
- ห้องจำหน่ายบัตร	4.5	1	4.5	B
- ร้านจำหน่ายของที่ระลึก	18	2	36	A
- เคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์	2	2	4	A
- บริเวณรับฝากของ	-	1	6.25	F
- ส่วนรักษาความปลอดภัย	-	1	1.60	C
- โทรศัพท์สาธารณะ	0.64	5	3.2	B
- ห้องปฐมพยาบาล	-	-	26.50	A
- ส่วนบริการนำชม	4.5	4	18	A
- ห้องน้ำ - ส้วม	0.5/คน	4296	148	A
รวมทางสัญจร 30%		=	567.12	
2.2 โรงอาหาร				
- บริเวณทานอาหาร	3.6/โต๊ะ	97	90	A
- ส่วนครัว	25% ของ พท.	-	22.50	A
- ส่วนเตรียมอาหาร	-	-	4.35	A
- ส่วนบริการอาหาร	20% ของครัว	-	4.5	A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับภายในเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่มีการเปิดเผยใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงที่มาของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน่วยงาน	มาตรฐาน พื้นที่/ตร.ม.	จำนวนผู้ใช้	รวมพื้นที่/ ตร.ม.	ที่มา
- ส่วนบริการเครื่องพิมพ์	20% ของครัว	-	4.5	A
- ลานรับของ	-	-	30	B
- ห้องเก็บของ	25% ของครัว	-	5.6	F
- ห้องน้ำ-ส้วม	0.5/คน	(97)	48.5	A
รวมทางสัญจร 30%		=	272.94	
2.3 ที่จอดรถ				
- ที่จอดรถยนต์ผู้ชม	15	64	960	A
- ที่จอดรถจักรยานยนต์	1.50	13	19.5	A
- ที่จอดรถบัส	48	4	192	A
- ที่จอดรถเจ้าหน้าที่	15	11	165	A
- ที่จอดรถบริการ	15	6	90	A
รวมทางสัญจร 30%		=	1,854.45	
รวมพื้นที่ส่วนบริการสาธารณะ		=	2,694.51	
3. ส่วนวิชาการ				
3.1 งานค้นคว้าวิจัย				
- ห้องหัวหน้างาน	12	1	12	A
- ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่	4.5	5	22.5	B
- ห้องเก็บเอกสาร	-	-	6	D
- ห้องค้นคว้าวิจัย	4.5	(5)	22.5	A
- ห้องเก็บของ	-	-	6	D
- ห้องน้ำ - ส้วม	0.5/คน	10	5	A
รวมทางสัญจร 30%		=	96.2	
3.2 งานทะเบียนวัดดู				
- ห้องหัวหน้างาน	12	1	12	A
- ห้องปฏิบัติงานทะเบียนวัดดู	6	2	12	A
- ห้องทำงานภัณฑารักษ์	12	1	12	A
- ห้องเก็บเอกสาร	-	-	6	D
- ลานตรวจรับวัดดู	30	1	30	D
- ห้องบรรจุวัดดู	-	1	20	F
- ห้องเก็บของ	-	-	20	D
- ห้องถ่ายภาพ	-	2	20	B

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน่วยงาน	มาตรฐาน พื้นที่/ตร.ม.	จำนวนผู้ใช้	รวมพื้นที่/ ตร.ม.	ที่มา
- ห้องมืด	-	(2)	20	E
- คลังพิพิธภัณฑ์ถาวร	30%ของแสดงภายใน	-	1,188	A
- คลังพิพิธภัณฑ์ชั่วคราว	15% ของคลังถาวร	-	178.20	A
- คลังพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา	5% ของคลังถาวร	-	59.40	A
- ห้องพักคอยผู้ชม	0.64	50	32	A
- ห้องพักเจ้าหน้าที่	4.5	7	21.5	B
- ห้องน้ำ - ส้วม	0.5/คน	57	28.50	A
รวมทางสัญจร 30%		=	2,170.48	
3.3 งานซ่อมสงวนรักษา				
- ห้องหัวหน้างาน	12	1	12	A
- ห้องนักวิทยาศาสตร์	6	1	6	A
- ห้องนักวิชาการ	6	2	12	A
- ห้องปฏิบัติงานอนุรักษ์	6	2	12	A
- ห้องปฏิบัติงานซ่อมสงวน	30	2	60	A
- ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์	-	(1)	12.5	A
- ห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์	-	-	6	D
- ห้องพักเจ้าหน้าที่	2	(7)	14	B
- ห้องน้ำ-ส้วม	0.5/คน	(7)	3.5	A
รวมทางสัญจร 30%		=	179.40	
รวมพื้นที่ส่วนวิชาการ		=	2,446.08	
4. ส่วนบริการการศึกษาและ ประชาสัมพันธ์				
4.1 งานประชาสัมพันธ์				
- ห้องหัวหน้างาน	12	1	12	A
- ห้องปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์	4.5	2	9	A
- ห้องปฏิบัติการนำชม	4.5	4	18	A
- ห้องปฏิบัติการพัฒนา	4.5	2	9	A
- ห้องปฏิบัติการส่งเสริมเผยแพร่	4.5	2	9	A
- ห้องเก็บเอกสาร	-	-	6	D
- ห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์	-	-	6	D
- ห้องน้ำ - ส้วม	0.5/คน	10	5	A
รวมทางสัญจร 30%		=	96.20	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้拿去ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีนำไปใช้

หน่วยงาน	มาตรฐาน พื้นที่/ตร.ม.	จำนวนผู้ใช้	รวมพื้นที่/ตร.ม.	ที่มา
4.2 ห้องประชุม				
- โถง	116	(300)	45	A
- ห้องบรรยาย	0.9	300	270	A
- เวทีบรรยาย	-	-	60	A
- ห้องฉายและห้องควบคุม	-	-	30	B
- ห้องพักวิทยากร	4.5	3	13.50	F
- ห้องพักเจ้าหน้าที่ไปชม	4.5	4	18	B
- ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว	-	-	24	B
- ห้องเก็บของ	-	-	21	D
- ห้องน้ำ - ส้วม	-	-	29.55	A
รวมทางสัญจร 30%		=	664.36	
4.3 ห้องสมุด				
- ห้องบรรณารักษ์	9	1	9	A
- ห้องผู้ช่วยบรรณารักษ์	9	1	9	A
- ห้องซ่อมแซม	14	(1)	14	A
- โถงกลาง	0.64	56	35.84	A
- เคาน์เตอร์บริการ	2.5	2	5	A
- ส่วนรับฝากของ	-	-	6.25	A
- ส่วนถ่ายเอกสาร	-	-	3.24	A
- ตู้บัตรรายการ	-	-	1.68	A
- บริเวณอ่านหนังสือ	2.25	(56)	126	A
- ชั้นเก็บหนังสือ	-	-	16.80	A
- ส่วนโสตทัศนอุปกรณ์	1.28	12	15.36	A
- ห้องควบคุมโสตฯ	6	2	12	A
- ห้องเก็บของ	-	-	6	D
- ห้องน้ำ - ส้วม	0.5/คน	74	37	A
รวมทางสัญจร 30%		=	386.32	
รวมพื้นที่ส่วนบริการการศึกษาและประชาสัมพันธ์		=	1,146.88	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน่วยงาน	มาตรฐาน พื้นที่/ตร.ม.	จำนวน ผู้ใช้	รวมพื้นที่/ตร.ม.	ที่มา
5. ส่วนจัดแสดงและเทคนิค				
5.1 งานจัดแสดง				
- ห้องหัวหน้างาน	12	1	12	A
- ห้องนักวิชาการ	6	1	6	A
- ห้องนักวิทยาศาสตร์	6	1	6	A
- ห้องปฏิบัติการออกแบบ	6	3	18	A
- ห้องแสดงงานดาว	-	-	3,600	A
- ห้องแสดงงานชั่วคราว	10% ของดาว	-	360	A
- ลานแสดงกลางแจ้ง	25% ของภายใน	-	990	A
- ห้องจัดเตรียมการแสดง	5% ของภายใน	3	198	A
- ห้องพักเจ้าหน้าที่	2	8	16	B
- ห้องเก็บอุปกรณ์	-	-	6	D
- ห้องน้ำ - ส้วม	0.5/คน	(8)	4	A
รวมทางสัญจร 30%		=	6,780.80	
5.2 งานเทคนิค				
- ห้องหัวหน้างานเทคนิค	12	1	12	A
- ห้องปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่	6	2	12	C
- ห้องปฏิบัติงานช่างเฉพาะทาง	6	5	30	C
- ห้องเครื่อง	3%ของพื้นที่ทั้งหมด	-	406.57	D
- ห้องซ่อมบำรุง	-	-	60	C
- ห้องเก็บอุปกรณ์	-	-	6	D
- ห้องพักเจ้าหน้าที่	2	(7)	14	B
- ห้องน้ำ - ส้วม	0.5/คน	(7)	3.5	A
รวมทางสัญจร 30%		=	707.29	
รวมพื้นที่ส่วนจัดแสดงและเทคนิค		=	7,488.09	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

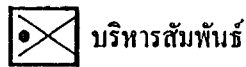
หน่วยงาน	มาตรฐาน พื้นที่/ตร.ม.	จำนวน ผู้ใช้	รวมพื้นที่/ตร.ม.	ที่มา
6. ส่วนบ้านพักเจ้าหน้าที่				
- บ้านพักผู้อำนวยการศูนย์	116	1	116	A
- บ้านพักรองผู้อำนวยการศูนย์	90.45	1	90.45	A
- บ้านพักภักฒจารักษ์, นักวิชาการ	90.45	5	452.25	A
- บ้านพักยามรักษาการณ์	24	10	240	A
รวมพื้นที่ส่วนบ้านพักเจ้าหน้าที่		=	898.70	

จากตารางสรุปพื้นที่ใช้สอยของโครงการ นำมาสรุปได้ดังนี้

1. ส่วนบริหาร	484.25	ตร.ม.
2. ส่วนบริการสาธารณะ (ไม่รวมจอครด)	840.06	ตร.ม.
3. ส่วนวิชาการ	2,446.08	ตร.ม.
4. ส่วนบริการการศึกษาและประชาสัมพันธ์	1,146.88	ตร.ม.
5. ส่วนจัดแสดงและเทคนิค	7,488.09	ตร.ม.
6. ส่วนบ้านพักเจ้าหน้าที่	989.70	ตร.ม.
7. ส่วนจอครด	1,854.45	ตร.ม.
รวมพื้นที่ใช้สอยทั้งหมดของโครงการ =	15,158.51	ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

INTERACTION DIAGRAM

บริหารสัมพันธ์

บริการสัมพันธ์

ติดต่อสัมพันธ์

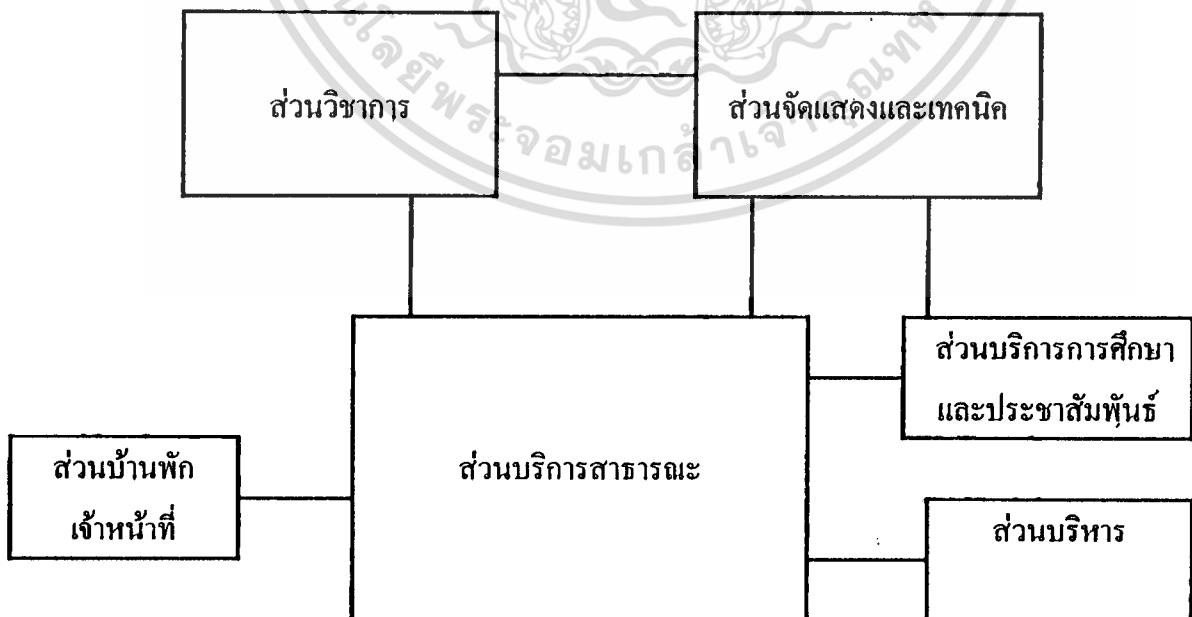

เทคนิคสัมพันธ์

ตาราง แสดงความสัมพันธ์องค์ประกอบหลักของโครงการ

องค์ประกอบหลัก	1	2	3	4	5	6	รวม
1. ส่วนบริหาร		3	4	3	4	2	16
2. ส่วนบริการสาธารณะ			3	2	3	2	13
3. ส่วนวิชาการ				2	3	2	13
4. ส่วนบริการการศึกษาและ ป.ช.ส.					3	2	23
5. ส่วนจัดแสดงและเทคนิค						2	15
6. ส่วนบ้านพักเจ้าหน้าที่							10

แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์องค์ประกอบหลักของโครงการ

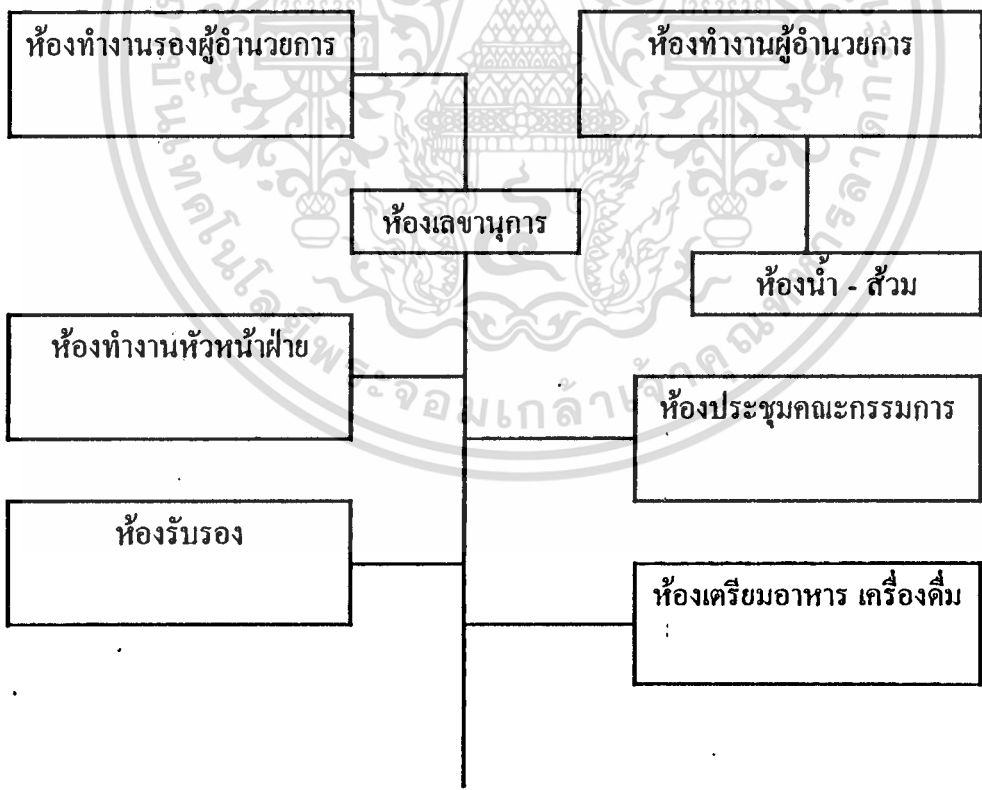

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์งานบริหาร

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	รวม
1. ห้องทำงานผู้อำนวยการ		3	3	3	2	2	2	2	17
2. ห้องทำงานรองผู้อำนวยการ	•		3	3	2	2	2	2	17
3. ห้องทำงานหัวหน้าฝ่าย	•	•		3	2	2	2	2	17
4. ห้องเลขานุการ	•	•	•		2	2	2	2	17
5. ห้องประชุมคณะกรรมการ	•	•	•	•		2	2	2	14
6. ห้องรับรอง	•	•	•	•	•		2	2	14
7. ห้องน้ำ - ส้วม	•	•	•	•	•	•		1	14
8. ห้องเตรียมอาหาร เครื่องดื่ม	•	•	•	•	•	•	•		13

แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์งานบริหาร

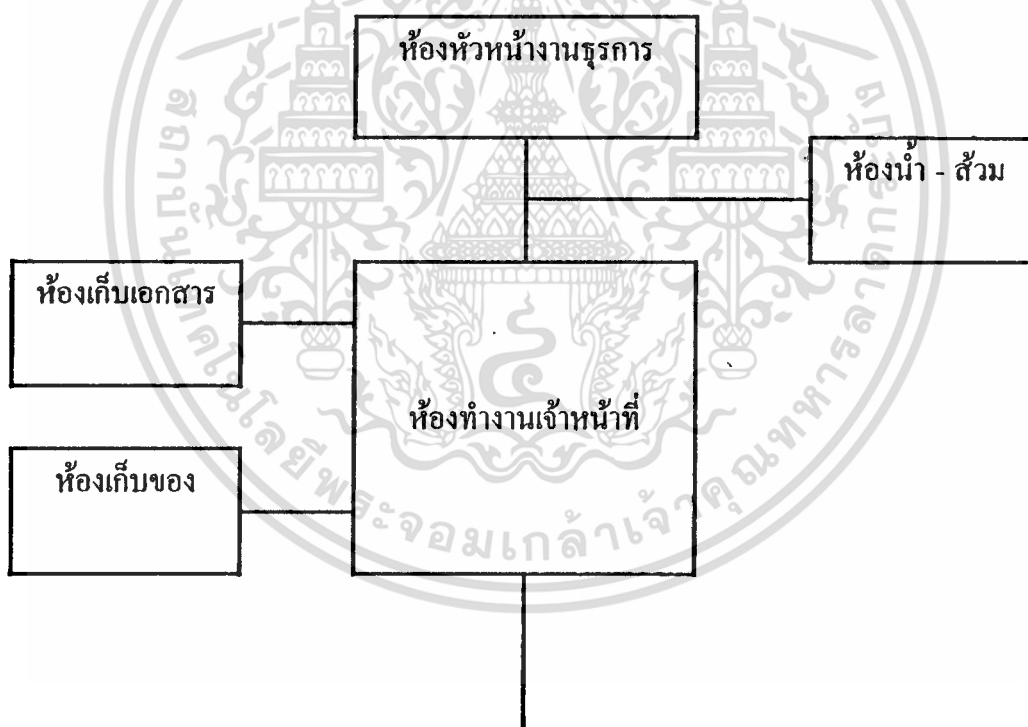

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์งานธุรการ

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	รวม
1. ห้องหัวหน้างานธุรการ		3	2	2	2	9
2. ห้องทำงานเจ้าหน้าที่	•		2	2	2	9
3. ห้องเก็บเอกสาร	•	•		1	1	6
4. ห้องเก็บของ	•	•	•		1	6
5. ห้องน้ำ - ส้วม	•	•	•	•		6

แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์งานธุรการ

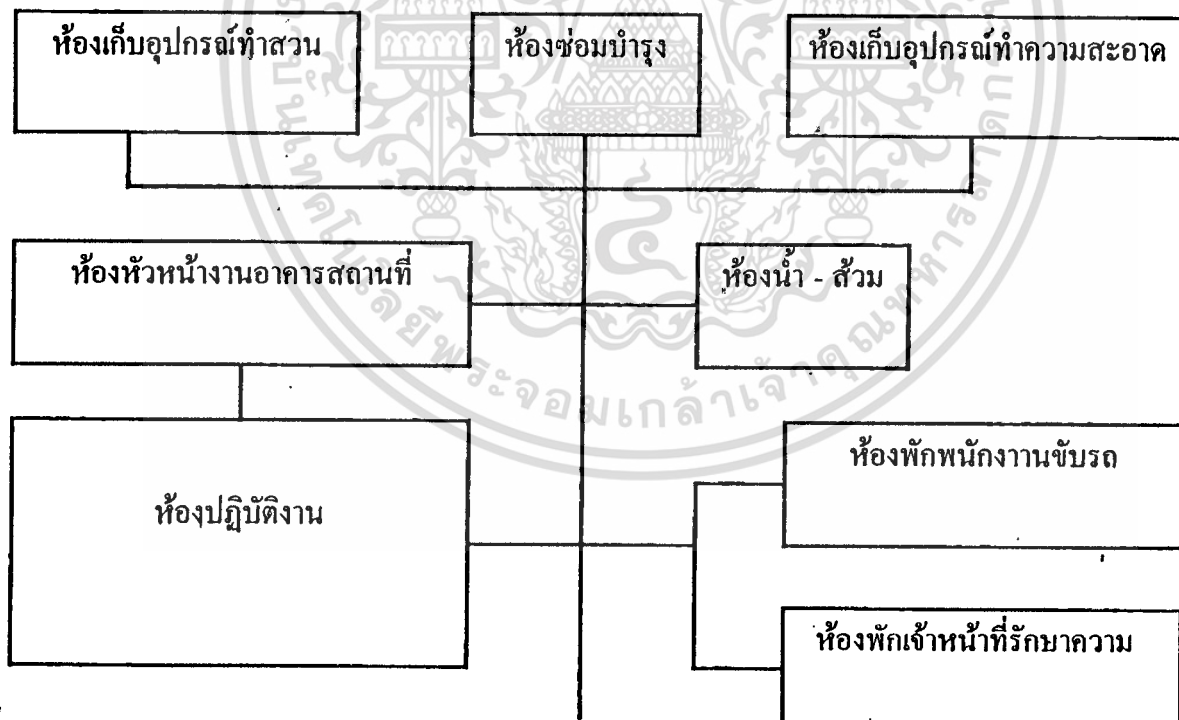

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์งานอาคารสถานที่

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	รวม
1. ห้องหัวหน้างานอาคารสถานที่		3	3	3	1	1	3	2	16
2. ห้องปฏิบัติงาน	•		2	2	1	1	2	2	13
3. ห้องพักเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	•	•		1	1	1	1	2	11
4. ห้องพักพนักงานขับรถ	•	•	•		1	1	1	2	11
5. ห้องเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาด	•	•	•	•		1	1	1	7
6. ห้องเก็บอุปกรณ์ทำสวน	•	•	•	•	•		1	1	7
7. ห้องซ่อมบำรุง	•	•	•	•	•	•		1	10
8. ห้องน้ำ - ส้วม	•	•	•	•	•	•	•		11

แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์งานอาคารสถานที่

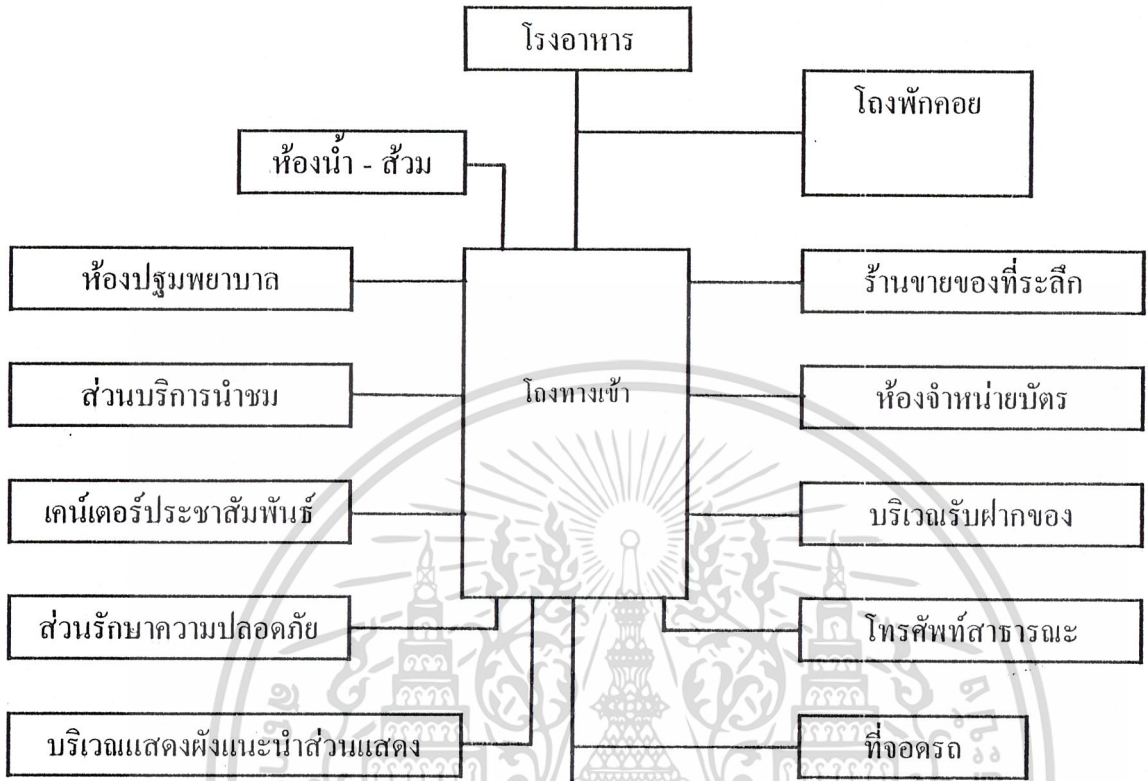
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์ส่วนบริการสาธารณะ

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	รว
1. โถงทางเข้า		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	26
2. โถงพักคอย	X		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	26
3. บริเวณแสดงผังแนะนำส่วนแสดง	X	X		1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	16
4. ห้องจำหน่ายบัตร	X	X	X		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15
5. ร้านขายของที่ระลึก	X	X	X	X		1	1	1	1	1	1	2	1	2	17
6. เคา์เตอร์ประชาสัมพันธ์	X	X	X	X	X		2	1	2	2	2	1	1	2	21
7. บริเวณรับฝากของ	X	X	X	X	X	X		1	1	1	1	2	2	2	20
8. ส่วนรักษาความปลอดภัย	X	X	X	X	X	X	X		1	1	1	1	2	2	17
9. โทรศัพท์สาธารณะ	X	X	X	X	X	X	X	X		1	1	2	1	1	17
10. ห้องปฐมพยาบาล	X	X	X	X	X	X	X	X	X		2	2	2	2	20
11. ส่วนบริการนำชม	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		1	1	2	19
12. โรงอาหาร	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		2	2	21
13. ที่จอดรถ	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		2	20
14. ห้องน้ำ - ส้วม	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		23

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

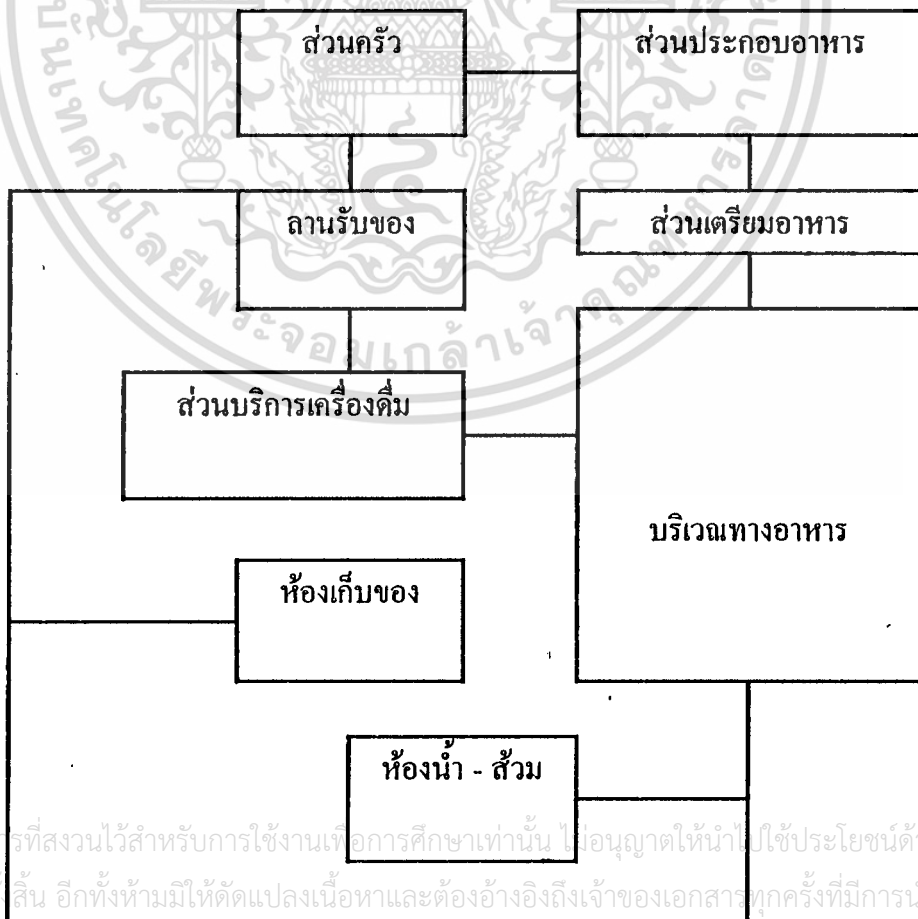
แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์ส่วนบริการสาธารณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์ส่วนโรงอาหาร

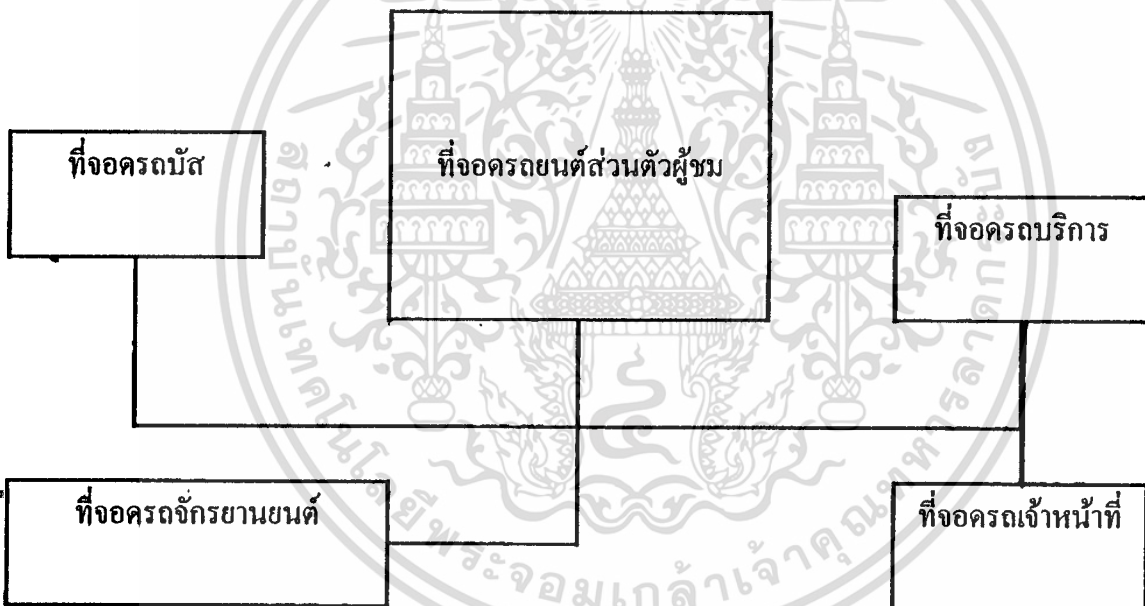
องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	รวม
1. บริเวณทานอาหาร		2	2	2	2	2	2	2	14
2. ส่วนครัว	•		2	2	2	2	2	2	14
3. ส่วนเตรียมอาหาร	•	•		2	2	1	2	1	12
4. ส่วนประกอบอาหาร	•	•	•		2	2	2	1	13
5. ส่วนบริการเครื่องดื่ม	•	•	•	•		2	2	1	13
6. ลานรับของ	•	•	•	•	•		2	1	12
7. ห้องเก็บของ	•	•	•	•	•	•		1	13
8. ห้องน้ำ - ส้วม	•	•	•	•	•	•	•		9

แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์ส่วนโรงอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ที่สิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์ส่วนที่จอดรถ

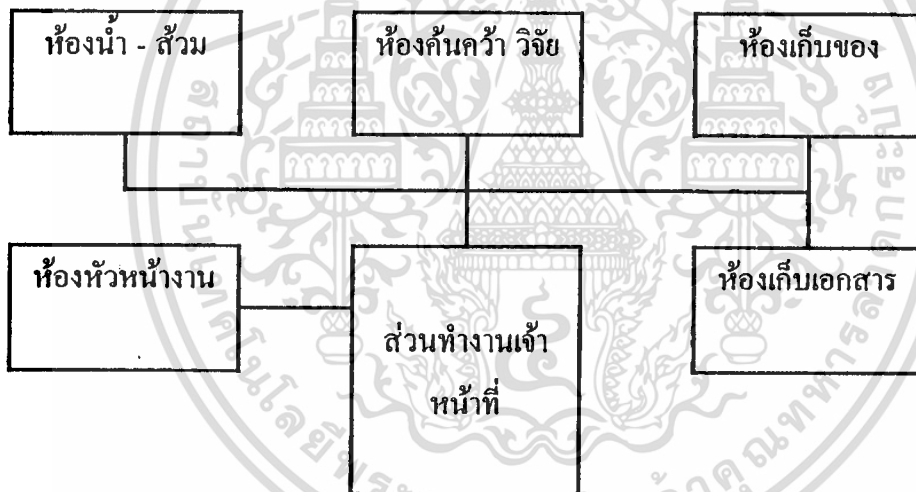
องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	รวม
1. ที่จอดรถยนต์ส่วนตัวผู้ชม		1	1	1	1	4
2. ที่จอดรถจักรยานยนต์	•		1	1	1	4
3. ที่จอดรถบัส	•	•		1	1	4
4. ที่จอดรถเจ้าหน้าที่	•	•	•		2	5
5. ที่จอดรถบริการ	•	•	•	•		5

แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์ส่วนที่จอดรถ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์งานค้ำคว้า วิจัย

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	รวม
1. ที่จอดรถยนต์ส่วนตัวผู้ชม		2	1	2	1	1	7
2. ที่จอดรถจักรยานยนต์	•	•	2	1	1	1	7
3. ที่จอดรถบัส	•	•	•	1	1	1	6
4. ที่จอดรถเจ้าหน้าที่	•	•	•		2	2	7
5. ที่จอดรถบริการ	•	•	•	•	•	1	6
	•	•	•	•	•		5

แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์งานค้ำคว้า วิจัย

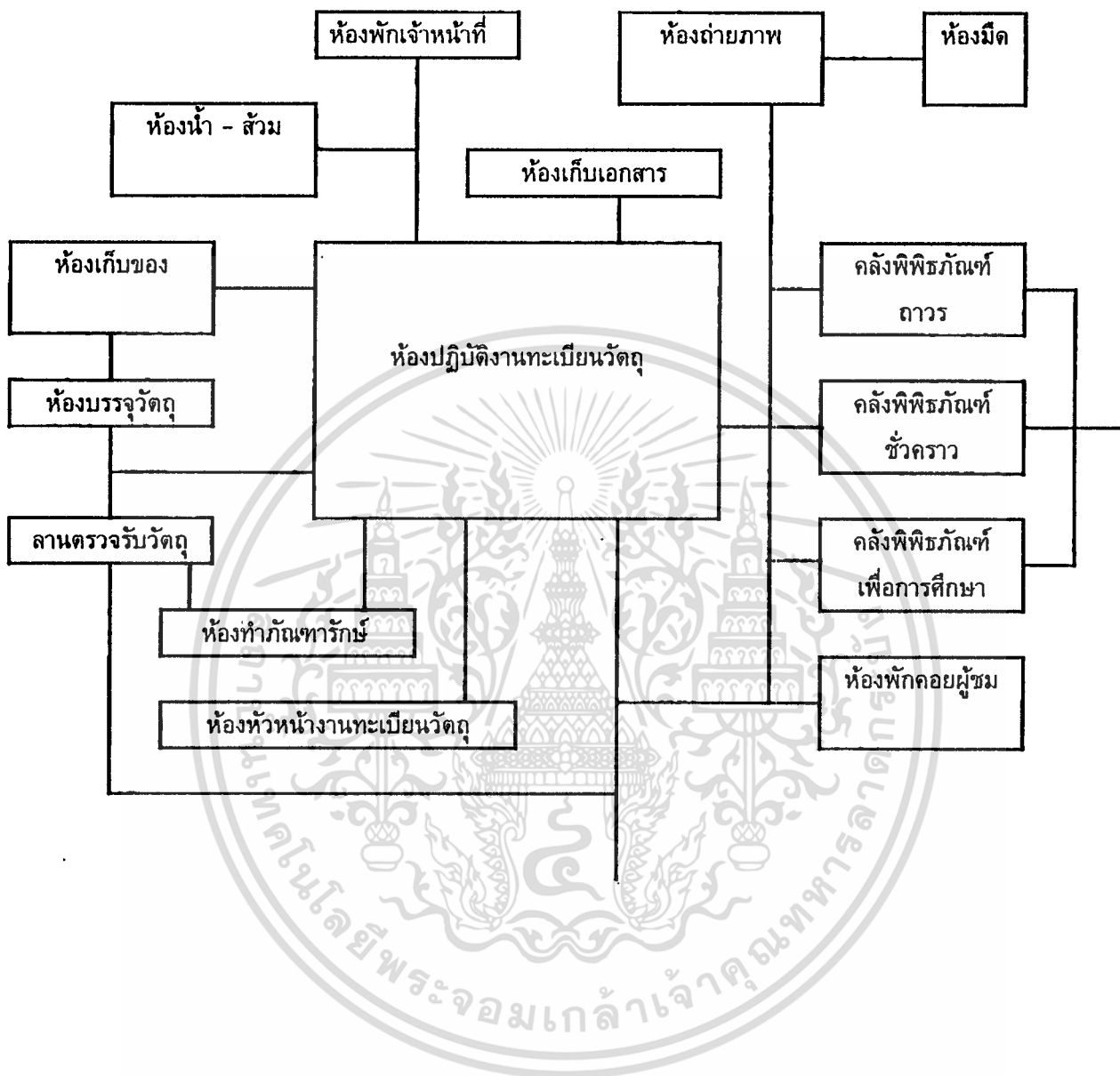
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์ส่วนบริการสาธารณะ

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	รวม
1. ห้องหัวหน้างานทะเบียนวัดดู		4	4	2	1	2	1	3	1	2	2	2	2	3	2	31
2. ห้องปฏิบัติงานทะเบียนวัดดู	•		3	2	3	3	2	3	1	3	3	3	1	2	2	35
3. ห้องทำงานภัณฑาคารักษ์	•	•		2	1	2	2	3	1	3	3	3	1	1	2	31
4. ห้องเก็บเอกสาร	•	•	•		1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	20
5. สถานตรวจรับวัดดู	•	•	•	•		3	2	2	1	2	2	2	1	1	1	23
6. ห้องบรรจุวัดดู	•	•	•	•	•		1	2	1	2	2	2	1	1	2	25
7. ห้องเก็บของ	•	•	•	•	•	•		1	1	2	2	2	1	1	1	20
8. ห้องถ่ายภาพ	•	•	•	•	•	•	•		3	3	3	3	1	1	2	31
9. ห้องมืด	•	•	•	•	•	•	•	•		1	1	1	1	1	2	17
10. คลังพิพิธภัณฑ์ถาวร	•	•	•	•	•	•	•	•	•		3	3	2	1	2	31
11. คลังพิพิธภัณฑ์ชั่วคราว	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		3	2	1	2	31
12. คลังพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		2	1	2	31
13. ห้องพักคอยผู้ชม	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		1	2	19
14. ห้องพักเจ้าหน้าที่	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		2	19
14. ห้องน้ำ - ส้วม	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		25

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

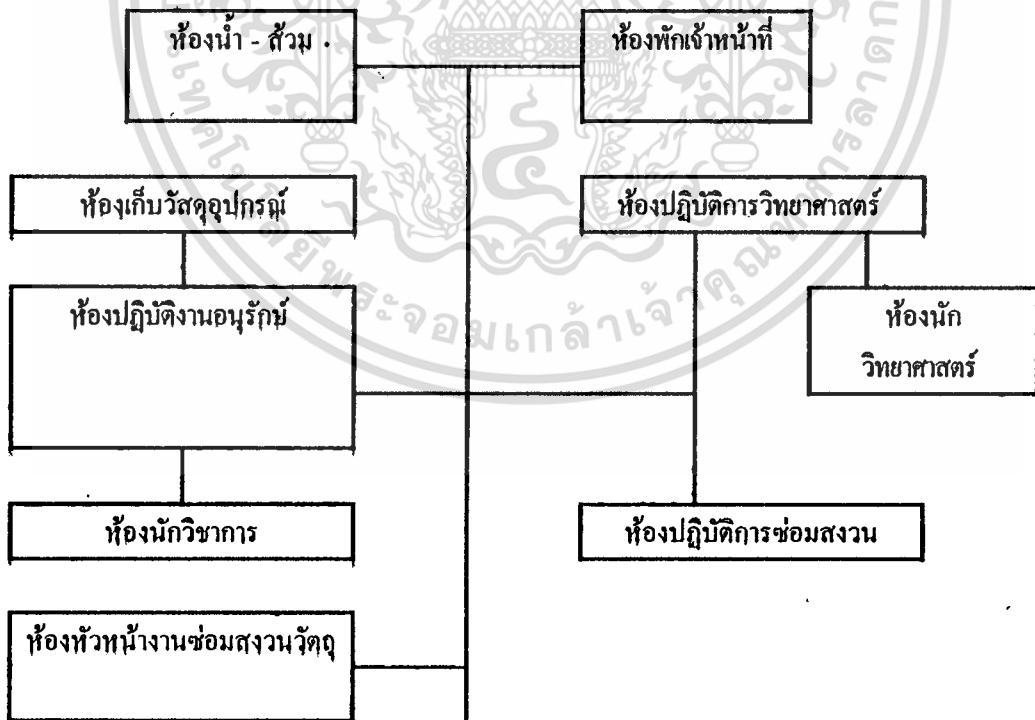
ตาราง แสดงความสัมพันธ์ส่วนบริการสาธารณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์งานซ่อมสงวนวัตถุ

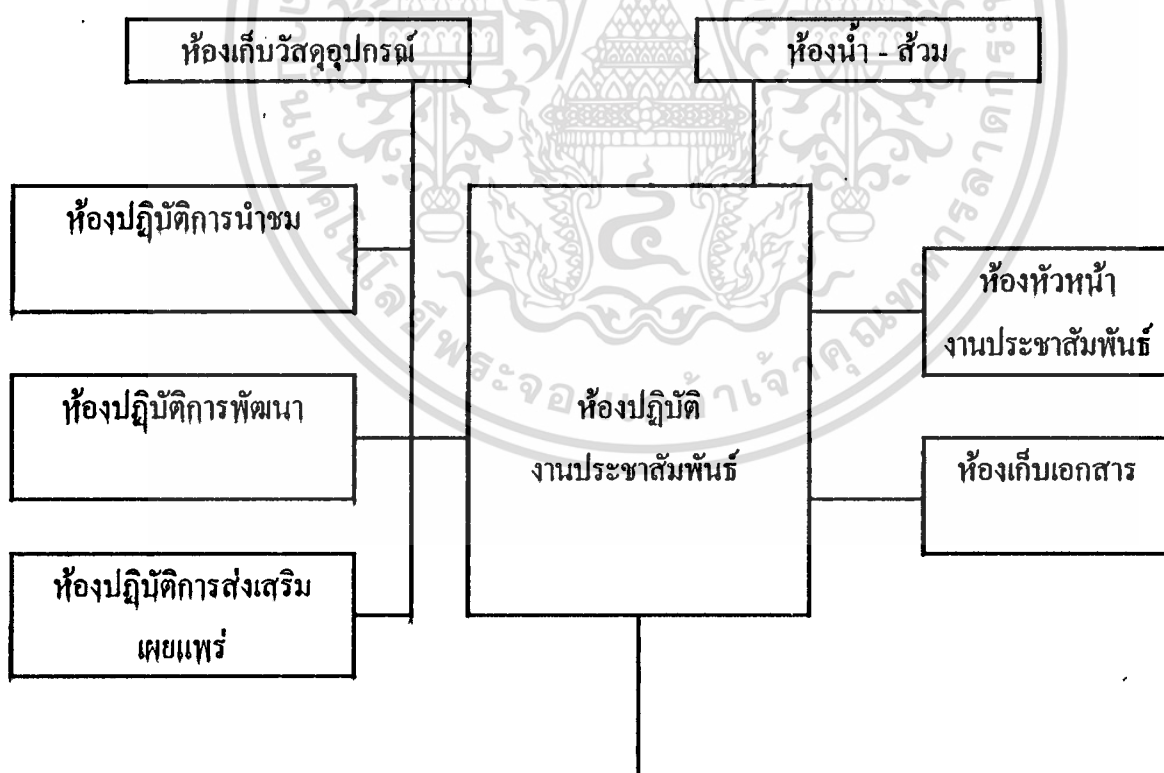
องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	รวม
1. ห้องหัวหน้างานซ่อมสงวนวัตถุ		4	4	4	3	3	1	2	2	23
2. ห้องนักวิทยาศาสตร์	●		3	3	3	3	2	2	2	22
3. ห้องนักวิชาการ	●	●		3	3	2	2	2	2	21
4. ห้องปฏิบัติงานอนุรักษ	●	●	●		3	2	2	2	2	21
5. ห้องปฏิบัติการซ่อมสงวน	●	●	●	●		3	2	2	2	21
6. ห้องปฏิบัติวิทยาศาสตร์	●	●	●	●	●		2	2	2	19
7. ห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์	●	●	●	●	●	●		1	1	13
8. ห้องพักเจ้าหน้าที่	●	●	●	●	●	●	●		2	15
9. ห้องน้ำ - ส้วม	●	●	●	●	●	●	●	●		15

แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์งานซ่อมสงวนวัตถุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์งานประชาสัมพันธ์

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	รวม
1. ห้องหัวหน้างานประชาสัมพันธ์		3	3	3	3	2	2	2	18
2. ห้องปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์	●		2	2	2	2	2	2	15
3. ห้องปฏิบัติการนำชม	●	●		2	2	2	2	2	15
4. ห้องปฏิบัติการพัฒนา	●	●	●		2	2	2	2	15
5. ห้องปฏิบัติการส่งเสริมเผยแพร่	●	●	●	●		2	2	2	15
6. ห้องเก็บเอกสาร	●	●	●	●	●		1	2	12
7. ห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์	●	●	●	●	●	●		1	12
9. ห้องน้ำ - ส้วม	●	●	●	●	●	●	●		12

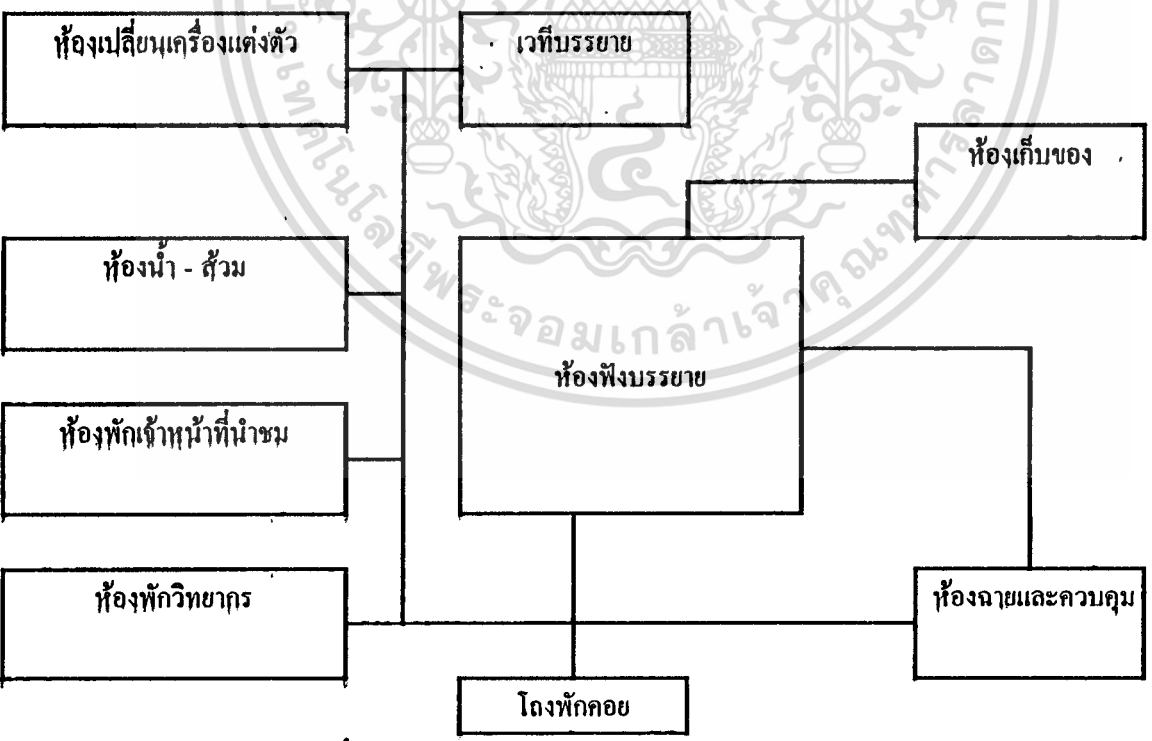
แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์งานประชาสัมพันธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์ส่วนห้องประชุม

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	รวม
1. โถงพักคอย		2	2	1	1	2	2	2	2	14
2. ห้องฟังบรรยาย	●		3	3	2	2	2	2	2	18
3. เวทีบรรยาย	●	●		3	2	1	2	2	1	16
4. ห้องฉายและควบคุม	●	●	●		2	2	2	2	2	17
5. ห้องพักวิทยากร	●	●	●	●		1	2	1	2	14
6. ห้องพักเจ้าหน้าที่นำชม	●	●	●	●	●		2	1	2	14
7. ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว	●	●	●	●	●	●		1	2	15
8. ห้องเก็บของ	●	●	●	●	●	●	●		1	12
9. ห้องน้ำ - ส้วม	●	●	●	●	●	●	●	●		14

แผนภูมิ แสดงความสัมพันธ์ส่วนห้องประชุม

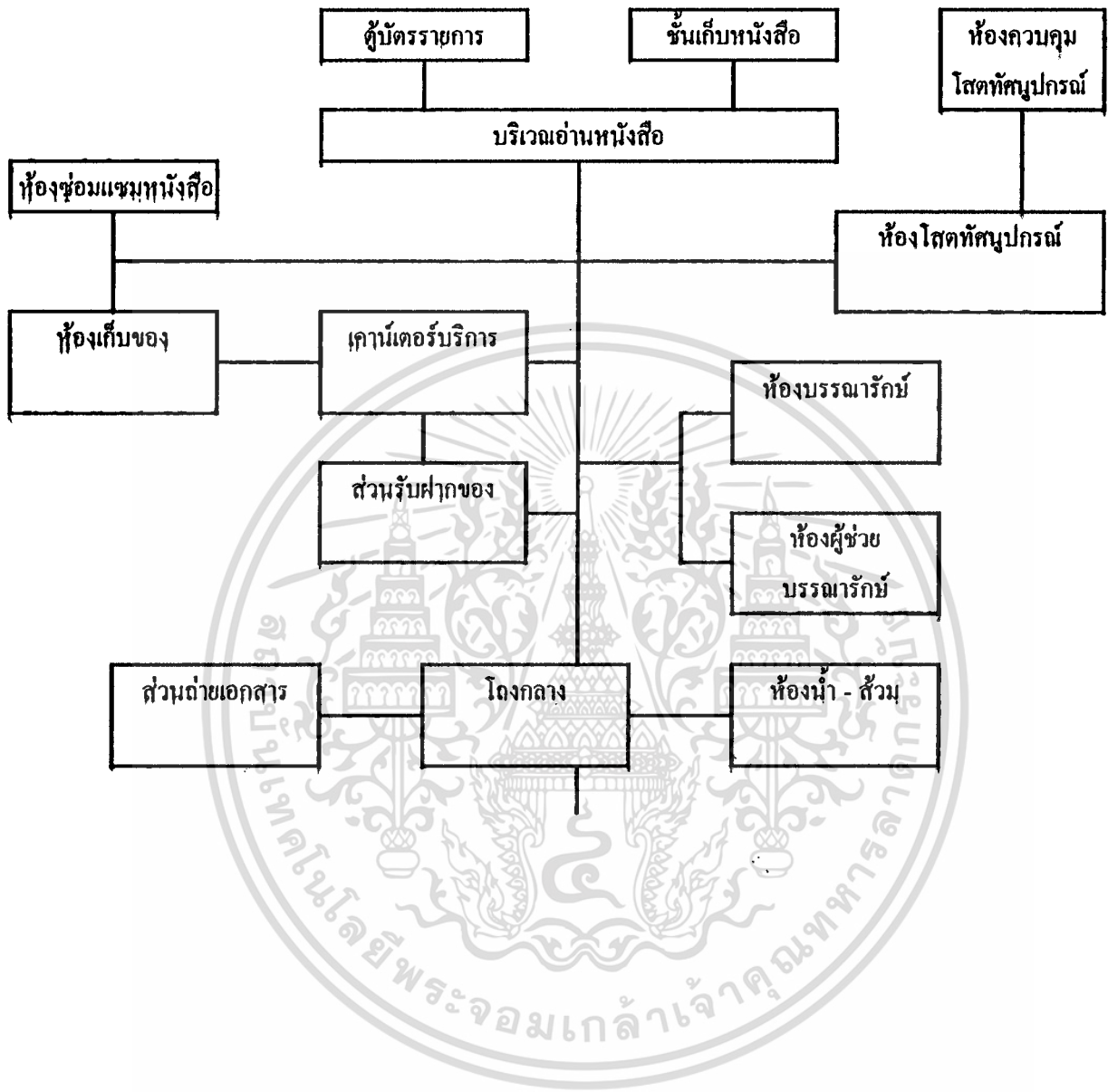
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์ส่วนห้องสมุด

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	รวม
1. ห้องบรรณารักษ์		2	3	2	3	1	1	1	1	1	1	1	1	2	20
2. ห้องผู้ช่วยบรรณารักษ์	•		3	2	3	2	2	1	1	2	2	2	1	2	25
3. ห้องซ่อมแซมหนังสือ	•	•		1	2	1	2	1	2	2	2	2	1	1	23
4. โถงกลาง	•	•	•		2	3	2	2	2	2	1	2	1	1	23
5. เคาน์เตอร์บริการ	•	•	•	•		3	2	2	2	2	1	1	1	1	25
6. ส่วนรับฝากของ	•	•	•	•	•		1	1	2	1	1	1	1	1	19
7. ส่วนถ่ายเอกสาร	•	•	•	•	•	•		1	2	2	1	1	1	1	19
8. ตู้บัตรรายการ	•	•	•	•	•	•	•		2	2	1	1	1	1	17
9. บริเวณอ่านหนังสือ	•	•	•	•	•	•	•	•		2	3	1	1	2	23
10. ชั้นเก็บหนังสือ	•	•	•	•	•	•	•	•	•		1	2	1	1	21
11. ห้องโสตทัศนอุปกรณ์	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		3	3	1	20
12. ห้องเก็บของ	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		3	1	21
13. ห้องควบคุมโสตทัศนอุปกรณ์	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		1	17
14. ห้องน้ำ - ถัง	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		18

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์ส่วนห้องสมุด

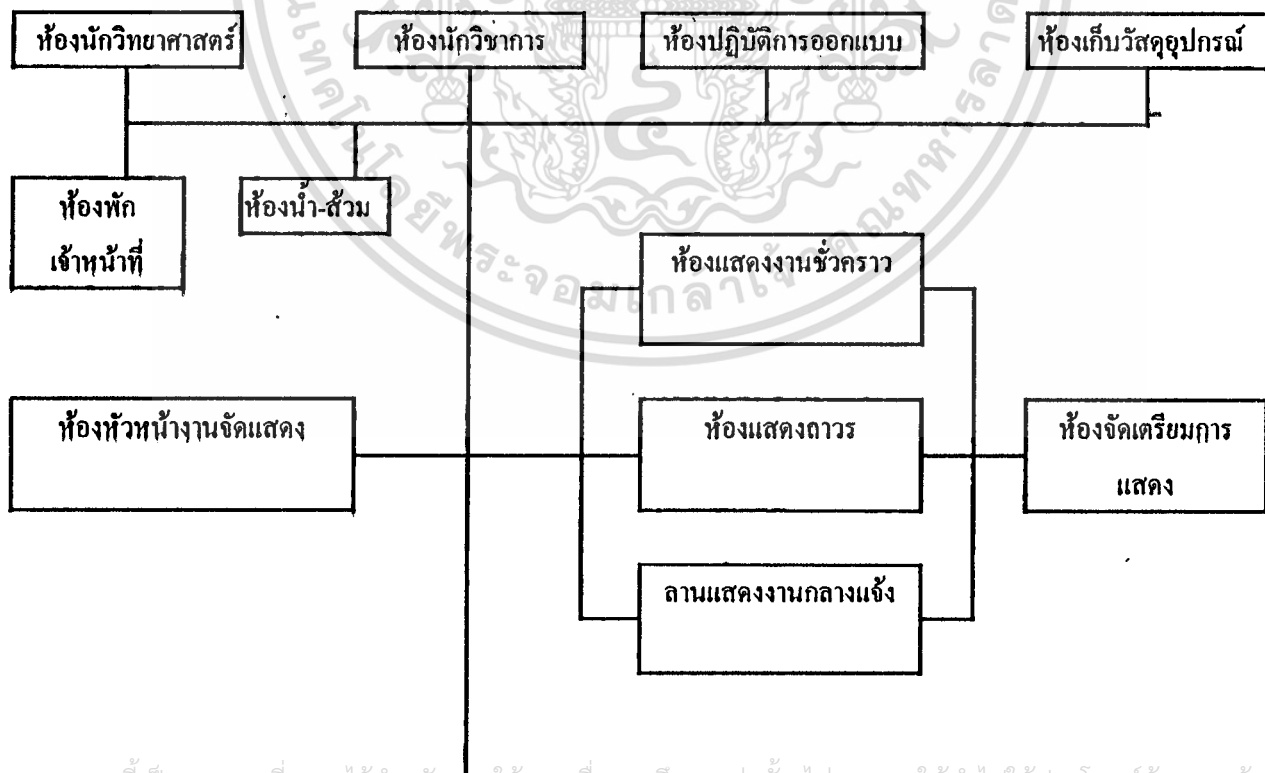

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์งานจัดแสดง

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	รวม
1. ห้องหัวหน้างานจัดแสดง		4	4	4	2	2	2	2	1	2	2	25
2. ห้องนักวิชาการ	•		3	3	3	3	3	3	3	3	2	30
3. ห้องนักวิทยาศาสตร์	•	•		3	3	3	3	3	3	3	2	29
4. ห้องปฏิบัติการออกแบบ	•	•	•		4	4	4	3	2	2	2	31
5. ห้องแสดงงานดาว	•	•	•	•		3	2	3	2	1	2	26
6. ห้องแสดงงานชั่วคราว	•	•	•	•	•		2	3	2	1	2	26
7. ลานแสดงงานกลางแจ้ง	•	•	•	•	•	•		2	2	1	2	25
8. ห้องจัดเตรียมการแสดง	•	•	•	•	•	•	•		2	2	2	25
9. ห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์	•	•	•	•	•	•	•	•		1	2	18
10. ห้องพักเจ้าหน้าที่	•	•	•	•	•	•	•	•	•		2	18
14. ห้องน้ำ - ส้วม	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•		20

ตาราง แสดงความสัมพันธ์งานจัดแสดง

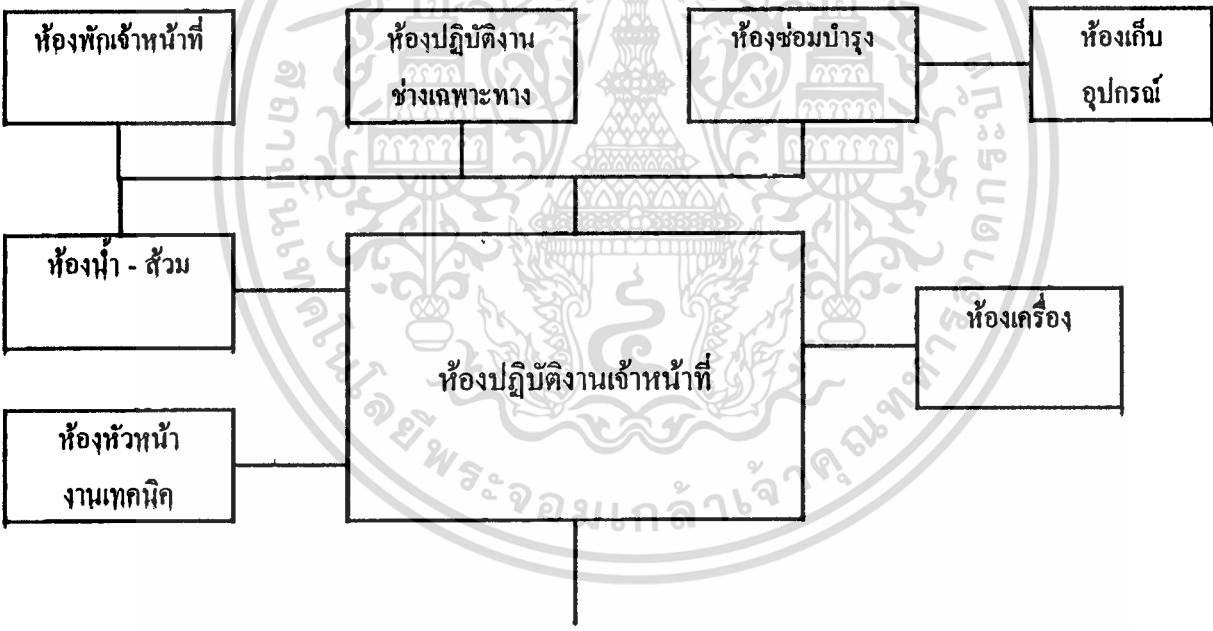

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์งานเทคนิค

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	รวม
1. ห้องหัวหน้างานเทคนิค		4	4	2	2	1	2	2	17
2. ห้องปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่	●		3	3	3	2	2	2	19
3. ห้องปฏิบัติงานช่างเฉพาะทาง	●	●		3	2	2	2	2	18
4. ห้องเครื่อง	●	●	●		3	2	2	2	17
5. ห้องซ่อมบำรุง	●	●	●	●		2	1	2	14
6. ห้องเก็บอุปกรณ์	●	●	●	●	●		2	1	11
7. ห้องพักเจ้าหน้าที่	●	●	●	●	●	●		2	12
8. ห้องน้ำ - ส้วม	●	●	●	●	●	●	●		12

ตาราง แสดงความสัมพันธ์งานเทคนิค

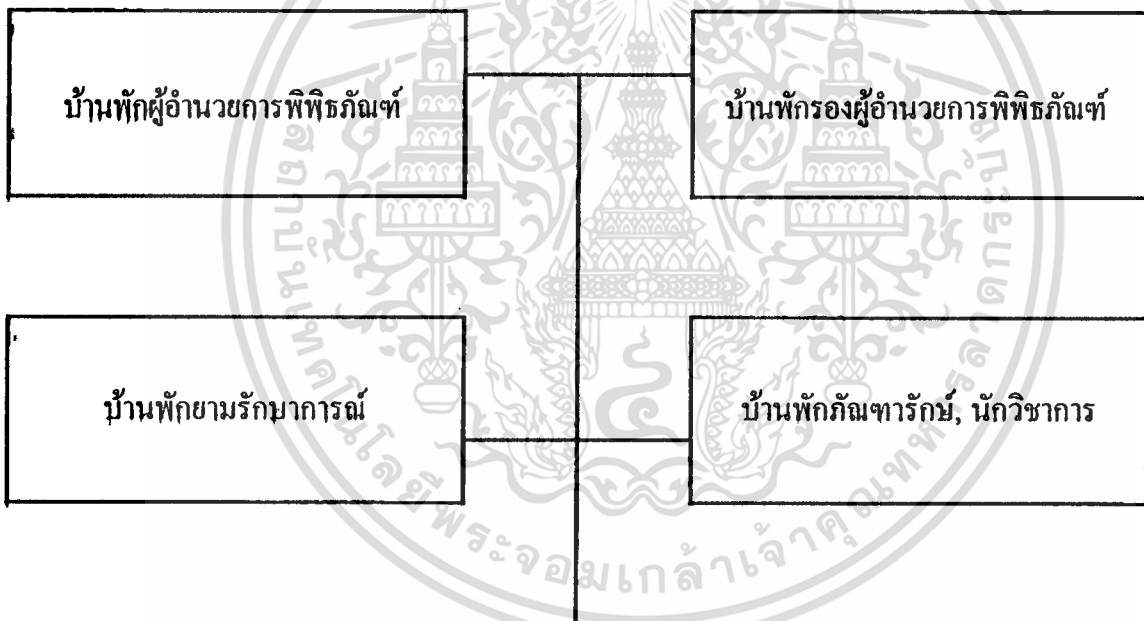

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตาราง แสดงความสัมพันธ์ส่วนบ้านพักเจ้าหน้าที่

องค์ประกอบ	1	2	3	4	รวม
1. บ้านพักผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ		1	1	1	3
2. บ้านพักรองผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ	×		1	1	3
3. บ้านพักภัณฑารักษ์, นักวิชาการ	×	×		1	3
4. บ้านพักยามรักษาการณ์	×	×	×		3

ตาราง แสดงความสัมพันธ์ส่วนบ้านเจ้าหน้าที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 การศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะพิเศษทางสถาปัตยกรรม

3.5.1 สำนักงาน

การจัดสำนักงานในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ

1) ระบบการจัดเป็นห้องโดยเฉพาะ (THE INDIVIDUAL ROOM SYSTEM)

มีการติดต่อเข้าถึงห้องต่างๆ โดย CORRIDOOR มีข้อดี คือ เป็นสัดส่วน (PRIVACY)

และสะดวกสบายแต่มีราคาสูง

2) ระบบการจัดแบบเปิดตลอด (THE OPEN LAYOUT)

สามารถใช้เนื้อที่ห้องทั้งหมด โดยไม่มีผนัง หรือ PARTITION มาบังทำให้มีราคาถูกกว่าแบบแรก แต่ต้องมีระบบปรับอากาศหรือระบายอากาศที่มีคุณภาพสูง และต้องคำนึงถึงไฟฟ้าซึ่งต้องใช้แทนแสงธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ระบบไฟฟ้าจึงต้องคิดด้วย

สำหรับส่วนสำนักงานของโครงการนี้ ใช้ระบบการจัดสำนักงานแบบจัดเป็นห้องโดยเฉพาะ โดยมีการแยกห้องทำงานของแต่ละประเภทไว้เป็นสัดส่วน

3.5.2 ร้านอาหาร

ระบบการบริการอาหาร โดยทั่วไปแบ่งออกได้ดังนี้คือ

1. **แบบจัดเป็นร้านอาหาร** คือการจัดแบ่งบริเวณจำหน่ายอาหารภายในห้องอาหารออกเป็นร้าน ๆ แต่ละร้านจะมีบริเวณประกอบอาหารและบริเวณขายอาหารของตนเอง การให้บริการอาหารโดยวิธี สั่งอาหารแล้วจะมีคนบริการส่งอาหารให้ถึงที่

- ข้อดี
1. สามารถเลือกสั่งอาหารได้โดยไม่ต้องรอคิว
 2. บริการสั่งถึงโต๊ะ
 3. การชำระเงินครั้งเดียว บริการจะนำเงินไปจ่ายตามร้านที่สั่งให้
 4. แต่ละร้านจะรับผิดชอบความสะดวกสะอาดของโต๊ะอาหารในบริเวณของตน
 5. มีการแข่งขันในด้านการบริการและคุณภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ข้อเสีย
1. ลำบากในการส่งอาหาร
 2. เลือกที่นั่งลำบาก
 3. ยุ่งยากในการส่งอาหาร
 4. การชำระเงินยุ่งยาก เพราะคนคิดเงินอาจจะไม่ทราบราคาอาคาร ร้านอื่นที่มีใช้ของคน
 5. การบริการไม่สะดวก อาจช้าและมีการหลงลืม
 6. ยุ่งยากในการเก็บภาชนะ
 7. แย่งกันจำหน่ายอาหาร
 8. ต้องใช้บริการมาก

สรุป การบริการ โดยวิธีนี้จะสะดวก เมื่อมีจำนวนร้านน้อยและผู้ใช้บริการน้อย

2. จัดแบบขายเป็นช่องๆ คือการจัดแบ่งเป็นบริเวณจำหน่ายอาหารภายในห้องอาหารออกเป็นช่องๆ อาหารที่จำหน่ายเป็นอาหารสำเร็จเรียบร้อยแล้ว อาจจะมีที่ประกอบอาหารเล็กๆ น้อยๆ เช่น ก๋วยเตี๋ยว หรือสำหรับอุ่นอาหาร และมีบริเวณชำระล้างจานอยู่ด้านหลังของช่องจำหน่ายอาหาร การใช้บริการระบบนี้ ผู้ใช้บริการจะต้องช่วยตัวเอง คือเดินซื้ออาหารและชำระเงินเรียบร้อยในแต่ละช่อง

- ข้อดี
1. เลือกเดินซื้อได้ตามต้องการ
 2. ชำระเงินได้ทันที
 3. เลือกที่นั่งได้ตามต้องการ
 4. ทุกร้านรับผิดชอบเรื่องความสะอาดของบริเวณรับประทานอาหาร
 5. ไม่มีการแย่งกันให้บริการอาหาร
 6. ไม่มีการแข่งขันเรื่องคุณภาพและราคา
 7. ประหยัดคนบริการส่งอาหาร
 8. ไม่เสียเวลาเข้าแถวซื้ออาหาร

- ข้อเสีย
1. ต้องเดินหลายช่องกว่าจะได้ครบตามต้องการ
 2. ต้องชำระเงินหลายคน
 3. เกิดความวุ่นวายเมื่อเดินเลือกซื้ออาหาร
 4. ลำบากในการถืออาหารหลายๆ อย่าง
 5. ยุ่งยากในการจัดเก็บภาชนะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุป วิธีนี้เหมาะสำหรับผู้ใช้งานหลายๆ และมีความต้องการอาหารเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาเข้าแถว และมีความสะดวกในการหาที่นั่งและผู้จำหน่ายแต่ละช่องจะแข่งขันในด้านคุณภาพของอาหาร ปริมาณ ราคา

3. แบบจัดเป็นคาเฟ่ที่เรีย เป็นระบบบริการอาหาร โดยให้ผู้รับบริการทุกคนช่วยตนเอง โดยจัดเป็นเคาเตอร์จำหน่ายอาหาร ผู้ใช้บริการจะต้องเข้าแถวกันเดินไปรับอาหารจากเคาเตอร์เริ่มจากตอนต้นของเคาเตอร์และเดินไปจนสุดปลายเคาเตอร์และชำระเงิน

ในคาเฟ่ที่เรียจะมีเคาเตอร์ สำหรับเสิร์ฟอาหารซึ่งจะเป็นเครื่องกั้นระหว่างครัวกับส่วนรับประทานอาหาร การบริการอาหารเป็นแบบผูกขาดในการให้บริการอาหารทุกอย่าง จะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้จัดการคาเฟ่ที่เรีย ดังนั้นการจัดครัวจึงต้องมีขนาดใหญ่พอที่จะประกอบอาหารทุกชนิด การให้บริการเริ่มด้วยผู้ให้บริการหยิบถาดใส่อาหารเวียนถาดไป ตามช่องรับประทานอาหารแต่ละชนิดที่ต้องการ แล้วชำระเงินที่เคชเชียร์แล้วจึงยกถาดไปยังโต๊ะตัวเครื่องปรุง รับช้อนส้อม แก้วน้ำ แล้วจึงเลือกหาที่นั่งรับประทานเมื่อรับประทานเสร็จ ต้องนำภาชนะและเครื่องใช้ไปวางไว้ยังที่กำหนด

- ข้อดี
1. ไม่เปลืองแรงงานใช้คนเสิร์ฟอาหารเพียง 2-3 คน
 2. เป็นการเตรียมอาหารไว้ล่วงหน้า
 3. ให้ผู้ให้บริการช่วยตนเอง
 4. เป็นมารยาทในสังคม
 5. ประหยัดเวลา
 6. บริการอาหารได้ที่ละมากๆ
 7. สะดวกในการชำระเงิน
 8. เลือกที่นั่งได้ตามชอบใจ
 9. ไม่มีความวุ่นวายในการเลือกซื้อ

- ข้อเสีย
1. คุณภาพอาหาร เพราะเป็นการผูกขาด
 2. ด้านราคาอาหาร
 3. เสียเวลาเข้าคิว
 4. ผู้บริการต้องตักอาหารให้ทันและชำนาญ ไม่เช่นนั้นจะเสียเวลา
 5. คนคิดเงินจะต้องชำนาญ ไม่เช่นนั้นจะเสียเวลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุป ระบบบริการแบบคาเฟ่ที่เรียเป็นการประหยัดเวลา แรงงาน สะดวกสบายแก่ทุกฝ่าย
โต๊ะอาหารไม่เกะกะ นอกจากโต๊ะวางภาชนะเครื่องปรุง เป็นวิธีที่เหมาะสมในห้องอาหารเพื่อผู้ใช้
บริการ

4. แบบจัดเป็น CANTEEN การบริการอาหารแบบ CANTEEN ไม่มีการจำหน่ายอาหาร
หนักและเป็นเวลาแต่เป็นอาหารว่าง จำหน่ายได้ตลอดวัน เหมาะสำหรับสถานศึกษามีชั่วโมงพัก
ระหว่างเรียน CANTEEN จะมีที่ขายอาหาร ที่เก็บของ เช่น น้ำอัดลม มีอุปกรณ์ที่สามารถปรุง
อาหารง่ายๆ

บริเวณจัดแบบ CANTEEN

- มุมหนึ่งของห้องอาหาร
- ตามจุดต่างๆ ของสถานที่
- ตามจุดพักผ่อนของโครงการ

การจัดโต๊ะ อาจใช้โต๊ะที่สามารถเก็บพับได้ วางไว้เป็นจุดๆ อาจมีร่มไว้บังแดด

- ข้อดี
1. สามารถบริการอาหาร ได้ตลอดวัน
 2. ผู้บริการได้รับความสะดวกในการส่งอาหารมารับประทาน ไม่ต้องเสียเวลา
ยืนรอคอย
 3. สามารถตั้งหน่วยบริการได้ทั้งภายในและภายนอกอาคาร
- ข้อเสีย
1. ไม่มีการแข่งขันในด้านการบริการ เพราะในสถานที่ที่หนึ่งๆ เจ้าของบริการ
มีเจ้าของเดียวเป็นเอกเทศ อาจทำให้ราคาสูงกว่าปกติ
 2. ผู้ใช้บริการมีจำนวนมาก อาจจะทำให้ผู้บริการ บริการแก่ผู้ให้บริการไม่ทัน
และอาจเกิดความวุ่นวายขึ้นได้
 3. ประเภทของอาหารมีจำนวนให้เลือกน้อย

จากตัวอย่าง การจัดระบบการบริการในโภชนาการทั้ง 4 แบบที่ได้กล่าวมาแล้วเมื่อได้ศึกษา
ถึงข้อเท็จจริง ของจำนวนผู้ใช้โรงอาหารและระยะเวลาของผู้ใช้ เราสามารถจะเลือกระบบการจัด
บริการที่สามารถสนองความต้องการได้ดีที่สุด คือ การจัดระบบคาเฟ่ที่เรีย โดยมีเหตุผลประกอบ
ดังนี้

1. เพื่อบริการอาหารได้ทีละมากๆ เนื่องจากผู้ที่มีจำนวนมาก
2. เป็นระบบที่ประหยัดเวลา และสะดวกในการใช้บริการ
3. มีความเหมาะสมสำหรับโครงการนี้มาก เพราะผู้มาใช้มีทั้งนักเรียน-นักศึกษา และ

ประชาชนเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขนาดเนื้อที่ที่ต้องการสำหรับออกแบบคาเฟ่ที่เรีย

ข้อมูลต่อไปนี้เป็นการแสดงความสัมพันธ์ของเนื้อที่ที่จำเป็นเพื่อการเขียนแบบคาเฟ่ที่เรียและครัว ซึ่งไม่ใช่ตัวเลขแสดงขนาดที่แน่นอน ในการออกแบบครั้งสุดท้ายเพราะแต่ละงานย่อมมีลักษณะพิเศษและความแตกต่างกันออกไป สำหรับครัวควรจะมีความรู้ให้เพียงพอก่อนที่จะเขียนแบบสำเร็จ ข้อมูลดังต่อไปนี้ได้มาจากการศึกษาเปรียบเทียบจากมาตรฐาน การจัดครัวของหนังสือ BUILDING AND DESIGN และหนังสือ TIME SAVER STANDARD และจากการปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนาการของไทยได้แก่ ม.ล.เดิบ ชุมสาย ผู้จัดการคาเฟ่เทอริยมขององค์การซีไอ และคาเฟ่เทอริยม ณาการกรุงเทพ หัวหน้าฝ่ายโภชนาการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และโรงพยาบาลรามาธิบดีหลายท่าน โดยจะสรุปพื้นที่โดยประมาณของระบบการออกแบบคาเฟ่ที่เรีย ได้ดังนี้

เนื้อที่ที่ต้องการของบริเวณรับประทานอาหาร 1.10-1.40 ตารางเมตร/คน เนื้อที่ที่ต้องการของ ส่วนบริการ (ครัว) 20% ของพื้นที่รับประทานอาหาร โดยแยกละเอียดออกเป็น

1. ที่เตรียมอาหาร		
เตรียมของแห้ง	- 4%	ของเนื้อที่ครัว
เตรียมผัก	- 7%	ของเนื้อที่ครัว
เตรียมเนื้อสัตว์	- 4%	ของเนื้อที่ครัว
2. ที่ประกอบอาหาร		
ของหวาน (รวมทั้งผลไม้และเครื่องคัม)	- 12%	ของเนื้อที่ครัว
ของคาว (รวมทั้งหุงข้าว)	- 20%	ของเนื้อที่ครัว
3. เก็บอาหารเตรียมบริการ	- 6%	ของเนื้อที่ครัว
4. ล้างจาน	- 10%	ของเนื้อที่ครัว
5. ทางเดิน	- 37%	ของเนื้อที่ครัว
รวม	100%	ของเนื้อที่ครัว

เนื้อที่ส่วนบริการของครัว

1. ที่รับอาหาร	10%	ของเนื้อที่ครัว
2. ที่เก็บอาหาร		
เก็บของแห้ง	10%	ของเนื้อที่ครัว
เก็บผัก	6%	ของเนื้อที่ครัว
เก็บเนื้อสัตว์	4%	ของเนื้อที่ครัว
เก็บเครื่องคัม	5%	ของเนื้อที่ครัว
3. เก็บขยะ	5%	ของเนื้อที่ครัว
4. ห้องทำงาน	5%	ของเนื้อที่ครัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้พิมพ์ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ส่วนบริการอื่นๆ	20%	ของเนื้อที่ครัว
รวม	65%	ของเนื้อที่ครัว

เนื้อที่ของบริเวณเคาเตอร์บริการอาหารใช้เนื้อที่ประมาณ 20% ของพื้นที่เตรียมอาหารหรือถ้ามี
แถวบริการอาหาร 2 แถว ใช้เนื้อที่ 80 ตารางเมตร

การจัดส่วนต่างๆ

1. SERVICE COUNTEEN ควรจัดให้สัมพันธ์กับทางเข้าเพื่อให้เนื้อที่เหลือเป็นทางเดิน
ไม่ควรให้เกิดความพลุกพล่านตรงทางเข้า
2. การจัดโต๊ะควรจัดให้ใช้เนื้อที่น้อยที่สุด แต่จุคนได้มากและสะดวก
3. ห้องครัวควรอยู่ติดกับ SERVICE COUNTEEN
4. ห้องเก็บของ (STORAGE) ควรเข้าโดยตรงจากห้องครัวได้ และใกล้กับทางติดต่อกับ
ทางจอดรถเข้าของ (SERVICE DRIVE WAY)

ส่วนประกอบที่จำเป็น

1. การให้แสง แสงสว่างตามธรรมชาติ ห้องอาหารมักจะกำหนดให้ได้แสงธรรมชาติทั้งสอง
ด้าน
แสงวิทยาศาสตร์ กำหนดการให้แสงไว้ดังนี้
ที่รับประทานอาหาร 50 กำลังเทียน ครัว 20 กำลังเทียน
2. การให้สีของห้องอาหารนี้ควรให้เป็นสีที่อ่อนๆ เช่นตา ดูแล้วสดชื่น ก่อให้เกิดบรรยากาศ
ที่ขอรับประทาน สีที่เหมาะสมที่สุดได้แก่สีเหลือง
3. การระบายลมและความร้อน อาจใช้เครื่องระบายความร้อนช่วยทั้งในห้องอาหารและครัว
4. ที่น้ำดื่ม ติดตั้งในที่ที่สะดวกและเข้าถึงง่าย
5. โต๊ะ เก้าอี้ ควรเป็นแบบที่เคลื่อนย้ายได้และไม่ก่อให้เกิดเสียงดัง

ตำแหน่งที่ตั้งเหมาะสมของโภชนาการ

เนื่องจาก โภชนาการเป็นจุดศูนย์กลางของการประกอบกิจกรรมรับประทานอาหาร ดังนั้นการ
จัดวางตำแหน่งที่ตั้งของโรงอาหาร จึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อความเหมาะสมและความสะดวก
ตำแหน่งของโรงอาหารไม่จำเป็นจะต้องอยู่ศูนย์กลาง แต่ควรอยู่ในตำแหน่งที่ทุกคนสามารถไปถึง
ได้อย่างสะดวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับหลักในการพิจารณาเลือกที่ตั้งของโภชนาคาร เราอาจแยกพิจารณาได้เป็นข้อๆ ดังนี้

1. ข้อพิจารณาในการเลือกสถานที่ตั้งของครัว

1.1 ควรตั้งในที่ไกลจากบริเวณที่ผู้ชมส่วนใหญ่ต้องผ่านไปมาและไกลจากบริเวณห้องแสดงนิทรรศการ เพื่อป้องกันไม่ให้เสียงของการทำงานและกลิ่นอาหารกระจายไปรบกวนการชมงานนิทรรศการ

1.2 อยู่ในบริเวณที่รถส่งของจะเข้าถึงได้ เพื่อสะดวกในการส่งอาหาร แต่ละวันโดยทั้งอาหารแห้ง เช่น ข้าวสาร ซึ่งหนักมาก ถ้ารถเข้าส่งถึงที่ไม่ได้ จะต้องสิ้นเปลืองแรงงานและเสียเวลาของพนักงานมาก

1.3 ไม่ควรอยู่ด้านเหนือลมของอาคารนิทรรศการ เพราะจะทำให้กลิ่นอาหารกระจายไปรบกวนการชมนิทรรศการ

2. ข้อพิจารณาในการเลือกสถานที่ตั้งของบริเวณ โภชนาคาร

2.1 ควรตั้งอยู่ในบริเวณที่ผู้ชมส่วนใหญ่ที่จะไปถึงได้ง่าย

2.2 เป็นบริเวณที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ แม้บริเวณอื่นของสถาบันจะปิด

2.3 ควรจะติดต่อได้โดยตรงกับเวทีกลางแจ้ง

3. ข้อพิจารณาในการเลือกทิศทางการวางผังโรงอาหาร

3.1 ทิศทางลม ทั้งครัวและโรงอาหารควรสร้างให้ด้านยาววางทางลมที่พัดเป็นส่วนใหญ่ในรอบปี คือ ตะวันตกเฉียงใต้ จะทำให้ครัวและโรงอาหารไม่ร้อนเป็นที่พอใจของผู้ทำงานและผู้บริโภค

3.2 ทิศทางแดด จะต้องไม่รับแดดจนเกินไป เพราะจะเกิดความร้อนและอบอ้าวควรให้ด้านกว้างรับแดดน้อยกว่าด้านแคบ อาคารควรมีชายคายาวพอสมควร เพื่อกันแดดและฝน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5.3 ห้องประชุม (AUDITORIUM)

ใช้สำหรับการประชุมแสดงปาฐกถา ภาพยนตร์ และการแสดงบนเวทีซึ่งใช้จำนวนผู้แสดงไม่มากนัก

ข้อพิจารณาในการออกแบบ มีดังนี้

- 1) รูปร่างและขนาดที่เหมาะสม เพื่อผลในการชมและฟังที่ดี
- 2) จัดวางตำแหน่งเพดานและผนังด้านข้างที่เหมาะสม ทำให้ได้ทิศทางของเสียงตามที่

ต้องการ

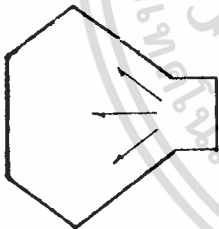
- 3) ลักษณะการจัดตำแหน่งของที่นั่งที่ให้การชมอย่างชัดเจน
- 4) ขนาดจอ เวที และห้องควบคุม

รูปร่างและขนาดของห้องประชุม

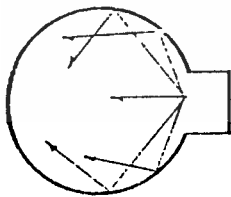
- 1) แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า

เป็นรูปร่างที่ง่ายต่อการออกแบบ แต่จะทำให้เกิดเสียงก้องได้

- 2) แบบพัด

ผนังด้านข้างที่ผายออกช่วยในการกระจายของเสียงออกไปได้ทั่วถึง ทำให้เกิดลักษณะของเสียงใกล้เคียงกันทั้งห้องประชุม

- 3) แบบวงกลม

หรือวงรี จะทำให้เสียงไปรวมกันที่จุดๆ หนึ่ง ไม่กระจายอย่างสม่ำเสมอ

ห้องประชุมที่กว้างและสั้น จะดีกว่าที่แคบและลึก อัตราส่วนระหว่างความกว้างต่อความยาว โดยทั่วไปอยู่ระหว่าง 1:2 หรือ 1:1.2 ขนาดที่พอเหมาะของห้องประชุมนั้นขึ้นอยู่กับการใช้งานแต่ละประเภท ดังตารางต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางแสดงปริมาณต่อที่นั่งในห้องประชุมประเภทต่าง ๆ

ประเภทห้องประชุม	ปริมาณต่อที่นั่ง (ลบ.ม.)		
	MIN	OPT.	MAX
CONCERT HALL	6.2	7.8	10.8
OPERA HOUSE	4.5	5.7	7.4
*MULTI-PURPOSE AUDITORIUM	5.1	*7.1	8.8
MOTION-PICTURE THEATER	2.8	3.5	5.1
ROOM SPEECH	2.3	3.1	4.3

สำหรับห้องประชุมของโครงการนี้ควรใช้ค่าปริมาณต่อที่นั่งประมาณ 7.1 ลบ.ม.

การจัดตำแหน่งของเพดาน ผนังด้านข้าง และผนังด้านหลัง

1) เพดาน

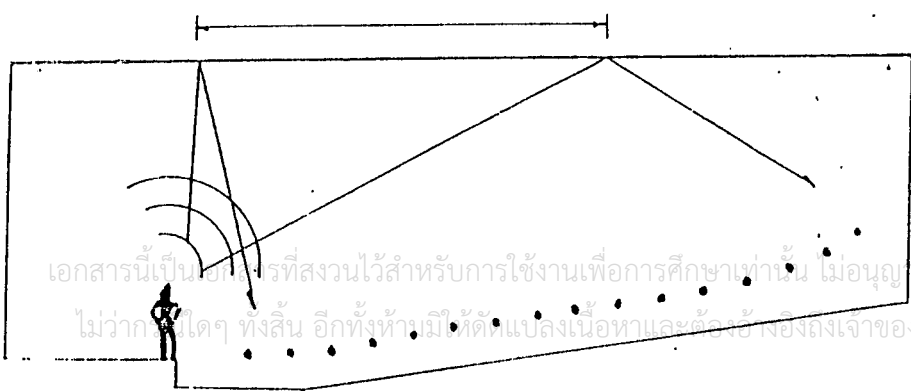
เป็นตัวที่สำคัญที่สุดในด้านเกี่ยวกับเสียงของหอประชุม เพราะเป็นตัวสะท้อนเสียงมากที่สุด และจะเป็นตัวที่ช่วยสร้าง REVEBRATION ที่เหมาะสมให้เกิดเสียงที่มีความไพเราะ เพดานจึงไม่ควรขนานกับพื้น ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนในการกำหนดความสูงของเพดาน แต่พิจารณาความเหมาะสมกับความกว้างและความยาว สัดส่วนโดยทั่วไปของเพดานประมาณ 1:3 หรือ 2:3 ของความกว้างของห้อง หรืออาจใช้ค่าประมาณ 2:3:5 (สูง:กว้าง:สูง) ก็ได้

- อัตราส่วน 1:3 เหมาะสมกับห้องขนาดใหญ่
- อัตราส่วน 2:3 เหมาะสมกับห้องขนาดเล็ก

ปัญหาการสะท้อนเสียงในหอประชุม

แบบเพดานราบ

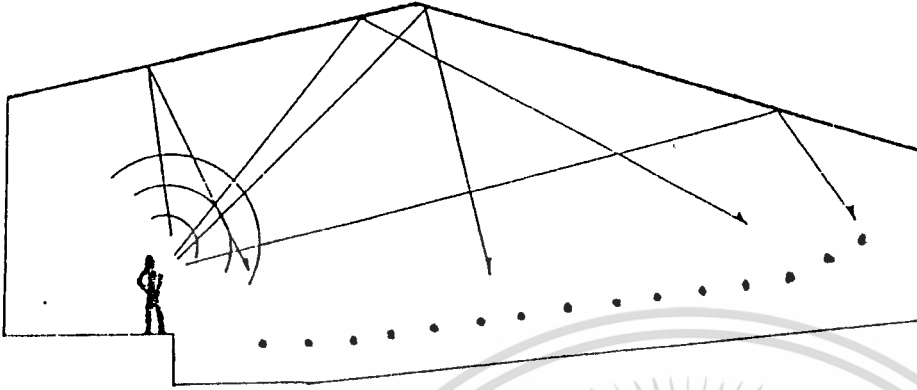
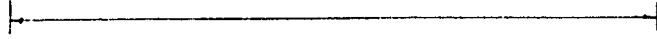
พื้นที่ใช้สอยเพื่อสะท้อนเสียง

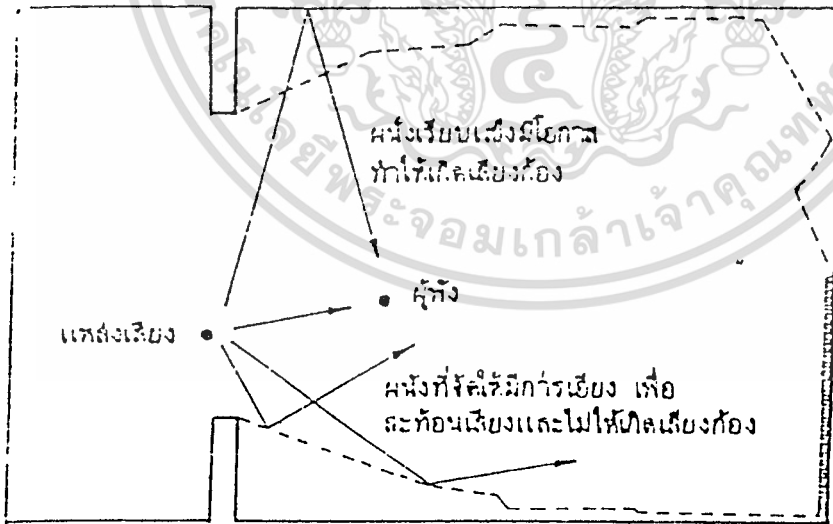
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะในรูปแบบใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบเพดานทำมุม

พื้นที่ใช้เพื่อสะท้อนเสียง

การออกแบบผนังเพื่อการสะท้อนเสียง

การที่จะตั้งกำแพงถึง
เครื่องดนตรีเสียงก้อง
ด้วยกำรเยียงเป็นมุม
ที่เหมาะสมหรือใช้
วัสดุดูดซับเสียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพดานทำมุมที่เหมาะสม จะให้เนื้อที่เพื่อสะท้อนเสียงได้มากกว่าเพดานราบซึ่งจะช่วยให้สะท้อนเสียงไปทั่วถึง และถึงแถวผู้ฟังส่วนหลังห้องได้ดีกว่า

2) ผนังด้านข้าง

ผนังของห้องประชุมมีผลโดยตรงต่อการสะท้อนของเสียง การออกแบบผนังจะต้องทำให้สามารถสะท้อนและบังคับเสียงให้ได้ยินอย่างทั่วถึง ภายในห้องประชุม ผนังด้านข้างแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

ก. ผนังด้านข้างเวทีก ควรมียลักษณะซ้อนและช่วยในการกระจายเสียงไปยังผู้ชม แต่การตกแต่งที่ไม่มีวงดนตรีอยู่บนเวที เช่น โอเปร่า บัลเลต์ ก็ไม่จำเป็นต้องใช้ผนังด้านข้างเวทีกสะท้อนเสียง ดังนั้นผนังด้านนี้จึงสามารถถอดออกและเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อตัดแปลงเป็นช่องในการเข้าออกจากฉากของตัวละคร

ข. ผนังด้านข้างโรงห้องประชุม ผนังด้านข้างของห้องประชุมจะมีผลต่อเสียงเป็นไปตามรูปร่างของห้องประชุมดังที่กล่าวมาแล้ว การออกแบบผนังด้านข้างนั้นจะต้องคำนึงถึงหลักในการสะท้อนเสียงที่เหมาะสม และในบางกรณีห้องประชุมไม่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปร่างได้ มีวิธีแก้ไขโดยใช้วัสดุในการสะท้อนเสียงในส่วนนั้น เช่น เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ดังเช่นโครงการนี้ อาจแก้ไขได้โดยกรุผนังหรือเพดานด้วยวัสดุดูดเสียง

3) ผนังด้านหลัง

ผนังในส่วนนี้เป็นส่วนสำคัญในการสะท้อนเสียงแก่ผู้เข้าชมที่อยู่แถวหลังทำให้เกิดความชัดเจนของเสียงแก่ผู้ที่อยู่แถวหลัง แต่ก็มีข้อควรระวังสำหรับผนังด้านหลังสุดคือการสะท้อนเสียงไปยังผู้ชมด้านหน้า (FEED BACK) ทำให้เกิดเสียงซ้อนเป็นสองเสียง

ลักษณะการจัดที่นั่ง

การจัดที่นั่งโดยทั่วไปมี 3 แบบ คือ

1) COMMON-ONE-BANK

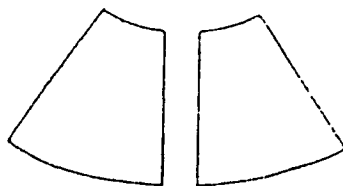
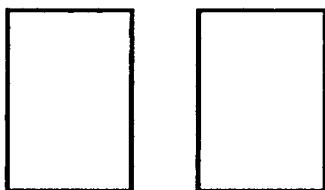
เป็นการจัดที่นั่งแบบแถวเดียวตลอด มีทางเดินสองข้างซึ่งกว้างไม่ต่ำกว่า 1.50 เมตร เหมาะสำหรับห้องประชุมขนาดเล็ก

2) TWO-BANK-ROW

แบ่งที่นั่งออกเป็น 2 ตอน โดยมีทางเดินผ่านตรงกลางและทั้งสองข้าง แต่ละแถวกว้างไม่

น้อยกว่า 1.50 เมตร

3) THREE-BANK-ROW

แบ่งที่นั่งออกเป็น 3 ตอน แต่มีทางเดิน 2 ทางเท่านั้น เพราะสองแถวด้านข้างจะมีที่นั่งติดกับกำแพงห้อง

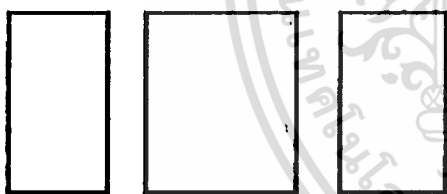
การจัดแบบนี้ใช้กับห้องประชุมทางเดินกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร

การจัดมี 2 วิธีคือ

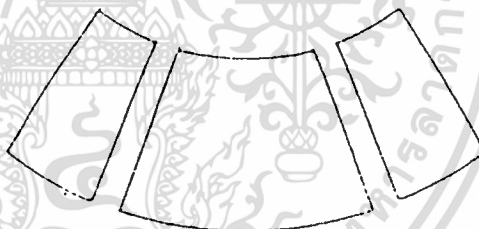
ก. STRAIGHT ROW

CURVE ROW

- ผู้ที่นั่งตอนริมห้องเอียงตัวดู
- แบบนี้ดีที่สุด เพราะทุกคนสามารถ
ได้รับความสะดวก

ก.

ข.

อนึ่ง รัศมีของแฉกบนเส้นโค้ง ระหว่างที่นั่งยาว 20 ฟุต เป็นอย่างน้อยจากจุดกึ่งกลางที่ห่างจากจุดประมาณ $1/8$ ความยาวของจอทางราบ

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการจัดที่นั่ง

- 1) จำนวนเก้าอี้ระหว่างตอนหนึ่งๆ ถ้าทางเดินนั้นเข้าออกได้ทางเดียว(คือที่นั่งด้านติดกำแพง) จะต้องมีไม่เกิน 7 ที่นั่ง
- 2) ความกว้างของทางเดินไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร (เทศบัญญัติกำหนดไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร)
- 3) ระยะระหว่างแถวกว้างอย่างน้อย 0.80 เมตร

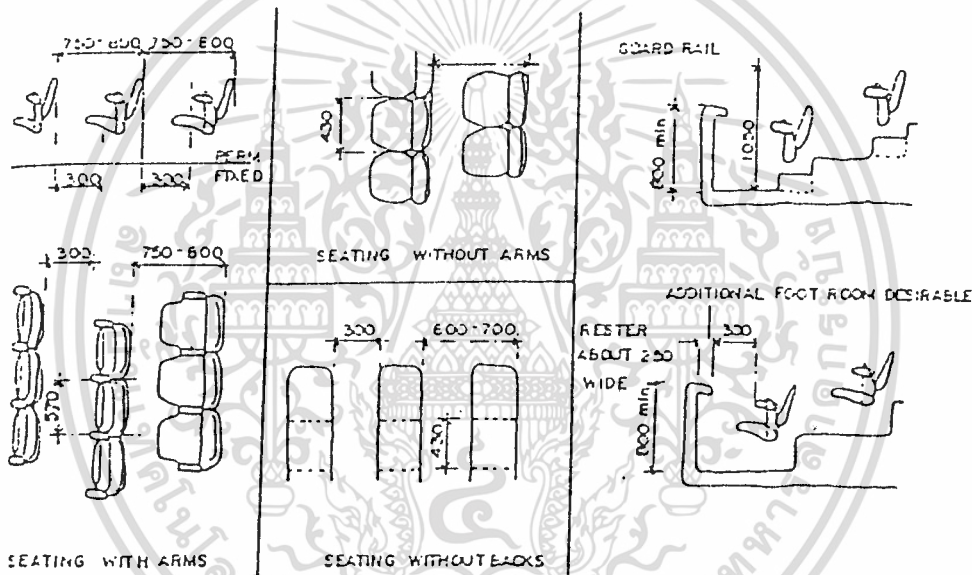
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดระดับที่นั่ง

ในห้องประชุมจำเป็นต้องจัดระดับที่นั่ง เพื่อประโยชน์ในการมองเห็น และการฟังที่ชัดเจนโดยตรง เพื่อไม่ให้เกิดการบังกันระหว่างผู้นั่งแถวต่อแถว จึงควรจัดพื้นให้มีมุมเอียงไม่น้อยกว่า 8 องศา แต่ไม่ควรเกิน 30 องศา

พื้นที่เริ่มเอียงถ้าไกลจากเวทีมากเท่าใด ความเอียงลาดในตอนหลังก็ต่ำลงเท่านั้น แต่ถ้าความเอียงลาดในตอนหลังมาก จะทำให้โรงสั่นจูน้อยและสิ้นเปลืองมาก ถ้าพื้นจำเป็นต้องเอียงมาก (เกินกว่า 3 นิ้ว) ควรทำเป็นขั้นๆ

ในการจัดที่นั่งเราอาจจัดให้เอียงกัน เพื่อให้ผู้ชมด้านหลังมองข้ามไหล่ของผู้นั่งแถวหน้าไปได้ ดังนั้นจึงไม่สามารถกำหนดมุมเอียงที่แน่นอนลงไปได้

การออกแบบพื้นและความลาดเอียง

1) ชนิดของพื้น

- ก. พื้นราบ
- ข. พื้นขั้นบันได
- ค. พื้นเอียง (7แถวแรกไม่เอียง)

การออกแบบพื้นต้องคำนึงถึงสัดส่วนของร่างกาย และความสบายของผู้ชม มุมมองและระดับของที่นั่งโดยสามารถมองผ่านช่วงไหล่ของผู้ชมแถวหน้าและแถวต่อไป โดยเห็นภาพชัดเจน

บทจบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ประเภทของความลาดเอียง

ก. ลาดทางเดียว

ควรมีที่นั่งไม่เกิน 22 แถว จุคนได้ประมาณ 200 คน จอกว้างประมาณ 12-15 ฟุต ขอบล่างควรสูงกว่าระดับพื้น 32 นิ้ว ที่นั่งแถวแรกห่างจากจอประมาณ 84 นิ้ว แถวที่ 1-7 ไม่จำเป็นต้องมีความลาด ตั้งแต่แถวที่ 7 ขึ้นไป มีความแตกต่างกันของความลาดประมาณ 3 นิ้วต่อแถว เหมาะสำหรับห้องประชุมขนาดเล็ก

ข. ลาดสองทาง

พื้นชนิดนี้ควรสูงกว่าแบบแรก คือสูงประมาณ 7 นิ้ว ความลาดที่ทางเข้าเวทีทำเป็น SLOPE ไม่นิยมทำเป็น STEP ความลาดจะมีไปถึงเวทีหรือจะยกเวทีเป็น PLATFORM ต่างหากก็ได้ เหมาะสำหรับห้องประชุมขนาดใหญ่

จากรูปแบบต่างๆ ที่กล่าวมา การออกแบบหอประชุมใหญ่ (AUDITORIUM) ของโครงการนี้ กำหนดให้มีลักษณะดังนี้คือ เลือกใช้แผ่นสะท้อนเสียงบนเพดานทำมุมที่เหมาะสม และใช้การออกแบบผนังเพื่อการสะท้อนเสียงดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่วนลักษณะการจัดที่นั่งเลือกใช้แบบ TWO-BANK-ROW มีการยกระดับที่นั่ง โดยใช้พื้นแบบขั้นบันไดในส่วนที่นั่งผู้ชม

องค์ประกอบอื่นๆ ที่สำคัญของหอประชุมใหญ่

1) จอภาพยนตร์

จะมีขนาดเท่าใดขึ้นอยู่กับสัดส่วน ซึ่งสัมพันธ์กันตั้งแต่ชนิดของฟิล์มที่ใช้ระยะของแต่ละแถวจึงจบรวมกัน อีกทั้งความกว้างของแต่ละแถวด้วย สำหรับฟิล์มภาพยนตร์ 35 มม. จะมีขนาดจอกว้างมากที่สุดคือ 12 เมตร สัดส่วนสูง:กว้าง = 1:1.37 แต่ความกว้างของจอที่ดีที่สุดคือ 0.5 ถึง 0.4 เท่า ของระยะห่างจากจอถึงที่นั่งแถวสุดท้าย ในการติดตั้งจอภาพยนตร์ ต้องคำนึงถึงผลที่ได้จากทัศนวิสัย ซึ่งได้แก่มุมมองที่เห็นภาพได้ดีนั้น คือ 60 องศา กับแนวโค้งที่มุมบนของจอกับระดับผู้ดูแถวหน้าสุด (รูปตัด) และมุม 35 องศา (แปลน) กับเส้นที่ตั้งฉากกับด้านกว้างของจอ (ส่วนมากนิยม 40 ฟุต) ความสูงของจอจากพื้นเวทีอยู่ระหว่าง 1.50-1.80 เมตร ระหว่างจอกับผนังด้านหลัง ไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร

2) เเวที

จาก ARCH. DATA กำหนดความกว้างต่ำสุดของเวที เพื่อใช้แสดงดนตรี (เนื่องจากเป็นความกว้างซึ่งรองจากการแสดงละคร) ไว้เท่ากับ 10 เมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 LOADING

- ก. ความกว้างน้อยที่สุด 4.8 เมตร (สำหรับรถบรรทุก 2 คัน)
- ข. พื้นที่รับของประมาณ 18.00 ตร.ม. สูงประมาณ 6.0 เมตร

ระบบที่เกี่ยวข้องในห้องประชุม

1) ระบบป้องกันอัคคีภัย

ห้องประชุมใหญ่เป็นสถานที่ชุมนุม อาจเกิดไฟไหม้ได้ง่าย เช่น ฉาก พรหม แก้ว ภาพยนตร์หรือสไลด์ อาจเกิดขึ้นจากไฟฟ้าลัดวงจร จากขี้บุหรี่ หรือความร้อนจากแสงไฟบริเวณที่ป้องกันมากที่สุด คือ

- เวที - ห้องควบคุมไฟ - คลังพัสดุ
- ฉาก - บริเวณผู้นั่งชม - ห้องใต้ดิน
- ห้องดนตรี - ห้องแต่งตัว
- ห้องเครื่องยนต์ เช่น เครื่องกำเนิดไฟฟ้าและเครื่องทำความเย็น

การควบคุมและป้องกัน

- โครงสร้างอาคารควรเป็นวัสดุทนไฟ
- วัสดุที่ใช้ตกแต่ง เช่น ฉาก ม่าน และสิ่งตกแต่งต่างๆ ควรเป็นวัสดุทนไฟ และทนความร้อน เมื่อถูกเปลวไฟควรจะดับภายใน 2 นาที
- เวทีแสดงควรมีฉากทนไฟ (FIRE CURTAIN) ทำด้วยวัสดุทนไฟแบบแผ่นแข็ง หรือม้วนไว้ก็ได้ ฉาก ASBESTOS หรือผ้าหนาๆ ชูบน้ำยาทนไฟสำหรับปล่อยลงมาปิดระหว่างเวทีกับที่นั่งคนดูแก่ผู้ชม ขณะที่กำลังพยายามรับออกจากสถานที่
- ส่วนหลังเวทีควรติดท่อดับเพลิงอัตโนมัติ (DRENCHER) ปล่อยน้ำลงเวทีเพื่อดับเพลิงและลดความร้อนแก่ฉาก ความร้อนและ GAS จะได้พุ่งออกก่อนที่เพลิงจะลุกลามต่อไป
- เวทีแสดง ห้องแต่งตัว ห้องวัสดุต่างๆ ควรมีหัวต่อท่อดับเพลิงอัตโนมัติ (SPRINKLER HEAD) ที่จะปล่อยน้ำออกมาเป็นฝอยคลุมบริเวณที่เกิดเพลิงไหม้โดยอัตโนมัติ และจะเกิดสัญญาณแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ดับเพลิงประจำทราบ
- ทางออกฉุกเฉินสำหรับ AUDITORIUM จะต้องมีย่างเพียงพอและเปิดง่ายมีอัตราส่วน ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางแสดงอัตราส่วนระหว่างจำนวนคนที่ใช้ AUDITORIUM กับทางออกฉุกเฉิน

จำนวนคน	ทางออกฉุกเฉิน
1-60	1
* 61-600	2
601-1000	3
1001-1400	4
1401-1700	5
1701-2000	6
1201-2250	7
2251-2500	8
2501-2708	9

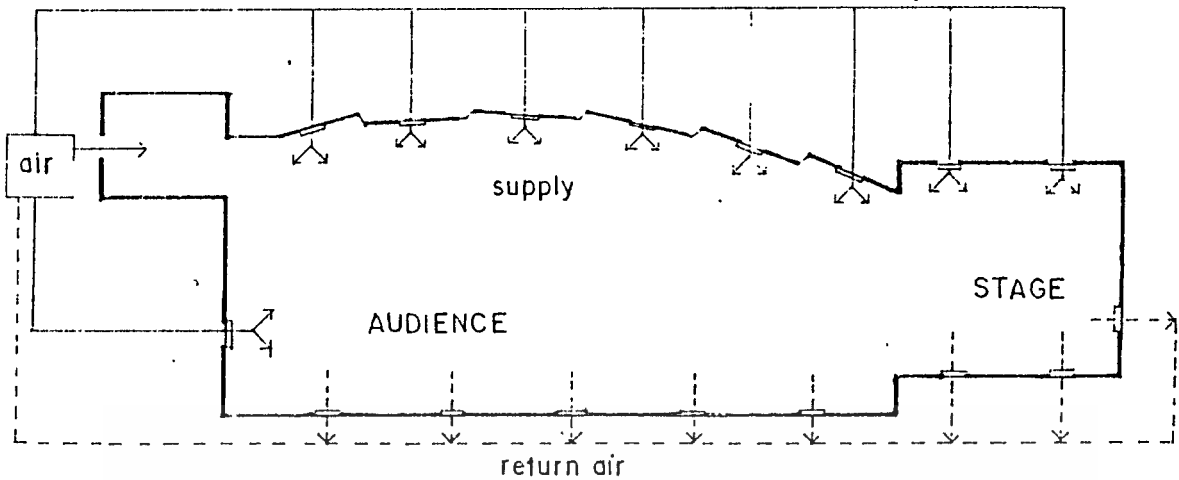
- ช่องทางออกฉุกเฉินทุกช่อง ต้องจัดตัวอักษรโดยขนาด 6 นิ้ว สูงจากระดับพื้น 6-9 ฟุต เห็นได้ง่ายและมีแสงเรืองให้เห็นข้อความในที่มืด การทำให้แสงเรืองมีหลัก 2 ประการ
 - ก. ใช้ไฟฟ้า
 - ข. ใช้ไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ให้ตลอดเวลาแม้ขณะที่ไฟฟ้าขัดข้อง
- นอกจากนี้ตามมุมหลังหรือที่ซับซ้อน ควรมียุทธศรบอกทิศทางออกไปสู่ทางใหญ่ ซึ่งควรโล่ง ไม่มีเก้าอี้เสริม ควรทำให้สังเกตเห็นง่าย เช่น ใส่ไฟไว้ หรือทาสีขาว

2) ระบบปรับอากาศ

การออกแบบระบบปรับอากาศ ตามเทศบัญญัติได้มีข้อกำหนดในการปรับอากาศต่อที่ นั่งประมาณ 30 CM และอีก 15 CM เป็นอากาศบริสุทธิ์จากภายนอก และมีการเปลี่ยนอากาศ 8 ครั้ง ใน 1 ชั่วโมง ซึ่งจะเป็นการหมุนเวียนของอากาศที่ดี อากาศที่กระจายสู่ตัวอาคารทางเพดานผนังด้านหนึ่ง แต่แรงส่งอากาศมักอยู่บริเวณตรงกลางของพื้นที่โรงละคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้นบริเวณตรงกลาง การทำช่องระบายอากาศจะสามารถทำให้อากาศหมุนเวียนไปได้

บริเวณเวทีขณะที่มีการประกอบกิจกรรมนั้น จะมีความร้อนที่เกิดจากไฟฟ้า แต่ระบบปรับอากาศจะลดความร้อนประมาณ 40-60% ในกรณี MAIN STAGE ต้องมีความสูงมากเพื่อแขวนฉาก ดังนั้นอากาศเย็นจะปล่อยออกมาทางด้านข้างเพราะเพดานสูงเกินไป และระบายอากาศโดยรอบด้าน เช่น ด้านบน ด้านล่าง ฯลฯ อากาศเย็นควรลอยอยู่บริเวณ MAIN STAGE จะทำให้เกิดการหมุนเวียนของอากาศของบริเวณเวทีเอง

3.5.4 ห้องสมุด

ห้องสมุดเป็นองค์ประกอบที่เสริมให้โครงการพิพิธภัณฑ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากจะเป็นที่สำหรับผู้เชี่ยวชาญและเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ได้ศึกษาค้นคว้า เพื่อประกอบการทำงานและการจัดแสดงแล้ว ยังใช้เป็นที่สำหรับเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับงานของพิพิธภัณฑ์ และเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอก ได้เข้ามาใช้ค้นคว้าเรื่องราวต่างๆ ด้วย

การวางตำแหน่งของห้องสมุดในพิพิธภัณฑ์ คำนึงถึงความสะดวกในการเข้าออกและทางติดต่อภายใน เพื่อความสะดวกแก่ผู้เชี่ยวชาญและเจ้าหน้าที่เป็นอันดับแรก นอกจากนั้นจะต้องสามารถให้บริการแก่บุคคลภายนอกได้ด้วย

ข้อคำนึงถึงในการออกแบบห้องสมุด

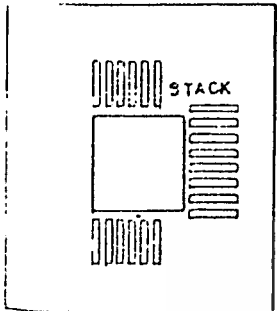
- มีแสงสว่างเพียงพอ และสม่ำเสมอ
- มีการควบคุมอุณหภูมิ เพื่อรักษาสภาพหนังสือและความสบายแก่ผู้ใช้ โดยการใช้ระบบปรับอากาศที่เหมาะสม
- ควรมีความสงบเงียบ ปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอก
- สามารถขยายได้เมื่อมีหนังสือเพิ่มเติม

- มีการควบคุมดูแลการเข้าออก โดยเจ้าหน้าที่ห้องสมุดหรือบรรณารักษ์ห้องสมุดอาจแบ่งตามลักษณะการจัดได้ 3 แบบ คือ

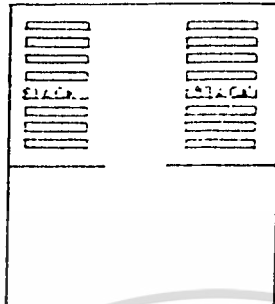
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการค้า

1) ส่วนเก็บหนังสืออยู่กลาง ล้อมรอบด้วยส่วนอ่านหนังสือ

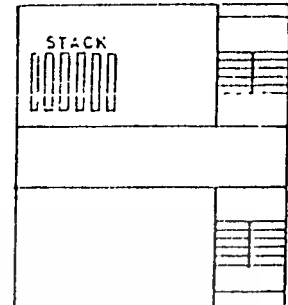
แบบที่ส่วนอ่านหนังสือจะได้รับแสงสว่างจากภายนอกอาคารได้โดยรอบและสามารถหยิบหนังสือจากส่วนเก็บหนังสือได้โดยสะดวก

1

2

3

2) ส่วนเก็บหนังสือกับส่วนอ่านหนังสือแยกส่วนกัน

แบบนี้เหมาะสำหรับห้องสมุดที่มีความจุหนังสือเป็นจำนวนมาก เพราะสามารถสร้างที่เก็บหนังสือเป็นหอสูงโดยเฉพาะ การต่อเติมส่วนเก็บหนังสือก็ทำได้โดยไม่รบกวนต่อส่วนอ่านหนังสือ

3) ส่วนเก็บหนังสืออยู่คนละชั้นกับส่วนอ่านหนังสือ

แบบนี้เหมาะสำหรับการจัดเก็บหนังสือที่ต้องการให้ผู้ใช้หยิบหนังสือเองโดยตรง แต่การไปหยิบหนังสืออาจไม่สะดวก เนื่องจากต้องขึ้นลงระหว่างชั้น

การป้องกันเสียงในห้องสมุด

การป้องกันเสียงในห้องสมุดเอง ขึ้นกับการเลือกใช้วัสดุที่ช่วยลดเสียงสะท้อน เช่น เสียงสะท้อนจากพื้นห้องจะถูกดูดซับไว้ 3% อีก 97% จะสะท้อนออกมา จึงต้องพิจารณาเลือกวัสดุพื้นที่เพิ่มความสามารถในการดูดกลืนเสียงได้ เพื่อให้เสียงสะท้อนลดลง

วัสดุที่ใช้ดูดเสียงมีอยู่หลายชนิด เช่น กระจเบื้องยาง กระจาอัดผ้าฆ่าม่านหนาๆ เป็นต้น ส่วนการป้องกันเสียงจากภายนอกขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่เหมาะสมของห้องสมุดแล้ว ส่วนการใช้ระบบปรับอากาศจะเป็นการช่วยกันเสียงภายนอกที่สมบูรณ์ เนื่องจากเป็นห้องปิด ข้อควรระวังคือ เสียงดังที่เกิดจากเครื่องปรับอากาศเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

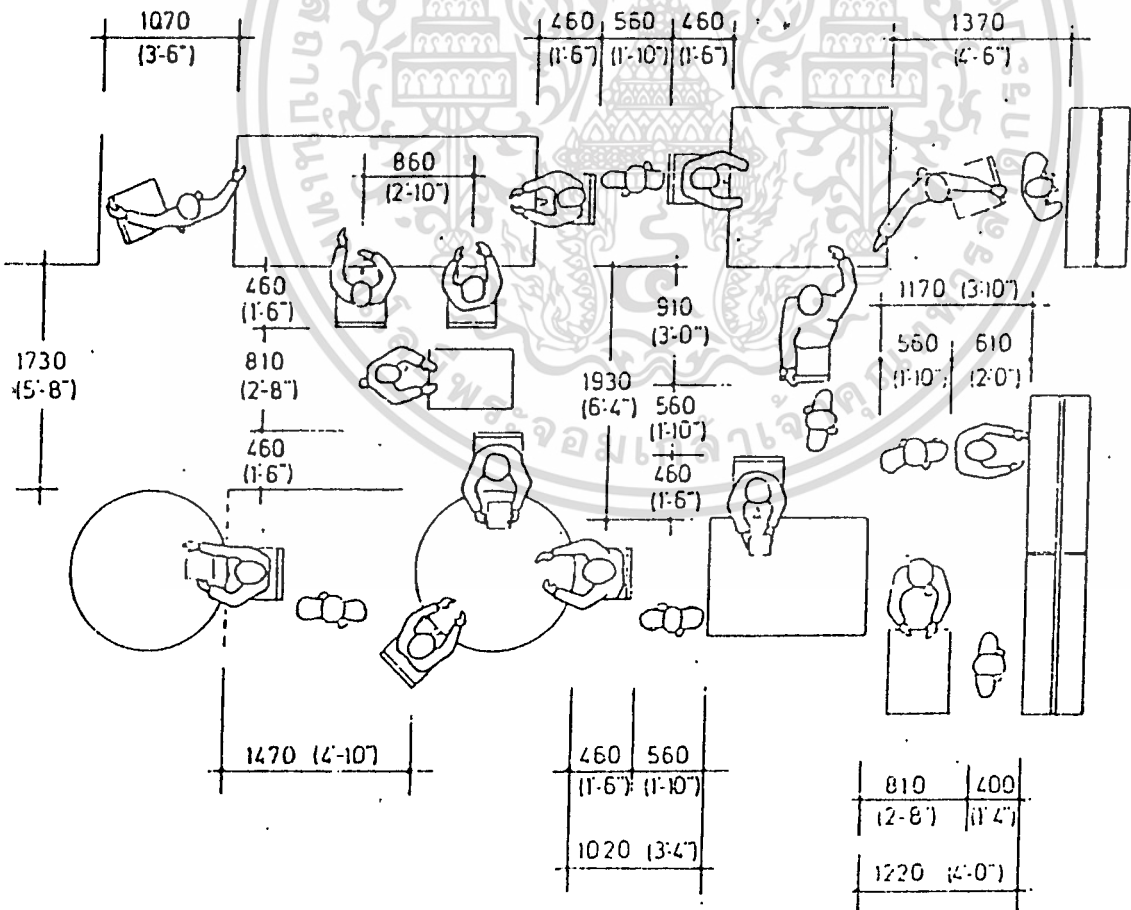
การให้แสงสว่างภายในห้องสมุด

เป็นปัญหาที่สำคัญในการออกแบบ การใช้แสงสว่างธรรมชาติ ควรหลีกเลี่ยงแสงโดยตรง จากดวงอาทิตย์ และแสงที่แรงกล้าจากท้องฟ้า เนื่องจากความสว่างจ้าทำให้สายตาอ่อนล้า กล้ามเนื้อตาต้องหริ่มาตามากเพื่อใช้เวลายาวนาน

เงาและแสงสะท้อนจะรบกวนประสาทตามาก การหลีกเลี่ยงโดยการเลือกวัสดุที่ทำให้ ฝ้าเพดานและฝ้าผนังที่มีความสว่าง แต่ความเข้มของแสงที่เพดานและผนังจะต้องน้อยกว่าบริเวณที่ อ่านหนังสือ เนื่องจากหากเกิดการตัดกันของแสงจะเป็นผลร้าย เพราะจะทำให้เกิดการเพ่งมอง และ เกิดการล้าในการใช้สายตา

การปรับอากาศในห้องสมุด

การระบายอากาศในห้องสมุดเพื่อให้เกิดความสบายและอากาศที่เหมาะสม การปรับ อุณหภูมิและความชื้นให้เหมาะสม ยังเป็นการรักษาสภาพหนังสือที่เก็บไว้ในห้องสมุดอีกด้วย ดังนั้นหากไม่สามารถควบคุมอุณหภูมิและความชื้นในห้องสมุดโดยวิธีธรรมชาติแล้ว จึงจำเป็นต้องใช้ เครื่องปรับอากาศเข้าช่วย

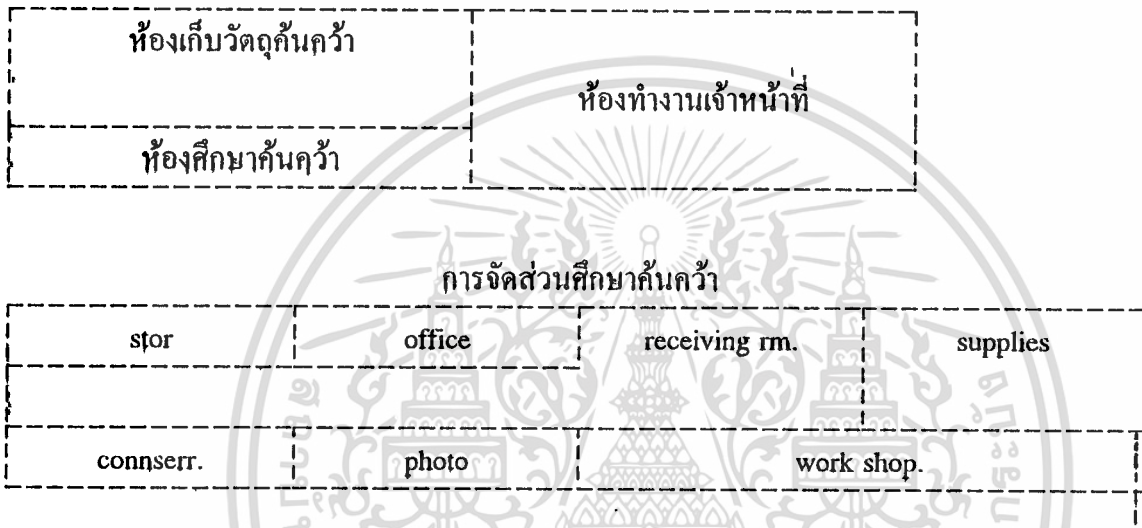

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ภาพแสดงระยะต่าง ๆ ของการใช้สอยบริเวณที่นั่งอ่านหนังสือ เอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5.5 คลังพิพิธภัณฑ์

คลังพิพิธภัณฑ์จะต้องมีอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ที่ถูกระบบ ภัณฑารักษ์จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจว่าจะเก็บเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายอย่างไร ใช้ไม้วนเก็บ หรือพับเก็บเข้าลิ้นชักหรือแขวน เครื่องจักรสานจะเก็บอย่างไร เข้าตู้หรือแขวน

นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับชนิดของวัตถุอีกด้วย เช่น สำริด หิน ดินเผา ปูนปั้น ถ้วย แต่ต้องเก็บให้ถูกระบบ เพื่อการศึกษาค้นคว้า และสงวนรักษาวัตถุให้คงอยู่ตลอดไป

การจัดส่วนทะเบียน และงานอนุรักษ์วัตถุ

คลังวัตถุดิน

คลังวัตถุดินมีหน้าที่ในการเก็บวัตถุที่เหลือจากการแสดงแล้ว และเป็นที่ยกเก็บวัตถุเพื่อการศึกษาค้นคว้า หรือเก็บวัตถุสำหรับให้ยืม และวัตถุที่ใช้จัดนิทรรศการเคลื่อนที่ และกิจกรรมอื่น ๆ และหน้าที่ดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพ โดยการจำแนกการเก็บออกเป็นหมวดหมู่ และมีทะเบียนบัญชีที่ถูกต้องเป็นระเบียบ และจะต้องเป็นสถานที่ซึ่งเก็บรักษาวัตถุอย่างปลอดภัยทั้งโจรภัย และอัคคีภัยหรือทั้งภัยธรรมชาติ

คลังวัตถุมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีเนื้อที่กว้างขวาง สามารถควบคุมอุณหภูมิและความชื้นได้ เพื่อสงวนรักษาวัตถุให้คงสภาพอยู่ตลอดเวลา (ปริมาณความชื้นอยู่ระหว่าง 45% ถึง 60%

โดยทั่วไปขนาดของคลังจะมีพื้นที่ 20-25% ของส่วนแสดงงาน ประตูเข้าออกไม่น้อยกว่า 2.40 ม. และสูงไม่น้อยกว่า 3.60 ม. และเนื้อที่ส่วนนี้ออกแบบให้รับน้ำหนักได้ประมาณ 1,000 กก./ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจำแนกแยกประเภทวัตถุในคลัง ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของอาคาร เพื่อสะดวกในการ
สงวนรักษาวัตถุที่เป็นอินทรียวัตถุ หรือ อนินทรียวัตถุ ได้ถูกต้อง

นอกจากนี้เจ้าหน้าที่คลังจะต้องมีความรู้พื้นฐานกว้าง ๆ ในการสงวนรักษาวัตถุ รวมทั้งวิธีการเก็บวัตถุแต่ละชนิด เพื่อที่จะจัดทำครุภัณฑ์เก็บรักษาได้ถูกต้อง

การจัดระบบคลัง

โดยปฏิบัติทั่วไป สำหรับพิพิธภัณฑ์หรือศูนย์ขนาดเล็กมักจะใช้ระบบคลังกลางวัตถุทุก
ชนิด ทุกประเภท รวมไว้ที่แห่งเดียวกัน โดยจำแนกเก็บรักษาตามประเภทของวัตถุ

แต่สำหรับพิพิธภัณฑ์หรือศูนย์ที่มีขนาดใหญ่แล้ว จะแยกเป็นสาขาวิชา แต่ละสาขาจะมี
แผนกภัณฑารักษ์ และคลังวัตถุสำหรับศึกษาค้นคว้าอยู่ด้วย

อย่างไรก็ตามที่ตั้งของคลังควรอยู่ใกล้กับนักวิชาการหรือภัณฑารักษ์ และแผนก
ทะเบียน เพื่อสะดวกในการประสานงาน

หลักสำคัญในการเก็บวัตถุในคลังเก็บของเหลือนั้นจัดออกเป็นหมวดหมู่ดังต่อไปนี้

ก. เก็บตามประเภทของวัตถุ วิธีนี้สะดวกในการควบคุมอุณหภูมิ ความชื้นและป้องกัน
รักษาไม่ให้แมลงมาทำลาย

ข. เก็บตามยุคสมัย หรือตามเรื่องราว

ค. วัตถุมีค่า อาจเป็นวัตถุที่มีราคาแพง จำเป็นต้องเพิ่มความระมัดระวังอย่างมาก ควรมี
ห้องเก็บของมีค่าหรือตู้นิรภัยเป็นพิเศษ

วัตถุที่รวบรวมไว้ต้องจัดให้มีระเบียบแยกประเภทออกเป็นกลุ่มใช้ประโยชน์ได้ง่ายในการ
อ้างอิง การศึกษาค้นคว้าการจัดแสดง และการสงวนรักษา ซ่อมแซม นอกจากนี้ ต้องทำความ
สะอาดอยู่เสมอ และไม่ให้เกิดอันตรายหรือชำรุดแตกหัก แนนอนที่ต้องทำหมายเลขประจำวัตถุ
และจัดแบ่งกลุ่มเพื่อจะได้จัดวางตามทะเบียนวัตถุ และบัตรทะเบียน

วัตถุขึ้นในศูนย์ จะต้องทำหลักฐานเกี่ยวกับทะเบียนบัญชีไว้ โดยภัณฑารักษ์และเจ้าหน้าที่
ฝ่ายทะเบียนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมทะเบียน โดยจัดเก็บเป็นแฟ้มวัตถุแต่ละชิ้น ซึ่งทะ
เบียนอาจเก็บเรียงตามประเภทหรือเก็บตามยุคสมัยของวัตถุ เช่นเดียวกับคลัง บัตรทะเบียนนี้จะเก็บ
ไว้ในตู้ลิ้นชักที่ล็อกได้

การทำทะเบียนบัญชีเพื่อควบคุมวัตถุ จะต้องการสถานที่ และเครื่องมือ และหน้าที่ของนาย
ทะเบียน จะต้องตรวจสอบสภาพของวัตถุ และในบางครั้งผู้อำนวยการและนักวิชาการจะต้องทำหน้าที่นี้
วัตถุที่สำคัญทุกชิ้นควรจะมีรูปไว้ตั้งแต่แรกที่รับวัตถุ เพราะรูปถ่ายเหล่านี้อาจใช้เป็นหลักฐาน
และทำแคตตาล็อกได้เป็นอย่างดี และควรจะมีรูปบันทึกไว้ทุกแง่มุม และลงวันที่กำกับที่รูปทุก
รูปด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีข้อเสนอแนะว่า หากประสงค์ที่ใช้มาตรฐานขั้นต้นของอาคารพิพิธภัณฑ์ฯ ให้มีประสิทธิภาพควรให้ความสนใจต่ออุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ เกี่ยวกับคลังเก็บให้เท่ากับห้องแสดง เพราะจะต้องมีวัตถุเพิ่มตลอดเวลา ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงและขยับขยายงานทุก ๆ 2-3 ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6 การศึกษาและวิเคราะห์ระบบเทคนิค

3.6.1 ระบบโครงสร้างและวัสดุโครงสร้าง

กิจกรรมพิพิธภัณฑน์มีการพัฒนามาตลอด จากประสบการณ์และความเฉลียวฉลาด ได้ก่อให้เกิด ขบวนการ จัด 2 แบบ ซึ่งมีผลต่องานสถาปัตยกรรม ทั้งนี้เพราะความขัดแย้ง 2 ประการ คือ

1) การจัดแสดงให้มีการสอดคล้องกันมากที่สุด ทั้งในรูปของ Space lighting และ Arrangement

2) ให้เกิดความเป็นไปได้ในการต่อเนื่องของสิ่งที่มีอยู่แล้ว หรือสร้างขึ้นมาใหม่แต่ไม่ตรง Function กรณีที่เป็นหน้าที่ของการจัดภายในที่จะแสวงหาประโยชน์จาก Space ที่มีอยู่แล้ว ซึ่งได้ได้ออกแบบโดยเฉพาะเจาะจง

ดังนั้น ระบบการก่อสร้างพิพิธภัณฑน์จึงเกิดขึ้นเป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ

1. Closed Structure System

เป็นระบบที่สมบูรณ์ในตัว เหมาะกับงานที่ต้องการความเฉพาะตัว รูปร่างทางสถาปัตยกรรมออกมาในรูปที่เฉพาะเจาะจง และเป็นตัวของตัวเอง วัสดุแต่ละชนิด แต่ละประเภทจะมีผลสะท้อนให้เกิดรูปทรงทางสถาปัตยกรรม ซึ่งได้รับการเลือกสรรให้เหมาะสมกับระบบของการจัดผนังและเพดาน จะออกแบบให้อยู่ภายในโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์กับการแสดง วัสดุก่อสร้างที่ใช้ในพิพิธภัณฑน์ การที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์กับสภาวะของการจัดระบบการก่อสร้างให้ความรู้สึกทางผิวพื้น เหล็กให้ความรู้สึกในลักษณะตรงไปตรงมาของโครงสร้าง ส่วนคอนกรีตเสริมเหล็กเปิดโอกาสให้มีอิสระ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของอาคาร ทั้งทางตั้งและทางนอน เนื่องจากความเป็นเนื้อเดียวกันของโครงสร้างระบบผนังทึบ หรือเป็นโครง อาจนำมาใช้ได้ทั้ง 2 กรณี ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

ระบบนี้ จะดูเหมาะสมระบบการใช้ผนังมากกว่าเสา แต่เมื่อนำระบบนี้มาใช้คุณสมบัติทางด้าน Flexibility จะลดลงทันที

2. Opened Structure System

ระบบนี้ไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงความแตกต่างด้านหน้าที่ใช้สอย การจัดแสดงมีความเป็นอิสระขึ้น เนื่องจาก Space โล่ง และเป็น Neutral Space

การจัดแสดงจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับการจัดภายใน การออกแบบอาคารมิได้ออกมาในลักษณะให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุกับอาคารอย่างสอดคล้องกัน

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการพิจารณาระบบทั้งสองดังกล่าว พบว่าสมควรใช้ระบบ Closed Structure ในส่วนนิทรรศการถาวร เนื่องจากสามารถจัดให้ Space ของอาคาร สัมพันธ์กับวัตถุที่จัดแสดงได้เป็นอย่างดี ส่วนระบบ Opened Structure น่าจะนำมาใช้ในส่วนนิทรรศการชั่วคราว ซึ่งต้องการความยืดหยุ่น (Flexible) ในการจัดเปลี่ยนการแสดงผลงานเวียนกันไปมากกว่า

การเลือกระบบและขนาดของโครงสร้าง

พิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. พื้นที่ใช้สอยส่วนใหญ่ของอาคาร
2. เปรียบเทียบกับอาคารที่มีอยู่ในปัจจุบัน
3. การใช้ระบบโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น ระบบพื้นกับช่วงเสา
4. ความประหยัดของโครงสร้าง
5. ประสิทธิภาพและความชำนาญของช่าง

โครงสร้างโดยทั่วไปของอาคารจะรับและถ่ายแรงไปใน 2 ทิศทาง คือในทางแนวนราบ (Horizontal) และทางแนวตั้ง (Vertical)

1. ทางแนวนราบ ได้แก่ พื้น คาน หรือโครงสร้างหลังคาที่จะถ่ายน้ำหนักลงสู่จุดเสา หรือผนังรับน้ำหนัก ซึ่งออกแบบได้เป็น 2 แบบ คือ

1.1 Long Span การคลุมพื้นที่ที่ต้องการส่วนเปิดโล่งกว้าง ๆ ไม่มีส่วนของโครงสร้าง เช่น เสามาวางขวางเพื่อประโยชน์ใช้สอยขององค์ประกอบของโครงการ ได้แก่

- ส่วน Auditorium ต้องการพื้นที่กว้างประมาณ 22-25 เมตร
- ส่วนจัดนิทรรศการ ต้องการความคล่องตัวในการเปลี่ยนแปลงและการขนย้ายวัตถุ

แสดง กว้างประมาณ 10-15 เมตร

1.2 Short Span เป็นการคลุมพื้นที่บริเวณเล็ก ๆ ที่จุดรับน้ำหนักไม่ทำให้เกิดปัญหาของส่วนใช้สอย ซึ่งประหยัดกว่า Long Span องค์ประกอบที่ต้องการโครงสร้างประเภทนี้ ได้แก่

- ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่
- ส่วนห้องสมุด เป็นต้น

2. ทางแนวตั้ง ได้แก่ เสาและค้ำแพง รับน้ำหนักจากพื้นและคาน และโครงสร้างหลังคาแล้วถ่ายสู่ฐานราก ซึ่งการใช้เสาและคานหรือค้ำแพงรับน้ำหนัก ขึ้นอยู่กับการออกแบบ และประโยชน์ใช้สอยของแต่ละองค์ประกอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์โครงสร้าง Long Span .

โครงสร้างที่ถือว่าเป็น Long Span ในการใช้คลุมพื้นที่กว้างมาก ๆ ได้แก่

- Truss เป็นโครงสร้างที่ประกอบจากชิ้นส่วนของวัสดุขนาดสั้น ๆ สามารถคลุมพื้นที่ให้กว้าง 24-35 เมตร มีขนาดเบา ง่ายต่อการคำนวณและก่อสร้าง
- Folded Plate และ Shell เป็นโครงสร้างแผ่นคอนกรีตเสริมเหล็ก เมื่อเทียบกับสัดส่วนของตัวอาคารโดย Folded Plate เป็นแบบอาศัยการพับจับเป็นสัน ทำให้เกิดความแข็งแรง สามารถรับน้ำหนักส่วนโค้ง Shell เป็นลักษณะนูนเรียบ เช่น เปลือกหอย ต้องใช้ความชำนาญ ความสามารถและเทคนิคมากขึ้น
- Gable และ Tent เป็นโครงสร้างชนิด Tention Structure ฉะนั้นจึงมีโครงสร้างหลักสำหรับแรง Tention เช่น Pier หรือกำแพงรับ Tention สามารถคลุมพื้นที่ได้มาก แต่ต้องใช้ความชำนาญและเทคนิคมากมายเป็นพิเศษกว่าแบบ Folded Plate และ Shell

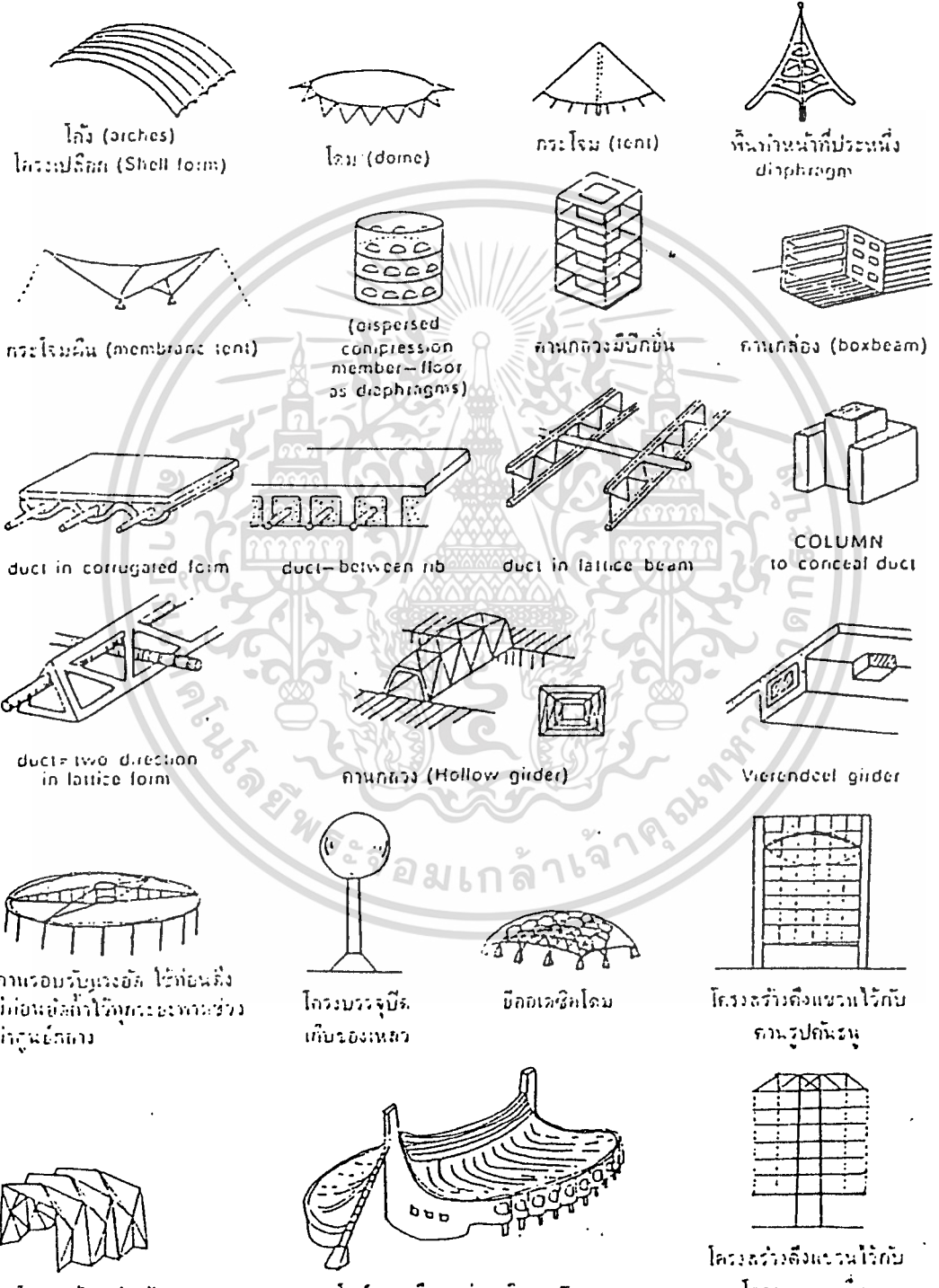
ตารางเปรียบเทียบโครงสร้าง Long Span

การพิจารณา	Take Span	น้ำหนัก	ค่าก่อสร้าง	การก่อสร้าง	ความชำนาญช่าง
Truss	24-30 เมตร	เบา	ถูก	สะดวก	มีมาก
Folded Plate	ใกล้เคียง	เบา	แพงกว่า	ทำไม้แบบยาก	มีน้อย
Shell	ใกล้เคียง		แพงกว่า	ทำไม้แบบยาก	มีน้อย
Cable	ได้มาก		แพง	ใช้เทคนิคมาก	ไม่มี
Tent	ได้มาก		แพง	ใช้เทคนิคมาก	ไม่มี

จากข้างต้นจึงสรุปได้ว่า โครง Truss เหมาะสำหรับ Long Span ในโครงการ เพราะความสามารถของช่างไทยในประเทศไทย ความสะดวกในการก่อสร้าง และราคาเหมาะสมกับโครงสร้างนี้มากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การใช้โครงสร้างลักษณะต่าง ๆ ในโครงสร้าง LONG SPAN

โค้ง (arches)
โครงสร้างเปลือก (Shell form)

โดม (dome)

กระโจม (tent)

พื้นราบหน้าที่ยึดระแนง
diaphragm

กระโจมผืน (membrane tent)

(dispersed
compression
member—(floor
or diaphragms)

คานากว้างมีซี่กั้น

คานากล่อง (box beam)

duct in corrugated form

duct-between rib

duct in lattice beam

COLUMN
to conceal duct

duct in two direction
in lattice form

คานากว้าง (Hollow girder)

Vierendeel girder

คานารอบรูปวงรี ใช้ก่อนตั้ง
มีก่อนยึดถ้าใช้ก่อนจะหล่อ
แล้วจะยึดคานา

โครงสร้างรูป
เก็บร่องเหลว

ซ็อกเรซิดโดม

โครงสร้างดึงแนวไว้กับ
คานารูปก้นรูป

โครงสร้างเส้นใย

โครงสร้างเส้นใยของ Tange

โครงสร้างดึงแนวไว้กับ

โครงสร้างเส้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์โครงสร้าง SHORT SPAN

ในที่นี้หมายถึงพื้นและคาน ซึ่งข้อพิจารณาในการเลือกคือ ความประหยัดของวัสดุและความเหมาะสมกับพื้นที่ใช้สอยขององค์ประกอบ

เนื่องจากส่วนเจ้าหน้าที่จัดเป็นแบบ INDIVIDUAL ROOM SYSTEM และความต้องการของเนื้อที่แต่ละส่วนใช้เล็กไวย ดังนั้นการกีดขวางจึงไม่มีปัญหา นอกจากความประหยัดเท่านั้น ส่วนห้องสมุดได้กำหนดส่วนตั้ง Stack มีความยาวน้อยสุด 6.90 เมตร (ขนาด Stack 0.25 ป 0.90)

จากข้างต้น สามารถนำมาพิจารณากับวัสดุเหล็กที่ผลิตขึ้นโดยปกติยาว 10.00 เมตร และเทคนิคการก่อสร้างพื้นและคาน (การหักค่อม้าและหักมุม ซึ่งจะเหลือความยาววัดได้ประมาณ 8-9 เมตร)

ความยาว	ความประหยัด	ความเหมาะสมกับเนื้อที่
6 - 7 เมตร	ต้องตัดเหล็กที่ยาวเกินออก สิ้นเปลือง	น้อยเกินไปสำหรับห้องสมุด
8 - 9 เมตร	พอดี ไม่ต้องตัด	พอดี
10 เมตรขึ้นไป	สั่งทำเหล็กขึ้นยาวเป็นพิเศษ หรือ เชื่อมต่อเหล็ก	เนื้อที่สำหรับหนังสือมีมากเกินไป

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า Span ขนาด 8-9 เมตร มีความเหมาะสมกับโครงการและเมื่อ Span แบ่งย่อยลงจะได้ 4.00 - 4.50 เมตร และมีเสารับ จะทำให้ประหยัดยิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6.2 ระบบจัดแสดง

ลักษณะการจัดนิทรรศการ มี 3 ลักษณะคือ

1) การจัดนิทรรศการถาวร (PERMANENT EXHIBITION) ได้แก่ การจัดสิ่งแสดงไว้เป็นประจำ โดยคัดเลือกเนื้อหาที่มีคุณค่า จัดให้ชมเป็นการถาวร นาน ๆ ครั้งจึงจะมีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงเรื่องราวให้เหมาะสม

2) การจัดนิทรรศการชั่วคราว (TEMPORARY EXHIBITION) เป็นการจัดแสดงเป็นพิเศษ หรือเป็นกิจกรรมหมุนเวียน (CHANGING EXHIBITION) จัดแสดงในระยะเวลาสั้น ๆ เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้ชมมาชมหลาย ๆ ครั้ง การจัดแสดงต้องให้ผู้ชมเข้าใจในสิ่งแสดง และให้ความรู้

3) การจัดนิทรรศการกลางแจ้ง (OUT DOOR EXHIBITION) เป็นการจัดแสดงเพื่อให้เหมาะสมกับบรรยากาศ วิธีการอาจดึงเอาธรรมชาติเข้ามาช่วยจัด หรือจัดแสดงนั้นอยู่ท่ามกลางธรรมชาติจริง ๆ แต่ต้องมีการรักษาความปลอดภัยให้รัดกุมยิ่งขึ้น

เทคนิคการจัดแสดง

โดยหลักการพื้นฐาน ควรจัดแสดงให้แตกต่างกันออกไป ตามประเภทของวัตถุและจุดประสงค์ในการนำเสนอต่อผู้ชม

1) เทคนิคเน้นความงาม (AESTHETIC PRESENTATION)
เพื่อให้เห็นความงามของวัตถุโดยใช้หลักการจัด SPACE เพื่อแสดงวัตถุ การจัดระบบแสง สี ฉากประกอบ หรือใช้อุปกรณ์แสดง เช่น ตู้ เป็นต้น

2) เทคนิคจัดแสดงให้ความรู้ (INSTRUCTIONAL PRESENTATION)
ใช้เทคนิคของวิธีการสื่อความหมายแบบต่าง ๆ เช่น การใช้คำบรรยาย ภาพถ่าย ภาพเขียน แผนที่ แผนภูมิ เป็นต้น อาจใช้ GRAPHIC ART ตกแต่งประกอบ

3) การจัดแสดงตามสภาพธรรมชาติ (NATURAL CONTEXT PRESENTATION)
โดยจัดวัตถุให้อยู่ในสภาพจริงตามธรรมชาติ โดยใช้เทคนิคการเลียนแบบธรรมชาติ เช่น ฉากธรรมชาติ (DIORAMA)

4) เทคนิคการจัดแสดงตามสภาพความเป็นจริง (AUTHENTIC SETLING PRESENTATION)
จัดแสดงวัตถุตามสภาพที่เป็นจริงของวัตถุนั้น โดยใช้เทคนิคการจัดแสดง "PERIOD ROOM" มีลักษณะนำส่วนของเหตุการณ์จริงของวัตถุมาประกอบในการจัดแสดง

5) เทคนิคการกดปุ่ม (PUSH BUTTON PRESENTATION)
เป็นเทคนิคที่สัมพันธ์กับปฏิบัติการใช้ประสาทของเด็กเพื่อการเรียนรู้เทคนิคนี้ ต้องอาศัยระบบของ AUDIO-VISUAL เข้ามาช่วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถเผยแพร่หรือใช้ประโยชน์ทางการค้า
สงวนเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะการจัดแสดง

เพื่อให้เนื้อเรื่องการจัดแสดง สามารถสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ แก่ผู้ชมได้ถูกต้อง ครบถ้วน จำเป็นต้องเลือกใช้ประเภทของการจัดแสดงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องแต่ละเรื่อง สำหรับ โครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดชลบุรีนั้น แบ่งลักษณะการจัดแสดงเป็น 4 ประเภทดังนี้

1) ประเภทวัตถุ 3 มิติ (OBJECT OR MODEL)

มีขนาดที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ขนาดเล็ก เช่น ฟอสซิลของพืชและสัตว์ จนถึงขนาดใหญ่ เช่น โครงกระดูกไดโนเสาร์ การจัดแสดงอาจจัดแสดงวัตถุแบบเดี่ยว ๆ หรือนำเอาวัตถุที่มีขนาดต่างกันมา ประกอบกัน เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ โดยวัตถุเหล่านั้นมีขนาดต่างกันมาประกอบกัน เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ โดยวัตถุเหล่านั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กัน การจัดแสดงวัตถุขนาดเล็กจำเป็นต้องมีฐานรองรับ วัตถุ เช่น ชั้นวางหรือตู้จัดแสดง ส่วนวัตถุขนาดใหญ่สามารถจัดวางไว้ด้วยตัวเอง

2) ประเภทแผ่น 2 มิติ (BOARDS)

ส่วนใหญ่จัดเป็น PANEL เป็นชุด มีขนาดแตกต่างกันไม่มากในแต่ละชุด เพราะการนำเอาบอร์ดมาจัดแสดงต่อเนื่องกันมาก ๆ จะทำให้ผู้ชมเบื่อดีง่าย ลักษณะของ BOARD แบ่งออกเป็น 2 ชนิด

ก. BOARDS แบบธรรมดาติดผนัง หรือลอยตัว จัดแสดงภาพ 2 มิติทั่วไป

ข. ELECTRONIC BOARDS เป็น BOARD ที่ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าเข้าช่วยในการจัดแสดง เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและตอบสนองประสาทสัมผัสได้ดีกว่า BOARD ธรรมดา เช่น ใช้ไฟฟ้าวงจรอิเล็กทรอนิกส์ ไฟกระพริบ เครื่องบันทึกเสียง ฯลฯ โดยอาศัยการกดปุ่มมือหมุนหรือทดลองคำถาม-คำตอบในแบบต่าง ๆ ซึ่ง BOARD ชนิดนี้มีความหนามากกว่า เพราะต้องการพื้นที่ในการบรรจุอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วย

นอกจากนี้ BOARD ซึ่งใช้ประกอบการจัดอื่น ๆ อาจรวมอยู่ในพื้นที่จัดแสดงนั้น เช่น BOARD ที่ติดกับแท่นตั้งแสดงวัตถุหรือหุ่นจำลอง (OBJECT OR MODEL)

3) ฉันทรรศน์ (DIORAMA)

เป็นการนำเอาบอร์ดซึ่งจัดเป็นฉากกับวัตถุหรือหุ่นจำลองมาประกอบกัน เพื่อให้ได้เห็นบรรยากาศและธรรมชาติของเนื้อเรื่องได้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด โดยย่อขนาดจากของจริง หรือเท่าของจริง เช่น หุ่นจำลองไดโนเสาร์ ในสภาพแวดล้อมดึกดำบรรพ์ เป็นต้น การจัดแสดงมีขนาดเล็กสุดเป็นตู้ DIORAMA และมีขนาดใหญ่เป็นห้อง ผู้ชมสามารถเดินเข้าไปชมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดแสดงได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) ประเภท EQUIPMENT

เป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าหรืออิเล็กทรอนิกส์ มีข้อจำกัดในการแสดงบางอย่าง เช่น การฉายภาพบนดี สไลด์ ไม่สามารถทำได้ในลักษณะเปิดแบบการจัดแสดงทั่วไปได้ เพราะต้องการความมืดพอสมควร จึงจำเป็นต้องควบคุมแสงสว่าง ดังนั้นการจัดแสดงต้องมีสัดส่วนเฉพาะที่เป็นห้องหรือส่วนที่ควบคุมแสงสว่างได้

อุปกรณ์บางชนิด เช่น เครื่องเสียงที่ประกอบการจัดแสดงต่าง ๆ โดยจะมีคำบรรยายแผงอยู่ในส่วนของการจัดแสดงนั้น เช่น ลำโพง หรืออุปกรณ์อื่น ไม่ต้องใช้พื้นที่พิเศษสำหรับการจัดแสดง การใช้โทรทัศน์หรือสไลด์ ใช้ในลักษณะเป็น OBJECT OR MODEL โดยติดตั้งกับตู้แสดง หรือ ELECTRONICS BOARD

ลักษณะของห้องแสดง

ลักษณะของห้องจัดแสดงนิทรรศการของโครงการนี้ ใช้หลายลักษณะผสมกัน ได้แก่ เป็นห้องแสดงโล่ง แยก SECTION ของสิ่งแสดง โดยใช้ระดับที่ต่างกันเป็นตัวแบ่ง มีการใช้ RAMP ในบางส่วน ผนังมีหน้าต่างและใช้แสงวิทยาศาสตร์ช่วยในการจัดแสดง (SIMPLE CHAMBER) นอกจากแสงธรรมชาติที่ได้จากการเจาะช่องหน้าต่างแล้ว ยังใช้แสงธรรมชาติจากหลังคาอีกด้วย (SKYLIGHT PICTURE GALLERY)

บรรยากาศของห้องแสดง

ในการจัดนิทรรศการประเภทหนึ่งประเภทใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่ต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง คือ บรรยากาศของห้องแสดง จะต้องสัมพันธ์กับความต้องการของผู้ชม คือ กลุ่มต้องการหาความเพลิดเพลินพวกหนึ่ง กลุ่มต้องการหาความงามพวกหนึ่ง และกลุ่มต้องการศึกษาค้นคว้าอีกพวกหนึ่ง การจัดแสดงที่ดีจะต้องคล้อยตามและตอบสนองความต้องการของผู้ชม กล่าวคือ ห้องแสดงจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1) ระวังใจในด้านความงาม (ASTHETIC)

ความงามของวัตถุและองค์ประกอบของห้องแสดง เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ห้องแสดงใดที่แห้งแล้ง ไม่สร้างความสนใจแล้ว ห้องแสดงนั้นจะไม่เป็นที่สนใจของผู้ชมมากนัก

2) ระวังใจให้เพลิดเพลิน (ROMANTIC)

ความเพลิดเพลินเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งของห้องแสดง เพราะเพียงความงามของวัตถุหรือห้องแสดงเพียงอย่างเดียว จะทำให้ผู้ชมเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากจะชมนานเท่าที่ควร ห้องแสดงจึงควรระวังในด้านความเพลิดเพลินด้วยการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบการสัญจร (CIRCULATION)

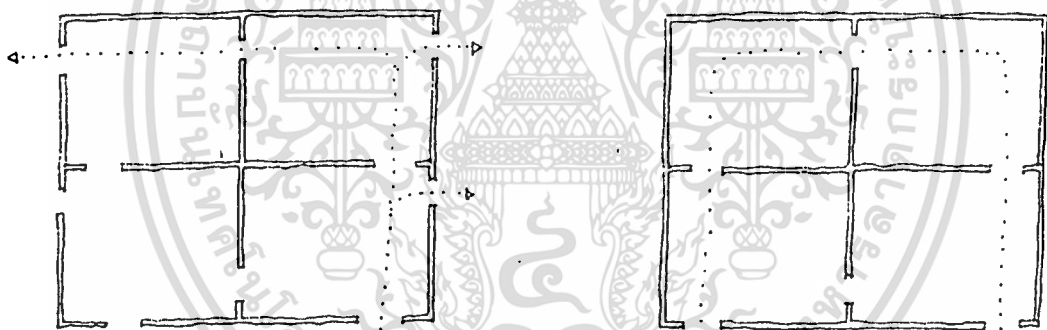
1) ระบบการสัญจรของการชมและการจัดแสดง

การกำหนดเส้นทาง จะขึ้นอยู่กับความเคยชินของผู้เข้าชม หรือเป็นการจัดให้ความเคยชินนั้นอยู่ในระบบที่กำหนดได้อย่างมีระเบียบ ลดความสับสน โดยมีจุดพัก (RELAXATION) และจุดดึงดูดความสนใจเป็นระยะๆ เพื่อใช้ประโยชน์เต็มที่กับผู้เข้าชม

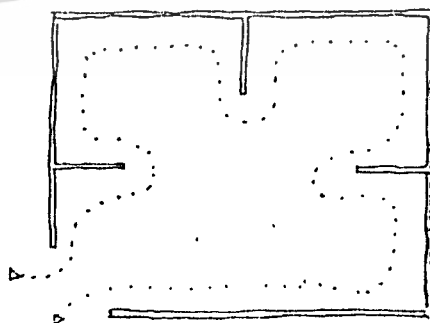
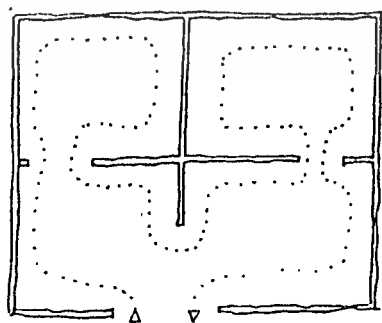
ความเคยชินของผู้เข้าชม

ROBINSON, MELTON และคนอื่น ๆ ได้พบว่า SPACE ของพื้นและผนังทางด้านซ้ายเมื่อเราเข้าไปในห้อง จะเป็นการแสดงของสิ่งที่มีความสำคัญน้อย เพื่อให้ผู้ชมได้ชมอย่างเต็มที่และเพื่อให้การจัดแสดงเป็นที่น่าสังเกต ควรเข้าประตูโดยให้เลี้ยวขวา แล้วเดินชมการแสดงในห้องแบบทวนเข็มนาฬิกา

ในพิพิธภัณฑ์ทุกแห่ง จะจัดวางผังห้องต่าง ๆ ไว้ให้ดูที่โถงทางเข้าใหญ่ เพื่อให้ผู้ชมมีโอกาสเลือกชมส่วนต่าง ๆ เหล่านั้นได้ และแสดงการเลี้ยวขวาเอาไว้ด้วย การจัดแสดงให้มีการเดินข้ามห้องไม่ควรทำอย่างยิ่ง

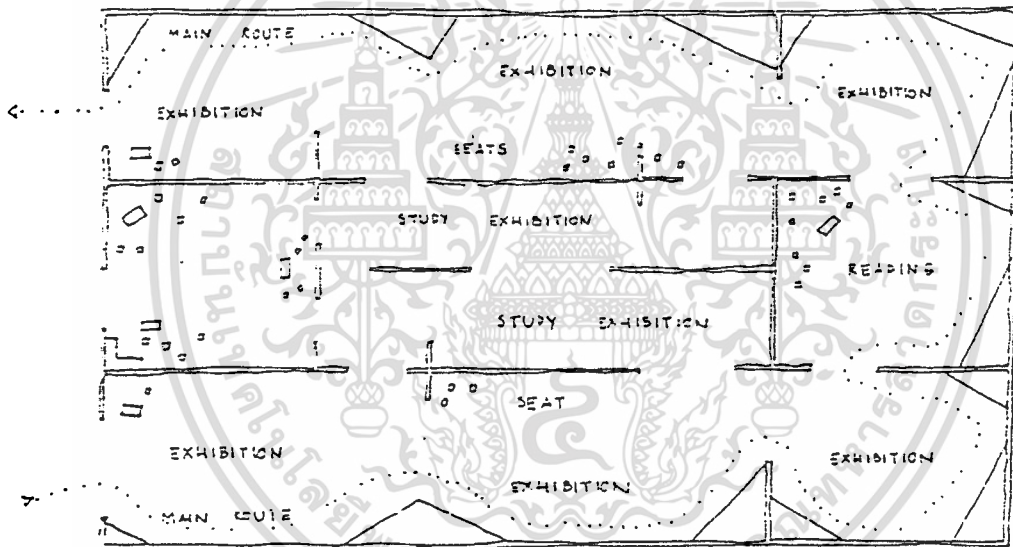

การจัดทางเดินที่ไม่ดี ผู้ชมดูได้ไม่ทั่วถึง

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของกรมศิลปากร เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถเผยแพร่หรือใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างผังแสดงทางเดินในพิพิธภัณฑ์ ผู้ชมทั่วไปเดินชมรอบนอก ส่วนผู้สนใจพิเศษจะเข้าชมบริเวณตรงกลางด้วย ด้านขวาเป็นการแสดงสิ่งสำคัญๆ ด้านซ้ายเป็นที่นั่งพักอ่านหนังสือ ตรงกลางเป็นการแสดงเพื่อการศึกษา อาจเข้าได้จากห้องแสดง

ข้อมูลจาก : จิรา จงกล, พิพิธภัณฑ์สถานวิทยา, พิมพ์ครั้งแรก, กรมศิลปากร

กระทรวงศึกษาธิการ : 2520

: กุลพันธ์ชาดา จันทรโพธิ์ศรี, มณีรัตน์ ท้วมเจริญ, นิยม มุสิกคามะ,

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

วิชาการพิพิธภัณฑ์ : 2521

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบส่วนอื่นในการจัดแสดง

1) ผนัง (WALL)

ผนังเป็นส่วนสำคัญในการจัดแสดงรูปภาพต่าง ๆ ควรยึดโครงสร้างของอาคาร แต่ในทางปฏิบัติเราอาจทำการเปลี่ยนแปลงผนังที่ยึดถาวรนี้ได้ เช่น การเปลี่ยนสี การเพิ่มผิวผนัง เพื่อให้บางส่วนเกิดความลึก-ตื้น อันเป็นวิธีที่เหมาะสมในการทดสอบ SCALL ของผนังลงให้สัมพันธ์กับขนาดของสิ่งแสดง

2) แผงกัน (PANEL)

คือส่วนที่นำมาตกแต่งพื้นหรือเพดาน และทำหน้าที่ในการค้ำยันเป็น BACKGROUND และแบ่งที่ว่างในส่วนต่าง ๆ แต่ประโยชน์ที่แท้จริงจากแผงกันก็คือ สามารถเปลี่ยนแปลงเคลื่อนย้ายได้ การเปลี่ยนแปลงต้องให้สัมพันธ์กับแสงสว่าง การจัดแสดงและการเคลื่อนไหวของผู้ชมในแต่ละโอกาส การจัดที่ว่างด้วยแผงกัน จะต้องกำหนดไว้เป็นขอบเขตที่แน่นอนในการออกแบบ

3) เพดาน (CEILING)

ข้อที่จะคำนึงถึง คือ ความสูงของเพดานที่มีผลต่อปริมาตรที่ว่างในส่วนจัดแสดงอันที่จะเหมาะสมแก่ส่วนจัดแสดงในลักษณะต่าง ๆ

- สำหรับห้องเล็ก ๆ ที่จัดแบ่งพื้นที่สำหรับแสดงไว้ ใช้ความสูง 3.00 เมตร เป็นมาตรฐาน
- เพดานที่ทำหน้าที่ให้แสงไฟ สูงประมาณ 5.40-6.00 เมตร
- สำหรับความสูงของเพดานในโรงขนาดใหญ่ กำหนดไว้ประมาณ 10.20 เมตร
- ห้องแสดงที่มีการให้แสงด้านข้าง และจัดแสดงภาพแขวนผนัง เพดานจะสูงประมาณ

6.70 เมตร

- สำหรับแสดงปฏิมากรรม วัตถุ 3 มิติ ความสูงเพดานจะอยู่ในราว 3.04-3.65 เมตร

โดยทั่วไปการให้แสงวิทยาศาสตร์จะเปลี่ยนแปลงการสร้างเพดานให้ต่ำลง เพื่อการสะท้อนแสงจากด้านบนและด้านข้าง จะใช้ความสูงประมาณ 3.60-4.20 เมตร

4) เพดานแขวน (SUSPENDED CEILING)

ทำหน้าที่กันแสงจากเหนือศีรษะและสามารถใช้ SPACE เหนือเพดานให้เป็นประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น

- ช่องอากาศ
- ทางเดินสายไฟ
- ทำให้การตัดแสง FLUSH LIGHT ห่างออกไปอีก
- ช่วยลดเสียงสะท้อน
- เพื่อการติดไฟแบบ LIGHTING TRAFER (ไฟรูปสี่เหลี่ยมที่ติดต่อกันเป็นแถวยาว ๆ)

ซึ่งนำมาใช้ในการออกแบบจัดแสดงชั่วคราว งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การทำเพดานแขวนจะต้องให้ SPACE มากขึ้น จึงต้องมีการเผื่อความสูงของเพดานไว้มาก ๆ บางครั้งก็ต้องการความสูงมากกว่าธรรมดา เพื่อการทำท้องฟ้าจำลองสำหรับสิ่งแสดง

- เพดานลอยทั่วไปสูง 3.60-4.80 เมตร
- ใต้เพดานจริงสูง 5.10-6.77 เมตร
- การกำจัดลำแสงใช้ความสูง 6.00 เมตร ก็เพียงพอสำหรับห้องทั่ว ๆ ไป แต่ห้องขนาดใหญ่อาจต้องสูงถึง 7.50 เมตร

5) ตู้แสดง (SHOWCASE)

5.1) ชนิดตู้แสดง

ตู้แสดงแบ่งได้หลายชนิดตามลักษณะการใช้สอย ขนาดและรูปร่างสามารถแบ่งได้ดังนี้

ก. TABLE SHOWCASE เป็นแบบที่เหมาะสมสำหรับจัดแสดงวัตถุ ซึ่งมีขนาดเล็กสามารถมองเห็นได้โดยรอบ

ข. UPLIGHT SHOWCASE แยกออกเป็น 3 แบบ คือ

- FREE STANDING SHOWCASE ตู้ขนาดใหญ่ ช่วยได้มากในการแบ่งห้องออกเป็นสัดส่วน ถ้าด้านยาวด้านใดด้านหนึ่งของตู้เป็นด้านทึบ ด้านนั้นจะเป็นด้านหลัง หรือเป็นฉากหลังใช้เป็นบอร์ดแสดงได้

- WALL SHOWCASE ใช้แสดงวัตถุที่มีความสูง ด้านหลังไม่จำเป็นต้องทึบ

- INSET SHOWCASE อยู่ที่ระดับพื้นหรือเหนือระดับพื้น สามารถเคลื่อนย้ายได้ และจัดจังหวะการตกแต่งได้ดี

ค. SHOWCASE EQUIPPED WITH PANELS AND DRAWERS

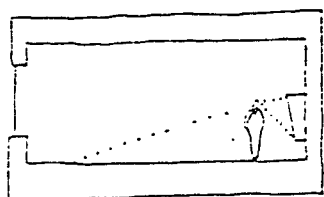
มีราคาแพง โดยเฉพาะการประกอบส่วนต่าง ๆ จะต้องมีการออกแบบเป็นอย่างดีสามารถใช้ประโยชน์ได้มาก เช่น

- ใช้เนื้อที่สำหรับจัดแสดงน้อย
- สามารถควบคุมและต่อต้านแสงที่มารบกวนได้

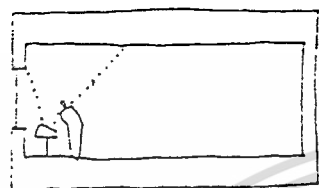
5.2) ตู้แสดงและการสะท้อนของผิวกระจก

ผิวกระจกจะเกิดการสะท้อนแสงมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่ตั้ง ความเอียงลาดเป็นวิธีเดียวที่แก้ปัญหาการสะท้อนแสงจากคั่นกำเนิดแสงได้ ภาพต่อไปนี้แสดงการแก้ปัญหาการสะท้อนแสงเมื่อจุดกำเนิดแสงอยู่ในที่ต่าง ๆ

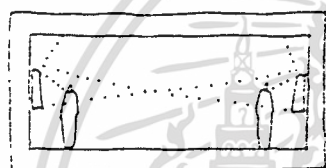
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

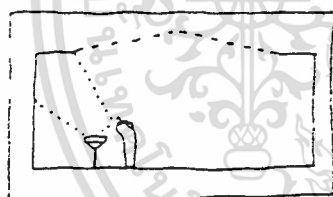
เมื่อตั้งตัวกระจกตรงข้ามหน้าต่างให้
เฉียงผิวกระจกทำมุมแหลมกับพื้นห้อง

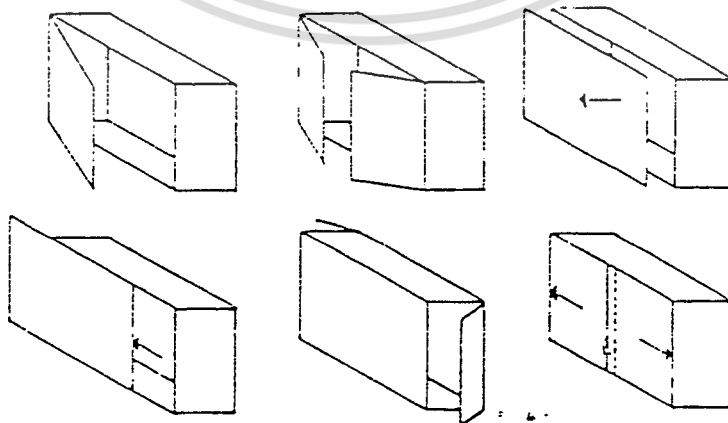
เมื่อตั้งอยู่เบื้องหน้าต่าง ให้เอียงกระจกออก
หน้าต่างเข้าหาตัวผู้ดู

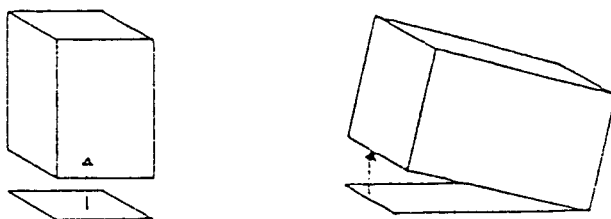
ตั้งที่หน้าต่างเข้าหากัน ให้เอียงกระจกทำมุมซึ่ง
กันและกัน อย่างวางขนานกัน

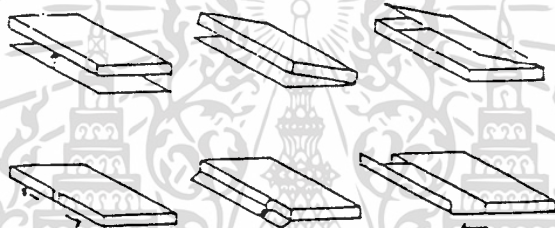
เมื่อแสดงเข้ามาทางเบื้องบน และอยู่ด้านหลัง
ผู้ดู ไม่ต้องเอียงกระจก

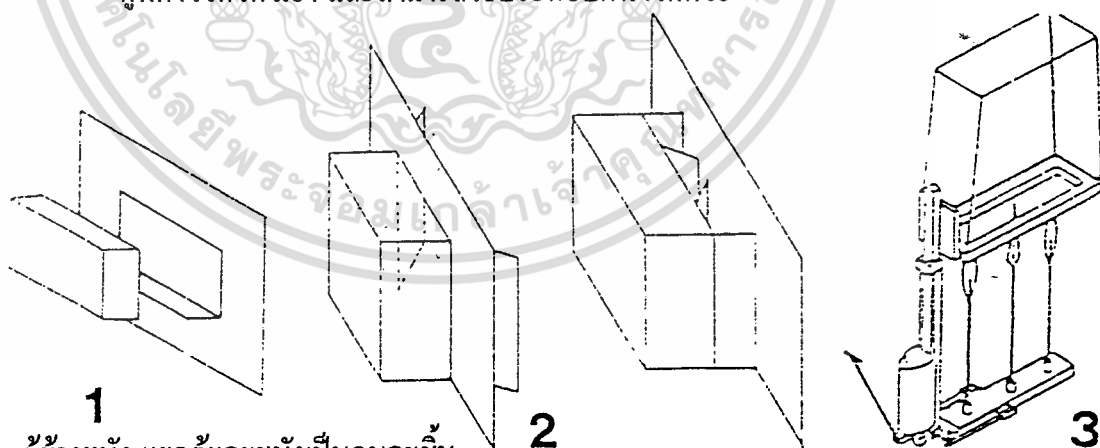
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดภาพแสดงตัวสำหรับตั้งโต๊ะถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตู้ตั้ง ใค้อิสระในแนวตั้ง

ตู้ที่ตั้งไว้ตัวตัวเอง และสามารถประกอบผนังได้ด้วย

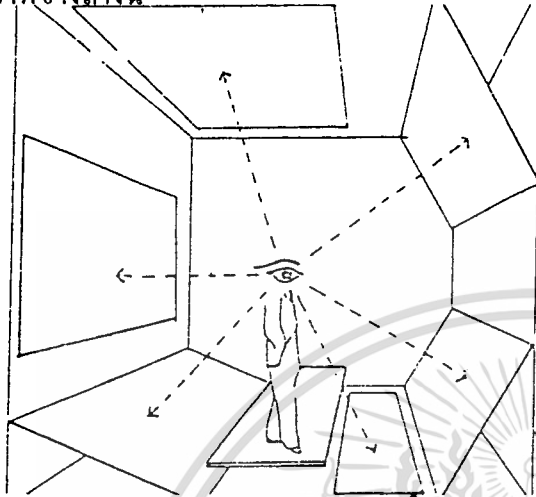

1. ตู้ข้างผนัง แยกตู้และผนังเป็นคนละชิ้น
2. ตู้ ติดผนัง นำของเข้าได้หลายทาง
3. ตู้ขนาดใหญ่ ต้องใช้เครื่องมือทางกลศาสตร์เคลื่อนย้าย เช่น FORK LIFT หรือ อาจใช้เครื่องมือเลื่อนไปตามรางเพราะมีน้ำหนักมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

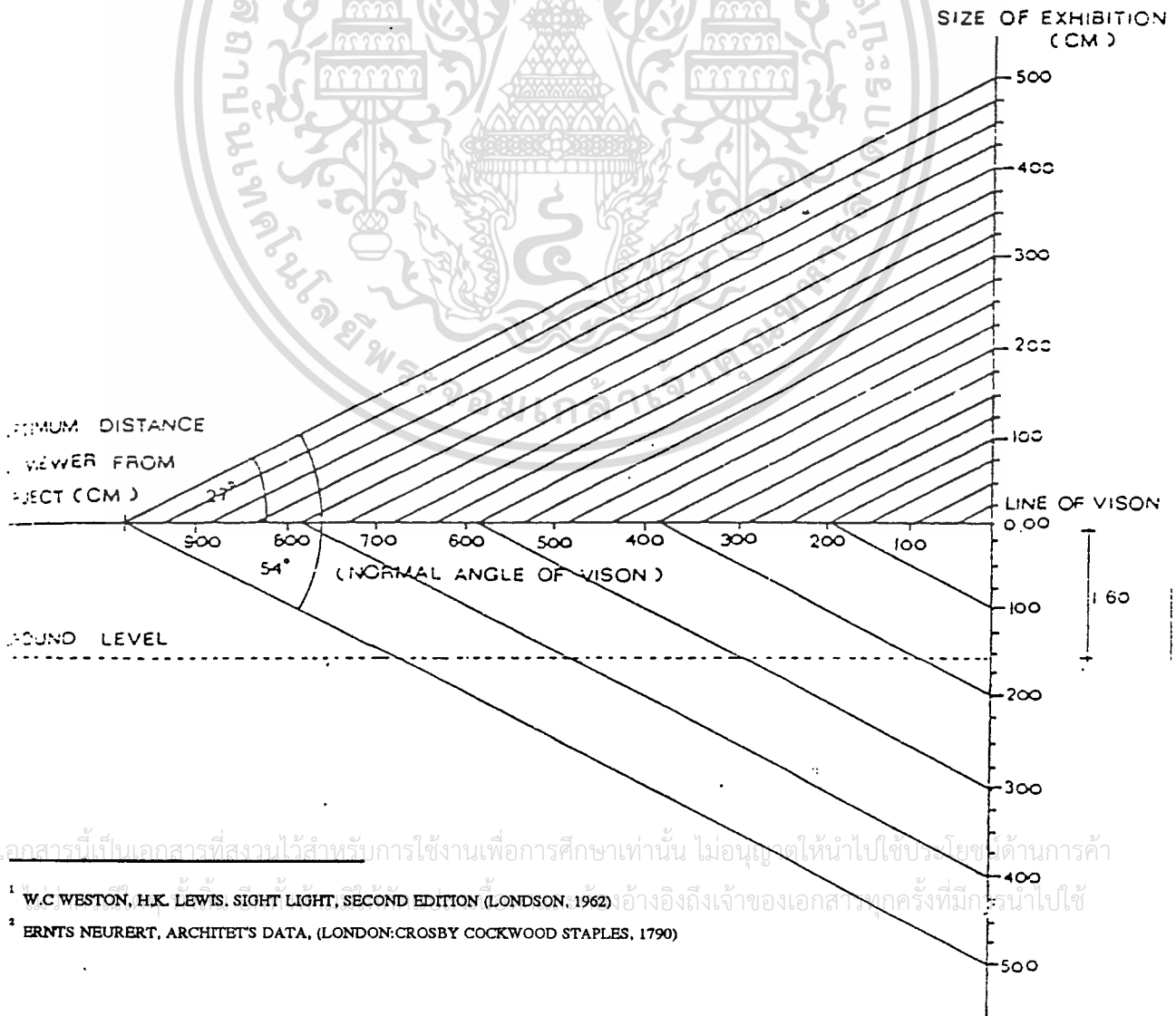
ขอบเขตการมองเห็น¹

มุมมองของมนุษย์ที่ไม่ต้องหันศีรษะ ใช้ประมาณ 40 องศา ความจริงมุมมองของมนุษย์มากกว่านี้ มุมมองทางตั้งมากกว่ามุมมองทางนอน การหันศีรษะง่ายกว่าการเคลื่อนตาพิจารณาจากภาพข้างล่างนี้

ผู้ดูภาพที่กำกับดูภาพๆหนึ่ง ผู้ดูจะหมุนศีรษะหรือหมุนตัวเพื่อดูภาพอื่น ภาพนี้แสดงว่ามนุษย์สามารถมองดูภาพได้ทุกทิศทางทั้งด้านข้าง ด้านล่าง และด้านบน

จาก ARCHITESTS DATA² กำหนดมุมมองทางด้านตั้งของมนุษย์ไว้ 27 องศาเหนือระดับสายตาและ 27 องศา ใต้ระดับสายตาเป็นมุมมองที่สะดวกสบายที่สุดโดยไม่ต้องก้มหรือเงย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

¹ W.C WESTON, H.K. LEWIS, SIGHT LIGHT, SECOND EDITION (LONDSON, 1962)

² ERNTS NEURERT, ARCHITET'S DATA, (LONDON:CROSBY COCKWOOD STAPLES, 1790)

3.6.3 ระบบเสียงและการป้องกันเสียง

ก. มาตรการในการควบคุมและป้องกันเสียง สามารถแบ่งกว้างๆ ได้ 2 วิธีคือ

- 1) เก็บเสียงที่พึงพอใจ
- 2) ขจัดเสียงที่ไม่ต้องการ

ทั้ง 2 ข้อที่กล่าวมา เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลกับงานออกแบบสถาปัตยกรรม การควบคุมและป้องกันเสียงรบกวน

- ห้องทำงาน	15	เดซิเบล
- ห้องอ่านหนังสือฯ	20	เดซิเบล
- ห้องประชุม สัมมนา	30-35	เดซิเบล
- สำนักงานทั่วไป ห้องอาหาร	40	เดซิเบล
- สำนักงานที่มีเสียงดัง	60	เดซิเบล

ข. ปรากฏการณ์ของเสียงในที่ว่างที่ถูกปิดล้อม

เสียงที่ส่งออกจากต้นกำเนิด จะเกิดปรากฏการณ์ ดังนี้

1. การสะท้อน เกิดจากความกว้างช่วงคลื่นเสียงมีค่าน้อยกว่าเมื่อเทียบกับค่าของตัวกลางที่เสียงตกกระทบลงไป (มุมตกกระทบเท่ากับมุมสะท้อน)ข
2. การดูดกลืนเสียง จะเกิดกับวัตถุที่ค่อนข้างอ่อนและมีรูพรุน เช่น ฝ้าย่าน พรม ยิปซัมบอร์ด ฯลฯ
3. การกระจายของเสียง เพื่อผลในการฟังที่สมบูรณ์ ควรออกแบบห้องให้มีการกระจายของเสียงสม่ำเสมอทั่วกันทั้งห้อง
4. การเลี้ยวเบนของเสียง มักเกิดขึ้นกับเสียงที่มีความถี่ต่ำมากกว่าเสียงที่มีความถี่สูง
5. ลดเสียงภายในห้อง โดยการใช้ผิว หรือวัสดุผิวที่เป็นตัวดูดซึมเสียง

3.6.4 ระบบแสงสว่างและระบบไฟฟ้า

การให้แสงสว่างในพิพิธภัณฑ์สถาน นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องคำนึงถึงให้มาก โดยเฉพาะในส่วนแสดงงานต้องจัดให้เหมาะสม ทั้งนี้ก็เพื่อการมองเห็นอย่างชัดเจน ตลอดจนการได้บรรยากาศของสิ่งแสดง นอกจากนี้การเลือกใช้ชนิดของพลังแสง ต้องไม่เป็นการทำบายสาขตาของผู้เข้าชม และไม่ทำให้สิ่งแสดงเกิดความเสียหายได้

การทำให้แสดงของห้องแสดงงาน ไม่จำเป็นต้องสว่างเท่าๆ กันโดยตลอด เพื่อการจัดที่ได้บรรยากาศและมีความรู้สึกต่างกับภายนอก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของเรื่องและสิ่งแสดงไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การให้แสงสว่างโดยทั่วไปของศูนย์ประวัติศาสตร์ ต้องใช้ทั้งแสงธรรมชาติบางส่วน และแสงวิทยาศาสตร์ในบางส่วนที่เหมาะสม การใช้แสงธรรมชาติอย่างเดียวนั้น ไม่เหมาะสม เพราะยากแก่การควบคุม ส่วนแนววิทยาศาสตร์เราสามารถควบคุมได้ แต่มีข้อเสียคือแสงจะไม่ แรงเท่ากับแสงธรรมชาติ และทำให้เหนื่อยตาเห็น้อย่าง

ทางที่ดีในการให้แสง ควรเป็นแบบผสมระหว่างแสงธรรมชาติกับแสงวิทยาศาสตร์ เพราะจะได้ไม่ต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงตามวันและเวลาของแสงธรรมชาติ ซึ่งมีผลต่อความ เข้มของแสง

เทคนิคการให้แสงสว่างในห้องแสดงงาน แบ่งเป็น 2 ประเภท

1) แสงธรรมชาติ ก่อให้เกิดบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ และมีชีวิตชีวาการให้แสง สว่างธรรมชาติในห้องแสดงงานมี 4 วิธีคือ

1.1 การให้แสงสว่างจากด้านบน เหมาะกับสิ่งแสดงทางวัตถุ แต่มีข้อเสียคือ แสง สว่างส่วนใหญ่ตกลงที่พื้นห้องมากกว่าผนัง และเกิดการสะท้อนที่ตู้กระจก ทำให้เกิดความรู้สึกว่า ห้องแสดงแคบลงไป แก้ไขโดยการทำเพดานให้สูงขึ้น ลักษณะส่วนใหญ่ของแสงได้จากหลักคา กระจก จะเป็นทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ ประเภทแถบร้อนอาจใช้กระจกแผ่นเล็กๆ

ข้อเสียของหลังคากระจก

- ควบคุมปริมาณแสงสว่างได้ยาก เช่น ถ้าแดดจัดสามารถแก้ไขได้โดยมีม่านเปิด ปิดได้หลังคากระจก และในวันที่อากาศครึ้ม ต้องใช้แสงวิทยาศาสตร์ช่วย
- การกระจายแสงไม่เท่ากันทุกทิศ แก้ไขโดยทำแผงกันแสงขวางอยู่ใต้หลังคา หรือ อาจทำกระจก 2 ชั้น ห่างกัน 1.20 ม. ชั้นบนเป็นกระจกธรรมดา ชั้นล่างเป็น กระจกกรองแสงสีนวล ทั้งคู่เป็นกระจกกระจายแสง คุณสมบัติของกระจกธรรมดา แสงผ่านได้ 79% กระจกสีนวลแสงผ่านได้ 50% และกระจกฝ้าแสงผ่านได้ 40%

1.2 การให้แสงสว่างด้านข้าง แสงสว่างจากหน้าต่างที่อยู่ในระดับต่ำ ทำให้ด้านหลังของ วัตถุได้รับแสงไม่พอ เกิดมีแสงสะท้อน ทำให้ผู้ชมเหนื่อยตาพร่าเมื่อมองออกไปนอกหน้าต่าง และ ทำให้เงาผู้ชมปรากฏบนวัตถุ

การแก้ปัญหา

- ควรมีย่านต่างบานเดียว แม้ห้องจะมีขนาดใหญ่มากก็ตาม

- ขอบหน้าต่างควรอยู่สูงกว่าระดับสายตาผู้ชม

- หน้าต่างต้องมีความกว้างครึ่งหนึ่งของความกว้างห้อง และมีความสูงครึ่งหนึ่งของความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเท่านั้น ไม่ควรเผยแพร่ให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
ลึกของห้อง

- ต้องมีอะไรมาทั้งหน้าต่างกระจก เพราะจุดกระทบของแสงที่มีอยู่ระหว่าง 45-70 องศา

เมื่อใช้เทคนิคการแก้ปัญหาดังกล่าวมาแล้วยังไม่ได้ผล สามารถแก้ไขได้อีกโดย

- ใช้กระจกหน้าต่างที่มีแก้วเป็นรูปสามเหลี่ยมเล็ก ๆ ยื่นออกไป แต่เป็นการสิ้นเปลืองมาก
- ใช้กระจกพิเศษป้องกันการสะท้อนของแสง คือกระจกที่มีผ้าไหมบางๆ สอดไว้กลางกระจกชนิดนี้เป็นกระจกโปร่งแสง แต่มีข้อเสียคือ กระจกชนิดนี้ทำให้สูญเสียแสงสว่างไปมาก

นอกจากวิธีดังกล่าวแล้ว เราอาจใช้วิธีอื่น เพื่อให้แสงที่เข้ามาในห้องได้ผลดียิ่งขึ้น โดยการใส่กระจกแยกแสง THERMOLUM คือเฉพาะส่วนบนของหน้าต่าง หรือ ให้นำหน้าต่างขนานกับผนังน้อยที่สุด

1.3 การใช้แสงสว่างจากหน้าต่างค่อนข้างสูง เป็นการใชแสงที่เหมาะสมที่สุด แสงตกทำมุม 45 องศา และกระจายได้ทั่วห้อง หน้าต่างที่สูงมากจะทำให้เกิดแสงสะท้อนและนัยน์ตาพร่า แสงจากหน้าต่างที่สูงนี้อาจใช้เพดานหรือฉากแขวนอยู่กลางห้อง เพื่อการกระจายแสง หรือตัดแบ่งโดยการทำหลังคากระจกเอียงเพื่อให้แสงสว่างส่องมายังผนังได้ หรือมีผนังตั้งฉากอยู่บนหลังคาเพื่อกันไม่ให้แสงสว่างส่องโดยตรงลงมาทางกระจกนั้นได้ แสงสว่างที่ส่องลงมาได้ จะเป็นเพียงแสงสะท้อน ทำให้ได้แสงสว่างที่สม่ำเสมอ

1.4 การให้แสงสว่างจากธรรมชาติโดยทางอ้อม

- ให้แสงสว่างมายังผนังสะท้อนแสงรูปโค้ง ผนังจะเก็บกลืนแสงเสียส่วนมาก ถ้าหากสีขาวจะส่งสว่างมากถึง 86% ปูนฉาบธรรมดาเพียง 64%
- อาจใช้แสงที่ลอดจากหลังคาซึ่งซ่อนอยู่หลายชั้น เหมาะกับประเทศที่มีแสงแดดจัด
- ใช้กระจก 2 แผ่น แผ่นหนึ่งติดอยู่กับที่ อีกแผ่นหนึ่งเคลื่อนไหวไปตามการโคจรของดวงอาทิตย์ แผ่นที่เคลื่อนไหวคอยรับแสงจากอาทิตย์ส่งลงมายังแผ่นที่อยู่กับที่ใช้กับประเทศที่มีแสงแดดมาก หรือพิพิธภัณฑ์ที่ไม่ต้องการใช้หน้าต่าง

2) แสงสว่างวิทยาศาสตร์

ข้อดีของการนำแสงประดิษฐ์มาใช้

- มีความเป็นไปได้ที่จะจัดแสงแบบต่างๆ ให้มีความเข้มของแสงต่างๆ กัน ให้ผลมากมาย

ไม่ข้อจำกัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับงานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
- ต้นกำเนิดแสงจัดให้ยืดหยุ่นได้ และสามารถจัดแสงเน้นให้แก่วัตถุตามต้องการได้ แสงประดิษฐ์เปิดโอกาสอย่างมากในการจัดแปลนอย่างอิสระ

ข้อเสีย

- เกิด MONOTORY ทำให้ปฏิกิริยาทางกายภาพของมนุษย์ดกกลงไป
- มีผลทำให้อุณหภูมิของห้องสูงขึ้น จากการใช้ไฟ
- การ DISTRIBUTE CONTRAST ในมุมมองไม่น่าพอใจนัก

แสงสว่างประดิษฐ์แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

2.1) แสงไฟฟ้ายาธรรมชาติ (INCANDESCENT) มีความร้อนและกำลังการส่องสว่างของแสงสีแดง ยิ่งกว่าแสงของดวงอาทิตย์ แสงดวงอาทิตย์มีสีน้ำเงินมากกว่า เพื่อแก้ข้อแตกต่างนี้ จึงใช้หลอดสีขาวปนกับหลอดสีน้ำเงิน แต่ปรากฏว่าเวลาค้นแสงตัดกันแล้วไม่เท่ากัน เมื่อปรากฏให้เห็นบนเพดานความเท่ากันของแสงจะเสียไป

2.2 แสงไฟฟลูออเรสเซนต์ (FLUORESCANT) เดิมใช้เฉพาะร้านค้าและท้องถนน ไม่เหมาะกับการปฏิบัติงาน เพราะเป็นแสงสว่างที่ไม่มีเงา สีของไฟทั่วไปคล้ายกับแสงธรรมชาติมาก และอาจดัดแปลงให้เหมาะสมกับวัตถุได้ นับเป็นแสงประดิษฐ์ที่เหมาะสมที่สุด

FLUORESCANT ได้เปรียบว่า INCANDESCENT ในเรื่องการกระจายแสงออกทางด้านกว้างและให้ประกายต่ำ แต่มีสีออกมาด้วย ซึ่งมีลูกต้อง

INCANDESCENT ให้ TONE ออกมานุ่มนวลและชัดกว่า จึงเหมาะสำหรับการให้แสงสว่างเป็นจุดสำคัญ

การใช้แสงประดิษฐ์ทางตรง แสงที่ส่งออกมาไม่เท่ากัน ทำให้เกิดแสงสะท้อนและนัยต์ตาพร่า โดยทั่วไปใช้ผสมกับแสงทางอ้อมเพื่อแก้ข้อเสียของกันและกัน

ก. ไฟฟ้ายาธรรมชาติ ที่มีโปิะกันมีข้อเสียคือ ทำให้ตาพร่าและแสงกระจายออกไปไม่เท่ากัน

ข. ไฟที่ส่งออกมาโดยเฉพาะ ไฟฟ้าแบบนี้ไม่เหมาะกับในภาพเขียน แต่ถ้าใช้วางเรียงเป็นแนวต้นบนก็พอใช้ได้ แต่อาจทำให้ผู้ชมตาพร่าได้ การใช้ไฟแบบนี้ บางครั้งอาจมีเรื่องกั้นหน้าไฟอยู่หน้าไฟ และปล่อยให้แสงส่องออกไปรอบๆ วัตถุ โดยปล่อยให้วัตถุอยู่ในที่มืด หรือปล่อยให้แสงส่องลงบนวัตถุเพื่อให้วัตถุเด่นอยู่ในความมืด

วิธีที่ดี เกี่ยวกับไฟฟ้ายาธรรมชาติและไฟที่ส่องเฉพาะจุดคือ การทำแนวไฟฟ้าตามยาวและใช้ฉากกั้นระหว่างหลอดไฟฟ้า เพื่อมิให้นัยต์ตาพร่า ในสหรัฐอเมริกาที่ METROPOLITAN MUSEUM ในนคร NEWYORK ใช้ไฟฟ้าติดไว้ข้างนอกส่องผ่านหน้าต่างโปร่งแสง แสงกระจายและสว่างทั่วกันตลอด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสงสว่างประดิษฐ์ทางอ้อม สิ่งที่สะท้อนแสงได้ดีคือหลังคา แต่วิธีที่ดีกว่า คือการหย่อนหลอดไฟไว้ตามหลอดผนังหรือในภาพที่แขวนไว้กับผนัง หรือวางไว้บนฐานของวัตถุ หรือหย่อนไว้ในแจกัน ซึ่งเป็นวิธีที่ดีมากสำหรับการซ่อนไฟฟ้าสำหรับส่งโดยเฉพาะ

การใช้แสงวิทยาศาสตร์ในห้องแสดงนิทรรศการ ต้องระวังไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายควรมีการพักสายตาจากสิ่งแสดง โดยสามารถมองผ่านไปยังภายนอกได้ ซึ่งอาจจะออกแบบให้มีมุมมองออกไปรับแสงธรรมชาติ หรือความสวยงามของธรรมชาติ

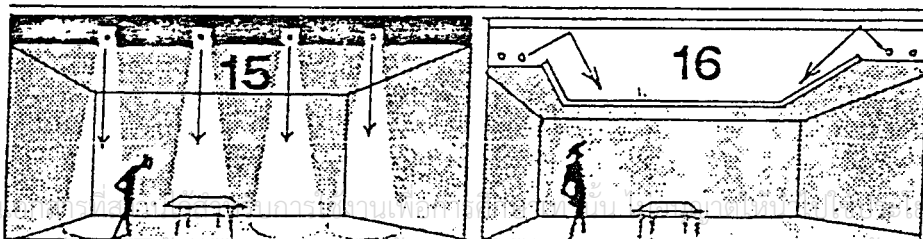
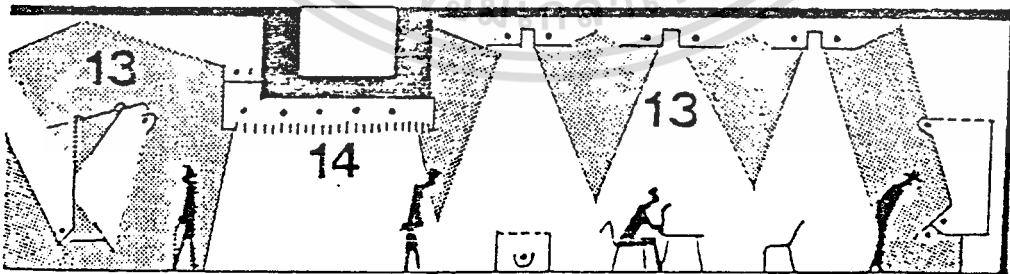
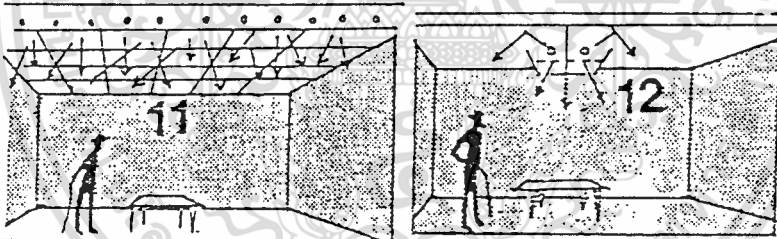
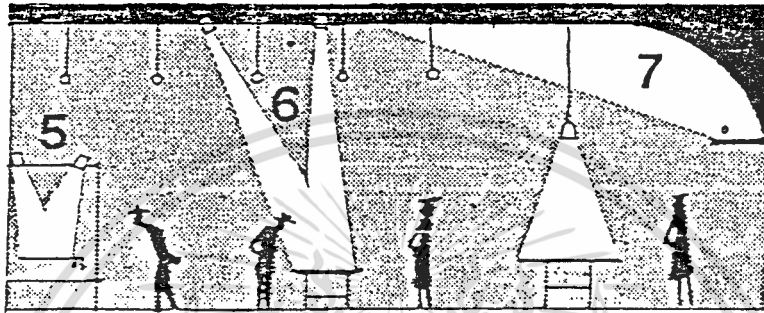
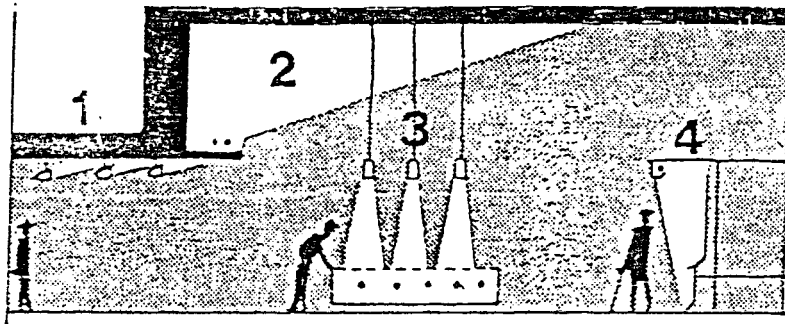
การออกแบบระบบไฟฟ้าและการให้แสงสว่างภายในอาคาร

การมองเห็นของตามนุษย์ขึ้นอยู่กับแสงสว่างและ สามารถมองในแนวราบได้ในช่อง 180 องศา ในแนวตั้งได้ 60 และ 70 องศา บนเบาะล่างจากระดับสายตา

ตารางแสดงการเปรียบเทียบการสะท้อนของสีต่างๆ เพื่อประกอบการให้สีภายในอาคาร

สี	อัตราการสะท้อน (%)
1. ขาว	80-90
2. เหลือง ครีม	65-75
3. เหลืองออกน้ำตาล	55-65
4. ชมพู	40-70
5. เทา	35-50
6. เขียวอ่อน	25-50
7. เขียวแก่	15-25
8. น้ำเงินแก่	10-20
9. น้ำตาล	8-12
10. แดง	15-25
11. แดงเข้ม	7
12. ดำ	2-5

ระบบไฟฟ้าในอาคาร ต้องคำนึงถึงจำนวนไฟฟ้าที่ต้องการใช้ในอาคาร ประมาณได้จากอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้กับปริมาณวัตต์ต่อพื้นที่ แผนสวิทช์บอร์ด (SWITCH BOARD) ควรติดตั้งทุกๆ ชั้น และอยู่ตรงกลางอาคารเพื่อให้เดินสายเท่าๆ กัน ปกติช่วง 40-50 เมตร จึงจะประหยัดสายและแรงดันไฟฟ้าไม่ตกลงมาที่ปลายทางมากนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารของกรมศิลปากร
 ไม่ว่ากรรมใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างการให้แสดงประดิษฐ์ในลักษณะต่าง ๆ

ความหมายของภาพ เรียงตามหมายเลข

1. การให้แสงสว่างพุ่งไปยังเพดานห้องโดยใช้ไฟหลายดวง ทำให้เกิดแสงสว่างทั่วห้อง
2. ไฟที่ให้แสงสว่างทั่วห้อง โดยส่องไปยังเพดาน
3. ถึงแม้ว่าภายในตู้จะมีไฟอยู่แล้ว การใช้ไฟส่องลงมาช่วยจะทำให้เห็นวัตถุชัดเจน
4. การใช้ไฟส่องโดยตรงมายังแนวแสดงงาน
5. การให้แสงส่องวัตถุแสดง เมื่อมี 2 ระดับ
6. ไฟส่องโคเคก (SPOT LIGHT) มายังวัตถุที่วางอยู่บนโต๊ะ
7. เมื่อใช้ไฟส่องมายังวัตถุ ก็ให้ใช้แสงสว่างแก่ห้องโดยส่องไปยังเพดานเพื่อสะท้อนแสงสว่างไปทั่วห้อง
8. การใช้ไฟส่องโดยตรงและมีไฟช่วยทำให้สว่างได้อย่างทั่วถึง
9. ไฟจากในตู้และไฟจากเพดานช่วยทำให้ส่วนยิ่งขึ้น
10. ภายในตู้แสดงควรซ่อนไฟไว้ไม่ให้เห็นหลอด
11. การใช้ไฟเพดานโดยใช้กระจกฝ้าช่วย จะทำให้สายตาปรับแสงได้ดีขึ้นเมื่อเดินเข้ามาจากภายนอกอาคาร
12. แสงไฟซึ่งสามารถจัดทิศทางตามที่ต้องการ
13. การไฟเพดานช่วยกำจัดเงา ที่ไม่ต้องการ และการไฟเนื้องานแสดงในบางจุด เพื่อให้งานที่แสดงเด่นขึ้น การใช้ไฟในแบบต่างๆ จะช่วยไม่ให้เกิดเบื่อ หรือการจำเจขณะชมผลงานของผู้เข้าชม
14. ไฟนีออนโดยมีกระจกฝ้า ทำให้แสงสว่างทั่วห้องเท่ากัน
15. SPOT LIGHT ที่ส่องลงมาขังวัตถุ จะไม่ช่วยทำให้ห้องสว่าง
16. การใช้ไฟส่องไปยังเพดาน เพื่อให้เกิดแสงสะท้อนกลับมา จะทำให้ได้แสงสว่างที่นุ่มนวลทั่วห้อง

ระบบไฟฟ้า

สำหรับการใช้ไฟฟ้าในโครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรีนี้ ต้องการไฟฟ้าในจำนวนมากในการหาแสงในการแสดงนิทรรศการ ระบบปรับอากาศ และระบบเทคนิคต่างๆ โดยใช้ไฟฟ้าจากเครื่องจ่ายของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยจะแปลงกำลังไฟฟ้าที่มีกำลังสูงให้เป็นกำลังต่ำก่อนที่จ่ายไปยังอุปกรณ์การใช้ส่วนต่างๆ และในกรณีที่มีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเกิดขัดข้อง จำเป็นต้องมีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรองไว้ในกรณีไฟดับ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบการเดินสาย จะเดินในท่อร้อยสาย มีการใช้อุปกรณ์ตัดไฟอัตโนมัติของแต่ละส่วน ออกจากกันและรัดมุม ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานของการไฟฟ้าแห่งประเทศไทย

สำหรับหม้อแปลงไฟฟ้า (TRANSFORMER) ซึ่งมีไฟฟ้าขนาด 320 KVA. มีขนาดใหญ่ และเป็นกระแสไฟฟ้าแรงสูง จึงต้องตั้งอยู่ภายนอกอาคาร และจะปรับให้มีแรงดันต่ำลงโดยติดตั้ง เครื่องภายในห้องควบคุมไฟฟ้า (SUB STATION) โดยปรับแรงดันให้เท่ากับ 400 และ 200 V. ตามลักษณะการใช้งานในส่วนต่างๆ ดังนี้

- ส่วนไฟฟ้ากำลัง สำหรับระบบปรับอากาศ ลิฟท์ และสุขาภิบาล ใช้ไฟฟ้าขนาด 400 V.
- ส่วนอุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ และไฟแสงสว่างทั่วไป ใช้กระแสไฟฟ้าขนาด 220V.

นอกจากนี้ยังติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าสำรอง สำหรับระบบปรับอากาศและแสงสว่าง จำนวน 250 KVA. เพื่อสำรองจ่ายไฟวันละ 15-20% ของไฟทั้งหมดในยามฉุกเฉิน ส่วน EMERGENCY LIGHT ใช้ไฟจาก BATTERY ในกรณีเกิดเพลิงไหม้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6.5 ระบบปรับอากาศ

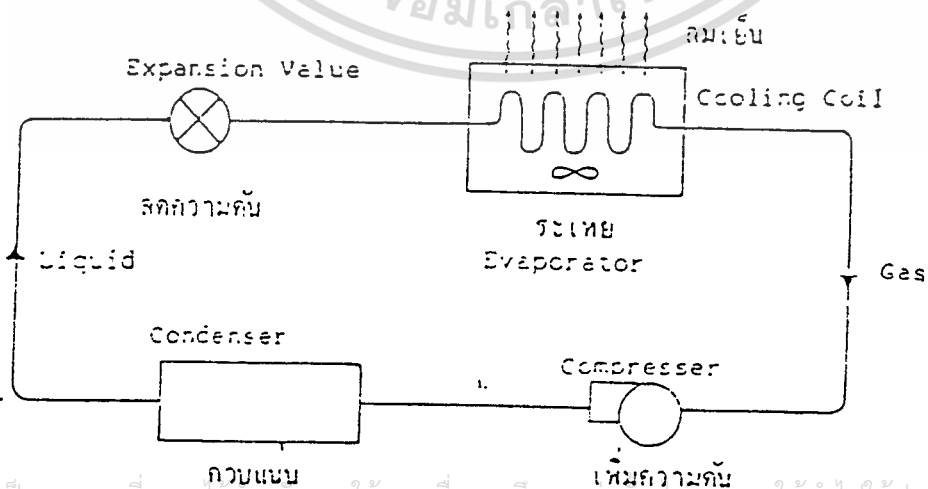
จุดประสงค์ของการปรับอากาศ คือ การทำให้ภาวะอากาศในที่อุณหภูมิ และความชื้นที่
ต้องการ และให้อากาศสะอาดและกระจายทั่วบริเวณที่ปรับอากาศ

อาคารศูนย์ประวัติศาสตร์ความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ปรับอากาศเป็นจำนวนค่อนข้างมาก
โดยเฉพาะในส่วนจัดแสดง และคลังพิพิธภัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อผลในการสงวนรักษาวัตถุให้มีอายุยืนนาน

หลักเบื้องต้นของระบบปรับอากาศ

การใช้สารทำความเย็น (REFRIGERANT) ผ่านเข้าไปในคอมเพรสเซอร์ แก๊สนี้ จะถูกอัด
ให้ร้อนขึ้น และผ่านต่อไปยังคอนเดนเซอร์ (เป็นเครื่องกลที่จะทำให้แก๊สร้อนกลายเป็นของเหลว)
ของเหลวที่อยู่ภายใต้ความดันจะถูกอัดเข้าไปใน EXPANSION VALVE และผ่านไปยัง
EVAPORATOR ทำให้การลดความดัน สารเหลวก็จะกลายเป็นแก๊สตามเดิม ขณะที่กลายเป็นแก๊ส
นี้จะดูดความร้อนจาก EVAPORATOR ซึ่งอยู่ในลักษณะของ AIR INTAKE CHAMBER โดยตั้ง
ในเครื่องทำความเย็น หรือ COLD STORE หรืออาจเป็นห้องที่จัดด้วยท่อน้ำในลักษณะแบบ
CHILLED จากนั้นสารทำความเย็นที่เป็นแก๊ส จะกลับไปยังคอมเพรสเซอร์อีก เป็นวงจรเช่นนี้
สารทำความเย็นที่ใช้มากที่สุดคือ FREON นอกจากนี้ก็มี ARCTON, METHYL CHLORIDE และ
แอมโมเนีย ซึ่งสารเคมีเหล่านี้จะใช้ในลักษณะแตกต่างกันไป

ส่วนอากาศภายนอก เมื่อผ่านท่อเข้ามาก็จะมารับฟิลเตอร์ หรือ WATER SPRAY จากนั้น
จะถึง COOLING COIL ซึ่งมีความเย็นอยู่ โดยการกระทำของเครื่องคอมเพรสเซอร์และ
คอนเดนเซอร์ อากาศที่บริสุทธิ์ตอนนี้จะมีความเย็น ถูกพ่นให้ผ่านท่อไปยังห้องต่างๆ ที่ต้องการ
โดยพัดลม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
แม้ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเหตุเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชนิดของเครื่องปรับอากาศ

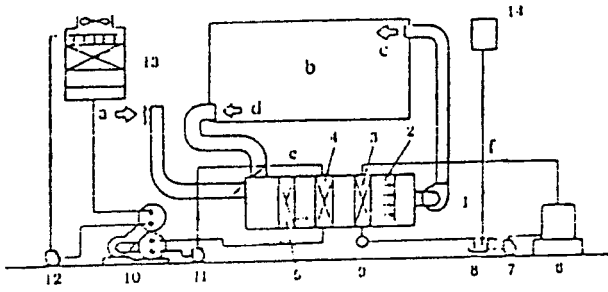
1. เครื่องปรับอากาศชนิดแยกส่วน (SPLIT TYPE)
2. เครื่องปรับอากาศแบบชุด (PACKAGE TYPE)
3. เครื่องปรับอากาศแบบส่วนกลาง (CENTRAL TYPE)

ระบบปรับอากาศที่ใช้ในโครงการ

เมื่อพิจารณาการใช้งานของทั้งโครงการแล้ว ศูนย์ประวัติศาสตร์มีความเหมาะสมในการเลือกใช้ระบบปรับอากาศแบบส่วนกลาง ระบายความร้อนด้วยน้ำ กับทุกส่วนของอาคารที่จำเป็นต้องมีการปรับอากาศ เพราะเมื่อพิจารณาในระยะยาวแล้ว เครื่องปรับอากาศแบบส่วนกลางสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่า เนื่องจากอาคารมีการใช้งานเป็นเวลายาวนาน สามารถควบคุมการใช้งานของทุกส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เครื่องปรับอากาศแบบส่วนกลาง (CENTRAL AIR CONDITIONER) เป็นเครื่องปรับอากาศแบบพื้นฐานที่สุด ในระบบ UNIT WATER SYSTEM มีระบบเหมือนกันกับระบบอื่นๆ เพียงแต่มีสารทำความเย็นเพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่งคือ น้ำ (SECOND REFRIGERANT) แทนที่จะเดินท่อน้ำไปยัง FAN COIL แต่แต่ละแห่งที่ต้องทำความเย็น เราใช้น้ำผ่าน EVAPORATOR แล้วปั๊มไปยังแผ่นคอยล์ในแต่ละห้อง ระบบนี้ใช้ในสถานที่กว้างๆ ที่มีห้องจำนวนมาก ซึ่งอาจใช้ไม่พร้อมกันถ้าใช้ระบบธรรมดา จะเสียน้ำอย่างมาก และการเดินท่อน้ำยากๆ จะทำให้ไม่มีประสิทธิภาพเพราะน้ำยาเปลี่ยนสถานะได้ง่ายกว่าน้ำ ส่วนน้ำนั้นส่วนไปได้ไกลกว่าขึ้นอยู่กับกำลังปั๊มที่ใช้ หากแต่น้ำจะต้องมีเครื่องระบายความร้อนที่มีประสิทธิภาพ จำนวนเป็นห้องมีหอทำน้ำเย็นขนาดใหญ่เพื่อทำความเย็นในระบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

a. อากาศภายนอก	5. เครื่องกรองอากาศ
b. ห้อง	6. หม้อน้ำ
c. ลมจ่าย	7. ป้อนน้ำเลี้ยง
d. ลมกลับ	8. ถังน้ำที่ควบแน่น
e. น้ำเย็น	9. อุปกรณ์กักไอน้ำ (steam trap)
f. น้ำร้อน	10. เครื่องทำความเย็น
1. พัดลม	11. ป้อนหมุนเวียนน้ำเย็น
2. เครื่องทำให้อากาศชื้น	12. ป้อนหมุนเวียนน้ำหล่อเย็น
3. ชุดท่อทำให้อากาศร้อน	13. ท่อทำน้ำให้เย็น
4. ชุดท่อทำให้อากาศเย็น/แห้ง	14. ถังน้ำขยายตัว

แผนภาพแสดงระบบการปรับอากาศ
เครื่องปรับอากาศแบบส่วนกลาง

รายละเอียดของระบบปรับอากาศแบบส่วนกลาง ระบายความร้อนด้วยน้ำ

(Chilled Water)

เครื่องซิลเลอร์ก็คือ เครื่องทำความเย็นเครื่องหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์หลัก 4 ส่วน
'เหมือน ๆ กัน คือ

1. คอมเพรสเซอร์
2. ส่วนที่ระบายความร้อน ซึ่งซิลเลอร์ชนิดนี้ใช้น้ำเป็นตัวกลาง
3. ถังลดความดันซึ่งอาจเป็นเอ็กซ์แพนชัน วาล์ว สำหรับเครื่องแบบลูกสูบหรือลูกสูบ
สำหรับเครื่องแบบหอยโข่ง
4. ส่วนที่ทำความเย็นซึ่งใช้น้ำเป็นตัวกลาง

คอมเพรสเซอร์ที่ใช้ในซิลเลอร์มีด้วยกัน 2 แบบ คือ แบบลูกสูบและแบบหอยโข่ง สำหรับ
เครื่องซิลเลอร์ขนาดไม่เกิน 120 ตัน จะใช้คอมเพรสเซอร์แบบลูกสูบเป็นส่วนมากเพราะซ่อมบำรุงง่าย
และราคาถูก ถ้าเครื่องใหญ่เกินกว่านี้ จะใช้แบบหอยโข่งเป็นส่วนมาก เพราะการสิ้นเปลืองน้อยกว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นการช่วยลดปัญหาทางด้านโครงสร้างอาคารและทำให้ผู้ผลิตสามารถติดตั้งตัวคอมเพรสเซอร์ ไว้กับส่วนที่มีความเย็นและส่วนที่ทำความร้อนได้เลย ช่วยให้เครื่องมีขนาดกระทัดรัดขึ้น และประหยัดเนื้อที่

เครื่องเป่าลมเย็น หน้าหลักของเครื่องเป่าลมเย็นก็คือ ชุดลมภายในห้องเข้ามา ให้ผ่านท่อน้ำเย็นที่ต่อมาจากเครื่องซิลเลอร์ แล้วเป่าลมซึ่งกลายเป็นลมเย็นแล้วนี้ออกไป เครื่องเป่าลมเย็นเครื่องเล็กๆ ที่เรียกว่า “แอร์ แชนด์ลิ่ง ยูนิต” ขนาดตั้งแต่ 15 ตันขึ้นไป ควรจะมีห้องเครื่อง

쿨ลิ่งเทวาเวอร์ คูลิ่งเทวาเวอร์ทำหน้าที่คล้ายหม้อน้ำ ที่ทำหน้าที่ระบายความร้อนจากน้ำที่ออกมาจากเครื่องเพื่อให้เย็นลง และจะได้นำกลับไปใช้ระบายความร้อนออกจากเครื่องใหม่ เมื่อน้ำร้อนจากเครื่องไปยังคูลิ่งเทวาเวอร์ มันจะถูกฉีดให้เป็นฝอย ในขณะที่เดียวกันพัดลมของคูลิ่งเทวาเวอร์ดูดอากาศภายนอกเข้ามา ให้วิ่งสวนทางกับฝอยน้ำที่กำลังตกลง ทำให้น้ำเมื่อตกลงถึงอ่างรองรับที่กั้นถึงเย็นลง

ถังขยายน้ำ ถังขยายน้ำทำหน้าที่ 2 อย่างคือ อย่างแรกทำหน้าที่เป็นถังพักให้น้ำที่ขยายตัวเนื่องจากมีอุณหภูมิสูงขึ้นเวลาเครื่องหยุดมาพักไว้ และอย่างที่สอง ทำหน้าที่เป็นแหล่งเติมน้ำเข้าระบบ ทดแทนน้ำบางส่วนที่รั่วออกไปตามปั้มน้ำตำแหน่งสูงสุดของระบบท่อน้ำเย็น โดยควรจะอยู่ใกล้ทางด้านที่ติดตั้งปั้มน้ำ

ปั้มน้ำ สำหรับซิลเลอร์ชนิดนี้จะมีปั้มน้ำอยู่ 2 ชุด ซึ่งเป็นปั้มน้ำเย็น ทำหน้าที่หมุนเวียนน้ำเย็นเป่าลมเย็น อีกชุดหนึ่งเป็นปั้มน้ำร้อน ทำหน้าที่หมุนเวียนความร้อนกับคูลิ่งเทวาเวอร์

เครื่องกรองน้ำ จะทำหน้าที่ปรับสภาพน้ำก่อนนำไปเติมเข้าในระบบ ให้ได้สภาพที่ดีเสียก่อน เป็นการช่วยชะลอการเกิดตะไคร่น้ำ ตะกรัน และการกัดกร่อนซิลเลอร์ชนิดระบายความร้อนด้วยน้ำ ต้องการเติมน้ำมากกว่าชนิดระบายความร้อนด้วยอากาศ นอกจากนี้เนื่องจากอุณหภูมิของน้ำทางด้านระบายความร้อน มีอุณหภูมิพอเหมาะกับการเจริญเติบโตของพวกตะไคร้ การปรับสภาพน้ำก่อนจะเติมเข้าคูลิ่งเทวาเวอร์จึงจำเป็น

ท่อน้ำ ท่อน้ำเป็นการเดินผ่านบริเวณที่น้ำจากท่ออาจจะหยดลงมาบ้างแล้ว ไม่เป็นไร และจะต้องสามารถเข้าทำการดูแลบริการท่อได้โดยสะดวก ฉนวนที่หุ้มท่อโดยปกติมีอายุประมาณ 10 ปี หลังจากนั้นจะต้องทำการเปลี่ยนฉนวนใหม่

ท่อน้ำทิ้ง ทำหน้าที่นำน้ำจากท่ออากาศที่กลับตัวที่เครื่องเป่าลมเย็นไปทิ้ง สารเคมีเติมเข้าระบบทั้งทางด้านน้ำเย็นและน้ำร้อน เพื่อลดอัตราเกิดตะไคร้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6.6 ระบบสุขาภิบาล

ระบบน้ำใช้

สำหรับโครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จังหวัดลพบุรีนี้ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองลพบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตการรับน้ำประปาจากการประปาส่วนภูมิภาค น้ำประปาที่ใช้ในโครงการจะส่งผ่านขึ้นไปยังถังเก็บน้ำของแต่ละส่วนอาคาร และมีระบบน้ำสำรองที่ได้จากฝายกักน้ำในโครงการ เพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน เช่น การดับเพลิง เป็นต้น

1) ระบบการจ่ายน้ำ

ตามทฤษฎีแล้วท่อจะต้องเริ่มจากแหล่งน้ำเดินเป็นเส้นตรง ไปยังจุดใช้น้ำเพื่อการประหยัด แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ ท่ออาจจะต้องเลี้ยวเพื่อหลบเลี่ยงบางส่วนของพื้นที่ที่ท่อผ่านไม่ได้ นอกจากนี้การเดินท่อต้องคำนึงถึงความสะดวกในการดูแลรักษาด้วย

ระบบการจ่ายน้ำ แบ่งตามลักษณะการจ่ายน้ำได้ ดังนี้

1.1) ระบบจ่ายขึ้น (UP-FEED SYSTEM)

1.2) ระบบจ่ายลง (DOWN-FEED SYSTEM)

2) ระบบจ่ายน้ำที่ใช้ในโครงการ

สำหรับโครงการนี้ใช้ระบบจ่ายน้ำแบบจ่ายลง ซึ่งมีหลักการดังนี้

ระบบจ่ายลง (DOWN-FEED SYSTEM)

เป็นการจ่ายน้ำจากชั้นบนสุด ลงมายังชั้นล่างของอาคาร โดยอาศัยแรงดึงดูดของโลก ระบบนี้เหมาะกับอาคารขนาดย่อมไปจนถึงอาคารขนาดใหญ่ จะต้องมีเครื่องสูบน้ำช่วยส่งน้ำขึ้นไปเก็บ ที่อยู่บนสุดของอาคาร ถึงเก็บน้ำนี้มักทำเป็น 2 ส่วน เพื่อจะทำความสะอาดได้ที่ละส่วน ขนาดของถังเก็บน้ำนี้ขึ้นอยู่กับการใช้งานในภาวะปกติ และต้องมีส่วนสำรองเพื่อใช้ในกรณีเกิดเพลิงไหม้

ระบบการกำจัดน้ำเสีย

1) ระบบน้ำทิ้ง

น้ำทิ้ง หมายถึง- น้ำที่ผ่านการใช้งานจากสุขภัณฑ์ต่าง ๆ โดยไม่รวมถึงน้ำจากส้วมและที่ปัสสาวะ ซึ่งน้ำทิ้งเหล่านี้ในบางกรณีที่น้ำไม่สกปรกมาก เช่น ไม่มีสารเคมีหรือสิ่งสกปรกมากเกินไป จึงสามารถระบายลงสู่ทะเลหรือท่อระบายน้ำสาธารณะได้เลย ระบบน้ำทิ้งในอาคารประกอบด้วยท่อระบายน้ำและท่ออากาศเป็นหลัก ซึ่งท่ออากาศเป็นส่วนที่ช่วยให้อากาศผ่านเข้าออกจากระบบ หรือช่วยให้อากาศเกิดการหมุนเวียนเพื่อรักษาระดับและกลิ่นของน้ำในท่อไว้

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ระบบกำจัดน้ำโสโครก

น้ำโสโครกเป็นน้ำจากส้วมและปัสสาวะ ซึ่งไม่สามารถระบายออกสู่ระบบระบายน้ำสาธารณะได้โดยตรง น้ำโสโครกจะต้องผ่านกรรมวิธีทำให้น้ำสะอาดเสียก่อนที่จะระบายทิ้งไป หรือปล่อยให้ซึมออกสู่ดิน กรรมวิธีดังกล่าวมี 2 หลักการใหญ่ ๆ คือ

2.1 ANAEROBIC เป็นการให้การตกตะกอนของสิ่งปฏิกูล แล้วปล่อยให้ซึบออกสู่ดิน ไม่ควรปล่อยออกสู่สาธารณะ

2.2 AEROBIC เป็นระบบที่ใช้เครื่องจักรกลและสารเคมีช่วยในการย่อยสลายสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ หลักการ คือ ใช้เครื่องอัดอากาศให้ละลายในน้ำ ทำให้แบคทีเรียย่อยสิ่งปฏิกูลได้ดีและเร็วขึ้น แล้วใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคทำความสะอาดน้ำอีกทีก่อนระบายทิ้ง ระบบนี้ใช้เนื้อที่ในการก่อสร้างน้อยกว่าแบบแรกมาก แต่มีกรรมวิธีที่ยุ่งยากและมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่า เนื่องจากสภาพพื้นดินของที่ตั้งโครงการส่วนใหญ่เป็นหิน การใช้กรรมวิธีแรกจึงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นในโครงการนี้จึงจัดทำส่วนบำบัดน้ำโสโครกด้วยวิธี AEROBIC ให้น้ำมีคุณสมบัติดีพอที่จะระบายทิ้งลงท่อระบายน้ำสาธารณะและลงทะเลได้

ระบบการระบายน้ำฝน

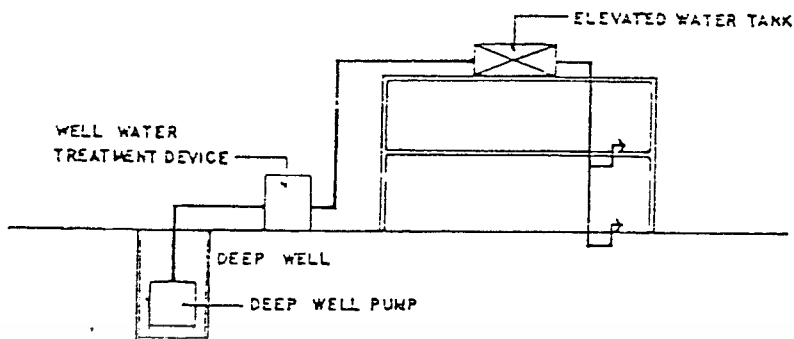
ระบบการระบายน้ำฝนส่วนใหญ่คือ ระบายน้ำฝนจากหลังคา โดยเฉพาะในโครงการนี้มีพื้นที่หลังคาขนาดใหญ่ อุปกรณ์สำคัญในการระบายน้ำฝนได้แก่

1) รางระบายน้ำฝน ขนาดของรางน้ำจะถูกกำหนดโดยลักษณะของหลังคา แต่ขนาดของรางไม่ค่อยมีความสำคัญเท่ากับรูปร่างของราง เพราะถ้าน้ำฝนสามารถระบายในแนวตั้งได้ทันที น้ำฝนจะไม่ล้นราง ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ความลึกของรางซึ่งจะต้องเผื่อไว้ในกรณีที่ท่อระบายน้ำฝนเกิดอุดตัน

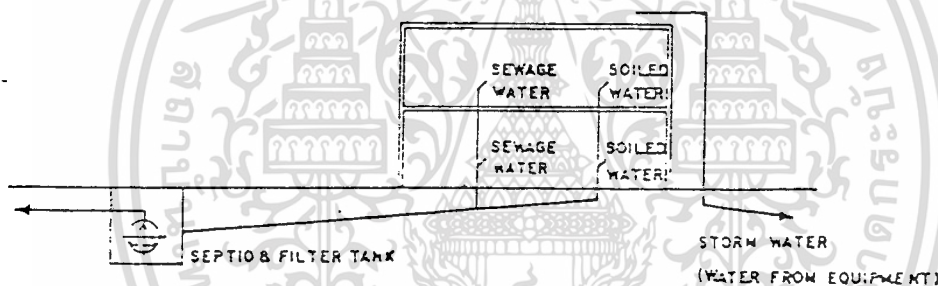
2) ช่องระบายน้ำฝน มีอยู่หลายแบบตามลักษณะการใช้งาน ช่องระบายน้ำฝนที่ดีจะต้องมีที่กรองผงติดอยู่ และต้องมีช่องให้น้ำไหลเข้าไม่น้อยกว่าเท่าครึ่งของพื้นที่หน้าตัดของท่อน้ำฝน

3) ท่อระบายน้ำฝน จำนวนและขนาดของท่อขึ้นอยู่กับพื้นที่หลังคาที่รองรับน้ำฝนและอัตราการตกของฝน ถ้าใช้ช่องระบายน้ำฝนขนาดใหญ่ ก็จะลดจำนวนของท่อได้ แต่อย่างไรก็ดี การใช้ท่อน้ำระบายน้ำฝนจำนวนมากจะได้ผลดีกว่าการใช้จำนวนน้อยแต่มีขนาดใหญ่ จำนวนของท่อระบายน้ำฝนควรมีน้อย 2 ช่องต่อ 1,000 ตารางเมตรแรก และ 1 ช่องต่อ 1,0100 ตารางเมตรถัดไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปแสดงน้ำประปาที่ใช้ภายในอาคาร

ระบบน้ำทิ้งแบบ Septic Tank โดยต่อท่อรับจาก Septic Tank ลงสู่ Filter Tank ซึ่งใช้ระบบกรองด้วยดิน 3-4 ชั้น จนกลายเป็นน้ำใส แล้วจึงผ่านคลอรีนเพื่อฆ่าเชื้อโรคอีกครั้งหนึ่ง ก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ เป็นการช่วยลดปัญหาสภาวะแวดล้อมได้

3.6.7 ระบบรักษาความปลอดภัย

พิพิธภัณฑ์สถานเป็นสถานที่เก็บรักษาสมบัติของชาติ ซึ่งจะต้องทนอุณหภูมิต่ำหรือร้อนป้องกันให้ปลอดภัยที่สุด แต่ขณะเดียวกันพิพิธภัณฑ์สถานมีหน้าที่ให้บริการแก่คนทุกประเภททุกวัย การจัดแสดงจำเป็นต้องจัดแสดงให้ดึงดูดความสนใจ จะจัดแสดงในตู้กระจกเหล็กไม่ได้ยิ่งกว่านั้นจะต้องจัดแสดงให้ผู้ชมได้ดูใกล้ ๆ พินิจพิจารณาหรือศึกษาอย่างใกล้ชิด

ปัญหาในเรื่องการป้องกันภัยจะต้องพิจารณาวางมาตรการอย่างรอบคอบให้และเตรียมป้องกันอาคารค่าและวางมาตรการตั้งแต่เริ่มงานออกแบบอาคารที่เดียวหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคารพิพิธภัณฑสถานกับการป้องกันภัย

เริ่มตั้งแต่งานวางแผนอาคารบนผืนดินที่จะต้องคิดถึงความปลอดภัย อันตรายจากสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เขม่าควันไฟ ไอเสีย ล้วนเป็นอันตรายต่อวัตถุในพิพิธภัณฑสถาน

แบบอาคารและการก่อสร้างอาคารต้องคำนึงถึงการรักษาความปลอดภัย ทั้งโจรภัยและอัคคีภัย หากจะใช้ระบบแจ้งภัยจะต้องวางแผนไปพร้อมกับการสร้างอาคาร เช่นการใช้ประตูเหล็กซ่อนในผนัง และใช้ระบบอัตโนมัติ เมื่อเกิดเสียงสัญญาณภัย ประตูจะปิดเองทันที

อาคารพิพิธภัณฑสถานที่ถูกหลักการ จะต้องมียุทธศาสตร์ทางเข้าเพียงทางเดียว ผู้ชมจะต้องเข้าออกเพียงทางเดียวกันซึ่งเป็นการง่ายในการคุ้มครอง หากเกิดเหตุโจรกรรม เมื่อปิดประตูใหญ่ก็จะกักขังผู้ชมไว้ในอาคารได้ทั้งหมด

การป้องกันอันตรายจากผู้ชม

เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งที่ผู้เข้าชมอดไม่ได้ที่จะอยากสัมผัสจับต้องวัตถุ เพื่อชื่นชมในความงามหรือเมื่อมีความสนใจเป็นพิเศษ ในการจัดการแสดงในพิพิธภัณฑสถาน จะต้องมีการจัดแสดงในตู้และนอกตู้ ของนอกตู้มักจะถูกสัมผัสจับต้องอยู่เสมอ ซึ่งการสัมผัสแตะต้องนั้นจะทำให้เกิดความเสียหายชำรุดแตกหักหรือเสื่อมสภาพได้ง่าย ฉะนั้น ในการจัดแสดงจะต้องหาทางป้องกัน เช่น ทำยกพื้น ใช้เชือกกัน

การป้องกันโจรภัย

เครื่องมือจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นเครื่องช่วยในการป้องกันโจรภัยก็คือ สัญญาณแจ้งภัย (ALARM SIGNALS) ในปัจจุบันมีระบบอิเล็กทรอนิกส์ทันสมัย และมีเครื่องมือที่ก้าวหน้าในทางเทคโนโลยีที่จะเลือกนำมาติดตั้งในพิพิธภัณฑสถานอยู่มากชนิด สัญญาณแจ้งภัยจะไม่มีผลอะไร ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่มีส่วนร่วมงานด้วย

MRS. BAXI ได้กล่าวถึงปัญหาที่ทำให้เกิดการสูญเสียดังกล่าว ซึ่งจำเป็นต้องมีระบบคุ้มครองป้องกันเริ่มตั้งแต่ทะเบียนบัญชีซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญ หากพิพิธภัณฑสถานแห่งใดไม่ทะเบียนบัญชีเป็นหลักฐานก็ยากที่จะคุ้มครองความปลอดภัย การจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของวัตถุตลอดเวลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในการคุ้มครองป้องกันอาคารพิพิธภัณฑ์สถานนั้น MRS. BAXI ได้แบ่งเป็น 4 วิธีได้แก่

1. PERIMETRIC PROTECTION ได้แก่การจัดให้มีรั้วรอบขอบชิดแน่นหนามั่นคง
2. VOLUMERTIC PROTECTION จัดให้มีการป้องกันภายในอาคาร หน้าต่างมีลูกกรงเหล็กหรือเหล็กดัดแข็งแรง ช่องลม ช่องพดาน ให้มีลูกกรงเหล็กทั้งสิ้น ประตูทางเข้ามีทางเดียว ท่อน้ำไม่ให้ป็นได้ ไม่ให้มีต้นไม้ใหญ่ที่จะได้สู่อาคาร
3. FIXED POINT PROTECTION ได้แก่การป้องกันเป็นแห่ง ๆ โดยอาศัยระบบสัญญาณแจ้งภัยช่วย เช่น ที่วัตถุสำคัญบางชิ้น
4. AGAINST DERECT ATTACK ห้องกันการจู่โจมปล้นวัตถุสำคัญ จะต้องจัดแสดงในที่ซึ่งมั่นคง ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ใช้ระบบสัญญาณแจ้งภัย เมื่อมีสัญญาณจะปิดประตูหน้าต่างหมด ซึ่งจะช่วยในการดักจับคนร้ายได้

เทคนิคการป้องกันภัยในพิพิธภัณฑ์สถาน

ระบบป้องกันภัยสมัยใหม่นั้น MR. ANDRE NOBLECOURT ได้เขียนบทความไว้ในวารสาร MUSEM มีโดยย่อ ดังนี้

ก. เทคนิคทางกลศาสตร์ (MACHAINCAL TECHNIQUES) คือการป้องกันรักษาความปลอดภัยที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ได้แก่

1. การสร้างรั้วล้อมที่มั่นคงแข็งแรง
2. ใช้ระบบกุญแจ ไล่ประตูห้องและตู้จัดแสดง
3. ตู้กระจกพิเศษกันสั่นสะเทือน (SHOCK-PROFING) ยิงไม่เข้า (BULLIET-PROOFING)
4. ใช้พลาสติกหนา หรือ PELXIGLASS
5. สร้างห้องนิรภัย ตู้นิรภัย ป้องกันทั้งโจรภัยและอัคคีภัย
6. ใช้บานประตูเหล็กสำหรับห้องสำคัญ และทำประตูเปิดปิดอัตโนมัติ

ข. เทคนิคทางไฟฟ้า (ELECTRICAL TECHNIQUES)

1. เทคนิคทางไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (ELECTRIC AND ELECTRONIC DEVICES)

1.1 เครื่องดักเสียง (SOUND DETECTORS) ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์จับเสียง ถ้ามีคนร้ายลักลอบเข้าไปในสถานที่ซึ่งติดตั้งเครื่องดักเสียงไว้ หรือถ้ามีการจู่โจมทำให้เกิดเสียงขึ้นแล้วเครื่องจับเสียงรายงานไปยังสัญญาณแจ้งเหตุ ทำให้เกิดเสียงกริ่งขึ้นแจ้งภัยทันที

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 เครื่องจับ โดยอาศัยหลักในการเปลี่ยนแปลงของความจุของไฟฟ้า (CAPACITANCE-VARIATION DEVICES) วิธีนี้ใช้จับโดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงของความจุของไฟฟ้าภายในห้อง ถ้ามีคนเข้าไปในเขตซึ่งติดตั้งเครื่องนี้ ประจุไฟฟ้าถูกรบกวน เพราะคนเป็นตัวนำไฟฟ้าเปลี่ยนแปลงไป เครื่องจับจะส่งสัญญาณทำให้เกิดเสียงกริ่งขึ้น

1.3 รั้วไฟฟ้า (ELECTRIC FENCING) วิธีนี้ใช้เดินสายไฟฟ้า หรือลวดไวที่รั้ว หากเกิดการกระทบกระทั่ง ทำให้วงจรไฟฟ้าขาด ก็จะทำให้เกิดเสียงกริ่งสัญญาณขึ้น

1.4 เครื่องดักด้วยคลื่นเสียงสูง (ULTRASONIC DETECTORS) วิธีนี้ใช้ตั้งคลื่นเสียง ULTRASONIC WAVE เข้าไว้เมื่อมีการเคลื่อนไหวผ่านคลื่นเสียง ทำให้คลื่นเสียงถูกตัดจะทำให้ค่าของ ULTRASONIC WAVE ที่ตั้งไว้ลดลง ก็จะส่งสัญญาณเสียงกริ่งขึ้น วิธีนี้มีประสิทธิภาพไวมาก แต่เมื่อเกิดกริ่งขึ้นแล้วทุกครั้งจะต้องตั้งเครื่องใหม่

นอกจากนี้ ULTRASONIC DETECTORS ยังใช้ป้องกันไฟไหม้ได้ด้วย คือ เมื่อเกิดความร้อนขึ้นในที่ซึ่งตั้งเครื่องไว้ ก็จะมีผลต่อ ULTRASONIC WAVE

1.5 เครื่องกีดขวางไฟฟ้า (ELECTRIFIED BARRIERS) คล้ายกับรั้วไฟฟ้าแต่ใช้ไฟแรงสูง ถ้าคนเข้าไปถูกสายไฟฟ้า หรือลวด อาจถึงตายได้

2. เทคนิคทางกลศาสตร์และอิเล็กทรอนิกส์ (ELECTROMECHANICAL DEVICES)

2.1 เครื่องดักการกระทบกระเทือน (IMPACT AND VIBRATION DETECTORS) มักใช้ป้องกันวัตถุ ตู้แสดง ตู้เซฟ กำแพง ประตู และหน้าต่าง ถ้ามีการกระทบกระเทือนก็จะเกิดสัญญาณเสียงขึ้น

2.2 เครื่องดักด้วยลวด (WIRE DETECTORS) มี 2 วิธี

ระบบกลศาสตร์ ใช้ลวดติดกับวัตถุ หรือที่ซึ่งต้องการคุ้มครองกัน แล้วต่อไปยังสัญญาณเสียงเมื่อลวดถูกดึง หรือขาด ก็จะเกิดเสียงขึ้น

ระบบไฟฟ้าผ่านไปบนลวดซึ่งมีฉนวนหุ้มห่อ ถ้าวงจรไฟฟ้าขาดก็จะเกิดสัญญาณเสียงระบบไฟฟ้าใช้นอกอาคาร เช่น รั้ว ใต้ แต่ระบบกลศาสตร์ใช้ภายในอาคาร

2.3 พรมลวดไฟฟ้า (WIRED CARPETS) ใช้ลวดซ่อนอยู่ใต้พรมและเดินกระแสไฟฟ้า ถ้ามีคนเดินเหยียบบนพรม วงจรไฟฟ้าและกรงกจะทำให้เกิดสัญญาณเสียงขึ้น

2.4 วงจรสัมผัส (SECURITY CONTACTS) ใช้โลหะเป็นแผ่นหรือปุ่มสัมผัสกันอยู่ แล้วเดินกระแสไฟฟ้า ถ้าปุ่มหรือแผ่นโลหะ แยกจากกันจะทำให้วงจรไฟฟ้าขาด ทำให้เกิดเสียงหรืออาจทำตรงข้าม คือเมื่อจุดทั้งสองซึ่งไม่ได้สัมผัสกัน ถ้าถูกกระทบกระเทือนทำให้เกิดการสัมผัสกันขึ้น วงจรไฟฟ้าปิด ทำให้เกิดเสียงดังขึ้น

2.5 เครื่องตรวจจับความร้อน (HEAT DETECTORS) วิธีนี้ใช้ติดตั้งในที่ซึ่งเป็นโลหะ เช่น ห้องนิรภัย เพื่อป้องกันการใช้เครื่องเผาเจาะเหล็กด้วยตะเกียงฟลู (BLOW LAMP) มีเครื่องวัดอุณหภูมิ ถ้าความร้อนขึ้นถึงขีดที่ตั้งไว้ ก็จะเกิดสัญญาณเสียงขึ้น

2.6 การควบคุมประตูทางเข้า (ELECTROMECHANICAL CONTROL AND LOCKING OF EXITS) การควบคุมประตูทางเข้าออก สำคัญมากในการดักจับคนร้าย เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินใช้วิธีการทางกลศาสตร์และอิเล็กทรอนิกส์ ใช้แม่เหล็กไฟฟ้าเครื่องควบคุมไฟฟ้า เครื่องดักจับไฟฟ้านำมาใช้ควบคุมประตู ซึ่งจะให้เป็นอัตโนมัติได้เมื่อเกิดเสียงสัญญาณขึ้น ประตูจะปิดโดยอัตโนมัติหรือจะใช้คนกดสวิทช์ปิดเปิดก็ได้

2.7 เครื่องจับ (TRAP DEVICES) วิธีนี้ใช้เครื่องจับติดไว้ที่วัตถุชนิดที่ต้องการคุ้มครอง มีหลายแบบ มีแบบใช้เส้นลวด (WIRED TRAP BOXES) และแบบสำเร็จรูปในตัว (SELF-CONTAINED TRAP BOXES) เมื่อวัตถุที่ติดตั้งเครื่องจับได้ถูกสัมผัสกระทบกระเทือน จะทำให้เกิดเสียงสัญญาณนิยมใช้กับภาพเขียน เอา TRAP BOXE ติดไว้กับข้างหลังรูป ถ้ามีคนมาดึงรูปก็เกิดเสียงสัญญาณแจ้งภัย

3. ระบบแม่เหล็กไฟฟ้า ELECTROMAGNETIC ได้แก่ เครื่องเรดาร์ (RADARS) ใช้วัดความเปลี่ยนแปลง ลักษณะของกริ่งแม่เหล็กที่สะท้อนกลับจากการที่มีวัตถุเคลื่อนผ่านเข้ามาใกล้แรงของคลื่นแม่เหล็ก กริ่งที่สะท้อนกลับจะถูกส่งเข้าเครื่องรับ เกิดเป็นสัญญาณเสียง

4. เทคนิคทางทัศน (OPTICAL TECHNIQUES)

4.1 เครื่องกันด้วยแสงสว่าง (VISIBLE LIGHT BARRIERS)

ใช้ลำแสงพุ่งไปยัง PHOTO-ELECTRIC CELL ถ้ามีสิ่งใดผ่านทางของแสง แสงจะถูกรบกวน สัญญาณเสียงจะดังขึ้น อาจใช้แสงกันในที่หนึ่งทีใด เช่น ทางเดิน หรือทางเข้า แต่ควรเป็นภายในอาคาร

4.2 เครื่องกันด้วยแสงชนิด INFRA-RED (INFRA-RED BARRIERS)

วิธีนี้ใช้ลำแสงของ INFRA-RED วิธีนี้ดีกว่า VISIBLW LIGHT เพราะมองไม่เห็นเหมาะที่จะใช้กับทางเดิน ทางเข้าและออก แต่ไม่เหมาะสำหรับนอกอาคารเพราะอาจมีสัตว์และแมงในเวลากลางคืน อาจทำให้เกิดสัญญาณเสียงได้

4.3 เครื่องโทรทัศน์ (VISIBLE LIGHT TELEVISION)

เครื่องโทรทัศน์จับสิ่งที่ต้องการคุ้มครอง กล้องโทรทัศน์มีหลายแบบทั้งใช้ในอาคารและนอกอาคาร ทนน้ำทนร้อนเย็นได้ โดยมาใช้กับทางเข้า แต่ต้องมีเจ้าหน้าที่คอยดูที่จอโทรทัศน์และอาจต่อกับเครื่องสัญญาณเสียงก็ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

STABLE-IMAGE TELEVISION เครื่องโทรพิมพ์ตัดแปลงมาจากแบบเก่าโดยใช้กล้องจับอยู่ที่จุดหนึ่งโดยเฉพาะ ถ้าแสงถูกรบกวนจะเกิดสัญญาณ เหมาะสำหรับใช้กับห้องที่ไม่มีคนเฝ้า

INGRA-RED TELEVISION วิธีนี้จำเป็นต้องการแสงสว่าง กล้องแบบนี้ไวต่อแสง INFRARED ใช้ในห้องที่ไม่สว่างได้

4.4 ใช้แสงสว่างควบคุม (NORMAL LIGHTING AND SPOTLIGHTS)

คือการใช้ไฟฟ้าธรรมดา หรือ SPOTLIGHT ส่งไปยังที่ที่ต้องการคุ้มครอง ซึ่งมักใช้กับรั้วทางเข้าใช้ประกอบกับเครื่องมือซึ่งทำให้เกิดสัญญาณเสียง ถ้าฟังแสงสว่างป้องกันไม่ได้แต่อาจมีผลเพียงทางจิตวิทยาเท่านั้น

4.5 เครื่องถ่ายภาพ (PHOTOGRAPHY)

การคุ้มครองเป็นกล้องอัตโนมัติ เมื่อมีคนเข้ามายังจุดที่ตั้งกล้องไว้ จะสว่างขึ้นโดยอัตโนมัติ และเกิดสัญญาณเสียงหรืออาจใช้กล้องถ่ายรูปอัตโนมัติบันทึกภาพโดยตลอดก็ได้

5. เทคนิคทางเคมี (CHEMICAL TECHNIQUES)

5.1 ใช้แสงหรือควันเป็นสัญญาณ (FLARES AND SMOKE PRODUCERS)

5.2 ใช้แรงระเบิด (EXPLOSIVES)

5.3 สีย้อม (DYES)

ใช้สารเคมีที่เป็นสีย้อม ใช้ป้องกันของมีค่า ฝูงเงิน หรือหีบเงิน ถ้าผู้ร้ายจับต้องจะเป็นรอบ และสีที่ติดที่มือหรือเสื้อผ้าผู้ร้าย ช่วยในการจับตัวคนร้ายได้

ก. เจ้าหน้าที่รักษาการ (WATCHMEN, GUARDS, ATTENDANTS)

การดูแลและรักษาความปลอดภัยของพิพิธภัณฑ์สถาน จะต้องคำนึงถึงการคุ้มครองป้องกันทั้งกลางวันและกลางคืน ตลอด 24 ชั่วโมง

วิธีการควบคุมให้ยามปฏิบัติงานเคร่งครัดนั้น ก็มีวิธีให้ตรวจตามจุดต่าง ๆ ที่กำหนด (PATROL CHECK-POINTS) โดยมีอุปกรณ์ได้แก่ นาฬิกาข้อมือ

1. บัตรเวลา (TIME-KEEPING CLOCK) ซึ่งจะประทับตรา หรือเจาะรูลงบนบัตร เมื่อยามรับเวรและออกเวร และตามจุดต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ให้ตรวจ เมื่อตรวจที่ใดเวลาใด เครื่องนาฬิกาจะประทับตราเวลานั้นบนบัตร

2. การควบคุมโดยนาฬิกาข้อมือ (CONTROL CLOCKS) วิธีนี้คือระบบข้อมือนาฬิกา ซึ่งมีกระดาษม้วนบรรจุอยู่ข้างใน ติดตั้งไว้ตามจุดต่าง ๆ ที่จะให้ยามตรวจ เมื่อยามไปถึงจะใช้กุญแจไขลานนาฬิกา เวลาและเลขกุญแจจะปรากฏอยู่บนม้วนกระดาษ จะต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. การควบคุมโดยแผงไฟ (SWITCH BOARD CHECK-LIGHTS) วิธีนี้เมื่อยามไปถึงจุดต่างๆ ที่ต้องตรวจจะมีกุญแจสำหรับไข ซึ่งเมื่อกุญแจก็จะปรากฏไฟสว่างขึ้นที่แผงไฟในห้องยามเป็นการรายงานว่าได้ตรวจถึงจุดนั้น ๆ แล้ว แต่วิธีนี้ต้องมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในห้องยามด้วย

4. บันทึกที่สำนักงานกลาง (CENTRAL RECORDERS)

วิธีนี้ยามใช้กุญแจไขตามจุดต่าง ๆ ที่กำหนดให้ตรวจ และเมื่อไขกุญแจแล้วจะปรากฏเวลาและเลขที่ของตำแหน่งที่ตรวจ บนแผ่นกระดาษ ในห้องยามหรือสำนักงานกลาง

การใช้สุนัขช่วยเฝ้ายาม

วิธีใช้สุนัขช่วยดูแลเฝ้าสถานที่เพื่อป้องกันโจรภัยนั้น มีสุนัขอยู่ 2 ประเภท คือ

สุนัขทั่วไปที่ไม่ได้รับการฝึกหัดโดยตรง การเลี้ยงดูไม่สิ้นเปลือง แต่ได้รับประโยชน์น้อย เพราะอาจถูกผู้ร้ายล่อด้วยอาหาร หรือวางยาพิษ ได้ง่าย

สุนัขที่ได้รับการฝึกหัดมาเพื่อช่วยในการป้องกันโจรภัยโดยตรง มีหลายประเภทได้แก่

1. สุนัขเฝ้ายาม (GUARD DOGS) ฝึกสำหรับเฝ้าอาจจะเฝ้าห้องเฝ้าของหรือที่หนึ่งใด ถ้าผู้ใดล่วงล้ำเข้ามาจะเห่าหรือทำร้ายทันที สุนัขประเภทนี้นิยมใช้เยอรมันอัลเซเชียน (GERMAN ALSATIANS) และฝรั่งเศสอัลเซเชียน (FRENCH ALSATIANS) มากกว่าอย่างอื่น

2. สุนัขตรวจการ (WATCH AND PATROL DOGS) สุนัขประเภทนี้ออกตรวจสถานที่กับนายหรือยาม ฝึกให้เงียบไม่เห่าส่งเสียง แต่ถ้าสังเกตเห็นอะไรผิดปกติจะคำรามให้นายรู้ เตรียมพร้อมที่จะปฏิบัติเมื่อนายสั่ง

3. สุนัขอารักขา (COMOANION DOGS) ต่างกับสุนัขตรวจการ คืออยู่กับนายตลอดเวลา จะเห่าและโจมตีทันที ถ้ามีคนแปลกหน้าหรือผู้ร้ายเข้ามา

4. สุนัขตามรอย (TRACKING DOGS) ฝึกไว้ใช้ติดตามคนร้ายหรือสิ่งของเป็นสุนัขที่มีความชำนาญและสามารถมาก

8.6.8 ระบบป้องกันและควบคุมอัคคีภัย

การป้องกันอัคคีภัยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ชม และการสูญเสียสมบัติอันเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ ฉะนั้นการป้องกันอัคคีภัยจะต้องกวดขันทั้งในเรื่องระเบียบ การบริหาร ตลอดจนต้องมีอุปกรณ์และเทคนิคที่ทันสมัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบดับเพลิง

ระบบดับเพลิงที่ใช้กันแพร่หลายมีหลายแบบ มีความเหมาะสมกับวัสดุเชื้อเพลิงและลักษณะการใช้สอยของอาคารแตกต่างกันไป จำแนกได้ดังนี้ คือ

- 1) ระบบใช้น้ำชนิดสายสูบ (HYDRANT & STANDPIPE SYSTEM)
- 2) ระบบโปรยน้ำฝอย (SPRINKLE SYSTEM)
- 3) ระบบพ่นน้ำฝอย (WATER SPRAY SYSTEM)
- 4) ระบบน้ำยาสร้างฟองอากาศ (FOAM SYSTEM)
- 5) ระบบแกสฮาโลน (HALON SYSTEM)
- 6) ระบบแกสคาร์บอน ไดออกไซด์ (CARBONDYOXIDE SYSTEM)
- 7) ระบบผงเคมีแห้ง (DRY CHEMICAL SYSTEM)
- 8) ระบบผงเคมีเปียก (WET CHEMICAL SYSTEM)

ระบบดับเพลิงที่ใช้กับโครงการ

สำหรับโครงการศูนย์ประวัติศาสตร์จังหวัดลพบุรีนี้ ใช้ระบบดับเพลิงแบบโปรยน้ำฝอย เพราะเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพดี สามารถทำงานโดยอัตโนมัติ ลักษณะสำคัญคือมีท่อน้ำเดินตามเพดาน ในลักษณะแบบตาข่าย โดยเว้นระยะของท่อให้หัวฉีดกระจายน้ำออก ควบคุมไปทุกจุดของอาคารที่ต้องการป้องกัน น้ำในท่อจะมีความดันพร้อมจะจ่ายน้ำได้ทันที

ชนิดของระบบดับเพลิงนี้มีอยู่ 4 แบบ คือ

- 1) ระบบท่อเปียก เป็นระบบที่ใช้หัวฉีดอัตโนมัติ ซึ่งต่อกับท่อที่มีน้ำเต็ม เมื่อเกิดเพลิงไหม้ ความร้อนจะทำให้หัวฉีดเปิดออกและโปรยน้ำออกไป
- 2) ระบบน้ำแห้ง เป็นระบบที่ไม่มีน้ำอยู่ในท่อ แต่มีหัวฉีดอัตโนมัติอยู่และอัดลมไว้ด้วยความดันที่พอเหมาะ เมื่อความร้อนทำให้หัวฉีดเปิดออก ความดันลมจะลดลงทำให้ท่อน้ำเปิดออก และส่งน้ำไปยังหัวฉีด ระบบนี้ทำงานช้ากว่าระบบแรก จึงเหมาะกับประเทศที่มีอากาศหนาว การแยกส่วนของน้ำออกจากส่วนท่ออัดลม ช่วยในการควบคุมอุณหภูมิของน้ำได้
- 3) ระบบชะลอการฉีด เป็นระบบแห้ง ซึ่งเมื่อเกิดเพลิงไหม้จะไม่ส่งน้ำมาทันทีแต่จะปล่อยให้ระบบสัญญาณทำงานระยะหนึ่งก่อน เพื่อให้พนักงานดับเพลิงเข้ามาทำการดับเพลิงได้ก่อน ซึ่งอาจไม่ต้องใช้น้ำจากหัวฉีด เป็นการลดความเสียหายจากการเปียกของทรัพย์สินต่าง ๆ ที่อาจเสียหายได้ง่าย
- 4) DELUGE SYSTEM เป็นระบบที่จะทำงานพร้อมกันทั่วทั้งอาคาร โดยสัญญาณจากอุปกรณ์ตรวจจับความร้อน เหมาะกับพื้นที่ไม่กว้างนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางออกฉุกเฉิน

จะต้องมีเพียงพอ บานประตูสามารถเปิดปิดได้ง่าย

5.6.3 ข้อแนะนำในการป้องกันอัคคีภัย

- 1) วางระเบียบข้อบังคับสำหรับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน
- 2) มีห้องเก็บเชื้อเพลิงและสารเคมีที่ปลอดภัย
- 3) ทำประตูเหล็ก เพื่อไม่ให้ไฟลุกลามไปยังห้องอื่น
- 4) ติดตั้งสัญญาณแจ้งเหตุไฟไหม้ในห้องจัดแสดงและห้องอื่น ๆ ได้แก่ เครื่องมือคักควัน (SMOKE DETECTOR) และเครื่องมือวัดความร้อน (HEAT DETECTOR) เมื่อมีความร้อนเกิดขึ้นในห้อง ก็จะเกิดเสียงกริ่งสัญญาณให้เจ้าหน้าที่ทราบ
- 5) จัดตั้งหัวสูบน้ำในจุดต่าง ๆ เป็นระยะ และเตรียมสารเคมีสำหรับดับไฟในห้องจัดแสดงและห้องต่าง ๆ
- 6) เทคนิคปัจจุบันอาจติดตั้งเครื่องดับความร้อนในห้องจัดแสดง และเครื่องดับไฟสารเคมีจะทำงานโดยอัตโนมัติ

3.7 การศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

เทศบัญญัติเกี่ยวกับอาคาร

พิพิธภัณฑสถานเป็นอาคารสาธารณะ มีกฎหมายที่ใช้บังคับให้ถูกต้องตามเทศบัญญัติ คือ

1. วัสดุที่ใช้ ควรเป็นวัสดุทนไฟ มีความมั่นคงแข็งแรง ถูกต้องตามกำลังวัตถุและน้ำหนักบรรทุกต่าง ๆ ตามเทศบัญญัติ แต่ถ้ามีรายการคำนวณวัตถุและน้ำหนักบรรทุกแตกต่าง ไปจากเทศบัญญัติแล้ว จะต้องมีการคำนวณ และเอกสารแสดง ผลการทดลองของผู้เชี่ยวชาญที่เชื่อถือได้ และได้ผลตามความเป็นจริงทุกประการ และเอกสารแสดง ผลการทดลองของผู้เชี่ยวชาญที่เชื่อถือได้ และได้ผลตามความเป็นจริงทุกประการ โดยทั่วไปแล้ว น้ำหนักบรรทุกในพิพิธภัณฑสถานไม่ต่ำกว่า 500 กิโลกรัมต่อตารางเมตร

2. รั้วหรือกำแพง ทำได้ไม่เกิน 300 เซนติเมตร เหนือระดับถนนสาธารณะและกำหนดให้ได้สภาพดีเสมอไป ประตูรั้วหรือกำแพงรถเข้า เมื่อมีถนนบน ให้วางคานนั้นสูงตั้งแต่ 300 เซนติเมตรขึ้นไปจากระดับถนนสาธารณะ

3. ห้อง ที่พักอาศัยในอาคาร ให้มีส่วนกว้างยาวไม่ต่ำกว่า 250 เซนติเมตร ราวถึงเนื้อที่ที่ไม่น้อยกว่า 9 ตารางเมตร อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ห้องที่ใช้ เป็นที่พักในอาคาร มีช่องประตูและหน้าต่างเป็นเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของเนื้อที่นั้น โดยไม่รวม หรือ นับประตูหรือหน้าต่างอันติดกับห้องอื่น
5. ห้องของอาคาร ซึ่งบุคคลเข้าไปได้จะต้องมีช่องระบายลม ให้เพียงพอในเมื่อได้ปิดประตูหน้าต่างทั้งหมด ส่วนวิธีระบายลมนั้นให้ทำตามแบบซึ่งเหมาะสมกับสภาพอาคาร
6. ช่องทางเดินในอาคาร สำหรับบุคคลใช้สอยหรืออาศัย ให้ทำกว้างไม่น้อยกว่า 100 เซนติเมตร กับให้มีเสากีดกันให้ส่วนใดส่วนหนึ่งแคบกว่ากำหนดนั้นให้มีแสงสว่างจากธรรมชาติและเห็นได้ชัดในเวลากลางวันด้วย
7. ห้ามมิให้มีประตูและหน้าต่าง หรือช่องลมจากครัวไปเข้าสู่ห้องส้วมได้โดยตรง
8. ประตูสำหรับอาคารสาธารณะ ต้องมีธรณีประตูเรียบติดกับพื้นห้องหรือไม่มีเลย
9. บันไดสำหรับอาคารสาธารณะ ต้องทำขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 150 เซนติเมตร ช่วงหนึ่งสูงไม่เกิน 500 เซนติเมตร และลูกตั้งสูงไม่เกิน 19 เซนติเมตร ลูกนอนไม่แคบกว่า 25 เซนติเมตร
10. ลิฟท์สำหรับบุคคลใช้สอย ให้ทำได้แต่ในอาคารซึ่งประกอบด้วยวัตถุนไฟเป็นส่วนใหญ่ และโดยเฉพาะที่ติดเนื่องกับลิฟท์จะต้องมีไม่น้อยกว่า 4 เท่าของน้ำหนักที่กำหนดให้
11. อาคารสาธารณะจะต้องมีที่ว่างปราศจากหลังคาคลุมอยู่ 10 ใน 100 ส่วนของพื้นที่ เว้นแต่กรณีพิเศษที่มีที่ระบายลมและให้แสงสว่างเหมาะสมเพียงพอแล้ว คณะเทศมนตรีจะอนุมัติให้ปลูกสร้างโดยมีที่ว่างเปล่าน้อยกว่าส่วนที่กำหนดให้ก็ได้
12. อาคารที่จะปลูกสร้างต้องมีการระบายน้ำที่ใช้แล้วออกจากอาคาร ได้สะดวก
13. การทำรางระบายน้ำออกจากอาคารไปสู่ทางน้ำสาธารณะจะต้องให้มีส่วนลาดไม่ต่ำกว่า 1 ใน 20 ตามแนวตรงที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าจะใช้ท่อกลมเป็นทางระบายน้ำต้องมีบ่อตรวจทุกระยะ 30 เมตร และทุกมุมเล็กด้วย
14. ถ้าการระบายน้ำโสโครกออกจากอาคารไปสู่ทางน้ำสาธารณะ ซึ่งมีได้จัดเตรียมไว้โดยเฉพาะแล้ว คณะเทศมนตรีอาจไม่ยอมอนุญาตให้จนกว่าเจ้าของอาคารจะได้จัดการให้น้ำโสโครกนั้นมีลักษณะที่ดีขึ้นตามที่เห็นสมควรได้
15. อาคารสาธารณะถ้ามีท่อประปาสาธารณะติดต่อเขตที่ก่อสร้างอาคารก็ให้ท่อประปาเข้าสู่อาคารด้วย
16. การทำการระบายน้ำและติดต่อท่อระบายน้ำนั้น ท่อประปาท่อระบายน้ำในอาคารและอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับการต่อท่อประปาและสุขาภิบาล จะต้องมีลักษณะถูกต้องเพื่อประโยชน์ในทางอนามัยตามแบบที่นิยมในทางวิชาการ
17. ห้องส้วมต้องมีเนื้อที่ที่ไม่ต่ำกว่า 1.5 ตารางเมตรต่อ 1 แท่น มีลักษณะที่จะรักษาความสะอาดได้ง่ายเรียบร้อย และมีพื้นที่ที่ไม่ซึม กับมีช่องระบายลมตามควร ถ้าเป็นส้วมระบายน้ำ ซึ่งไม่ใช้บ่อเก็บให้ทำในตัวอาคารได้ แต่ถ้าเป็นส้วมวิธีอื่นต้องทำให้เป็นส่วนต่างหากออกนอก ไปจากที่พักนั้น

พระราชบัญญัติเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

ในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติในโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในประเทศไทยในหมวดที่ 3 ดังต่อไปนี้

หมวดที่ 3

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

มาตรา 25 ให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจะจัดตั้งขึ้น ณ ที่ใด หรือจะให้สถานที่ใด เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ตลอดถึงการถอนสถานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่มีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 26 โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และอยู่ในความดูแลของกรมศิลปากรนั้น จะรักษาไว้ ณ สถานที่อื่นใด นอกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มิได้แต่กรณีที่ไม่อาจหรือไม่สมควรจะนำมาเก็บรักษา ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว จะเก็บไว้ ณ สถานที่อื่นก็ได้

ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับแก่กรณีรัฐมนตรีให้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไปตั้งแสดง ณ ที่ใด ๆ เป็นการชั่วคราว หรือในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เพื่อประโยชน์ในการซ่อมแซมหรือบูรณะ

ในกรณีที่โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดเหมือนกันหลายชิ้น อธิบดีจะอนุญาตให้กระทรวง ทบวง กรมใด เป็นผู้เก็บรักษาโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุนั้นบางชิ้นเป็นการชั่วคราวก็ได้

มาตรา 27 รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติปฏิบัติการบางประการเพื่อประโยชน์ ความเรียบร้อย หรือเพื่อประโยชน์แก่การศึกษาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในระหว่างเข้าชมได้ตามที่เห็นสมควร และจะกำหนดให้ผู้เข้าชมเสียค่าธรรมเนียมการเข้าชมด้วยก็ได้ แต่มิได้เก็บครั้งละสามสิบบาท ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ การกำหนดค่าตามความในวรรคก่อน ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง เจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในหมวด 3 เป็นเรื่องว่าด้วยพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโดยตรง แต่ยังมีอีกหมวดหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติด้วยคือ ในหมวด 2 ว่าด้วยโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ดังต่อไปนี้

หมวดที่ 2

โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ

หมวด 14 เมื่ออธิบดีเห็นว่าโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุใด ซึ่งมีได้ อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร มีคุณค่าในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นได้

หมวด 15 โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วนั้น ห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงเว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และถ้าหนังสืออนุญาตนั้นกำหนดเงื่อนไขไว้ประการใดก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย

มาตรา 16 ในกรณีที่โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ชำรุดหักพัง เสียหาย หรือสูญหาย ให้ผู้ครอบครองโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นแจ้งการชำรุด หักพัง เสียหาย หรือสูญหายเป็นหนังสือไปยังอธิบดีภายใน 30 วัน นับแต่วันชำรุด หักพัง เสียหาย หรือสูญหายนั้น

มาตรา 17 ในกรณีที่การโอนโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้โอนจะต้องแจ้งการโอนเป็นหนังสือโดยระบุชื่อ และที่อยู่ของผู้รับโอน และวันเดือนปีที่โอน ไปยังอธิบดีภายใน 30 วัน นับแต่วันโอน

ผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วโดยทางมรดก หรือโดยพินัยกรรม ต้องแจ้งการได้รับกรรมสิทธิ์ไปยังอธิบดีภายใน 60 วัน นับแต่วันได้รับกรรมสิทธิ์

ในกรณีที่มิผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุเดียวกันหลายคน เมื่อได้มีการมอบหมายให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ และผู้ได้รับมอบหมายได้ปฏิบัติการเจ้านั้นภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าผู้มีกรรมสิทธิ์รวมทุกคนได้ปฏิบัติการเจ้านั้นแล้วด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในหมวด 3 เป็นเรื่องว่าด้วยพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโดยตรง แต่ยังมีอีกหมวดหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติด้วยคือ ในหมวด 2 ว่าด้วยโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ดังต่อไปนี้

หมวดที่ 2

โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ

หมวด 14 เมื่ออธิบดีเห็นว่าโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุใด ซึ่งมีได้อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร มีคุณค่าในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นได้

หมวด 15 โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วนั้น ห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงเว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และถ้าหนังสืออนุญาตนั้นกำหนดเงื่อนไขไว้ประการใดก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย

มาตรา 16 ในกรณีที่โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ชำรุดหักพัง เสียหาย หรือสูญหาย ให้ผู้ครอบครองโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นแจ้งการชำรุด หักพัง เสียหาย หรือสูญหายเป็นหนังสือไปยังอธิบดีภายใน 30 วัน นับแต่วันชำรุด หักพัง เสียหาย หรือสูญหายนั้น

มาตรา 17 ในกรณีที่การโอนโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้โอนจะต้องแจ้งการโอนเป็นหนังสือโดยระบุชื่อ และที่อยู่ของผู้รับโอน และวันเดือนปีที่โอนไปยังอธิบดีภายใน 30 วัน นับแต่วันโอน

ผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วโดยทางมรดก หรือโดยพินัยกรรม ต้องแจ้งการได้รับกรรมสิทธิ์ไปยังอธิบดีภายใน 60 วัน นับแต่วันได้รับกรรมสิทธิ์

ในกรณีที่มิผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุเดียวกันหลายคน เมื่อได้มีการมอบหมายให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ และผู้ได้รับมอบหมายได้ปฏิบัติการแจ้งนั้นภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าผู้มีกรรมสิทธิ์รวมทุกคนได้ปฏิบัติการแจ้งนั้นแล้วด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาตรา 18 โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และอยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากร จะโอนกันมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมาย แต่ถ้าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุใดมีเหมือนกันอยู่มากเกินต้องการ อธิบดีโดยอนุมัติรัฐมนตรีจะโอนโดยวิธีขายหรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์แห่งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หรือให้เป็นรางวัลหรือเป็นค่าแรงงานแก่ผู้ขุดค้นก็ได้

มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ใดทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือแสดงศิลปวัตถุให้บุคคลชม โดยเรียกเก็บค่าชมเป็นปกติธุระ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การขออนุญาต และการอนุญาตตามความในวรรคก่อนให้ทำตามแบบที่กำหนด

ในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งไม่อนุญาตตามคำขอรับใบอนุญาตตามในวรรคแรกผู้มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีต่อรัฐมนตรีได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันรับทราบคำสั่งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา 20 ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้บุคคลตามมาตรา 19 ต้องแสดงใบอนุญาตนั้นไว้ ณ ที่ที่เห็นได้ง่าย ในสถานการณ์ค้าหรือการแสดงของตน และต้องทำบัญชีรายการโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของตนตามแบบที่อธิบดีกำหนดให้ถูกต้องตรงตามความจริง และรักษาบัญชีนั้นไว้ในสถานการณ์ค้าหรือสถานการณ์แสดงของตน

มาตรา 21 พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะตรวจดูว่าผู้รับใบอนุญาตตามความในมาตรา 19 ได้ปฏิบัติตามที่มีผู้ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายอยู่ในความครอบครองของผู้ได้รับใบอนุญาตหรือไม่ ในกรณีนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหรืออายัดโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นวัตถุที่บุคคลได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายได้ด้วย

มาตรา 22 ห้ามมิให้ผู้ใดส่งหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกำหนด

ตามในวรรคก่อนมหให้ใช้บังคับแก่การนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุผ่านราชอาณาจักร

ผู้รับอนุญาตให้ส่ง หรือนำโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 23 บุคคลใดประสงค์จะส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ให้ยื่นขอรับใบอนุญาตต่ออธิบดี ในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งไม่อนุญาต ผู้ผู้มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของการค้าอธิบดีต่อรัฐมนตรี ภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันรับทราบคำสั่ง คำวินิจฉัย ของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ในกรณีอธิบดีเห็นสมควรหรือรัฐมนตรีวินิจฉัยให้ออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นคำขอส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และเมื่อผู้ยื่นคำขอได้ยื่นขอมปฏิบัติตามเงื่อนไขวิธีการและข้อกำหนดว่าด้วยวางเงินประกัน และหรือการชำระค่าปรับตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเกี่ยวกับการส่งโบราณวัตถุและศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแล้ว ก็ให้อธิบดีออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นใบอนุญาตหรือนำวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวได้

มาตรา 24 โบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งอยู่ ณ ที่ใด ๆ โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างได้ว่าเป็นเจ้าของ ไม่ว่าจะที่ซ่อน ที่ฝัง หรือทอดทิ้งไว้จะอยู่ในกรรมสิทธิ์หรือความครอบครองของบุคคลใดหรือไม่ ให้ตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินผู้เก็บได้ต้องส่งมอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วมีสิทธิจะได้รับรางวัลหนึ่งในสามแห่งค่าของทรัพย์สินนั้น

กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร มีหน้าที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติในหมวด 2 นี้ ในเรื่องขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ การจัดทำใบอนุญาตส่งออกนอกประเทศ การติดตามวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งอยู่ตามหมวด 24 ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

CONCEPT DESIGN

1. แนวความคิดในการออกแบบโครงการ

เพื่อสนองตอบต่อแผนพัฒนาเมืองลพบุรีของหน่วยศิลปากรที่ 1 จ.ลพบุรี กรมศิลปากร เพื่อให้บริเวณตัวเมืองลพบุรีในปัจจุบันพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน ลักษณะการท่องเที่ยวโดยเดินเท้า รถยนต์ไม่สามารถที่จะเข้าได้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์สภาพของโบราณสถานมิให้ทรุดโทรมไปมากกว่านี้ ดังนั้นแนวความคิดในการจัดตั้งศูนย์ประวัติศาสตร์ จ.ลพบุรี จึงจัดให้อยู่ในบริเวณนอกโบราณสถานเพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของ จ.ลพบุรี และเป็นการแนะนำเมืองลพบุรีก่อนที่จะเข้าสู่ตัวเมือง

เนื่องจากเป็นอาคารสาธารณะ ให้บริการแก่ประชาชนโดยทั่วไป จึงจำเป็นต้องเปิดมุมมองด้านหน้าโครงการให้มากที่สุด ดังนั้น บริเวณทางเข้าหลักของโครงการ จึงเปิดกว้าง สามารถมองเห็นจากถนนเข้าสู่ภายใน และจากภายในออกสู่ภายนอกให้มีความรู้สึกที่เชื่อมโยงเข้าสู่โครงการ รับกับสภาพแวดล้อม

การจัดกลุ่มอาคาร โครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จ.ลพบุรี ออกแบบให้ FUNCTION ภายในอาคาร อยู่ภายในอาคารหลังเดียวกัน เพื่อความสะดวกและปลอดภัยของผู้เข้าชมและวัตถุที่จัดแสดง การออกแบบจัดให้ส่วนหน้าสุดเป็นทางเข้าหลัก ซึ่งประกอบไปด้วย โถงต้อนรับ ที่จอดรถ ร้านอาหารและหอประชุม โดยมีแนวความคิดในการจัดส่วนดังกล่าวให้คำนึงถึงการดึงดูดผู้คนที่ผ่านไปมาโดยการเปิดให้เห็นกิจกรรมและหน้าที่ๆ น่าสนใจของโครงการ ด้วยการเปิด SPACE ด้านหน้าโครงการเป็นที่โล่ง เป็นแนวสายตาของผู้ที่พบเห็นให้ดึงดูดเข้าสู่โครงการ

2. แนวความคิดการออกแบบรูปทรงอาคาร (FORM, MASS)

การใช้รูป FORM ของตัวอาคารจะเป็นสื่อความรู้สึกถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหน้าที่ใช้สอยของโครงการ ซึ่งรูปทรงอาคารที่นำมาใช้มีดังนี้.-

- เอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่น

เป็นลักษณะสถาปัตยกรรมภาคกลางในสมัยของ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ลักษณะสถาปัตยกรรม ส่วนใหญ่จะเป็นพระอุโบสถ หลังคาทรงจั่ว ยอดแหลมสั้น ตามแบบอย่างสถาปัตยกรรมสกุลช่างสมัยนั้น และเทวสถานปรางค์แขก ซึ่งจะนำเอกลักษณ์ดังกล่าวมาผสมผสานเพื่อให้เกิดบรรยากาศ และความรู้สึกลักษณะประจำท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันเก่าแก่

- การยกระนาบพื้น เพื่อเป็นฐานรองรับรูปทรงอาคาร ทั้งโครงสร้างและมุมมองซึ่งเป็นตัวกลางระหว่างภายในและภายนอกของอาคารเน้นจุดสำคัญช่วยในการมองเห็น และเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาอุทกภัย ซึ่งพื้นบริเวณดังกล่าวเป็นที่ราบจำเป็นต้องยกระนาบพื้นให้สูงขึ้น เป็นลักษณะเนิน

- ลักษณะสัดส่วนของอาคาร เนื่องจากต้องการเปลี่ยนความรู้ผู้ชมให้ผิดไปจากธรรมดาโดยใช้สัดส่วนที่มีขนาดใหญ่ในช่วงโถงทางเข้า เพื่อเป็นการเปิดมุมมองจากโถงทางเข้าให้มองเห็นกิจกรรม โครงการได้ทั่ว และมีการเชื่อมต่อกิจกรรมในแนวคิงคัมยบันไคกับชั้นลอยทำให้มีความต่อเนื่องระหว่างกิจกรรม

3. แนวความคิดการออกแบบการจัดแสดง

เนื่องจากโครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จ.ลพบุรี มีลักษณะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและศูนย์การศึกษา เวลาสำหรับการเข้าชมในส่วนของนิทรรศการจึงเป็นช่วงเวลาสั้นๆ ดังนั้นการจัดแสดงจึงเน้นไปทางผลิตเพลทินและสวยงามเป็นหลักโดยถ่ายทอดผ่านทางศาสตร์แห่งวิชา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการจัดแสดงได้ง่ายในรูปที่เป็นสัญลักษณ์ (SYMBOL) ในความงามทางสถาปัตยกรรม (ASTHETIC IN ARCHITECTURE) ประกอบเข้ากับ

ไม่วารณใดๆ หงสัน อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากนำไปใช้

การจัดแสดงด้วยองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เช่น พื้นผนัง กำแพง โดยมีแนวความคิดการจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาแต่ละส่วน

4. แนวความคิดในการจัดระบบการสัญจรภายในห้องจัดแสดง

จะยึดหลักจิตวิทยาของผู้ชม โดยเริ่มจากการชมนิทรรศการในลักษณะเวียนขวา ยึดทิศทางการเข้าชมในลักษณะเหมือนหนึ่งการย้อนรอยอดีตจนถึงปัจจุบัน

5. แนวความคิดการจัดสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ (LAND SCAPE)

การจัดภูมิทัศน์บริเวณภายในโครงการ ได้แก่ ภูมิทัศน์ในส่วนจัดแสดงกลางแจ้งและในส่วนบริเวณทางเข้า จัดให้มีการใช้พันธุ์ไม้ที่มีอยู่ตามสภาพ (ต้นไม้ใหญ่) มาตกแต่งและลานแสดงปฏิมากรรมสร้างจุดเด่นแก่โครงการทำให้เกิดมุมพักผ่อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

PROJECT PROPOSAL 3

วัตถุประสงค์	ที่มาของปัญหา	ผลกระทบทางสังคม	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
วัตถุประสงค์	ที่มาของปัญหา	ผลกระทบทางสังคม	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
วัตถุประสงค์	ที่มาของปัญหา	ผลกระทบทางสังคม	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
วัตถุประสงค์	ที่มาของปัญหา	ผลกระทบทางสังคม	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
วัตถุประสงค์	ที่มาของปัญหา	ผลกระทบทางสังคม	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
วัตถุประสงค์	ที่มาของปัญหา	ผลกระทบทางสังคม	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

แสดงเหตุผลในการเสนอวิทยานิพนธ์ (PROJECT PROPOSAL)

FEASIBILITY STUDY 4

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

ภาพที่ 4

ภาพที่ 5

เมืองมรดกโลก

ภาพที่ 6

ภาพที่ 7

ภาพที่ 8

เอกสารเป็นเอกสารที่ส่งมอบให้หรือการเชิงวิชาการ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกนึ่งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
แสดงการศึกษาค้นคว้าความสำคัญของจังหวัด (FEASIBILITY STUDY)

POLICY STUDY

5

แบล็กเมล์

การศึกษานโยบาย (Policy Study) เป็นสาขาวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจของรัฐบาล และผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ของการศึกษานโยบาย (Policy Study) คือ เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลกระทบของนโยบายสาธารณะ และเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม

ขั้นตอนการศึกษานโยบาย (Policy Study) ประกอบด้วย การระบุปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การค้นหาทางเลือก การประเมินทางเลือก และการเลือกทางเลือกที่เหมาะสม

การศึกษานโยบาย (Policy Study) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจของรัฐบาล และผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

การศึกษานโยบาย (Policy Study) เป็นสาขาวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจของรัฐบาล และผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ของการศึกษานโยบาย (Policy Study) คือ เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลกระทบของนโยบายสาธารณะ และเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม

ขั้นตอนการศึกษานโยบาย (Policy Study) ประกอบด้วย การระบุปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การค้นหาทางเลือก การประเมินทางเลือก และการเลือกทางเลือกที่เหมาะสม

การศึกษานโยบาย (Policy Study) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจของรัฐบาล และผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

แสดงการศึกษาข้อมูลสนับสนุนทางด้านนโยบาย (POLICY STUDY)

ECONOMIC STUDY

6

เศรษฐกิจ

การศึกษานโยบาย (Economic Study) เป็นสาขาวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเงิน การตลาด และการลงทุน

วัตถุประสงค์ของการศึกษานโยบาย (Economic Study) คือ เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลกระทบของนโยบายสาธารณะ และเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม

ขั้นตอนการศึกษานโยบาย (Economic Study) ประกอบด้วย การระบุปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การค้นหาทางเลือก การประเมินทางเลือก และการเลือกทางเลือกที่เหมาะสม

การศึกษานโยบาย (Economic Study) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจของรัฐบาล และผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

การศึกษานโยบาย (Economic Study) เป็นสาขาวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเงิน การตลาด และการลงทุน

วัตถุประสงค์ของการศึกษานโยบาย (Economic Study) คือ เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลกระทบของนโยบายสาธารณะ และเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม

ขั้นตอนการศึกษานโยบาย (Economic Study) ประกอบด้วย การระบุปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การค้นหาทางเลือก การประเมินทางเลือก และการเลือกทางเลือกที่เหมาะสม

การศึกษานโยบาย (Economic Study) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจของรัฐบาล และผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
แสดงการศึกษาข้อมูลสนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจ (ECONOMIC STUDY)

SOCIAL STUDY

7

ประเทศไทย
มีพื้นที่ทั้งหมด 513,120 ตร.กม. ซึ่งใหญ่เป็นอันดับที่ 51 ของโลก มีชายฝั่งทะเลยาว 2,819 กม. ชายฝั่งด้านตะวันออกติดอ่าวไทย และด้านตะวันตกติดอันดามัน มีเมืองหลวงและเมืองสำคัญคือ กรุงเทพมหานคร และเชียงใหม่

ประเทศไทย
ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมด 513,120 ตร.กม. ซึ่งใหญ่เป็นอันดับที่ 51 ของโลก มีชายฝั่งทะเลยาว 2,819 กม. ชายฝั่งด้านตะวันออกติดอ่าวไทย และด้านตะวันตกติดอันดามัน มีเมืองหลวงและเมืองสำคัญคือ กรุงเทพมหานคร และเชียงใหม่

ประเทศไทย
ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมด 513,120 ตร.กม. ซึ่งใหญ่เป็นอันดับที่ 51 ของโลก มีชายฝั่งทะเลยาว 2,819 กม. ชายฝั่งด้านตะวันออกติดอ่าวไทย และด้านตะวันตกติดอันดามัน มีเมืองหลวงและเมืองสำคัญคือ กรุงเทพมหานคร และเชียงใหม่

แสดงการศึกษาข้อมูลสนับสนุนทางด้านสังคม (SOCIAL STUDY)

PHYSICAL STUDY

8

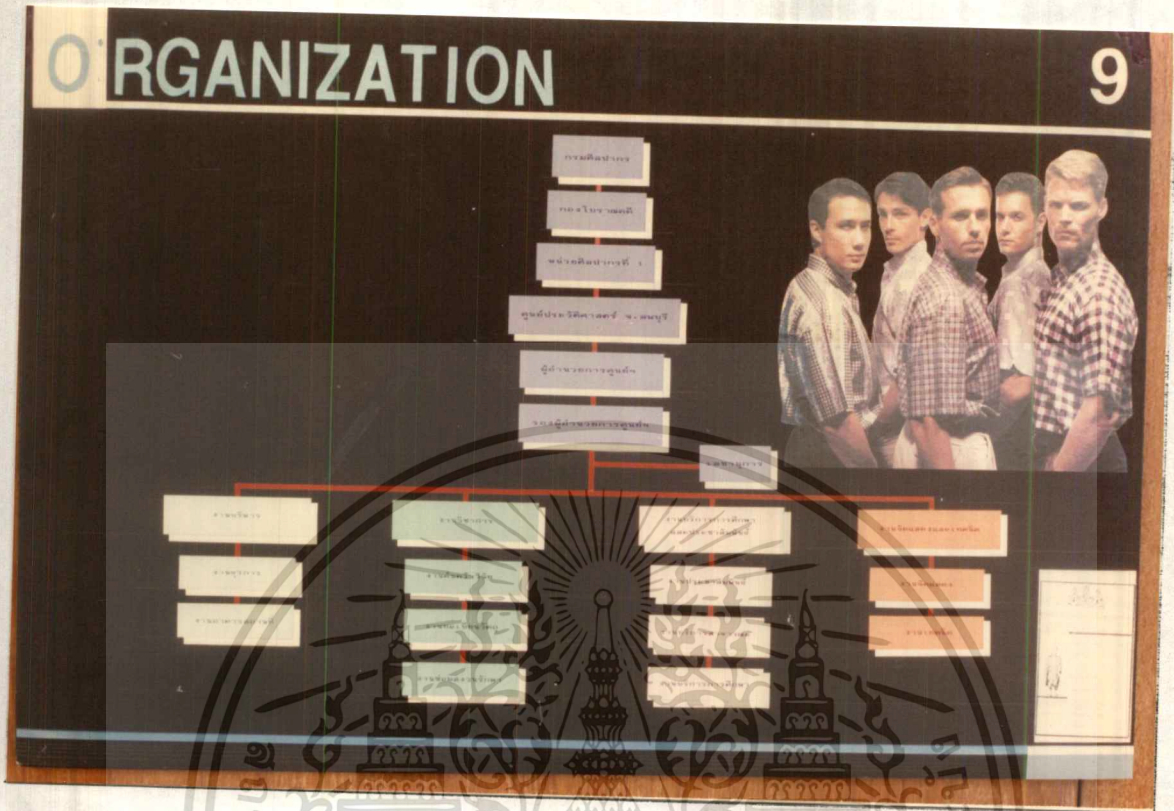
ประเทศไทย
ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมด 513,120 ตร.กม. ซึ่งใหญ่เป็นอันดับที่ 51 ของโลก มีชายฝั่งทะเลยาว 2,819 กม. ชายฝั่งด้านตะวันออกติดอ่าวไทย และด้านตะวันตกติดอันดามัน มีเมืองหลวงและเมืองสำคัญคือ กรุงเทพมหานคร และเชียงใหม่

ประเทศไทย
ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมด 513,120 ตร.กม. ซึ่งใหญ่เป็นอันดับที่ 51 ของโลก มีชายฝั่งทะเลยาว 2,819 กม. ชายฝั่งด้านตะวันออกติดอ่าวไทย และด้านตะวันตกติดอันดามัน มีเมืองหลวงและเมืองสำคัญคือ กรุงเทพมหานคร และเชียงใหม่

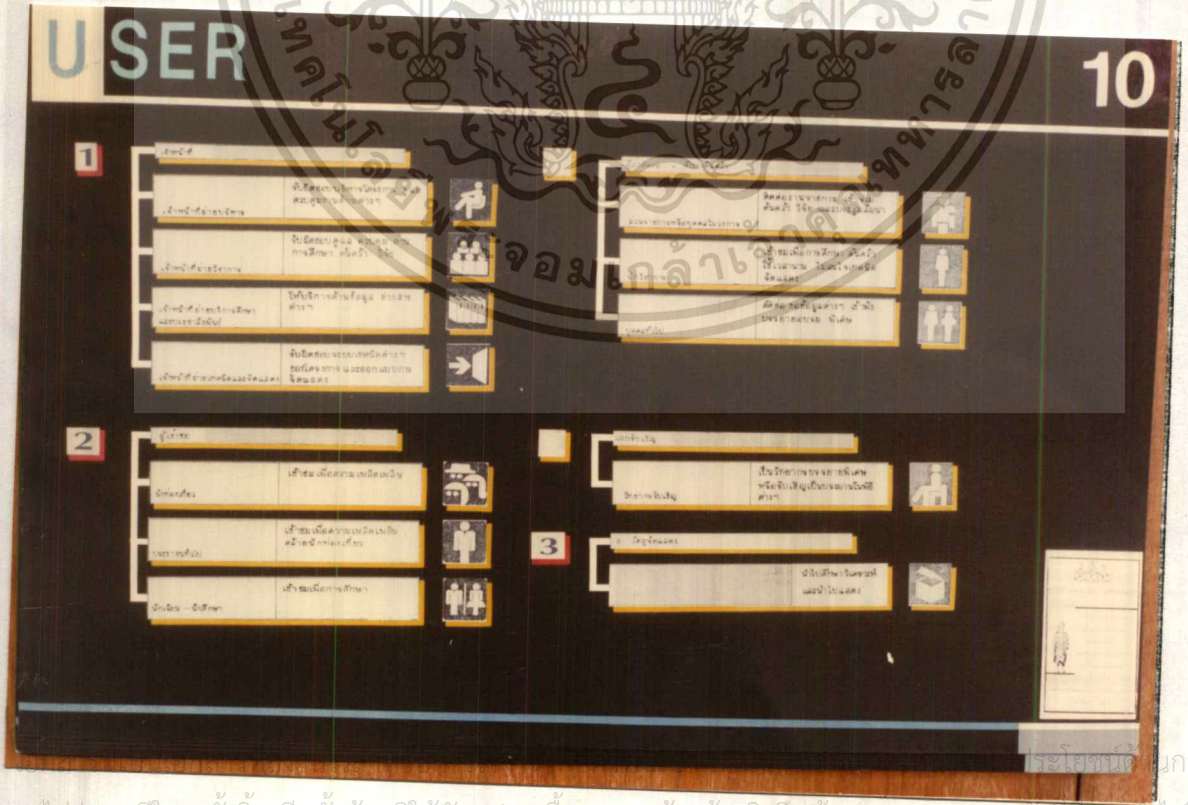
ประเทศไทย
ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมด 513,120 ตร.กม. ซึ่งใหญ่เป็นอันดับที่ 51 ของโลก มีชายฝั่งทะเลยาว 2,819 กม. ชายฝั่งด้านตะวันออกติดอ่าวไทย และด้านตะวันตกติดอันดามัน มีเมืองหลวงและเมืองสำคัญคือ กรุงเทพมหานคร และเชียงใหม่

ประเทศไทย
ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมด 513,120 ตร.กม. ซึ่งใหญ่เป็นอันดับที่ 51 ของโลก มีชายฝั่งทะเลยาว 2,819 กม. ชายฝั่งด้านตะวันออกติดอ่าวไทย และด้านตะวันตกติดอันดามัน มีเมืองหลวงและเมืองสำคัญคือ กรุงเทพมหานคร และเชียงใหม่

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากนำไปใช้
แสดงการศึกษาข้อมูลสนับสนุนทางด้านกายภาพ (PHYSICAL STUDY)

แสดงแผนภูมิการบริหารโครงการ (ORGANIZATION)

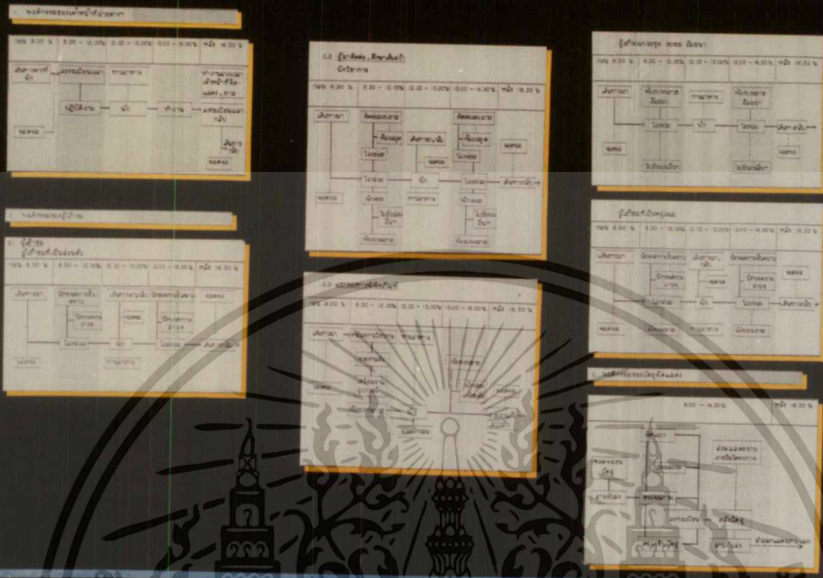

ระโยชน์ในการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
แสดงผู้ใช้โครงการ (USER)

USER BEHAVIOR

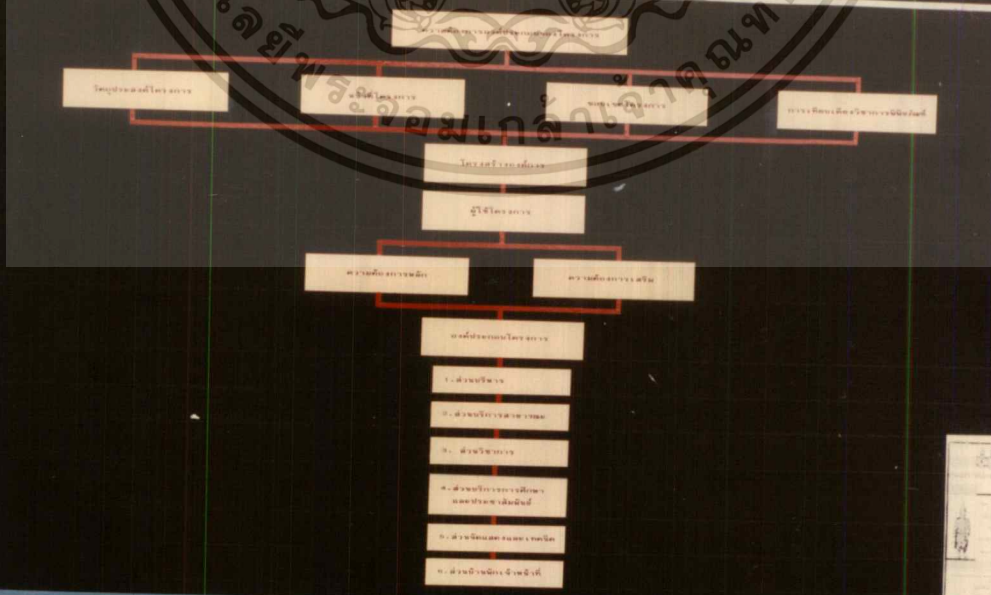
11

แสดงพฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ (USER BEHAVIOR)

DEFINE ELEMENT

12

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
แสดงการกำหนดองค์ประกอบความต้องการส่วนประกอบของโครงการ (DEFINE ELEMENT)

DEFINE ELEMENT

13

1 ส่วนวิชา

- วิชาบังคับ
- วิชาเลือกเสรี
- วิชาเลือกบังคับ
- วิชาเลือก
- วิชาเลือกเสรี
- วิชาเลือกเสรี

2 ส่วนวิชาเฉพาะ

วิศวกรรม

- 1. วิศวกรรม
- 2. วิศวกรรม
- 3. วิศวกรรม
- 4. วิศวกรรม
- 5. วิศวกรรม
- 6. วิศวกรรม
- 7. วิศวกรรม
- 8. วิศวกรรม
- 9. วิศวกรรม
- 10. วิศวกรรม

วิทยาศาสตร์

- 1. วิทยาศาสตร์
- 2. วิทยาศาสตร์
- 3. วิทยาศาสตร์
- 4. วิทยาศาสตร์
- 5. วิทยาศาสตร์
- 6. วิทยาศาสตร์
- 7. วิทยาศาสตร์
- 8. วิทยาศาสตร์
- 9. วิทยาศาสตร์
- 10. วิทยาศาสตร์

ศิลปศึกษา

- 1. ศิลปศึกษา
- 2. ศิลปศึกษา
- 3. ศิลปศึกษา
- 4. ศิลปศึกษา
- 5. ศิลปศึกษา
- 6. ศิลปศึกษา
- 7. ศิลปศึกษา
- 8. ศิลปศึกษา
- 9. ศิลปศึกษา
- 10. ศิลปศึกษา

3 ส่วนโครง

วิชาบังคับ

- 1. วิชาบังคับ
- 2. วิชาบังคับ
- 3. วิชาบังคับ
- 4. วิชาบังคับ
- 5. วิชาบังคับ
- 6. วิชาบังคับ
- 7. วิชาบังคับ
- 8. วิชาบังคับ
- 9. วิชาบังคับ
- 10. วิชาบังคับ

วิชาเลือก

- 1. วิชาเลือก
- 2. วิชาเลือก
- 3. วิชาเลือก
- 4. วิชาเลือก
- 5. วิชาเลือก
- 6. วิชาเลือก
- 7. วิชาเลือก
- 8. วิชาเลือก
- 9. วิชาเลือก
- 10. วิชาเลือก

4 ส่วนวิชาการศึกษาและวิชาชีพ

วิชาการศึกษา

- 1. วิชาการศึกษา
- 2. วิชาการศึกษา
- 3. วิชาการศึกษา
- 4. วิชาการศึกษา
- 5. วิชาการศึกษา
- 6. วิชาการศึกษา
- 7. วิชาการศึกษา
- 8. วิชาการศึกษา
- 9. วิชาการศึกษา
- 10. วิชาการศึกษา

วิชาวิชาชีพ

- 1. วิชาวิชาชีพ
- 2. วิชาวิชาชีพ
- 3. วิชาวิชาชีพ
- 4. วิชาวิชาชีพ
- 5. วิชาวิชาชีพ
- 6. วิชาวิชาชีพ
- 7. วิชาวิชาชีพ
- 8. วิชาวิชาชีพ
- 9. วิชาวิชาชีพ
- 10. วิชาวิชาชีพ

5 ส่วนวิชาเฉพาะ

วิศวกรรม

- 1. วิศวกรรม
- 2. วิศวกรรม
- 3. วิศวกรรม
- 4. วิศวกรรม
- 5. วิศวกรรม
- 6. วิศวกรรม
- 7. วิศวกรรม
- 8. วิศวกรรม
- 9. วิศวกรรม
- 10. วิศวกรรม

วิทยาศาสตร์

- 1. วิทยาศาสตร์
- 2. วิทยาศาสตร์
- 3. วิทยาศาสตร์
- 4. วิทยาศาสตร์
- 5. วิทยาศาสตร์
- 6. วิทยาศาสตร์
- 7. วิทยาศาสตร์
- 8. วิทยาศาสตร์
- 9. วิทยาศาสตร์
- 10. วิทยาศาสตร์

ศิลปศึกษา

- 1. ศิลปศึกษา
- 2. ศิลปศึกษา
- 3. ศิลปศึกษา
- 4. ศิลปศึกษา
- 5. ศิลปศึกษา
- 6. ศิลปศึกษา
- 7. ศิลปศึกษา
- 8. ศิลปศึกษา
- 9. ศิลปศึกษา
- 10. ศิลปศึกษา

6 ส่วนวิชาเลือกเสรี

วิชาเลือกเสรี

- 1. วิชาเลือกเสรี
- 2. วิชาเลือกเสรี
- 3. วิชาเลือกเสรี
- 4. วิชาเลือกเสรี
- 5. วิชาเลือกเสรี
- 6. วิชาเลือกเสรี
- 7. วิชาเลือกเสรี
- 8. วิชาเลือกเสรี
- 9. วิชาเลือกเสรี
- 10. วิชาเลือกเสรี

แสดงการกำหนดองค์ประกอบความต้องการส่วนประกอบของโครงการ (DEFINE ELEMENT)

A REAREQUIREMENT

14

1 ส่วนวิชา

วิชาบังคับ	100.00
วิชาเลือกเสรี	100.00
วิชาเลือกบังคับ	100.00
วิชาเลือก	100.00
วิชาเลือกเสรี	100.00
วิชาเลือก	100.00
วิชาเลือกเสรี	100.00
วิชาเลือก	100.00
วิชาเลือกเสรี	100.00
วิชาเลือก	100.00
วิชาเลือกเสรี	100.00

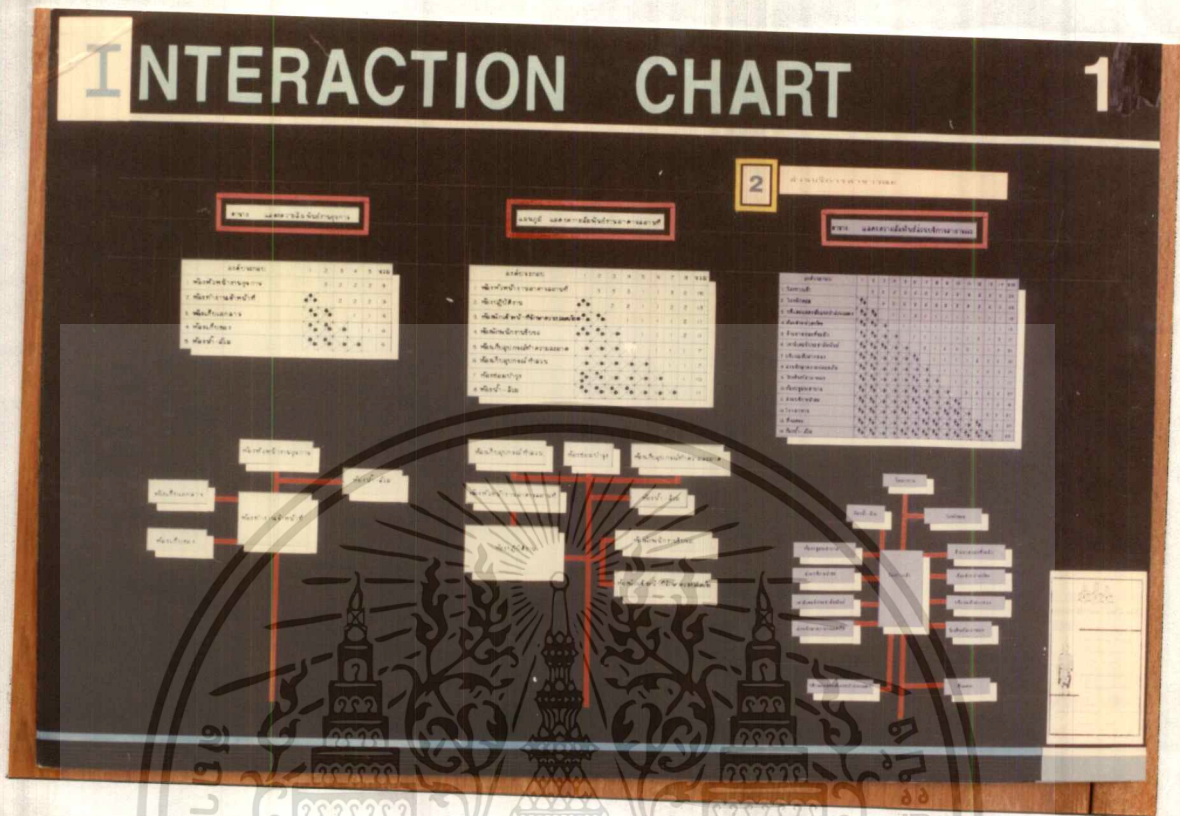
2 ส่วนวิชาเฉพาะ

วิศวกรรม	100.00
วิทยาศาสตร์	100.00
ศิลปศึกษา	100.00
วิชาเลือกเสรี	100.00
วิชาเลือก	100.00
วิชาเลือกเสรี	100.00
วิชาเลือก	100.00
วิชาเลือกเสรี	100.00
วิชาเลือก	100.00
วิชาเลือกเสรี	100.00

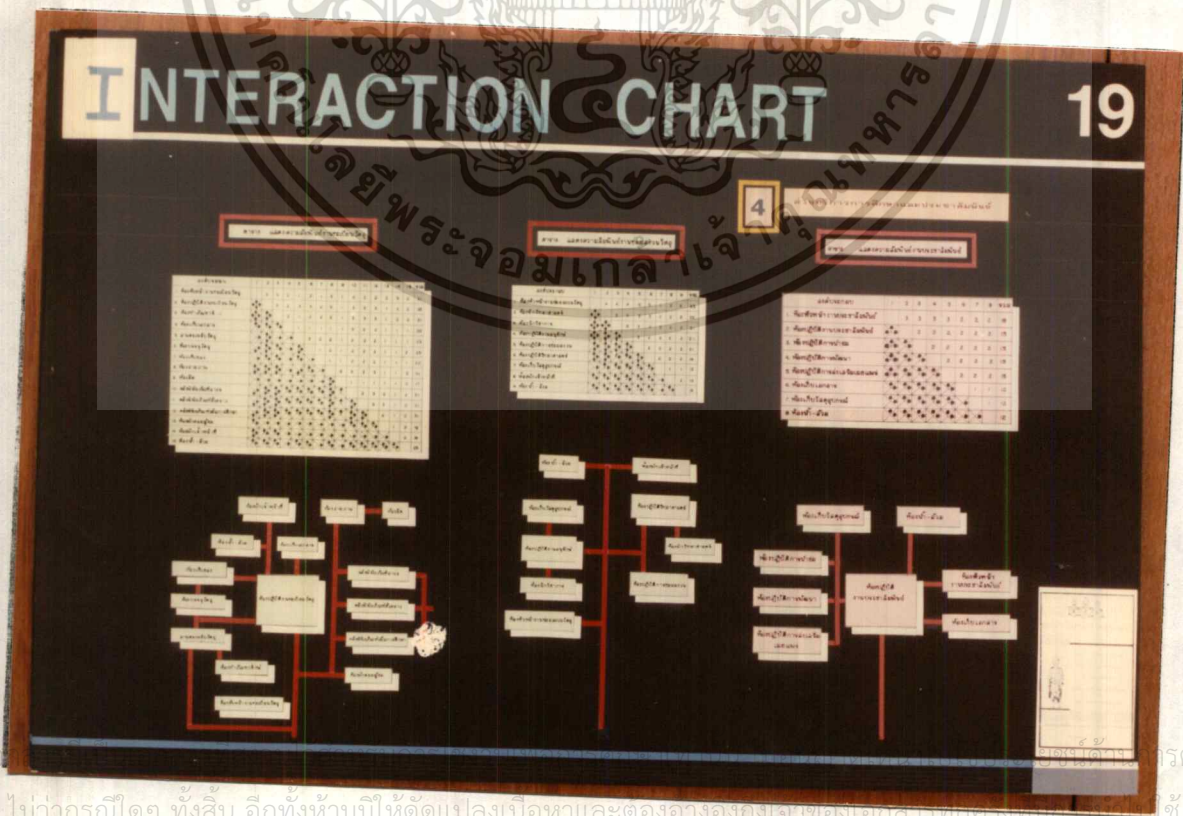
Area Requirement Distribution:

- Category 1: 25%
- Category 2: 25%
- Category 3: 25%
- Category 4: 25%

แสดงความต้อการพื้นที่ใช้สอยของโครงการ (AREA REQUIREMENT)

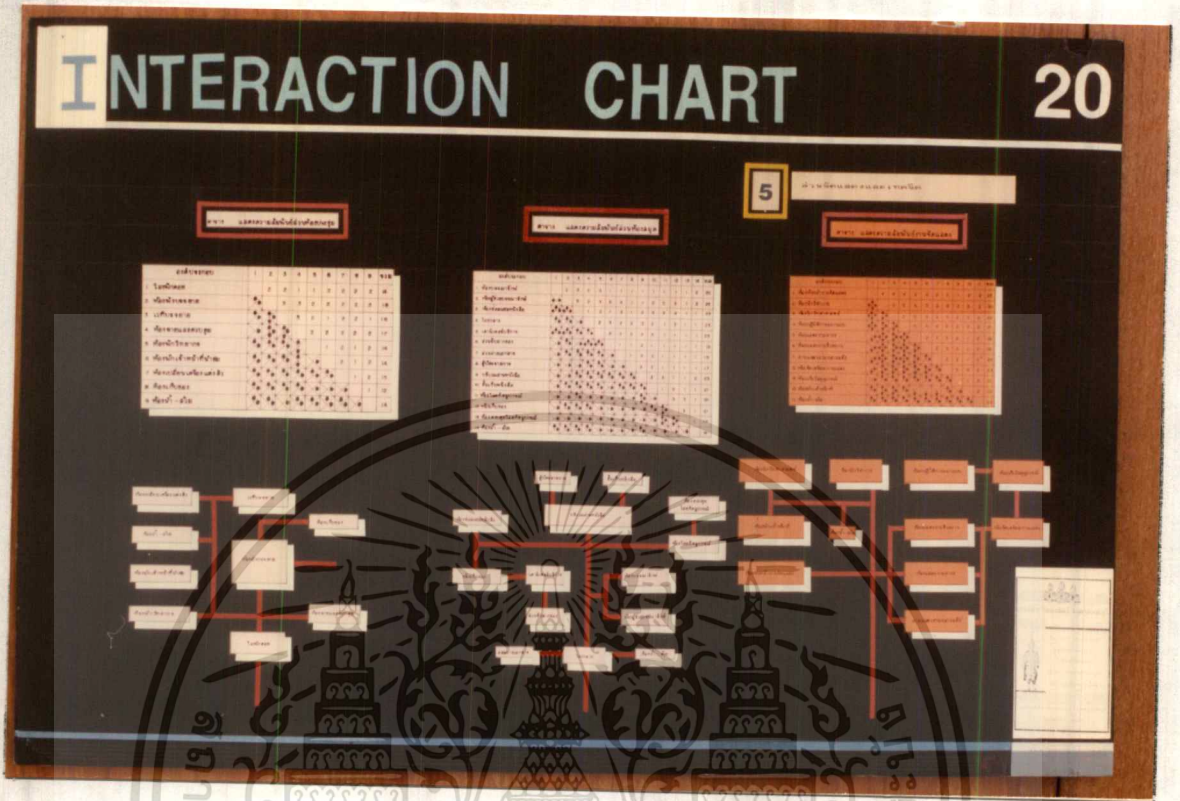
แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ (INTERACTION CHART)

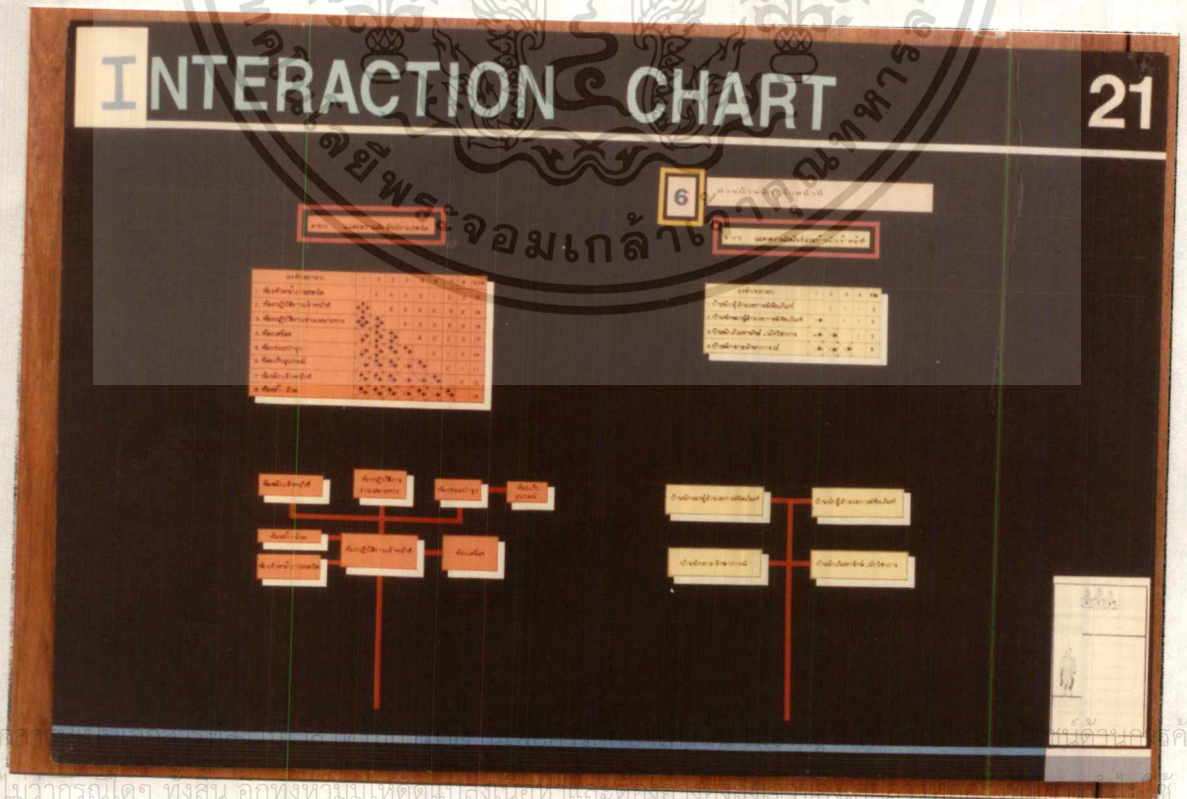
แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ (INTERACTION CHART)

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างถึงชื่อของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำเนื้อหาไปใช้

ราคา

แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ (INTERACTION CHART)

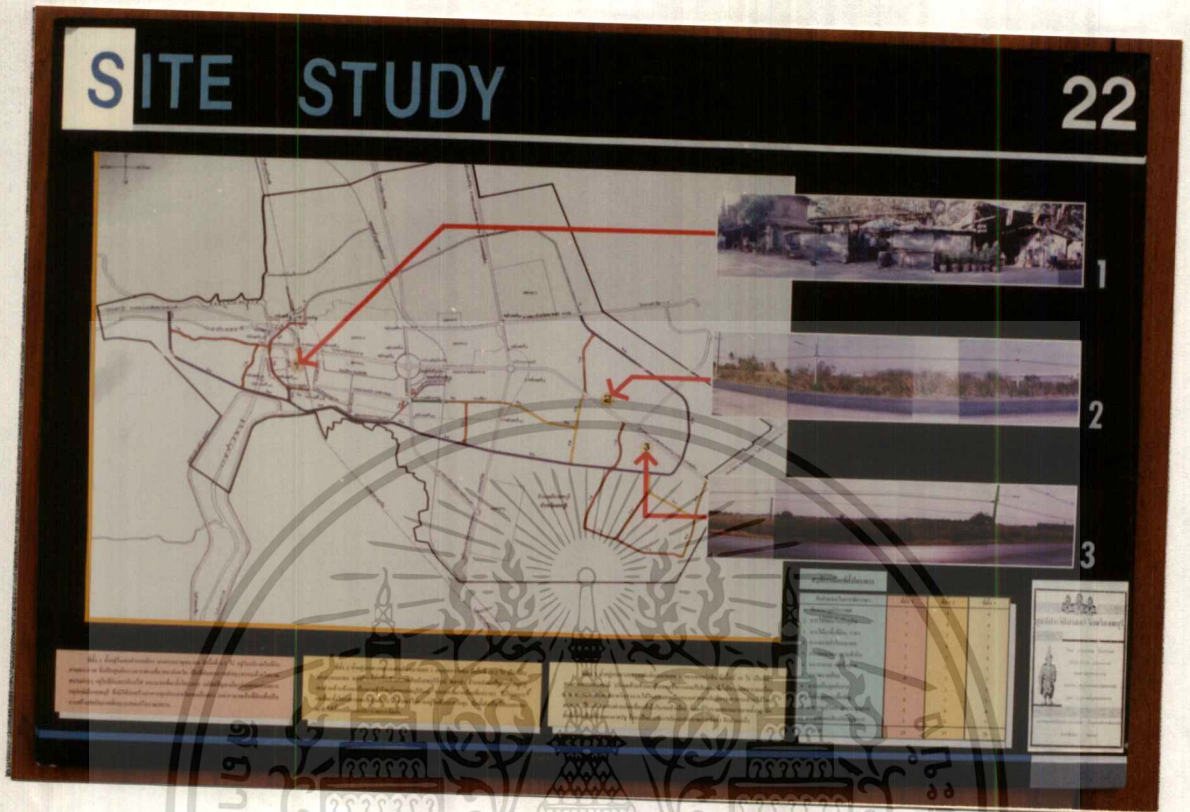

แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ (INTERACTION CHART)

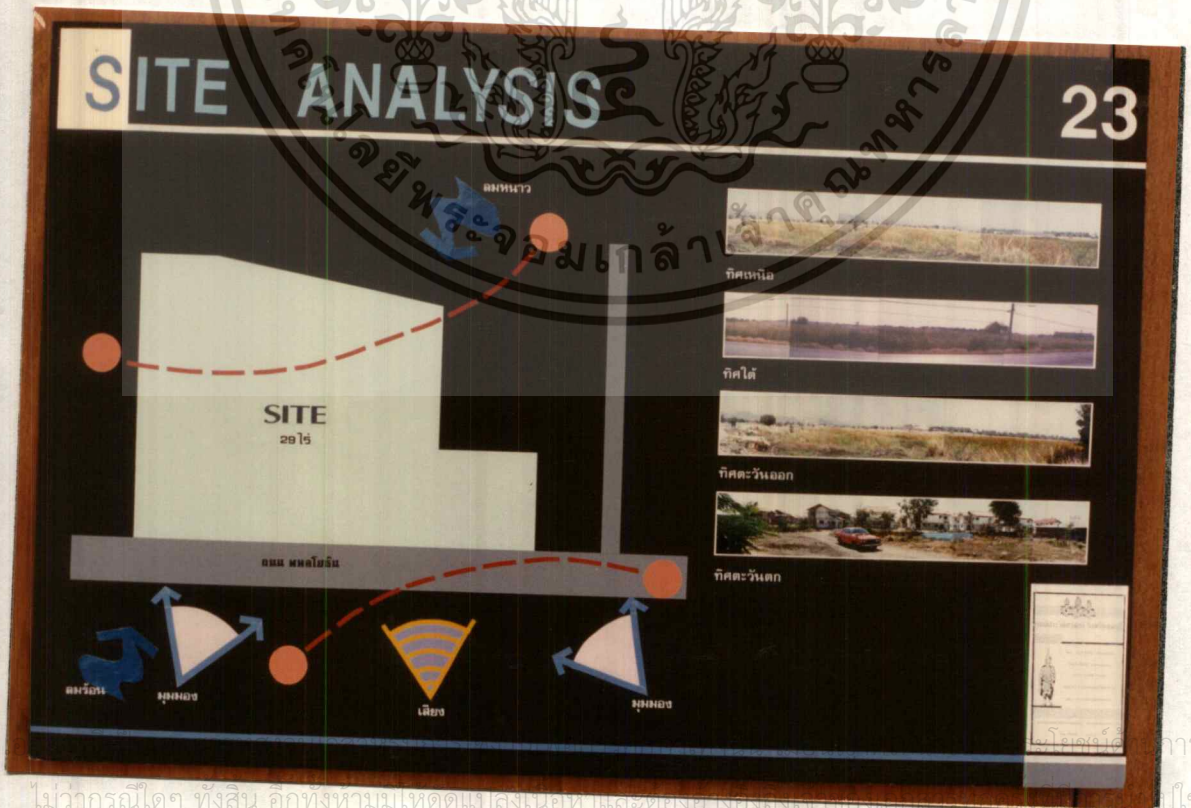
เอกสาร

ในด้าน...

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น ออกทางทามมเหตตแบตงเนยติ แฉะตองฮอ โงงตงเต โงงตงเต...

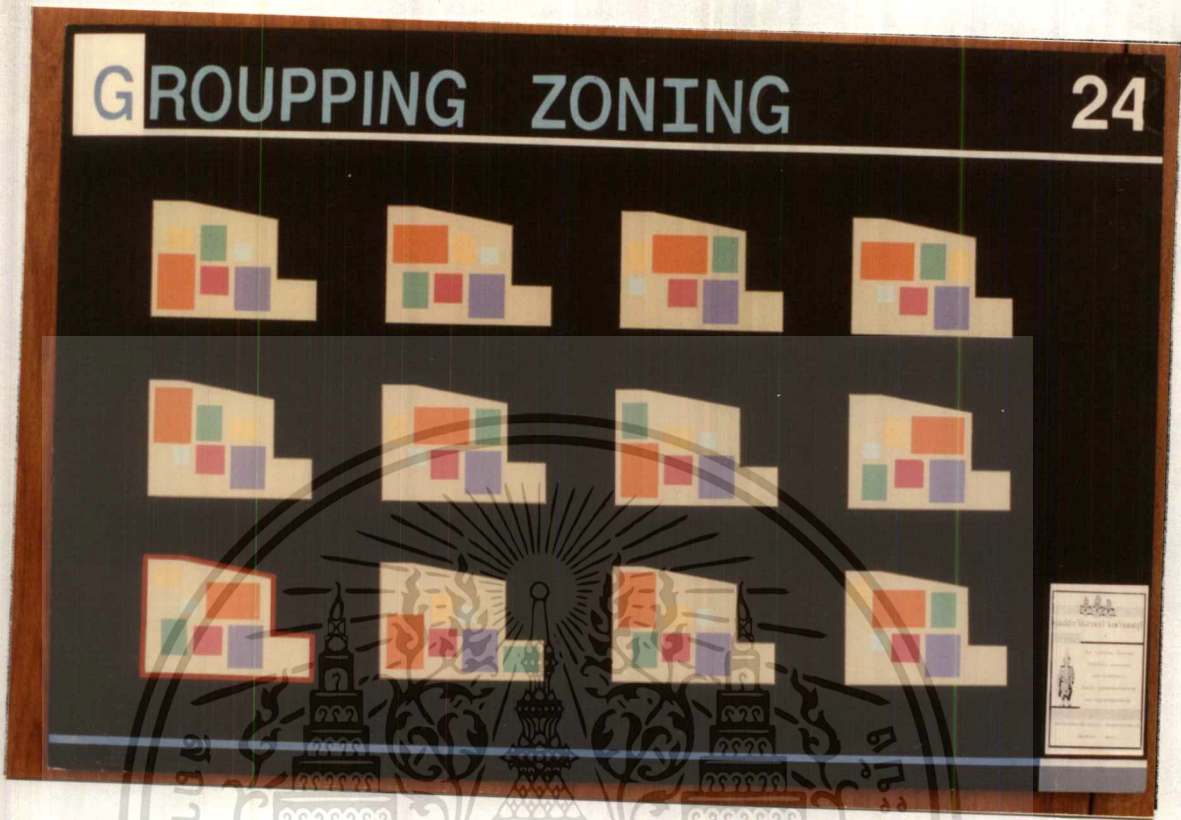

แสดงการศึกษาและวิเคราะห์พื้นที่เลือกที่ตั้งโครงการ (SITE STUDY)

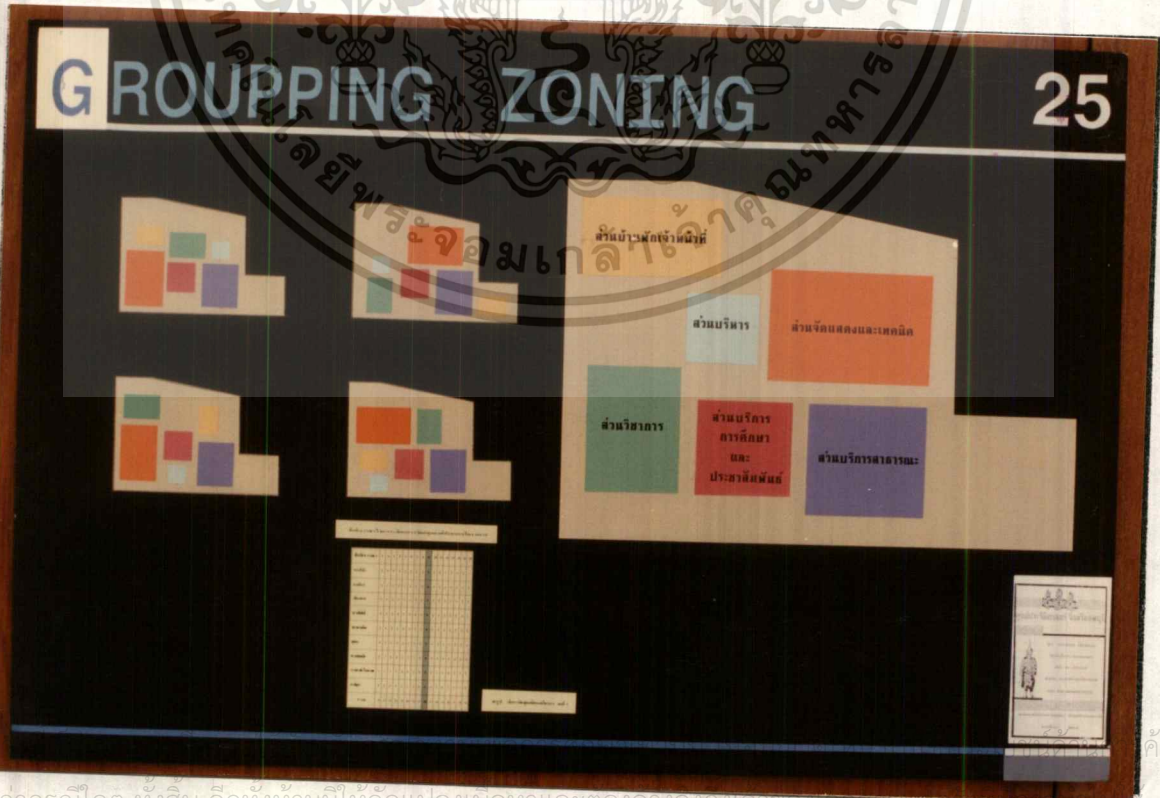

แสดงการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ (SITE ANALYSIS)

การค้า
ใช้

แสดงการจัดกลุ่มองค์ประกอบที่ตั้งโครงการ (GROUPING ZONING)

แสดงการจัดกลุ่มองค์ประกอบที่ตั้งโครงการ (GROUPING ZONING)

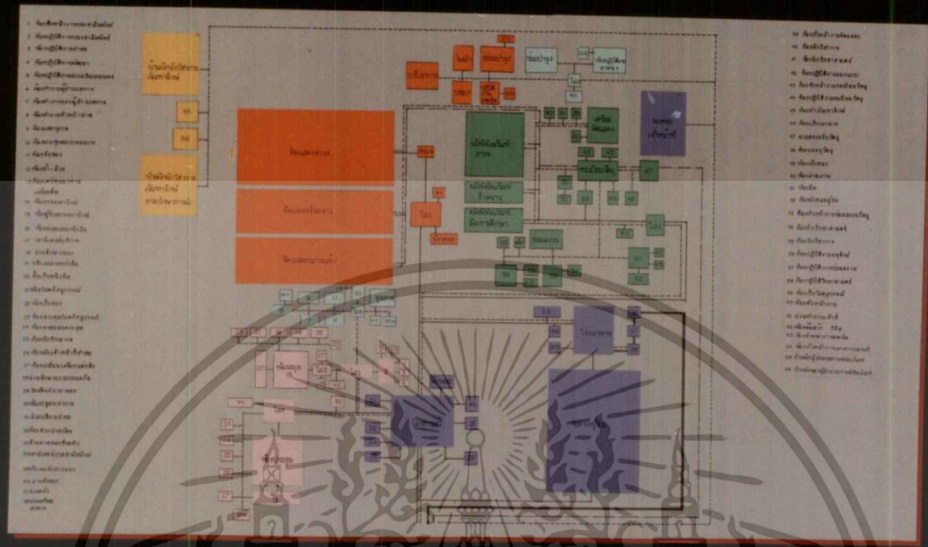
เอก

คำ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงเงาของเอกสารที่กล่าวถึงทั้งหมด

CIRCULATION DIAGRAM

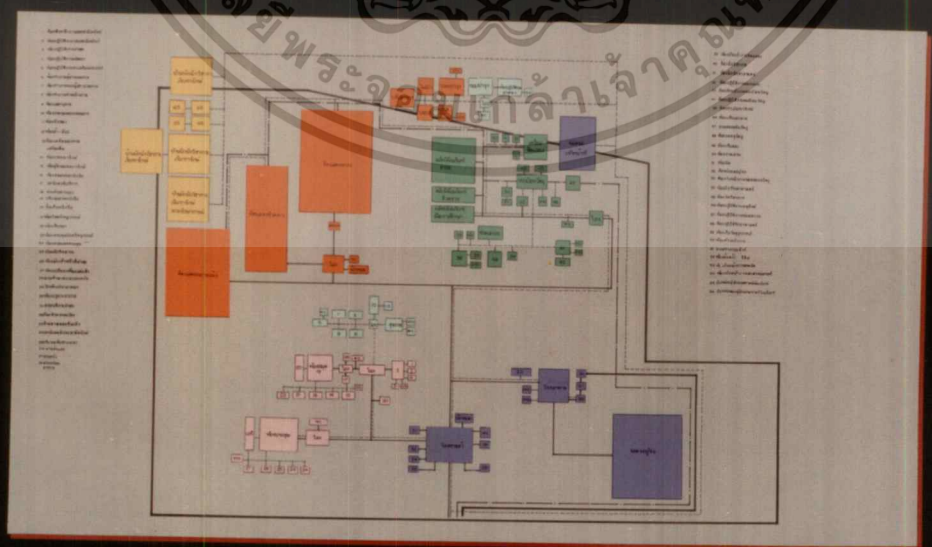
26

แสดงเส้นทางการสัญจรของผู้ใช้โครงการ (CIRCULATION DIAGRAM)

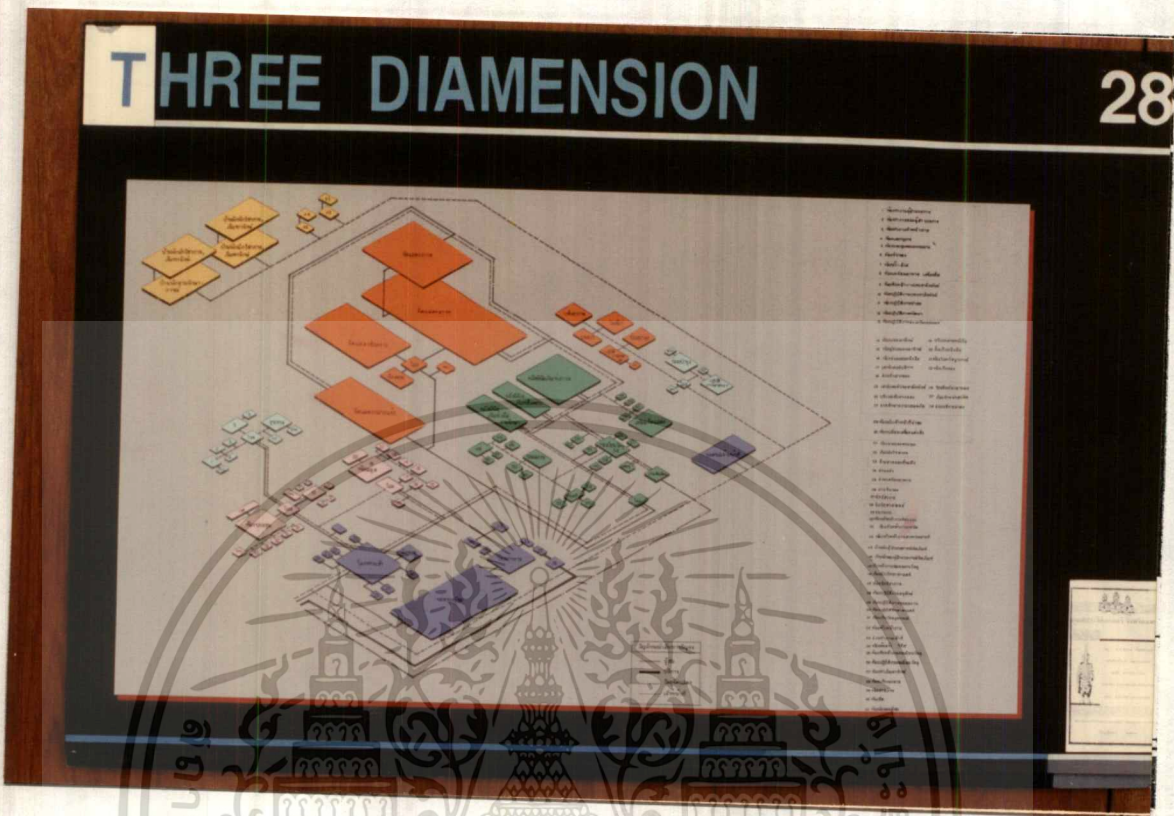
DESIGN DIAGRAM

27

แสดงการจัดวางพื้นที่โครงการลงในที่ตั้ง (DESIGN DIAGRAM)

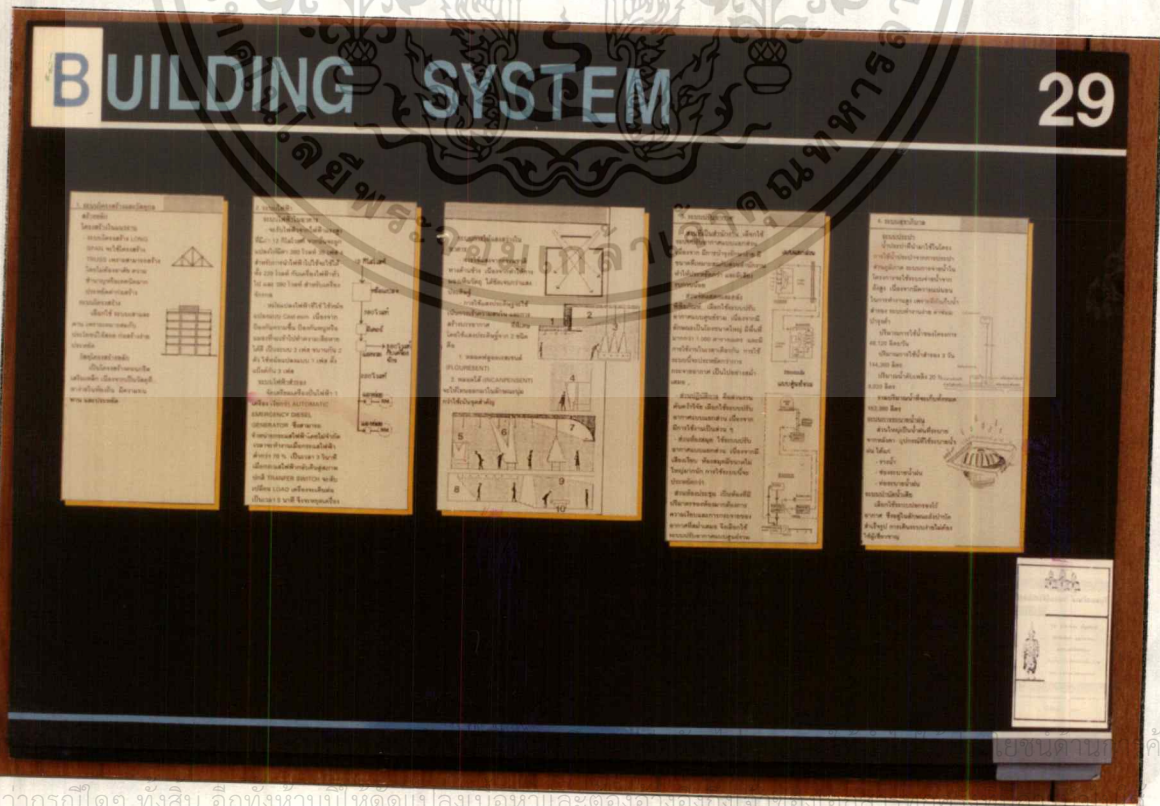
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและตงององถงเงาของเอกสารทุกกรมทกรมการนเป็ใช้

THREE DIMENSION

28

แสดงการจัดวางพื้นที่โครงการในแนวดิ่ง (THREE DIMENSION)

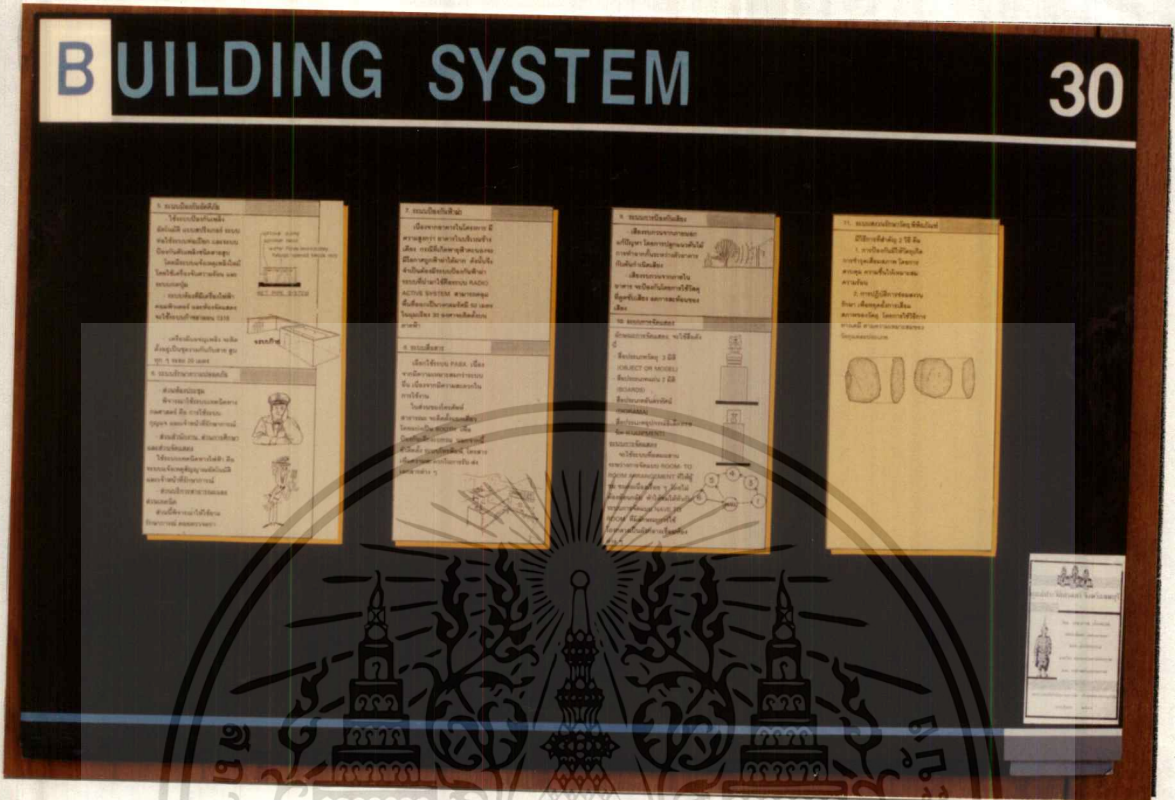
BUILDING SYSTEM

29

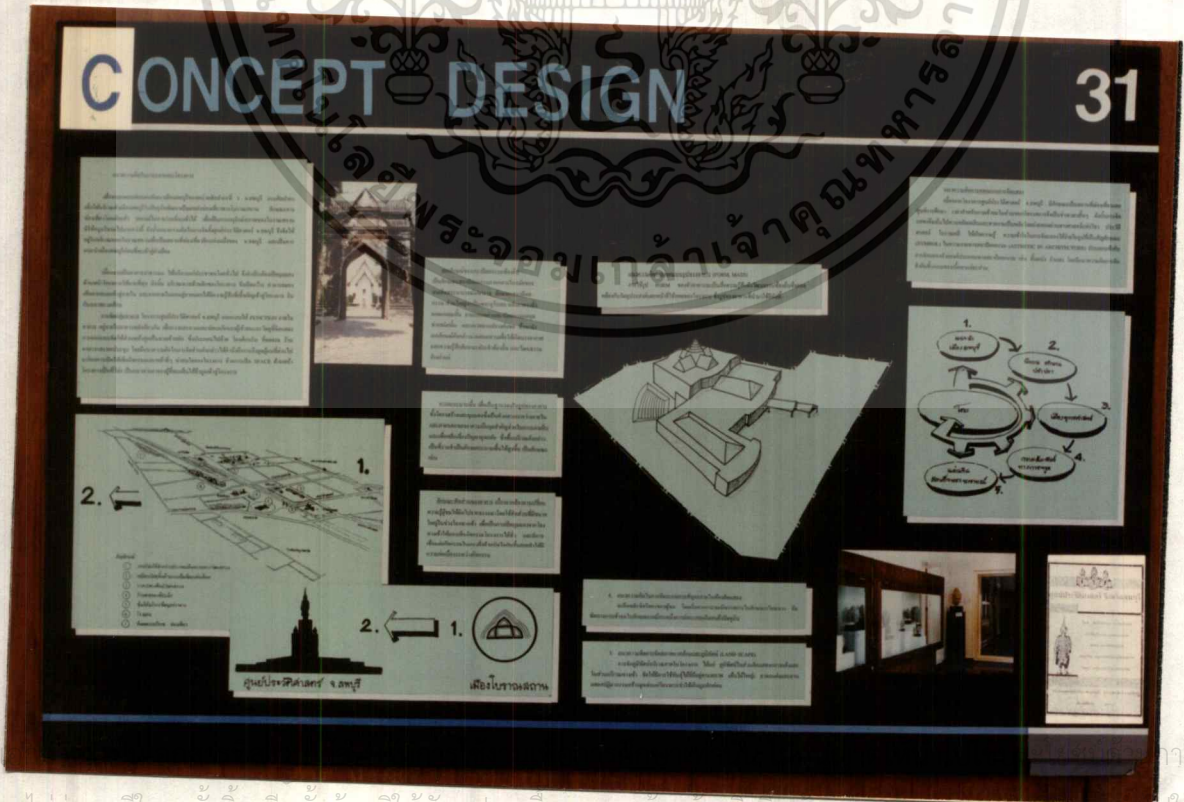
แสดงการวิเคราะห์ระบบเทคนิคที่เหมาะสมกับโครงการ (BUILDING SYSTEM)

เอก

คำ

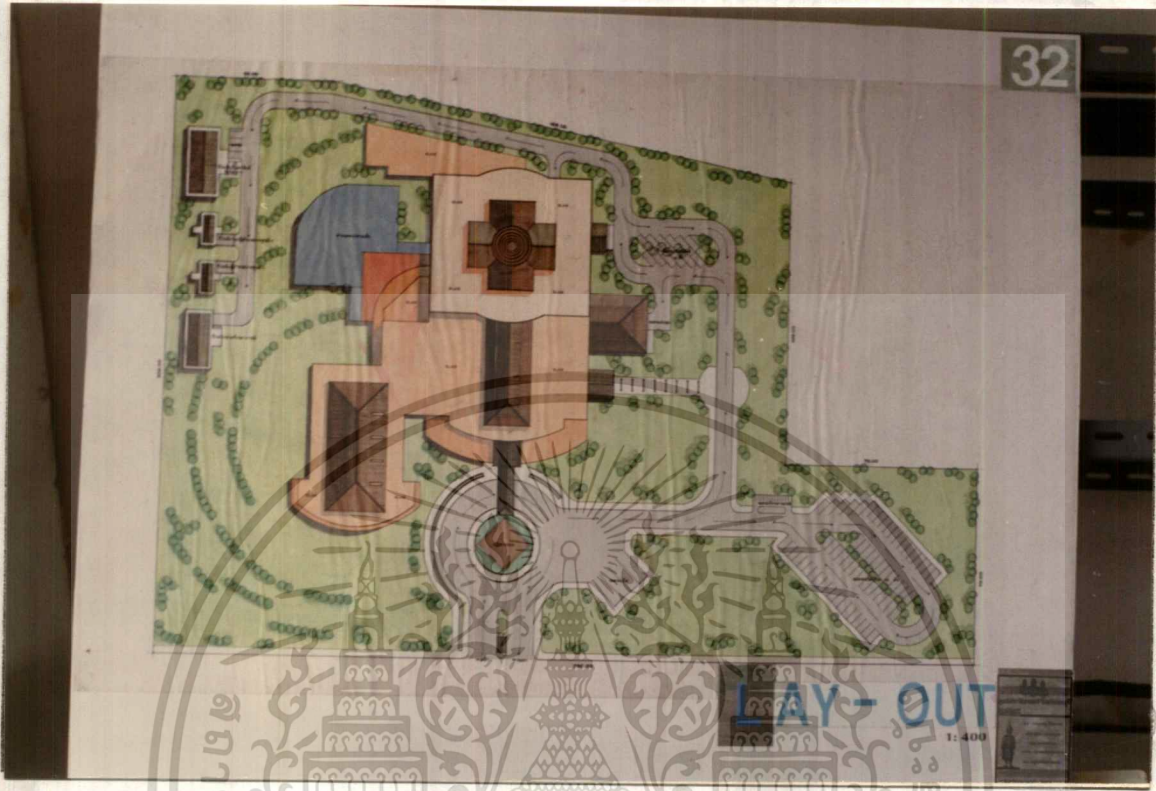

แสดงการวิเคราะห์ระบบเทคนิคที่เหมาะสมกับโครงการ (BUILDING SYSTEM)

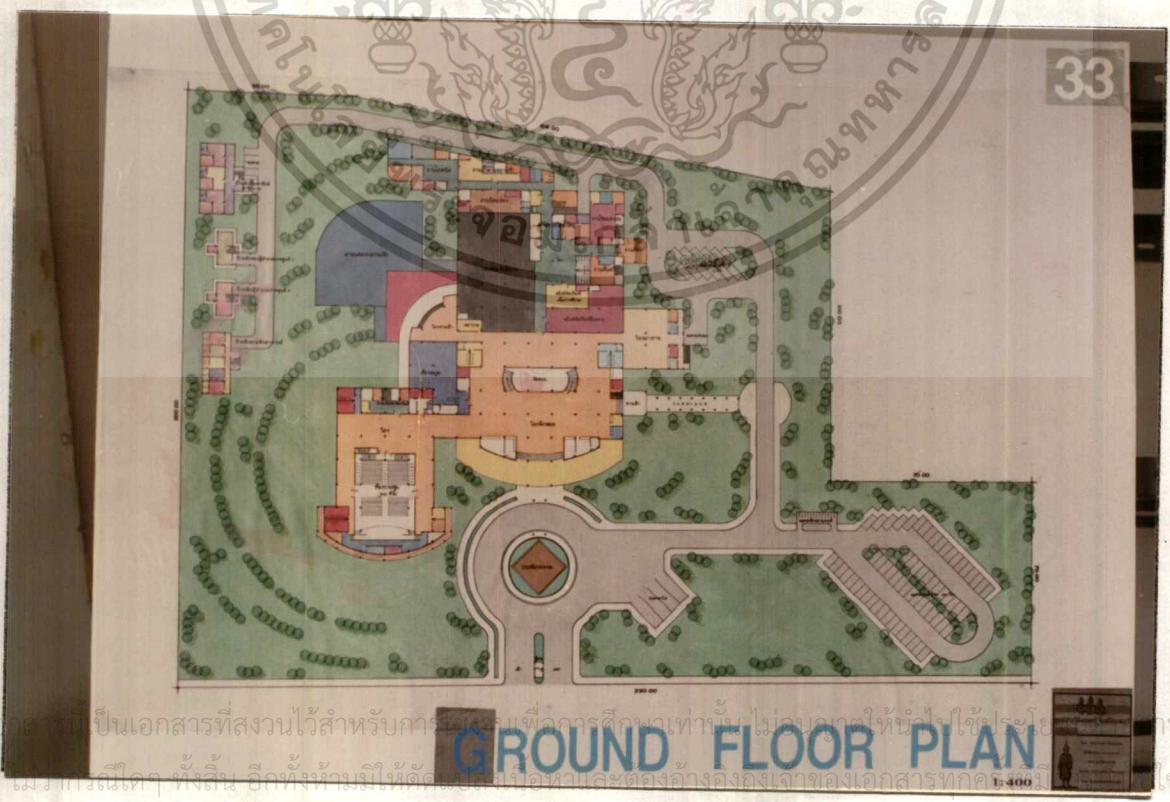

การค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
แสดงแนวความคิดในการออกแบบ (CONCEPT DESIGN)

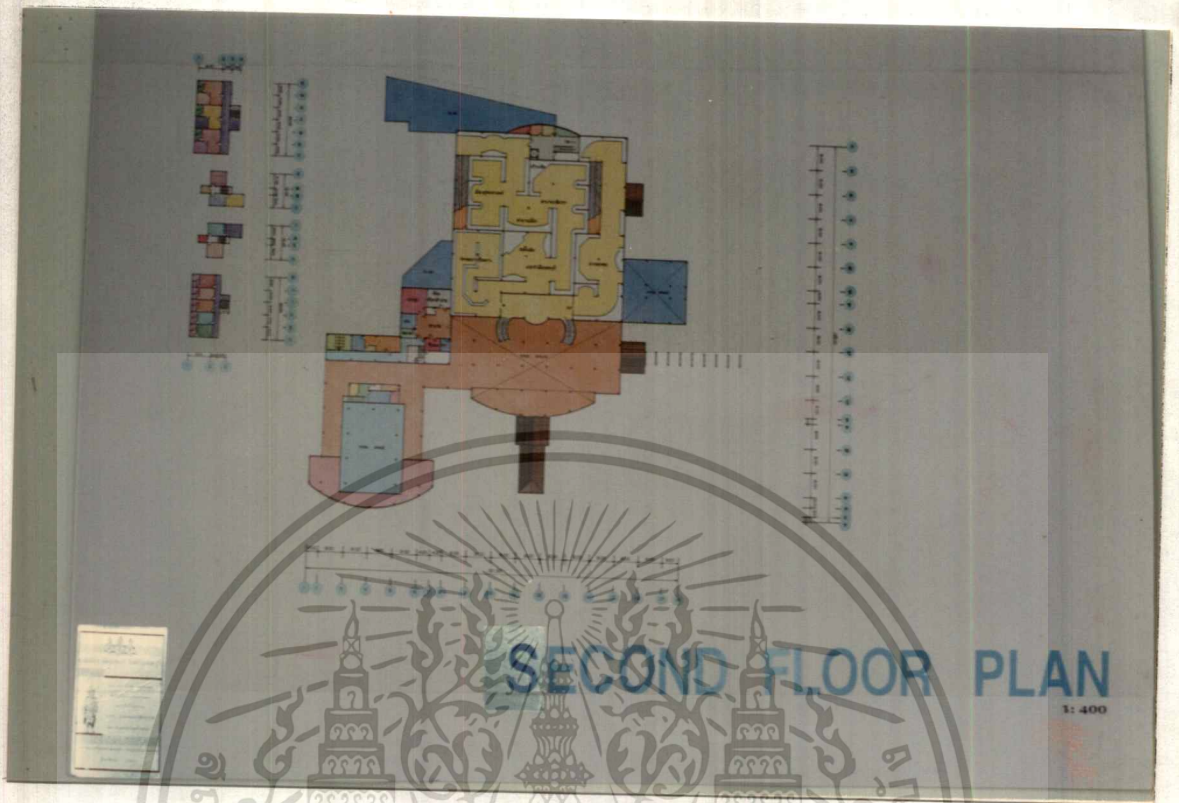

แสดงผังบริเวณที่ตั้งโครงการ (LAY-OUT)

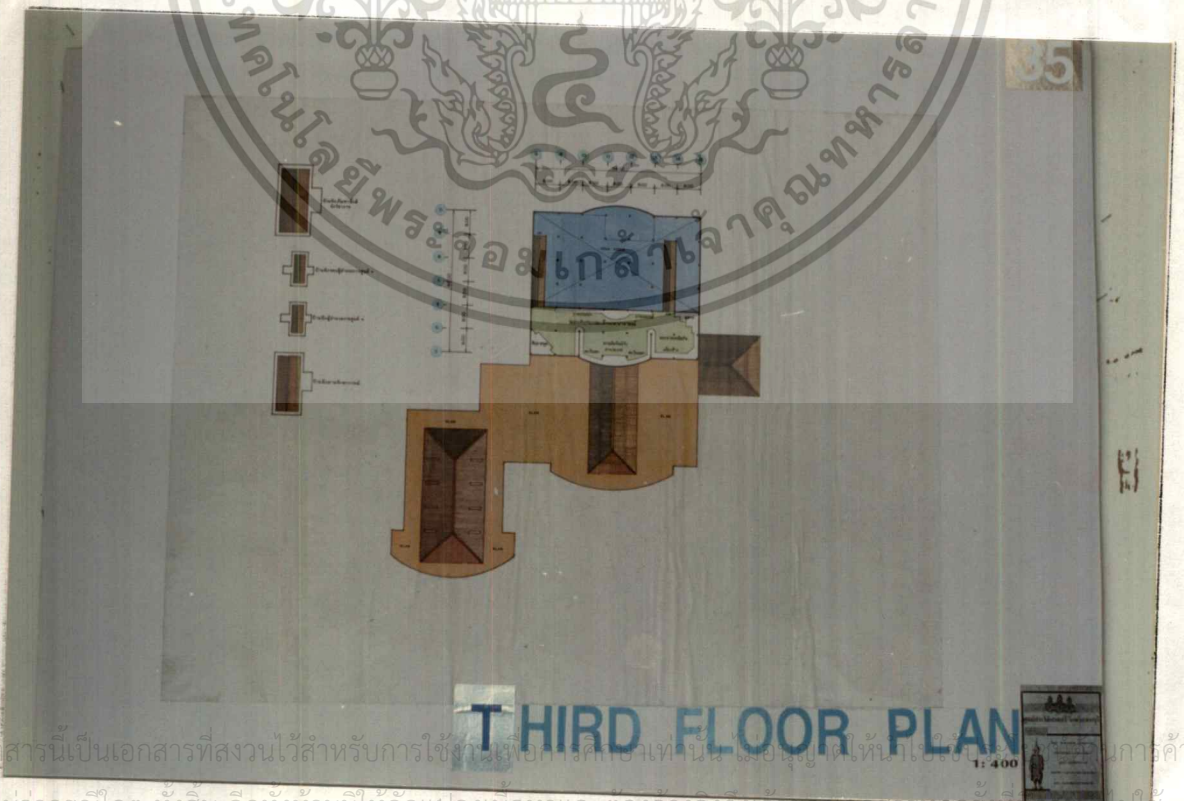

แสดงผังพื้นที่ 1 (GROUND FLOOR PLAN)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
 1. การนำเอกสารนี้ไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
 2. การนำเอกสารนี้ไปใช้ในการค้า
 3. การนำเอกสารนี้ไปใช้ในการโฆษณาและส่งเสริมการขาย
 4. การนำเอกสารนี้ไปใช้ในการฟ้องร้อง
 5. การนำเอกสารนี้ไปใช้ในการฟ้องร้อง
 6. การนำเอกสารนี้ไปใช้ในการฟ้องร้อง
 7. การนำเอกสารนี้ไปใช้ในการฟ้องร้อง
 8. การนำเอกสารนี้ไปใช้ในการฟ้องร้อง
 9. การนำเอกสารนี้ไปใช้ในการฟ้องร้อง
 10. การนำเอกสารนี้ไปใช้ในการฟ้องร้อง

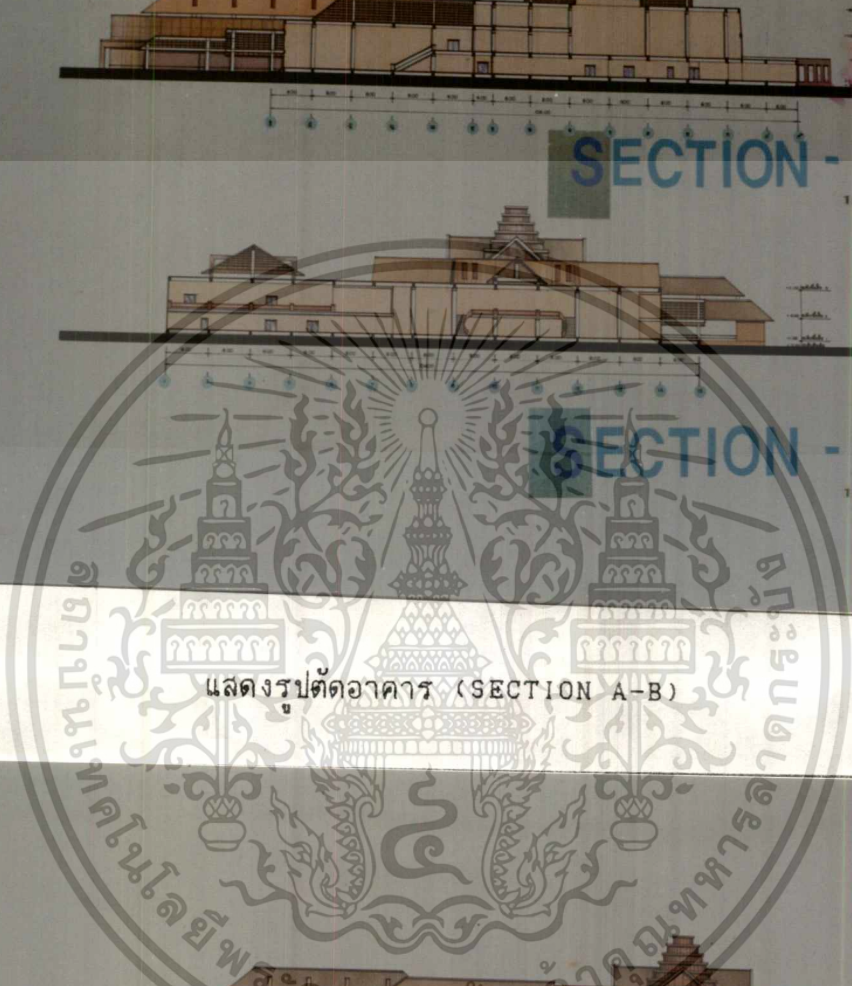
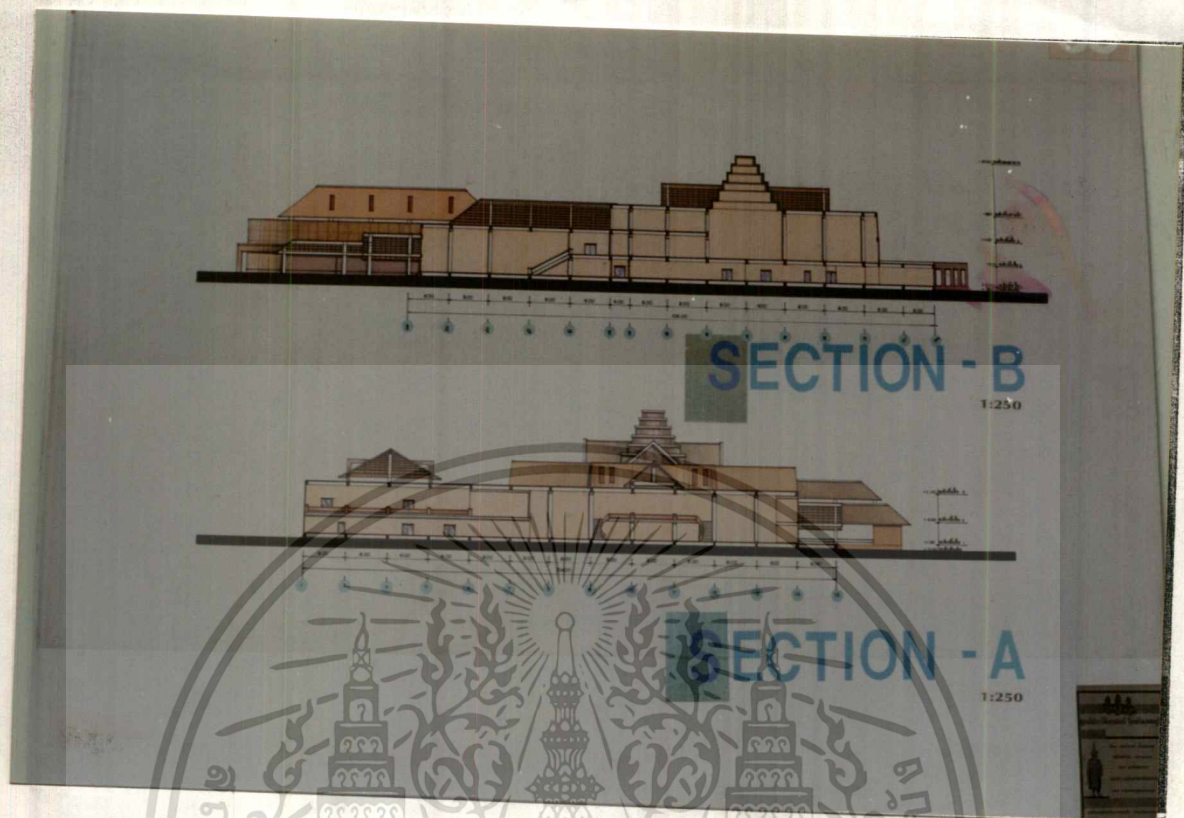

แสดงผังพื้นที่ 2 (SECOND FLOOR PLAN)

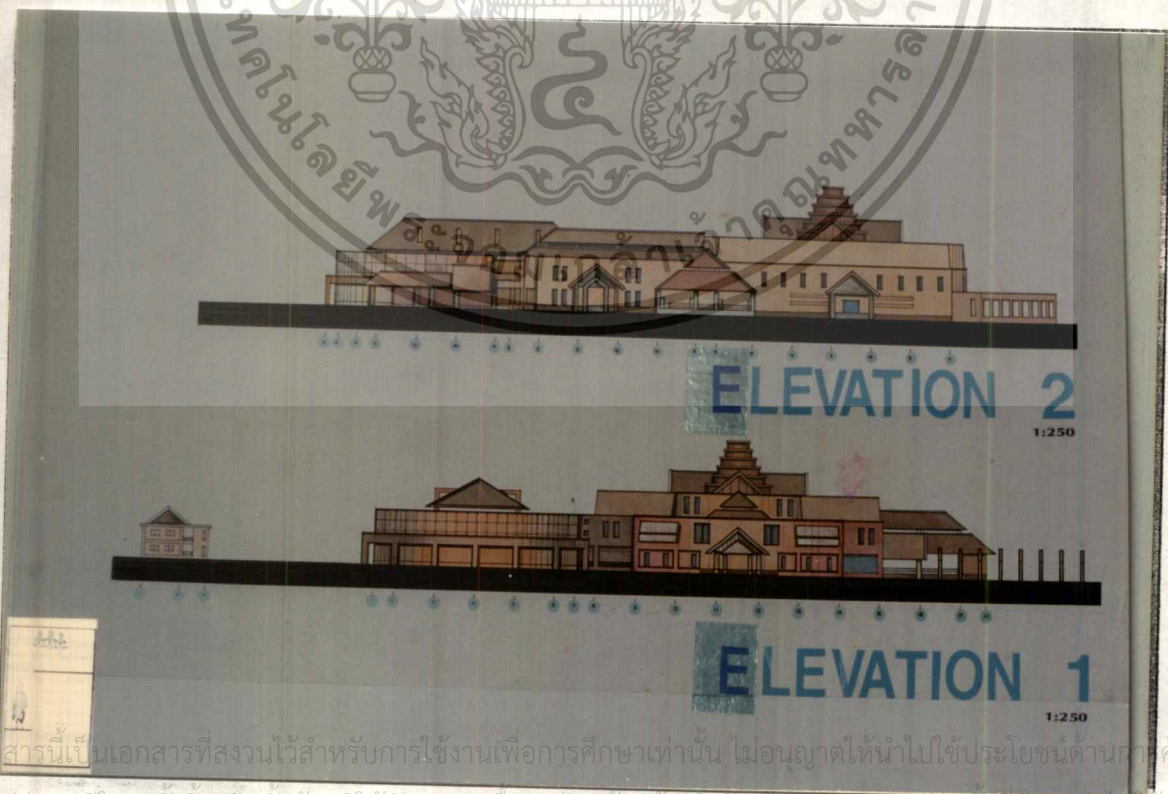

แสดงผังพื้นที่ 3 (THIRD FLOOR PLAN)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงรูปตัดอาคาร (SECTION A-B)

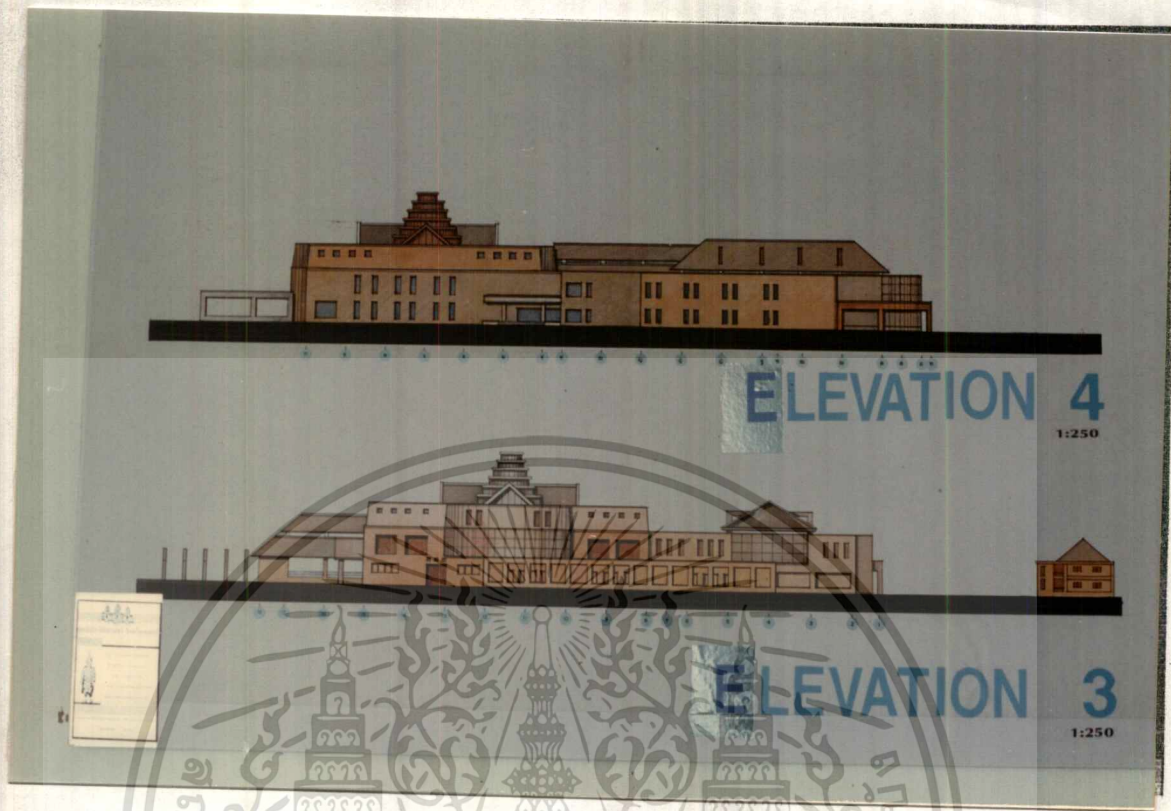
ELEVATION 2

ELEVATION 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงรูปด้านอาคาร 1 , 2 (ELEVATION 1 , 2)

แสดงรูปด้านอาคาร 3 , 4 (ELEVATION 3 , 4)

EXTERIOR PERSPECTIVE

39

เอกส

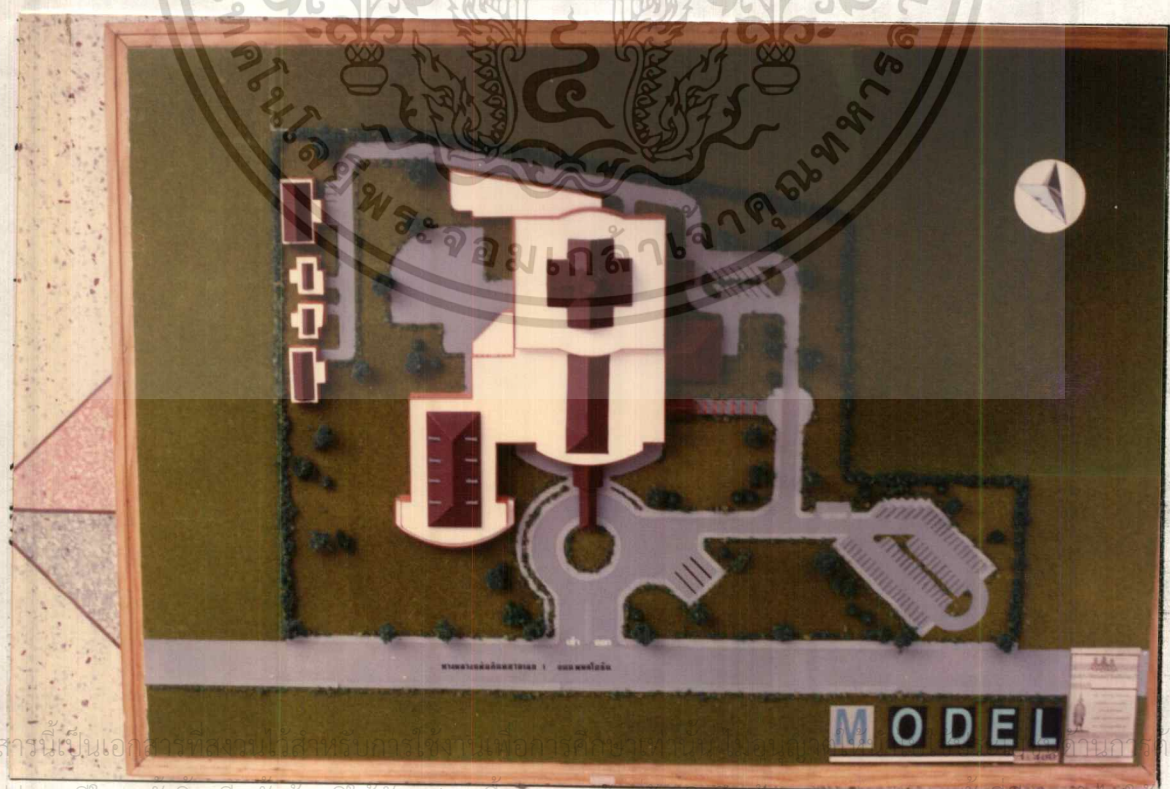
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
แสดงทัศนียภาพภายนอกอาคาร (EXTERIOR PERSPECTIVE)

I NTERIORPERSPECTIVE

40

แสดงทัศนียภาพภายในอาคาร (INTERIOR PERSPECTIVE)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์และห้ามทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาตจากสำนักพิมพ์
 "ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากมีการนำไปใช้
 แสดงหน้าจำลองของโครงการ (MODEL)"

แสดงหุ่นจำลองของโครงการ (MODEL)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุปผลการศึกษาวិทยานิพนธ์

โครงการศูนย์ประวัติศาสตร์ จ.ลพบุรี ถือเป็นโครงการในระดับภูมิภาค อยู่ในความควบคุมดูแลของกรมศิลปากรที่ 1 จ.ลพบุรี

ผลการศึกษาวิทยานิพนธ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และศึกษาถึงเหตุผลที่รองรับ และสนับสนุน ทำให้เกิดโครงการขึ้นจากการศึกษาโครงการสามารถสรุปเหตุผลที่ทำให้เกิดโครงการได้ดังนี้

- ความสำคัญของ จ.ลพบุรี ว่ามีประวัติศาสตร์หรือแหล่งโบราณคดีที่สำคัญอะไรบ้าง เนื่องจากว่าหากขาดข้อมูลดังกล่าวนี้ โครงการก็ไม่สามารถจะเกิดขึ้นได้ แม้ว่าจะมีนโยบายของภาครัฐบาล โครงการดังกล่าวก็ไม่สามารถตอบสนองได้ดีเท่าที่ควร หากขาดเรื่องราวดังกล่าว
- นโยบายและแนวทางการจัดตั้งโครงการ จะเป็นข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนและรับรองโครงการให้เกิดขึ้น
- ศักยภาพของจังหวัด เพื่อศึกษาถึงสภาพเบื้องต้นที่เอื้ออำนวยต่อโครงการ ส่งผลให้โครงการมีศักยภาพที่ดีขึ้น

2. การศึกษารวบรวมข้อมูล

เป็นการศึกษาข้อมูลทางด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้แก่

- ด้านนโยบาย เพื่อศึกษาถึงโครงการพัฒนาต่างๆ ในเขตพื้นที่ที่ตั้งโครงการ
- ด้านสังคมและเพื่อค้นหาเอกลักษณ์ ลักษณะเฉพาะ ส่งผลสู่การออกแบบให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น
- ด้านเศรษฐกิจ เพื่อศึกษาถึงรายได้ ปริมาณเงินทุนของโครงการ
- ด้านกายภาพ เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมพื้นที่ตั้งโครงการเพื่อนำไปเป็นข้อมูล

ในการออกแบบสถาปัตยกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 - ด้านสถาปัตยกรรม เพื่อค้นหาแนวทางและแนวความคิดตลอดจนรูปแบบทาง
 ไม่ว่ากรรมใดๆ ผู้สืบ อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 สถาปัตยกรรมที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์และหน้าที่ของโครงการ

- ด้านเทคนิค เพื่อศึกษาถึงระบบเทคนิคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เพื่อส่งเสริมให้โครงการมีความเป็นไปได้ที่เหมาะสม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการที่ได้ศึกษารวบรวมข้อมูลทางด้านต่างๆ มาแล้ว จะต้องนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ ประมวลข้อมูลต่างๆ ให้ออกมาเป็นรูปธรรมทางสถาปัตยกรรม ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และหน้าที่ของโครงการ ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบต่างๆ พฤติกรรมของผู้ใช้ จำนวนของผู้ใช้ และสัดส่วนของพื้นที่ใช้สอย เพื่อนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ไปสังเคราะห์สู่การออกแบบทางสถาปัตยกรรม

4. การออกแบบทางสถาปัตยกรรม

เป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในภาคเอกสารทั้งหมดนำมาสังเคราะห์สู่การออกแบบตามกระบวนการออกแบบทางสถาปัตยกรรม เพื่อสรุปเป็นแนวความคิดในการออกแบบ สรุปความคิดรวบยอดสู่งานสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงความเหมาะสม สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ และหน้าที่ของโครงการได้ตามที่วางแผนที่เอาไว้ การศึกษาเพื่อการออกแบบงานสถาปัตยกรรม เป็นการศึกษามีขอบเขตของการศึกษาที่กว้างขวาง ดังนั้น การทำการศึกษาค้นคว้าด้านต่างๆ และการปฏิบัติตามกระบวนการออกแบบทางสถาปัตยกรรม เป็นสิ่งสำคัญที่สามารถช่วยประมวลให้ออกเป็นงานสถาปัตยกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม

ผลสรุปการออกแบบทางสถาปัตยกรรม

- การออกแบบโครงการนี้ เป็นโครงการที่ตอบสนองแก่สาธารณะโดยตรง เน้นการให้ความรู้มากกว่ารายได้ ดังนั้น การออกแบบต้องตอบสนองความต้องการ ประโยชน์ใช้สอยได้ถูกต้อง สามารถดึงดูดความสนใจ โดยอาศัยสื่อทางสถาปัตยกรรมให้ประชาชนสามารถเข้ามาหาความรู้จากโครงการ

- การออกแบบส่วนจัดแสดงถือเป็นหัวใจสำคัญของโครงการ ดังนั้น การศึกษาเรื่องราวที่จะมาใช้สื่อในการจัดแสดงของโครงการเป็นสิ่งสำคัญมาก การออกแบบห้องจัดแสดงได้ใช้ข้อมูลจากประวัติศาสตร์ โบราณคดี โบราณวัตถุ และข้อมูลที่ได้จากการสำรวจรูปแบบการจักแสดงจากอาคารตัวอย่าง มาเป็นแนวทางในการจัดแสดงโดยตอบสนองความต้องการของโครงการให้ดึงดูดประชาชนให้เกิดความประทับใจ สามารถเข้าชมนิทรรศการ

โดยไม่เชื่อและได้ความรู้กลับไป การออกแบบส่วนจัดแสดง ได้ให้แนวคิดการสัญจรภายใน จากจิตวิทยาของผู้ชมร่วมกับทิศทางการย้อนรอยอดีตของชุมชนโบราณใน จ.ลพบุรี ทำให้เกิดรูปแบบของส่วนจัดแสดงที่แปลกออกไป สามารถหักงูความสนใจได้เป็นอย่างดี

- การออกแบบลักษณะภายในควรเป็นแบบ "DRAMATIC" เพื่อให้ผู้เข้าไปใช้อาคาร เกิดความรู้สึกที่ไม่ตรงเครียด

- ในกรณีของส่วนจัดแสดงและส่วนห้องประชุมหรือห้องฉายภาพยนตร์ ควรมีการสัญจรที่สัมพันธ์กัน แยกการสัญจรที่ชัดเจน

- เนื่องจากโครงการนี้ เปรียบเสมือน แหล่งนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ทั้งหมดของ จ.ลพบุรี ดังนั้น ควรสื่ออาคารให้เห็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของท้องถิ่นให้มากที่สุด สามารถเป็นศูนย์กลางบริการข้อมูลของชุมชนได้เป็นอย่างดี

5.2 ข้อเสนอแนะ

อาคารในแต่ละโครงการ ย่อมมีความแตกต่างในด้านต่างๆ ซึ่งในการศึกษา และดำเนินการวิทยานิพนธ์โครงการนี้ ผู้นิพนธ์มีข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

- ในการศึกษาข้อมูลในด้านต่างๆ ทั้งในด้านนโยบาย สังคม เศรษฐกิจ และกายภาพ ควรทำการศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการเท่านั้น ไม่ควรรวบรวมข้อมูลมาทั้งหมด เพราะนอกจากจะไม่เกิดประโยชน์ต่อโครงการแล้วยังจะเสียเวลาอีกด้วย

- ควรเริ่มทำการศึกษาข้อมูลแต่เนิ่นๆ เพราะข้อมูลบางตัวต้องการเวลาในการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่จำเป็นจะต้องติดต่อกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ เพราะต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน

- ในการศึกษาข้อมูล ต้องทำการรวบรวมข้อมูลตามไปด้วย มิฉะนั้น อาจเกิดการสับสนและควรบันทึกสถานที่ที่เราไปศึกษาข้อมูล เพราะในวันข้างหน้าเรา อาจจะต้องย้อนกลับมาศึกษาอีกครั้ง

- ควรแบ่งเวลาในการศึกษาข้อมูลให้ดี อย่ามัวแต่ไปทำการศึกษา ข้อมูลจนไม่มีเวลาทำขั้นตอนต่อไป แต่ต้องมั่นใจว่าเราได้ศึกษาข้อมูลมาดีพอแล้ว เพราะ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า การศึกษาข้อมูลเป็นตัวสำคัญ อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และการออกแบบต่อไป

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเหตุผลแบบส่งมอบ และต้องอยู่ใต้อาณัติของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ด้านการออกแบบโครงการ

- ในกระบวนการออกแบบควรจะต้องออกแบบอย่างมีหลัก และเหตุผล และนำเอาผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาใช้ในการออกแบบ อย่าทำการออกแบบโดยคิดมั่วหวั้งเพียงความสวยงามทางอารมณ์เพียงอย่างเดียว

- จงอย่าคิดว่าโครงการของตนเองใหญ่หรือเล็กไป เพราะเมื่อคณะกรรมการอนุมัติให้ทำ ย่อมแสดงว่า โครงการนี้ สามารถทำได้ มิฉะนั้นจะทำให้เกิดความท้อแท้ และควรหมั่นปรึกษาและเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อที่จะชี้แนะเราได้เป็นอย่างดี

- การวางแผนควรศึกษาถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้ละเอียด เพื่อที่จะนำมาใช้ให้เกิดความสัมพันธ์กัน

- การออกแบบงานสถาปัตยกรรมที่ดี โดยเฉพาะลักษณะโครงการนี้ ควรจะมีการสอดแทรกแนวความคิดที่เกี่ยวข้องหรือสื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิโรจน์ นีพัทธนะวัฒน์ . การจัดทำรายชื่อบริษัทผู้ให้บริการออกแบบงานสถาปัตยกรรม.

กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง , 2530.

จิรา จงกล , พินิจภัณฑสถานวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์, 2532
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ . เอกสาร รายงานสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว.

"ม.ป.ท." , "ม.ป.ป."

นิคม มุกสิยะคามะ และคณะ . วิชาการพินิจภัณฑ. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2521

นิคม มุกสิยะคามะ และคณะ . คู่มือการปฏิบัติการของภัณฑกรักษ์ พินิจภัณฑสถานแห่งชาติ.
พิมพ์ครั้งแรก . กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
, 2536

พินิจภัณฑสถานแห่งชาติ , กอง . เอกสารสถิติผู้เข้าชมพินิจภัณฑสถานแห่งชาติทั่วประเทศ
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2538 . "ม.ป.ท." , "ม.ป.ป."

วีระเดช พระเยาศิริพงษ์ . รวมกฎหมายก่อสร้าง . ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา , 2537 .

ศิลปากร , กรม . เอกสารนโยบายแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ฉบับที่ 7
(พ.ศ. 2535-2539). "ม.ป.ท." , "ม.ป.ป."

ศิลปากร , กรม . กองพินิจภัณฑสถานแห่งชาติ. พินิจภัณฑสถานแห่งชาติในประเทศไทย.

กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) , 2532

อรศิริ ปาณินท์ . ที่ว่างทางสถาปัตยกรรม. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , "ม.ป.ป."

ERNEST NEVFERT . ARCHITECS DATA. NEW YORK : HALSTED PRESS , 1980

JOHN HANCOCK CALLENDER . TIME SAVER STANDARDS FOR ARCHITECTURAL
DESIGN DATA. , 1983

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้